COSTEL ISTRATE

CONTABILITATEA NU-I DOAR PENTRU CONTABILI!

Cum să transformi balanța și bilanțul în instrumente prietenoase

Ediția a III-a, revizuită și adăugită

EVRIKA PUBLISHING

COSTEL ISTRATE

Contabilitatea nu-i doar pentru CONTABILI!

Cum să transformi balanța și bilanțul în instrumente prietenoase

Ediția a III-a, revizuită și adăugită

EVRIKA PUBLISHING

București, 2025

Scanned with OKEN Scanner

Cuprins

Capitolul 1. Cui și la ce servește contabilitatea? 11
1.1. La ce servește contabilitatea? Câteva ipoteze privind apariția contabilității 12
1.2. Despre utilizatorii informațiilor furnizate de contabilitate 13
1.2.1. Utilizatori ai situațiilor financiare întocmite de firmele cotate la bursă 15
1.2.2. Utilizatori ai informațiilor furnizate de contabilitatea firmelor necotate la bursă 16
1.3. Categorii de informații necesare diverșilor utilizatori 18
1.3.1. Ce înseamnă profitul contabil și cum poate fi măsurat acesta? 18
1.3.2. Îndatorarea și riscul văzute dinspre contabilitate 21
1.3.3. Alte cerințe ale utilizatorilor 22
1.4. Cine se ocupă de contabilitate 23
1.5. Locul contabilității în raport cu fiscalitatea și cu alte laturi ale activității organizațiilor 24
1.6. Obligații minimale ale organizațiilor privind ținerea contabilității 26
1.7. Câte ceva despre documentele folosite în contabilitate 28
1.7.1. Reglementări privind documentele 28
1.7.2. Ce documente ajung cel mai frecvent la contabilitate? 32
1.8. Norme contabile pe domenii de activitate în România 34

Capitolul 2. Obiectul contabilității 36
2.1. O enumerare mai riguroasă a componentelor unei definiții a obiectului contabilității 36
2.1.1. Definirea elementelor componente ale obiectului contabilității prin încadrarea lor într-o singură entitate, la un moment dat 38
2.1.2. Contabilitatea se ocupă de ceea ce poate fi evaluat în bani 39
2.1.3. Reflectările contabile se fac din două puncte de vedere: existențe concrete – pe de o parte – și proveniențe – pe de altă parte 41
2.2. Reprezentarea dublă – poarta de intrare în contabilitatea în partidă dublă 43

Scanned with OKEN Scanner

2.2.1. Ce înseamnă activ şi pasiv? 44
2.2.3. Activul/datoria rezultă dintr-un eveniment trecut 47
2.2.4. Beneficii economice viitoare generate de active 48
2.2.5. Datoria presupune ieşirea viitoare de resurse 49
2.2.6. Evaluarea credibilă este esenţială în recunoaşterea unui activ/ a unei datorii 49

Capitolul 3. Descrieri contabile ale activelor şi ale pasivelor din bilanţ 50
3.1. Criterii de clasificare a activelor şi a pasivelor 50
3.2. Active imobilizate 53
3.2.1. Imobilizări necorporale 53
3.2.1.1. Programele informatice în contabilitate 54
3.2.1.2. Concesiuni, brevete, licenţe, mărci comerciale, drepturi şi active similare 56
3.2.1.3. Fondul comercial 57
3.2.1.4. Cheltuieli de dezvoltare 59
3.2.2. Imobilizări corporale 59
3.2.2.1. Amortizarea mijloacelor fixe 61
3.2.2.2. Despre evoluţia valorii unei imobilizări corporale 65
3.2.3. Imobilizări financiare 67
3.2.3.1. Creanţele pe termen mediu şi lung 67
3.2.3.2. Titluri de participare şi grupuri de întreprinderi 68
3.3. Active circulante 69
3.3.1. Stocuri 69
3.3.1.1. Mărfurile 70
3.3.1.2. Materii prime şi materiale consumabile 71
3.3.1.3. Produse (finite, intermediare, reziduale) şi producţie în curs de execuţie 72
3.3.1.4. Active biologice de natura stocurilor 75
3.3.1.5. Ambalaje 76
3.3.1.6. Obiecte de inventar 77
3.3.1.7. Stocuri la terţi şi stocuri în curs de aprovizionare 78
3.3.2. Creanţe curente 78
3.3.2.1. Clienţi 79
3.3.2.2. Creanţe faţă de furnizori 82
3.3.2.3. Creanţe în relaţia cu angajaţii 83
3.3.2.4. Creanţe şi datorii privind taxa pe valoarea adăugată 83
3.3.2.5. Alte creanţe în relaţia cu autorităţile publice 87
3.3.2.6. Alte creanţe curente 88
3.3.3. Active de trezorerie 88

Scanned with OKEN Scanner

3.3.3.1. Conturi la bănci....89
3.3.3.2. Casa....90
3.3.3.3. Alte valori....91
3.3.3.4. Avansuri de trezorerie....92
3.3.3.5. Investiții financiare pe termen scurt....93
3.4. Datorii....93
3.4.1. Datorii financiare....94
3.4.2. Alte datorii (comerciale, salariale, fiscale, sociale...)....95
3.4.2.1. Furnizori....95
3.4.2.2. Datorii față de clienți....96
3.4.2.3. Salariile și obligațiile sociale și fiscale corespunzătoare....97
3.4.2.4. Impozitul pe profit....102
3.4.2.5. Alte impozite și taxe....104
3.4.2.6. Datorii față de asociați și dividende de plată....105
3.4.2.7. Datorii diverse....106
3.4.3. Provizioane....107
3.5. Capitaluri proprii....109
3.5.1. Capital social și prime de capital....110
3.5.2. Rezerve (din profit)....112
3.5.3. Rezerve (diferențe) din reevaluare....113
3.5.4. Rezerve (diferențe) de curs valutar din conversie....114
3.5.5. Rezultat reportat....114

Capitolul 4. Definiții și clasificări privind fluxurile de venituri și de cheltuieli....115
4.1. Cum se ajunge la venituri și la cheltuieli și ce legătură au acestea cu activele și cu pasivele?....115
4.2. Clasificarea contabilă a veniturilor și a cheltuielilor....118
4.3. Prezentarea veniturilor și a cheltuielilor....120

Capitolul 5. Principii și convenții contabile....122
5.1. O listă incompletă a principiilor contabile; criterii de clasificare și de ierarhizare a acestora....122
5.2. Principiul continuității activității....123
5.3. Principiul permanenței metodelor....124
5.4. Principiul prudenței....125
5.5. Principiul contabilității de angajamente....128
5.6. Principiul evaluării separate a elementelor de activ și de datorii....134
5.7. Principiul intangibilității....135
5.8. Principiul necompensării....135

Scanned with OKEN Scanner

5.9. Principiul contabilizării evenimentelor şi tranzacţiilor ţinând cont de fondul lor economic (prevalenţa fondului asupra formei) 137
5.10. Principiul pragului de semnificaţie 139
5.11. Principiul costului istoric 140

Capitolul 6. Reguli de evaluare în contabilitate 141
6.1. Momente ale evaluării contabile 141
6.2. Particularizări ale regulilor de evaluare contabilă la intrarea activelor şi a datoriilor 142
6.2.1. Costul de achiziţie 143
6.2.1.1. Cumpărare de stocuri cu cheltuieli de transport 143
6.2.1.2. Cumpărări de imobilizări 146
6.2.1.3. Cumpărări de bunuri din import ori din ţări membre ale UE 147
6.2.1.4. Cumpărări cu reduceri diverse 148
6.2.2. Costul de producţie 156
6.2.3. Valoarea de aport 158
6.2.4. Valoarea justă 158
6.2.5. Valoarea nominală a creanţelor şi a datoriilor 158
6.3. Specificul evaluării la ieşirea din organizaţie a activelor şi a datoriilor 159
6.4. Evaluarea contabilă a activelor şi a datoriilor la inventariere 163
6.5. Evaluarea contabilă a activelor şi a datoriilor la întocmirea situaţiilor financiare 164

Capitolul 7. Revenire la bilanţul contabil. Ce modificări suferă bilanţul de pe urma operaţiunilor recunoscute în contabilitate? 170
7.1. Cum se poate construi un bilanţ contabil teoretic 170
7.2. Activul trebuie să rămână întotdeauna egal cu pasivul 182

Capitolul 8. Dubla înregistrare. Rolul conturilor în contabilitatea întreprinderii 189
8.1. Cum ajungem la crearea de conturi contabile şi la ce servesc acestea .. 189
8.2. Elemente privind tehnicile şi vocabularul folosite în funcţionarea conturilor 190
8.3. Reguli de funcţionare a conturilor. Registrul sistematic 191
8.4. Dubla înregistrare, analiza contabilă, articolul contabil, registrul cronologic 197
8.4.1. Înregistrarea dublă 197
8.4.2. Analiza contabilă 199

Scanned with OKEN Scanner

8.4.3. Articolul contabil şi registrul jurnal 202
8.5. Planul de conturi şi clasificarea conturilor 207
8.5.1. Simbolizarea conturilor – conturi sintetice şi conturi analitice 208
8.5.2. Elemente privind clasificarea conturilor din planul de conturi 210
8.6. Balanţa de verificare 218

Capitolul 9. Elemente privind contabilitatea costurilor produselor, serviciilor, activităţilor 231
9.1. Revenire asupra clasificării cheltuielilor; metode de calcul al costurilor 231
9.2. Câte ceva despre algoritmii folosiţi pentru calculul costului de producţie 232
9.3. Despre pragul de rentabilitate 235

Capitolul 10. Aplicarea regulilor contabile în câteva situaţii generale 239
10.1. Contabilitate în comerţ 239
10.1.1. Elemente generale privind evidenţa mărfurilor 240
10.1.2. Scheme contabile de bază pentru înregistrarea cumpărării şi vânzării de mărfuri 242
10.1.3. Preţ de vânzare, cost de achiziţie, adaos comercial 244
10.2. Prestările de servicii reflectate în contabilitate 251
10.3. Cât de grea poate fi contabilitatea producţiei? 252
10.4. Proceduri contabile aferente operaţiunilor comune mai multor tipuri de activităţi 256
10.4.1. Contabilizarea salariilor 257
10.4.3. Consumuri nestocate şi cumpărări de servicii 258
10.4.4. Câteva impozite şi taxe nerecuperabile 259
10.4.5. Dobânzi, sconturi acordate şi alte cheltuieli financiare 259
10.4.6. Cheltuieli cu amortizările 262
10.4.7. Elemente privind contabilizarea taxei pe valoarea adăugată 263
10.4.8. Decontări diverse cu terţii 269
10.4.9. Închiderea conturilor de venituri şi de cheltuieli 271

Capitolul 11. Cum se ajunge la situaţiile financiare şi la ce servesc acestea? 273
11.1. Succesiunea fazelor închiderii 275
11.2. Sistematizarea datelor în situaţiile financiare anuale 277
11.2.1. Contul de profit şi pierdere 278
11.2.2. Bilanţul 279

Scanned with OKEN Scanner

11.2.3. Notele (anexele) 282
11.2.4. Fluxuri de trezorerie 283
11.2.5. Variația capitalurilor proprii 285

Capitolul 12. Particularități contabile privind grupurile de întreprinderi 286
12.1. Ce sunt grupurile de întreprinderi? 286
12.2. Consolidarea în contabilitate 290
12.2.1. Cu ce începem consolidarea? 291
12.2.2. Fazele propriu-zise ale consolidării periodice 292
12.2.2.1. Perimetrul de consolidare și identificarea metodei de consolidare 292
12.2.2.2. Omogenizarea situațiilor financiare individuale 294
12.2.2.3. Agregarea situațiilor financiare individuale 298
12.2.2.4. Eliminările specifice consolidării 299
12.2.2.5. Redactarea situațiilor financiare consolidate 305

Bibliografie 308

Lista figurilor 312

Anexe 314
Anexa nr. 1 – planul general de conturi pentru agenții economici, acum apare acesta în OMFP nr. 1802/2014, modificat 314
Anexa nr. 2 – Formatul oficial al contului de profit și pierdere – conform OMFP nr. 5394/2023, valabil pentru exercițiul 2023 335
Anexa nr. 3 – Formatul oficial al bilanțului prescurtat pentru agenții economici români – conform OMFP nr. 5394/2023, valabil pentru exercițiul 2023 340

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul 1

Cui și la ce servește contabilitatea?

Cum ați răspunde la o întrebare de genul *Ce credeți că este contabilitatea*? Sau mai bine, cum s-ar putea caracteriza contabilitatea într-un cuvânt/o expresie. Foarte probabil, răspunsurile la aceste întrebări vor diferi în funcție de distanța la care se situează respondentul față de profesia contabilă. Pentru cei din afara profesiei de contabil, dar care au avut de-a face, într-un fel sau altul, cu contabilii/cu contabilitatea, răspunsurile sunt foarte variate. Astfel, într-o cercetare anterioară, am adresat niște chestionare unor necontabili (eșantionul este redus – cam 50 de persoane) și, centralizând răspunsurile acestora, am descoperit o gamă largă de păreri: de la *foarte utilă*, chiar dacă uneori *cam rigidă*, până la *contabilitatea este un rău necesar*. În același context, întrebând despre calitățile pe care trebuie să le dovedească un contabil, răspunsurile date de necontabili sunt destul de convergente cu cele oferite de contabili. Astfel, necontabilii recomandă următoarele calități (în ordinea numărului de apariții): atenție, răbdare, organizare, meticulozitate, corectitudine, ordine. În ceea ce privește contabilii, calitățile găsite de aceștia sunt (tot în ordinea descrescătoare a numărului de apariții): răbdare, meticulozitate, atenție, capacitate de analiză, ordine, conștiinciozitate, capacitatea de organizare. Pe de altă parte, în unele cazuri, persoane publice dau drumul foarte ușor la exprimări mai degrabă negative la adresa contabilității/contabililor. Multe dintre aceste persoane nu fac decât să-și însușească și să reproducă, de o manieră puțin prea comodă, stereotipuri banale despre o profesie și despre niște oameni pe care îi cunosc, probabil, prea puțin. Adeseori, se reproșează contabililor prudența, căutarea echilibrului, conformitatea prea mare cu regulile. Dar un contabil, atunci când face contabilitate, trebuie să fie prudent, echilibrat și să respecte regulile! Și nu-i nimic rău în asta! Așa cum contabilul nu este în măsură să judece acțiunile altora decât prin prisma regulilor proprii, așa și ceilalți ar trebui să fie conștienți de faptul că restricțiile pe care le respectă contabilul sunt rezultatul a sute de ani de practici dintre cele mai diverse și că, de cele mai multe ori, soluțiile și raționamentele contabile s-au dovedit fiabile

de-a lungul timpului. Se reproşează adeseori contabilităţii orientarea spre trecut. Sigur că în contabilitate prelucrăm date trecute şi oferim informaţii bazate pe acestea – nu este neapărat treaba contabilului să facă previziuni, să stabilească strategii şi să mobilizeze resurse. El poate sugera idei şi poate oferi un ajutor important în acest sens, dar tot pe baza experienţelor şi cifrelor care vin din trecut...

1.1. La ce serveşte contabilitatea? Câteva ipoteze privind apariţia contabilităţii

De fapt, încercăm, pentru început, să vedem cum se poate justifica utilitatea contabilităţii. Pentru aceasta, vom lua în considerare organizaţiile implicate în afaceri de pe urma cărora urmăresc să obţină profit. Termenul *organizaţie* desemnează aici orice fel de entitate, indiferent de forma de organizare juridică: societate, regie autonomă, persoană fizică autorizată; ba chiar putem considera aici şi afacerile ilegale... Astfel, punându-ne în situaţia administratorului unei afaceri (indiferent cum se cheamă acesta – manager, director, administrator, patron etc.), descoperim repede că avem nevoie de multe informaţii pentru obţinerea cărora s-ar putea să fie nevoie de un sistem de evidenţe, mai mult sau mai puţin complex, căruia îi putem spune contabilitate. Un exemplu extrem de simplu ar putea fi următorul: ne apucăm de comerţ (cumpărăm diverse bunuri pentru a le revinde) fără să ne fi înregistrat pe la Registrul comerţului sau la autorităţile fiscale – presupunem fie că derulăm o afacere ilegală, fie că trăim într-o societate în care comercianţii nu au astfel de obligaţii de înregistrare. Avem deci nişte bani cu care cumpărăm bunuri şi le revindem – este simplu de imaginat că ne interesează cât am câştigat. Dacă achiziţia s-a făcut cu plata imediată iar vânzările se fac, de asemenea, cu încasarea imediată, atunci întreprinzătorul ar putea să considere că diferenţa dintre ceea ce a încasat şi ceea ce a plătit este un fel de câştig. Un astfel de calcul este relevant, în măsura în care s-a vândut toată marfa cumpărată; deci pentru a obţine informaţia respectivă este bine să aşteptăm momentul în care mărfurile se vor fi vândut integral. Însă informaţia cu privire la câştigul realizat ar putea să ne fie necesară înainte de a epuiza stocul de marfă. De asemenea, în ecuaţia asta pot interveni şi alte variabile: colaboratori de plătit, un autovehicul folosit la transport, taxe de acces la piaţa pe care vindem mărfurile, cumpărări pe credit (cu plata ulterioară), vânzări cu încasarea ulterioară etc. Dacă dimensiunile afacerii sunt limitate şi dacă întreprinzătorul are o memorie foarte bună, atunci poate ţine minte toate detaliile aferente. Dacă însă afacerea se dezvoltă ori dacă întreprinzătorul acţionează cu o minimă

Scanned with OKEN Scanner

prudență, atunci trebuie să-și noteze diversele aspecte pe care să nu le uite și pe care să le folosească mai târziu ca dovadă ori ca sursă de informații sigure. În momentul în care începem să notăm astfel de date, începem de fapt să ținem evidențe – este primul pas înspre separarea unei activități oarecum distincte – contabilitatea. E greu de crezut că se pot ține minte toate informațiile generate de derularea unei afaceri – oricât de simplă ar fi aceasta. Îndrăznim să spunem, pentru început, că evidența contabilă este necesară măcar pentru că permite întreprinzătorului să-și aducă aminte informații, îndeosebi cifrice, fără de care afacerea s-ar putea să nu mai fie condusă cum trebuie. În acest context, la întrebarea *cine ne obligă să ținem contabilitate*, unii ar putea răspunde că *legea* impune această obligație. Este adevărat că în România și în multe alte țări, legea impune o astfel de obligație, dar chiar dacă o astfel de lege nu ar exista, tot s-ar organiza un sistem de evidențe. Ținerea contabilității este justificată de nevoia de informații, de nevoia unei anumite rigori în administrarea afacerilor mai mari sau mai mici, legale sau ilegale, simple sau complexe, individuale sau colective... Ce informații sunt necesare și cui le sunt destinate acestea vom vedea în subcapitolele următoare.

1.2. Despre utilizatorii informațiilor furnizate de contabilitate

În România, evoluțiile economice și politice au făcut ca, după 1990, normele contabile să urmeze o cale destul de rapidă de la contabilitatea specifică economiei centralizate spre o contabilitate orientată spre economia de piață. Începând cu anul 2000, organismul însărcinat cu stabilirea normelor contabile în România (ministerul finanțelor, devenit, de prin 2000, ministerul finanțelor publice) a început un fel de aliniere a contabilității românești la niște norme internaționale: IFRS (International Financial Reporting Standards). Această aliniere s-a dovedit a fi utilă în vederea aderării la UE, spațiu economic în care IFRS se aplică obligatoriu începând cu 2005 (pentru unele categorii de entități). Intrarea României în UE a fost însoțită și de obligații de raportare noi pentru firmele cotate la bursă. Astfel, până în 2011 inclusiv, firmele cotate aveau obligația de întocmi situații financiare consolidate (la nivelul grupului) conforme cu IFRS, Din 2012, aplicarea IFRS devine obligatorie și în contabilitatea individuală a firmelor românești cotate. Orientarea contabilității românești către aceste norme internaționale a fost salutată de mulți autori de lucrări de contabilitate din România. A început astfel, pentru unii, ori a continuat, pentru alții (inclusiv pentru autorul lucrării de față) preluarea de idei, reguli, comentarii, greșeli sau

Scanned with OKEN Scanner

exagerări de traducere specifice normelor internaţionale. Preluările s-au făcut fie după originalele în engleză (uneori cu dificultăţi mari în traducere), fie după versiunile oficiale româneşti (realizate mai întâi prin grija ministerului finanţelor, continuate prin grija organizaţiei profesionale a contabililor din România – CECCAR, dar şi prin intermediul Comisiei Europene), fie după versiuni intermediare din alte limbi. De altfel, trebuie constatat că, imediat după 1990, sursele principale de inspiraţie pentru autorii români de contabilitate au fost francofone, dar că sursele de limbă engleză au devenit din ce în ce mai importante. Remarcăm totuşi că, după părerea noastră, traducerile şi adaptările din franceză au fost şi rămân mult mai curate, mai bune decât traducerile şi adaptările din engleză.

Intrarea noastră pe orbita IFRS-urilor a făcut ca atunci când se prezintă utilizatorii informaţiilor contabile să se facă uneori o generalizare cam grăbită, prin preluarea listei şi a ierarhiei acestor utilizatori din sus-citatele norme internaţionale. Spunem că generalizarea este grăbită din cel puţin două motive. Mai întâi, IFRS-urile se referă aproape exclusiv[1] la entităţi de interes public: firme mari de stat sau, mai ales, firme **cotate la bursă** (cele mai multe din acestea făcând parte din grupuri de întreprinderi) şi ale căror acţiuni sunt deţinute de multe persoane (numite **investitori**) care, de regulă, nu participă direct la conducerea firmelor respective. Astfel, singura sursă de informaţii credibile şi relevante – informaţii de natură contabilă şi financiară – pentru mulţi din aceşti investitori sunt documentele contabile de sinteză, numite **situaţii financiare**. Un al doilea comentariu de făcut în acest context se referă la ceea ce folosesc utilizatorii: ei nu au acces la toată contabilitatea, ci doar la situaţiile financiare, deci ei reprezintă mai degrabă **utilizatori ai situaţiilor financiare,** decât utilizatori ai informaţiilor contabilităţii în general. În România însă (ca de altfel în orice altă ţară) cea mai mare parte a întreprinderilor (ca număr şi nu ca dimensiuni ale afacerilor) nu sunt cotate la bursă, nu au investitori (acţionari sau asociaţi) prea mulţi şi nu prea au motive de a se supune unor reguli asemănătoare celor internaţionale. Putem spune că la aceste întreprinderi (în România, multe dintre ele cu forma juridică de SRL[2]) proprietarul/proprietarii (investitorul/investitorii) sunt adeseori implicaţi în activitatea firmei, ca administratori

1 Această afirmaţie rămâne adevărată până la intrarea în vigoare a unor IAS/IFRS pentru întreprinderile mici şi mijlocii. Din fericire, UE a respins până în acest moment proiectul acestor standarde internaţionale.

2 Legea societăţilor nr. 31/1990 republicată stabileşte că societăţile se pot constitui în una din următoarele forme: societate în nume colectiv (SNC), societate în comandită simplă (SCS), societate pe acţiuni (SA), societate în comandită pe acţiuni (SCA) şi societate cu răspundere limitată (SRL). În practica românească a afacerilor putem bănui că formele cele mai folosite sunt SRL (capital mic şi răspundere limitată a asociaţilor) şi SA (posibilităţi de negociere a acţiunilor deţinute, de cotare la bursă etc.).

Scanned with OKEN Scanner

ori în alt mod, iar nevoile lor de informaţii contabile/financiare sunt satisfăcute direct prin consultarea contabilităţii curente a firmei respective, fără a mai fi necesară neapărat întocmirea situaţiilor financiare. Deducem de aici că este util ca, în discuţia despre informaţiile oferite de contabilitate, despre forma pe care o îmbracă aceste informaţii, despre controlul şi certificarea acestor informaţii, precum şi despre destinatarii acestor informaţii, să facă această distincţie foarte importantă între firmele cotate şi cele necotate la bursă[3]. Pe de altă parte, chiar la firmele cotate, trebuie să avem în vedere şi posibilitatea existenţei unor categorii de acţionari implicaţi mai mult sau mai puţin în gestiunea efectivă a firmei, spre deosebire de acţionarii fără astfel de implicare[4]. Primii, numiţi *insiders*, beneficiază de o informare directă din contabilitatea firmei, nefiind obligaţi să aştepte publicarea situaţiilor financiare, în timp ce ceilalţi, numiţi *outsiders*, nu au altă sursă de informare decât situaţiile financiare citate. Se constată uşor existenţa unei anumite asimetrii informaţionale între cele două categorii de investitori enumerate.

1.2.1. Utilizatori ai situaţiilor financiare întocmite de firmele cotate la bursă

Multă vreme – până prin 2010 – normele contabile internaţionale desemnau drept utilizatori (externi) ai situaţiilor financiare următorii[5]: investitorii prezenţi şi potenţiali, personalul angajat, creditorii, furnizorii şi alţi creditori comerciali, clienţii, guvernul şi instituţiile acestuia, precum şi publicul. Pe primul loc se aflau investitorii şi se recunoştea chiar că nu toate necesităţile de informaţie ale utilizatorilor pot fi satisfăcute de situaţiile financiare, dar că există cerinţe comune tuturor utilizatorilor. Investitorii erau însă privilegiaţi, pe motiv că ei pun la dispoziţia firmelor capitaluri, asumându-şi riscurile care decurg din aceasta – dacă investitorii sunt mulţumiţi, atunci se consideră că cea mai mare parte a nevoilor de informare a celorlalţi utilizatori este satisfăcută. Mulţi comentatori au reproşat normelor internaţionale orientarea prioritară către investitori, aşa că organismul care elaborează aceste norme şi-a însuşit critica şi a eliminat majoritatea celorlalţi utilizatori din listă. Ca urmare, în versiunile de după 2010 ale IFRS, se precizează explicit că obiectivul situaţiilor financiare (furnizate

3 A se vedea şi Feleagă, L., Feleagă N., *Contabilitatea financiară – o abordare europeană şi internaţională*, ed. a II-a, pp. 40-41.

4 Conform Richard, J., *Comment la comptabilite traditionnelle allemande protégé les creanciers et les managers: une etude historique et sociologique*, la adresa http://www.dauphine.fr/cereg/cahiers_rech /cereg200201.pdf (accesat pe 21 decembrie 2008).

5 După *Standardele internaţionale de raportare financiară (IFRS) emise la 1 ianuarie 2005*, IASB şi CECCAR, Bucureşti, 2009, p. 79.

Scanned with OKEN Scanner

de contabilitate) este de a oferi informații utile investitorilor existenți și potențiali, precum și împrumutătorilor și altor creditori[6].

Investitorii se interesează de performanțele afacerilor în care plasează bani, de riscurile la care sunt expuse afacerile respective, de capacitatea firmelor de a genera fluxuri de trezorerie din care să plătească dividende etc. Este clar că pentru a putea identifica, interpreta și înțelege informațiile din situațiile financiare, investitorii la care facem referire în acest context trebuie să aibă cunoștințe rezonabile de contabilitate, de finanțe, de economie etc.

Creditorii financiari (băncile, alte instituții de credit, dar și persoanele care investesc pe piața financiară în titluri de credit emise de întreprinderi) reprezintă cealaltă categorie importantă de utilizatori. Este binecunoscută prudența de care dau dovadă adeseori astfel de creditori, interesați să estimeze capacitatea firmei împrumutate de a restitui în bune condiții împrumutul și de a achita dobânzile și comisioanele corespunzătoare.

Norma contabilă românească de detaliu (OMFP 1802/2014), aplicabilă celor mai multe firme (cu excepția celor cotate pe piața reglementată), este prudentă în fixarea listei utilizatorilor, mulțumindu-se să precizeze că *obiectivul situațiilor financiare anuale îl constituie furnizarea de informații despre poziția financiară, performanța financiară și fluxurile de trezorerie ale unei entități, utile* ***unei categorii largi de utilizatori.*** În fapt, o astfel de listă apare în legea contabilității (82/1991), tocmai la definirea acestui termen.

1.2.2. Utilizatori ai informațiilor furnizate de contabilitatea firmelor necotate la bursă

Dacă luăm ca exemplu generic o societate cu răspundere limitată în care administrator este asociatul principal (o situație destul de frecventă în România), atunci lista utilizatorilor începe cu însuși administratorul. Acestuia îi trebuie date privind rezultatul (profit sau pierdere), datoriile, creanțele, capitalurile proprii, gradul de îndatorare, nivelul stocurilor, marjele de profit, adaosurile comerciale, impozitele și taxele plătite și/sau de plătit etc. În acest context, putem spune că organizarea și ținerea contabilității unei astfel de întreprinderi este adaptată nevoilor conducerii, în limitele stabilite de legea contabilă.

Întreprinderea funcționează însă într-un mediu social, intră în relații cu tot felul de parteneri: autorități fiscale sau de alt tip, bănci și alți finanțatori, clienți, furnizori etc. Unii din acești parteneri sunt interesați să analizeze situația firmei înainte de a derula o afacere cu aceasta – acest tip de analiză

6 *Standardele internaționale de raportare financiară emise la 1 ianuarie 2015*, IFRS Foundation și CECCAR, București, 2015, p. A25.

Scanned with OKEN Scanner

face apel adeseori şi la date provenite din contabilitate. De exemplu, pentru a obţine un credit de la o **bancă** ori pentru a deveni utilizator în cadrul unui contract de **leasing**, este foarte probabil ca firmei să i se solicite documentele contabile de sinteză pe mai multe perioade, astfel încât finanţatorul să poată calcula indicatori prin care să stabilească, de exemplu, dacă acordă sau nu finanţarea. Informaţiile contabile nu sunt singurele cerute de finanţatori, dar ele pot avea au un loc determinant în luarea deciziei de creditare. În acelaşi timp, finanţatorii sunt adeseori într-o poziţie de forţă, mai ales în relaţia cu întreprinderi mai mici, putând solicita tot felul de informaţii contabile suplimentare care, în mod normal, nu se fac publice. Astfel, devine importantă ţinerea corectă a contabilităţii aşa încât informaţiile furnizate creditorilor să conducă la analize cât mai credibile.

Printre finanţatori se pot număra şi **instituţii financiare** private ori publice naţionale, regionale sau internaţionale, care acordă sprijin în demararea sau dezvoltarea unor afaceri. Aceste organisme oferă finanţări nerambursabile sau rambursabile, dar în condiţii favorabile de cost (dobânzi reduse, perioadă de rambursare mare, perioadă de graţie...). Pentru a acorda astfel de finanţări, organismele cu pricina pot impune diverse condiţii, printre care se pot regăsi şi anumite obligaţii de raportare contabilă mai detaliată ori mai strictă, eventual efectuarea unor retratări ale datelor obţinute după normele contabile româneşti pentru a le face compatibile cu formatele cerute de finanţatori. Totodată, în astfel de condiţii, s-ar putea să fie impusă intervenţia unui auditor care să-i certifice finanţatorului că informaţiile din contabilitatea solicitantului sunt conforme cu normele. În mod sigur, contabilitatea unei firme care beneficiază sau doreşte să beneficieze de finanţări de acest fel se ţine cu ceva mai multă atenţie şi, implicit, cu costuri ceva mai mari.

Un alt utilizator uşor de identificat de către toţi administratorii ori contabilii este **autoritatea fiscală**. Se pare că un întreprinzător, atunci când angajează un contabil sau o firmă de contabilitate, se gândeşte mai puţin la ţinerea propriu-zisă a contabilităţii, cât la îndeplinirea obligaţiilor de natură fiscală: calculul diverselor impozite, întocmirea şi depunerea multelor declaraţii fiscale stabilite prin reglementările specifice şi chiar întocmirea unor documente simple, precum facturile electronice. Sigur că fiscul (dar şi alte autorităţi publice) utilizează informaţiile din contabilitate în scopuri de control, însă aceste organisme sunt interesate mai degrabă de modul în care se îndeplinesc obligaţiile fiscale şi mai puţin de maniera în care s-au obţinut datele din documentele contabile de sinteză. De exemplu, dacă regula contabilă impune recunoaşterea unei cheltuieli nedeductibile fiscal şi dacă întreprinderea nu a contabilizat cheltuiala respectivă, este puţin probabil

Scanned with OKEN Scanner

ca inspectorul fiscal să reproşeze firmei că nu a respectat întocmai regula contabilă, având în vedere faptul că respectarea sau nerespectarea regulii respective nu are nici un efect fiscal. Cu toate acestea, legătura dintre contabilitate şi fiscalitate rămâne, pentru multe firme din România, una destul de strânsă (acest subiect va fi dezvoltat mai jos).

Pentru a rezuma, stabilim o listă scurtă (pe care o considerăm totuşi semnificativă) a utilizatorilor informaţiilor contabilităţii la firmele de dimensiuni mici sau medii, ierarhia nefiind însă una pe care să o putem generaliza:

- administrator şi alte persoane din conducerea firmei;
- bănci, societăţi de leasing şi alţi finanţatori;
- autorităţi fiscale şi alte autorităţi.

În funcţie de situaţiile particulare, la această listă se mai pot adăuga şi alţi utilizatori (furnizori importanţi, clienţi importanţi, sindicatele, studenţii aflaţi în practică sau care pregătesc diverse proiecte ori lucrări...).

1.3. Categorii de informaţii necesare diverşilor utilizatori

Am prezentat în paragrafele de mai sus liste (aproximative şi incomplete) ale utilizatorilor informaţiilor oferite de contabilitate, fie în întregul său, fie prin situaţiile financiare pe care le furnizează periodic. Fiecare din utilizatorii respectivi vrea să ştie câte ceva. Unele cerinţe sunt comune, altele sunt specifice. Pentru început, vom aborda pe scurt câteva noţiuni frecvent întâlnite în discuţiile despre firme.

1.3.1. Ce înseamnă profitul contabil şi cum poate fi măsurat acesta?

Din informaţiile căutate frecvent de către utilizatori am ales, pentru o scurtă dezvoltare, un indicator foarte răspândit şi aparent uşor de înţeles: **rezultatul contabil** – profit sau pierdere. Dacă întrebăm un număr oarecare de persoane cu cunoştinţe minime de afaceri despre ce înseamnă rezultatul, s-ar putea să obţinem mai multe răspunsuri, însă cel mai frecvent o să fie cel potrivit căruia rezultatul este desemnat drept **diferenţa dintre venituri şi cheltuieli**. Acest răspuns este unul corect însă formula simplă *venituri – cheltuieli* presupune cunoaşterea conţinutului acestor două noi noţiuni: **venituri** şi **cheltuieli**. Aici intrăm serios în raţionamente de natură contabilă şi s-ar putea ca cei nefamiliarizaţi cu noţiunile specifice să fie puţin derutaţi aflând că prin venituri/cheltuieli nu înţelegem neapărat

încasări și plăți, nu înțelegem neapărat vânzări și cumpărări. În fapt definirea oficială a acestor două noțiuni a fost, în normele contabile de până prin 2005-2006, una destul de ambiguă[7]. În prezent, definițiile veniturilor și cheltuielilor sunt mult mai riguroase – au fost copiate ca atare din normele internaționale de contabilitate care, la rândul lor, s-au inspirat din normele americane... Rigoarea nu înseamnă însă și ușurință în înțelegere – necontabilii (și chiar contabilii, câteodată) s-ar putea să fie surprinși neplăcut la aflarea unei definiții de acest tip. Astfel, prin venituri înțelegem *creșteri ale beneficiilor economice înregistrate pe parcursul perioadei contabile, sub formă de intrări sau creșteri ale activelor ori reduceri ale datoriilor, concretizate în creșteri ale capitalurilor proprii, altele decât cele rezultate din contribuții ale acționarilor.* Complicat, nu? Pentru a înțelege deci ce sunt veniturile, avem nevoie să cunoaștem o serie de alte noțiuni: active, datorii, capitaluri proprii, contribuțiile acționarilor/asociaților. E prea devreme pentru a le defini pe toate odată... Dar ce sunt cheltuielile? Opusul veniturilor, adică *diminuări ale beneficiilor economice înregistrate pe parcursul perioadei contabile sub formă de ieșiri sau scăderi ale valorii activelor ori creșteri ale datoriilor, concretizate în reduceri ale capitalurilor proprii, altele decât cele rezultate din distribuirea acestora către acționari/asociați.* Și astea sunt doar definițiile generale, pentru că în urma aplicării unui șir lung de norme contabile, recunoașterea efectivă a veniturilor și a cheltuielilor conduce la noțiuni din ce în ce mai contabile, din ce în ce mai departe de înțelegerea unei persoane obișnuite și care n-a urmat cursuri sistematice de economie, finanțe și/sau contabilitate.

Având în vedere elementele prezentate mai sus, putem accepta că, în contabilitate, măsurarea profitului sau a pierderii reprezintă un lucru dificil. Vom vedea mai târziu că mărimea obținută nu este mereu una foarte credibilă, ea având o importantă componentă administrată, adică rezultantă a unor alegeri efectuate de întreprindere în scopul mai mult sau mai puțin vizibil de a manipula informația financiară.

Totuși, este necesar ca necontabilul să priceapă ceva din performanța organizației. Este foarte ușor pentru oricine să înțeleagă ce înseamnă **încasările și plățile** – pentru asta nu-i nevoie de cunoștințe de contabilitate, de economie sau de finanțe. Intrările și ieșirile de bani ale unei entități nu reprezintă neapărat cea mai bună măsură a performanțelor acesteia, dar prezentarea lor explicită (sau aproape explicită) oferă o foarte bună bază de apreciere a situației firmei pe o perioada dată. Astfel, s-a ajuns la a cere contabililor să întocmească și să ofere utilizatorilor și o astfel de situație a

7 Astfel, prin *cheltuieli* se înțelegea *sume plătite sau de plătit* pe diverse destinații, iar prin *venituri* se înțelegea *sume încasate sau de încasat* din diverse surse.

Scanned with OKEN Scanner

încasărilor și a plăților, numită *situația fluxurilor de trezorerie*. În acest document ar trebui să apară plățile efectuate, pe destinații, precum și încasările, pe proveniențe[8]. Aparent, este un document simplu de înțeles; evoluția tehnicilor contabile și financiare a condus totuși la o manieră destul de greoaie de prezentare a principalelor fluxuri de trezorerie, prin reconstituirea acestora pe baza rezultatului contabil net – este vorba despre o așa-zisă metodă indirectă de prezentare a fluxurilor de trezorerie de exploatare[9].

Aprecierea performanțelor pe baza încasărilor și a plăților este foarte parțială și poate conduce la decizii greșite. Este suficient să luăm în considerare operațiunile pe credit (vânzări/cumpărări cu plata amânată, împrumuturi acordate/primite), operațiunile specifice investițiilor în diverse utilaje ori în alte echipamente ori chiar banalele salarii pentru a vedea că efortul firmei nu afectează întotdeauna rezultatul contabil atunci când are loc plata, după cum nici efectele nu se iau mereu în considerare în calculul rezultatului atunci când are loc o încasare. Ne întoarcem la exemplul întreprinzătorului care cumpără bunuri pentru a le revinde (face doar comerț) și care nu este obligat de lege să țină contabilitate (afacerea sa este ilegală, de exemplu). Dacă mărfurile nu se plătesc imediat și dacă vânzările se fac parțial pe credit, dacă întreprinzătorul nostru cumpără și un vehicul pentru transport, investește într-un spațiu de depozitare, cumpără un teren așteptând să-i crească prețul, se angajează să plătească diverse sume pentru a fi protejat etc., atunci la întrebarea *cât câștigă* într-o perioadă dată, răspunsul în termeni de fluxuri de trezorerie nu mai este deloc satisfăcător. Însuși întreprinzătorul nostru va simți că este nevoie de mai mult pentru a măsura performanța afacerii sale. Avansăm astfel, aproape fără să vrem, în cunoașterea zisă contabilă, măsurând performanța prin comparația dintre averea netă la sfârșitul perioadei și averea netă la începutul perioadei. Întreprinzătorul trebuie să evalueze ce are la momentul t_1 (bani, bunuri, creanțe etc.) și să compare cu ce avea la momentul t_0. Evident că, pentru ca raționamentul să aibă sens, din averea deținută trebuie scăzute datoriile, obținându-se **averea netă** la momentele t_1 și t_0. În continuare este simplu – dacă averea netă la momentul t_1 este mai mare ca averea netă la momentul t_0, atunci întreprinderea (și implicit întreprinzătorul) s-a

8 Pentru o prezentare sugestivă, fluxurile de trezorerie se împart în trei categorii: exploatare, investiții și finanțare. Conținuturile acestor categorii de fluxuri vor fi dezvoltate în alt paragraf.

9 În cazul firmelor românești cotate pe piața reglementată a BVB și care au publicat situații financiare IFRS pentru 2023, 70% folosesc metoda indirectă (dintr-un total de 81 de observații), în timp ce, pentru perioada 2007-2022, ponderea firmelor care folosesc metoda indirectă este de 62%. Pe componenta AeRO a bursei de valori București, din cele 160 de firme cărora le-am găsit situația fluxurilor de trezorerie, ponderea celor care folosesc în 2023 metoda indirectă este de 51% (42% pe perioada 2010-2022). De regulă, firmele cotate pe pieţele financiare consacrate ale lumii folosesc, în proporție covârșitoare, metoda indirectă de prezentare a fluxurilor de exploatare.

Scanned with OKEN Scanner

îmbogățit: a obținut **profit**. Dacă, dimpotrivă, averea netă la momentul t_1 este mai mică decât averea netă la momentul t_0, atunci întreprinderea a sărăcit: s-a înregistrat **pierdere**[10]. Pare complicat, dar întreprinzătorul din exemplul nostru nu prea are altă posibilitate de a afla dacă pierde sau câștigă, în condițiile în care afacerea merge în continuare. Și așa se reinventează contabilitatea, în formele ei cele mai simple... Raționamentul descris în paragraful de față este unul pe care și contabilii adevărați îl aplică. Multe entități (îndeosebi cele cotate la bursă) întocmesc un document numit *situația variației capitalurilor proprii* și unde găsim tocmai modul în care s-a făcut trecerea de la averea netă[11] inițială la averea netă finală. Trebuie spus, chiar dacă se introduce o dificultate în plus, că rezultatul astfel calculat pentru o perioadă nu este în mod obligatoriu egal cu rezultatul stabilit ca diferență între veniturile și cheltuielile perioadei respective – diferența se poate explica prin regulile reținute pentru evaluarea și recunoașterea diverselor elemente de avere și de datorii[12].

1.3.2. Îndatorarea și riscul văzute dinspre contabilitate

În subcapitolul precedent am amintit câte ceva despre modul în care performanțele întreprinderii în termeni de profit pot fi măsurate prin instrumente contabile. Utilizatorii n-ar trebui să se mulțumească cu a ști cât de rentabilă este afacerea: este necesar ca informația aceasta să fie completată cu multe alte detalii. Printre acestea din urmă, ar fi util să se facă o apreciere a riscului afacerii. Fără să intrăm în detalii privind diagnosticul și evaluarea firmelor, o să reținem aici doar un indicator ușor de obținut direct din datele contabilității și anume **îndatorarea**. Cât trebuie să se îndatoreze o firmă? Care să fie raportul dintre resursele proprii (cele pentru care nu există o obligație de restituire la o scadență precizată) și datorii? În unele lucrări de analiză financiară sau de finanțele întreprinderii se sugerează că, din totalul resurselor, datoriile nu ar trebui să depășească două treimi[13]

10 De aici se vede ușor cât de importantă este **evaluarea** în contabilitate. Măsurarea profitului/pierderii depinde în mod esențial de maniera, de metodele prin care se face evaluarea bunurilor economice, a datoriilor în cele două momente reținute. Revenim, mai târziu...

11 În contabilitate, pentru a desemna această avere netă se folosesc mai frecvent termenii *activ net, capitaluri proprii, situație netă*. Este vorba despre același lucru: averea totală, din care se scad datoriile.

12 De exemplu, pentru anul 2023, firma românească Transelectrica a avut un rezultat contabil (venituri – cheltuieli) de 213,6 mil. lei, în timp ce rezultatul global (calculat ca variație a capitalurilor proprii) a fost de 1.217,4 mil. lei (de peste cinci ori mai mare). Pe aceeași piață financiară este cotată și firma Promateris care declară (pentru 2023) o pierdere contabilă de 4,1 mil. lei, în timp ce variația averii nete face să apară un profit de 1,1 mil. lei. Informațiile acestea se găsesc pe site-urile firmelor și în rapoartele anuale pe care îl găsim pe site-ul BVB.

13 A se vedea, de exemplu, Vintilă, G., *Gestiunea financiară a întreprinderii*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 2005, p. 223.

Scanned with OKEN Scanner

(2/3). Cu siguranță că băncile, atunci când analizează cererile de creditare, țin cont și de gradul de îndatorare – și chiar dacă putem presupune că regulile specifice fiecărei bănci prezintă diferențe din acest punct de vedere, indicatorii calculați pot fi hotărâtori în luarea deciziei de creditare. Dacă cercetăm câteva cazuri concrete, observăm o mare diversitate în încadrarea firmelor pe grade de îndatorare, în funcție de multe variabile. Astfel, de exemplu, este recomandat să comparăm entități cu profiluri de activitate asemănătoare și să facem o analiză în funcție de situarea față de media sectorului. Se poate întâmpla ca o organizație cu îndatorare sistematică și persistentă de 80% să fie performantă în termeni de profit și de imagine pe piață. De asemenea, este importantă și componența datoriilor – termen lung/termen scurt, datorii bancare/nebancare, datorii cu scadența depășită, datorii față de terți externi firmei sau față de asociați/acționari/alte persoane afiliate. De exemplu, o bună parte din întreprinderile românești organizate ca societăți cu răspundere limitată au în contabilitate datorii față de asociați. În raportările contabile, aceste datorii contribuie la creșterea gradului de îndatorare dar, de multe ori, ele reprezintă cvasi-resurse proprii, având în vedere tocmai relația privilegiată dintre firmă și asociatul/asociații acesteia. La un alt nivel, pot interveni frecvent datorii în cadrul grupului, adică datorii față de alte componente ale aceluiași grup. **Costul îndatorării** este și el de reținut: cu cât se depășește o anumită dobândă de referință (LIBOR, EURIBOR, ROBOR etc.), cât este dobânda anuală efectivă, cât este ponderea comisioanelor de tot felul, ce obligații de garantare există etc.

Datoriile foarte mari raportate de firmele românești – în 2018 erau peste 250.000 de firme la care datoriile depășeau activele, adică firmele respective aveau capitaluri proprii negative – au îngrijorat autoritățile care, începând cu 2021, acordă facilități fiscale pentru creșterea capitalurilor proprii.

1.3.3. Alte cerințe ale utilizatorilor

În afara reperelor simpliste stabilite mai sus în legătură cu cerințele utilizatorilor contabilității, mai putem găsi o listă lungă de informații pe care le-am putea solicita contabilului, cu mai multă sau mai puțină îndreptățire[14]. Astfel, putem afla:

14 Uneori se exagerează cu pretențiile față de contabilitate/contabil, cerându-i-se informații care nu aparțin neapărat acestui domeniu – este vorba îndeosebi de chestiuni de natură administrativă, juridică, tehnică, fiscală, de protecție socială, de resurse umane, întocmire de facturi electronice... De altfel, e foarte posibil ca firmele de contabilitate, când semnează contracte de prestări de servicii, să treacă explicit clauze privind aceste servicii suplimentare, pentru care se percep tarife suplimentare.

Scanned with OKEN Scanner

- structura averii de care dispune firma;
- costurile de producţie sau de achiziţie ale diverselor bunuri sau servicii cu care lucrează firma;
- impozitele şi taxele plătite/de plătit;
- ponderea diferitelor cheltuieli/venituri în cifra de afaceri (sau în altă mărime);
- disponibilităţile în lei sau în devize, la bancă sau în casierie;
- datoriile şi creanţele pe scadenţe, pe creditori/debitori, pe monede;
- viteza de rotaţie a stocurilor sau a altor elemente de avere;
- gradul de uzură scriptic al echipamentelor/utilajelor/instalaţiilor folosite;
- deprecierile, riscurile şi neconcordanţele constatate cu ocazia inventarierii;
- estimări cu privire la încasările, plăţile, veniturile, cheltuielile, investiţiile viitoare;
- rentabilitatea diverselor activităţi derulate de organizaţie;
- remunerarea angajaţilor, pe ansamblu sau individual etc.

Lista prezentată este una scurtă şi, pe măsură ce înaintăm cu discuţia, vom adăuga repere noi (cel mai adesea) sau vom elimina unele elemente existente (mai rar).

1.4. Cine se ocupă de contabilitate

Contabilii, evident! Că ne place sau nu, cel mai bun termen pentru a-i desemna pe cei care fac contabilitate este cel de **contabil**. Poate că nu sună prea bine, poate că unora li se pare devalorizant, poate că are o rezonanţă uneori negativă. Asta e! S-au încercat şi se folosesc formule diferite de genul *profesionist contabil* (îndeosebi pentru a desemna *expertul contabil* şi *contabilul autorizat*), *economist contabil*, *economist*. Sunt şi acestea acceptabile, dar, în fond trebuie să recunoaştem că ne numim contabili. Poate se consideră că termenul contabil este valabil pentru cei trimişi la „munca de jos" şi pentru care era folosită şi formula *ţiitor de registre* (en. – bookkeeper; fr. – teneur des livres). Fiecare este liber să-şi spună cum crede de cuviinţă, cu condiţia să-şi facă bine treaba. Uneori (adeseori), termenul de *contabil* este folosit de către necontabili aproape ca pe o înjurătură: este suficient să recenzăm trimiterile de acest fel făcute la adresa unui ministru român al sănătăţii de formaţie economică şi cu competenţe declarate în domeniul contabil şi financiar[15].

15 Este vorba despre ministrul în funcţie în anul 2007, despre care găsim în presă formularea: *Sorin Oprescu acuză „reforma" ministrului-contabil Nicolăescu*... (pe http://www.9am.ro/stiri-revista-presei/2007-12-10/sorin-oprescu-acuza-reforma-ministrului-contabil-nicolaescu-habar-nu-

Scanned with OKEN Scanner

Pe lângă cei care ţin efectiv contabilitatea unei entităţi, trebuie să mai contăm şi pe verificatori, indiferent de unde vin aceştia. Găsim aici cenzori, auditori, inspectori fiscali sau ai altor organisme de control, funcţionari bancari, angajaţi ai altor finanţatori (precum firmele de leasing) etc. Persoanele care ocupă aceste funcţii trebuie, într-un fel sau altul, să aibă competenţe în înţelegerea datelor din contabilitate, în cunoaşterea algoritmilor prin aplicarea cărora se obţin datele respective, în interpretarea indicatorilor mai mult sau mai puţin agregaţi furnizaţi de contabilitate. O să vedem mai jos că unul din documentele cele mai bogate în informaţii oferite de contabilitate este balanţa de verificare – de aici putem afla o mulţime de lucruri despre entitate, cu condiţia să cunoaştem semnificaţia datelor pe care le conţine[16].

1.5. Locul contabilității în raport cu fiscalitatea și cu alte laturi ale activității organizațiilor

Adeseori, administratorul unei firme vede în contabil persoana care se ocupă îndeosebi cu asigurarea îndeplinirii obligaţiilor fiscale ale organizaţiei. Printre aceste obligaţii enumerăm:

- identificarea, completarea, colectarea, prelucrarea şi păstrarea documentelor cu implicaţii fiscale;
- întocmirea registrelor şi a altor centralizatoare necesare unei corecte evidenţe a impozitelor;
- calculul impozitelor şi taxelor, odată cu întocmirea şi depunerea declaraţiilor fiscale şi sociale;
- identificarea unor căi (legale) de optimizare fiscală, în sensul evitării sau cel puţin a amânării plăţii unor impozite.

În aceste condiţii, este posibil ca intervenţia unui contabil ceva mai ferm să disciplineze oarecum activitatea firmei (şi mai ales a angajaţilor acesteia), în sensul introducerii unei mai mari rigori în întocmirea, circulaţia, păstrarea documentelor ale căror consecinţe fiscale sunt evidente, precum şi în respectarea altor reguli fiscale.

---

are-de-management.html, accesat pe 17 august 2009). O altă ilustrare a manierei în care înţeleg unii să-i trateze pe contabili găsim pe http://www.realitatea.net/tariceanu--emil-boc-se-comporta-ca-un-contabil-sef-de-la-cap_439837.html (accesat pe 17 august 2009): *Tăriceanu a adăugat că îl consideră pe Emil Boc un contabil de la CAP...* De asemenea, în Dilema veche nr. 291 din 11 septembrie 2009, în rubrica sa Note, stări, zile, Andrei Pleşu spune că „un finanţist e bun dacă reuşeşte să omoare în el contabilul".

16 Pentru necontabili, este util un exerciţiu: faceţi rost de o balanţă de verificare şi încercaţi să o citiţi. Înţelegeţi ceva? Vi se pare că apar acolo lucruri utile, mai mult sau mai puţin sintetice? Dacă aveţi timp, notaţi-vă nelămuririle şi după parcurgerea atentă a textului acestei lucrări, stabiliţi sincer punctele în care v-aţi luminat, comparându-le cu cele nelămurite la început. Asta poate fi o măsură în care cartea a fost utilă şi a meritat (nu a meritat) banii şi celelalte eforturi.

Scanned with OKEN Scanner

Probabil că, pentru multe întreprinderi și pentru mulți administratori, **fiscalitatea** este percepută de o manieră mai degrabă negativă, ca o piedică în derularea unor afaceri profitabile. Într-un fel, această abordare este de înțeles – este greu să cedezi o parte din câștig fără nici un fel de contrapartidă imediată și explicită. Nu trebuie uitat însă că această sarcină fiscală resimțită ca apăsătoare (și uneori chiar insuportabilă) este consecința existenței cheltuielilor publice. Atât timp cât este nevoie de educație, apărare, ordine publică, infrastructură, pensii (inclusiv cele speciale), asigurări de sănătate, indemnizații de șomaj, subvenții și alte finanțări sau cofinanțări ale unor proiecte demarate de firme private, sprijin pentru cei afectați de diverse evenimente neprevăzute (pandemii, secete, inundații etc.) etc., trebuie să acceptăm existența impozitelor, taxelor și contribuțiilor la diversele bugete publice. Am arătat mai sus că adeseori munca de contabilitate este percepută prin latura ei fiscală. Chiar dacă această percepție este una incompletă, nu se poate nega existența unei legături strânse între contabilitate și fiscalitate, mai ales pentru întreprinderile mici și mijlocii. Fiscalitatea folosește adeseori informațiile contabile ca punct de plecare în stabilirea sarcinilor fiscale. Pentru a face economie de timp și de alte resurse, contabilitatea acceptă și ea aplicarea unor reguli fiscale, chiar dacă efectele acestora asupra calității informației contabile nu sunt întotdeauna dintre cele mai favorabile. Putem spune că o astfel de conectare între contabilitate și fiscalitate se justifică la întreprinderile mici și mijlocii prin evitarea ținerii a două rânduri de evidențe paralele: cea contabilă și cea fiscală. Dimpotrivă, la firmele mari (îndeosebi la cele cotate la bursă și care aplică norme contabile internaționale), calitatea informației contabile trebuie să primeze – în măsura în care regula fiscală denaturează informația contabilă, este necesar să se țină separat cele două evidențe amintite mai sus. Costurile suplimentare generate de o astfel de abordare sunt pe deplin justificate prin sporul de credibilitate și de relevanță al datelor din contabilitatea curentă, precum și din documentele contabile de sinteză. Dacă la o întreprindere mică o singură persoană ține și evidența contabilă și pe cea fiscală, adeseori acestea suprapunându-se, la firmele mari este foarte probabil ca cele două serii de calcule să fie realizate de compartimente/persoane distincte.

Uneori, în lucrările de contabilitate[17], este condamnată cu vehemență legătura strânsă dintre contabilitate și fiscalitate, fără nici un fel de nuanțare. Autoritatea fiscală este arătată cu degetul, i se reproșează (câteodată pe nedrept) multe din neajunsurile afacerilor. Nu putem contesta dreptul nimănui la a-și exprima părerea, mai ales dacă aduce și unele argumente. În fața unor astfel de luări de poziție, dar mai ales ca urmare a aderării la UE

17 Inclusiv într-o intervenție mai veche a autorului lucrării de față.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

și a intrării în România a normelor contabile internaționale, în ultimii ani s-a ajuns și în România ca regulile fiscale să fie din ce în ce mai deconectate de cele contabile. Asta înseamnă că aplicarea celor mai multe reguli fiscale nu mai este condiționată de înregistrarea efectelor lor în contabilitate ca atare. Putem îndrăzni să afirmăm că deconectarea nu prea a avut efect la nivelul întreprinderilor mici și mijlocii, contabilii acestora preferând să țină un singur set de evidențe, cu riscul de a obține o informație contabilă aproximativă. Astfel, de exemplu, regulile de amortizare, cele de evaluare și de reevaluare, regulile de recunoaștere a unor deprecieri, unele înregistrări în contabilitate sunt adeseori aplicate doar în măsura recunoașterii lor fiscale.

1.6. Obligații minimale ale organizațiilor privind ținerea contabilității

În legea românească a contabilității nr. 82/1991, modificată și revizuită – ultima dată în decembrie 2024 –, **contabilitatea** este desemnată ca o *activitate specializată în măsurarea, evaluarea, cunoașterea, gestiunea și controlul activelor, datoriilor și capitalurilor proprii, precum și a rezultatelor obținute din activitatea persoanelor juridice și fizice. În acest scop, contabilitatea trebuie să asigure înregistrarea cronologică și sistematică, prelucrarea, publicarea și păstrarea informațiilor cu privire la poziția financiară, performanța financiară și alte informații referitoare la activitatea desfășurată, atât pentru cerințele interne ale acestora, cât și în relațiile cu investitorii prezenți și potențiali, creditorii financiari și comerciali, clienții, instituțiile publice și alți utilizatori*[18].

Conform aceleași legi, contabilitatea se organizează, de regulă, în compartimente distincte, conduse de către directorul economic, contabilul-șef sau altă persoană împuternicită să îndeplinească această funcție. Aceste persoane trebuie să aibă studii economice superioare[19]. Totuși, contabilitatea poate fi organizată și condusă pe bază de contracte de prestări de servicii în domeniul contabilității, încheiate cu persoane fizice sau juridice autorizate[20]. Răspunderea pentru organizarea și conducerea contabilității revine administratorului sau altei persoane care se ocupă de gestionarea

18 Această definiție este plină de noțiuni specifice, de cuvinte ale căror înțelesuri contabile pot diferi de înțelesurile atribuite lor în vorbirea curentă, mai ales a necontabililor. Textul acestei cărți, în special în partea imediat următoare, își propune să lămurească cea mai mare parte a neclarităților pe care cititorul le încearcă în această fază.

19 Această restricție impusă de lege explică, într-o anumită măsură, afluența de candidați spre universitățile în oferta cărora intră și studiile de economie.

20 În acest context, autorizarea se obține prin dobândirea calității de expert contabil, adică prin intrarea în CECCAR (Corpul Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România).

unității respective. Răspunderea pentru aplicarea necorespunzătoare a reglementărilor contabile revine directorului economic, contabilului-șef sau altei persoane împuternicite să îndeplinească această funcție, împreună cu personalul din subordine. În cazul în care contabilitatea este condusă pe bază de contract de prestări de servicii, încheiat cu persoane fizice sau juridice membre ale CECCAR, răspunderea pentru conducerea contabilității revine acestora, potrivit legii și prevederilor contractuale. În toate situațiile, prin organizarea contabilității și pentru buna ei funcționare, firma trebuie să asigure, în principal:

- angajarea de personal calificat de specialitate sau încheierea de contracte de prestări de servicii contabile;
- întocmirea documentelor justificative privind operațiunile patrimoniale și ținerea corectă și la zi a contabilității;
- întocmirea declarațiilor cu caracter fiscal;
- organizarea și conducerea gestiunilor, stabilindu-se proceduri clare pentru fiecare din acestea;
- organizarea și efectuarea inventarierii patrimoniului, precum și valorificarea rezultatelor acesteia;
- respectarea regulilor de întocmire a documentelor contabile de sinteză (situațiilor financiare), publicarea și depunerea la termen a acestora;
- asigurarea procedurilor de control asupra operațiunilor patrimoniale efectuate;
- păstrarea documentelor justificative, a registrelor și a situațiilor financiare anuale.

Deoarece nu toate informațiile contabilității sunt destinate publicului, în organizarea compartimentului specific se pot crea două componente: contabilitatea financiară și contabilitatea de gestiune. **Contabilitatea financiară** (sau generală) se organizează și se conduce conform unor norme unitare, cu caracter obligatoriu pentru toate unitățile patrimoniale și are ca obiectiv principal furnizarea de informații destinate atât întreprinderii însăși, cât și terților. **Contabilitatea de gestiune** se organizează de fiecare unitate în parte în funcție de specificul activității și necesitățile proprii, având ca obiective principale calculul costurilor; stabilirea rezultatelor și a rentabilității produselor, lucrărilor și serviciilor executate; întocmirea bugetului de venituri și cheltuieli pe feluri de activități, precum și urmărirea și controlul executării acestora[21]. Nu există obligația divulgării către terți a informațiilor contabilității de gestiune – acestea pot rămâne confidențiale.

21 Există și o reglementare specifică: OMFP nr. 1826/22.12.2003 pentru aprobarea *Precizărilor privind unele măsuri referitoare la organizarea și conducerea contabilității de gestiune* (în M. Of. nr. 23 din 12 ianuarie 2004).

Scanned with OKEN Scanner

Contabilitatea se ține în limba română și în lei dar, pentru nevoile proprii de informare, întreprinderile pot opta pentru întocmirea documentelor de sinteză într-o altă monedă.

Algoritmii concreți de aplicat în realizarea lucrărilor de contabilitate se concretizează în ceea ce se cheamă **forme de înregistrare în contabilitate.** Acestea sunt prezentate ca ansamblul de registre, formulare și documente contabile corelate între ele, care servesc la înregistrarea cronologică și sistematică în contabilitate, potrivit normelor stabilite, a operațiunilor economice și financiare ce au loc în unitățile patrimoniale, pe tot parcursul exercițiului financiar. Principalele forme de înregistrare în contabilitate sunt: pe jurnale; maestru-șah și maestru-șah pe jurnale.

1.7. Câte ceva despre documentele folosite în contabilitate

Când vorbim de contabilitate, ne gândim adeseori la teancuri de documente pe care contabilul le verifică și pare că nu-i niciodată mulțumit nici de cantitatea de documente primite, nici de conținutul ori de forma acestora. Este adevărat că în contabilitate depindem de documente. Toate procedurile, mai stricte sau mai relaxate, aplicabile în contabilitate, toate normele contabile au ca scop construirea unei imagini a firmei. În mod evident, este o imagine incompletă, o imagine căreia i se pot aduce reproșuri. Nu are nimeni pretenția că informația oferită de contabilitate este una ideală. Contabilul nu face decât să recompună o imagine contabilă a entității și materia primă pentru aceasta o reprezintă datele din documentele justificative. Nu întotdeauna contabilul ajunge să cunoască nemijlocit procesele de producție ori alte activități de detaliu desfășurate de firmă. Nici nu este nevoie de așa ceva. *Realitatea contabilă* se reconstruiește prin intermediul documentelor la care are acces contabilul – aceste documente trebuie să îndeplinească un minim de condiții de formă și de fond pentru ca prelucrarea lor să conducă la obținerea de informații relevante și credibile. Dacă documentele lipsesc sau ajung prea târziu ori sunt incomplete, atunci contabilul suferă și s-ar putea să devină irascibil, chiar nesuferit[22].

1.7.1. Reglementări privind documentele

Ca aproape orice latură a activității din contabilitate, regimul formularelor folosite de întreprinderi este unul destul de reglementat – un ordin al

22 Dacă vi se pare că asta reprezintă o stare frecventă a contabilului cu care lucrați, gândiți-vă că nu este neapărat din vina lui! S-ar putea să fie probleme cu culegerea datelor din diverse documente sau să fie în perioada zisă de închidere, când are de lucru mai mult decât de obicei.

Scanned with OKEN Scanner

ministrului finanţelor publice (2634/2015, în M. Of. nr. 910/2015, modificat ultima dată în mai 2023) stabileşte principalele repere de care trebuie ţinut seama în întocmirea, circulaţia, verificarea, reconstituirea, arhivarea documentelor. În cele ce urmează, vom extrage cele mai utile reguli din ordinul citat. Astfel, din punct de vedere al conţinutului, documentele justificative trebuie să cuprindă următoarele elemente principale:

- denumirea documentului[23];
- denumirea (numele şi prenumele) şi, după caz, sediul (adresa) unităţii şi/sau al subunităţii care întocmeşte documentul: de fapt, aici intră datele de identificare ale entităţii emitente, inclusiv codul unic de înregistrare, contul IBAN, chiar capitalul social;
- numărul documentului şi data întocmirii acestuia[24];
- menţionarea părţilor care participă la efectuarea operaţiunii (când este cazul);
- conţinutul operaţiunii[25] şi, atunci când este necesar, temeiul legal al efectuării acesteia;
- datele cantitative şi valorice aferente operaţiunii economico-financiare efectuate;
- numele şi prenumele, precum şi semnăturile persoanelor care răspund de efectuarea operaţiunii economico-financiare, ale persoanelor cu atribuţii de control financiar preventiv şi ale persoanelor în drept să aprobe operaţiunile respective, după caz;
- alte elemente menite să asigure consemnarea completă a operaţiunilor efectuate.

Documentele care stau la baza înregistrărilor în contabilitate pot dobândi calitatea de document justificativ numai dacă furnizează toate informaţiile prevăzute de normele legale în vigoare; altfel, există riscul ca documentul să nu fie acceptat la eventualele controale din partea fiscului sau

23 Factură, chitanţă, extras de cont, ordin de plată, notă de recepţie, listă de inventariere, bon de consum, dispoziţie de livrare, ordin de deplasare etc. Lista documentelor este una foarte lungă şi fiecare organizaţie poate crea documente noi ori poate adapta documente existente, în funcţie de specificul activităţii, de tradiţii, de modul de subordonare etc.

24 Norma legală precizează că entităţile vor asigura un regim intern de numerotare a documentelor financiar-contabile, astfel:
– persoanele care răspund de organizarea şi conducerea contabilităţii vor desemna, prin decizie internă scrisă, o persoană sau mai multe, după caz, care să aibă atribuţii privind alocarea şi gestionarea numerelor aferente;
– fiecare document va avea un număr de ordine sau o serie, după caz, număr sau serie ce trebuie să fie secvenţial(ă), stabilit(ă) de entitate. În alocarea numerelor se va ţine cont de structura organizatorică, respectiv gestiuni, puncte de lucru, sucursale etc.;
– entităţile vor emite proceduri proprii de stabilire şi/sau alocare de numere ori serii, după caz, prin care se va menţiona, pentru fiecare exerciţiu financiar, care este numărul sau seria de la care se emite primul document.

25 Adeseori, tipul de document întocmit este suficient pentru a identifica rapid conţinutul operaţiunii. De exemplu, este aproape sigur că o chitanţă va justifica o încasare/plată în numerar.

Scanned with OKEN Scanner

a auditorului. Pe lângă aceste caracteristici generale, sunt situații în care conținutul unor documente este completat prin reglementări specifice; de exemplu, factura trebuie să îndeplinească prioritar condițiile de formă și de fond stabilite de codul fiscal și de reglementările privind factura electronică. Dacă documentele financiar-contabile (documentele justificative și documentele contabile) sunt întocmite și preluate în contabilitate prin utilizarea sistemelor informatice de prelucrare automată a datelor, semnătura olografă nu constituie element obligatoriu; în astfel de situații trebuie să se stabilească prin proceduri proprii modalități de identificare a persoanelor care au inițiat, dispus și aprobat, după caz, efectuarea operațiunilor respective. În multe situații, este cerută semnătura electronică, inclusiv în cazul circulației facturilor electronice între firme.

În cazul în care prelucrarea documentelor financiar-contabile se face de către terți (externalizare – outsourcing), în relațiile dintre terți și entitățile beneficiare este necesar ca, pentru efectuarea corespunzătoare a înregistrărilor în contabilitate, să se respecte următoarele reguli:

- documentele justificative să fie întocmite corect și la timp de către entitățile beneficiare, acestea răspunzând de realitatea datelor înscrise în documentele respective;
- documentele contabile, întocmite de terți pe baza documentelor justificative, trebuie predate entităților beneficiare, împreună cu documentele justificative, la termenele stabilite prin contractele sau convențiile civile încheiate, terții răspunzând de corectitudinea prelucrării datelor.

Într-o perioadă pot apărea o mulțime de documente de același tip[26]. Petru o mai bună gestionare a acestora, documentele primare identice sau asemănătoare se grupează în niște documente centralizatoare. Acestea din urmă se vor consemna în contabilitate prin formule contabile de ansamblu.

Înscrierea datelor în documente se face cu cerneală, cu pastă de pix sau prin utilizarea sistemelor informatice. În documentele justificative și în cele contabile nu prea sunt admise ștersături, modificări sau alte asemenea procedee, și nici lăsarea de spații libere între operațiunile înscrise în acestea ori de file lipsă.

Erorile din documente se corectează prin tăierea cu o linie a textului sau a cifrei greșite, pentru ca acestea să poată fi citite, iar deasupra lor se scrie textul sau cifra corectă. Corectarea se face în toate exemplarele documentului justificativ și se confirmă prin semnătura persoanei care a întocmit/corectat documentul justificativ, menționându-se și data efectuării corecturii. Există și documente justificative la care nu se admit deloc

26 Să ne gândim, de exemplu, la numărul de facturi pe care le întocmesc furnizorii de utilități...

Scanned with OKEN Scanner

corecturi – de exemplu, cele pe baza cărora se primește, se eliberează sau se justifică numerarul. În astfel de cazuri, documentul întocmit greșit se anulează și rămâne, de regulă, în carnetul respectiv (nu se detașează). La corectarea documentului justificativ în care se consemnează operații de predare-primire a valorilor materiale și a mijloacelor fixe este necesară confirmarea, prin semnătură, atât a predătorului, cât și a primitorului. Au apărut recent, după introducerea obligativității facturii electronice, situații în care clienții nu acceptă facturile transmise de furnizori prin spațiul privat virtual (SPV), din motive care ține de constatarea unor neconcordanțe între livrare și factură; cea mai simplă cale de a rezolva problema este anularea facturii de către furnizor (prin întocmirea unei facturi identice cu sumele în minus – stornare în roșu) și întocmirea unei facturi corecte.

Apar în contabilitate operațiuni pentru care nu se întocmesc documente justificative – în acest caz, înregistrările în contabilitate se fac pe bază de note de contabilitate care au la bază note justificative sau note de calcul, după caz.

Pentru a putea fi înregistrate în contabilitate, operațiunile economico-financiare trebuie să fie justificate cu documente originale. Dacă se constată pierderea, sustragerea sau distrugerea unor documente justificative (în limitele stabilite pentru păstrarea acestora), atunci se procedează la reconstituirea lor. Dosarul de reconstituire trebuie să conțină toate lucrările efectuate în legătură cu constatarea și reconstituirea documentului dispărut, și anume:

- sesizarea scrisă a persoanei care a constatat dispariția documentului;
- procesul-verbal de constatare a pierderii, sustragerii sau distrugerii și declarația salariatului respectiv;
- dovada sesizării organelor de urmărire penală sau dovada sancționării disciplinare a salariatului vinovat, după caz;
- dispoziția scrisă a conducătorului unității pentru reconstituirea documentului;
- o copie a documentului reconstituit.

În cazul dispariției unui document emis de altă unitate, reconstituirea se va face de unitatea emitentă, prin realizarea unei copii de pe documentul existent la unitatea emitentă. Documentele reconstituite vor purta în mod obligatoriu și vizibil mențiunea „DUPLICAT", cu specificarea numărului și datei dispoziției pe baza căreia s-a făcut reconstituirea. Nu se pot reconstitui documentele de cheltuieli nenominale (bonuri, bilete de călătorie nenominale etc.) pierdute, sustrase sau distruse înainte de a fi înregistrate în contabilitate.

Scanned with OKEN Scanner

Păstrarea documentelor justificative, a registrelor de contabilitate și a celorlalte documente financiar-contabile se face, după caz, la domiciliul fiscal, la sediul social sau la sediile secundare, pe hârtie sau pe suport electronic. În cazul în care evidența contabilă este ținută cu ajutorul programelor informatice, documentele financiar-contabile se pot păstra pe suporturi tehnice, pe durata termenelor prevăzute de legislația în vigoare, cu condiția să poată fi listate în orice moment, în funcție de necesitățile entității sau la cererea organelor de control. Documentele financiar-contabile se pot păstra, în baza unor contracte de prestări de servicii, și de către operatori economici autorizați în prestarea de servicii arhivistice. Termenele de păstrare a registrelor și a documentelor justificative au suferit modificări importante de-a lungul timpului, în funcție mai ales de evoluțiile tehnologice. O bună perioadă de timp, de exemplu, statele de salarii trebuiau păstrate 50 de ani. La fel, a existat o obligație de a păstra situațiile financiare timp de 50 ani, iar pentru registrele contabile, perioada era de 10 ani. În prezent, legea contabilității simplifică semnificativ lucrurile și stabilește că registrele de contabilitate obligatorii și documentele justificative care stau la baza înregistrărilor în contabilitatea financiară se păstrează în arhiva entităților timp de 5 ani calculați de la data de 1 iulie a anului următor celui încheierii exercițiului financiar în care au fost întocmite; regula este valabilă inclusiv pentru statele de salarii. Totuși, documentele justificative care atestă proveniența unor bunuri cu durată de viață mai mare de 5 ani se păstrează pe perioada corespunzătoare duratei de viață utilă a acestora. Această limitare la 5 ani a perioadei obligatorii de păstrare a documentelor este justificată de existența multora dintre ele în format electronic și preluarea lor de către diverse instituții în acest format.

În caz de încetare a activității, de regulă, documentele se predau la arhivele statului.

1.7.2. Ce documente ajung cel mai frecvent la contabilitate?

Lista documentelor pe care contabilii le prelucrează pentru a ajunge la informații sintetizate este lungă. Găsim aici documente extrem de familiare tuturor: factură, chitanță, extras de cont, bon fiscal, stat de salarii... În ceea ce privește contabilitatea, ar putea să ne intereseze cam ce tip de operațiune este justificat printr-un document sau altul.

De exemplu, avem o **factură**. Ce efecte va avea aceasta în contabilitate? În primul rând, trebuie să reținem că, de regulă, factura pune în relație cel puțin două părți: vânzătorul (furnizorul) și cumpărătorul (clientul). Traducerea contabilă a facturii se face diferit după cum ne aflăm în poziția

Scanned with OKEN Scanner

de client sau de furnizor. La vânzător, factura justifică (cel mai adesea) o vânzare, în timp ce la cumpărător se identifică o cumpărare. Totuşi, la cumpărător, factura nu este suficientă întotdeauna pentru contabilizarea completă a cumpărării. În cazul bunurilor, dar şi pentru unele servicii şi lucrări, cumpărătorul verifică ceea ce este trecut în factură, întocmind un document de recepţie (notă de recepţie şi constatare de diferenţe, proces-verbal de recepţie sau altul).

Chitanţa (sau **bonul fiscal**) este invocată uneori ca document de achiziţie. De cele mai multe ori nu este adevărat. Chitanţa şi bonul fiscal justifică încasarea/plata şi nu vânzarea/achiziţia. Pentru recunoaşterea completă a cumpărării, îndeosebi, este nevoie de factură (excepţiile sunt foarte limitate). Atunci când circulă numerar (încasări şi/sau plăţi), firma are obligaţia de a centraliza zilnic toate operaţiunile de acest tip într-un **registru de casă**, pe baza căruia se face şi înregistrarea în contabilitate.

Folosirea pe scară din ce în ce mai largă a decontărilor prin intermediul conturilor de card face ca foarte multă lume să se fi familiarizat deja cu **extrasele de cont**. În acestea găsim detalii cu privire la încasările şi plăţile (inclusiv comisioanele) derulate prin contul bancar la care se referă în cursul unei perioade.

Statele de salarii reprezintă o prezenţă din ce în ce mai discretă pentru angajaţi, având în vedere folosirea tot mai frecventă a virării salariilor în conturile de card, în detrimentul plăţii lor în numerar. Asta nu înseamnă că locul lor nu este la fel de important – ele reprezintă rezultatul centralizării evidenţelor cu privire la munca efectuată în cursul perioadei, precum şi sursa din care reies obligaţiile fiscale şi sociale specifice calculate atât pentru angajator, cât şi pentru angajat.

Multe din bunurile cumpărate de entităţi sunt destinate consumului (mai ales materiile prime şi materialele consumabile), după ce au fost recepţionate ca atare şi stocate, într-un fel sau altul. O astfel de trecere a bunurilor spre consum se regăseşte într-o hârtie căreia îi putem spune **bon de consum** sau altfel.

Pe lângă documentele justificative ajunse la contabilitate, dar care sunt întocmite, în marea lor majoritate, de alte compartimente (persoane) din cadrul entităţii sau din afara acesteia, apar multe centralizatoare, registre, note etc. întocmite de contabil. Aceste din urmă documente reprezintă verigi în drumul datelor primare spre sintezele oferite de contabilitate utilizatorilor.

În dezvoltările care urmează (îndeosebi în exemple) vom invoca frecvent documente în justificarea realizării unor operaţiuni.

Scanned with OKEN Scanner

1.8. Norme contabile pe domenii de activitate în România

Legea contabilității reprezintă reglementarea generală pe baza căreia se organizează contabilitatea entităților din România. Pentru că organizațiile care funcționează în România au activități extrem de diverse, a fost nevoie de normele specifice pe categorii de entități. În tabelul următor încercăm o centralizare a reglementărilor pe tipuri de entități.

Tipul de entitate	*Normele contabile specifice*
Firme cotate pe piața reglementată (la Bursa de Valori București – BVB)	– OMFP nr. 2844/2016 pentru aprobarea *Reglementărilor contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară*, care înlocuiește OMFP 1286/2012.
Instituții de credit	– Ordinul BNR nr. 27/2010 pentru *aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, aplicabile instituțiilor de credit*, republicat în 2020
Firme reglementate de ASF, din sectorul instrumentelor și investițiilor financiare: societăți de servicii de investiții financiare, societăți de administrare a investițiilor, administratori de fonduri de investiții alternative; organisme de plasament colectiv; operatori de piață/ sistem; depozitari centrali; case de compensare/ contrapărți centrale; Fondul de Compensare a Investitorilor (norma 39), traderilor și consultanților de investiții (norma 40)	Normele ASF nr. 39/2015 și 40/2015 *pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, aplicabile entităților autorizate, reglementate și supravegheate de Autoritatea de Supraveghere Financiară din Sectorul Instrumentelor și Investițiilor Financiare*
Societăți de asigurări și reasigurări, brokeri de asigurări	Norma ASF nr. 41/2015 *pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate ale entităților care desfășoară activitate de asigurare și/sau*

Scanned with OKEN Scanner

	reasigurare și Norma ASF 36/2015 *pentru aprobarea Reglementarilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate aplicabile brokerilor de asigurare și/sau de reasigurare*
Fonduri de pensii private	Norma ASF nr. 14/2015 *privind reglementările contabile conforme cu directivele europene aplicabile sistemului de pensii private*
Instituții publice	OMFP nr. 1917/2005 *pentru aprobarea Normelor metodologice privind organizarea și conducerea contabilității instituțiilor publice, Planul de conturi pentru instituțiile publice și instrucțiunile de aplicare a acestuia*
Persoane juridice fără scop patrimonial	OMFP 3103/2017 *pentru aprobarea reglementărilor contabile pentru persoanele juridice fără scop patrimonial* (înlocuiește OMFP 1969/2007)
Persoane fizice autorizate	OMFP 171/2015 *pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind contabilitatea în partidă simplă*
Pentru celelalte firme (industrie, comerț, servicii diverse, agricultură etc.)	OMFP nr. 1802/2014 *pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate*

Toate actele normative amintite se aplică având la bază legea contabilității nr. 82/1991. De asemenea, trebuie să acceptăm că evoluțiile economice, financiare, legislative, sociale etc. obligă la ajustarea normelor contabile, așa încât, pentru fiecare din reglementările enumerate mai sus au intervenit numeroase modificări, de-a lungul timpului.

În continuarea lucrării de față, vom face referință la OMFP nr. 1802/2014. Până la data redactării acestui text, OMFP 1802/2014 a fost modificat de 28 de ori, prin tot atâtea alte ordine ale ministrului finanțelor publice, ceea ce face o medie, destul de decentă, de 2,5 modificări pe an.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul 2

Obiectul contabilității

Înainte de a descrie elementele de care se ocupă contabilitatea, este necesară precizarea modului particular în care contabilitatea se ocupă de afaceri (și nu numai). Specificul contabilității actuale a întreprinderii este **partida dublă**[1]. Aceasta nu reprezintă deloc o noutate, aplicarea ei fiind confirmată de o lucrare apărută încă din 1494 și datorată unui matematician și călugăr italian, Luca Paciolo[2]. În prezent se ajunge chiar la reproșuri aduse contabilității care utilizează o tehnici atât de vechi. Acest gen de reproșuri nu au decât valoare propagandistică, în realitate contabilitatea nu face decât să accepte lucrurile bune și verificate de-a lungul timpului. Este adevărat că afacerile, societatea evoluează și contabilitatea trebuie să se adapteze la realitățile contemporane. Această adaptare nu privește însă unele principii considerate esențiale și care, chiar dacă nu reprezintă decât niște convenții, au trecut cu brio proba timpului. S-a dovedit că respectarea acestor reguli de bază este mai bună decât nerespectarea lor, din punct de vedere al obiectivului final al contabilității – furnizarea unor informații de calitate.

2.1. O enumerare mai riguroasă a componentelor unei definiții a obiectului contabilității

Adeseori, predarea în școli a unei discipline începe cu stabilirea obiectului disciplinei respective și a metodei specifice. Fără a avea prea mari pretenții academice, ne însușim oarecum acest mod de lucru și vom încerca, în capitolul de față și în cele care urmează, să prezentăm elementele principale privind obiectul contabilității (cu ce se ocupă de fapt contabilitatea), precum și metoda contabilității (cum cercetează contabilitatea materia reținută drept obiect de studiu).

1 Legea contabilității spune pe undeva că majoritatea entităților la care se referă au obligația să organizeze și să țină **contabilitate în partidă dublă**. Pe lângă aceasta, mai apare și posibilitatea ca unele entități să folosească o **contabilitate în partidă simplă**.

2 Partea de contabilitate din opera italianului a fost tradusă în limba română de Dumitru Rusu și de Ștefan Cuciureanu și publicată la Iași, la Ed. Junimea, în 1981, cu titlul *Tratat de contabilitate în partidă dublă*. În fapt, se apreciază că, înaintea lui Paciolo, un alt autor italian – Benedetto Cotrugli, revendicat de croați cu numele de Benedikt Kotruljevici – a produs un manuscris, în 1458, în care descria partida dublă din Italia (Yamey, 1994); doar că acest manuscris nu a fost publicat decît după 1494.

Pentru a fixa ansamblul de fapte, de fenomene de care se ocupă contabilitatea putem invoca definiții date de persoane pricepute în domeniu ori regăsite în normele contabile. Astfel, îl citățm pe profesorul Rusalim Petriș, care spune că **obiectul contabilității** îl reprezintă ansamblul mișcărilor de valori exprimabile în bani dintr-un perimetru contabil, precum și raporturile economico-juridice în care unitatea patrimonială este parte și care au generat decontări bănești; calculele contabilității reflectă în același timp mișcarea și transformarea mijloacelor, precum și resursele în ordinea de formare sau după destinația lor în procesul de reproducție[3]. Considerăm definiția aceasta drept una completă, dar nu ignorăm faptul că mulți alți autori au definiții mai mult sau mai puțin originale cu privire la obiectul contabilității. În aproape toate cazurile, dintr-o definiție a obiectului contabilității trebuie să reiasă cel puțin trei elemente (a se vedea și figura nr. 1)

a) discuția trebuie încadrată (limitată) la un **perimetru contabil** (o entitate);
b) trebuie să rezulte fără echivoc faptul că în contabilitate este necesară **evaluarea în bani** a componentelor obiectului de studiu;
c) nota specifică a contabilității este dată de cercetarea obiectului de studiu din **două puncte de vedere**: al existenței fizice și al provenienței.

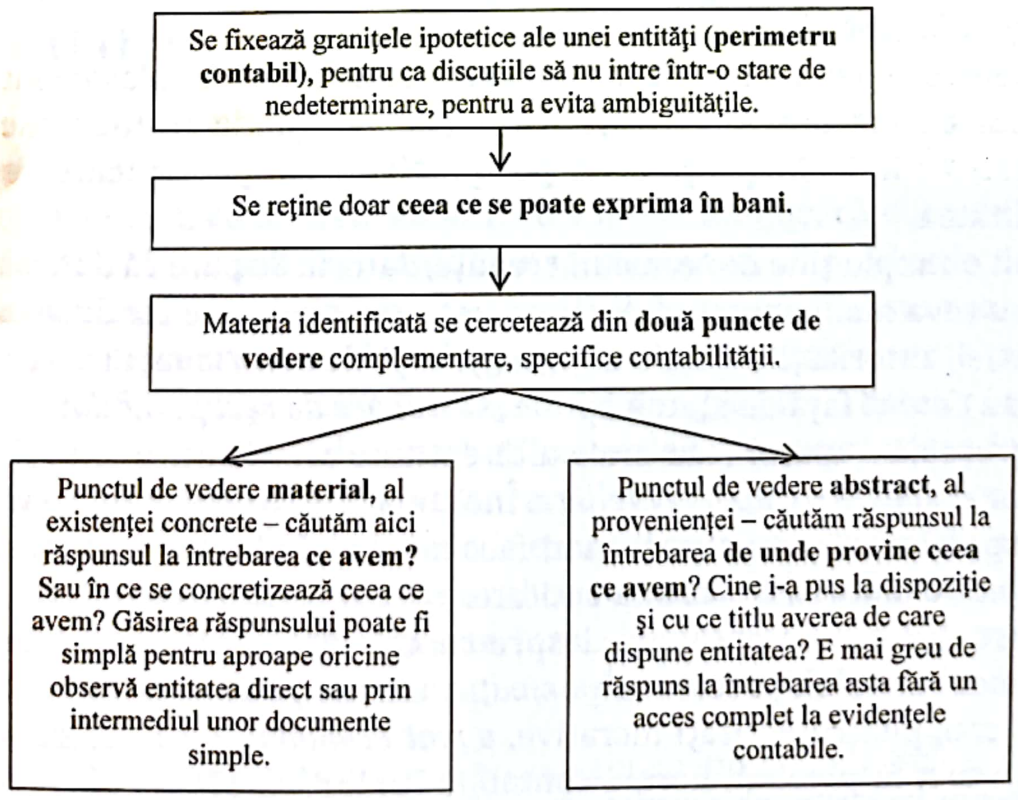

Figura nr. 1 – *Elemente componente ale definiției obiectului contabilității*

3 A se vedea Petriș, R., *Bazele contabilității, în Economia și gestiunea afacerilor – examen de licență*, Sedcom Libris, Iași, 1999, p. 338.

Scanned with OKEN Scanner

În continuare vom dezvolta fiecare din aceste componente ale unei definiții a obiectului contabilității.

2.1.1. Definirea elementelor componente ale obiectului contabilității prin încadrarea lor într-o singură entitate, la un moment dat

Pentru a defini un element de care se ocupă contabilitatea, trebuie să stabilim precis pentru ce entitate căutăm să identificăm poziția elementului respectiv. Astfel, de exemplu, dacă vorbim de un autoturism și ne interesează să-i găsim încadrarea contabilă, atunci s-ar putea ca unii să se grăbească și să spună că este *mijloc fix*[4]. Răspunsul poate fi adevărat, dar numai pentru entitățile care au cumpărat autoturismul pentru a-l exploata ca mijloc de transport. Însă autoturismul mai poate fi încadrat și altfel:

- pentru producător, este *produs finit*;
- pentru cel care-l cumpără pentru a-l vinde este *marfă*;
- pentru cel care-l cumpără pentru a-l da ca premiu într-un concurs este tot *marfă* sau *obiect de inventar* sau *consumabil*;
- pentru intermediarul care îl deține fără a fi proprietar, este *stoc aflat în custodie*;
- pentru colecționarul de mașini vechi, este *investiție* (plasament)...

Vedem că încadrarea corectă a unui bun depinde în mod esențial de entitatea căreia îi aparține, de perspectiva celui pentru care se ține contabilitatea.

Un alt exemplu ține de termenii creanțe/datorii. Se pare că *datoria* este o noțiune ceva mai cunoscută decât *creanța*, ceea ce poate conduce la confuzii. Astfel, autoritățile fiscale au *creanțe* față de contribuabili, în timp ce aceștia au *datorii* față de stat. A spune *„statul are de recuperat datorii de..."* este o greșeală – statul (sau orice altă entitate aflată într-o situație asemănătoare) are de recuperat *creanțe*. Încă odată este important să vorbim din perspectiva corectă atunci când facem încadrările: oricărei creanțe îi corespunde o datorie, dar la altă entitate.

Pentru a desemna entitatea despre contabilitatea căreia vorbim folosim termeni generali precum: *organizație, unitate patrimonială, perimetru contabil* sau, pentru entități lucrative, *agent economic, operator economic, întreprindere*. În prezent, norma contabilă (OMFP nr. 1802/2014) folosește termenul generic de *entitate*. Trebuie spus că Directiva Europeană nr.

4 Sigur ați auzit măcar odată despre *mijloace fixe*. Acesta-i un termen definit în prezent doar de reglementările fiscale și nu mai apare în cele contabile; îl folosim pentru că simplifică puțin exprimările (a se vedea mai jos).

Scanned with OKEN Scanner

34/2013 – modelul după care s-a redactat norma românească actuală – folosește, în versiunea românească, termenul *întreprindere*[5].

Astfel de entități sunt prezentate de legea contabilității și de normele contabile care o completează: societățile[6], societățile/companiile naționale, regiile autonome, institutele naționale de cercetare-dezvoltare, societățile cooperatiste, instituțiile publice, asociațiile și celelalte persoane juridice cu și fără scop patrimonial, precum și persoanele fizice care desfășoară activități producătoare de venituri au obligația să organizeze și să conducă contabilitatea proprie. Acestor entități le putem adăuga și grupurile de întreprinderi, pentru care există, de asemenea, obligația de a prezenta documente contabile de sinteză (numite *situații financiare consolidate*). Totodată, există obligații de natură contabilă și la nivelul ansamblului fluxurilor și uneori al patrimoniului la nivelul națiunii, atunci când avem în vedere contabilitatea națională. De cele mai multe ori însă, se face referire la *contabilitatea întreprinderii* (sau a agentului economic) pentru că aceasta este perimetrul contabil cel mai răspândit. De altfel, în majoritatea exemplificărilor din această lucrare, ne limităm la întreprinderi, altele decât băncile, societățile de asigurări sau alți intermediari financiari.

2.1.2. Contabilitatea se ocupă de ceea ce poate fi evaluat în bani

Ni se oferă frecvent de către presă ori pe alte canale, informații despre afacerile unor entități mai mari sau mai mici. De exemplu, se spune că profitul este de atât, că activele au atins o valoare anume, că cifra de afaceri este de atât, că datoriile se ridică la o sumă anume, că producția a fost de nu știu cât. Toate aceste informații au un element comun – sunt exprimate în bani, ele reprezintă rezultatul agregării unor mărimi diverse și relativ neomogene. Singura posibilitate rezonabilă de agregare a datelor individuale în indicatori sintetici destinați utilizatorilor este exprimarea în bani a elementelor, a evenimentelor, a tranzacțiilor de care se ocupă contabilitatea. Asta nu înseamnă că exprimările cantitative nu sunt reținute ori că nu sunt utile. Dimpotrivă, evidențele analitice ale multor bunuri individuale se țin cantitativ. Evaluarea în bani este, însă, singura posibilitate de agregare, de obținere a mărimii de ansamblu, ușor de furnizat și de înțeles. De fapt,

5 Normele aplicabile în UE trebuie publicate în Jurnalul Oficial al UE, în toate limbile UE. Am consultat directiva 34 și în alte limbi și am găsit termenii următori: *undertakings* (en.), *empresas* (sp. și pt.), *entreprise* (fr.), *imprese* (it.).

6 Adeseori, în locul termenului de *societate* de folosește formula *societatea comercială*. Într-adevăr, până în 2012, legea specifică (31/1990) se numea *a societăților comerciale*. După 2012, însă, legea s-a schimbat, rămânând legea societăților. Oricum, în limbajul curent, este însă foarte frecventă folosirea noțiunii de *societate comercială*.

Scanned with OKEN Scanner

adeseori, diversele valori obţinute în contabilitate se obţin prin formula **cantitate x preţ unitar.**

Este clar că această restricţie a reprezentărilor contabile – exprimarea în bani – poate conduce la reproşuri adresate contabilităţii. Nu avem încă ce face şi nu ştiu dacă este bine să renunţăm la restricţia cu pricina – în fond evaluarea nu-i o problemă exclusiv contabilă. Contabilitatea stabileşte reguli stricte, aşa încât informaţiile reţinute să fie cât mai credibile şi mai relevante, cât mai aproape de „realitatea" entităţii. Poate că prin obligativitatea exprimărilor în bani se pierde câte ceva din descrierea componentelor afacerii, dar această „pierdere" este asumată în favoarea unei mai mari obiectivităţi a reflectărilor specifice. Astfel, lăsăm luarea în considerare a elementelor neexprimabile în bani în sarcina altor componente ale gestiunii entităţilor...

De exemplu, cum ar putea contabilul să evalueze direct **elementele de mediu** care contribuie, adeseori esenţial, la obţinerea de beneficii de către entitate? E drept că dacă firma cumpără un hotel situat într-o zonă montană atrăgătoare, va plăti probabil mai mult decât dacă va cumpăra un hotel identic, dar situat într-o zonă industrială, cu potenţial turistic mai redus. Se poate spune, în acest caz, că diferenţa este justificată de aşezarea în spaţiu a primului hotel, dar în contabilitate nu se înregistrează distinct nici un fel de influenţă a mediului, ci pur şi simplu costul de achiziţie al clădirii va fi recunoscut la nivelul din documentele de cumpărare[7]. În faţa presiunilor contemporane spre ceea ce se numeşte dezvoltare durabilă (durabilitate, după traducerea oficială în limba română a termenului *sustainability*), contabilii îşi asumă şi partea de raportare privind durabilitatea (mediu, factori sociali, drepturile omului, factori de guvernanţă), unde exprimările se fac, adeseori, narativ, pe şabloanele stabilite de reglementări europene dedicate, preluate în OMFP 1802/2014. Sigur că durabilitatea şi contabilitatea sînt lucruri complet diferite, dar, probabil deoarece contabilii au obişnuinţa raportărilor riguroase, şi-au asumat (ori au fost obligaţi/stimulaţi să-şi asume) şi raportările privind dezvoltarea durabilă. Această extindere a ariei de lucru a contabililor este şi rezultatul dorinţei de dezvoltare a afacerilor contabililor, în speranţa că munca suplimentară în acest sens va fi remunerată suplimentar.

O altă sursă de discuţii aprinse o reprezintă **reflectarea contabilă a elementelor necorporale (intangibile).** De exemplu, dacă firma creează o marcă comercială[8] din activitatea proprie, atunci chiar dacă marca

7 Totuşi, dacă ceea ce se cumpără este nu doar clădirea hotelului, ci o afacere care poate funcţiona cât de cât independent, atunci lucrurile se complică puţin, dar tot nu apare distinct în contabilitate o evaluare directă a factorilor de mediu.

8 La fel de bine poate fi vorba despre un titlu de publicaţie, o bază de date, o listă cu clienţi etc.

Scanned with OKEN Scanner

respectivă generează câştiguri pentru firmă, ea nu va avea recunoaştere contabilă directă deoarece, în contabilitate se consideră că evaluarea ei nu este credibilă. Într-adevăr, este greu de spus cât a costat crearea unei mărci, când a început procesul ori ce resurse au fost implicate în acest proces. Raţionamentul propus aici este unul contabil, este recunoscut de normele contabile şi, chiar dacă este uneori contestat, are meritul de a crea un fel de barieră în calea optimismului obligatoriu şi adeseori interesat al şefilor de întreprinderi ori al investitorilor.

Tot aici putem discuta şi despre traducerea contabilă a **relaţiei cu angajaţii**. Aceştia din urmă nu sunt înregistraţi în contabilitate direct, pentru că ei nu aparţin entităţii. Cei care fac afirmaţii de genul „cutare persoană este proprietatea cutărei alte persoane" simplifică lucrurile serios, dacă nu chiar fac un abuz de limbaj (cel puţin din punct de vedere contabil). Angajaţii sunt persoane libere[9], au, de regulă, şi o viaţă personală care nu depinde, de cele mai multe ori, de relaţia cu angajatorul. E drept că una din măsurile contabile privind salariaţii o reprezintă remunerarea acestora, dar mulţi sunt cei care consideră că remunerarea primită nu corespunde „valorii" lor adevărate. Chiar dacă, în cazul unor sportivi, se derulează tranzacţii de vânzare şi de cumpărare, ceea ce se vinde/cumpără nu-s persoanele în sine, ci competenţele lor de a se exprima profesional cu picioarele, cu mâna, cu capul sau cu altă parte a corpului[10]. Raportarea narativă (şi uneori, numerică) privind durabilitatea oferă utilizatorilor unele informaţii privind salariaţii, fără a-i considera însă active contabile ale firmei.

2.1.3. Reflectările contabile se fac din două puncte de vedere: existenţe concrete – pe de o parte – şi provenienţe – pe de altă parte

Nota specifică a contabilităţii, în raport cu alte discipline, este dată de **dubla reprezentare**. Entitatea este reflectată contabil, în acelaşi timp, din două puncte de vedere:

9 Altfel stăteau lucrurile în cazul sclavagismului, cu toate că evidenţa contabilă a sclavilor nu se suprapune integral pe evidenţa unor bunuri „moarte".

10 De altfel, din punct de vedere al TVA, codul fiscal românesc stabileşte că transferurile de sportivi de la un club la altul reprezintă prestare de servicii. Sunt ţări în care normele contabile precizează exact maniera în care se contabilizează sportivii transferaţi: de exemplu, în Franţa, organismul abilitat cu elaborarea de norme contabile a stabilit explicit că sumele plătite de un club sportiv (de fotbal sau altul) pentru a-şi asigura serviciile unor sportivi trebuie trecute în contabilitate ca element de activ necorporal şi trebuie amortizate ca orice altă investiţie. Chiar dacă fotbalistul este cât se poate de corporal, în legătură cu valoarea lui nu apare în contabilitate decât o mărime obiectivă: suma plătită pentru a-l angaja. Însă această sumă nu reflectă întotdeauna „valoarea" persoanei respective: aceasta poate să se îmbolnăvească sau să se drogheze sau poate dobândi o reputaţie mai bună – mecanismele contabile care se aplică în acest caz sumelor înregistrate în contabilitate sunt cele valabile pentru toate celelalte active.

Scanned with OKEN Scanner

- **ca existenţe concrete:** avere, bunuri mai mult sau mai puţin tangibile (mărfuri, echipamente, instalaţii, bani, creanţe...)

şi

- **ca provenienţe**: de unde are entitatea cea ce are, care-i sursa averii firmei, cum a fost finanţată dobândirea/deţinerea bunurilor?

Pentru a desemna contabil aspectul de existenţe concrete folosim termenii **ACTIV**, MIJLOACE, AVERE sau UTILIZĂRI[11]. Pentru desemnarea provenienţelor aceleaşi entităţi se folosesc termenii **PASIV**, RESURSE, CAPITAL[12].

Trebuie să fim de acord că, dacă entitatea are ceva (un bun, în sens larg – un activ), atunci acel *ceva* provine de *undeva* (există o resursă corespunzătoare). Cum contabilitatea face exprimări valorice, se cuvine să acceptăm că **valoarea bunurilor deţinute** este egală cu **valoarea surselor de finanţare a bunurilor deţinute**. Ajungem astfel la ceea ce se cheamă egalitatea de bază în contabilitate:

ACTIV = PASIV
sau
MIJLOACE = RESURSE
sau
AVERE = CAPITAL

Această egalitate reprezintă un instrument formidabil de control pentru contabilitate. Plecând de la necesara egalitate dintre activ şi pasiv, trebuie că aceasta să fie menţinută indiferent de tranzacţiile în care este implicată entitatea. Astfel, dacă la un moment dat egalitatea nu se asigură, înseamnă că în reflectările contabile a apărut o eroare formală care trebuie identificată şi corectată.

Câteva exemple simple de tot:

a) dacă luăm un credit de la bancă, atunci avem **banii** (un activ), dar avem şi **datoria** (o resursă), cele două fiind, la momentul iniţial, egale. Este adevărat că, pentru observatorul grăbit, ceea ce apare mai evident sunt banii; nu trebuie să uităm însă de aspectul de proveniență – de datorie – chiar dacă pentru asta trebuie să apelăm la contabilitate sau la memorie;

b) cumpărăm mărfuri[13] fără să le plătim imediat: avem **mărfurile** (un activ), dar avem şi **datoria** faţă de furnizor (un pasiv, o resursă);

11 Pentru mai rapida înţelegere a noţiunilor, simplificăm puţin lucrurile, considerând identice noţiunile de activ, mijloace, avere, utilizări.

12 Şi pentru provenienţe facem simplificarea amintită la nota imediat precedentă, considerând că, în acest context, nu sunt diferenţe între pasiv, resurse şi capital.

13 Nu ne interesează TVA în momentul acesta.

Scanned with OKEN Scanner

c) înființăm o societate cu răspundere limitată, punându-i la dispoziție un aport inițial de 10.000 lei: firma are **banii** în cont (un activ), dar trebuie să găsim și resursa – un fel de obligație față de asociați: **capitalul social**;

d) chiar dacă este mai dificil în faza asta a învățării contabilității, să ne gândim la prestarea de servicii (facem abstracție de TVA) cu încasarea imediată: avem **banii**[14], dar a apărut și o resursă de un tip special (resursă în transformare) și anume **venitul din prestări de servicii**, concretizat în cifra de afaceri corespunzătoare și evaluat și el la nivelul prețului de vânzare.

2.2. Reprezentarea dublă – poarta de intrare în contabilitatea în partidă dublă

Entitatea este reconstituită, din punct de vedere al reprezentărilor contabile, având întotdeauna în vedere atât aspectul concret, cât și pe cel de proveniență. Reținem că valorile totale ale activului și ale pasivului sunt egale. Totuși, această dublă reprezentare nu este singura justificare pentru utilizarea termenului de **contabilitate în partidă dublă**. Vom vedea mai jos, la discuția despre cont, că este necesară completarea dublei reprezentări cu dubla înregistrare.

Cele două puncte de vedere din care contabilitatea cercetează entitățile se concretizează, așa cum am tot arătat, în Activ și Pasiv[15]. E ușor să ne imaginăm că activul și pasivul se prezintă în părți diferite ale unui tabel căruia îi spunem **bilanț contabil** și unde totalul activului este egal cu totalul pasivului. Nu dezvoltăm aici tehnicile de prezentare în bilanț ori formatul efectiv al acestuia (lăsăm asta pentru mai târziu) – ne mulțumim cu descrierea celor mai importante elemente de activ și de pasiv. O să vedem că noțiuni aparent banale, cuvinte cărora le știm unul sau mai multe înțelesuri, pot ajunge să dobândească conținuturi noi, specifice contabilității.

În definirea și caracterizarea elementelor de activ și de pasiv, plecăm întotdeauna de la egalitatea dintre aceste două mărimi (A=P), egalitate care ne ajută, câteodată, în încadrarea corectă a noțiunilor. Pasul următor îl reprezintă definirea de ansamblu a activelor și a pasivelor, urmată de clasificarea lor și, în final, de dezvoltarea componentelor cele mai importante.

---

14 Dacă prestarea se face cu plata amânată, atunci, în locul activului *bani*, vom avea un alt activ *creanțe față de clienți*.

15 Reținem aceste noțiuni sperând că sunt mai familiare necontabililor. La fel de bine puteam spune *mijloace (utilizări) și resurse ori avere și capital* (a se vedea și mai sus).

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

2.2.1. Ce înseamnă activ și pasiv?

De o manieră simplă și consecventă cu cele arătate până, putem spune că **activul** reprezintă entitatea cercetată contabil din punct de vedere al existenței concrete, în timp ce **pasivul** este reprezentarea provenienței activului aceleiași entități.

Definițiile de mai sus sunt adevărate, dar trebuie completate. Astfel, normele contabile stabilesc criteriile pe care trebuie să le îndeplinească un element pentru a fi recunoscut ca activ. Formularea oficială este următoarea (OMFP nr. 1802/2014): ***un activ*** *reprezintă o resursă controlată de către entitate ca rezultat al unor evenimente trecute, de la care se așteaptă să genereze beneficii economice viitoare pentru entitate și al cărui cost poate fi evaluat în mod credibil.* La prima lectură, definiția este una dificilă și trebuie să constatăm că aceasta e preluată ca atare dintr-o versiune mai veche a normelor contabile internaționale[16]. Pentru lămurirea ei suplimentară, descompunem această definiție în criterii de recunoaștere în contabilitate a unui element ca **activ**. Identificăm astfel patru criterii (a se vedea și figura nr. 2):

- un activ este o resursă (bunuri, drepturi, valori) **controlată** de entitate;
- resursa este deținută ca urmare a unui **eveniment trecut**;
- este probabilă **generarea de avantaje economice** (câștiguri, beneficii) viitoare de pe urma deținerii, exploatării resursei respective;
- costul (valoarea de intrare) a activului se poate **evalua credibil**.

În ceea ce privește pasivele, ne limităm deocamdată la una din componentele lor principale – ***datoriile***. Definiția legală a acestora (a se vedea, din nou, OMFP nr. 1802/2014) le desemnează ca *obligații actuale ale entității ce decurg din evenimente trecute și prin decontarea cărora se așteaptă să rezulte o ieșire de resurse care încorporează beneficii economice, în condițiile în care se poate face evaluarea lor credibilă.* Astfel, criteriile de recunoaștere a datoriilor se pot rezuma după cum urmează (a se vedea și figura nr. 3):

- este necesară existența unei **obligații actuale**;
- datoria rezultă din **evenimente trecute**;
- entitatea se așteaptă la **ieșirea viitoare de resurse** (de avantaje) pentru stingerea datoriei;

16 Normalizatorul român nu face decât să se alinieze la tendințele europene în domeniul contabilității entităților, chiar dacă această aliniere este, pe alocuri, uneori exagerată.

- obligaţia se poate **evalua credibil.**
- entitatea are dreptul de proprietate asupra clădirii respective;
- entitatea câştigă explicit sau implicit de pe urma exploatării clădirii;
- entitatea restricţionează accesul altora la beneficiile degajate de exploatarea clădirii, condiţionând acest acces de plata unei chirii, de exemplu.

Adeseori, stabilirea modului în care se exercită controlul şi a persoanei care exercită acest control sunt lucruri evidente – nu-i nevoie de prea multe cunoştinţe de contabilitate pentru asta.

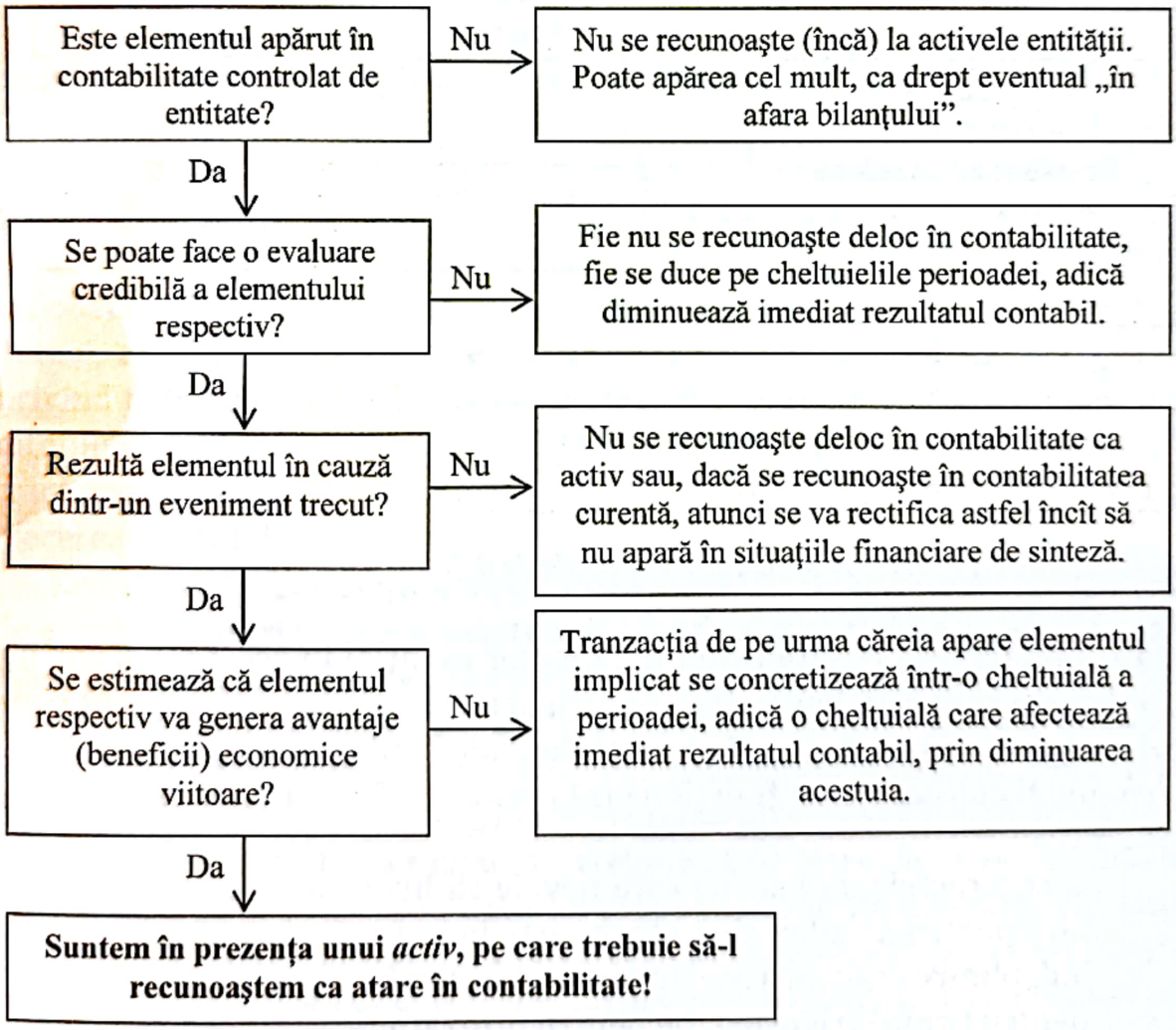

Figura nr. 2 – *Criterii contabile de definire a activelor*

Scanned with OKEN Scanner

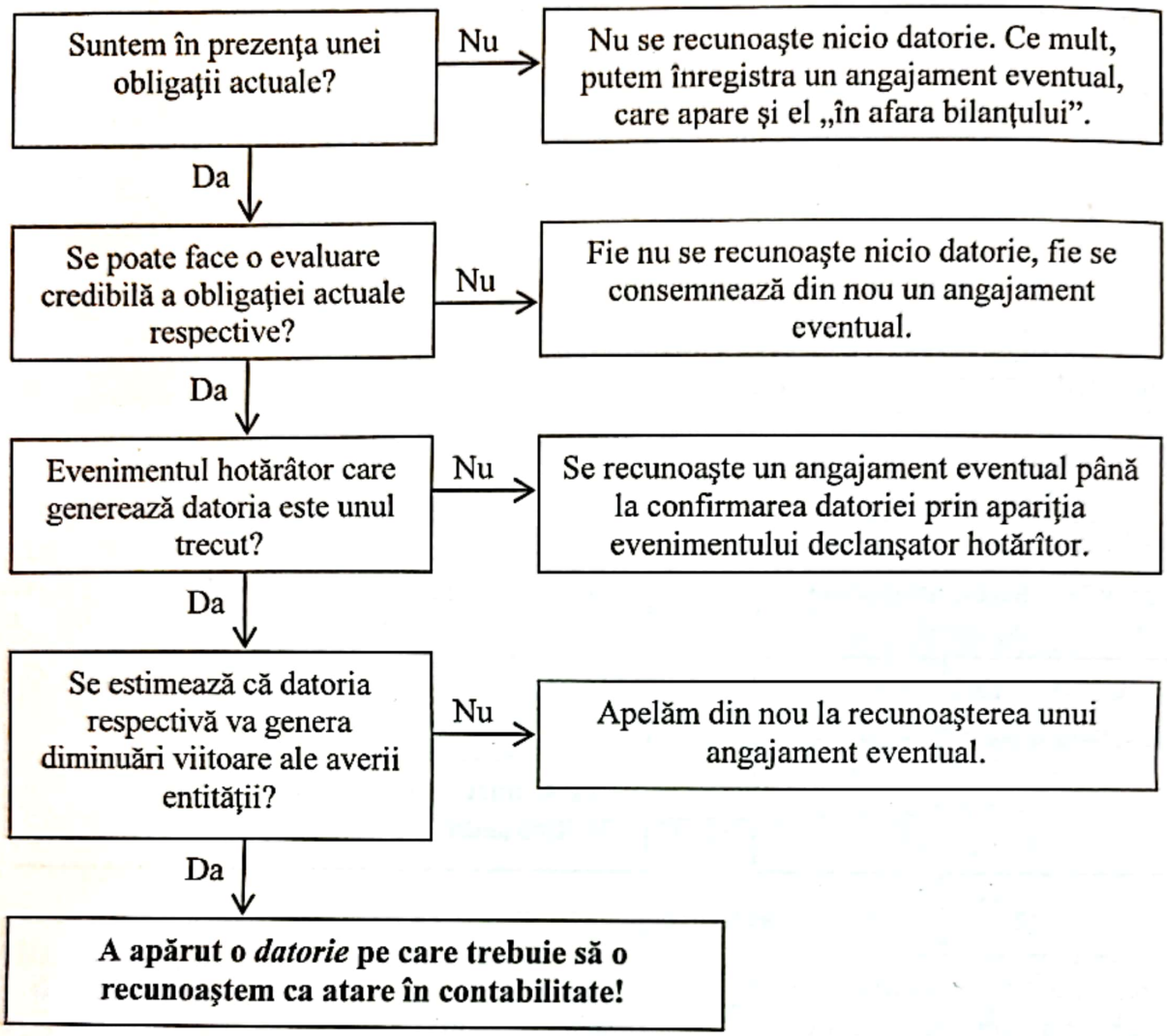

Figura nr. 3 – *Criterii contabile de definire a datoriilor*

Dreptul de proprietate este un indicator esențial în acest sens, dar nu întotdeauna suficient. Pot apărea situații când identificarea celui care **controlează** nu este deloc ușoară și poate depinde în mod hotărâtor de mediul economic și cultural unde funcționează entitatea. Câteva exemple ar putea fi sugestive:

- la contractele de leasing este nevoie să invocăm criterii suplimentare pentru a vedea cine recunoaște bunul ca activ și, în funcție de îndeplinirea sau nu a acestor criterii, vom găsi că bunul este activ, fie pentru firma de leasing, fie pentru utilizator;
- la vânzările cu clauză de răscumpărare trebuie să cercetăm condițiile contractuale: durată, preț de răscumpărare, obligații ale părților etc., pentru a vedea dacă bunul care a făcut obiectul contractului devine activ pentru cumpărător ori rămâne activ în bilanțul vânzătorului;

Scanned with OKEN Scanner

- la bunurile vândute în virtutea unor contracte de consignație, sau la bunurile puse la dispoziția clientului și din care acesta consumă pe măsură ce are nevoie, avem iarăși analize suplimentare de făcut pentru a identifica entitatea în activul căreia să le recunoaștem...

2.2.3. Activul/datoria rezultă dintr-un eveniment trecut

Recunoașterea activelor în bilanțul unei entități este condiționată de existența unui eveniment trecut de pe urma căruia să fi apărut activul respectiv. De fapt, este mai util să spunem că nu putem recunoaște ca active/datorii elemente care depind în mod esențial de unul sau mai multe evenimente viitoare.

Astfel, existența unui contract ferm de cumpărare nu este suficientă pentru ca entitatea cumpărătoare să recunoască activul (bunurile care fac obiectul contractului) ori datoria (obligația față de furnizor) – evenimentul principal este dat de transferul efectiv al bunurilor respective – evenimentul principal nu este contractarea sau facturarea, ci livrarea/recepția.

De aceeași manieră, la un contract de credit știm aproape sigur cât va fi dobânda de plătit/de încasat încă de la începutul contractului respectiv. Totuși, recunoașterea datoriei/creanței, respectiv a cheltuielii/venitului privind dobânda nu are loc decât pe măsură ce trece timpul aferent creditului: evenimentul principal pentru recunoașterea dobânzii nu este contractarea creditului ori transferul banilor aferenți creditului respectiv, ci trecerea timpului.

Remunerarea salariaților se concretizează într-o datorie a entității față de angajați. Datoria se recunoaște, de regulă, la sfârșitul perioadei (de cele mai multe ori, luna calendaristică) în care salariații au lucrat, pentru că atunci știm cât a lucrat fiecare. Dacă lucrurile se complică și firma oferă salariaților diverse avantaje post-angajare (de exemplu, indemnizație de ieșire la pensie sau de concediere), atunci se pune problema când recunoaștem aceste obligații? Pentru a răspunde, trebuie să ne întrebăm – ce eveniment este hotărâtor în generarea datoriei respective? Să fie plecarea din entitate? Nu! Evenimentul hotărâtor este efortul depus de angajat de-a lungul activității sale în cadrul entității – adică datoria respectivă se recunoaște eșalonat, pe măsură ce angajatul lucrează pentru entitate[17].

Dividendele se plătesc din profitul contabil. Dacă de exemplu, în 2024 firma obține profit și adunarea generală a asociaților/acționarilor (AGA) hotărăște ca o parte din acesta să le revină ca dividende, atunci datoria firmei privind dividendele de plată se recunoaște după ce apare hotărârea

17 Vom dezvolta subiectul mai jos, la tema privind principiile contabile.

Scanned with OKEN Scanner

AGA, adică undeva în 2025, și nu în anul când s-a obținut profitul din care se plătesc dividendele respective.

Un exemplu ceva mai dificil se referă la scoaterea din funcțiune a unor construcții, instalații ori echipamente. În principiu, din punct de vedere tehnic și economic, se poate estima momentul scoaterii din funcțiune (dezafectării) și se știe cu o oarecare precizie că operațiunea va costa ceva. Asta înseamnă că odată cu punerea în funcțiune, apare și obligația scoaterii din funcțiune. De aici rezultă că datoria eventuală asumată de firmă de a cheltui ceva cu dezafectarea are ca eveniment declanșator hotărâtor însăși punerea în funcțiune.

Chiar dacă regula pare clară, în realitate contabilul trebuie să facă față multor situații particulare, în care principiul general poate fi ceva mai dificil de aplicat, în sensul că nu este întotdeauna ușor să stabilim ce eveniment este hotărâtor în recunoașterea unui activ sau a unei datorii.

2.2.4. Beneficii economice viitoare generate de active

Un activ este recunoscut în contabilitate doar dacă entitatea se așteaptă să obțină ceva în viitor de pe urma exploatării/deținerii lui. Cu alte cuvinte, este necesar să fie probabilă generarea de beneficii (avantaje) economice viitoare către entitatea deținătoare pentru ca un bun, un drept, o valoare să fie activ, în sens contabil. Dacă totuși, firma cumpără sau produce ceva (contra plată sau nu) și estimează că nu vor apărea beneficii pentru firmă de pe urma deținerii acelui ceva, atunci ceea ce se dobândește nu este activ, ci se recunoaște direct pe cheltuieli (diminuează profitul).

Generarea de beneficii economice viitoare se poate concretiza în intrarea de bani de pe urma exploatării directe sau indirecte a activului respectiv sau în economii realizate ca urmare a deținerii activului. De exemplu, deținerea unei instalații de producție permite obținerea de bunuri sau servicii din vânzarea cărora se obțin bani. Pe de lată parte, investiția în echipamente și în programe informatice folosite la serviciul contabilitate nu aduce bani direct, dar contribuie la diminuarea costurilor cu evidențele contabile, cu obținerea și publicarea informațiilor specifice. La fel interpretăm și situația când investim în echipamente de securitate și de pază.

În ceea ce privește generarea de beneficii economice pentru entitate, discuția poate avea și o importantă conotație fiscală: generarea de beneficii înseamnă și obținerea unor venituri care, la rândul lor, să conducă la calculul unui profit fiscal și, implicit, a unui impozit pe profit. Autoritățile fiscale sunt îndreptățite să verifice măsura în care avantajele generate de deținerea unui activ sunt însușite de entitatea de referință și pot ajunge să constate că unele active generează câștiguri, total sau parțial, pentru alte persoane decât entitatea care le-a recunoscut ca active. De exemplu, dacă

Scanned with OKEN Scanner

membrii familiei directorului folosesc un autoturism înregistrat pe firmă, atunci acest autoturism nu generează beneficii doar pentru entitate, ceea ce poate conduce la punerea la îndoială a recunoașterii integrale a acestuia ca activ. Pe de altă parte, dacă firma investește în pictarea unui perete cu costuri mari, nu-i sigur că investiția aceasta va genera beneficii economice viitoare și trebuie să analizăm mai bine încadrarea ei sau nu ca activ.

2.2.5. Datoria presupune ieșirea viitoare de resurse

Datoria este recunoscută ca atare în contabilitate atunci când este probabilă ieșirea viitoare de resurse pentru decontarea ei. Stingerea unei datorii se poate realiza prin plata acesteia (ieșire efectivă de bani sau de alte bunuri), prin compensare, prin anulare etc. Multe datorii sunt certe și nu apar probleme în ceea ce privește fluxurile viitoare de trezorerie necesare pentru a le deconta: știm ce trebuie să plătim furnizorilor, salariaților, băncilor, chiar statului. Există însă datorii pentru care sunt necesare estimări, pentru care apar unele incertitudini în legătură cu momentul decontării ori cu suma de plată. Dacă probabilitatea ieșirii viitoare de resurse este suficient de mare, atunci și aceste datorii se recunosc în contabilitate (ca provizioane), chiar dacă stabilirea lor se face estimativ și dacă estimările respective vor fi ajustate în viitor.

2.2.6. Evaluarea credibilă este esențială în recunoașterea unui activ/a unei datorii

Am văzut că una din condițiile esențiale pentru prinderea în contabilitate a unor fapte, tranzacții, evenimente etc. este exprimarea lor în bani. Adeseori, evaluarea este ușor de efectuat și se bazează pe elemente considerate obiective, cum ar fi documentele justificative, contracte, protocoale etc. De exemplu, este ușor să înregistrăm datoria față de salariați, pentru că avem o sumă în statul de salarii. De asemenea, nu sunt mari probleme cu înregistrarea contabilă a achiziției de bunuri și de servicii, atunci când avem facturi sau alte documente însoțitoare ale tranzacției[18]. Datoria față de bancă apare și ea într-un contract adeseori foarte clar. Pentru unele active și pasive însă, evaluarea nu-i întotdeauna foarte directă, este nevoie să se facă estimări, mai mult sau mai puțin credibile – poate fi cazul estimărilor efectuate în legătură cu unele datorii precum cele rezultate din litigii nefinalizate sau din garanții acordate clienților.

18 Totuși, în astfel de situații lucrurile se pot complica ca urmare a apariției reducerilor (numite adeseori puțin exagerat *discount-uri*), a cheltuielilor accesorii de cumpărare și de punere în funcțiune, a diferențelor de curs valutar, a achizițiilor combinate de bunuri și/sau servicii.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul 3

Descrieri contabile ale activelor și ale pasivelor din bilanț[1]

Pentru înțelegerea mecanismelor contabile este însă foarte util să identificăm structuri cât mai detaliate ale activului și ale pasivului. Adeseori, pentru a le desemna mai simplu, folosim noțiunile de mijloace și resurse – activul și pasivul se obțin prin prelucrarea mijloacelor și resurselor, în urma aplicării principiilor contabile. Înainte de a trece la detalierea propriu-zisă a structurilor de care ne ocupăm, este util să invocăm o clasificare a acestora.

3.1. Criterii de clasificare a activelor și a pasivelor

În activul bilanțului unei entități găsim bunuri, drepturi și valori dintre cele mai diverse. Din experiența celor implicați de-a lungul timpului în efectuarea de lucrări de contabilitate, în exploatarea informațiilor furnizate de contabilitate ori în stabilirea de reguli contabile a reieșit că cel mai bine este ca activele să fie împărțite, pe o primă treaptă, în funcție de durata rămânerii lor în entitate, în timp ce pasivele se împart ușor în funcție de caracterul lor rambursabil sau nu la o scadență precizată. Criteriile pe care tocmai le-am enunțat sunt foarte generale și, uneori, insuficiente pentru a realiza clasificarea completă a activelor și a pasivelor. Este motivul pentru care normele contabile sunt mult mai precise, cel puțin în privința activelor, încercând să asigure luarea în considerare a tuturor elementelor componente ale celor două mari structuri.

Astfel, normele contabile românești (OMFP nr. 1802/2014), ca și în alte norme din diverse țări, împart activele în **imobilizate** (sau *necurente*) și **circulante** (sau *curente*). Criteriile românești actuale sunt preluate aproape explicit din normele internaționale. În aceste norme, definirea imobilizărilor este una reziduală – sunt imobilizări activele care nu se încadrează

1 Versiuni ale acestui capitol au apărut și în alte lucrări la realizarea cărora a contribuit autorul acestei cărți: *Introducere în contabilitate – concepte și aplicații*, coordonată de Emil Horomnea, publicată la Ed. TipoMoldova, în 2013, respectiv, în 2015 și *Bazele contabilității*, coordonată de Iuliana Eugenia Georgescu, Ed. Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași, 2020 și 2024.

la circulante. Această regulă obligă la stabilirea precisă a ceea ce înseamnă activ circulant. Astfel, OMFP nr. 1802/2014 stabilește că un activ se clasifică drept **circulant** atunci când se îndeplinește măcar una din următoarele patru condiții:

a) se așteaptă să fie realizat sau este deținut cu intenția de a fi vândut sau consumat în cursul normal al ciclului de exploatare al entității;
b) este deținut, în principal, în scopul tranzacționării;
c) se așteaptă a fi realizat în termen de 12 luni de la data bilanțului;
d) este reprezentat de numerar sau echivalente de numerar a căror utilizare nu este restricționată.

Pentru aplicarea primului criteriu, este necesară definirea *ciclului de exploatare* – acesta reprezintă perioada de timp dintre achiziționarea activelor care sunt destinate procesării și finalizarea acestora în numerar sau echivalent de numerar. Sunt numeroase exemple de cicluri de exploatare care au durate scurte, dar se întâlnesc și situații de produse ale căror perioade de finalizare presupun durate lungi, care depășesc uneori un an. Indiferent de cât de lungă este perioada de producție, dacă se încadrează într-un singur ciclu de exploatare, atunci activele implicate (producție în curs, semifabricate etc.) sunt active circulante. De exemplu, un teren cumpărat pentru a fi incorporat într-un ansamblu imobiliar destinat integral vânzării și a cărui construcție durează câțiva ani este un activ circulant pentru că reprezintă un fel de materie primă: se va regăsi într-un produs finit (unul singur) și va dispărea în urma finalizării operațiunii –adică participă la un singur ciclu de exploatare. Un alt exemplu simplu ar putea veni din industria produselor din alcool: unele sortimente trebuie să stea la învechit câțiva ani: după definiția contabilă sunt stocuri (active curente), pentru că învechirea este parte a unui singur ciclu de exploatare.

Al doilea criteriu face trimitere la bunurile dobândite (cumpărate, produse ori transferate din altă categorie) pentru a fi vândute – (aproape) tot ceea ce este destinat vânzării se încadrează la active circulante. Cele mai folosite structuri contabile care desemnează acest gen de bunuri sunt mărfurile și produsele.

Al treilea criteriu *(realizarea în 12 luni de la data bilanțului)* se aplică îndeosebi la creanțe – de regulă, creanțele cu scadență până-n 12 luni sunt curente, în timp ce o scadență de peste 12 luni califică o creanță (sau o parte din aceasta) pentru a fi încadrată la imobilizări financiare.

În al patrulea criteriu ne poate interesa ce înseamnă *trezorerie* a cărei utilizare este restricționată. Cel mai simplu este să dăm un exemplu: o firmă de construcții oferă clienților, prin contract, garanții de bună execuție. Pentru a întări angajamentul constructorului, una din formele pe care le

Scanned with OKEN Scanner

poate îmbrăca garanția este blocarea de către acesta a unei sume de bani într-un cont la bancă până la expirarea garanției. Suma respectivă este a constructorului, dar utilizarea ei este restricționată și apare în contabilitate ca activ imobilizat, mai degrabă decât ca disponibil curent.

În ceea ce privește pasivul (proveniența activului), împărțirea acestuia se face în **capitaluri proprii** și **datorii**, în funcție de rambursarea așteptată sau nu la o scadență precizată. Astfel, putem spune despre capitalurile proprii că reprezintă resurse folosite de entitate fără a avea obligația de a le rambursa la o scadență precizată, în timp ce datoriile trebuie plătite, mai devreme sau mai târziu și se știe (din contracte, facturi, alte documente, legi etc.) scadența fiecărei astfel de obligații. Totuși, definiția cea mai generală a capitalurilor proprii, preluată de prin 2000 din normele internaționale, le desemnează drept *diferența dintre activ și datorii*. Această manieră reziduală de definire a capitalurilor proprii este una extrem de cuprinzătoare și ne permite să ne limităm la stabilirea conținutului noțiunilor de activ și de datorii[2]. Putem acum să rescriem egalitatea specifică dublei reprezentări:

$$\text{Activ} = \text{Pasiv}$$
$$\text{Activ} = \text{Capitaluri proprii} + \text{Datorii}$$
$$\text{Capitaluri proprii} = \text{Activ} - \text{Datorii}$$
$$CP = A - D$$

Capitalurilor proprii li se mai poate atribui și denumirea de **activ net**, având în vedere că se stabilesc plecând de la activul total, din care se deduc datoriile.

După toate aceste detalii despre criteriile de clasificare ale activelor și ale datoriilor, sintetizăm structura de ansamblu a bilanțului astfel:

ACTIV	PASIV
I. Active imobilizate	I. Capitaluri proprii
II. Active circulante	II. Datorii
Total activ = Total pasiv	

În continuare, ne oprim asupra principalelor structuri componente ale activului și pasivului, pentru a vedea conținutul lor contabil și eventualele diferențe față de înțelesul curent al noțiunilor respective.

2 Formularea oficială din norma românească este următoarea: *capitalurile proprii reprezintă interesul rezidual al acționarilor sau asociaților în activele unei entități după deducerea tuturor datoriilor sale.*

Scanned with OKEN Scanner

3.2. Active imobilizate

Un clișeu mai vechi spune că imobilizările reprezintă baza averii unei entități. Este posibil ca afirmația asta să fie adevărată, dar situațiile practice pot uneori să o infirme. Imobilizările sunt active (bunuri, drepturi, valori) care, în general, participă la mai multe cicluri de exploatare și/sau care se regăsesc în bilanț pentru perioade mai mari de 1 an. Pentru clasificarea suplimentară a acestor active, reținem criteriul naturii lor și găsim:

- imobilizări necorporale;
- imobilizări corporale;
- imobilizări financiare.

De fapt, clasificarea reținută aici este una cât se poate de oportunistă, în sensul că am preluat-o ca atare din normele contabile. Pentru lămurirea ordinii în care apar cele trei structuri, folosim criteriul de lichiditate (apropierea de scadență) și constatăm că, în general, imobilizările necorporale sunt mai puțin lichide decât celelalte. De exemplu, un program informatic achiziționat pentru a fi utilizat în activitatea firmei se transformă în bani mai greu decât un echipament și încă și mai greu decât o creanță pe termen lung.

3.2.1. Imobilizări necorporale

Începem detalierile cu imobilizările necorporale, numit și active intangibile[3]. Aici găsim, în general, drepturi deținute pe termen lung, adică active care nu au o formă fizică, tangibilă, ci rezultă, de regulă, din contracte de diferite tipuri. Multe din activele încadrate la această structură se concretizează în drepturi de folosință a unor mărci, a unor competențe, a unor brevete, drepturi de autor etc. Pentru a detalia și mai mult, reținem, în continuare, cele mai importante componente ale imobilizărilor necorporale: programe informatice, concesiuni, brevete, licențe, mărci comerciale..., fond comercial. OMFP nr. 1802/2014 introduce și categoria de *active necorporale de explorare și evaluare a resurselor minerale*.

ACTIV	PASIV
I. Active imobilizate	*I. Capitaluri proprii*
1. Imobilizări necorporale	1. Capitaluri pentru activitatea de bază
2. Imobilizări corporale	2. Resurse cu destinație specială
3. Imobilizări financiare	

3 Această din urmă formulare este de origine engleză (*intangible assets*), spre deosebire de cea oficială, a cărei origine este franceză (*immobilisation incorporelles*).

Scanned with OKEN Scanner

II. Active circulante	*II. Datorii*
1. Stocuri	1. Datorii financiare
2. Creanţe curente	2. Alte datorii
3. Trezorerie	3. Provizioane
Total activ = Total pasiv	

3.2.1.1. Programele informatice în contabilitate

Dacă ne gândim la un program informatic folosit la ţinerea contabilităţii, putem găsi oferte începând de la, să spunem, aproximativ 2.000 lei până la câteva milioane de lei (pentru programele integrate folosite în afacerile complexe şi care permit realizarea multor altor funcţii pe lângă ţinerea contabilităţii). Firma care cumpără programul îşi propune, de regulă, să-l exploateze pe termen lung, adică să-l folosească în mai multe cicluri de exploatare. Având în vedere aceste criterii, programul ar trebui să se recunoască drept activ imobilizat; în plus, pentru că nu este tangibil, îl aşezăm la imobilizări necorporale.

Încadrarea la imobilizări necorporale nu este automată pentru toate programele: de exemplu, dacă ne procurăm o aplicaţie modestă, pentru realizarea unei lucrări simple şi dacă preţul plătit este suficient de mic, atunci nu se justifică recunoaşterea la imobilizări, suma plătită ajungând direct pe cheltuieli, dintr-un motiv evident de simplificare; la fel se întâmplă şi când cumpărăm un abonament prin care dobândim dreptul de a folosi un program informatic pe o perioadă scurtă, eventual reînnoibilă. Un alt tip de raţionament se poate reţine în cazul aplicaţiilor de bază fără de care un echipament anume nu poate funcţiona. În unele norme contabile se dă exemplul sistemelor de operare ale calculatoarelor al căror cost nu se recunoaşte separat, ci intră în costul calculatoarelor, pentru că acestea nu ar putea funcţiona fără aplicaţiile respective.

Odată recunoscut programul informatic drept imobilizare, se pune problema recuperării sumelor investite în dobândirea lui. Ajungem astfel să vorbim despre amortizare şi să reconstituim o primă definiţie a acesteia:

Amortizarea = recuperarea în timp a sumelor investite în imobilizări

Pentru calculul amortizării este necesar să estimăm mai întâi o durată de utilizare a programului. Mulţi contabili simplifică lucrurile reţinând durata stabilită de reglementările fiscale, adică 3 ani. Această simplificare este acceptabilă în măsura în care miza (suma aferentă) este mică. Dar, pot

Scanned with OKEN Scanner

apărea situații în care programul informatic să poată fi utilizat, eventual cu unele actualizări, pe perioade mult mai lungi decât cei 3 ani fiscali. În cazul firmelor mari, cu investiții serioase în aplicații informatice de tot felul, stabilirea duratei de amortizare ține cont mai puțin de considerente de natură fiscală și mai mult de considerente economice. Se poate ajunge astfel la durate de 5 ani, 7 ani sau chiar mai mult, adică o estimare mai realistă a duratei de utilizare efectivă a programului.

Pentru programele cumpărate, încadrarea contabilă pare simplă. Ce facem însă cu programele produse? Răspunsul nu poate fi găsit explicit în normele contabile românești. Totuși, dacă programul este produs pentru nevoile proprii ale firmei, ne putem imagina că va fi recunoscut tot ca imobilizare necorporală. Dacă dimpotrivă, programul este produs pentru a fi vândut, atunci avem mai multe situații:

- în cazul unui program produs pentru un client anume, putem accepta recunoașterea lui ca un fel de produs finit: se produce, se vinde și gata, nu mai avem treabă cu el;
- în cazul produselor generalizabile, adică al celor care se pot vinde într-un număr nedefinit de cópii unor clienți diverși, cu sau fără adaptări specifice fiecărui client, problema se complică puțin; este necesar să estimăm durata în care putem vinde cópii ale aplicației respective și dacă aceasta depășește un an, atunci programul respectiv devine imobilizare din producție proprie și se va amortiza pe durata estimată de utilizare.

În acest ultim caz (producția de programe informatice care vor fi exploatate prin vânzarea mai multor cópii), se pune problema calculului costului obținerii lor. Cheltuielile aferente sunt salarii, consumabile, amortizări ale unor echipamente sau ale altor programe informatice etc. Până la finalizarea programului, adică până când acesta poate fi vândut, se colectează cheltuieli importante iar toată treaba asta poate să dureze destul de mult. Normele contabile precizează că, în anumite condiții, costurile colectate până la finalizarea programului se recunosc în contabilitate ca activ și se înregistrează la **cheltuieli de dezvoltare** (un fel de imobilizări în curs de execuție).

O ultimă precizare: în contabilitatea oficială românească nu există o structură care să se numească explicit *programe informatice*. Aceste active se regăsesc într-o poziție reziduală denumită **alte imobilizări necorporale**.

Scanned with OKEN Scanner

3.2.1.2. Concesiuni, brevete, licențe, mărci comerciale, drepturi și active similare

În titlul acestui subcapitol am preluat exact denumirea structurii corespunzătoare, așa cum apare ea în reglementarea contabilă românească. Identificăm o mare diversitate de active concrete regăsite la această poziție din bilanțul entității: pe lângă elementele din titlu, putem avea: titluri de publicații, liste de clienți, baze de date, drepturi de autor, filme de cinema sau de televiziune, drepturi de transmisie, drepturi sportive, licențe pentru desfășurarea unor activități (de exemplu, telefonia mobilă) etc. Toate acestea rezultă din contracte și dau dreptul deținătorului să folosească elementele respective pe o perioadă mai mare de un an. De regulă, imobilizările necorporale din această structură se recunosc în contabilitate dacă au fost dobândite ca urmare a unei tranzacții (cumpărare directă, preluarea ca aport la capitalul social, fuziune, preluarea controlului asupra unei entități etc.), dar, mai rar, pot apărea și ca urmare a activității proprii a întreprinderii.

Dacă se dobândește un astfel de drept pentru mai puțin de un an, atunci nu se recunoaște o imobilizare, nefiind îndeplinit criteriul de durată. În contractele care stau la baza apariției unor astfel de imobilizări, trebuie să căutăm deci perioada pentru care beneficiem de drepturile respective. Dacă nu găsim o astfel de durată în contract și dacă legea nu spune altfel (dacă legea nu stabilește o durată de protecție juridică limitată), atunci ne putem afla în prezența unei imobilizări necorporale cu durată de viață nedeterminată (este riscant să spunem nelimitată). Acest lucru este important deoarece, în principiu, imobilizările cărora nu le găsim o durată finită de utilizare nu se amortizează. De exemplu, presupunem că, la achiziția unor drepturi de autor plătim 150.000 lei și dobândim dreptul de a le exploata pe cinci ani; în lipsa altor elemente semnificative, considerăm că amortizarea sumei respective se face pe 5 ani, adică vom avea o amortizare anuală de $\frac{150.000}{5} = 30.000$ lei. Dimpotrivă, achiziția unei mărci comerciale ar putea să fie definitivă: de regulă, nu știm cât timp vom câștiga de pe urma exploatării mărcii respective. Dacă pentru dobândirea titlului respectiv am plătit 150.000 lei, atunci suntem în imposibilitatea stabilirii unei amortizări anuale pentru că la numitorul fracției avem o mărime nedeterminată: $\frac{150.000}{?} = ?$! În această din urmă situație, lipsa amortizării ne obligă la o mai mare atenție în evaluarea anuală (periodică) a imobilizării respective.

Scanned with OKEN Scanner

3.2.1.3. Fondul comercial

Înainte de a spune ce este fondul comercial, este util să precizăm că nu trebuie confundat cu noţiunea juridică de **fond de comerţ**. În prezent, norma contabilă arată că fondul comercial se recunoaşte, de regulă, la consolidare (în contabilitatea grupului) şi reprezintă diferenţa dintre costul de achiziţie al titlurilor (acţiuni/părţi sociale) şi valoarea justă la data tranzacţiei, a părţii din activele nete achiziţionate de către o entitate. În contabilitatea individuală a unei firme financiare anuale individuale, fondul comercial se poate recunoaşte numai în cazul transferului tuturor activelor sau al unei părţi a acestora şi, după caz, a unor datorii şi capitaluri proprii, indiferent dacă este realizat ca urmare cumpărării sau ca urmare a unor operaţiuni de fuziune. Pentru ca fondul comercial să fie contabilizat distinct, transferul trebuie să fie în legătură cu o afacere, reprezentată de un ansamblu integrat de activităţi şi active organizate şi administrate în scopul obţinerii de profituri, înregistrării de costuri mai mici sau alte beneficii. Altfel spus, atunci când se cumpără o afacere, se compară preţul de cumpărare cu suma valorilor juste ale componentelor afacerii respective şi, dacă apare o diferenţă, atunci aceasta reprezintă fond comercial.

Câteva exemple ar putea fi sugestive. În 1999, Renault a cumpărat 50,1% din acţiunile Dacia cu preţul de 50 milioane USD. În Raportul anual pe 1999 al grupului Renault, apare informaţia potrivit căreia fondul comercial aferent tranzacţiei a fost de aproximativ 43 milioane euro. Presupunem că la data respectivă dolarul american şi euro erau cam la paritate şi încercăm să aflăm mai multe despre evaluarea făcută de Renault afacerii cumpărate. Pentru aceasta scriem formula de calcul a fondul comercial:

Fond comercial = costul de achiziţie a afacerii – 50,1% x activul net (capitalurile proprii) al Dacia

43.000.000 = 50.000.000 – 50,1% x activul net (capitalurile proprii) al Dacia

De aici deducem că, la data respectivă, capitalurile proprii ale Dacia erau de aproximativ 14 milioane de USD, din care jumătate (7 milioane) preluate de Renault. Nu ştim dacă e puţin sau mult, dar astea-s rezultatele evaluărilor efectuate la data respectivă. Din calculele prezentate vedem că Renault a plătit 50 milioane pentru a cumpăra o parte dintr-o afacere care valora doar în jur de 7 milioane. A fost o afacere bună sau nu? Văzând evoluţia ei ulterioară, îndrăznim să afirmăm că Renault nu s-a înşelat. În orice caz, fondul comercial de 43 milioane se putea explica prin elemente

Scanned with OKEN Scanner

necorporale greu de evaluat individual precum piața cumpărată, potențialul de dezvoltare, forța de muncă mai ieftină decât în alte zone, precum și o listă lungă de facilități fiscale (scutiri de impozit pe profit, amânări la plata TVA, amânări la plata taxei de drum...)

Un alt exemplu: în raportul anual pe 2005, France Telecom (devenită, între timp, Orange) declară că, în aprilie 2005, a cumpărat 23,5% din acțiunile Orange România, crescându-și participația de la 73,3% la 96,8%. Suma plătită pentru achiziția celor 23,5% suplimentari a fost de 527,5 milioane USD (adică 404,2 milioane euro), iar fondul comercial constatat cu această ocazie s-a ridicat la 272 milioane euro, adică mai mult de jumătate din suma plătită.

Pentru un exemplu și mai sugestiv reținem preluarea băncii ABN Amro de către Royal Bank of Scotland (RBS). Din raportul RBS pe 2008 aflăm că, în octombrie 2007, a fost finalizată achiziția ABN Amro de către un consorțiu format din RBS, Fortis și Banco Santander și că RBS era majoritară în afacerea respectivă. Prețul plătit pentru dobândirea ABN Amro a condus la prezentarea în situațiile financiare ale RBS a unui fond comercial de 23,3 miliarde lire sterline – o sumă fabuloasă și care, odată cu intrarea în criza financiară globală declanșată la sfârșitul lui 2008, ne permite să apreciem că responsabilii RBS nu au luat cea mai bună decizie cu putință. De pe urma achiziției respective, RBS și-a dublat practic valoarea de bilanț a fondului comercial. Cu date mai recente, Microsoft[4] declară în raportul anual[5] pe 2023 un fond comercial de 67.886 milioane de USD (67.524 milioane în perioada echivalentă precedentă), la un total activ de 411.976 milioane USD (364.840, în perioada precedentă). Sume foarte mari apar și în bilanțurilor altor companii a căror dezvoltare s-a făcut pe seama achiziției de firme. De exemplu, Vodafone are fond comercial raportat în bilanțul pe exercițiul financiar 1 aprilie 2023 – 31 martie 2024, în valoare de 24.956 miliarde euro, adică 17% din total activ.

În toate exemplele de mai sus, fondul comercial apare de pe urma achiziției/preluării unor alte entități și se înțelege de aici că punerea lui în evidență are loc în bilanțul întocmit la nivelul grupului de întreprinderi, numit *bilanț consolidat*. În limbajul financiar folosit adeseori în presa de specialitate chiar în lucrări de popularizare, fondul comercial este desemnat direct cu termenul în limba engleză: *goodwill*.

4 La adresa https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fc.s-microsoft.com%2Fen-us%2FCMSFiles%2F2023_Annual_Report.docx%3Fversion%3Ddfd6ff7f-0999-881d-bedf-c6d9dadab40b&wdOrigin=BROWSELINK (consultată la 20/08/2024).

5 Trebuie spus că acest an financiar al Microsoft a început la 1 iulie 2022 și s-a încheiat la 30 iunie 2023.

Scanned with OKEN Scanner

3.2.1.4. Cheltuieli de dezvoltare

În categoria imobilizărilor necorporale apare şi o structură ceva mai greu de explicat şi a cărei prezenţă în bilanţ este rezultatul unui reguli contabile dificile – conectarea veniturilor cu cheltuielile.

Atunci când întreprinderea derulează proiecte de dezvoltare a unor produse, procedee, programe informatice, filme etc., înregistrează cheltuieli, dar va obţine venituri abia după exploatarea comercială a rezultatelor activităţii de dezvoltare. Imobilizarea cheltuielilor respective este un procedeu prin care se amână efectul lor asupra rezultatului contabil până la apariţia veniturilor corespunzătoare. Totuşi, contabilizarea acestor cheltuieli de dezvoltare ca imobilizări necorporale este condiţionată de existenţa unor şanse de reuşită comercială a proiectului (precum şi de intenţia de a finaliza proiectul, de existenţa mijloacelor necesare pentru finalizarea proiectului, de posibilitatea măsurării credibile a costurilor...), adică nu imobilizăm decât atunci când estimăm că putem obţine unele avantaje viitoare de pe urma exploatării rezultatelor dezvoltării.

3.2.2. Imobilizări corporale

Bunurile concrete folosite pe termen lung de entitate în activităţile de producţie, de prestări servicii, de comerţ, în scopuri administrative sau pentru a fi date cu chirie se regăsesc în contabilitate ca imobilizări corporale. Regula contabilă stabileşte astfel **două condiţii** pentru încadrarea unui bun la imobilizări corporale:

<table>
<tr><th>ACTIV</th><th>PASIV</th></tr>
<tr><td>I. Active imobilizate</td><td>I. Capitaluri proprii</td></tr>
<tr><td>1. Imobilizări necorporale</td><td>1. Capitaluri pentru activitatea de bază</td></tr>
<tr><td>2. Imobilizări corporale</td><td rowspan="2">2. Resurse cu destinaţie specială</td></tr>
<tr><td>3. Imobilizări financiare</td></tr>
<tr><td>II. Active circulante</td><td>II. Datorii</td></tr>
<tr><td>1. Stocuri</td><td>1. Datorii financiare</td></tr>
<tr><td>2. Creanţe curente</td><td>2. Alte datorii</td></tr>
<tr><td>3. Trezorerie</td><td>3. Provizioane</td></tr>
<tr><td colspan="2">Total activ = Total pasiv</td></tr>
</table>

- condiţia de durată – să participe la mai multe cicluri de exploatare;
- condiţia de scop al utilizării, de destinaţie.

Scanned with OKEN Scanner

Conform unei clasificări mai vechi, această structură include *terenuri* și *mijloace fixe*. În regulile contabile actuale, imobilizările corporale se împart în:

- terenuri și amenajări de terenuri;
- construcții;
- echipamente tehnologice (mașini, utilaje și instalații de lucru);
- aparate și instalații de măsurare, control și reglare;
- mijloace de transport;
- mobilier, aparatură birotică, echipamente de protecție a valorilor umane și materiale și alte active corporale;
- investiții imobiliare;
- active corporale de explorare și evaluare a resurselor minerale;
- active biologice productive.

Terenurile nu trebuie definite – toată lumea își dă seama cam ce reprezintă. Totuși, trebuie precizat că aici se regăsesc terenurile destinate utilizării pe termen lung (în agricultură, de exemplu) și nu cele cumpărate pentru a fi vândute – acestea din urmă nefiind, teoretic, imobilizări, ci active circulante (stocuri). De asemenea, trebuie precizat că din această categorie se exclud terenurile deținute pentru a fi date cu chirie ori pentru creșterea valorii – acestea se regăsesc (alături de clădirile deținute în scopuri asemănătoare) în structura de investiții imobiliare.

Investițiile imobiliare sunt, deci, terenurile și/sau clădirile deținute (de proprietar sau de locatar în baza unui contract de leasing financiar) mai degrabă pentru a obține venituri din chirii sau pentru creșterea valorii capitalului, ori ambele, decât pentru:

a) a fi utilizate în producerea sau furnizarea de bunuri sau servicii ori în scopuri administrative;

sau

b) a fi vândute pe parcursul desfășurării normale a activității.

Pentru multe imobilizări corporale se folosește adeseori termenul **mijloace fixe**, chiar dacă nu mai are o prezență explicită în normele contabile, ci doar în cele fiscale. De fapt, așa cum am amintit deja mai la început, de regulă, la întreprinderile mici și mijlocii (și, poate, chiar la cele mari) contabilul își simplifică adeseori lucrările reținând în contabilitate definiții și reguli stabilite de normele fiscale. Simplificarea constă în aceea că se ține un singur rând de evidențe. Astfel, chiar dacă în contabilitate imobilizările corporale se definesc prin cele două condiții enumerate mai sus, practicienii rețin adeseori o a treia condiție – cea de valoare minimă – care nu apare explicit decât în regulile fiscale. În prezent, această valoare minimă se

Scanned with OKEN Scanner

ridică la 2.500 lei[6], deşi această limită a fost stabilită cu mai mult de 10 ani în urmă şi a devenit nesemnificativă[7].

3.2.2.1. Amortizarea mijloacelor fixe

Terenurile au, de regulă, o durată de viaţă nedeterminată, deci nu se amortizează. Dimpotrivă, celelalte imobilizări corporale au durate de viaţă limitate şi este necesară folosirea mecanismului amortizării pentru a repartiza costurile lor pe duratele de utilizare estimate.

Pentru calculul amortizării conform regulilor contabile (şi fiscale) româneşti trebuie să cunoaştem trei elemente:

- valoarea de amortizat;
- durata de utilizare;
- regimul de amortizare.

În ceea ce priveşte **valoarea de amortizat**, varianta cea mai simplă este să o facem egală cu costul suportat pentru dobândirea activului

6 Evoluţia valorilor minime peste care bunurile erau considerate mijloace fixe se prezintă astfel:

	data intrării în vigoare a limitei	data până la care a fost valabilă limita	limita minimă (lei)
Hotărârea Guvernului României nr. 276/2013 (M. Of. nr. 313/30.05.2013)	1.07.2013		2.500
Hotărârea Guvernului României nr. 105/2007 (M. Of. nr. 103/12.02.2007)	31.01.2007	30.06.2013	1.800
Hotărârea Guvernului României nr. 1.553/2003 (M. Of. nr. 21/12.01.2004)	1.01.2004	31.01.2007	15.000.000 deveniţi 1.500 lei
Hotărârea Guvernului României nr. 424/2001 (M. Of. nr. 228/4.05.2001)	1.06.2001	1.01.2004	8.000.000
Hotărârea Guvernului României nr. 1.035/1999 (M. Of. nr. 617/16.12.1999)	1.01.2000	1.06.2001	5.000.000
Hotărârea Guvernului nr. 105/1997 (M. Of. nr. 10/04/1997)	1.01.1997	1.01.2000	1.000.000
Legea nr. 15/1994 (M. Of. nr. 80/29.03.1994)	1.01.1994	1.01.1997	200.000
Hotărârea Consiliului de Miniştri nr. 139/25.01.1969 (B. Of. nr. 14/29.01.1969)	1.01.1969	1.01.1994	500

Trebuie reamintit faptul că, la 1 iulie 2005, a intervenit denominarea monedei naţionale: 10.000 de ROL au devenit 1 RON.

7 În 2022, a apărut o iniţiativă de a duce acest prag la 5.000 lei, însă aceasta nu s-a concretizat încă, până la data redactării acestui material.

Scanned with OKEN Scanner

respectiv[8] – regula este obligatorie contabil și fiscal în România, chiar dacă apar și unele excepții.

Stabilirea **duratei de amortizare** ar trebui să se facă pe baza estimărilor entității cu privire la ritmul în care se va utiliza bunul, condițiile de utilizare, durata de viață a produselor/serviciilor obținute prin exploatarea bunului respectiv, politica de investiții a firmei etc. Constatăm totuși că, din comoditate și din oportunism, de multe ori se rețin duratele stabilite prin reglementări fiscale, așa încât amortizarea corespunzătoare să fie recunoscută și fiscal. În prezent, este în vigoare H.G. nr. 2139/2004 în care se recomandă entităților să aleagă durate de amortizare dintr-un interval precizat într-un catalog cu aplicabilitate generală[9]. Regula fiscală spune că, odată aleasă durata normală de funcționare a mijlocului fix, aceasta rămâne neschimbată până la recuperarea integrală a valorii de intrare a acestuia sau scoaterea sa din funcțiune. Catalogul cu pricina cuprinde următoarele informații necesare identificării mijlocului fix și stabilirii duratei normale de funcționare: codul de clasificare; denumirea grupei, a subgrupei, clasei, subclasei și a familiei, după caz, precum și denumirea mijloacelor fixe amortizabile; limita minimă și limita maximă a duratei normale de funcționare, în ani. Din catalogul publicat în H.G. nr. 2139/2004, prezentăm câteva exemple de intervale în care se pot situa duratele de amortizare fiscală pe care le va alege întreprinderea[10]:

8 Nu la fel stau lucrurile în normele internaționale (IAS/IFRS), cel puțin la nivel teoretic. Aici valoarea de amortizat este diferența dintre valoarea de intrare (costul) și **valoarea reziduală**. Prin aceasta din urmă înțelegem sumele care s-ar putea obține din valorificarea activului imobilizat respectiv, la sfârșitul duratei de utilizare. Teoretic, această abordare este mai bună, mai completă, dar, în practică, se prea poate ca multe entități obligate să aplice IFRS să-și simplifice evidențele, considerând valoarea reziduală egală cu zero.

9 Până la alegerea duratei dintr-un interval, cataloagele cuprindeau durate fixe. A se vedea, în acest sens, H.G. nr. 964/1998 (M. Of. nr. 520/1998); H.G. nr. 266/1994 (M. Of. nr. 180/1994), Legea nr. 62/1968 modificată prin Decretul nr. 393/1976 și republicată în Buletinul Oficial nr. 6-7/1977.

10 În cazul în care o întreprindere dobândește imobilizări corporale ale căror durate normale de utilizare reținute din punct de vedere fiscal de fostul (foștii) proprietar (proprietari) nu au expirat și dacă pentru aceste mijloace fixe se cunosc datele de identificare (data punerii în funcțiune, durata normală de utilizare rămasă), recuperarea valorii de intrare se va face pe durata normală de funcționare rămasă. Deducem de aici că durata pe care se face amortizarea fiscală este, în principiu, una singură – cea aleasă de primul utilizator – indiferent câți proprietari vor utiliza bunul respectiv.

Scanned with OKEN Scanner

Codul de clasificare	*Denumirea mijloacelor fixe*	*Durate normale de funcționare (în ani)*
0	1	2
	Grupa 1 *Construcții*	
...	...	
1.3.	Construcții pentru transporturi poștă și telecomunicații	
...	...	
1.5.	Construcții pentru afaceri, comerț, depozitare.	
...	...	
1.5.2.	Clădiri comerciale pentru depozitare-comercializare și distribuție. Magazine	32 – 48
...	...	
1.6.	Construcții de locuințe și social-culturale	
...	...	
1.6.1.	Clădiri de locuit, hoteluri și cămine	40 – 60
...	...	
	Grupa 2 *Instalații tehnice, mijloace de transport, animale și plantații*	
...	...	
	2.2. Aparate și instalații de măsurare, control și reglare	
...	...	
2.2.4.	Aparate și instalații pentru măsurarea mărimilor tehnice și fotometrice	
...	...	
2.2.4.2.	Contoare pentru apă caldă și energie termică	4 – 8
...	...	
2.2.9.	Calculatoare electronice și echipamente periferice	2 – 4
...	...	
	2.3. Mijloace de transport	
...	...	
2,3,2.	Mijloace de transport auto	

Scanned with OKEN Scanner

...	...	
2.3.2.1.	Mijloace de transport pentru persoane	4 – 6
2.3.2.1.1.	– autoturisme, în afară de	3 – 5
2.3.2.1.1.1.	taxiuri	4 – 8
2.3.2.1.2.	– microbuze	
...	...	
2.4.	Animale și plantații	
2.4.1.	Animale	8 – 12
2.4.1.1.	Cai de reproducere și de muncă. Măgari și catâri	
...	...	
	Grupa 3 *Mobilier, aparatură birotică, sisteme de protecție a valorilor materiale și umane și alte active necorporale*	
3.1.	Mobilier	9 – 15
3.1.1.	Mobilier (inclusiv mobilierul comercial și hotelier)	
...	...	8 – 12
3.1.3.	Tablouri, gravuri, decorațiuni interioare, în afara celor înregistrate în patrimoniul cultural național	
...	...	
3.2.	Aparatură birotică	
...	...	2 – 4
3.2.3.	Mașini de numărat și de identificat bani	
...	...	

Astfel, dacă întreprinderea cumpără un calculator cu valoarea de intrare peste limita stabilită de lege, atunci durata de amortizare fiscală va fi cuprinsă între 2 și 4 ani, adică fie doi ani, fie trei ani, fie patru ani, fie orice altă durată intermediară.

A stabili **regimul de amortizare** înseamnă a hotărî modul în care valoarea de amortizat se repartizează pe durata de amortizare. Cel mai simplu este să împărțim valoarea de amortizat la numărul de ani (de luni) ai duratei estimate de viață, obținând astfel o amortizare constantă pe fiecare din perioadele respective. Acest regim simplu și ușor de aplicat se cheamă **amortizarea liniară** și se pare că este cel mai folosit în practică. Dacă, de exemplu, punem în funcțiune un echipament nou cu valoarea de intrare de

Scanned with OKEN Scanner

351.000 lei, stabilindu-i o durată de amortizare de 6 ani, atunci calculăm o amortizare anuală egală cu $\frac{351.000}{6} = 58.500$ lei. Procedura este simplă, dar trebuie ținut cont că punerea în funcțiune a imobilizărilor corporale poate avea loc în orice lună a anului. Regula fiscală, preluată explicit și în contabilitate, rezolvă problema spunând că amortizarea se calculează începând cu luna următoare celei în care are loc punerea în funcțiune. În cazul nostru, dacă punerea în funcțiune se face în septembrie 2024, atunci în acest an se reține amortizare pe trei luni (octombrie, noiembrie, decembrie): $\frac{351.000}{6} \times \frac{3}{12} = 14.625$ lei.

Pe lângă amortizarea liniară, norma contabilă și cea fiscală din România permit și alte regimuri:

- **amortizarea degresivă**: se începe de la amortizare mare în primul an, diminuându-se constant;
- **amortizarea accelerată** – asta-i prin excelență o amortizare fiscală și permite trecerea pe cheltuieli cu amortizarea în primul an de funcționare a unei părți de până la 50% din valoarea de intrare a imobilizării, urmând ca diferența să se repartizeze liniar pe ce-a mai rămas din durata de viață;
- **amortizarea pe unitatea de produs** – la punerea în funcțiune a imobilizării, se stabilește cantitatea de produse/servicii care se poate obține cu imobilizarea respectiv, se împarte costul inițial la această cantitate iar amortizarea din fiecare lună se stabilește înmulțind costul unitar cu cantitatea efectiv realizată în fiecare perioadă.

3.2.2.2. Despre evoluția valorii unei imobilizări corporale

În contabilitate, reținem în legătură cu imobilizările corporale atât valoarea de intrare, cât și amortizarea cumulată. Asta pentru că ne interesează să știm nu numai cât ne-au costat imobilizările atunci când le-am procurat, ci și cât s-au uzat și, deci cam cât ar valora în prezent. Se poate obiecta că amortizarea calculată nu reflectă consumul real (uzura reală) al mijloacelor fixe. Probabil că așa este, însă în lipsa unui indicator mai bun, trebuie să ne mulțumim cu amortizarea[11]. Astfel, pentru imobilizările corporale (dar și pentru alte active) se stabilește valoarea netă contabilă, ca diferență între valoarea de intrare și amortizarea cumulată:

11 Mecanismul amortizării este completat în contabilitate cu un regula potrivit căreia este necesar să se determine și deprecierile suplimentare amortizării, pe care deocamdată le ignorăm.

Scanned with OKEN Scanner

Valoarea netă contabilă (VNC) = Valoarea de intrare (de înregistrare) – Amortizarea cumulată

Această valoare netă se calculează de regulă la întocmirea unor documente contabile de sinteză: anual, semestrial, trimestrial... Dacă reluăm exemplu de mai sus (valoare de intrare 351.000 lei, durată de viață 6 ani, amortizare liniară, punere în funcțiune în septembrie 2024), atunci, la sfârșitul anului 2024, valoarea netă contabilă se calculează astfel:

$$\mathbf{VNC = 351.000 - 14.625 = 336.375 \text{ lei}}$$

Calculăm amortizarea și pe 2025 (an de utilizare întreg) și obținem $\frac{351.000}{6} = 58.500$ lei. Astfel, valoarea netă contabilă la 31.12.2025 este:

$$\mathbf{VNC = 351.000 - (14.625 + 58.500) = 351.000 - 73.125 = 277.875 \text{ lei}}$$

Întreprinderile funcționează aproape întotdeauna într-un mediu economic imperfect – se manifestă tot felul de evoluții pe care le anticipăm mai mult sau mai puțin corect. Una din componentele importante ale mediului economic o reprezintă evoluția prețurilor. În cazul imobilizărilor, problema poate deveni una serioasă având în vedere tocmai durata lungă de deținere/exploatare a bunurilor și drepturilor respective. Dacă prețurile pe piață scad, atunci intervine o depreciere a imobilizărilor, depreciere pe care contabilul este obligat să o recunoască, de regulă, pe cheltuieli. Dacă dimpotrivă, prețurile de piață cresc, atunci aprecierea imobilizărilor poate fi luată în considerare, fără ca norma contabilă să impună acest lucru. În acest caz, operațiunea prin care se recunoaște noua valoare a imobilizărilor se cheamă **reevaluare** și constă, din punct de vedere tehnic, în înlocuirea valorii nete contabile cu **valoarea justă** (adică o valoare determinată, de regulă, în funcție de piață). Este suficient să ne gândim la evoluția prețurilor terenurilor și construcțiilor din România din anii de după 1990 și până prin 2008 – creșteri sistematice și semnificative –, precum de după 2008: scăderi, mai mari sau mai mici, urmate de creșteri mai mari sau mai mici și viceversa. Creșterile de până-n 2008 au fost rapide și semnificative, ceea ce a făcut ca reevaluarea să reprezinte o opțiune interesantă pentru entitățile implicate în astfel de activități. Reevaluarea a fost multă vreme (până în 2015) interesantă și din punct de vedere al impozitului pe clădiri, în sensul că, dacă nu intervenea reevaluarea contabilă, impozitul se percepea în cote mult mai

Scanned with OKEN Scanner

mari (de până la 40% fin valoarea de înregistrare). Din 2016, s-a introdus o deconectare totală între reevaluarea contabilă și reevaluarea fiscală a clădirilor, în sensul impozitului pe clădiri. Cu toate acestea, unele firme mențin reevaluarea fiscală a clădirilor și în contabilitate. Regula fiscală actuală spune că impozitul pe clădiri datorat de persoanele juridice pentru clădirile nerezidențiale pe care le dețin (plătibil autorităților locale) este mai mare pentru clădirile cărora nu li s-a actualizat valoarea în ultimii cinci, adică trece de la o cotă cuprinsă între 0,20% și 1,30% din valoarea impozabilă a clădirii[12], la o cotă de 5% (limita de cinci ani este valabilă de la 1 ianuarie 2021, până la această dată, fiind de trei ani).

3.2.3. Imobilizări financiare

Dacă la imobilizările necorporale avem drepturi de exploatare, de utilizare etc., la imobilizările financiare identificăm drepturi de natură financiară:

- dreptul de a primi bani la scadențe mai îndepărtate de un an: **creanțe pe termen mediu și lung**;
- drepturi oferite de deținerea de titluri precum acțiunile și părțile sociale și pentru care folosim termenul generic de **titluri de participare.**

Imobilizările financiare nu prea apar în bilanțurile firmelor mici și mijlocii, cu toate că nu-i nici o condiționare în ceea ce le privește.

3.2.3.1. Creanțele pe termen mediu și lung

Ne imaginăm ușor că, în contabilitatea unei entități care se ocupă cu finanțarea altor firme pot apărea frecvent și cu ponderi mari astfel de creanțe. Este îndeosebi cazul băncilor, dar și al societăților de leasing ori al altor instituții financiare nebancare (IFN, după regulile stabilite de BNR).

Reamintim că prin **creanță** înțelegem un drept de a primi bani (sau altceva) la scadențe precizate. În măsura în care aceste scadențe sunt mai îndepărtate de 12 luni, creanța devine imobilizată. De altfel, știm cu toții că la primirea unei finanțări, sub formă de credit bancar sau sub altă formă, se întocmește un *scadențar*, adică un document sub formă de tabel în care se prezintă cel puțin ratele de plată, componența acestora și datele la care trebuie făcută plata. În cazul unui credit pe termen lung rambursabil în rate, în scadențar găsim rate ale căror scadențe sunt până-n 12 luni și rate scadente dincolo de 12 luni. Ei bine, normele contabile spun că este necesar ca

12 Stabilirea precisă a cotei de impozit pe clădiri este în sarcina consiliului local.

Scanned with OKEN Scanner

prezentarea în bilanț a unei astfel de creanțe să se facă în poziții distincte, separând partea pe termen scurt de cea pe termen lung.

Creanțe imobilizate pot apărea și în alte situații decât creditarea/finanțarea. Găsim aici și garanții depuse/lăsate la terți pe termen mai mare de un an, precum și depozite bancare la scadențe mari. Pentru exemplificare, invocăm din nou exemplul garanțiilor de bună execuție acordate clienților de firmele de construcții. Una din formele în care se concretizează aceste garanții este reținerea de către client a unei părți din suma facturată de constructor[13]. Plata acestei sume se va face la expirarea perioadei de garanție de bună execuție și dacă perioada este mai mare de 12 luni (situație foarte probabilă), atunci, în contabilitatea constructorului, partea asta de creanță va apărea la imobilizări financiare.

3.2.3.2. Titluri de participare și grupuri de întreprinderi

Termenul **titluri de participare** (participații) nu (mai) apare explicit în norma contabilă actuală. Îl folosim totuși pentru că pare mai simplu și pentru că a fost prezent în norme până în 2005, inclusiv. Aici găsim acțiuni, părți sociale și alte titluri deținute pe termen lung. În OMFP nr. 1802/2014, lista imobilizărilor financiare de această natură include:

- acțiunile deținute la entitățile afiliate;
- acțiuni deținute la entități asociate;
- acțiuni deținute la entități controlate în comun;
- titluri puse în echivalență;
- alte titluri imobilizate.
- alte investiții deținute ca imobilizări.

În enumerarea de mai sus apar termeni care necesită lămuriri suplimentare. De exemplu, prin **entități afiliate** (numite și ***părți legate***) trebuie să înțelegem persoane fizice sau juridice aflate în relații de rudenie sau în relații de participație[14]. În contextul mai restrâns al definirii imobilizărilor financiare, prin entități afiliate înțelegem însă mai degrabă

13 La facturare, în contabilitatea constructorului apare o creanță – dreptul de a primi banii de la beneficiarul lucrărilor.

14 Conform OMFP nr. 1802/2014, o entitate este legată cu o alta, dacă întrunește oricare dintre următoarele condiții:
(i) entitatea și entitatea raportoare sunt membre ale aceluiași grup (ceea ce înseamnă că fiecare societate-mamă și filială din același grup este legată de celelalte);
(ii) o entitate este entitate asociată sau entitate controlată în comun a celeilalte entități (sau entitate asociată sau entitate controlată în comun a unui membru al grupului din care face parte cealaltă entitate);
(iii) ambele entități sunt entități controlate în comun ale aceluiași terț;
(iv) o entitate este entitate controlată în comun a unei terțe entități, iar cealaltă este o entitate asociată a terței entități;
(v) entitatea este un plan de beneficii post-angajare în beneficiul angajaților entității raportoare sau ai unei entități legate entității raportoare;

Scanned with OKEN Scanner

întreprinderile în care entitatea de referință deține acțiuni sau părți sociale, astfel încât să poată exercita un control asupra acestora. Firma care exercită controlul se numește **societate-mamă**, în timp ce firma asupra căreia se exercită controlul este **filială**. Prin control, aici înțelegem puterea pe care o are societatea-mamă de a impune filialei politicile operaționale, financiare sau de altă natură. Măsura cea mai sigură (dar nu singura) a controlului o dau drepturile de vot deținute de mamă în filială. Dacă mama are peste 50% din drepturile de vot, atunci se consideră că exercită un control numit uneori exclusiv. Dacă o firmă are mai puțin de 50% din voturile într-o altă firmă, dar mai mult de 20%, atunci prima se cheamă **investitor** și a doua **entitate (întreprindere) asociată** (relația dintre ele se cheamă influență semnificativă). Societatea-mamă (sau investitorul), împreună cu filialele și cu întreprinderile sale asociate formează un **grup de întreprinderi**[15].

3.3. Active circulante

Activele deținute pe termen scurt și care, de regulă, participă la un singur ciclu de exploatare ori se decontează în cel mult 12 luni sunt **active circulante**. După forma pe care o îmbracă, identificăm trei structuri: stocuri, creanțe pe termen scurt și trezorerie.

3.3.1. Stocuri

Stocurile sunt, în general, bunuri deținute pe termen scurt. Câteodată, în această structură intră și unele servicii, în cazul producției neterminate (producție în curs de execuție). Ce mai bună definiție a stocurilor este una prin enumerare și vine direct din norma contabilă. Aceasta ne spune că **stocurile** sunt active circulante care îndeplinesc una din următoarele condiții:

a) sunt deținute pentru a fi vândute pe parcursul desfășurării normale a activității;

sau

b) sunt aflate în curs de producție în vederea vânzării în procesul desfășurării normale a activității;

(vi) entitatea este controlată sau controlată în comun de o persoană fizică sau un membru apropiat al familiei persoanei respective în condițiile în care această persoană fizică: (i) deține controlul sau controlul comun asupra entității raportoare; (ii) are o influență semnificativă asupra entității raportoare; sau (iii) este un membru al personalului-cheie din conducerea entității raportoare sau a societății-mamă a entității raportoare.

(vi) entitatea sau orice membru al unui grup din care aceasta face parte furnizează entității raportoare sau societății-mamă a entității raportoare servicii legate de personalul-cheie din conducerea entității respective.

15 A se vedea, mai jos, capitolul 12.

Scanned with OKEN Scanner

sau

c) sunt aflate sub formă de materii prime, materiale şi alte consumabile care urmează să fie folosite în procesul de producţie sau pentru prestarea de servicii.

ACTIV	PASIV
I. Active imobilizate	*I. Capitaluri proprii*
1. Imobilizări necorporale	1. Capitaluri pentru activitatea de bază
2. Imobilizări corporale	2. Resurse cu destinaţie specială
3. Imobilizări financiare	
II. Active circulante	*II. Datorii*
1. Stocuri	1. Datorii financiare
2. Creanţe curente	2. Alte datorii
3. Trezorerie	3. Provizioane
Total activ = Total pasiv	

Definiţiile prezentate în cele ce urmează sunt luate din normele contabile, dar, în practică, distincţiile dintre diferitele categorii de stocuri nu sunt întotdeauna foarte clare. Aceasta face ca, în situaţii asemănătoare, entităţi diferite să facă încadrări diferite. De cele mai multe ori, miza este mică, în sensul că efectele asupra informaţiei contabile finale nu sunt prea importante. Astfel, e bine să acceptăm o anumită libertate a entităţilor în ceea ce priveşte încadrările bunurilor în diversele categorii de stocuri. Ordinea în care sunt definite stocurile în norma contabilă este următoarea: mărfuri, materii prime, materiale consumabile, materiale de natura obiectelor de inventar, produse (produse finite, semifabricate, produse reziduale şi produse agricole), active biologice de natura stocurilor, ambalaje, producţie în curs de execuţie.

3.3.1.1. Mărfurile

Cel mai la îndemână exemplu de stocuri îl reprezintă **mărfurile**. S-ar putea însă ca uneori să exagerăm în ceea ce priveşte încadrarea unor bunuri la această categorie. Definiţia cea mai riguroasă le desemnează pentru contabilitate ca bunuri cumpărate pentru a fi vândute în aceeaşi stare sau după transformări neesenţiale, indiferent de forma fizică pe care o îmbracă.

Astfel, pâinea cumpărată pentru a fi vândută este marfă. La fel, maşinile, clădirile, terenurile, biscuiţii şi băuturile cumpărate pentru a fi vândute

Scanned with OKEN Scanner

se încadrează tot la mărfuri. Nu sunt mărfuri bunurile produse pentru a fi vândute: acestea se încadrează, de regulă, la **produse finite**. Adeseori, limita dintre mărfuri şi produse este una permeabilă şi revine contabilului misiunea de a face o încadrare rezonabilă. În fond, nu este prea important din punct de vedere al efectelor asupra raportărilor financiare dacă ceea ce vindem este marfă sau se încadrează la produse. Ba chiar există situaţii în care firma obţine produse, apoi le transferă scriptic şi le vinde ca mărfuri. Un astfel de exemplu apare în alimentaţia publică: mâncarea pregătită în bucătăria restaurantului este produs, dar băuturile de la bar vândute cu aceeaşi ocazie sunt mărfuri: nevoia de simplificare poate face ca produsele obţinute la bucătărie să fie transferate scriptic la mărfuri, pentru ca vânzarea totală să se înregistreze de o manieră omogenă.

Din punct de vedere al reflectărilor contabile, dacă o întreprindere vinde materii prime sau consumabile, înregistrarea contabilă a acestei operaţiuni presupune transferul scriptic al bunurilor respective tot prin categoria de mărfuri – acesta nu-i decât un moft contabil, plecat de la premisa puţin cam rigidă potrivit căreia materiile prime şi consumabilele nu sunt destinate vânzării, ci exclusiv consumului. Din fericire, în general, contabilitatea este cea care trebuie să se adapteze afacerilor şi nu invers...

3.3.1.2. Materii prime şi materiale consumabile

Termenii din titlul acestui subcapitol sunt foarte cunoscuţi şi frecvent folosiţi de către diverse categorii de persoane, implicate sau nu în contabilitate. În principiu, elementul comun al stocurilor de materii prime şi de materiale consumabile este că ambele dispar, de regulă, la prima utilizare – este puţin probabil ca, în urma consumului lor, acestea să rămână neschimbate, în forma iniţială, aşa încât să mai poată fi utilizate încă odată.

Diferenţa pe care norma contabilă o stabileşte între cele două structuri de stocuri este că, *de regulă*, materiile prime **se regăsesc** în produsul finit, integral sau parţial, în forma iniţială sau transformată, în timp ce materialele consumabile **nu se regăsesc** în produsul finit. Şi această distincţie poate fi uneori ambiguă: de exemplu, ce reprezintă combustibilul (cărbune, păcură) folosit în centralele termice pentru obţinerea agentului termic? Materie primă sau consumabil? Putem găsi argumente pentru încadrarea la ambele structuri:

- reprezintă materie primă pentru că energia pe care o conţine se regăseşte în agentul termic furnizat;
- reprezintă material consumabil pentru că una din caracteristicile combustibilului este că arde, adică dispare.

Scanned with OKEN Scanner

Orice încadrare i-am da combustibilului respectiv, reflectările contabile nu suferă şi prezentarea informaţiei contabile poate fi realizată de o manieră satisfăcătoare pentru utilizatori dacă se oferă detalii cu privire la obiectul de activitate al firmei cu pricina.

Exemple de materii prime:

- grâul cumpărat de o firmă de panificaţie şi/sau de morărit;
- buştenii cumpăraţi, pentru producătorul de cherestea;
- minereurile, pentru anumite forme ale industriei metalurgice;
- cartonul, pentru producătorul de ambalaje...

Înainte de a identifica nişte ***exemple de consumabile***, este util să prezentăm clasificarea acestora, în conformitate cu normele contabile: materiale auxiliare; combustibili; materiale pentru ambalat; piese de schimb; seminţe şi materiale de plantat; furaje; alte materiale consumabile.

Clasificarea este sugestivă, aşa încât ne imaginăm câteva situaţii concrete:

- hârtia de scris sau de ambalaj, cerneala, pixurile, clamele, capsele etc. cumpărate pentru a fi utilizate se încadrează toate la consumabile;
- lemnul de foc, motorina şi benzina nu se regăsesc de regulă în produsul finit, aşa că rămân şi ele tot consumabile;
- cutiile de plastic, de carton, de aluminiu, recipientele de sticlă, bidoanele de plastic (pet-urile) care nu circulă în regim de restituire (inclusiv cele care fac obiectul sistemului de garanţie-returnare SGR) şi care au fost cumpărate pentru ambalarea produselor se regăsesc la consumabile;
- grâul cumpărat ca sămânţă pentru culturile viitoare este consumabil (a se vedea mai sus, situaţia în care grâul este materie primă);
- hrana cumpărată pentru a fi dată animalelor se duce la consumabile...

3.3.1.3. Produse (finite, intermediare, reziduale) şi producţie în curs de execuţie

Definiţia standard a produselor finite ne spune că bunurile se încadrează aici dacă îndeplinesc trei condiţii:

- au parcurs integral procesul de producţie;
- sunt corespunzătoare din punct de vedere calitativ;
- există unui document de recepţie, prin care, teoretic, să se realizeze predarea de la responsabilul cu producţia către un gestionar al produselor finite.

Dacă măcar una dintre condiţiile enumerate nu se îndeplineşte, încadrarea se face în structuri diferite, conform arborelui decizional din figura nr. 4.

Scanned with OKEN Scanner

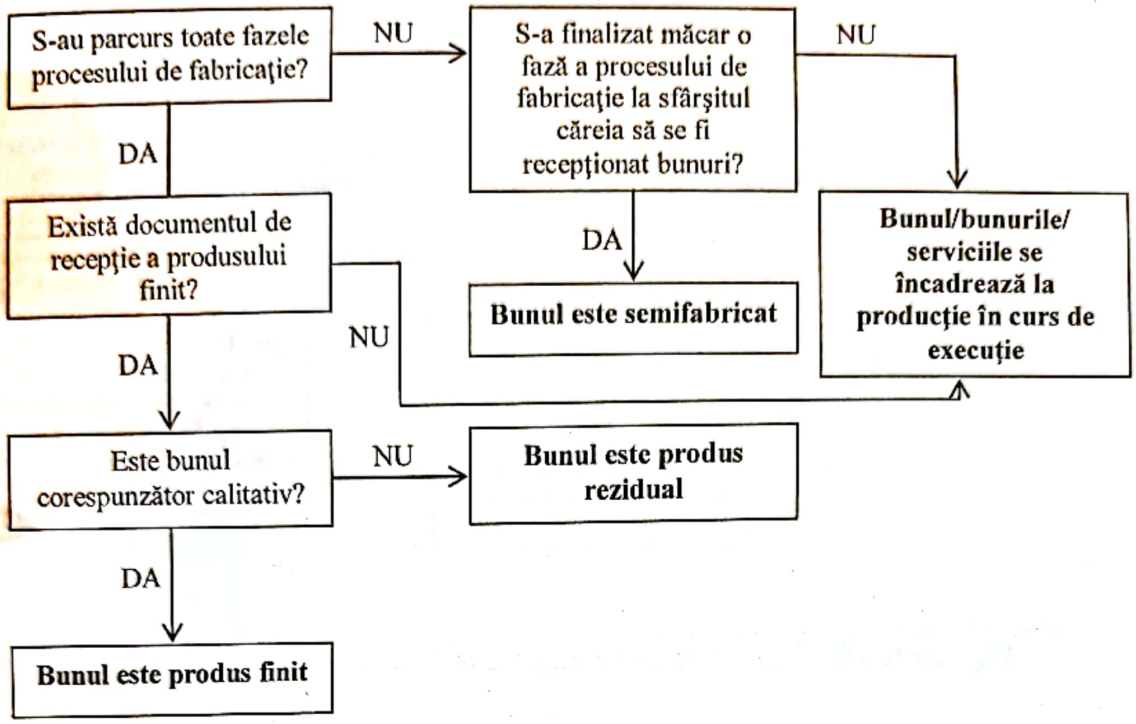

Figura nr. 4 – *Recunoaşterea contabilă a diferitelor produse*

Câteva detalieri despre **semifabricate**: acestea au parcurs una sau mai multe faze ale procesului de fabricaţie (dar nu toate), sunt recepţionate ca atare şi sunt destinate:

– fie utilizării în fazele următoare ale procesului de fabricaţie;

– fie vânzării ca atare.

Începând cu 2015, OMFP nr. 1802/2014 introduce o structură nouă – *produse agricole* – definite ca produse rezultate în momentul recoltării de la activele biologice ale entităţii (câteva exemple: lapte, lână, struguri, fructe diverse...)

În ceea ce priveşte **producţia în curs de execuţie**, aceasta a parcurs şi ea, într-o anumită măsură, faze din procesul de fabricaţie dar, spre deosebire de semifabricate, nu poate fi vândută ca atare şi nici nu este, de regulă, recepţionată fizic. Singura posibilitate rezonabilă în ceea ce o priveşte este continuarea prelucrării.

Câteva exemple schematice:

a) dacă din **grâu** obţinem în final diverse produse de panificaţie, atunci filiera încadrărilor contabile se poate prezenta, de o manieră simplistă, astfel (figura nr. 5):

Scanned with OKEN Scanner

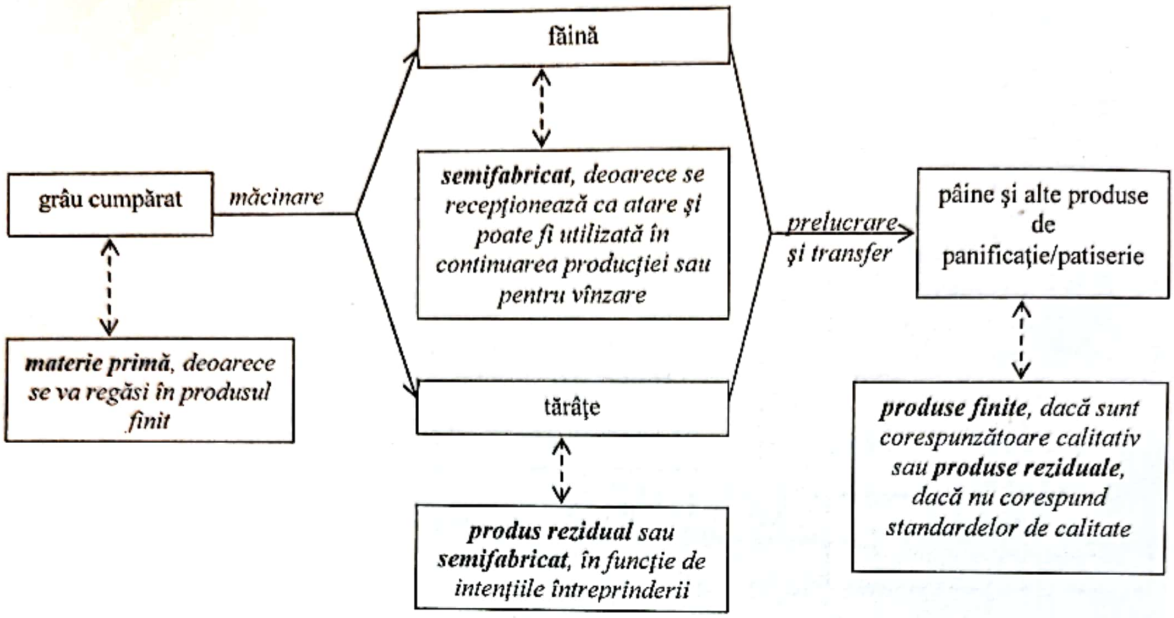

Figura nr. 5 – *Transformări contabile ale materiei prime grâu*

b) cumpărare de **struguri**, dar și struguri din producția proprie, prelucrați în vederea obținerii de băuturi (reprezentarea din figura nr. 6 este tot una simplistă, procesele de producție fiind adeseori mult mai complexe):

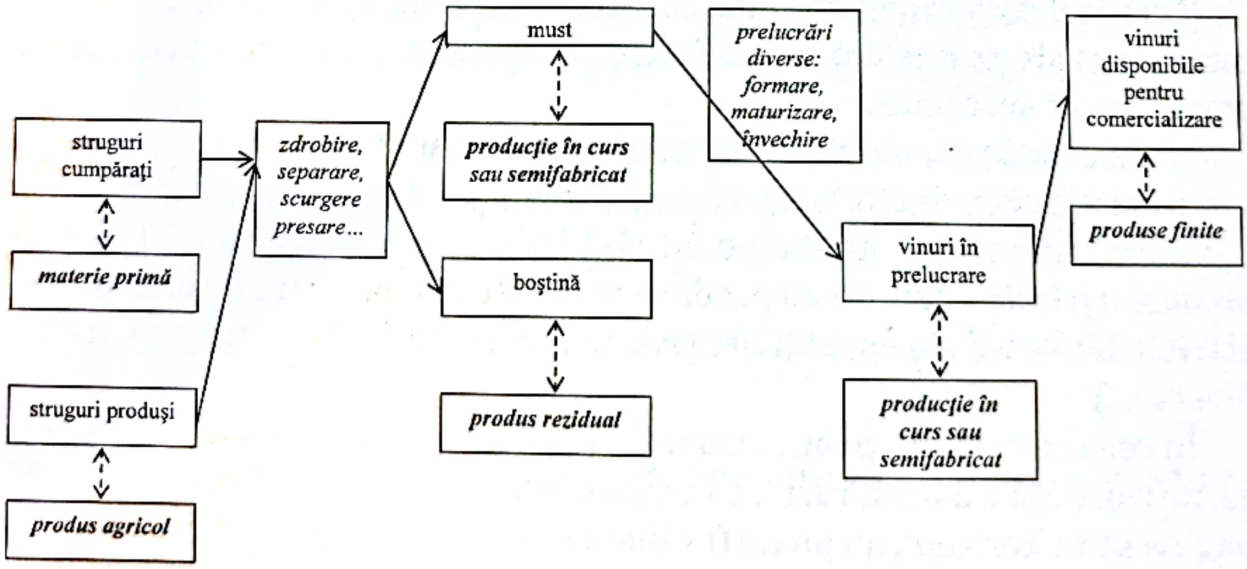

Figura nr. 6 – *Structuri contabile în prelucrarea strugurilor*

c) producție de băuturi fără alcool (figura nr. 7 este tot o reprezentare simplistă):

Scanned with OKEN Scanner

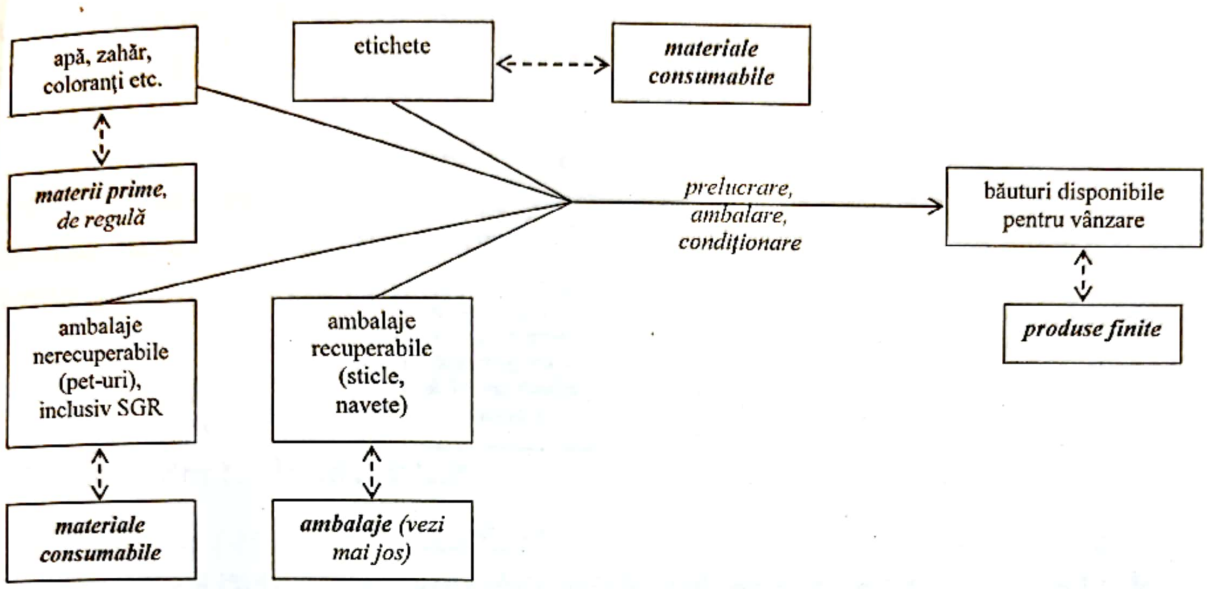

Figura nr. 7 – *Structuri contabile în obținerea unor băuturi nealcoolice*

3.3.1.4. Active biologice de natura stocurilor

OMFP nr. 1802/2014 spune că în cadrul stocurilor se cuprind și active biologice care urmează să fie recoltate ca produse agricole sau vândute ca atare. Exemplele date de norme se referă la animalele destinate producției de carne, animalele destinate vânzării, peștii din fermele piscicole, culturile de porumb, de grâu etc., copacii crescuți pentru cherestea.

Știm că unele animale se contabilizează ca imobilizări (active biologice productive) – este cazul celor care participă la mai multe cicluri de exploatare și care au valori individuale semnificative. Totodată, animale tinere se încadrează mereu la stocuri, până când li se stabilește destinația. De exemplu, un mânz este stoc până se maturizează suficient cât să fie utilizat la producție sau la reproducție; după maturizare, dacă entitatea își propune să-l folosească în continuare, atunci îl transferă la imobilizări.

Pentru exemplificarea unei filiere mai lungi, în figura nr. 8 ne imaginăm traseul de la ouă la produse din carne de pasăre, în cazul unei firme cu procesele de producție integrate:

Scanned with OKEN Scanner

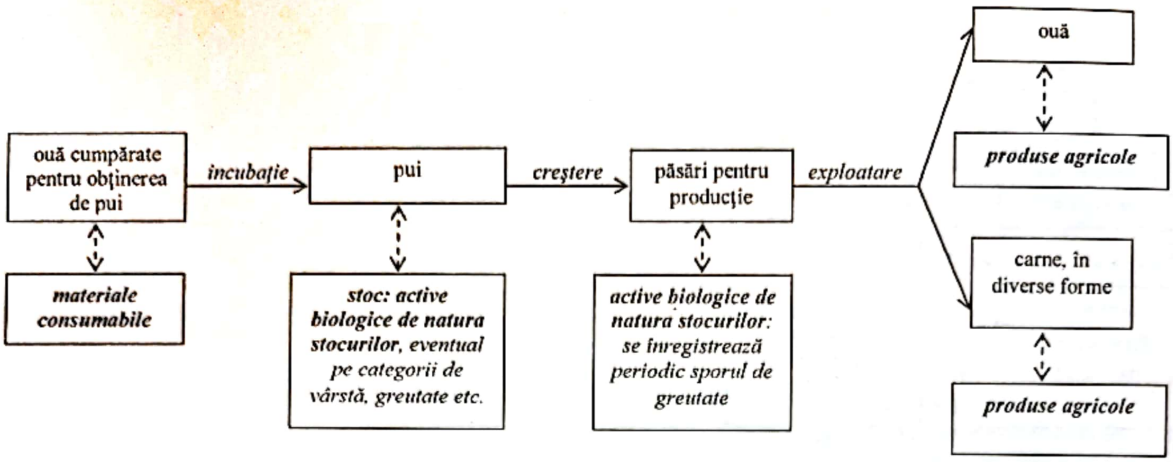

Figura nr. 8 – *Cum se regăsesc în contabilitate unele transformări ale ouălor*

3.3.1.5. Ambalaje

Contabilitatea identifică mai multe structuri în care se regăsesc bunuri cărora li se atribuie în mod obișnuit calitatea de ambalaje. Criteriile reținute pentru aceste diverse încadrări merg de la forma și dimensiunile bunurilor respective până la caracterul lor restituibil sau nerestituibil.

Astfel, containerele sau alte tipuri de bunuri cu valori mari și cu durate de viață de peste 1 an se încadrează la **mijloace fixe**. Unele lăzi ori alte tipuri de ambalaje cu durate de viață mai mari de 1 an, dar cu valori individuale relativ mici se pot încadra la structura **obiecte de inventar** (a se vedea mai jos). Materialele de ambalat (hârtie, cartoane, plastice diverse, pet-uri etc.) sunt puse în contabilitate la **materiale consumabile** deoarece, pe de o parte, nu se regăsesc în produsul și, pe de altă parte, nu circulă în regim de restituire – ele dispar pentru furnizor odată cu livrarea produselor către clienți și nu se facturează distinct, costurile aferente recuperându-se prin prețul produselor. Dimpotrivă, sticlele, borcanele, navetele care circulă în regim de restituire se evidențiază separat în structura **ambalaje**. De regulă, acestea apar distinct în documentele de livrare și prețurile lor se separă de prețul produselor pe care le protejează. Entitățile care livrează bunuri puse în astfel de ambalaje au nevoie de o evidență suplimentară a ambalajelor aflate la terți, atât cantitativă, cât și valorică. În circuitul acestor ambalaje se practică un preț căruia îi putem spune *preț de garanție*, adică suma pe care ar plăti-o clientul atunci când nu mai poate restitui ambalajele. Situațiile pot fi diverse: clientul poate plăti garanția atunci când primește ambalajele (de exemplu când se vând bunuri unor persoane fizice) sau poate să-și asume doar obligația de a achita prețul corespunzător,

Scanned with OKEN Scanner

urmând ca plata efectivă să se facă doar atunci când nu se mai restituie ambalajele respective. În acest din urmă caz, dacă, de exemplu, prima livrare către un client a avut loc în 2000 și dacă la livrările următoare s-a tot făcut schimb de ambalaje (s-au lăsat produse noi și s-au recuperat ambalajele vechi), atunci poate apărea necesitatea modificării prețului de garanție – în mod sigur, din 2000 până în prezent s-au modificat costurile de achiziție a ambalajelor. Când clientul are certitudinea că nu mai poate restitui o parte din ambalaje, îl va înștiința pe furnizor și acesta va întocmi factură pentru bunurile respective.

3.3.1.6. Obiecte de inventar

Aplicarea regulilor contabile trebuie să se facă ținându-se cont de raportul dintre costurile diverselor lucrări specifice și valoarea informației obținute. Plecând de la această restricție, se acceptă ca unele bunuri să fie încadrate la stocuri, chiar dacă nu îndeplinesc condițiile specifice. Este vorba îndeosebi despre bunuri care pot participa la mai multe cicluri de exploatare, dar ale căror valori individuale sunt mici, așa încât nu este practică recunoașterea lor la mijloace fixe. Desemnăm aceste elemente asimilate stocurilor cu termenul **obiecte de inventar** – denumirea lor oficială este *materiale de natura obiectelor de inventar.*

Am arătat că norma contabilă nu stabilește explicit o limită valorică peste care bunurile să fie imobilizări și sub care bunurile să fie obiecte de inventar. Pentru a-și simplifica evidențele, contabilii rețin adeseori limita fiscală de 2.500 lei. Câteodată se poate ajunge chiar la exagerări, în sensul că se caută căi de a coborî cu valoarea de intrare sub 2.500 lei, așa încât bunul să fie obiect de inventar. Care ar fi avantajul? Dacă bunul este pus la imobilizări, atunci trecerea pe cheltuieli a valorii lui de intrare se va face eșalonat pe durata de amortizare. Dimpotrivă, valoarea de intrare a unui obiect de inventar se trece pe cheltuieli dintr-o dată, la punerea în funcțiune. Astfel, pentru firmele care doresc neapărat să-și diminueze imediat profitul, este mai interesantă recunoașterea ca obiect de inventar a unor active.

Practicile însă pot fi dintre cele mai diverse. De exemplu, dacă se cumpără 100 piese de mobilier pentru o sală de conferințe (mese, scaune), s-ar putea ca nici o piesă individuală să nu aibă o valoare unitară mai mare de limita fiscală de 2.500 lei. Astfel, dacă evidențiem mobilierul pe fiecare piesă, o să avem o sumă de obiecte de inventar a căror trecere pe cheltuieli este imediată. Dacă însă vedem tot mobilierul dintr-o sală ca un obiect de evidență unic, atunci vom recunoaște o imobilizare corporală cu mai multe componente și a cărui trecere pe cheltuieli se va face pe o durată de viață

Scanned with OKEN Scanner

ceva mai lungă. Bineînțeles că exemplu este simplist, încadrările făcându-se nu numai pe considerente fiscale sau contabile, ci având în vedere și elemente tehnice sau de altă natură.

Cine hotărăște cum e mai bine? În mod normal, încadrarea se face de către persoana/persoanele însărcinate cu recepția, în funcție de ceea ce s-a precizat în manualul de proceduri contabile, și la contabilitate ajunge hârtia cu decizia deja luată. În realitate, și aici pot apărea situații dintre cele mai diverse...

3.3.1.7. Stocuri la terți și stocuri în curs de aprovizionare

Recunoașterea ca atare a stocurilor descrise până acum este condiționată de existența unor documente de recepție și de prezența lor fizică în spațiile (depozite, magazii etc.) entității. Totuși, din diverse motive, unele stocuri pot fi trimise/lăsate la terți în vederea păstrării, prelucrării, condiționării, livrării ulterioare etc. Pentru consemnarea acestei operațiuni, contabilitatea a creat structura **stocuri la terți.**

Dacă, de exemplu, întreprinderea cumpără materii prime sau mărfuri în cantități mari și nu are spații pentru depozitarea lor, atunci poate să le lase la furnizor sau să le transporte la un terț, în vederea păstrării. O altă operațiune în care pot fi implicate stocuri la terți este trimiterea de materii prime spre prelucrare: din depozitele firmei pleacă materii prime, dar se întorc produse finite sau semifabricate. Pentru această din urmă situație, normele contabile nu-s încă foarte clare, așa că practicile nu sunt întotdeauna unitare.

În același timp, stocurile cumpărate și pentru care s-au preluat riscurile și beneficiile, dar care nu au ajuns încă în depozitele firmei, se folosește structura **stocuri în curs de aprovizionare.**

3.3.2. Creanțe curente

Creanțele cu scadențe până-ntr-un an sau cele care, chiar dacă au scadențe de peste 12 luni, se decontează în durata normală a ciclului de exploatare, se încadrează la structura **creanțe curente.** Astfel de creanțe pot apărea în relația cu tot felul de persoane: clienți, furnizori, salariați, autorități publice, asociați/acționari etc. Fiind vorba de elemente de activ apărute ca urmare a unor relații de natură juridică, este foarte important ca, în recunoașterea lor, să se invoce unul sau mai multe documente justificative. De asemenea, evidența operativă a creanțelor se va face pe fiecare partener în parte. Ba chiar, în relația cu un partener anume s-ar putea să fi fost emise mai multe documente, la date diferite și cu scadențe diferite – în acest caz, pentru a evita neînțelegerile, este util să ținem și o evidență pe scadențe.

Scanned with OKEN Scanner

ACTIV	PASIV
I. Active imobilizate	*I. Capitaluri proprii*
1. Imobilizări necorporale	1. Capitaluri pentru activitatea de bază
2. Imobilizări corporale	2. Resurse cu destinaţie specială
3. Imobilizări financiare	
II. Active circulante	*II. Datorii*
1. Stocuri	1. Datorii financiare
2. Creanţe curente	2. Alte datorii
3. Trezorerie	3. Provizioane
Total activ = Total pasiv	

3.3.2.1. Clienţi

Contabilul foloseşte termenul **clienţi** atât pentru a identifica persoanele cărora entitatea le vinde ceva (bunuri, servicii, lucrări), cât pentru a reflecta creanţele apărute de pe urma vânzărilor cu pricina.

Pentru a pune o creanţă în structura clienţi este necesar să se îndeplinească cel puţin **două condiţii**:

- operaţiunea să se refere la vânzarea de bunuri, servicii, lucrări care fac obiectul activităţii de bază a întreprinderii (astfel, vânzarea de imobilizări pe care entitatea nu le mai foloseşte nu se înregistrează în această structură);
- creanţa să apară dintr-o factură.

La aceste două condiţii putem adăuga şi o a treia – clienţii să nu fie angajaţi ai firmei de referinţă. Cele trei condiţii enumerate sunt stabilite ca principiu general, de la care pot apărea multe excepţii, în funcţie de situaţiile particulare. Pentru schematizare, putem să le reprezentăm în figura nr. 9.

Apar situaţii când **factura** nu se întocmeşte la livrare din diverse motive. Unul dintre motive ar putea fi livrările frecvente (de exemplu zilnice) de bunuri – aici este practic să se întocmească o factură pentru mai multe livrări (la o săptămână, la 10 zile, dar nu mai târziu de sfârşitul lunii). Asta nu înseamnă că livrările individuale se fac fără documente – se foloseşte **avizul de însoţire**. Până la intrarea României în UE (adică până la 31.12.2006 inclusiv) factura se numea **factură fiscală** şi, împreună cu avizul de însoţire, aveau *regim special*. Asta însemna că numerele şi seriile acestor documente erau unice, că ele erau gestionate centralizat la nivelul ministerului finanţelor şi că aveau forme standard.

Scanned with OKEN Scanner

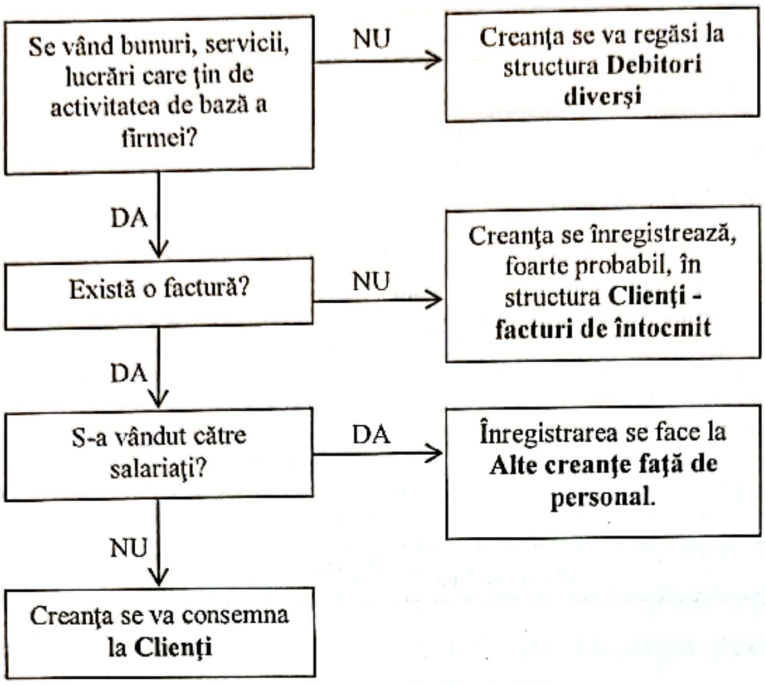

Figura nr. 9 – *Condiţii contabile de recunoaştere a creanţelor clienţi*

Acest regim special se justifica prin dorinţa de control strict al circulaţiei documentelor în cauză şi a fost sursă de exagerări şi de fraude importate. Începând cu 1.01.2007, regimul a devenit dintr-o dată extrem de relaxat – în aparenţă – în sensul că numerotarea, formatarea şi gestiunea facturilor şi a avizelor de însoţire devine o sarcină internă a fiecărei entităţi. Ba chiar, în codul fiscal apare o precizare potrivit căreia semnarea şi ştampilarea facturilor nu constituie elemente obligatorii pe care trebuie să le conţină factura. În acest condiţii, entităţilor supuse obligaţiei de a întocmi facturi nu le mai rămâne decât să asigure cel puţin:

- un sistem de numerotare unic în serie a facturilor emise;
- conţinutul informativ al facturilor, conform cu lista informaţiilor cerută de codul fiscal;
- emiterea facturii până cel mai târziu pe 15 ale lunii următoare celei în care are loc livrarea[16]; e bine să nu confundăm obligaţia de întocmire a facturii, cu obligaţia încărcării ei în sistemul naţional privind factura electronică RO e-Factura: această din urmă obligaţie expiră în termen de cinci zile de la data limită până la care factura trebuia emisă;

16 Până la 1.01.2007, factura trebuia întocmită în cinci zile de la livrare, dar nu mai târziu de sfârşitul lunii în care a avut loc livrarea, în timp ce, până la 1.01.2004, termenul de întocmire a facturii era de trei zile de la livrare.

Scanned with OKEN Scanner

– întocmirea acestui document în cel puțin două exemplare (există și excepții).

În figura nr. 9, vedem că, dacă livrarea are loc fără factură, atunci creanța se consemnează la **Clienți – facturi de întocmit**, de unde se transferă la **Clienți**, odată cu facturarea. În general, la facturarea de bunuri, servicii sau lucrări, se invocă un contract în care s-au prevăzut și condiții de plată. Dacă furnizorul a acceptat o scadență ceva mai îndepărtată[17], atunci s-ar putea să aibă nevoie de bani înainte de scadență. Tot așa, furnizorul ar putea solicita un fel de garanție din partea clientului. În astfel de situații pot interveni **efectele comerciale – cambie** sau **bilet la ordin** – ca document suplimentar în relația dintre furnizor și client. Aceste hârtii de comerț nu intervin neapărat doar într-o relație clasică de vânzare-cumpărare, ele pot fi utilizate și în contexte diferite. Ne limităm aici numai la cazurile în care efectele de comerț urmează unei facturi.

Pentru a descrie oarecum mecanismul efectelor de comerț, reținem că ele reprezintă niște hârtii (cu regim special, reglementat de BNR) prin care o persoană (numită **tras**) primește ordin de la o altă persoană (numită **trăgător**) sau se angajează să plătească o sumă de bani la o scadență precizată, unei alte persoane (numită **beneficiar**). Beneficiarul și trăgătorul pot fi aceeași persoană. Putem enumera două avantaje importante ale efectelor de comerț:

– se pot transforma în bani înainte de scadență: trăgătorul sau orice altă persoană care deține efectul la un moment dat poate să-l **sconteze** la bancă;
– se pot folosi ca **instrumente de plată** – în loc să dăm unui furnizor bani, îi cedăm efectul de comerț (cu condiția să-l accepte), urmând ca la scadență deținătorul să fie cel care încasează suma de la tras.

Scontarea amintită mai sus înseamnă transferul efectului către bancă în schimbul sumei trecute în el sau a unei părți din această sumă, mai puțin comisioanele băncii, bineînțeles... Astfel, la scadență, trasul va plăti băncii sau eventual altei persoane căreia banca i-a cedat hârtia. Dacă trasul nu poate face plata la scadență, deținătorul efectului se îndreaptă împotriva celui de la care a dobândit efectul[18].

În contabilitatea furnizorului (a trasului), creanța pentru care s-a emis/s-a primit un efect de comerț se transferă de la **Clienți** la o structură specifică numită **Efecte de primit** (figura nr. 10).

17 Atunci când, de exemplu, clientul este un distribuitor foarte important, cu rulaje mari, iar furnizorul are dimensiuni mai mici și dorește neapărat să intre în relație cu clientul respectiv, este posibil să se accepte condiții de plată favorabile clientului, dar nu neapărat foarte comode pentru furnizor.

18 Aceasta reprezintă una din particularitățile importante ale dreptului cambial.

Scanned with OKEN Scanner

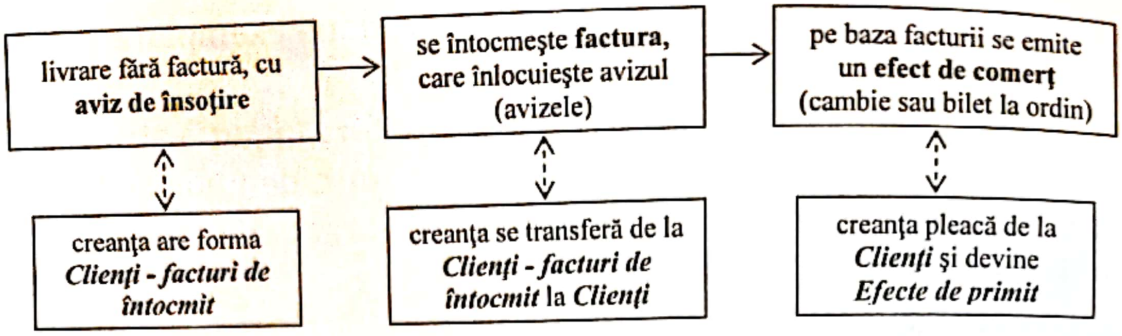

Figura nr. 10 – *Faze în recunoaşterea contabilă a creanţelor clienţi*

Relaţiile cu clienţii nu sunt întotdeauna ideale. Atunci când scadenţa a fost depăşită şi când se estimează că vor apărea probleme cu recuperarea banilor, contabilul poate considera creanţele respective ca depreciate şi le transferă într-o structură sugestivă intitulată **Clienţi incerţi sau în litigiu**. Pentru a face o astfel de încadrare, entitatea trebuie să-şi creeze proceduri care să-i permită să estimeze că o creanţă sau alta s-a depreciat şi să-i mai permită să estimeze deprecierea respectivă. De regulă, constatarea deprecierii creanţelor este o componentă a lucrărilor de inventariere, dar poat apăra şi ocazional, de exemplu la declararea insolvenţei unui client.

3.3.2.2. Creanţe faţă de furnizori

În relaţia cu furnizorii apar, de regulă datorii. Totuşi, atunci când, de exemplu, plătim furnizorilor avansuri, avem dreptul de a le cere să ne livreze bunurile/serviciile/lucrările pentru care am plătit avansul respectiv. Din punct de vedere al încadrărilor contabile formale, această creanţă se numeşte **furnizori-debitori**. Mai reţinem de aici că termenul generic *debitori* este utilizat pentru a desemna persoane faţă de care avem creanţe, drepturi. Prin opoziţie, termenul *creditori* se foloseşte pentru a desemna persoanele faţă de care entitatea de referinţă are datorii, obligaţii.

O particularitate fiscală a avansurilor este că primitorul acestora trebuie, de cele mai multe ori, să întocmească factură pentru avansurile primite şi să colecteze deci taxa pe valoarea adăugată anticipat faţă de livrarea bunurilor sau prestarea serviciilor.

Creanţă faţă de furnizori mai apare şi atunci când cumpărăm de la aceştia bunuri puse în ambalaje restituibile, ambalaje pentru care am plătit sau ne-am angajat să plătim garanţii.

Un alt gen de tranzacţie în care intervine datoria faţă de furnizori îl reprezintă **creditarea inter-întreprinderi** pe termen scurt. Regulile juridice generale stabilesc faptul că operaţiunea de acordare de credite este rezervată unor entităţi autorizate în acest sens şi supravegheate de BNR.

Scanned with OKEN Scanner

De aici rezultă că, principial, o întreprindere de producţie sau de comerţ nu poate acorda împrumuturi unei alte entităţi. Totuşi, pentru a evita o astfel de interdicţie, se poate apela tocmai la mecanismul avansurilor. Astfel, între două entităţi nefinanciare se încheie un contract de vânzare-cumpărare, în virtutea căruia firma care va da bani cu împrumut devine cumpărător, iar firma beneficiară a banilor devine vânzător. În contract se scrie că plata se va face integral sau parţial în avans, lucru care se şi întâmplă, creditul devenind astfel efectiv. La sfârşitul perioadei de creditare, contractul se reziliază, pseudo-vânzătorul restituie avansul, plus nişte penalităţi pe post de dobândă. Astfel, din punct de vedere formal, părţile implicate în contract sunt acoperite, singura problemă fiind indisponibilizarea temporară a taxei pe valoarea adăugată, la cel care joacă rolul furnizorului şi primeşte avansul.

3.3.2.3. Creanţe în relaţia cu angajaţii

Relaţia cu salariaţii se concretizează (şi ea), de cele mai multe ori, în datorii ale entităţii faţă de aceştia. Momentul în care contabilul recunoaşte aceste datorii este sfârşitul lunii – atunci se cunoaşte exact cât a muncit fiecare angajat, pe baza datelor din pontaje, din fişe de prezenţă sau din alte sisteme de măsurare a timpului sau a sarcinilor de lucru. Dacă însă plata salariilor se face în două tranşe – avans şi lichidare – atunci avansul se achită undeva pe la jumătatea lunii, când nu este încă înregistrată datoria. Plata avansului se concretizează într-o ieşire de bani şi în apariţia unei creanţe – dreptul firmei ca, la sfârşitul lunii, să reţină din salariul total calculat sumele plătite deja ca avans. Creanţa se duce într-o structură intitulată **avansuri acordate personalului**.

Există şi **alte creanţe faţă de personal** unde se înregistrează drepturi ale entităţii faţă de angajaţi apărute ca urmare a unor evenimente precum:

- vânzarea de bunuri ori servicii către salariaţi, cu reţinerea eşalonată a preţului din salariile acestora;
- imputarea unor lipsuri sau a unor pierderi, în urma inventarierii sau a altui tip de control.

3.3.2.4. Creanţe şi datorii privind taxa pe valoarea adăugată

Taxa pe valoarea adăugată (TVA) este un impozit indirect[19] ajuns în România după 1990 (se aplică de la 1 iulie 1993). Se pare că TVA este un impozit cu randament bun[20], de vreme ce s-a generalizat la nivelul UE. În plus,

19 Una din cele mai curente clasificări ale impozitelor le împarte în directe şi indirecte. **Impozitele directe** se stabilesc nominal în sarcina unor persoane fizice sau juridice, în funcţie de veniturile sau de averea acestora, în timp ce **impozitele indirecte** se percep cu prilejul vânzării unor bunuri sau servicii, adică vizează consumul.

20 Din datele publicate în Anuarul statistic al României şi pe site-ul Ministerului Finanţelor Publice, rezultă că ponderea medie a TVA în PIB este undeva în jur de 7% (în perioada 1994-2023), adică

Scanned with OKEN Scanner

TVA permite evitarea impunerii multiple, în cascadă, deoarece se aplică doar asupra diferenței dintre vânzările și cumpărările din același stadiu al circuitului economic. Astfel, dacă exagerăm puțin considerând că o entitate vinde tot ceea ce a cumpărat la prețurile de cumpărare, atunci taxa pe care o va plăti este zero, pentru că valoarea adăugată este zero. Totodată, se consideră că mecanismul TVA face ca procedurile de control fiscal să se deruleze mai ușor, deoarece orice tranzacție de vânzare-cumpărare pune în relație cel puțin două părți și se poate astfel realiza un control încrucișat. În prezent, TVA este un impozit reglementat la nivelul UE printr-o directivă aplicabilă în toate statele membre. Din această directivă rezultă reguli comune, cu aplicabilitate generală, chiar dacă rămân unele elemente de detaliu pe care le stabilește fiecare stat în parte. În încercarea de a asigura un text valabil în toate statele și care să acopere juridic cât mai multe situații posibile, legislația europeană cu privire la TVA a devenit foarte complexă – textul este plin de particularizări, de excepții, de derogări, de trimiteri încrucișate la articole, alineate și paragrafe etc., așa încât este foarte greu de citit și de înțeles[21].

Pentru o mai rapidă explicare a principalelor caracteristici ale contabilității TVA, apelăm la o simplificare semnificativă încercând să aflăm ce se înțelege în acest context prin noțiunea de *valoare adăugată*[22]. Astfel, definiția din prima reglementare românească privind TVA[23] spune că „valoarea adăugată [...] este echivalentă cu diferența dintre vânzările și cumpărările aceluiași stadiu al circuitului economic". În legea actuală, această definiție nu mai este preluată, dar o luăm în considerare în continuare, considerând că ne ajută în înțelegerea mai rapidă a noțiunii. Din definiția de mai sus nu trebuie să înțelegem că stă cineva să calculeze diferența dintre vânzările și cumpărările unei entități pentru a aplica o cotă în vederea stabilirii sumei datorate bugetului. Cea mai simplă versiune a mecanismului TVA se bazează pe o manieră indirectă de calcul schițată în figura de mai jos (atunci când cota[24] de TVA este de 19%):

---

aproape tot atât cât cele trei impozite care o urmează (pe venit, accize și pe profit). Totuși tendința este de scădere ușoară a acestei ponderi, dar nu mai jos de 6% din PIB.

21 Pentru cei a căror meserie nu este contabilitatea ori fiscalitatea, este interesant să facă următorul exercițiu: luați oricare 10 pagini succesive din partea de cod fiscal referitoare la TVA și încercați să le citiți cu atenție. După ce terminați, vedeți ce ați înțeles... Poate așa o să-i credeți pe cei care se plâng de legislația fiscală și dacă ocupația d-voastră vi se pare grea, aveți ocazia să vă consolați văzând cu ce trebuie să-și bată alții capul...

22 Descrierea de aici a valorii adăugate nu are nimic în comun cu definițiile serioase pe care le putem găsi în analiza financiară, în economia politică sau în contabilitatea națională.

23 Ordonanța guvernului României nr. 3/1992 privind taxa pe valoarea adăugată (în M. Of. nr. 200/17.8.1992).

24 Evoluția cotelor de TVA este interesantă: s-a plecat, în 1993, de la o cotă normală de 18% și o cotă redusă de 9%, pentru ca din 1998 să se treacă la cote de 22%, respectiv de 11%. Din 2000 se revine la 19% până în 2010, când se trece la 24% și 9%, la care s-a adăugat o cotă de 5%. În 2016, cota normală ajunge la 20%, iar în 2017 coboară din nou la 19%. Cota redusă rămâne la 9% (alături de

Scanned with OKEN Scanner

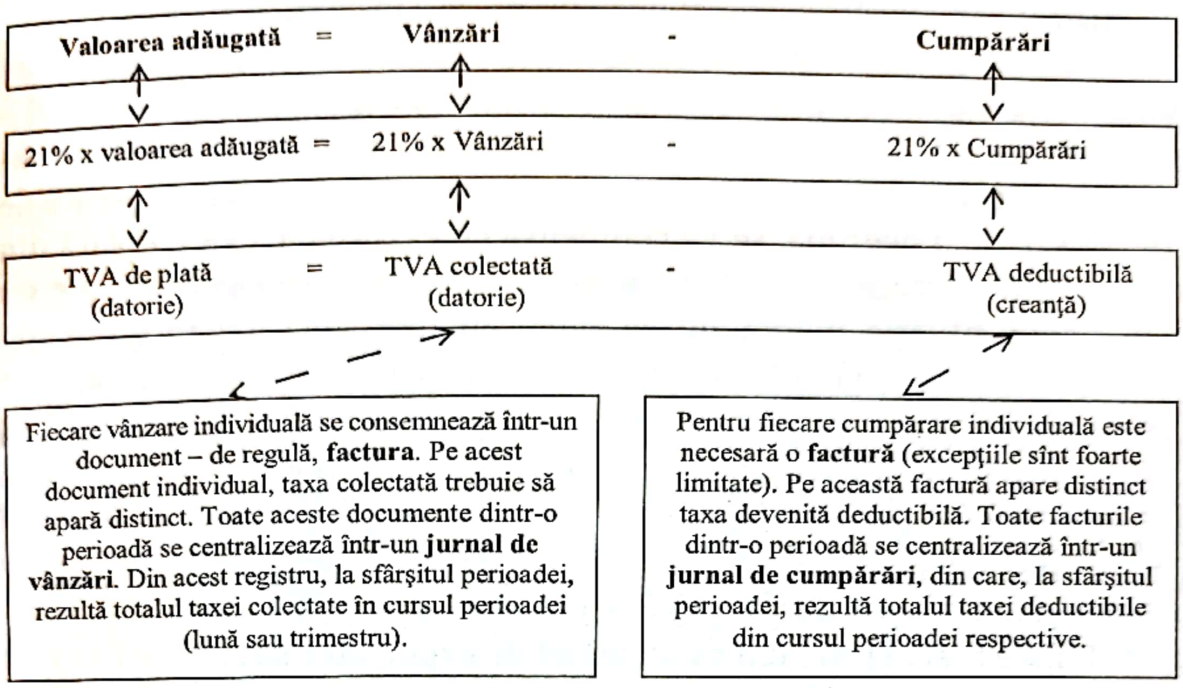

Figura nr. 11 – *Încercare de definire a taxei pe valoarea adăugată*

Din figura nr. 11 rezultă că mecanismul TVA este unul relativ simplu, dar că este necesar să se dețină documente individuale completate corect pentru fiecare operațiune individuală de vânzare și de cumpărare, documente centralizate în registrele amintite mai sus. Comparația dintre datele centralizate periodic în jurnalul de vânzări și în cel de cumpărări se face pe o declarație fiscală numită **decont de TVA**. Dacă în urma comparației rezultă că taxa colectată (aferentă vânzărilor) este mai mare decât cea deductibilă (aferentă cumpărărilor), ca în schema de mai sus, atunci diferența reprezintă o datorie față de buget și se numește **TVA de plată**. În fapt, din comparația dintre o datorie mai mare (taxa colectată) și o creanță mai mică (taxa deductibilă), rezultă o datorie egală cu diferența. Aceasta este o situație destul de frecventă, dar nu generalizată.

Dacă, dimpotrivă, taxa colectată (aferentă vânzărilor) este mai mică decât taxa deductibilă (aferentă cumpărărilor), atunci datoria este mai mică decât creanța și diferența dintre ele este o creanță mai mică, numită, în contabilitate, **TVA de recuperat**. În codul fiscal și în decontul de TVA, această taxă de recuperat se numește **suma negativă de TVA**. În ce situații însă poate apărea taxă deductibilă mai mare decât cea colectată și, implicit, TVA de recuperat? E simplu:

cea de 5%), iar operațiunile pentru care se aplică aceste cote se modifică ușor de la an la an. Legea 141/2025 duce cota normală la 21% și cota redusă la 11%.

Scanned with OKEN Scanner

– fie vânzările sunt mai mici decât cumpărările;
– fie cota la vânzări este mai mică decât cota la cumpărări.

Prima situație (cumpărări mai mari decât vânzările) poate apărea atunci când, de exemplu, firma face investiții mari – cumpără imobilizări – iar vânzările rămân relativ constante ori nu cresc imediat în aceeași măsură. Taxa de recuperat rezultată din această situație poate fi recuperată de la buget sau, mai degrabă, se va compensa cu eventuala TVA de plată din perioadele următoare.

În a doua situație, putem invoca îndeosebi livrările către terți din afara țării (exporturi sau livrări intracomunitare[25]). Regula generală spune că aceste operațiuni sunt scutite de TVA cu drept de deducere (până la 31 mai 2002, se încadrau la ceea ce se numea cota zero de TVA). Asta înseamnă că la livrare nu se pune TVA pe factură, în timp ce pentru cumpărări avem dreptul să deducem taxa din facturile furnizorilor. Rezultă astfel, în mod sistematic, taxă colectată mai mică decât taxa deductibilă, adică TVA de recuperat. Este foarte probabil ca un astfel de exportator să solicite frecvent statului restituirea taxei cu pricina.

Am invocat, mai sus, termenul *scutire cu drept de deducere*. Este util să precizăm că, din punct de vedere al TVA, operațiunile entităților se pot clasifica în

– **operațiuni impozabile**, pentru care entitățile au obligații cu privire la TVA)

și

– **operațiuni neimpozabile**, pentru care firmele nu colectează taxă la livrare/prestare, neavând obligații cu privire la taxă, dar nici dreptul de deducere a taxei aferente cumpărărilor; totuși, în unele cazuri, apar unele drepturi rezultate din mecanismul TVA[26].

Pentru a rezuma, reamintim că, în ceea ce privește TVA, contabilul identifică patru categorii contabile importante:

– TVA colectată – **datorie** – obligația firmei ca la vânzare să adauge pe factură sau pe alt document, suma obținută prin aplicarea cotei specifice la prețul de vânzare fără TVA;
– TVA deductibilă – **creanță** – dreptul entității de a scădea taxa aferentă cumpărărilor din taxa aferentă vânzărilor, atunci când se stabilește taxa de plată, la sfârșitul perioadei (lună sau trimestru);

25 Începând cu 1.01.2007, intrarea României în UE a făcut ca livrările externe să se clasifice, din punct de vedere al TVA, în două mari categorii:
– **livrări intracomunitare**, în care, în general, vânzătorul este român iar cumpărătorul este rezident din alt stat UE;
– **exporturi**, în care vânzătorul este român iar cumpărătorul este rezident din afara UE.

26 Vom detalia aspectele privind taxa pe valoarea adăugată într-un subcapitol, mai jos.

Scanned with OKEN Scanner

- TVA de plată – **datorie** – obligația entității de a plăti la bugetul statului diferența dintre taxa colectată, mai mare, și taxa deductibilă, mai mică;
- TVA de recuperat – **creanță** – dreptul entității de a cere statului să-i restituie diferența dintre taxa deductibilă, mai mare, și taxa colectată, mai mică.

3.3.2.5. Alte creanțe în relația cu autoritățile publice

În afară de multele datorii față de autorități fiscale sau parafiscale, entitățile pot avea și creanțe în relația cu diversele bugete. De exemplu, o astfel de structură se poate încadra la **subvenții**. Aici se regăsesc drepturile entității de a cere autorităților să-i vireze subvențiile/ajutoarele la care s-au angajat, odată cu îndeplinirea condițiilor din contractele încheiate în acest sens. De exemplu, dacă un furnizor de utilități vinde la prețuri administrate, mai mici decât costurile, atunci înregistrarea vânzării ar putea genera două creanțe:

- creanța **clienți** – dreptul de a încasa de la clienți contravaloarea bunurilor/serviciilor livrate, la prețul stabilit;
- creanța **subvenții** – dreptul de a încasa de la autorități diferența care să-i asigure cel puțin acoperirea costurilor.

O altă situație ar putea apărea în urma obținerii de finanțări din multele fonduri comunitare puse la dispoziția entităților din România după intrarea în UE. În contractele încheiate de finanțator cu beneficiarii se cuprind, foarte probabil, clauze clare cu privire la condițiile de îndeplinit pentru primirea efectivă a banilor (asigurarea cofinanțării eventuale, achiziția de bunuri/servicii din UE, angajarea de personal, organizarea de licitații etc.). Dreptul solicitantului – consemnat în structura **subvenții** – de a cere banii de la finanțator apare doar după ce se îndeplinesc condițiile contractuale.

Tot în relația cu autoritățile mai pot apărea creanțe generale de plata unor impozite mai mari decât cele datorate sau de anularea unor penalități. Pe aceeași linie, dacă angajatorul are dreptul de a primi bani de la diversele bugete ale asigurărilor sociale atunci va consemna tot atâtea creanțe. De exemplu, angajarea de absolvenți permite angajatorului, în anumite condiții, să beneficieze de subvenții de la agenția de ocupare a forței de muncă – poate apărea de aici o creanță față de agenția respectivă.

3.3.2.6. Alte creanțe curente

Creanțele neîncadrate într-o structură specifică se recunosc, de regulă, la poziția **debitori diverși**. Intră aici creanțe din vânzarea de imobilizări,

Scanned with OKEN Scanner

din garanții acordate pe termen scurt, din imputări efectuate în relația cu persoane din afara entității etc.

În relația cu asociații sau acționarii, societatea este uneori în poziție de creditor. Atunci când asociații/acționarii s-au angajat să pună aporturi la dispoziția firmei, cu ocazia înființării sau ulterior, dreptul entității de a le cere asociaților/acționarilor să-și onoreze angajamentul se consemnează în structura de creanțe **decontări cu asociații/acționarii privind capitalul.**

3.3.3. Active de trezorerie

ACTIV	PASIV
I. Active imobilizate	*I. Capitaluri proprii*
1. Imobilizări necorporale	1. Capitaluri pentru activitatea de bază
2. Imobilizări corporale	2. Resurse cu destinație specială
3. Imobilizări financiare	
II. Active circulante	*II. Datorii*
1. Stocuri	1. Datorii financiare
2. Creanțe curente	2. Alte datorii
3. Trezorerie	3. Provizioane
Total activ = Total pasiv	

Cele mai *lichide* active ale întreprinderii se regăsesc în contabilitate la structura *trezorerie*, ale cărei componente concrete se referă îndeosebi la:

- bani, în casierie sau în conturi la bancă, în lei sau în valută, în conturi curente sau în conturi de acreditive;
- diverse valori de încasat: cecuri, efecte comerciale de încasat (ajunse la scadență), efecte depuse la bancă spre scontare;
- valori diverse: bilete de călătorie, timbre fiscale și poștale;
- investiții financiare (plasamente) pe termen scurt (acțiuni, obligațiuni, alte titluri);
- sume avansate în numerar angajaților pentru a face plăți în numele entității.

3.3.3.1. Conturi la bănci

Cea mai mare parte a decontărilor realizate de întreprinderi și de alte entități se derulează prin intermediul băncilor. Chiar dacă numerarul încă

Scanned with OKEN Scanner

mai reprezintă un mijloc important de plată, putem afirma că băncile au un rol hotărâtor în gestiunea disponibilităţilor entităţilor. Această situaţie are mai multe consecinţe, dintre care enumerăm:

- este mai uşor să se urmărească circuitul banilor de către autorităţi sau de către alte entităţi interesate în acest sens;
- se elimină cea mai mare parte a riscurilor şi a dificultăţilor aferente lucrului cu numerar;
- poate apărea ceva mai multă încredere în relaţiile dintre parteneri, având în vedere implicarea uneia sau a mai multor bănci ca intermediari cu o reputaţie, de regulă, solidă;
- se asigură comisioane şi alte categorii de remunerare pentru băncile implicate...

Din punct de vedere contabil, lucrurile sunt simple: la contabilitate ajunge **extrasul de cont** din care se vede uşor cât mai are întreprinderea la bancă (soldul), ce plăţi s-au făcut şi pe ce destinaţii, ce sume au intrat şi de unde. E bine să reţinem că, de regulă, extrasul de cont are două coloane de sume: debit şi credit. Interpretarea celor două coloane este simplă:

- în **debit** (rulaje debitoare) găsim ieşirile de bani din contul entităţii sau, altfel spus, plăţile efectuate de bancă în numele entităţii şi din banii acesteia;
- în **credit** (rulaje creditoare) avem intrările de bani în contul entităţii, adică banii primiţi de bancă pentru entitate.

Dacă vorbim despre **soldul** din extrasul de cont – acesta este de regulă **creditor** şi arată de câţi bani mai dispune entitatea la bancă. Uneori, pe extrasul de cont, soldul contului la bancă este debitor: asta înseamnă că banca a făcut plăţi în numele entităţii în sume mai mari decât cele de care dispunea aceasta – a intervenit o **descoperire de cont**, adică entitatea a negociat anterior cu banca o limită de creditare din care se pot face astfel de plăţi. Un astfel de sold debitor din extrasul de cont ne obligă să nu mai considerăm structura respectivă un activ, ci o datorie de trezorerie al cărei loc este în pasivul bilanţului entităţii.

Firma poate să-şi deschidă câte conturi la bancă doreşte, la toate băncile care acceptă acest lucru.

Dacă banii din conturile bancare sunt în valută (euro, USD etc.) atunci apare o problemă de evaluare, în sensul că evidenţa contabilă trebuie ţinută şi în valută, dar şi în lei. De exemplu, dacă la începutul lunii avem 1.000 euro primiţi la cursul de 4,95 lei/euro şi în cursul perioadei facem o plată de 985 euro la cursul de 5,03 lei/euro, atunci, imediat după efectuarea plăţii, contabilitatea ne oferă următoarele informaţii:

Scanned with OKEN Scanner

- din evidența în euro, rezultă că mai avem 1.000 – 985 = 15 euro, informație foarte credibilă și ușor de verificat și de acceptat;
- din evidența în lei, rezultă: 1.000 x 4,95 – 985 x 5,03 = 4.950,00 – 4.954,55 = -4,55 lei!

În mod evident, un astfel de sold în lei nu este corect și pentru a ajunge la situația reală, este nevoie să înregistrăm o sumă care să aducă soldul de la -4,55 lei la 75,45 lei (adică 15 euro x 5,03 lei/euro). Suma respectivă, egală cu 75,45 – (-4,55) = 80,00 lei, este diferență favorabilă de curs valutar trecută la venituri contabile.

O variantă particulară a disponibilităților la bancă o reprezintă **acreditivul**. Acesta este un mecanism greoi și costisitor, utilizat atunci când încrederea dintre furnizor și client este limitată. Se utilizează mai ales în tranzacțiile internaționale, dar poate apărea și în relații interne. Putem exemplifica gândindu-ne la o entitate (clientul) care vrea să cumpere bunuri de la un furnizor. Când se negociază condițiile de plată, furnizorul spune că vrea să fie plătit în avans, în timp ce clientul nu vrea să plătească decât după ce primește bunurile care fac obiectul tranzacției. Dacă niciuna din părți nu cedează, atunci situația se poate debloca cu intervenția uneia sau mai multor bănci, prin deschiderea unui acreditiv. Astfel, clientul (plătitorul) va „bloca" suma necesară plății într-un cont la o bancă agreată de furnizor și, conform cu înțelegerea în trei, banca nu va da drumul la bani până când furnizorul nu dovedește că și-a îndeplinit obligațiile. În general, din suma respectivă nu se pot face plăți decât beneficiarului pentru care a fost deschis acreditivul. Astfel, clientul are aproape certitudinea că banii nu pleacă decât după ce furnizorul va fi livrat bunurile, iar furnizorul are și el aproape certitudinea că va primi banii dacă va livra bunurile.

3.3.3.2. Casa

Când contabilul vorbește de **casă** se referă la numerarul existent în casieria unității, în lei sau în devize. Multă lume a auzit de obligația de a ține evidența intrărilor și ieșirilor de numerar prin completarea **registrului de casă**, atât de verificat de către autorități... În mod normal, activitatea de casierie se realizează de una sau mai multe persoane (casieri), cărora este bine să nu li se dea prea multe alte atribuții.

Autoritățile încearcă să oblige întreprinderile să diminueze cât mai mult operațiunile în numerar, în scopul realizării unei mai bune discipline financiare. În acest sens, regula generală, stabilită prin Legea nr. 70/2015, este că următoarele categorii de persoane au obligația să realizeze operațiunile de încasări și de plăți în lei/valută numai prin instrumente de plată fără numerar:

Scanned with OKEN Scanner

- persoane juridice;
- persoane fizice autorizate;
- întreprinderi individuale;
- întreprinderi familiale;
- liber profesioniști;
- persoane fizice care desfășoară activități în mod independent;
- asocieri și alte entități cu sau fără personalitate juridică.

Totuși, este admisă, ca excepție, efectuarea de operațiuni de încasări și plăți în numerar, în următoarele condiții:

- încasări în limita unui plafon zilnic de **5.000 lei/persoană**;
- plăți în numerar în limita unui plafon zilnic de **5.000 lei/persoană**, dar nu mai mult de un plafon total de**10.000 lei/zi**;
- plăți în numerar reprezentând avansuri spre decontare, în limita unui plafon zilnic de **5.000 lei/fiecare persoană** care a primit avansuri spre decontare;
- plăți în numerar către magazinele de tipul cash and carry în limita unui plafon zilnic total de **10.000 lei**;

Plafoanele/restricțiile nu se aplică în cazul livrărilor/prestărilor **cu plata în rate**, în condițiile în care între persoanele vizate și persoanele fizice sunt încheiate contracte de vânzare-cumpărare cu plata în rate, conform legii.

În tranzacțiile dintre persoanele fizice, se pot efectua operațiunile de încasări și plăți în numerar în limita unui plafon zilnic de **50.000 lei/ tranzacție**, în cazul transferului dreptului de proprietate asupra unor bunuri sau drepturi, a prestării de servicii, precum și cele reprezentând acordarea/restituirea de împrumuturi.

De asemenea, sunt interzise încasările/plățile fragmentate pentru facturi ale căror valori sunt mai mari decât limitele stabilite pe categorii de persoane și tranzacții. Totodată, tranzacțiile de încasări și plăți între firmă și asociații acesteia trebuie să se deruleze numai prin instrumente de plată fără numerar.

3.3.3.3. Alte valori

Dacă firma a cumpărat sau dispune în alt mod de timbre fiscale și poștale, de bilete de transport sau de alt tip neconsumate, de tichete de masă ori alt tip de tichete valorice, atunci reflectarea lor contabilă se face în structura de activ **alte valori.**

Vom exemplifica pe scurt situația **tichetelor de masă**, deși circuitul acestora nu mai presupune intervenția unor cartoane ca suport, ci se derulează exclusiv prin decontări electronice. Tichetele de masă reprezintă

Scanned with OKEN Scanner

pentru entități avantajul că se poate suplimenta remunerația salariaților, fără a mai lua în considerare contribuțiile la asigurările sociale (CAS), ci doar impozitul pe salarii (din 2010) și contribuția la asigurările de sociale de sănătate (CASS, din 2024). Astfel, în loc de o mărire de salariu care ar genera și sporirea tuturor contribuțiilor sociale specifice, entitatea poate acorda tichete de masă și nu reține decât impozitul pe salarii și CASS din valoarea brută a acestora. Soluția este valabilă cel puțin până la următoarea solicitare de mărire a salariilor... În circuitul tichetelor de masă (în format fizic sau electronic) intervin, de regulă, următoarele părți: emitentul, angajatorul, angajatul și furnizorul. Schema cea mai simplă se poate prezenta astfel (figura nr. 12):

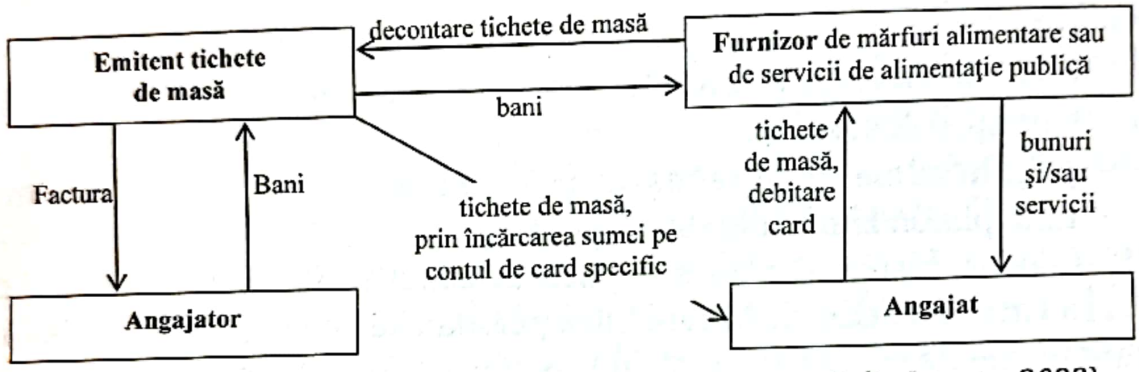

Figura nr. 12 – *Un circuit al tichetelor de masă (preluată din Istrate, 2022)*

În toată afacerea, se pare că **emitentul** este în poziția cea mai bună: primește bani de la angajator și plătește bani furnizorilor, dar percepe comisioane de la ambii. **Angajatorul** își remunerează suplimentar angajații, trecând costul tichetelor pe cheltuieli deductibile fiscal. **Angajații** beneficiază de un supliment de remunerație impozabil doar cu impozitul pe salarii și cu CASS. În fine, **furnizorul** poate să-și sporească vânzările acceptând tichete de masă. Adeseori, prin furnizor înțelegem un magazin obișnuit. Nu trebuie să ignorăm însă și situațiile când angajatorul însuși are în activitatea proprie și componente de comerț și/sau alimentație publică ori își completează activitatea cu astfel de ocupații, sugerându-le angajaților să-și consume acolo tichetele de masă.

3.3.3.4. Avansuri de trezorerie

Entitatea trimite adeseori angajați pentru a derula activități în numele ei. Acoperirea costurilor acestor deplasări sau detașări este în sarcina entității care, adeseori, avansează sume de bani persoanelor respective, în numerar sau în conturi de card. Banii ies astfel din casierie sau din contul la bancă al firmei și se regăsesc în contabilitate în structura **avansuri**

Scanned with OKEN Scanner

de trezorerie – un fel de creanţă a firmei: dreptul acesteia de a cere salariaţilor să justifice cu documente plăţile efectuate sau să restituie sumele rămase.

Avansurile de trezorerie (numite şi avansuri spre decontare) sunt destinate efectuării de plăţi către terţi faţă de care firma are datorii, pentru achiziţii de bunuri, dar ele acoperă şi cheltuieli cu transportul ori cu cazarea. Uneori, unele sume cheltuite astfel au şi implicaţii fiscale importante, în sensul că reglementările specifice introduc tratamente fiscale specifice. Astfel, indemnizaţia de deplasare se acordă în condiţiile stabilite pentru instituţiile publice, la care se adaugă şi alte restricţii fiscale; ceea ce depăşeşte aceste plafoane de consideră, de regulă, avantaj în natură acordat salariatului şi impozitat ca salariu.

3.3.3.5. Investiţii financiare pe termen scurt

Dacă entitatea are disponibilităţi nefolosite temporar sau dacă îşi propune să joace pe piaţa de capital, atunci **investiţiile făcute pe termen scurt** (adică cele deţinute pentru a fi transformate în bani rapid – sunt disponibile pentru vânzare în orice moment) se înregistrează contabil la elemente de trezorerie. Adeseori, cele mai lichide dintre investiţiile respective se desemnează cu termenul de *echivalente de trezorerie sau de numerar.*

Gestiunea unor astfel de investiţii poate ridica probleme serioase de evaluare. Preţul la bursă este adeseori foarte volatil, ceea ce îl obligă pe contabil să se întrebe ce valoare trebuie să prezinte în ceea ce priveşte aceste plasamente: valoarea de intrare (preţul de cumpărare) sau valoarea justă (preţul actual la bursă)? Normele contabile permit, în anumite condiţii, ambele variante, cu condiţia ca metoda aleasă să fie utilizată de o manieră consecventă.

3.4. Datorii

Ştim cu toţii ce-s datoriile. Contabilul trebuie totuşi să verifice îndeplinirea criteriilor de recunoaştere dezvoltate mai sus (a se vedea figura nr. 3) şi reluate aici:

- să existe o obligaţie prezentă, legală sau implicită;
- să rezulte dintr-un eveniment trecut;
- să fie probabilă ieşirea viitoare de resurse pentru stingerea datoriei respective;
- evaluarea datoriei să se facă de o manieră credibilă.

Scanned with OKEN Scanner

Clasificarea datoriilor în financiare şi altele este una simplistă şi nu neapărat cea mai sugestivă, dar este utilă în măsura în care datoriile financiare sunt purtătoare de dobânzi, în timp ce alte datorii nu prea generează dobânzi explicite.

3.4.1. Datorii financiare

ACTIV	PASIV
I. Active imobilizate	*I. Capitaluri proprii*
1. Imobilizări necorporale	1. Capitaluri pentru activitatea de bază
2. Imobilizări corporale	2. Resurse cu destinaţie specială
3. Imobilizări financiare	
II. Active circulante	*II. Datorii*
1. Stocuri	1. Datorii financiare
2. Creanţe curente	2. Alte datorii
3. Trezorerie	3. Provizioane
Total activ = Total pasiv	

Încadrăm la **datorii financiare** împrumuturile ori datoriile asimilate acestora, provenite de la bănci şi de la alte organizaţii autorizate să acorde finanţări diverse: societăţi de leasing financiar, cooperative de credit, alte instituţii financiare nebancare (IFN). Totuşi, în această structură se încadrează, de exemplu, şi datoriile apărute din lansarea de împrumuturi din emisiune de obligaţiuni. Acest gen de îndatorare nu se face neapărat către o instituţie financiară autorizată – orice poate cumpăra obligaţiuni. Este adevărat că plasarea obligaţiunilor se realizează printr-un intermediar financiar care se ocupă de formalităţi şi că printre cumpărătorii de obligaţiuni se numără multe organizaţii ale căror activităţi au o importantă componentă financiară.

În mod concret, norma contabilă enumeră datorii precum: credite bancare pe termen lung, mediu sau scurt, dobânzi aferente acestor credite, datorii faţă de entităţile afiliate, alte datorii financiare. Denumirile lor sunt atât de sugestive încât credem că nu mai este nevoie de lămuriri suplimentare.

Scanned with OKEN Scanner

3.4.2. Alte datorii (comerciale, salariale, fiscale, sociale...)

ACTIV	PASIV
I. Active imobilizate	*I. Capitaluri proprii*
1. Imobilizări necorporale	1. Capitaluri pentru activitatea de bază
2. Imobilizări corporale	2. Resurse cu destinație specială
3. Imobilizări financiare	
II. Active circulante	*II. Datorii*
1. Stocuri	1. Datorii financiare
2. Creanțe curente	2. Alte datorii
3. Trezorerie	3. Provizioane
Total activ = Total pasiv	

Lista datoriilor încadrate aici de contabili este lungă și nu ne vom ocupa decât de cele mai importante: datorii față de furnizori, clienți, salariați, autorități mai mult sau mai puțin fiscale, asociați/acționari etc. Ne interesează să cunoaștem documentele pe baza cărora se înregistrează obligațiile respective, maniera în care se face evaluarea, ce se întâmplă dacă nu se plătesc la scadență. În cazul datoriilor fiscale, elementele cele mai importante sunt: modul în care se determină baza de calcul asupra căreia se aplică diversele cote, termenele până la care se achită, obligațiile declarative corespunzătoare, posibilitățile de compensare a datoriilor cu unele creanțe. În fine, o să vedem că, în anumite situații, datoriile față de asociați/acționari pot avea o pondere mare în totalul obligațiilor entității, ceea ce face dificilă interpretarea datelor furnizate de documentele de sinteză contabile. De asemenea, vom vedea că unele datorii reprezintă opusul unor creanțe despre care am discutat deja.

3.4.2.1. Furnizori

Contabilitatea folosește termenul **furnizori** pentru a desemna atât persoanele de la care se cumpără bunuri și servicii, cât și datoriile apărute față de aceste persoane. Documentul necesar pentru recunoașterea unei datorii în structura furnizori este și aici **factura**. Dacă recepția bunurilor/serviciilor s-a făcut înainte de primirea facturii, atunci datoria se va consemna provizoriu în structura **Furnizori – facturi nesosite** de unde se transferă la **Furnizori** odată cu venirea facturii.

Scanned with OKEN Scanner

Pentru o mai bună evidență a datoriilor aferente diferitelor componente ale activității întreprinderii, datoriile față de furnizori se separă în două mari structuri:

- datorii de exploatare, consemnate la **Furnizori** și unde apare obligația din cumpărarea de materii prime, materiale, mărfuri și alte stocuri, servicii diverse, apă, energie etc.; toate aceste achiziții contribuie, de regulă, la buna desfășurare a activității obișnuite a întreprinderii;
- datorii privind investițiile, trecute la **Furnizori de imobilizări** și unde apar, de cele mai multe ori, obligațiile din cumpărarea de imobilizări corporale și necorporale.

Separarea pe cele două structuri este utilă mai ales atunci când se urmărește realizarea bugetelor de trezorerie – fluxurile de bani din exploatare și cele aferente investițiilor trebuie prezentate separat.

La discuția despre **Clienți** am văzut că, în relațiile comerciale (și nu numai) dintre vânzători și cumpărători pot interveni **efectele de comerț**: cambie și/sau bilet la ordin. Poziția celui care, într-un efect de comerț, primește ordin să plătească sau se angajează să plătească, este de **tras**. În contabilitatea trasului, obligația reflectată anterior la *Furnizori* sau la *Furnizori de imobilizări* se va transfera la **Efecte de plătit**, respectiv **Efecte de plătit pentru imobilizări**.

Decontările cu furnizorii (stingerea datoriilor față de aceștia) se pot finaliza, de regulă, prin:

- plata efectivă în bani: prin contul curent la bancă, prin acreditiv, în numerar;
- prin compensarea cu unele creanțe, în doi sau în mai mulți: trebuie găsit circuitul în care să fie implicate mai multe părți care să accepte compensările;
- prin dobândirea de reduceri de la furnizori, caz în care partea de datorie la care furnizorul renunță se trece la venituri sau diminuează cheltuielile.

Există situații când firme cu mulți furnizori externalizează plățile către aceștia: angajează un terț căruia i se transmit toate informațiile necesare și care efectuează plățile respective, urmând ca decontarea cu titularul datoriilor să se facă periodic.

3.4.2.2. Datorii față de clienți

Avansurile primite de la clienți se concretizează într-o datorie față de aceștia: obligația de a le livra bunurile sau de a le presta serviciile pentru care au fost primiți banii ori de a le restitui sumele atunci când

Scanned with OKEN Scanner

contractele nu mai pot fi onorate. Din punct de vedere contabil, o astfel de datorie se regăseşte ca **Clienţi-creditori**. Datorie faţă de clienţi apare şi atunci când vindem bunuri pune în ambalaje restituibile şi pentru care primim garanţii.

3.4.2.3. Salariile şi obligaţiile sociale şi fiscale corespunzătoare

Entităţile care folosesc angajaţi îşi asumă obligaţia de a-i remunera. În urma contorizării îndeplinirii de către salariaţi a obligaţiilor lor profesionale, se întocmesc statele de salarii, de regulă, la sfârşitul lunii. În aceste documente apar elementele componente ale remuneraţiei şi multe alte informaţii privind salariaţii şi relaţia cu aceştia. Datoria se înregistrează iniţial în structura **Personal – salarii datorate**, la nivelul salariului brut calculat de entitate. Din această sumă brută se reţine avansul deja plătit (dacă este cazul), se mai reţin contribuţiile sociale şi fiscale ale angajatului, şi eventual alte sume, ceea ce rămâne reprezentând salariul net. Cu excepţia avansului (care a fost anterior înregistrat la creanţe – a se vedea mai sus), toate celelalte reţineri se concretizează în tot atâtea datorii faţă de diverşi terţi.

Datoriile faţă de angajaţi nu se limitează la salariile consemnate odată cu finalizarea statelor de salarii. Putem avea şi:

- datorii din ajutoare materiale pe care entitatea se angajează să le acordate salariaţilor;
- datorii din participarea salariaţilor la profitul realizat de entitate – îndeosebi la entităţile cu capital majoritar sau integral de stat, dar se poate la orice altă entitate, în virtutea înţelegerilor dintre aceasta şi salariaţii organizaţi sau nu în asociaţii, sindicate, comitete diverse etc.;
- drepturi de personal neridicate – dacă salariile se plătesc în numerar şi unul sau mai mulţi salariaţi nu-şi ridică banii în trei zile, datoria se transferă în această structură;
- reţineri din salarii datorate terţilor: salariaţii pot să fi încheiat convenţii cu entităţi cărora le datorează bani pentru ca plăţile să se efectueze direct de angajator, prin reţinerea din salarii şi virarea către entităţile implicate.

Atunci când discutăm despre salarii, este inevitabil să amintim şi despre multele contribuţii sociale şi fiscale aferente, suportate de angajator şi de angajat. Aceste contribuţii se justifică prin existenţa cheltuielilor publice, precum şi a indemnizaţiilor sociale[27] pe care tot angajaţii sau foştii angajaţi le vor primi mai devreme sau mai târziu. Totuşi, văzând

27 Este vorba despre pensii şi alte drepturi sociale, indemnizaţii de şomaj, salarii compensatorii etc.

Scanned with OKEN Scanner

lucrurile de o manieră egoistă, din punct de vedere al angajatorilor, putem spune că existența acestor contribuții mărește semnificativ costurile salariale. Dacă simplificăm puțin și considerând că totalul salariilor brute suportate de o entitate este de 100, efectul contribuțiilor sociale și fiscale asupra costurilor salariale totale se poate prezenta ca în figura nr. 13 (cotele de contribuții sunt cele valabile în 2024). Este de menționat faptul că există categorii profesionale care beneficiază de reduceri/scutiri de la plata contribuțiile sociale și/sau a impozitului pe salarii (angajații din construcții, cei din crearea de programe de calculator, din cercetare-dezvoltare).

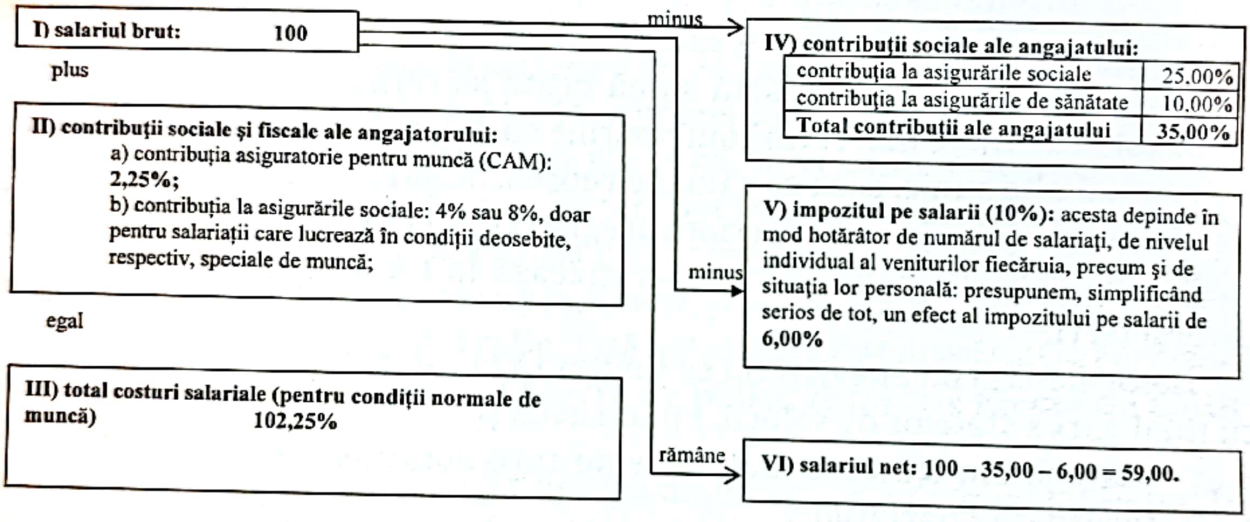

Figura nr. 13 – *Obligații sociale și fiscale privind salariile – trecerea de la salariul brut la cel net*

Astfel, pentru a plăti salarii nete de cam 59,00 unități, entitatea suportă costuri de minim 102,25 unități, pentru situația normală. Dacă ni se pare mult, trebuie să recapitulăm evoluția cotelor din ultimii ani reprezentativi și o să vedem că acestea au scăzut spectaculos[28] (în procente):

28 Vezi îndeosebi legile anuale ale bugetului asigurăril

Scanned with OKEN Scanner

Anul	CAS – contribuția la asigurările sociale		CASS – contribuția la asigurările sociale de sănătate		Contribuția asiguratorie pentru muncă	Contribuția la fondul de șomaj		Fond pentru asigurări accidente de muncă și boli profesionale (angajator)	Total contribuții pentru firmele care nu beneficiază de facilități
	angajator*	angajat	angajator*	angajat		angajator + garantarea creanțelor salariale**	angajat		
2024	0,0 (4,0 sau 8,0)	25	-	10	2,25	-	-	-	min 37,25 și max 45,25
2023	0,0 (4,0 sau 8,0)	25	-	10	2,25	-	-	-	min 37,25 și max 45,25
2022	0,0 (4,0 sau 8,0)	25	-	10	2,25	-	-	-	min 37,25 și max 45,25
2021	0,0 (4,0 sau 8,0)	25	-	10	2,25	-	-	-	min 37,25 și max 45,25
2020	0,0 (4,0 sau 8,0)	25	-	10	2,25	-	-	-	min 37,25 și max 45,25
2019	0,0 (4,0 sau 8,0)	25	-	10	2,25	-	-	-	min 37,25 și max 45,25
2018	0,0 (4,0 sau 8,0)	25	-	10	2,25	-	-	-	min 37,25 și max 45,25
2017	15,8 (20,8 sau 25,8)	10,5	5,2 + 0,85	5,5	-	0,5 + 0,25	0,5	între 0,15 și 0,85	min 39,25 și max 49,95
2016	15,8 (20,8 sau 25,8)	10,5	5,2 + 0,85	5,5	-	0,5 + 0,25	0,5	între 0,15 și 0,85	min 39,25 și max 49,95
2015	15,8 (20,8 sau 25,8)	10,5	5,2 + 0,85	5,5	-	0,5 + 0,25	0,5	între 0,15 și 0,85	min 39,25 și max 49,95
oct.-dec.2014	15,8 (20,8 sau 25,8)	10,5	5,2 + 0,85	5,5	-	0,5 + 0,25	0,5	între 0,15 și 0,85	min 39,25 și max 49,95

Scanned with OKEN Scanner

Anul	CAS – contribuția la asigurările sociale		CASS – contribuția la asigurările sociale de sănătate		Contribuția asiguratorie pentru muncă	Contribuția la fondul de șomaj		Fond pentru asigurări accidente de muncă și boli profesionale (angajator)	Total contribuții pentru firmele care nu beneficiază de facilități
	angajator*	angajat	angajator*	angajat		angajator + garantarea creanțelor salariale**	angajat		
ian.-sept.2014	20,8 (25,8 sau 30,8)	10,5	5,2 + 0,85	5,5	-	0,5 + 0,25	0,5	între 0,15 și 0,85	min 44,25 și max 54,95
2013	20,8 (25,8 sau 30,8)	10,5	5,2 + 0,85	5,5	-	0,5 + 0,25	0,5	între 0,15 și 0,85	min 44,25 și max 54,95
2012	20,8 (25,8 sau 30,8)	10,5	5,2 + 0,85	5,5	-	0,5 + 0,25	0,5	între 0,15 și 0,85	min 44,25 și max 54,95
2011	20,8 (25,8 sau 30,8)	10,5	5,2 + 0,85	5,5	-	0,5 + 0,25	0,5	între 0,15 și 0,85	min 44,25 și max 54,95
2010	20,8 (25,8 sau 30,8)	10,5	5,2 + 0,85	5,5	-	0,5 + 0,25	0,5	între 0,15 și 0,85	min 44,25 și max 54,95
din februarie 2009	20,8 (25,8 sau 30,8)	10,5	5,2 + 0,85	5,5	-	0,5 + 0,25	0,5	între 0,15 și 0,85	min 44,25 și max 54,95
ianuarie 2009	18,5 (23,5 sau 28,5)	9,5	5,2 + 0,85	5,5	-	0,5 + 0,25	0,5	între 0,15 și 0,85	min 40,95 și max 51,65
dec.2008	18 (23 sau 28)	9,5	5,2 + 0,85	5,5	-	0,5+0,25	0,5	între 0,4% și 2%	min 42,00 și max 53,60
ian.-nov.2008	19,5 (24,5 sau 29,5)	9,5	5,5 + 0,85	6,5	-	1 + 0,25	0,5	între 0,4% și 2%	min 44,00 și max 54,60
2007	19,5 (24,5 sau 29,5)	9,5	6 + 0,85	6,5	-	2 + 0,25	1	între 0,4% și 3,6%	min 46,00 și max 59,20
2006	20,5 (25,5 sau 30,5) – 0,75	9,5	7 + 0,75	6,5	-	2,5	1	între 0,5% și 4%	min 47,50 și max 61,00

Scanned with OKEN Scanner

Anul	*CAS – contribuția la asigurările sociale*		*CASS – contribuția la asigurările sociale de sănătate*		*Contribuția asiguratorie pentru muncă*	*Contribuția la fondul de șomaj*		*Fond pentru asigurări accidente de muncă și boli profesionale (angajator)*	Total contribuții pentru firmele care nu beneficiază de facilități
	*angajator**	*angajat*	*angajator**	*angajat*		*angajator + garantarea creanțelor salariale***	*angajat*		
2005	22 (27 sau 32)	9,5	7	6,5	-	3	1	între 0,5% și 4%	min 49,50 și max 63,00
2004	22 (27 sau 32)	9,5	7	6,5	-	3	1	0,5	min 49,50 și max 59,50
2003	24,5 (29,5 sau 34,5)	9,5	7	6,5	-	3,5	1	0,5	min 52,50 și max 62,50
2002***	23,33 (28,33 sau 33,33)	11,67	7	7	-	5	1	-	min 55,00 și max 65,00
2001***	23,33 (28,33 sau 33,33)	11,67	7	7	-	5	1	-	min 55,00 și max 65,00
2000***	30 (35 sau 40)	5	7	7	-	5	1	-	min 58,00 și max 68,00
1999***	30 (35 sau 40)	3	7	7	-	5	1	-	min 58,00 și max 68,00

* Începînd cu 2006, s-a introdus contribuția pentru concedii și indemnizații și, doar în 2006, cota de 0,75% s-a scăzut din contribuția la asigurările sociale. Am adăugat această contribuție alături de cea la asigurările de sănătate deoarece au cam aceeași soartă.

** Contribuția pentru garantarea creanțelor salariale a fost valabilă între 2007 și 2017 și am optat să o adăugăm la contribuția pentru șomaj, pentru exercițiile în care a fost datorată

***Din 1999 până în 2001, au mai fost valabile și alte două contribuții a căror bază de calcul erau salariile brute: fondul special de solidaritate socială pentru persoanele cu handicap (3%, redus la 2% în 2002) și fondul special pentru susținerea învățământului de stat (2%, eliminat în 2002).

Scanned with OKEN Scanner

3.4.2.4. Impozitul pe profit

Impozitarea directă a îmbogăţirii firmelor se realizează, în mod clasic, îndeosebi prin intermediul impozitului pe profit. În România însă, impozitul pe profit se aplică mai ales firmelor cu venituri care depăşesc un anumit prag. Astfel, în 2025, avem două categorii de firme[29]:

1) plătitori de impozit pe profit, din care:
   - plătitori obişnuiţi de impozit pe profit, în cotă de 16%;
   - plătitori de impozit pe profit în cotă de 16%, dar care datorează un impozit minim;
   - plătitori de impozit pe profit care datorează şi un impozit suplimentar;

2) plătitori de impozit pe veniturile microîntreprinderilor, dacă veniturile sunt mai mici de 250.000 euro pe an[30] şi care, din punct de vedere fiscal, se numesc microîntreprinderi;

Aceasta separare a contribuabililor care datorează impozit pe venit creează o discriminare evidentă, acceptabilă însă pentru că simplifică la minimum procedurile de calcul şi diminuează semnificativ costurile de administrare. De altfel, introducerea impozitului pe venit a fost considerată iniţial o afacere bună realizată de stat, dacă avem în vedere faptul că multe microîntreprinderi reuşeau, într-un fel sau altul, să nu prea declare profituri fiscale, deci să nu prea plătească impozit pe profit. Astfel statul încasează câte puţin, dar sigur, de la mai mulţi contribuabili. În schimb, aceştia din urmă (şi contabilii lor) nu-şi mai fac griji prea mari cu privire la cheltuielile înregistrate, atât timp cât controlul fiscal al acestora devine mai puţin important. Totuşi, autorităţile fiscale au descoperit repede că impozitul pe venit a devenit un mijloc de optimizare fiscală pentru mulţi întreprinzători şi că încasările la buget din acest impozit sunt mici, ceea ce a făcut ca, începând cu 2023, să se restricţioneze semnificativ accesul firmelor la acest tip de impozitare a veniturilor. Asta a dus la scăderea la mai mult de jumătate a firmelor plătitoare de impozit pe veniturile microîntreprinderilor, în 2023 faţă de 2022.

Impozitul pe profit este un impozit despre care se vorbeşte mult, chiar prea mult faţă de impactul pe care îl are asupra bugetului de stat. În prezent, din punct de vedere al veniturilor aduse la buget, impozitul pe profit

---

29 Între 2017 şi 2022, s-a aplicat şi un impozit specific, datorat de firmele din sectoarele HoReCa; – acest impozit nu lua în calcul nici veniturile şi nici profiturile declarate, ci elemente fizice precum suprafaţă, număr de camere de locuri etc.

30 Limita de 250.000 euro (100.000 euro din 2026) este valabilă din 2025, după ce, anterior, a fost de 500.000 euro (în 2024), 1.000.000 de euro (din 2018), din nou 500.000 euro (în 2017) şi, între 2001 şi 2017, s-a situat la 100.000 euro (cu trei exerciţii în care a coborât la 65.000 euro: 2013, 2014, 2015 şi cu o perioadă de suspendare a acestui impozit, în 2010).

Scanned with OKEN Scanner

este pe poziția a patra, după TVA, impozitul pe veniturile persoanelor fizice și accize.

Discuțiile despre impozitul pe profit se justifică mai ales prin aceea se aplică de către întreprinderile mari, vizibile și expuse, și prin aceea că maniera lui de calcul este una care face să intervină elemente asupra cărora se poate acționa în sensul optimizării fiscale. Pentru a justifica această afirmație este necesar să detaliem câte ceva despre calculul acestui impozit.

Impozitul pe profit este egal cu cota de impozit aplicată asupra profitului fiscal. Este important de reținut că nu se calculează impozit pe pierderea fiscală: ori de câte ori rezultatul fiscal este negativ (oricât de mic) impozitul pe profit aferent este zero.

În prezent, **cota de impozit** pe profit în România este de 16% (cotă valabilă începând cu anul 2005) și se aplică asupra profitului fiscal, adică a rezultatului fiscal, când acesta este pozitiv. Formula de calcul a rezultatului fiscal – (*Rf*) este următoarea:

$$Rf = \underbrace{Vt - Cht}_{\text{Rezultatul contabil}} + Chn - Df - Vn - Pfr$$

în care:
Vt = venituri contabile totale;
Cht = cheltuieli contabile totale;
Chn = cheltuieli nedeductibile;
Df = deduceri fiscale;
Vn = venituri neimpozabile;
Pfr = pierdere fiscală reportată.

Vedem că punctul de plecare în calculul rezultatului fiscal îl reprezintă **rezultatul contabil**, acesta din urmă calculându-se ca diferență între veniturile totale și cheltuielile totale.

Din punct de vedere fiscal, cheltuielile contabile se împart în două categorii mari:

- **cheltuieli deductibile** (recunoscute fiscal), adică cele care se scad din venituri atât după regula contabilă, cât și după cea fiscală;
- **cheltuieli nedeductibile** (nerecunoscute fiscal): cele care s-au scăzut din venituri la stabilirea rezultatului contabil dar, pentru că nu-s recunoscute fiscal, trebuie adăugate înapoi atunci când se stabilește rezultatul fiscal.

Scanned with OKEN Scanner

La rândul lor, cheltuielile nedeductibile se împart în două categorii: cheltuieli integral nedeductibile și cheltuieli cu deductibilitate limitată. Găsim în lista acestora:

- cheltuiala cu impozitul pe profit;
- cheltuielile pentru care nu există documente justificative;
- cheltuielile cu lipsurile neimputabile;
- cheltuielile cu sponsorizarea[31];
- depășirile de cheltuieli de protocol;
- dobânzile care nu îndeplinesc anumite condiții;
- amortizarea care nu corespunde regulilor fiscale etc.

Prin **deduceri fiscale** înțelegem sume care se scad din venituri la stabilirea rezultatului fiscal, de regulă, pentru că regimul lor fiscal diferă de regimul contabil. Cel mai vizibil exemplu îl reprezintă sumele din profit destinate constituirii rezervei legale: maxim 5% din profitul brut anual, până când rezerva legală ajunge la 20% din capitalul social[32]; tot aici intră amortizarea fiscală, a cărei evidență trebuie ținută separat de amortizarea contabilă.

Veniturile neimpozabile sunt venituri luate în calcul la stabilirea rezultatului contabil dar neimpozitate, pentru că, de regulă, au fost deja supuse impozitului, motiv pentru care se scad din rezultat: venituri din dividende, venituri din anularea unor cheltuieli nedeductibile.

Pierderea fiscală reportată reprezintă rezultatul fiscal negativ din anii precedenți și pe care firma are dreptul să-l scadă din profitul fiscal din anul de referință atunci când stabilește baza de calcul a impozitului pe profit. Reportarea pierderii se poate face pe o perioadă limitată la 5 ani, după ce mult timp a fost de 7 ani. De asemenea, reportarea fiscală a pierderii se poate face, începând cu 2024, în limita a 70% din profiturile următoarelor 5 exerciții.

3.4.2.5. Alte impozite și taxe

În contabilitate, pentru consemnarea celorlalte impozite și taxe datorate de entități, s-au creat două structuri unde găsim elemente destul de eterogene:

- **Alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate** – înregistrăm aici accizele, taxele vamale, impozitul pe veniturile nerezidenților,

31 În formula de calcul a rezultatului fiscal, cheltuielile cu sponsorizarea sunt integral nedeductibile, urmând ca recunoașterea fiscală a sponsorizării să se facă prin scăderea directă a unei sume din impozitul pe profit calculat. Suma care se scade este egală cu MIN(cheltuiala efectivă cu sponsorizarea; 0,75% x cifra de afaceri; 20% x impozitul pe profit calculat).

32 Când capitalul social este mic, miza-i puțin importantă...

Scanned with OKEN Scanner

impozitele și taxele locale (pe clădiri, pe terenuri, pe mijloace de transport, pe spectacole...);

- **Fonduri speciale – taxe și vărsăminte asimilate**, unde consemnăm contribuții la diverse fonduri speciale constituite pe seama unor activități derulate de unele întreprinderi; enumerăm câteva dintre acestea: fondul pentru mediu, fondul pentru modernizarea punctelor de trecere a frontierei, fondul cultural național, fondul cinematografic, fondul național de solidaritate...

3.4.2.6. Datorii față de asociați și dividende de plată

Capitalul social minim pentru societățile cu răspundere limitată (SRL) a fost multă vreme de 200 lei (până în 2020), chiar dacă, pentru înființarea unei astfel de afaceri era și este nevoie de mai mulți bani. Totuși, mulți viitori asociați aleg să lase capitalul social la un nivel foarte scăzut, diferența de bani fiind pusă la dispoziția societății sub formă de împrumut. Apare astfel o datorie foarte frecventă la SRL: ***Sume datorate asociaților.*** Adeseori, valoarea acestei datorii depășește cu mult capitalul social și, în raportările contabile, ea este prezentată alături de celelalte datorii, chiar dacă exigibilitatea ei nu are nimic de-a face cu exigibilitatea datoriilor către alți terți. Când totalul sumelor datorate asociaților este foarte mare, bilanțul, ca mărime sintetică, ne oferă o imagine denaturată asupra situației firmei – de fapt aceste datorii sunt aproape resurse proprii și ar fi util să fie considerate ca atare măcar în analiza financiară.

Pot apărea situații în care, pentru împrumuturile acordate propriei firme, asociații să nu ia dobândă. Fiscul poate[33] să considere situația asta ca fiind anormală, având în vedere că asociatul și firma sa reprezintă persoane afiliate[34]. Or, codul fiscal pleacă de la premisa că tranzacțiile între per-

---

33 În codul fiscal apare precizarea următoare: „în cadrul unei tranzacții, al unui grup de tranzacții între persoane afiliate, organele fiscale pot ajusta, în cazul în care principiul valorii de piață nu este respectat, sau pot estima, în cazul în care contribuabilul nu pune la dispoziția organului fiscal competent datele necesare pentru a stabili dacă prețurile de transfer practicate în situația analizată respectă principiul valorii de piață, suma venitului sau a cheltuielii aferente rezultatului fiscal oricăreia dintre părțile afiliate pe baza nivelului tendinței centrale a pieței".

34 Definiția fiscală a relației de afiliere între persoane este diferită de definiția contabilă folosită pentru a desemna părțile legate. Astfel, din punct de vedere fiscal, o **persoană este afiliată** dacă relația ei cu altă persoană este definită de cel puțin unul dintre următoarele cazuri:
a) o persoană fizică este afiliată cu altă persoană fizică dacă acestea sunt soț/soție sau rude până la gradul al III-lea inclusiv;
b) o persoană fizică este afiliată cu o persoană juridică dacă persoana fizică deține, în mod direct sau indirect, inclusiv deținerile persoanelor afiliate, minimum 25% din valoarea/numărul titlurilor de participare sau al drepturilor de vot ale unei persoane juridice ori dacă controlează în mod efectiv persoana juridică;
c) o persoană juridică este afiliată cu altă persoană juridică dacă cel puțin aceasta deține, în mod direct sau indirect, inclusiv deținerile persoanelor afiliate, minimum 25% din valoarea/numărul

Scanned with OKEN Scanner

soanele afiliate sunt suspecte şi autoritatea fiscală are dreptul să ia în considerare pentru stabilirea impozitelor un preţ considerat de piaţă. Astfel, la limită, fiscul poate calcula impozit pe dobânda pe care firma nu a plătit-o asociatului.

Tot în relaţia cu asociaţii/acţionarii apare şi datoria numită **Dividende de plată**. Toată lumea ştie ce-s alea dividende: părţi din profiturile realizate de societate şi însuşite de asociaţi/acţionari, pe baza hotărârii adunării generale (AGA). De regulă, dividende se plătesc în bani, dar se pot da şi în natură. În unele cazuri, societatea plătitoare a dividendelor trebuie să reţină impozitul pe dividende[35]. Din 2017 este posibil ca firma să plătească dividende în cursul anului (interimare), trimestrial, cu condiţia regularizării acestora la sfârşitul exerciţiului.

3.4.2.7. Datorii diverse

Structurile de datorii dezvoltate până aici reprezintă cele mai frecvente exemple de datorii identificate de contabil. Mai sunt şi altele, pe care ne permitem să le considerăm mai puţin importante.

Totuşi, dacă apare vreo datorie căreia contabilul să nu-i găsească loc într-o structură specifică, atunci aceasta va fi înregistrată în structura **Creditori diverşi**. Reamintim astfel că, prin termenul generic de *creditori* înţelegem persoane faţă de care entitatea are datorii. Există chiar o lege (privind procedurile de prevenire a insolvenţei şi de insolvenţă[36], nr. 85/2014) în care toate persoanele faţă de care o întreprindere în dificultate are datorii se numesc *creditori*.

---

titlurilor de participare sau al drepturilor de vot la cealaltă persoană juridică ori dacă controlează în mod efectiv acea persoană juridică;
d) o persoană juridică este afiliată cu altă persoană juridică dacă o persoană deţine, în mod direct sau indirect, inclusiv deţinerile persoanelor afiliate, minimum 25% din valoarea/numărul titlurilor de participare sau al drepturilor de vot la cealaltă persoană juridică ori dacă controlează în mod efectiv acea persoană juridică.

35 Începând cu 2023, cota de impozit pe dividende este de 8% (trece la 10% începând cu 2026), după ce, o lungă perioadă de timp (2016-2022) a fost de 5%; anterior, impozitarea dividendelor s-a făcut cu 16% (2010-2015), cu 10% (2001-2010), cu 5% (2000-2001), cu 10% (1991-1999). Totuşi, în prezent, dividendele nu se impozitează dacă sunt plătite de o persoană juridică română unui acţionar/asociat (român, persoană juridică) în condiţiile în care acesta deţine minim 10% din acţiuni/părţi sociale, pe o perioadă de un an împlinit la data plăţii dividendelor.

36 Conform legii citate, **insolvenţa** este acea stare a patrimoniului debitorului caracterizată prin insuficienţa fondurilor băneşti disponibile pentru plata datoriilor certe, lichide şi exigibile. Procedura poate începe cu o perioadă de observaţie (între data deschiderii procedurii insolvenţei şi data confirmării planului de reorganizare sau, după caz, a intrării în faliment), după care se poate trece, succesiv, la reorganizare judiciară sau la faliment sau, separat, numai în faliment sau în reorganizare.

Scanned with OKEN Scanner

3.4.3. Provizioane

ACTIV	PASIV
I. Active imobilizate	*I. Capitaluri proprii*
1. Imobilizări necorporale	1. Capitaluri pentru activitatea de bază
2. Imobilizări corporale	2. Resurse cu destinație specială
3. Imobilizări financiare	
II. Active circulante	*II. Datorii*
1. Stocuri	1. Datorii financiare
2. Creanțe curente	2. Alte datorii
3. Trezorerie	3. Provizioane
Total activ = Total pasiv	

Pentru recunoașterea contabilă a unei datorii, este necesară îndeplinirea criteriilor amintite mai sus. Atunci când verificăm dacă se îndeplinesc criteriile respective, putem constata că apar elemente de incertitudine cu privire la momentul viitor al decontării datoriei sau la suma exactă ce va fi plătită sau chiar la probabilitatea confirmării datoriei respective. Astfel, norma contabilă românească recunoaște că provizioanele sunt datorii, dar „se pot distinge de alte datorii [...] prin factorul de incertitudine legat de exigibilitatea sau valoarea viitoarelor cheltuieli necesare stingerii datoriei". Pentru a exemplifica, este suficient să începem prin a enumera cele mai vizibile provizioane identificate de norma contabilă:

- provizioane pentru litigii;
- provizioane pentru garanții acordate clienților;
- provizioane pentru dezafectarea de imobilizări și alte acțiuni similare legate de acestea;
- provizioane pentru acțiunile de restructurare;
- provizioane pentru pensii și obligații similare;
- provizioane pentru impozite;
- provizioane pentru terminarea contractului de muncă.

În cazul **litigiilor** de tot felul în care este implicată firma și nefinalizate încă, este necesar ca, cel puțin la sfârșitul anului, să se estimeze șansele de a avea câștig de cauză sau riscurile de a pierde. Dacă probabilitatea de a pierde litigiul este mai mare decât cea de a-l câștiga, atunci prudența contabilă[37] ne obligă să constatăm o datorie. Neavând certitudini cu privire la

37 A se vedea mai jos, la principii și convenții contabile.

Scanned with OKEN Scanner

suma pe care o vom pierde și nici la momentul exact când se va finaliza litigiul, datoria îmbracă forma unui provizion. Estimarea valorică a pierderii eventuale se poate face prin cercetarea cauzelor similare în care instanța s-a pronunțat deja.

La vânzarea de bunuri de folosință mai lungă sau mai scurtă ori la executarea unor lucrări/prestarea unor servicii, producătorul/executantul își asumă adeseori obligația de a remedia defecțiunile care vor apărea într-o perioadă de garanție stabilită prin contracte și/sau prin lege. Este greu de știut, în momentul vânzării, ce se va defecta și cât se va cheltui cu remedierea. Totuși, pe baza observării situațiilor din trecut se poate estima statistic suma necesară pentru onorarea obligațiilor din perioada de garanție. În acest fel, odată cu cifra de afaceri realizată la vânzare, se recunoaște pe cheltuieli și datoria probabilă numită **provizioane pentru garanții acordate clienților.**

Provizioanele pentru restructurare se constituie atunci când firma a demarat planuri de restructurare concrete și estimează că va suporta costuri pentru punerea acestora în aplicare. Norma contabilă stabilește că restructurarea se referă la:

- vânzarea sau încetarea activității unei părți a afacerii;
- închiderea unor sedii ale entității;
- modificări în structura conducerii, de exemplu, eliminarea unui nivel de conducere;
- reorganizări fundamentale cu efect semnificativ în natura și în scopul activităților entității.

La punerea în funcțiune a unor instalații mai mult sau mai puțin complexe (care servesc, de exemplu, la exploatarea de resurse minerale, dar și în multe alte situații) firma știe că, la finalizarea exploatării respective, trebuie să demonteze, să mute instalațiile respective sau să refacă terenurile implicate. Aceste activități sunt costisitoare și obligația realizării lor se concretizează într-o datorie numită **provizion pentru dezafectare**, recunoscut încă de la punerea în funcțiune a imobilizărilor respective și repartizat astfel pe durata de utilizare a echipamentelor respective.

Prin contractul colectiv sau individual de muncă ori prin lege, firmele își asumă obligația de a indemniza angajații la plecarea din entitate, la pensionare sau cu altă ocazie. Obligația poate fi valabilă doar pentru salariații care îndeplinesc anumite condiții și poate să depindă de mulți factori, printre care și evoluția viitoare a salariilor persoanelor respective. Un principiu contabil ne obligă la conectarea eforturilor cu efectele și astfel, datoriile privind indemnizațiile respective trebuie recunoscute pe cheltuieli pe măsură ce angajații lucrează pentru entitate. Incertitudinile privind

Scanned with OKEN Scanner

elementele de luat în calcul la stabilirea sumei exacte a indemnizațiilor cu pricina ne fac să recunoaștem datoria respectivă sub forma unui **provizion pentru pensii.**

3.5. Capitaluri proprii

ACTIV	PASIV
I. Active imobilizate	*I. Capitaluri proprii*
1. Imobilizări necorporale	1. Capitaluri pentru activitatea de bază
2. Imobilizări corporale	2. Resurse cu destinație specială
3. Imobilizări financiare	
II. Active circulante	*II. Datorii*
1. Stocuri	1. Datorii financiare
2. Creanțe curente	2. Alte datorii
3. Trezorerie	3. Provizioane
Total activ = Total pasiv	

Capitalurile proprii (**resursele proprii** sau **activul net**) reprezintă „averea curată" a firmei, ceea ce rămâne din activ după ce se acoperă toate datoriile. Într-o abordare ceva mai particulară, prin capitaluri proprii înțelegem averea care le-ar mai rămâne asociaților/acționarilor la lichidarea firmei, după ce se vor fi onorat toate obligațiile acesteia. Este posibil ca, uneori, capitalurile proprii să fie negative: datoriile sunt mai mari decât activul, ceea ce înseamnă că firma nu poate face față tuturor plăților și că, de regulă, sfârșitul este aproape. BNR publică periodic rapoarte asupra stabilității financiare în care se regăsesc și date privind firmele cu capitaluri proprii negative[38]; cam una din patru firme analizate se află într-o astfel de situație.

În materialul de față vom accepta și o altă definiție a capitalurilor proprii: ele sunt ***resurse pentru care entitatea nu are obligația de restituire la o scadență precizată.***

Este posibilă o clasificare suplimentară a resurselor proprii în două structuri[39]:

- capitaluri proprii pentru activitatea de bază, adică resursele care se pot concretiza în orice structură de activ;

38 Aceste rapoarte sunt disponibile la https://www.bnr.ro/Publicatii-periodice-204.aspx
39 Am adaptat puțin după Petriș, R., *Bazele contabilității – breviar*, Ed. Gorun, Iași, 1999, p. 36.

Scanned with OKEN Scanner

– resurse proprii cu destinație specială, adică acele resurse pentru care, de regulă, fie contrapartida de activ se poate identifica, fie nu se pot utiliza decât pe destinațiile stabilite la constituire.

În cele ce urmează nu vom prea ține cont de clasificarea pe care tocmai am prezentat-o. De altfel, reamintim regula potrivit căreia singura legătură certă între activ și pasiv este că cele două sunt egale. Altfel, a stabili o legătură biunivocă între un element de activ și unul de pasiv este o acțiune riscantă și care ne poate conduce uneori la concluzii eronate.

În dezvoltările următoare ne vom opri asupra celor mai importante structuri de capitaluri proprii specifice societăților: capital social, prime de capital, rezerve (din profit), rezerve (diferențe) din reevaluare, rezultat reportat, rezerve de conversie.

3.5.1. Capital social și prime de capital

Înființarea unei societăți presupune, printre altele, punerea la dispoziția acesteia a unor aporturi în bani sau în bunuri. Acționarii/asociații transferă din averea personală în averea firmei acești bani/aceste bunuri și primesc în schimb titluri de valoare numite acțiuni, respectiv, părți sociale. Aceste titluri le oferă deținătorilor (asociați/acționari) unele drepturi. Dintre acestea, ne interesează aici dreptul de vot și dreptul la dividende, cărora le putem adăuga dreptul de a fi informat, dreptul de a participa la adunările generale[40] etc. Conform legii, titlurile de același tip emise de o entitate oferă deținătorilor drepturi egale, indiferent de momentul emisiunii ori de data la care acționarul/asociatul le dobândește. De aici putem înțelege că acțiunile/părțile sociale emise de o entitate trebuie să aibă un element valoric comun, indiferent de maniera, de momentul și de prețul cu care au fost emise. Acest element comun este **valoarea nominală**.

Definim astfel **capitalul social** drept *valoarea nominală a acțiunilor sau părților sociale emise de o societate în schimbul aporturilor primite de la acționari/asociați ori lăsate de aceștia la dispoziția firmei*[41]. Este important de precizat că nu toată valoarea aporturilor în bani sau în natură ale asociaților/acționarilor se concretizează neapărat în capital social.

Pentru exemplificare, ne imaginăm înființarea unei societăți pe acțiuni căreia acționarii fondatori (cel puțin 2) îi pun la dispoziție aporturi în bani

40 Pentru mai multe detalii, a se vedea Legea societăților nr. 31/1990, într-o versiune actualizată, fie pa site-ul ONRC (https://www.onrc.ro/index.php/ro/legislatie), fie le un portal al Ministerului Justiției (https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/56732), fie într-o aplicație de legislație.

41 Capitalul social nu apare doar ca urmare a unor aporturi (inițiale sau ulterioare), ci și prin capitalizarea unei părți din profiturile obținute de firmă și pe care asociații/acționarii hotărăsc să le transforme în capital social.

Scanned with OKEN Scanner

în sumă de 500.000 lei și primesc 500.000 acțiuni cu valoarea nominală de 1 leu/acțiune. În acest moment inițial, presupunem că valoarea nominală a acțiunilor coincide cu prețul de emisiune (cu suma primită efectiv de la acționari), ceea ce înseamnă că firma va avea în activ 500.000 lei, în contul la bancă și, în pasiv, o resursă proprie – capitalul social – tot în valoare de 500.000 lei (activul fiind astfel egal cu pasivul). Exagerăm puțin considerând că, la un moment dat, firma este cotată la bursă și că prețul de piață al acțiunii respective evoluează astfel încât ajunge la 8 lei/acțiune. Ajunși aici, presupunem că firma emite noi acțiuni pe care le va vinde la bursă unor acționari diferiți de cei inițiali. Întrebarea e: la ce preț (de emisiune) se vor vinde aceste noi acțiuni? Va fi prețul mai apropiat de 1 leu/acțiune (valoarea nominală) sau de 8 lei/acțiune (valoarea de piață în prezent)? Răspunsul nu este greu de intuit: bineînțeles că vânzarea noilor acțiuni emise de entitate se va face la un preț mai apropiat de valoarea justă, preț pe care îl presupunem a fi de 7 lei/acțiune. Dacă acțiunile nou emise sunt în număr de 100.000, atunci efectele asupra contabilității entității sunt următoarele:

- în activ intră 100.000 acțiuni x 7 lei/acțiune = 700.000 lei;
- în pasiv, capitalul social crește doar cu valoarea nominală a acțiunilor emise: 100.000 x 1 leu/acțiune = 100.000 lei.

Știm însă că activul și pasivul trebuie să fie egale, așa încât în pasiv mai trebuie să adăugăm diferența de 100.000 x (7 – 1) = 600.000 lei. Regulile contabile spun că această diferență între valoarea de emisiune și valoarea nominală a aporturilor asociaților/acționarilor se contabilizează ca **primă de capital.**

În ceea ce privește drumul parcurs de aporturile asociaților sau acționarilor până la a fi recunoscute drept avere a firmei, contabilii și juriștii identifică două faze:

- **subscrierea capitalului** – angajamentul asociaților/acționarilor de a pune bani/bunuri la dispoziția firmei – capitalul social aferent se numește subscris nevărsat;
- **vărsarea capitalului** – virarea efectivă a banilor sau transferul bunurilor de la asociați/acționari către societatea.

Pentru unele societăți, această separare a pașilor de parcurs în crearea capitalului social este una mai degrabă formală, pentru că în realitate subscrierea capitalului trebuie urmată imediat de vărsarea lui.

În toate cazurile, trebuie să ne ferim să analizăm o întreprindere prin prisma capitalului social – după o anumită perioadă de funcționare, este posibil ca mărimea capitalului social să devină nesemnificativă în raport cu totalul capitalurilor proprii sau cu totalul averii disponibile.

Scanned with OKEN Scanner

3.5.2. Rezerve (din profit)

Scopul activității întreprinderilor este obținerea profitului[42]. Din punct de vedere contabil, la sfârșitul fiecărui an se trage linie și se stabilește cât este rezultatul firmei pe anul respectiv – profit sau pierdere. Dacă rezultatul este pozitiv, atunci se pune problema repartizării lui. Din punct de vedere contabil, există două mari destinații ale profitului net[43]:

- fie iese din întreprindere, ca dividende sau ca participare a salariaților la profit;
- fie rămâne la dispoziția întreprinderii pe termen mai lung sau mai scurt.

Destinațiile precise ale profitului sunt stabilite de adunarea generală a asociaților/acționarilor (AGA), de regulă, la propunerea consiliului de administrație sau a administratorului. Dacă AGA hotărăște să lase profit la dispoziția întreprinderii pe termen nedeterminat, atunci, din punct de vedere contabil, profitul respectiv se transformă în **rezerve.**

Se aude frecvent în presă ori în discuții mai mult sau mai puțin economice/politice formularea **profit investit**. Contabilii ar trebui să evite acest termen. Argumentul reținut pentru acest comportament ține de amestecul, în formula cu pricina, a două noțiuni care nu se prea pot amesteca: **profitul** este resursă, adică pasiv, în timp ce **investițiile** sunt active. Or, așa cum am mai spus, trebuie să acceptăm că este greu să se stabilească o relație biunivocă strânsă între un activ oarecare și un pasiv corespunzător. S-ar putea ca mai mulți contabili, puși să calculeze *profitul investit* al unei entități, din motive de facilități fiscale sau din alte motive, să ajungă la rezultate diferite plecând de la aceleași date. Acest lucru este, credem, normal având în vedere tocmai nedeterminarea de la care se pleacă prin amestecul aproape imposibil dintre un activ și un pasiv.

Din punct de vedere al reglementării care obligă/permite întreprinderii să constituie rezerve, găsim cel puțin trei categorii: rezerve legale, rezerve statutare și alte rezerve. **Rezerva legală** este constituită, așa cum îi spune și numele, ca urmare a respectării unei obligații impuse de lege – este vorba de legea societăților care precizează că o societate trebuie să constituie din profiturile obținute o rezervă legală de cel puțin 1/5 din capitalul social. Rostul acestei obligații este de a crește garanțiile oferite de firmă terților (îndeosebi creditorilor). Această regulă devine fără prea mare efect atunci când societatea este organizată ca SRL și optează pentru un capital social

42 Îndrăznim să considerăm că această propoziție este adevărată, chiar dacă în sloganurile propuse de multe firme se afirmă altceva...

43 Reamintim că **profitul net** este ceea ce rămâne firmei după scăderea din profitul brut a impozitului pe profit sau a altui impozit echivalent.

Scanned with OKEN Scanner

foarte mic – rezerva legală astfel constituită nu este de natură să-i liniștească pe creditori. Dacă, dimpotrivă, capitalul social este mare, atunci și rezerva legală devine importantă. Pentru firmele plătitoare de impozit pe profit, constituirea rezervei legale este interesantă în măsura în care sumele cu această destinație nu se impozitează (în limita a 5% din profitul brut anual, până la atingerea limitei de 20% din capitalul social). **Rezervele statutare** se constituie după cum scrie în statutul societății (actul constitutiv) și nu se pot utiliza decât pe destinațiile precizate în același statut. Cea mai simplă categorie o reprezintă **alte rezerve** constituite, de cele mai multe ori, prin hotărârea AGA și care se pot consuma potrivit hotărârii aceluiași for.

3.5.3. Rezerve (diferențe) din reevaluare

Termenul de *rezerve* este utilizat în normele contabile atât pentru a desemna rezervele propriu-zise, cât și alte categorii de resurse, ceea ce este de natură să-i deruteze puțin pe cei mai puțin avizați[44]. Pentru a evita neînțelegerile, am preluat termenul *rezerve din profit* pentru calificarea rezervelor constituite pe baza hotărârii AGA, în urma repartizării profiturilor firmei (cele de la subcapitolul imediat precedent) și reținem mai degrabă termenul de *diferențe* pentru celelalte categorii de rezerve prezentate în normele contabile.

Diferențele din reevaluare nu apar decât atunci când entitatea optează pentru un tratament contabil în care se reține valoarea justă drept referință. Prin valoare justă înțelegem, aici, un preț care s-ar putea obține pe o piață activă (adică o piață cu suficient de mulți participanți). Pentru exemplificare, ne imaginăm situația unui teren procurat de firmă cu prețul de 20.000 lei, cu câțiva ani în urmă. Conform normei contabile clasice, acest teren apare în bilanț, la active imobilizate, cu prețul de cumpărare. Totuși, dacă astăzi valoarea de piață a terenului respectiv se ridică la 45.000 lei, atunci firma poate să opteze (fără a fi însă obligată) la reevaluare, care constă în înlocuirea valorii de intrare cu cea justă. Pentru aceasta adăugăm în activ, la structura *terenuri* diferența de 45.000 – 20.000 = 25.000 lei. Păstrarea egalității dintre activ și pasiv ne obligă însă la a adăuga și în pasiv aceeași sumă: găsim repede structura de capitaluri proprii *diferențe (rezerve) din reevaluare*. Opțiunea pentru reevaluare poate conduce la o mai bună informare a terților, dar înlocuirea unei valori de intrare, considerată obiectivă (costul de achiziție apare, de regulă, într-un document), cu o estimare subiectivă poate crea probleme de credibilitate și de relevanță

44 Este aici o problemă de clasificare a noțiunilor (de logică, până la urmă): o parte se cheamă exact ca întregul (rezerve), în timp ce alte părți se numesc plecând de la denumirea întregului căruia îi mai adăugăm un calificativ...

Scanned with OKEN Scanner

a informației astfel furnizate. Cea mai bună soluție este ca valoarea justă reținută pentru activele imobilizate (doar acestea se reevaluează) să fie determinată de către persoane competente – evaluatori autorizați – ceea ce presupune anumite costuri. În plus, din punct de vedere contabil, odată ce am optat pentru reevaluare, trebuie să ne ținem de ea: în principiu, la fiecare din sfârșiturile ulterioare de an trebuie să tot determinăm valoarea justă și să consemnăm diferența dintre aceasta și ultima valoare recunoscută, dacă diferența respectivă este semnificativă.

3.5.4. Rezerve (diferențe) de curs valutar din conversie

Diferențele de conversie apar în contabilitate atunci când întreprinderea (numită societate-mamă) are filiale în străinătate și aceste filiale țin contabilitatea curentă în altă monedă decât cea reținută de mamă. Pentru întocmirea documentelor contabile de sinteză ale societății-mamă este necesară astfel o conversie dintr-o monedă în alta. Cum cursurile de schimb la care se face conversia diferitelor componente ale bilanțului nu sunt întotdeauna identice, este ușor să ne imaginăm că apar diferențe de curs valutar a căror contabilizare se face, în anumite condiții, la capitaluri proprii, în structura **diferențe (rezerve) de conversie** (a se vedea, pentru mai multe detalii, subcapitolul 12.2.2.2.).

3.5.5. Rezultat reportat

În principiu, dacă o parte din profitul obținut într-un an nu este repartizată de către AGA, atunci profitul respectiv rămâne la resurse ca rezultat reportat, în vederea unei repartizări ulterioare. Rezultatul poate fi însă profit sau pierdere. Dacă rezultatul reportat este profit, atunci se va adăuga celorlalte capitaluri proprii. Dacă, dimpotrivă, rezultatul reportat este pierdere, atunci el va apărea la capitaluri proprii cu semnul minus, diminuând totalul resurselor de care dispune entitatea. Se poate ajunge astfel ca o entitate să aibă capital social de 200 lei, rezerve legale de 40 lei și rezultat reportat de -12.000 lei, ceea ce conduce la capitaluri proprii totale de 200 + 40 – 12.000 = -11.760 lei. Aparent, situația unei astfel de firme nu-i deloc de invidiat: capitalurile proprii sunt negative pentru că datoriile sunt mai mari decât activele totale, ceea ce înseamnă aproape sigur incapacitate de plată. Totuși, așa cum am arătat mai sus, este foarte important față de cine sunt datoriile și când solicită creditorii plata lor.

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul 4

Definiții și clasificări privind fluxurile de venituri și de cheltuieli

Bilanțul ne oferă o informație foarte bună cu privire la averea și la datoriile firmei la un moment dat. Trebuie să insistăm însă pe acest **moment dat** – bilanțul nu este decât o fotografie, care, oricât de fidelă ar fi, nu reușește să ne arate altceva decât un instantaneu. Or, activitățile în care este implicată entitatea conduc la modificări ale elementelor de activ și de pasiv, modificări mai mult sau mai puțin importante, mai rapide sau mai lente. Unele din aceste modificări pot conduce la îmbogățirea sau la sărăcirea entității. Fluxurile brute apărute în entitate și de pe urmă cărora se constată astfel de îmbogățiri sau sărăciri se încadrează, de cele mai multe ori, la structurile contabile de venituri (îmbogățirile) și de cheltuieli (sărăcirile).

4.1. Cum se ajunge la venituri și la cheltuieli și ce legătură au acestea cu activele și cu pasivele?

Știm din dezvoltările de până acum cam ce înseamnă active, datorii și capitaluri proprii și mai știm că totalul activului este egal cu totalul pasivului:

Activ = Pasiv
Activ = Capitaluri proprii + Datorii

Definirea veniturilor și a cheltuielilor se poate face plecând de la noțiunile specifice bilanțului. Astfel, simplificând[1] lucrurile, putem spune că:

1 Simplificarea aceasta constă în aceea că, pentru început, ignorăm modificările de capitaluri proprii generate de relația firmei cu asociații/acționarii. Într-adevăr, sporirea/reducerea capitalurilor proprii poate apărea și din aporturi/retrageri de aporturi în relația cu asociații/acționarii – acestea din urmă nu generează venituri și nici cheltuieli.

Scanned with OKEN Scanner

- operaţiunile de pe urma cărora cresc capitalurile proprii sunt operaţiuni generatoare de venituri;
- operaţiunile de pe urma cărora scad capitalurile proprii sunt operaţiuni generatoare de cheltuieli.

Astfel, pentru a nu încurca prea tare lucrurile, în continuarea dezvoltărilor din acest subcapitol vom presupune că operaţiunile de modificare a capitalurilor proprii provin din alte tranzacţii decât cele cu asociaţii şi acţionarii, în calitatea lor de asociaţi/acţionari[2].

Silogismele pe care le invocăm aici se pot scrie după cum urmează:

a) dacă un activ creşte, fără să scadă alt activ şi fără să crească un pasiv, atunci păstrarea echilibrului A = P ne obligă să sporim capitalurile proprii: a apărut un **venit;** de exemplu, când se facturează servicii (fără TVA), apare un activ – creanţa faţă de client, nu scade nici un alt activ, nu creşte nici o datorie, deci avem un venit brut egal cu preţul de vânzare (fără TVA) – a se vedea figura nr. 14;

b) dacă un pasiv scade, fără să crească alt pasiv şi fără să scadă un activ, atunci recunoaştem un **venit**; de exemplu, furnizorul acordă o reducere întreprinderii de referinţă: scade o datorie, nu scade nici un activ, nu creşte nici o altă datorie – suma se trece la venituri; a se vedea figura nr. 14.

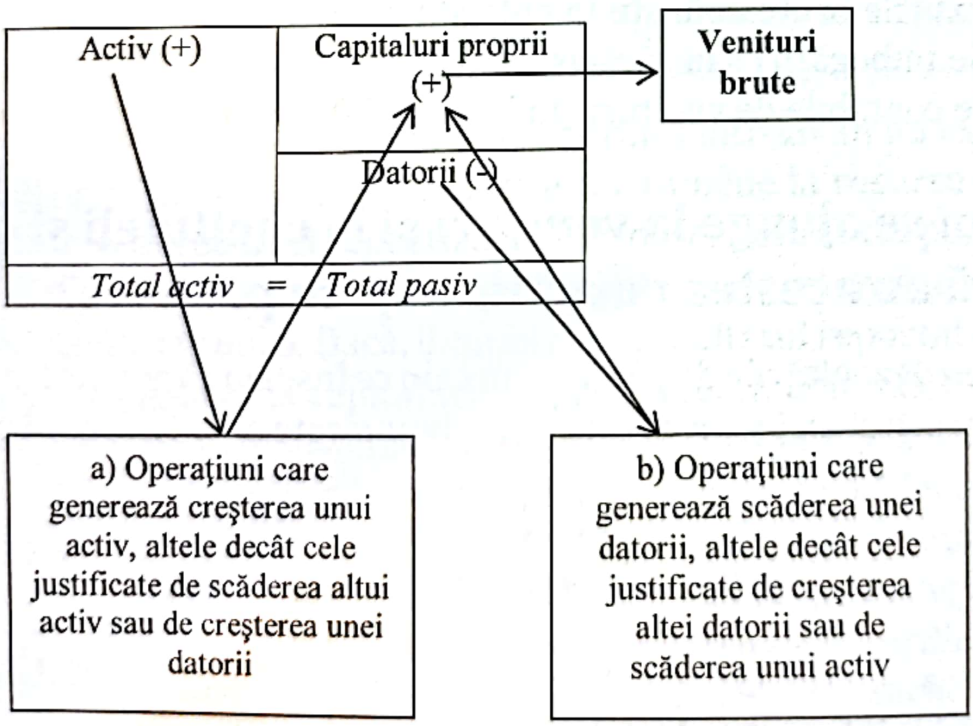

Figura nr. 14 – *Cum se recunosc veniturile în contabilitate*

2 Această ultimă precizare este necesară, deoarece, de exemplu, dacă un asociat/acţionar cumpără bunuri/servicii de la firmă, în condiţiile normale de piaţă, atunci asociatul/acţionarul respectiv are calitatea de client şi de pe urma relaţiei cu el rezultă venituri ca în urma oricăror vânzări.

Scanned with OKEN Scanner

c) dacă un activ scade, fără să crească alt activ şi fără să scadă o datorie, atunci diminuăm capitalurile proprii printr-o **cheltuială**; când, de exemplu, înregistrăm dobânda la un credit bancar, avem o scădere a activului – ies nişte bani din contul la bancă, nu creşte nici un alt activ, nu scade nici o datorie, deci diminuăm capitalurile proprii (a se vedea figura nr. 15);

d) dacă un pasiv creşte, fără să scadă alt pasiv şi fără să crească un activ, atunci recunoaştem diminuarea capitalurilor proprii drept **cheltuială**; de exemplu, factura de la furnizorul de servicii de telefonie (facem abstracţie de TVA) se concretizează în creşterea unei datorii, fără sa crească vreun activ ori să scadă o altă datorie – o trecem la cheltuieli, prin diminuarea capitalurilor proprii (a se vedea figura nr. 15.)

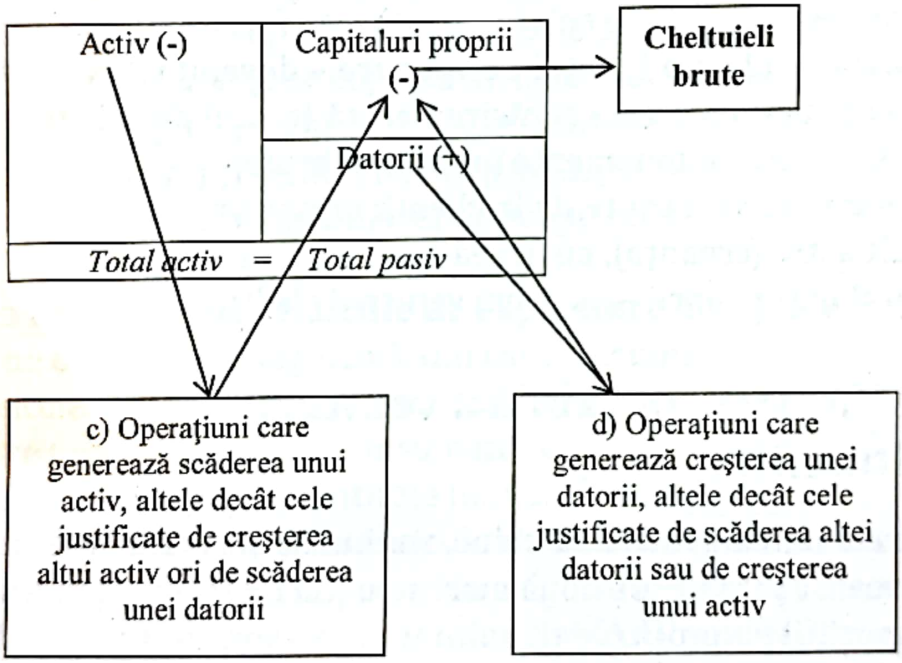

Figura nr. 15 – *Cum se recunosc cheltuielile în contabilitate*

Putem să invocăm acum multe **exemple de tranzacţii** şi să ne punem întrebarea dacă au sau nu efecte asupra rezultatului sau, altfel spus, dacă sunt sau nu generatoare de venituri şi de cheltuieli:

- cumpărarea de bunuri de la furnizori, cu plata imediată: creşte un activ (bunul cumpărat) şi scade alt activ (banii) cu aceeaşi sumă – nu rezultă nici un fel de îmbogăţire sau de sărăcire – nu se schimbă capitalurile proprii, deci nu avem nici venit, nici cheltuială;
- cumpărarea de bunuri de la furnizori, cu plata ulterioară: creşte un activ (bunul cumpărat) şi creşte, în acelaşi timp, datoria faţă de

Scanned with OKEN Scanner

furnizor în aceeaşi măsură – nu avem nici venit, nici cheltuială, pentru că nu intervin deloc capitalurile proprii;
- plata unei datorii faţă de furnizor: scade un activ (banii) şi scade o datorie (furnizori), fără a apărea vreun efect asupra capitalurilor proprii – nu-i cheltuială şi nici venit;
- comisionul reţinut de bancă pentru efectuarea plăţii către furnizor: scade un activ (banii) şi nici un alt activ ori datorie nu se modifică, deci se înregistrează o diminuare a capitalurilor proprii, prin recunoaşterea unei cheltuieli cu serviciile bancare;
- vânzarea de mărfuri (ignorăm TVA): creşte un activ (bani sau creanţă) cu preţul de vânzare, scade un alt activ (mărfurile) cu costul de achiziţie, nu se modifică nici un alt activ ori datorie, deci diferenţa dintre preţul de vânzare şi costul de achiziţie se duce la capitalurile proprii, ca îmbogăţire ori ca sărăcire; aici am putea considera că venitul este doar diferenţa amintită – ar fi prea simplu, venitul este îmbogăţirea brută (preţul de vânzare – devenit cifră de afaceri), în timp ce cheltuiala este sărăcirea brută (costul de achiziţie); trebuie deci să facem raţionamente în mărimi brute;
- încasarea unei creanţe de la clienţi: creşte un activ (banii) şi scade un alt activ (creanţa), cu aceeaşi sumă, deci nu se schimbă nimic la capitalurile proprii – nu avem venit ori cheltuială...

4.2. Clasificarea contabilă a veniturilor şi a cheltuielilor

Pentru a le putea urmări mai bine, veniturile şi cheltuielile sunt clasificate în normele contabile pe două mari structuri, cărora le putem adăuga o a treia (impozitul pe profit/venit/minim/suplimentar). Trebuie să reţinem că norma contabilă are în vedere două criterii de clasificare a cheltuielilor (criterii aplicabile şi veniturilor, dar în cazul acestora sunt mai puţin importante): după natură şi după destinaţie. Prioritară este **clasificarea cheltuielilor după natura lor**, dar în raportările contabile este util să apară şi clasificarea după destinaţie a cheltuielilor înregistrate în cursul perioadei. Astfel, după natura lor[3], veniturile şi cheltuielile se împart în:
- venituri şi cheltuieli de exploatare;
- venituri şi cheltuieli financiare;

lângă care se pune şi
- cheltuiala cu impozitul pe profit/venit/minim/suplimentar.

3 Mai jos, vom aminti şi ce efecte are clasificarea cheltuielilor după destinaţie.

Scanned with OKEN Scanner

Veniturile și cheltuielile de exploatare apar în urma derulării de tranzacții care țin de activitatea obișnuită a firmei. Cea mai mare parte a veniturilor și a cheltuielilor se încadrează în această structură. La **venituri**, lucrurile sunt clare și ușor de înțeles: preluăm, cu unele mici modificări, lista acestora din norma contabilă:

- venituri din vânzarea de produse și mărfuri, executări de lucrări și prestări de servicii – acestea dau conținut *cifrei de afaceri*;
- venituri din subvenții de exploatare, reprezentând subvențiile pentru acoperirea diferențelor de preț și pentru acoperirea pierderilor, precum și alte subvenții de care beneficiază entitatea;
- alte venituri din exploatarea curentă, cuprinzând veniturile din creanțe recuperate și alte venituri din exploatare.

Acestora li se adaugă două categorii de pseudo-venituri a căror dezvoltare se va face mai târziu: spunem aici doar că rolul lor este de a compensa efectul unor cheltuieli asupra rezultatului. Le putem desemna cu termenul de *venituri intermediare*[4] și se cuprind aici: veniturile aferente costului stocurilor de produse și de producție în curs (sau variația stocurilor de produse și producție în curs) și veniturile din producția de imobilizări (corporale, necorporale sau investiții imobiliare). Aproape tuturor celorlalte venituri le putem spune *venituri finale*.

În ceea ce privește **cheltuielile de exploatare** după natură, tot norma contabilă ne oferă o listă sugestivă, din care spicuim:

- cheltuieli cu materiile prime și materialele consumabile; contravaloarea energiei și apei consumate; costul mărfurilor vândute și al ambalajelor ieșite din entitate într-un fel sau altul;
- cheltuieli cu lucrările și serviciile executate de terți, redevențe, locații de gestiune și chirii; prime de asigurare; studii și cercetări; cheltuieli cu alte servicii executate de terți (colaboratori); comisioane și onorarii; cheltuieli de protocol, reclamă și publicitate; transportul de bunuri și personal; deplasări, detașări și transferări; cheltuieli poștale și taxe de telecomunicații, servicii bancare;
- cheltuieli cu personalul (salariile, asigurările și protecția socială și alte cheltuieli cu personalul, suportate de entitate);
- alte cheltuieli de exploatare (pierderi din creanțe și debitori diverși; despăgubiri, amenzi și penalități; donații și alte cheltuieli similare; cheltuieli privind activele cedate și alte operații de capital).

Veniturile și cheltuielile financiare țin de activitatea căreia îi putem spune financiară și pot îmbrăca forme precum:

- venituri și cheltuieli privind imobilizările financiare;

4 Conform Petriș, R. *op. cit.*, p. 37.

Scanned with OKEN Scanner

- venituri și cheltuieli privind investițiile financiare cedate;
- venituri și cheltuieli cu diferențele de curs valutar
- venituri și cheltuieli din dobânzi;
- sconturi: venituri și cheltuieli din reducerile financiare primite/acordate pentru plăți/încasări înainte de scadență;
- alte venituri și cheltuieli financiare.

Impozitul pe profit/venit/minim/suplimentar este o cheltuială prezentată distinct în raportările contabile, pentru a marca într-un fel faptul că profiturile/veniturile de pe urma cărora apare poate avea componente de exploatare și financiare. Adeseori, pentru a simplifica lucrurile, în analize mai mult sau mai puțin financiare, cheltuiala cu impozitul pe profit se prezintă la activitatea de exploatare.

Din punct de vedere al clasificării cheltuielilor după destinație, regula contabilă românească reține următoarele categorii:

- cheltuieli ale activității de bază;
- cheltuielile activităților auxiliare;
- cheltuieli indirecte de producție;
- cheltuieli generale de administrație;
- cheltuieli de desfacere.

4.3. Prezentarea veniturilor și a cheltuielilor

Activele și pasivele, fiind situații la un moment dat, apar în bilanț. Pentru că veniturile și cheltuielile reprezintă fluxuri, rulaje, transformări nu pot fi preluate în bilanț alături de active și de pasive. Pentru prezentarea lor s-a creat deci o situație distinctă – **contul de profit și pierdere**. Legătura dintre acesta și bilanț este asigurată de soldul contului de profit și pierdere – rezultatul – preluat în bilanț ca resursă.

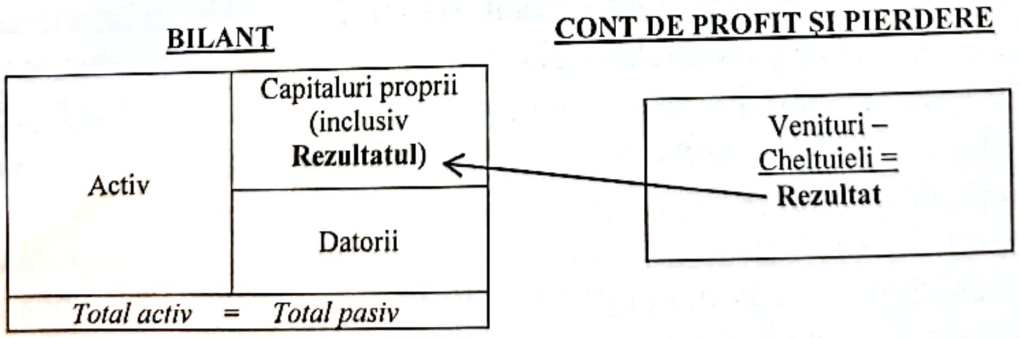

Figura nr. 16 – *Legătura dintre bilanț și contul de profit și pierdere*

În figura nr. 16 am prezentat veniturile și cheltuielile extrem de sintetic. O formă mai dezvoltată de cont de profit și pierdere poate arăta astfel:

Scanned with OKEN Scanner

1. Venituri de exploatare
2. Cheltuieli de exploatare
3. Rezultat de exploatare (rd.1 – rd.2)
4. Venituri financiare
5. Cheltuieli financiare
6. Rezultat financiar (rd.4 – rd.5)
7. Venituri totale (rd.1 + rd.4)
8. Cheltuieli totale (rd.2 + rd.5)
9. Rezultat contabil brut (rd.3 + rd.6 sau rd. 7 – rd.8)
10. Cheltuieli cu impozitul pe profit/venit/minim/suplimentar
11. Rezultatul contabil net (rd.9 – rd.10)

Vedem că, pentru contabil, termenul *rezultat financiar* desemnează doar diferența dintre veniturile și cheltuielile financiare și nu tot rezultatul entității, așa cum se sugerează uneori de către necontabili.

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul 5

Principii și convenții contabile

În contabilitate, ca și în multe alte domenii, activitatea de reglementare, dar și cea practică, se ghidează după un șir întreg de convenții mai mult sau mai puțin formalizate. Acceptarea acestor convenții de către majoritatea contabililor, majoritatea timpului, este rezultatul faptului că ele au fost validate prin utilizarea lor de-a lungul istoriei, în ținerea contabilității și în furnizarea de informații contabile și financiare către terți. În cele mai multe cazuri, convențiile respective nu au caracter de legitate, așa cum se întâmplă în fizică sau chiar în economia politică. În fapt, trebuie să spunem că, de-a lungul timpului, s-a dovedit că respectarea acestor convenții este mai bună decât nerespectarea lor. Bineînțeles că definirea, locul în ierarhie, aria de cuprindere, conținutul convențiilor respective evoluează și că rolul lor depinde, adeseori în mod hotărâtor, de cererea socială lansată din partea clienților contabilității ori de presiunile venite din diverse părți. În cele ce urmează, în acest capitol vom dezvolta, în principal, convențiile recunoscute de legea românească în mod explicit drept **principii contabile**. Ele nu sunt specifice contabilității românești, fiind preluate odată cu reglementările europene în domeniu.

5.1. O listă incompletă a principiilor contabile; criterii de clasificare și de ierarhizare a acestora

Reglementarea contabilă românească a preluat explicit o listă de zece principii contabile. Prezentăm aceste principii în ordinea apariției lor în OMFP nr. 1802/2014:

- principiul continuității activității;
- principiul permanenței metodelor;
- principiul prudenței;
- principiul contabilității de angajamente (al independenței exercițiilor);
- principiul intangibilității;
- principiul evaluării separate a elementelor de activ și de datorii;
- principiul necompensării;

Scanned with OKEN Scanner

- principiul prevalenței fondului asupra formei (contabilizarea și prezentarea elementelor din bilanț și din contul de profit și pierdere ținând seama de fondul economic al tranzacției sau al angajamentului în cauză);
- principiul costului istoric (principiul evaluării la cost de achiziție sau cost de producție.)
- principiul pragului de semnificație.

Sigur că se pot defini multe alte principii – orice regulă cât de cât serioasă poate fi invocată drept principiu, însă nu avem intenția de a complica prea tare lucrurile, așa că ne mulțumim cu lista de zece principii propusă de norma românească. În alte norme, regulilor cărora la noi li se spune *principii* sunt desemnate cu alte denumiri. Astfel, în normele internaționale (IFRS) regăsim concepte de bază, caracteristici calitative ale informației din situațiile financiare ori principii propriu-zise.

5.2. Principiul continuității activității

Regula de continuitate a activității se invocă la data întocmirii documentelor contabile de sinteză. Din norma contabilă deducem că, în virtutea acestui principiu, la obținerea informațiilor ce urmează a fi prezentate în situațiile financiare trebuie să se plece de la premisa să entitatea își va continua în mod normal funcționarea într-un viitor previzibil, fără să intre în stare de lichidare ori de reducere semnificativă a activității. Continuitatea activității nu este un principiu spectaculos, însă efectele aplicării lui sunt importante și se manifestă vizibil atunci când nu se mai asigură condițiile ca entitatea să funcționeze în continuare.

Am văzut mai sus că unele active imobilizate se amortizează pe duratele lor de utilitate. Amortizarea este însă condiționată de funcționarea în viitor a firmei astfel încât să avem suficientă durată de amortizare. Continuitatea justifică și procedee de evaluare folosite de entitate în diverse momente ale funcționării sale. Astfel, de exemplu, un activ imobilizat amortizabil se va prezenta în situațiile financiare la valoarea lui netă contabilă, egală cu valoarea de intrare minus amortizarea cumulată. Această afirmație este valabilă doar dacă se estimează că firma va funcționa în continuare pe o perioadă cel puțin egală cu durata rămasă a imobilizării respective. Dacă firma nu mai continuă, atunci se lichidează și este de presupus că evaluarea activelor se va face la prețul cu care ar putea fi vândute imediat, în condiții, de regulă, nefavorabile. Se spune că valoarea astfel obținută este *valoarea de lichidare*. Pe de altă parte, lipsa continuității activității face lipsită de sens distincția dintre active curente și active imobilizate ori cea dintre datorii pe termen lung și datorii pe termen scurt.

Scanned with OKEN Scanner

Pentru exemplificare suplimentară, ne oprim la situația unei aplicații informatice cumpărate pentru a fi folosite în ținerea contabilității. Presupunem că durata estimată a acestui activ imobilizat necorporal este de 5 ani și că efortul făcut pentru a-l dobândi este de 100.000 lei. Dacă amortizarea se face liniar, atunci în fiecare an amortizarea recunoscută este de 100.000 / 5 = 20.000 lei, ceea ce face ca, după doi ani, valoarea netă contabilă a imobilizării necorporale cu pricina să ajungă la 100.000 – 2 x 20.000 = 60.000 lei. Aceasta este suma care va apărea în bilanțul entității întocmit la sfârșitul primilor 2 ani de utilizare, cu condiția să se asigure continuitatea funcționării pe cel puțin următorii 3 ani. Dimpotrivă, dacă firma se lichidează, atunci aplicația informatică se va evalua la prețul ce-ar putea fi obținut din valorificarea ei prin vânzare. Este posibil să nu o putem vinde, pentru că achiziția s-a făcut în scopul utilizării și nu al vânzării, ceea ce înseamnă că s-ar putea ca valoarea de lichidare a aplicației respective să fie zero. Vedem că apare o diferență semnificativă între valorile stabilite în ipotezele continuității/ne-continuității activității. Exemplul programului informatic este unul extrem, multe din activele de care dispune firma se pot valorifica la prețuri acceptabile, dar tot pot apărea diferențe mari între valoarea de lichidare și valoarea pe care am putea să o reținem în condiții de continuitate.

Dacă nu se asigură continuitatea activității, atunci terții trebuie informați, deoarece interesele lor pot fi afectate. Regula spune că, dacă administratorii unei entități au luat cunoștință de unele elemente de nesiguranță legate de anumite evenimente care pot duce la incapacitatea acesteia de a-și continua activitatea, aceste elemente trebuie prezentate în situațiile financiare. De asemenea, dacă situațiile financiare anuale nu sunt întocmite pe baza principiului continuității, atunci această informație trebuie prezentată, împreună cu explicații privind modul de întocmire a acestora și motivele care au stat la baza deciziei conform căreia entitatea nu își mai poate continua activitatea. În general, însă, managerii sunt foarte optimiști și pleacă, cu foarte puține excepții, de la premisa că se asigură continuitatea activității, în ciuda trecerii, uneori, prin situații dificile.

5.3. Principiul permanenței metodelor

Culegerea datelor, prelucrarea lor, obținerea și furnizarea de informații se realizează în contabilitate prin aplicarea unor metode specifice. Ca regulă generală, informațiile cu pricina trebuie să fie comparabile de la o perioadă la alta. Asigurarea comparabilității depinde și de folosirea acelorași metode în cursul perioadei, precum și de la o perioadă la alta. Altfel,

Scanned with OKEN Scanner

informaţia nu ar mai fi neutră şi utilizatorii s-ar putea înşela în deciziile luate.

Metodele a căror aplicare trebuie să fie consecventă se referă la îndeosebi la evaluarea activelor şi a datoriilor, la clasificarea lor, la maniera de aşezare a datelor în documentele contabile de sinteză... Totuşi, schimbarea metodelor, adică trecerea de la o metodă la alta, nu este interzisă în mod absolut. Dacă modificările în regulile contabile impun o astfel de schimbare ori dacă aplicarea vechii metode nu mai permite obţinerea unor informaţii credibile şi relevante, atunci se justifică renunţarea la metoda veche şi înlocuirea ei cu una nouă. Efectele schimbării trebuie să fie făcute publice, pentru ca utilizatorii să fie avertizaţi asupra schimbării.

În acest context, este necesar să se facă distincţie între metodele (politicile) contabile şi estimările contabile, chiar dacă uneori separarea între metode şi estimări nu este foarte netă. Astfel, prin metode contabile ar trebui să înţelegem principiile, bazele, convenţiile, regulile şi practicile aplicate de o entitate cu ocazia întocmirii şi prezentării documentelor contabile de sinteză[1]. Dimpotrivă, estimările contabile se referă la stabilirea de elemente asupra cărora nu avem întotdeauna certitudini: cel mai bun exemplu de estimare îl reprezintă durata de amortizare a unei imobilizări – o astfel de estimare iniţială nu are cum să fie certă pentru că nu putem controla evenimentele viitoare de care depinde consumul efectiv al imobilizării respective.

Diferenţele dintre metodele contabile şi estimările contabile se concretizează în tratamentul diferit al modificărilor celor două. Astfel, modificarea unei metode (politici) contabile are (de regulă) efect retrospectiv – trebuie să retratăm datele aferente perioadelor precedente, astfel încât să pară că noua metodă se aplică dintotdeauna. Dacă, dimpotrivă, modificăm o estimare contabilă, atunci efectul este prospectiv, nu sunt influenţate decât datele din perioada în care se face modificarea şi cele din perioadele viitoare.

5.4. Principiul prudenţei

DEX-ul ne dă câteva sinonime pentru **prudenţă**: prevedere, precauţie, circumspecţie. Tot din dicţionar aflăm că **prudent** este cel care se fereşte de tot ceea ce ar putea să-i producă un neajuns, să-l primejduiască[2]. Extinzând la nivel contabil, putem prelua ideea potrivit căreia obligaţia de prudenţă îl face pe contabil să fie mai degrabă pesimist în evaluările, alegerile şi

1 Definiţia este luată din OMFP nr. 1802/2014 care, la rândul său, a preluat-o din normele internaţionale (mai precis, din IAS 8 *Metode contabile, schimbări de estimări contabile şi erori*).

2 Conform https://dexonline.ro/definitie/pruden%C8%9B%C4%83 (accesat pe 15/03/2021).

Scanned with OKEN Scanner

estimările pe care le are de făcut, precum și în interpretarea semnalelor care vin dinspre mediul extern sau intern.

Din norma contabilă aflăm că evaluarea în contabilitate trebuie să se realizeze pe o bază prudentă, adică:

a) poate fi raportat doar *profitul realizat* efectiv la data bilanțului;
b) trebuie să se țină cont de toate *datoriile certe* apărute în cursul exercițiului financiar curent sau al unui exercițiu precedent, chiar dacă acestea devin evidente numai între data închiderii exercițiului și data întocmirii efective a situațiilor financiare;
c) trebuie să se țină cont de toate *datoriile previzibile* și de *pierderile potențiale* apărute în cursul exercițiului financiar curent sau al unui exercițiu financiar precedent, chiar dacă acestea devin evidente numai între data bilanțului și data întocmirii acestuia;
d) trebuie să se țină cont de toate deprecierile, indiferent dacă rezultatul exercițiului financiar este pierdere sau profit.

Altfel spus, activele și veniturile nu trebuie să fie supraevaluate, în timp ce datoriile și cheltuielile nu trebuie subevaluate.

Comentăm puțin fiecare din componentele principiului contabil al prudenței.

a) și d) Contabilul nu are voie să declare **decât profitul realizat**, dar este obligat să recunoască toate deprecierile și toate riscurile, adică toate pierderile, chiar dacă acestea sunt doar probabile. Profitul este diferența dintre veniturile mai mari și cheltuielile mai mici ale entității. Prudența se interpretează prin aceea că, pentru înregistrarea veniturilor, trebuie să așteptăm ca acestea să fie sigure[3]. De exemplu, venitul din comerțul cu mărfuri nu se înregistrează decât după ce vânzarea mărfurilor este completă. Chiar dacă avem în depozit mărfuri despre care știm că au un preț de vânzare mai mare decât costul de achiziție, profitul aferent nu se recunoaște contabil decât la vânzarea mărfurilor respective. Regula nu este absolută – excepțiile sunt din ce în ce mai numeroase și au în vedere tocmai recunoașterea de câștiguri nerealizate aferente unor active sau datorii deținute de entitate[4]. În ceea ce privește cheltuielile, recunoașterea lor nu este condiționată de realizarea efectivă – avem obligația să luăm în considerare toate pierderile, chiar dacă sunt doar probabile. Apare astfel o asimetrie între diferențele favorabile și cele nefavorabile constatate de către contabil în urma unor operațiuni precum inventarierea. Reluând și dezvoltând exemplul de mai sus cu mărfurile, presupunem că întreprinderea deține o marfă al cărei cost de achiziție este de 1.000 lei, iar la inventariere se constată că valoarea ei de piață este de 1.500, principiul prudenței ne interzice să

3 Adică probabilitatea confirmării lor să fie foarte mare, dar nu neapărat 100%.
4 Adică, într-un fel, se ia în considerare pielea ursului din pădure.

Scanned with OKEN Scanner

consemnăm ca venit diferența de 500 lei; aceasta poate fi luată în considerare doar la vânzarea efectivă a mărfii. Dacă, dimpotrivă, valoarea de piață a mărfii este de 900 lei, atunci regula contabilă ne obligă să consemnăm o cheltuială de 100 lei cu deprecierea mărfii respective (înainte de vânzarea ei), cheltuială care va diminua rezultatul contabil al firmei.

În tabelul următor prezentăm situația actuală a aplicării în România a acestei reguli de prudență pe categorii de active/datorii:

Categoria de activ/datorie	*Tratamentul diferențelor favorabile (venituri/câștiguri probabile)*	*Tratamentul diferențelor nefavorabile (cheltuieli/ pierderi probabile)*
Imobilizări necorporale	Nu se înregistrează	Se înregistrează întotdeauna
Imobilizări corporale	De regulă nu se înregistrează, dar excepția spune că entitatea poate opta pentru reevaluare (pentru modelul valorii juste), caz în care se recunosc și diferențele favorabile	Se înregistrează întotdeauna
Imobilizări financiare	Nu se înregistrează, dar, în anumite condiții destul de restrictive, este permisă și aici alternativa care constă în recunoașterea diferențelor favorabile	Se înregistrează întotdeauna
Stocuri	Nu se înregistrează	Se înregistrează întotdeauna
Creanțe în lei	Nu se înregistrează	Se înregistrează întotdeauna
Creanțe în devize	Se înregistrează doar diferențele favorabile de curs valutar	Se înregistrează întotdeauna, indiferent de motivul apariției lor
Trezorerie în lei	Nu se înregistrează decât dacă, pentru unele instrumente financiare, se optează sau există obligația aplicării modelului valorii juste	Se înregistrează întotdeauna

Scanned with OKEN Scanner

Trezorerie în devize	La fel ca la trezoreria în lei; în plus, se recunosc și diferențele favorabile de curs valutar	Se înregistrează întotdeauna
Datorii în lei	Nu se înregistrează	Se înregistrează întotdeauna
Datorii în devize	Se înregistrează doar diferențele favorabile de curs valutar	Se înregistrează întotdeauna, indiferent de motivul apariției lor

b) Datoriile certe se contabilizează chiar dacă certitudinea lor apare puțin după data închiderii perioadei, cu condiția ca evenimentul generator principal să fie anterior acestei date[5].

c) În tabelul de mai sus am arătat și cum se tratează datoriile din punct de vedere al prudenței. Prin datorii trebuie să înțelegem însă și acele obligații în legătură cu care există unele incertitudini. Am văzut că acestea se numesc **provizioane**. Dacă reluăm raționamentele de la tema privind provizioanele (a se vedea mai sus) acceptăm că litigiile, garanțiile acordate clienților, pensiile și alte avantaje ale salariaților, dezafectările viitoare de active, restructurările sunt tot atâtea surse de datorii probabile. Ne imaginăm, de exemplu, un litigiu în care entitatea este implicată la data închiderii perioadei – tratamentul contabil este:

- dacă se estimează că se va câștiga, atunci apare un venit probabil pe care, în virtutea regulii de prudență, îl ignorăm;
- dacă se estimează că litigiul va fi pierdut, atunci pierderea (cheltuiala) probabilă se recunoaște imediat.

Și aici observăm o asimetrie a tratamentelor reținute pentru câștigurile/pierderile probabile.

5.5. Principiul contabilității de angajamente

Până în 2015 (adică până la intrarea în vigoare a OMFP nr. 1802/2014), acest principiu se numea al ***independenței exercițiilor***. Acesta e, probabil, principiul contabil cel mai dificil – și de explicat și de înțeles. Începem prin a lămuri de ce folosim termenii *exercițiu* și *independență*.

Exercițiul este perioada de timp la sfârșitul căreia se întocmesc documente contabile de sinteză. Practica a impus decuparea vieții contabile a entităților în perioade de timp egale numite exerciții. Această decupare

5 Putem invoca aici situația recepției de bunuri/servicii pentru care, până la data închiderii exercițiului (de regulă, 31 decembrie), nu s-au primit încă facturile. Datoria față de furnizor există și se recunoaște ca atare, urmând ca sosirea ulterioară a facturii să o confirme.

Scanned with OKEN Scanner

este justificată tocmai de nevoia ca, din când în când, să tragem linie și să vedem cum se prezintă afacerea. Sigur că informațiile pe care le furnizează documentele contabile de sinteză (situațiile financiare) întocmite la sfârșitul fiecărui exercițiu sunt rezultatul aplicării unor convenții și pot suferi de anumite subiectivități, dar nu avem altă soluție. Rezultatul cel mai bun se calculează la lichidarea afacerii – utilizatorii nu-și pot permite să aștepte așa mult până să fie informați și nici nu pot simula în mod credibil lichidarea firmei (așa cum se putea face în prima jumătate a secolului XIX).

Independența cui față de cine? Este vorba de independența fiecărui exercițiu contabil față de celelalte. Această independență se manifestă îndeosebi în cea ce privește măsurarea rezultatului contabil. Regula spune că rezultatul contabil al unui exercițiu trebuie să cuprindă doar veniturile realizate în exercițiul respectiv și doar cheltuielile angajate în exercițiul cu pricina. Pentru aceasta sunt necesare reguli de detaliu foarte precise pentru recunoașterea și eșalonarea în timp a veniturilor și a cheltuielilor. De asemenea, rămâne de lămurit ce înseamnă *realizarea* unui venit și ce înseamnă *angajarea* unei cheltuieli.

Presupunem un exemplu extrem de simplu[6]: entitatea cumpără în octombrie 2024 mărfuri cu prețul de cumpărare de 1.000 lei, fără să le plătească imediat. În noiembrie 2024 se achită furnizorului contravaloarea mărfurilor cumpărate în luna precedentă. În decembrie 2024 se vând toate mărfurile unui client, pe credit, cu prețul de vânzare de 1.400 lei, iar în ianuarie 2025 se încasează toți banii de la clientul cu pricina. Ignorând celelalte activități ale entității și neluând în considerare decât veniturile/cheltuielile aferente tranzacției descrise, ne punem întrebarea: cât este rezultatul obținut de firmă și în ce lună se recunoaște acest rezultat?

Pentru a obține răspunsul la întrebarea de mai sus, trebui să stabilim criterii clare de identificare a veniturilor și a cheltuielilor. Vom încerca să găsim răspunsul situându-ne în una din cele două abordări extreme permise de contabilitate: a) contabilitatea de casă și b) contabilitatea de angajamente.

a) Contabilitatea de casă stabilește reguli simple și ușor de înțeles de către aproape oricine: cheltuielile se recunosc atunci când se fac plăți, veniturile apar atunci când au loc încasările (figura nr. 17)

6 A se vedea și Feleagă, N., Feleagă, L., *op. cit.*, p. 56.

Scanned with OKEN Scanner

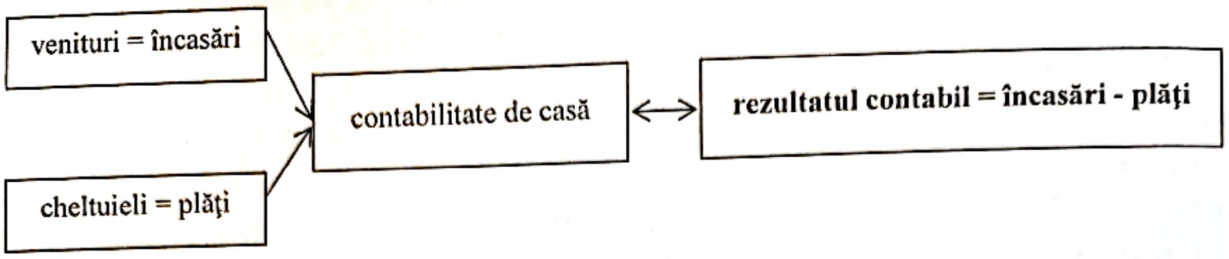

Figura nr. 17 – *Reguli simple de recunoaștere a veniturilor și a cheltuielilor în contabilitatea de casă*

O contabilitate foarte apropiată de cea descrisă în schema de mai sus se ține astăzi în România de către persoanele fizice autorizate și de către alte entități cărora li se permite să se limiteze la **contabilitatea în partidă simplă**. Aici nu este valabil principiul contabilității de angajamente.

Aplicarea regulilor contabilității de casă pentru exemplul nostru ne conduce la situația reprezentată în figura nr. 18.

	octombrie 2024	*noiembrie 2024*	*decembrie 2024*	*ianuarie 2025*	*Total*
Venituri	-	-	-	1.400	1.400
Cheltuieli	-	1.000	-	-	1.000
Rezultat	-	**-1.000**	-	**1.400**	**400**

Nu avem încasări și nici plăți, deci nu recunoaștem venituri, nici cheltuieli.

În noiembrie, se plătesc 1.000 lei furnizorului, plată pe care o considerăm cheltuială și, în lipsa veniturilor, apare o pierdere de 1.000 lei.

Nu avem încasări sau plăți, deci, la fel ca în octombrie, nu recunoaștem venituri, nici cheltuieli.

În ianuarie, încasarea celor 1.400 lei se înregistrează la venituri și, în lipsa unor cheltuieli, se pune în evidență un profit de 1.400 lei.

Figura nr. 18 – *Cum se stabilesc rezultatele după contabilitatea de casă*

Astfel, rezultatul contabil total este de 400 lei (nu-i nici o surpriză!), dar acest rezultat este repartizat pe două exerciții: o *pierdere* de 1.000 lei în 2024 (în luna noiembrie) și un *profit* de 1.400 lei în 2025 (în luna ianuarie). Reiese de aici că raționamentele în termeni de încasări/plăți au avantajul important de a fi simple, dar nu oferă cea mai bună informație cu privire la performanțele entității pentru o perioadă dată.

b) În contabilitatea de angajamente regulile sunt complet schimbate. Aici, criteriile de recunoaștere a veniturilor și a cheltuielilor sunt mai

Scanned with OKEN Scanner

complicate şi le vom dezvolta plecând de la rezolvarea, în această abordare, a problemei noastre (figura nr. 19)

	octombrie 2024	*noiembrie 2024*	*decembrie 2024*	*ianuarie 2025*	*Total*
Venituri	-	-	1.400	-	1.400
Cheltuieli	-	-	1.000	-	1.000
Rezultat	-	-	**400**	-	**400**

Nu facem decât să cumpărăm bunurile: apar mărfurile, dar apare în acelaşi timp şi datoria – firma nu se îmbogăţeşte cu nimic, deoarece capitalurile proprii nu se modifică. **Nu avem deci venituri şi nici cheltuieli** (vezi pct. 1 de la concluziile de mai jos).

Plata furnizorului face să iasă banii din activ dar, în acelaşi timp, dispare şi datoria, ceea ce face ca firma să nu sărăcească în nici un fel: capitalurile proprii nu se modifică. **Nu avem nici aici venituri ori cheltuieli** (vezi, mai jos, pct. 2)

În decembrie vindem bunurile, deci avem cifră de afaceri, adică venit din vânzare (pct. 3, mai jos). Pentru că vânzarea se face cu 1.400 lei, cifra de afaceri, adică venitul este de 1.400 lei (pct. 4) – îmbogăţirea brută. După vânzare, bunul nu mai există, ceea ce înseamnă că firma sărăceşte cu valoarea de intrare a acestuia – apare o cheltuială de 1.000 lei (pct. 5 şi 6). Încasarea nu este imediată - apare o creanţă.

În ianuarie, se încasează banii de la client, dar nu apare nici îmbogăţire, nici sărăcire, deoarece intră nişte bani (un activ) în locul unei creanţe (alt activ). Vezi pct. 7, mai jos.

Concluzii privind consecinţele independenţei exerciţiilor:
1) cumpărarea de bunuri nu are efecte imediate şi directe asupra rezultatului contabil;
2) plăţile nu înseamnă neapărat cheltuieli;
3) venitul apare la vânzarea bunurilor;
4) venitul din vânzare este egal cu preţul de vânzare (fără TVA);
5) cheltuiala apare odată cu venitul (**conectarea veniturilor cu cheltuielile**)
6) cheltuiala este egală cu valoarea de intrare a bunului vândut;
7) încasarea nu înseamnă neapărat venit.

Figura nr. 19 – *Cum se stabilesc veniturile, cheltuielile şi rezultatele după contabilitatea de angajamente*

Una din consecinţele cele mai importante ale principiului independenţei exerciţiilor este, deci, **conectarea veniturilor cu cheltuielile.** Asta înseamnă, aşa cum apare şi din schema de mai sus, că **veniturile (sau efectele) trebuie recunoscute odată cu cheltuielile (eforturile) care le-au generat.** Regula aceasta se poate formula şi altfel, pornind de la cheltuieli către venituri: **cheltuielile (eforturile) se pun faţă în faţă cu veniturile (efectele) pe care le generează.** Pe lângă exemplul de mai sus, putem invoca nişte situaţii ceva mai puţin directe dar care ilustrează foarte bine

Scanned with OKEN Scanner

conținutul contabilității de angajamente. Pentru aceasta ne punem cel puțin următoarele două întrebări:

- când afectează materiile prime rezultatul contabil?
- când afectează imobilizările corporale și necorporale rezultatul contabil?

În primul caz, răspunsul rapid dat de majoritatea contabililor și necontabililor este: materiile prime influențează rezultatul în momentul consumului, pentru că atunci se înregistrează cheltuiala. Răspunsul poate fi adevărat, dar nu este în întregime satisfăcător. Simplificând un pic, aplicăm criteriile din definiția cheltuielilor, le combinăm cu elementele cunoscute deja cu privire la independența exercițiilor și obținem (a se vedea și figura nr. 20, în care am stabilit și niște repere temporare pentru exemplul nostru):

- la consumul materiilor prime, firma nu sărăcește și nici nu se îmbogățește: e adevărat că materiile prime nu mai există, dar în locul lor apare produsul finit sau producția în curs – deci, nici vorbă de cheltuială;
- nici la obținerea produsului finit, firma nu sărăcește și nu se îmbogățește pentru că are produsele, dar nu mai are elementele consumate pentru a obține produsele respective (materii prime, salarii etc.) – nici aici nu apare venit adevărat ori cheltuială adevărată;
- la vânzarea produselor finite apare cifra de afaceri – venitul din vânzare – motiv pentru care trebuie să recunoaștem și cheltuielile corespunzătoare, adică tocmai cheltuielile componente ale costului produsului finit; materii prime, salarii și cheltuielile sociale aferente etc.

Revenind la întrebarea noastră, observăm că regula de conectare a veniturilor cu cheltuielile ne obligă să **recunoaștem cheltuiala cu materia primă la vânzarea produselor finite în costul cărora se regăsește materia primă respectivă**. Este adevărat că apar și excepții: dacă materia primă este distrusă sau dispare din diverse alte motive ori se depreciază, atunci cheltuiala se pune în evidență imediat ce se constată evenimentul respectiv, indiferent dacă rezultă sau nu vreun venit.

Scanned with OKEN Scanner

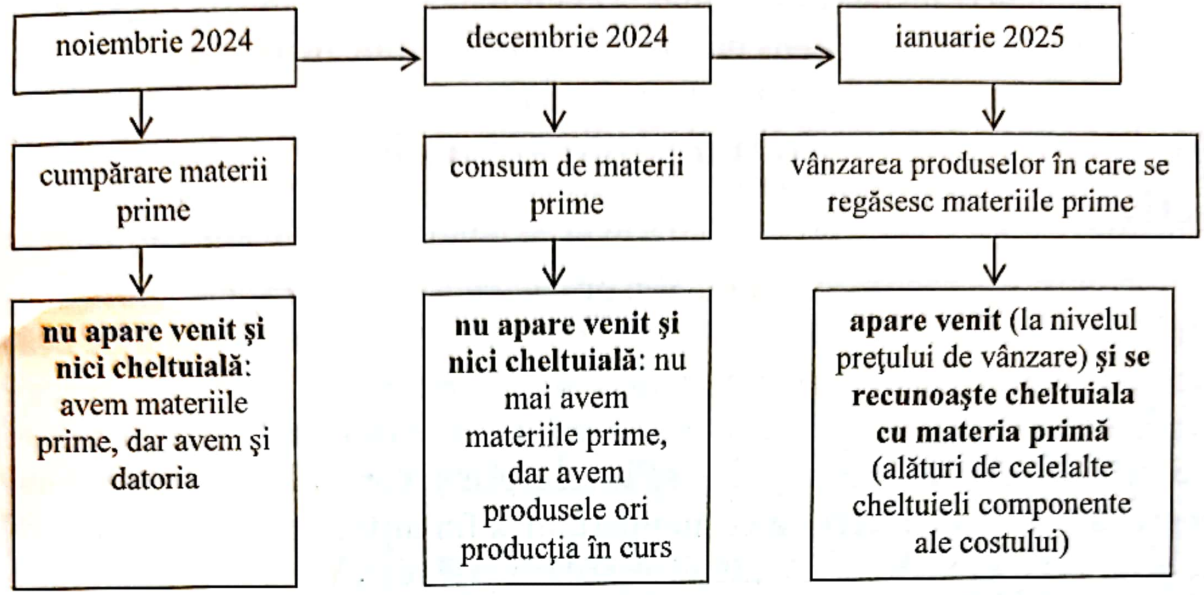

Figura nr. 20 – *Schiță pentru recunoașterea contabilă a cheltuielii cu materia primă*

În cazul **imobilizărilor**, știm deja că durata lor de viață mai mare de un an, dar totuși limitată (pentru cele mai multe), ne obligă să calculăm amortizarea acestora. Aparent, amortizarea este o cheltuială, însă efectul ei asupra rezultatului nu se manifestă neapărat în momentul înregistrării amortizării. Identificăm cel puțin două categorii de imobilizări:

- imobilizări implicate direct în obținerea de produse și servicii: pentru acestea, amortizarea influențează rezultatul atunci când se vând produsele în costul de producție al cărora se regăsește amortizarea respectivă;
- imobilizări fără implicare directă în producția de bunuri și/sau servicii și a căror amortizare nu se regăsește în nici un cost de producție – cheltuiala aferentă cu amortizarea influențează rezultatul la data recunoașterii ei.

Alte exemple semnificative de implicații directe ale independenței exercițiilor identificăm atunci când se plătesc/încasează în avans abonamente, chirii, asigurări etc. De exemplu, dacă plătim în martie 2024 chiria pentru un an (martie 2024 – februarie 2025), atunci, suma plătită trebuie eșalonată pe fiecare din lunile la care se referă; pentru aceasta folosim mecanismul **cheltuielilor în avans**. Efortul (cheltuiala) trebuie pus față în față cu efectul, adică tocmai cu avantajele dobândite prin folosirea bunului închiriat în fiecare din cele 12 luni ale contractului. La fel, dacă un editor de ziare/reviste încasează în decembrie 2024 abonamente pentru anul următor (2025), atunci suma încasată în decembrie 2024 nu este venit al acestei

Scanned with OKEN Scanner

luni, ci trebuie transferată eşalonat la veniturile lunilor din 2025 la care se referă. Utilizăm în acest sens mecanismul **veniturilor în avans.**

5.6. Principiul evaluării separate a elementelor de activ şi de datorii

Evaluarea contabilă este unul din procedeele cu implicaţii serioase asupra cifrelor furnizate de contabilitate. De fapt, atunci când vorbim de evaluare, trebuie să ne lămurim exact la ce se face referinţă: este vorba despre evaluarea individuală a unui activ sau pasiv, ori de evaluarea globală a unei afaceri. Aceasta din urmă poate să intereseze şi contabilul, dar intră mai degrabă în aria de interes a economistului, a finanţistului, a analistului financiar ori a evaluatorului. Într-o abordare mai restrânsă, în contabilitate ne interesează îndeosebi evaluarea individuală a activelor şi a datoriilor. Valorile reţinute de contabil nu sunt neapărat calculate de el – adeseori valorile respective vin din documente întocmite de altcineva, de regulă o persoană sau o comisie cu competenţe în domeniul evaluării.

Pentru ca informaţia contabilă să fie corectă, una din regulile de bază de reţinut în evaluare şi în contabilizarea rezultatelor evaluării este tocmai **evaluarea separată.** Elementele de activ sau de pasiv se evaluează individual pentru a evita compensarea între diferenţele favorabile de valoare constatate pentru unele din ele cu diferenţele nefavorabile aferente altora. Pentru exemplificare, presupunem că dispunem de două elemente de stoc (mărfuri) despre care ştim:

Elementul de stoc	*Valoare de intrare*	*Valoarea de inventar*	*Diferenţa*
0	*1*	*2*	*3 = 2 – 1*
marfa nr. 1	10.000	12.000	2.000
marfa nr. 2	15.000	14.500	-500
Total	**25.000**	**26.500**	**1.500**

În urma evaluării individuale şi conform principiului prudenţei, contabilul ignoră diferenţa favorabilă (de 2.000 lei) şi consemnează doar diferenţa nefavorabilă de 500 lei, trecând-o pe cheltuieli. Dacă s-ar evalua global stocul de mărfuri, atunci ar apărea doar o diferenţă favorabilă de 1.500 lei şi, conform regulii de prudenţă deja citate, nu s-ar înregistra nimic în contabilitate. Rezumând, vedem că evaluarea separată ne conduce la recunoaşterea unei cheltuieli de 500 lei, în timp ce evaluarea stocului de marfă în ansamblu nu ar avea nici un efect imediat asupra cifrelor contabile.

Scanned with OKEN Scanner

5.7. Principiul intangibilității

Pentru a descrie acest principiu, norma contabilă ne spune că „bilanțul de deschidere pentru fiecare exercițiu financiar trebuie să corespundă cu bilanțul de închidere al exercițiului financiar precedent". E simplu: ar trebui ca bilanțul întocmit pe 1 ianuarie, la ora 0:00 să fie identic cu cel întocmit pe 31 decembrie al anului precedent, la ora 24:00. Acest lucru poate părea evident. Totuși, lucrurile nu-s atât de simple pe cât par. O descriere mai exactă a acestui principiu ar trebui să sune astfel: un bilanț contabil, odată făcut public, nu se mai poate modifica, indiferent de evenimentele apărute după momentul publicării. De altfel, regula este valabilă și pentru contul de profit și pierdere.

Să presupunem că în martie 2025, întreprinderea publică situațiile financiare pe 2024, situații financiare din care ne interesează bilanțul și contul de profit și pierdere. Mai presupunem, în continuare, că prin august 2025 se descoperă o greșeală (o omisiune) făcută de un angajat al entității în 2024. De exemplu, a înregistrat modernizarea unei clădiri la cheltuielile perioadei, în timp ce tratamentul corect ar fi fost adăugarea sumelor respective la valoarea de înregistrare a clădirii. Dacă totalul costului cu modernizarea a fost de 50.000 lei, atunci cheltuielile lui 2024 au fost majorate cu această sumă și, implicit, rezultatul contabil a fost mai mic. Descoperirea greșelii în 2025 trebuie să fie urmată de corectarea acesteia: adăugăm retroactiv cele 50.000 lei la valoarea clădirii și, implicit, majorăm rezultatul lui 2024 cu aceeași sumă[7]. Aceste corecții afectează informațiile oferite de situațiile financiare întocmite deja pentru 2024. Totuși, conform principiului intangibilității, chiar dacă eroarea are efecte semnificative, **nu avem voie să modificăm bilanțul și contul de profit și pierdere pe 2024**, deja publicate.

Există norme contabile – de exemplu IFRS – în care principiul intangibilității nu este reținut. Asta înseamnă că o corecție a erorii de genul celei de mai sus obligă la modificarea datelor publicate pentru anul precedent. Regula este valabilă și în cazul modificărilor de politici contabile.

5.8. Principiul necompensării

Regula contabilă generală spune că nu avem voie să compensăm creanțe cu datorii și nici venituri cu cheltuieli. De fapt, în cazul creanțelor/datoriilor compensarea se poate face doar dacă există un document specific în acest sens

7 În realitate, lucrurile sunt puțin mai complicate, în sensul că se ține seama și de amortizarea suplimentară pe care firma ar fi trebuit să o înregistreze pe 2024 de pe urma creșterii valorii de înregistrare a clădirii.

Scanned with OKEN Scanner

și numai după ce se vor fi înregistrat integral toate veniturile și cheltuielile apărute de pe urma tranzacțiilor care au generat creanțele/datoriile respective. În cazul cheltuielilor/veniturilor sunt acceptate câteva excepții limitate[8].

Justificarea interzicerii compensării rezidă în pierderea de informație rezultată și care ar putea conduce la decizii eronate luate de utilizatori. Să presupunem că situația firmei se prezintă într-un bilanț de următoarea manieră:

Activ **Pasiv**

Elementul	*Suma (lei)*	*Elementul*	*Suma (lei)*
Creanțe	15.000	Capitaluri proprii	6.000
Alte active	20.000	Datorii	29.000
Total activ	**35.000**	**Total pasiv**	**35.000**

Gradul de îndatorare calculat pe baza acestei situații este egal cu raportul dintre datorii și total resurse, adică $\frac{29.000}{35.000} \times 100 = 82{,}86\%$ $\frac{29.000}{35.000} \times 100 = 82{,}86\%$. Pentru a diminua puțin acest grad de îndatorare, putem să ne imaginăm că firma forțează regulile contabile și compensează creanțe de 10.000 lei cu datorii de 10.000 lei. Bilanțul după această compensare se prezintă astfel:

Activ **Pasiv**

Elementul	*Suma (lei)*	*Elementul*	*Suma (lei)*
Creanțe	5.000	Capitaluri proprii	6.000
Alte active	20.000	Datorii	19.000
Total activ	**25.000**	**Total pasiv**	**25.000**

Gradul de îndatorare calculat după compensare ajunge la $\frac{19.000}{25.000} \times 100 = 76{,}00\%$, mai mic decât cel calculat înainte și, probabil, considerat mai acceptabil de către cei interesați în analiza situației firmei. Această manipulare ar putea fi generată de aceea că, în contractele de creditare în care este implicată întreprinderea, apare o clauză prin care datoria față de creditor să devină exigibilă imediat dacă se depășește un anumit prag al gradului de îndatorare. De altfel, ascunderea datoriilor sau scoaterea lor din bilanț este o

8 Este cazul veniturilor și cheltuielilor din vânzarea de investiții financiare sau de imobilizări. Aceste venituri și cheltuieli brute se pot înregistra distinct, prezentarea lor în situațiile financiare se face compensându-le. Raționamentul se extinde și asupra veniturilor/cheltuielilor cu ajustările pentru depreciere ori cu provizioanele.

Scanned with OKEN Scanner

tentație permanentă pentru firmele aflate în situații mai mult sau mai puțin delicate, motiv pentru care normele contabile introduc restricții din ce în ce mai dure în acest sens.

Dacă discutăm despre necompensarea veniturilor cu cheltuielile, atunci exemplificăm imaginându-ne că două entități (A și B) raportează profituri egale, de 100.000 lei. La prima vedere, performanțele celor două sunt identice sau măcar apropiate. Nu trebuie să uităm însă că profitul este rezultatul compensării dintre venituri și cheltuieli și că mărimea lui brută nu este foarte utilă în lipsa raportării la eforturile depuse pentru a-l obține. Continuăm exemplul arătând de unde provin profiturile de câte 100.000 lei:

	A	B
Profit	*100.000*	*100.000*
Venituri	10.000.000	600.000
Cheltuieli	9.900.000	500.000

Rezultă că firma B este mult mai rentabilă decât prima, pentru că a reușit să obțină un profit de 100.000 lei la venituri de 600.000 lei, adică o rată a rentabilității de 100.000 / 600.000 = 16,7%, în timp ce firma A calculează o rentabilitate de doar 100.000 / 10.000.000 = 1%. Astfel, prezentând informația despre venituri și cheltuieli pe o bază necompensată, situațiile celor două entități nu mai sunt deloc asemănătoare. Ne convingem astfel că necompensarea veniturilor cu cheltuielile este o regulă necesară, contribuind la o mai bună informare a utilizatorilor.

5.9. Principiul contabilizării evenimentelor și tranzacțiilor ținând cont de fondul lor economic (prevalența fondului asupra formei)

Acest principiu este de origine anglo-saxonă și a ajuns destul de târziu în contabilitatea românească. S-ar putea ca juriștii să nu-l accepte prea ușor, însă el se justifică uneori în practică tocmai prin aceea că aparența juridică a unei tranzacții ori a unui contract ar putea fi înșelătoare. Norma contabilă spune că **prezentarea valorilor din cadrul elementelor din bilanț și din contul de profit și pierdere se face ținând seama de fondul economic al tranzacției sau al operațiunii raportate, și nu numai de forma juridică a acestora.**

O bună exemplificare a principiului prevalenței economicului asupra juridicului o reprezintă situația întreprinderilor cu personalitate juridică,

Scanned with OKEN Scanner

dar care fac parte dintr-un grup[9]. Presupunem existența a trei firme (A, B și C) toate cu personalitate juridică, dar controlate exclusiv de o a patra firmă – astfel, toate cele patru formează împreună un grup. Personalitatea juridică a firmelor le obligă, printre altele, să țină contabilitate completă, adică să întocmească situații financiare (inclusiv bilanț și cont de profit și pierdere). De asemenea, la orice vânzare este necesară întocmirea facturii și recunoașterea venitului, la nivelul prețului de vânzare, și a cheltuielii, la nivelul costului bunurilor vândute. În continuare, presupunem următoarele tranzacții între cele trei componente ale grupului:

- A vinde mărfuri lui B cu prețul de 15.000 lei (costul de achiziție al acestora este de 11.000 lei);
- B vinde aceleași mărfuri lui C, cu prețul de 17.200 lei;
- C revinde mărfurile lui A, pentru un preț de 18.300 lei.

În figura nr. 21 se prezintă efectele acestor tranzacții asupra contabilităților celor trei entități.

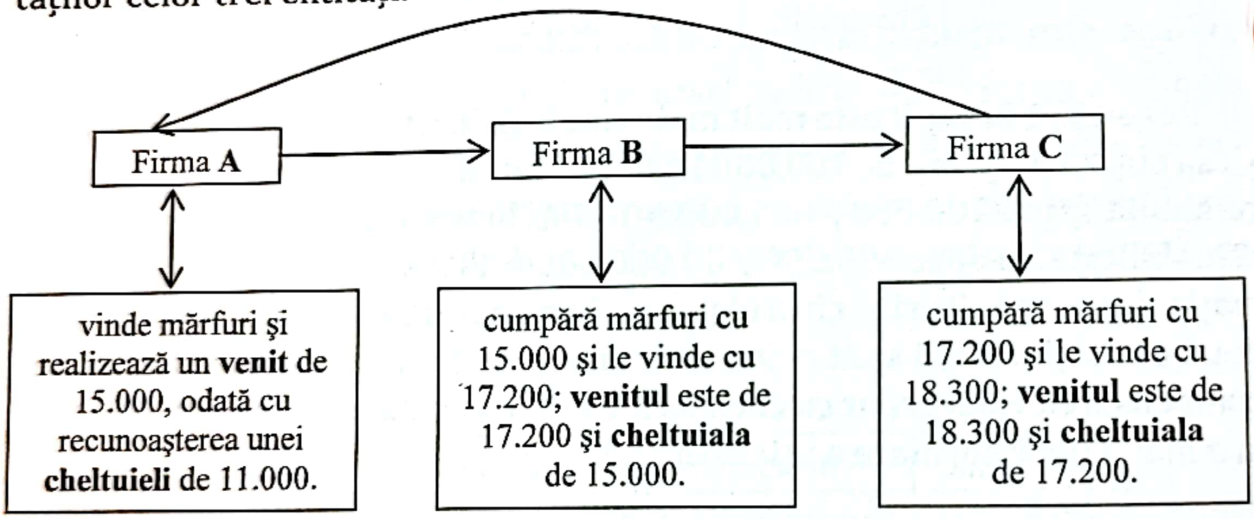

Figura nr. 21 – *Efectele tranzacțiilor intra-grup asupra contabilității individuale*

Centralizând, găsim că:

Elementul	*Firma A*	*Firma B*	*Firma C*	***Total***
Venituri	15.000	17.200	18.300	**50.500**
Cheltuieli	11.000	15.000	17.200	**43.200**
Rezultate	**4.000**	**2.200**	**1.100**	**7.300**

Mărimile din tabelul de mai sus sunt cât se poate de corecte dacă ținem cont doar de personalitatea juridică a fiecărei din cele trei componente ale grupului. Fiecare a întocmit factură, fiecare a recunoscut cifră de afaceri și

9 A se vedea și Petriș, R., Istrate, C., Budugan, D., Georgescu, I., *Ghid pentru înțelegerea și aplicarea IAS 27 – Situații financiare consolidate și contabilitatea investițiilor în filiale*, Ed. CECCAR, București, 2004, p. 12.

Scanned with OKEN Scanner

cheltuieli cu descărcarea gestiunii. În situațiile lor financiare individuale vor fi luate în considerare și mărimile recunoscute de contabil din tranzacțiile enunțate, ca urmare a obligației juridice. Din punct de vedere economic, ne întrebăm dacă cele trei componente nu formează cumva o entitate unică. Răspunsul este imediat: având în vedere că toate trei sunt controlate de un al patrulea, nu poate fi vorba despre independența lor economică una față de celelalte – toate, împreună cu cea care le controlează, formează o singură entitate economică: grupul de întreprinderi. Astfel, personalitatea juridică – cea care le face să apară ca fiind independente din punct de vedere juridic – nu este suficientă atunci când raționamentele țin cont cu prioritate de aspectele economice. Acum ne punem întrebarea cu cât se îmbogățește sau cu cât sărăcește grupul de pe urma tranzacțiilor dintre cele trei componente? Evident că grupul, ca entitate unică, nici nu se îmbogățește și nici nu sărăcește: are, la finalul tranzacțiilor, exact aceleași mărfuri ca la început, doar că le-a plimbat scriptic de la o componentă la alta. Concluzia este că venitul grupului este zero și cheltuiala la fel:

Elementul	*Total „juridic"*	*Total „economic"*
Venituri	50.500	0
Cheltuieli	43.200	0
Rezultate	**7.300**	**0**

În norma contabilă românească (OMFP nr. 1802/2014) găsim și o listă de situații în care tratamentul contabil prescris conduce la o separare a aparenței juridice de realitatea economică: unele contracte de leasing, programe de fidelizare a clienților, stimulente acordate clienților, vânzări/cumpărări combinate de bunuri/servicii, repartizarea în timp a unor venituri/cheltuieli, tratamentul unor reduceri, unele vânzări condiționate...

5.10. Principiul pragului de semnificație

Informațiile contabile trebuie să fie clare și simplu de urmărit de către utilizatori. Pentru aceasta, este recomandat ca informațiile prezentate să nu fie prea detaliate, ci să fie **regrupate în indicatori utili.** Asta nu înseamnă că unele informații trebuie omise. Nu! Elementele ale căror valori individuale sunt nesemnificative se contabilizează distinct, dar nu se prezintă distinct, ci se agregă într-un indicator mai reprezentativ. De exemplu, firma știe ce valoare are fiecare element din stocurile deținute, dar nu face public acest lucru pentru că nu ar fi prea util pentru cei care se interesează de situația firmei: este suficient să se arate la cât se ridică totalul stocurilor sau să

Scanned with OKEN Scanner

se grupeze acestea pe câteva categorii importante. La fel, ştim ce cheltuieli cu salariile s-au suportat în relaţia cu fiecare angajat, dar nu-i deloc util să le facem publice în forma asta: dăm doar totalul pe entitate, eventual cu o detaliere privind remuneraţia membrilor conducerii. Principiul pragului de semnificaţie se poate interpreta şi în sensul regulii de **importanţă relativă**: facem o muncă de contabilitate doar dacă valoarea informaţiei apărute depăşeşte costul lucrării respective.

5.11. Principiul costului istoric

Acest principiu este o convenţie care se aplică în contabilitate de mult timp. Introducerea lui explicită în lista principiilor contabile prevăzute în directiva europeană (şi preluate de normele naţionale) poate să reprezinte un fel de semnal în sensul unei poziţii clare împotriva unei orientări a normelor internaţionale. În IFRS, multe norme stabilesc obligaţia sau opţiunea folosirii valorii juste pentru evaluarea în bilanţ a unor active şi datorii. Dimpotrivă, principiul costului istoric stabileşte că activele şi datoriile se evaluează la intrare la valoarea de intrare (numită **cost istoric**) şi **rămân** reflectate la acest nivel până la ieşirea din entitate. În plus, dacă apar diferenţe nefavorabile, atunci ele se contabilizează întotdeauna, conform principiului prudenţei. Sunt şi excepţii de la această regulă, cea mai cunoscută fiind opţiunea de reevaluare a imobilizărilor corporale. Regula costului istoric ne obligă să păstrăm valoarea de intrare a activelor/pasivelor până la ieşirea lor din entitate: pentru stocuri sau unele creanţe/datorii e simplu – durata lor de rămânere în firmă este mică; dimpotrivă, pentru unele imobilizări (cum ar fi construcţiile) durata de viaţă este lungă (poate depăşi 50-60 de ani) şi, deci păstrarea informaţiei iniţiale privind costul presupune eforturi ceva mai mari.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul 6

Reguli de evaluare în contabilitate

Multe din discuţiile şi disputele pe teme contabile au la bază elemente privind evaluarea. Încă odată precizăm că, în contabilitate, ne oprim cu prioritate asupra evaluării individuale a elementelor de activ, de pasiv, de venituri ori de cheltuieli. Există o mulţime de termeni folosiţi de contabilitate şi care vin direct din evaluare: valoare de intrare, valoare de ieşire, cost, cost de achiziţie, cost de producţie, cost de înlocuire, cost direct, cost variabil, valoare justă, valoare recuperabilă, valoare rămasă, valoare netă, valoare de bilanţ, valoare de utilizare, valoare specifică, valoare de utilitate, valoare de piaţă etc. Nu-i vom lămuri pe toţi, dar sperăm să creăm premisele pentru o mai bună şi mai rapidă înţelegere a lor.

În cele ce urmează o să încercăm să scoatem în evidenţă principalele momente în care se face evaluarea, precum şi principalele forme pe care le îmbracă valoarea reţinută de contabil în fiecare din momentele respective. Totodată, vom încerca să comentăm maniera în care norma contabilă face legătura între evaluare şi principiile contabile.

6.1. Momente ale evaluării contabile

În aproape toate normele contabile, precum şi în cărţile de introducere în contabilitate găsim invariabil lista celor patru momente în care contabilul este obligat să facă evaluarea activelor şi a datoriilor[1]. Vom reţine cele patru momente ca atare, fără a încerca vreo grupare suplimentară:

- intrarea în entitate;
- ieşirea din entitate sau trecerea în faza de consum;
- inventarierea;
- închiderea sau întocmirea situaţiilor financiare anuale.

1 Optăm pentru a prezenta distinct patru momente, chiar dacă în normele actuale, două dintre acestea sunt prezentate împreună: este vorba despre inventariere şi închidere.

Ca aproape peste tot în contabilitate, de la regulile generale pe care le vom enunța sunt permise și unele excepții, dintre care vom încerca să reținem pe cele mai importante.

6.2. Particularizări ale regulilor de evaluare contabilă la intrarea activelor și a datoriilor

La intrarea activelor sau la apariția datoriilor entității, valoarea reținută de contabil se cheamă, previzibil, **valoare de intrare** *(cost istoric).* Dar multiplele căi prin care activele pot apărea în organizație ne obligă să particularizăm și să identificăm forme specifice ale valorii de intrare, în funcție de maniera în care are loc dobândirea activelor.

În ceea ce privește bunurile (ignorăm deci, pentru moment, creanțele și datoriile), norma contabilă românească sistematizează patru posibilități de intrare, schematizate astfel:

Calea prin care are loc intrarea	*Forma pe care o îmbracă valoarea de intrare*
a) cumpărare[2]	cost de achiziție
b) producție proprie	cost de producție
c) aport la capitalul social	valoare de aport
d) cu titlu gratuit	valoare justă

Trebuie să remarcăm că în normele internaționale desemnarea valorii de intrare se face cu apelativul general de **cost**, fără să se adauge acestei noțiuni calificative precum *de achiziție* sau *de producție*. Credem că abordarea internațională este mai completă, mai bună, chiar dacă pare mai complicată. Susținem această afirmație prin aceea că elementele **costului**, adică ale valorii cu care va fi recunoscut un bun cumpărat nu au neapărat legătură cu achiziția. Poate fi cazul includerii în valoarea de intrare a unor dobânzi, a unor estimări ale cheltuielilor de dezafectare, chiar a unor cheltuieli de montaj...

În continuare vom dezvolta noțiunile definite de norma contabilă românească, care par mai simple. Mai trebuie să amintim că, de fapt, norma contabilă românească nu este una originală, multe noțiuni (inclusiv cele de *cost de achiziție* și de *cost de producție*) fiind preluate din norme ceva mai consacrate și care au servit drept model normalizatorului român.

2 Norma contabilă spune *procurare cu titlu oneros.*

Scanned with OKEN Scanner

6.2.1. Costul de achiziție

Conform normelor contabile, **costul de achiziție** este egal cu prețul de cumpărare căruia îi adăugăm cheltuielile accesorii de cumpărare.

Prețul de cumpărare este cel găsit în factură sau în alt document pe baza căruia se justifică intrarea în entitate a bunului. **Cheltuielile accesorii de cumpărare** cuprind: taxele de import și alte taxe nerecuperabile, cheltuielile de transport, manipulare, asigurare și alte cheltuieli atribuite direct achiziției bunurilor respective. O precizare importantă ne spune că **reducerile comerciale** acordate de furnizor nu fac parte din costul de achiziție. Putem presupune că, în practică, o astfel de regulă este greu de respectat având în vedere că norma românească obligă la calculul costului de achiziție la fiecare achiziție în parte. Dacă firma nu realizează decât câteva cumpărări pe lună, atunci lucrurile sunt relativ simple: avem timp să calculăm câte costuri vrem; dacă, dimpotrivă, numărul achizițiilor individuale este important, atunci s-ar putea ca respectarea obligației de stabilire individuală a costului de achiziție pentru fiecare bun cumpărat să devină una extrem de costisitoare în termeni de resurse implicate. Pare mai rezonabilă sugestia din normele internaționale (IFRS) conform căreia costul de achiziție se determină pentru bunurile rămase în stoc la sfârșitul perioadei.

Câteva exemple ar putea să ne lămurească mai bine în ceea ce privește maniera de calcul a costului de achiziție.

6.2.1.1. Cumpărare de stocuri cu cheltuieli de transport

Presupunem că firma cumpără mărfuri și că angajează un transportator să le aducă de la furnizor. La recepție, comisia (persoana) abilitată are la dispoziție două facturi: una de la furnizorul de marfă și una de la furnizorul de servicii de transport. Pe prima factură avem completate 100 de poziții cu tot atâtea categorii diferite de bunuri cumpărate. Ce ar trebui să facă recepționerul? Soluția oficială este repartizarea cheltuielilor cu transportul pe fiecare din categoriile de marfă primite. Pentru aceasta ne trebuie un criteriu de repartizare: valoarea la preț de cumpărare, greutatea, volumul etc. Acest criteriu se stabilește de către firmă și trebuie aplicat de o manieră consecventă. Pentru ilustrarea cifrică alegem ne oprim la o situație mai simplă: 5 mărfuri pe factură cu cheltuieli facturate de transportator de 2.500 lei (TVA nu ne interesează în acest context, așa că o ignorăm):

Scanned with OKEN Scanner

Nr. crt.	Denumire marfă	Unitatea de măsură	Cantitatea	Preț unitar	Valoare
0	1	2	3	4	5
1	Marfa nr. 1	bucăți	100	25,10	2.510,00
2	Marfa nr. 2	kg	85	15,25	1.296,25
3	Marfa nr. 3	metri liniari	263	1,34	352,42
4	Marfa nr. 4	pachete	59	102,35	6.038,65
5	Marfa nr. 5	litri	136	2,65	360,40
Total					**10.557,72**

Pentru stabilirea costurilor de achiziție la care se vor înregistra cele cinci categorii de mărfuri în contabilitatea cumpărătorului stabilim cât din cheltuielile de transport se preiau de către fiecare marfă. Pentru aceasta aplicăm raționamentul următor: dacă la o valoare totală la preț de cumpărare de 10.557,72 lei avem cheltuieli de transport de 2.500 lei, atunci pentru marfa nr. 1 vom avea 2.510 x (2.500/10.557,72) = 594,35 lei. Centralizăm această repartizare în tabelul următor:

Nr. crt.	Denumire marfă	Valoare la preț de cumpărare	Cheltuieli de transport repartizate[3]	Cantitate	Cost de achiziție total	Cost de achiziție unitar (lei/UM)
0	1	2	3	4	5=2+3	6=5/4
1	Marfa nr. 1	2.510,00	2.510 x (2.500/10.557,72) = 594,35	100	3.104,35	31,0435
2	Marfa nr. 2	1.296,25	1.296,25 x (2.500/10.557,72) = 306,94	85	1.603,19	18,8611
3	Marfa nr. 3	352,42	352,42 x (2.500/10.557,72) = 83,45	263	435,87	1,6573
4	Marfa nr. 4	6.038,65	6.038,65 x (2.500/10.557,72) = 1.429,91	59	7.468,56	126,5858
5	Marfa nr. 5	360,40	360,40 x (2.500/10.557,72) = 85,35	136	445,75	3,2775
	Total	**10.557,72**	**2.500,00**	–	**13.057,72**	–

3 Observăm ușor că raportul 2.500/10.557,72 = 0,23679355 rămâne constant. Contabilii țin cont de acest lucru și îl calculează cu prioritate, îl numesc *coeficient de repartizare* și îl aplică la baza de repartizare pe fiecare tip de marfă.

Scanned with OKEN Scanner

Ce complicat pare! Nu vă temeți, de cele mai multe ori, în realitate, nu-s prea mulți cei care să facă o astfel de repartizare! Chiar dacă nu avem o confirmare empirică, obținută în urma vreunei anchete statistice serioase, îndrăznim să spunem că, în practică, multe firme optează pentru varianta simplă potrivit căreia costul de achiziție este considerat egal cu prețul din factură. În acest caz, cheltuielile accesorii de cumpărare cum ar fi transportul se lasă în sarcina perioadei, adică se suportă imediat din venituri, fără a mai fi adăugate la vreun cost. Astfel, nu prea se respectă regula contabilă românească.

În exemplul de mai sus, transportul a fost facturat de un prestator extern firmei. Pot apărea însă și situații în care transportul se efectuează cu mijloace proprii. Firma are unul sau mai multe camioane folosite și la aprovizionarea cu stocuri. În acest caz, pentru a respecta regula costului de achiziție, ar trebui să stabilim cât ne-a costat fiecare transport (combustibil, salarii, amortizare, revizii, reparații etc.) și să adăugăm această sumă la prețul de cumpărare al bunurilor. Evidențele și calculele ar putea fi mai complexe decât la exemplul precedent. Cine dorește să respecte regula, stabilește proceduri și în acest sens. În ce ne privește, bănuim doar că și în acest punct, multe întreprinderi nu îndeplinesc obligația de a calcula pe bune costul de achiziție.

Dacă e să facem trimitere la normele internaționale (IFRS) în care am arătat că obligația de a stabili costul de achiziție se referă îndeosebi la ceea ce ne rămâne în stoc, constatăm că respectarea acestei reguli este mai ușor de realizat. De exemplu, dacă în cursul perioadei, achizițiile de stocuri, la preț de cumpărare au fost în valoare de 100.000 lei, atunci reținem în contabilitatea curentă această sumă și evidențiem separat cheltuielile accesorii aferente acestor achiziții, indiferent cum s-a efectuat transportul. Presupunem că aceste cheltuieli accesorii au fost de 15.000 lei. La sfârșitul perioadei – momentul întocmirii situațiilor financiare anuale – au rămas în depozite stocuri evaluate la preț de cumpărare de 18.000 lei. Pentru ca în bilanț să apară costul de achiziție al stocurilor aflate în depozite, este necesar ca la această sumă de 18.000 lei să adăugăm partea corespunzătoare din cheltuielile accesorii. Cea mai simplă cale de repartizat aceste cheltuieli este următoarea[4]:

la aprovizionări de 100.000 lei am avut cheltuieli accesorii de 15.000 lei,
la un sold de 18.000 lei, cheltuielile accesorii sunt de

$$18.000 \times \frac{15.000}{100.000} = 2.700 \text{ lei}.$$

4 Recunoaștem și aici regula de trei simplă, foarte utilizată în contabilitate, chiar dacă într-o formă ceva mai complicată – cea a coeficienților de repartizare.

Scanned with OKEN Scanner

De aici rezultă că valoarea la cost de achiziţie a stocurilor existente la sfârşitul perioadei este de 18.000 + 2.700 = 20.700 lei, sumă care va apărea în bilanţul întocmit cu această ocazie.

Indiferent de ipoteza reţinută, includerea sau neincluderea unor cheltuieli accesorii în costul de achiziţie nu are efecte pe termen lung, pentru că stocurile au, de regulă, o viteză de circulaţie mare, ele nerămânând prea mult în entitate.

După recepţia stocurilor în entitate, nu mai adăugăm nimic la costul de achiziţie: excepţii ar putea apărea atunci când dispunem de documente noi ori dacă s-au descoperit erori evidente în calculele iniţiale. Astfel, cheltuielile efectuate cu întreţinerea depozitului unde se află stocurile, cu păstrarea acestor stocuri ori cele cu transferul de la o gestiune la alta nu trebuie să afecteze costul de achiziţie.

6.2.1.2. Cumpărări de imobilizări

Atunci când bunurile cumpărate sunt imobilizări, este necesară o mai mare atenţie la stabilirea costului de achiziţie, tocmai datorită efectelor pe termen lung ale includerii/neincluderii unor cheltuieli în costul de achiziţie. Este adevărat că recepţia unor imobilizări poate fi mai complexă decât recepţia unor stocuri. De altfel, documentul de recepţie la imobilizări este *procesul-verbal de recepţie*, mai complet şi mai mare decât *nota de recepţie şi constatare de diferenţe*, completată în cazul stocurilor. De regulă, cheltuielile aferente imobilizărilor sunt mai uşor de identificat şi de individualizat, nefiind necesare, adeseori, calcule complexe de repartizare. Alături de preţul de cumpărare (luat din factura de la furnizor), putem găsi într-un astfel de cost de achiziţie: cheltuieli de transport, cheltuieli cu asigurările pe timpul transportului etc. Însă înregistrarea în contabilitate a imobilizărilor cumpărate poate genera şi alte tipuri de cheltuieli, cum ar fi: amenajarea amplasamentului, consultanţă, cheltuieli juridice, instalare, montaj, testare şi alte probe tehnologice. Toate aceste cheltuieli se regăsesc într-o valoare de intrare pe care o denumim generic **cost**, fără să-i mai adăugăm termenul de *achiziţie* pentru că unele din ele nu au legătură cu achiziţia, ci cu punerea în funcţiune.

Spre deosebire de stocuri, a căror recepţie este, de regulă, rapidă, la imobilizări este util să precizăm în ce moment ne oprim cu adăugarea de cheltuieli accesorii la cost. Regula contabilă românească nu spune nimic explicit, însă înţelegem că odată începută exploatarea imobilizării respective, nu mai avem motive să adăugăm cheltuieli la costul aferent. De exemplu, cumpărarea unui mijloc de transport (autoturism, camion, autobuz etc.) presupune înmatricularea acestuia, prilej cu care se suportă şi nişte

Scanned with OKEN Scanner

cheltuieli specifice. Ne punem întrebarea: cheltuielile de înmatriculare intră sau nu în costul de achiziţie al mijlocului de transport? Răspunsul este în funcţie de situaţia concretă: dacă mijlocul de transport este pus în funcţiune înainte de finalizarea înmatriculării (lucru posibil), atunci cheltuielile cu înmatricularea se consideră efectuate după punerea în funcţiune, ceea ce ne permite să nu le punem în costul maşinii.

Am invocat deja că o situaţie particulară apare în cazul echipamentelor a căror funcţionare este condiţionată de existenţa unui program informatic, a unei aplicaţii specifice. Este cazul calculatoarelor care au nevoie de un sistem de operare. Suma plătită pentru dobândirea sistemului de operare se regăseşte astfel în costul calculatorului, neînregistrându-se separat. Dimpotrivă, celelalte aplicaţii puse pe calculator se contabilizează distinct, ca imobilizări necorporale (cu condiţia ca preţurile lor să fie semnificative).

6.2.1.3. Cumpărări de bunuri din import ori din ţări membre ale UE

Începând cu 1/01/2007, achiziţiile de la rezidenţi străini se împart, din punct de vedere fiscal, în **importuri** (dacă rezidenţii respectivi sunt din afara UE) şi **achiziţii intra-comunitare** (dacă partenerii străini sunt din UE).

În cazul **importurilor**, pe lângă documentele primite de la furnizori, apare şi declaraţia vamală de import (DVI). Pe acest document se calculează valoarea în vamă, precum şi obligaţiile fiscale ale importatorului (dacă este cazul): taxa vamală, acciza, comisionul vamal, taxa pe valoarea adăugată... În principiu, valoarea în vamă cuprinde preţul din factura furnizorului, costul transportului pe parcursul extern, costul asigurării bunurilor pe timpul transportului, alte cheltuieli efectuate până în vamă. Toate aceste componente ale valorii în vamă se regăsesc şi în costul de achiziţie al bunurilor cumpărate. În plus, în cost intră şi taxele nerecuperabile plătite în vamă: accizele, taxa vamală, comisionul vamal. TVA intră în costul de achiziţie doar atunci când importatorul nu este înregistrat ca plătitor de TVA ori nu are dreptul de a deduce taxa respectivă. În această situaţie a importurilor de bunuri, contabilul găseşte calculată pe DVI o valoare care-i serveşte drept referinţă în stabilirea unui cost de achiziţie credibil.

Dacă achiziţia este una **intracomunitară**, nu mai avem la dispoziţie o declaraţie vamală de import, ceea ce înseamnă că sarcina stabilirii costului de achiziţie revine integral cumpărătorului şi că procedurile întreprinderii trebuie adaptate în acest sens.

O altă problemă apărută la cumpărări din alte state constă în aceea că sumele din facturile furnizorilor se exprimă adeseori în alte devize decât leul. Înregistrarea în contabilitate se face însă în lei, adică va interveni un

Scanned with OKEN Scanner

curs de schimb. Norma contabilă obligă la folosirea cursului de schimb valutar de la data recepţiei bunurilor. Diferenţele ulterioare de curs nu trebuie în nici un caz să afecteze costul de achiziţie – ele rămân pe cheltuieli sau se duc la venituri atunci când se constată.

6.2.1.4. Cumpărări cu reduceri diverse

Vedem uneori pe facturi sume trecute cu semnul minus. În principiu, aceste sume se referă la unele corecţii sau, adeseori, la reduceri acordate de furnizor clienţilor din diverse motive: volumul cumpărărilor, situaţia particulară a clienţilor, plata înainte de scadenţă, diverse campanii promoţionale etc.

Din punct de vedere contabil, reducerile trebuie împărţite în două mari categorii:

- **reduceri financiare**, adică cele acordate formal pentru plata înainte de scadenţă – acestor reduceri li se mai spune *sconturi*;
- **reduceri comerciale**, adică cele care nu se încadrează la financiare. În norme se prezintă explicit trei astfel de reduceri: rabaturi (acordate pentru neconcordanţe cu contractul), remize (acordate punctual pentru situaţii deosebite cum ar fi volumul mare de cumpărări) şi risturnuri (acordate periodic, de regulă în funcţie de volumul afacerilor realizate în perioada respectivă).

În practică, nu se face mereu distincţia între cele două categorii de reduceri. Aceasta se datorează şi faptului că, pe facturi, ele apar adeseori cu denumirea **discount**, una foarte ambiguă, chiar dacă plăcută anglofonilor. Separarea dintre reducerile comerciale şi cele financiare este necesară pentru că efectele lor asupra rezultatului contabil sunt diferite:

- reducerile financiare afectează rezultatul financiar, rezultat fără prea mare relevanţă în aprecierea performanţelor entităţii;
- reducerile comerciale afectează rezultatul de exploatare, adică rezultatul care caracterizează cel mai bine activitatea şi performanţele firmei şi care stă la baza stabilirii unor indicatori importanţi în analiza financiară efectuată de bănci sau de alţi utilizatori ai informaţiilor contabilităţii.

În cele ce urmează încercăm să punem în evidenţă mai multe tipuri de reduceri: a) reducere procentuală acordată de furnizor direct pe factura de livrare; b) reducere valorică acordată direct pe factura de livrare, dar nu doar pentru livrarea respectivă, ci şi pentru alt eveniment; c) reducere sub forma unor bunuri acordate „gratuit"; d) reducere comercială acordată pe o factură ulterioară; e) reducere financiară pentru care se întocmeşte factură.

Scanned with OKEN Scanner

a) Reducere procentuală

Dacă pe factură furnizorul trece o **reducere într-o cotă procentuală**, atunci consecinţele sunt uşor de identificat:

- la vânzător, venitul va fi egal cu preţul de vânzare fără TVA, obţinut după scăderea din preţul de facturare a reducerii procentuale găsite în factură – pe de altă parte taxa colectată ara ca bază de calcul suma din care s-a scăzut reducerea;
- la cumpărător, recepţia se face pentru fiecare din bunurile apărute pe rândurile trecute în factură; astfel, costul unitar al fiecărui element cumpărat este egal cu preţul din factură din care se scade procentul de reducere; pentru a evita efectele rotunjirilor, este bine ca la unul din elementele din factură să punem diferenţa de până la totalul de plată fără TVA[5].

Un exemplu simplu: avem o factură cu următoarele date completate de furnizor:

Nr. crt.	*Denumire element*	*Unitatea de măsură*	*Cantitatea*	*Preţ unitar*	*Valoare*	*TVA (21%)*
0	*1*	*2*	*3*	*4*	*5=3x4*	*5x0,21*
1	Stoc nr. 1	bucăţi	30	151,25	4.537,50	952,88
2	Stoc nr. 2	pachete	150	66,00	9.900,00	2.079,00
3	Stoc nr. 3	bucăţi	200	5,86	1.172,00	246,12
4	Stoc nr. 4	baxuri	7	18,95	132,65	27,86
	Total parţial				*15.742,15*	*3.305,85*
5	Reducere 5% x 15.742,15 =				-787,11	-165,29
Total					**14.955,04**	**3140,56**
Total de încasat					**18.095,60**	

Pentru **furnizor**, venitul total (cifra de afaceri) realizat din vânzarea aferentă facturii schiţate mai sus este de 14.955,04 lei, iar taxa colectată ajunge la 3.140,56 lei, ceea ce conduce la un total de încasat de 18.095,60 lei.

Pentru **client**, lucrurile sunt puţin mai complicate, în sensul că recepţia trebuie făcută cu recunoaşterea reducerii pe fiecare element de stoc recepţionat. Nu mai avem nevoie de calcule complicate de repartizare, pentru că este suficient să scădem 5% din costul unitar al fiecărei structuri de stoc aprovizionate. Astfel, pe nota de recepţie o să găsim (teoretic) sumele stabilite conform calculelor ce urmează:

5 Putem să calculăm diferenţa pentru ultimul element din factură, dar se poate să alegem elementul cu valoarea cea mai mare, pentru a diminua efectul rotunjirilor asupra mărimilor individuale.

Scanned with OKEN Scanner

Nr. crt.	*Denumire element*	*Unitatea de măsură*	*Valoare din factură*	*Valoare după reducere*[6]	*Cantitate*	*Preț unitar după reducere*
0	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*	*6=4/5*
1	Stoc nr. 1	bucăți	4.537,50	4.310,63	30	143,6875
2	Stoc nr. 2	pachete	9.900,00	9.405,00	150	62,7000
3	Stoc nr. 3	bucăți	1.172,00	1.113,40	200	5,5670
4	Stoc nr. 4	baxuri	132,65	126,02	7	18,0025
			15.742,15	14.955,04	–	–
TVA				**3.140,56**		
Total de plată				**18.095,60**		

Vi se pare din nou complicat? Dacă da, trebuie să știți că, și de data asta, unii contabili nu repartizează reducerea asta pe fiecare stoc recepționat în parte, ci simplifică semnificativ făcând recepția la prețul unitar din factură și punând reducerea la venituri (uneori chiar la venituri financiare). Această din urmă soluție este una neprincipială, dar se pare că unii o acceptă tocmai din motive de simplificare. În acest context, nu putem să nu identificăm cel puțin un efect fiscal: dacă firma este plătitoare de impozit pe venit, atunci va plăti impozit pe o sumă care nu are ce căuta la venituri. O să mai regăsim această recunoaștere a reducerilor la venituri și la alte exemple din continuarea discuției...

b) Reducere valorică pe factură

Putem să ne imaginăm că astfel de reduceri apar mai frecvent. Astfel, problema contabilizării lor este una importantă și ar fi interesant ca practicile contabililor să fie unitare. Dacă toți am înțelege și am interpreta în același mod norma contabilă, foarte probabil, soluțiile alese ar fi aceleași. Situațiile practice sunt însă atât de diverse, părerile contabililor și ale altor persoane implicate în afaceri sunt și ele adeseori diferite, așa încât să nu ne mirăm dacă pentru un același tip de tranzacție găsim, la firme diferite ori la persoane diferite mai multe maniere diferite de contabilizare.

Începem exemplificarea cu o situație simplă de tot: pe factură furnizorul trece bunurile livrate, cu preț unitar, valoare, TVA și, pe ultimul rând al facturii acordă o reducere (căreia îi spune *reducere* sau *rabat* sau *discount*

6 Aici este preferabil ca un element din factură valoarea corespunzătoare să se calculeze prin diferență (am optat pentru ultima poziție): din totalul după reducere este de 14.955,04 lei scădem valorile atribuite primelor trei poziții.

Scanned with OKEN Scanner

sau altfel) exprimată doar valoric. Din factura furnizorului am putea extrage următoarele:

Nr. crt.	*Denumire element*	*Unitatea de măsură*	*Cantitatea*	*Preț unitar*	*Valoare*	*TVA (21%)*
0	*1*	*2*	*3*	*4*	*5=3x4*	*5x0,21*
1	Stoc nr. 1	bucăți	175	77,25	13.518,75	2.838,94
2	Stoc nr. 2	pachete	21	81,35	1.708,35	358,75
	Total parțial		–	–	*15.227,10*	*3.197,69*
	Reducere (discount)		-1	500	-500	-105,00
Total					**14.727,10**	**3.092,69**
Total de încasat					**17.819,79**	

Pentru furnizor, nu apar probleme deosebite: venitul (cifra de afaceri) este de 14.727,10 lei. Totuși, ne punem repede întrebarea de ce a acordat furnizorul reducerea respectivă? Răspunsul nu este întotdeauna evident. Putem, de exemplu, să ne gândim la situații precum:

- valoarea facturii este mare și că justifică o reducere;
- clientul are o relație privilegiată cu vânzătorul;
- vânzătorul are o listă predeterminată de prețuri, dar prețurile efective se negociază cu clientul în funcție de situația concretă;
- vânzătorul trece în factură prețuri unitare pe care le vrea mai mari decât costurile suportate de el, dar din negocierea cu clientul (sau de pe urma unei licitații) prețul final este mai mic decât costul cu care furnizorul are înregistrate bunurile – cea mai simplă soluție de a părea că nu se vinde sub cost este acordarea unei reduceri, pe aceeași factură sau pe alta.

Din punct de vedere al clientului, la recepție este necesar să se stabilească un cost unitar relevant pentru fiecare categorie de stoc din factură. Spuneam că găsim cel puțin trei soluții:

1) reducerea se repartizează proporțional pe fiecare bun cumpărat;

2) bunurile se înregistrează la prețurile unitare din factură, iar reducerea se recunoaște la venituri;

3) bunurile se înregistrează la prețurile unitare din factură, iar reducerea se recunoaște ca o diminuare de cheltuială.

În exemplul nostru, dacă reducerea se acordă doar în pentru livrarea respectivă, atunci prima soluție este cea conformă cu normele contabile. Asta

Scanned with OKEN Scanner

nu înseamnă că în practică nu se aplică şi una din celelalte două (îndeosebi a doua) din motive diverse.

Pentru aplicarea primei soluţii este necesar să repartizăm reducerea pe fiecare bun cumpărat[8]:

Nr. crt.	*Denumire bun*	*Valoare la preţ de cumpărare*	*Reducere repartizată*	*Cost de achiziţie total*	*Cantitate*	*Cost de achiziţie unitar (lei/UM)*
0	*1*	*2*	*3*	*5=2+3*	*4*	*6=5/4*
1	Stoc nr. 1	13.518,75	13.518,75 x (-500/15.227,10) = -443,90	13.074,85	175	74,7134
2	Stoc nr. 2	1.708,35	1.708,35 x (-500/15.227,10) = -56,10	1.652,25	21	78,6788
	Total	**15.227,10**	**-500,00**	**14.727,10**	–	–

În aplicarea soluţiilor 2 şi 3, costul unitar trecut pe nota de recepţie este egal cu preţul din factură, adică 77,25 lei/bucată pentru stocul nr. 1 şi 81,35 lei/pachet pentru stocul nr. 2.

Un alt tip de tranzacţie este foarte întâlnit la operatorii de telefonie. Cumpărăm un telefon (de fapt un terminal mai complex, cu multe funcţii suplimentare celei de telefon propriu-zis). Preţul de cumpărare (fără TVA) este de 2.500 lei dar, pentru că facem şi un abonament, primim o reducere astfel încât cumpărăm aparatul cu doar 1.700 lei. Pe factura de la furnizor, este posibil să apară următoarele elemente:

Nr. crt.	*Denumire element*	*Unitatea de măsură*	*Cantitatea*	*Preţ unitar*	*Valoare*	*TVA (21%)*
0	*1*	*2*	*3*	*4*	*5=3x4*	*5x0,21*
1	Telefon	bucăţi	1	2.500,00	2.500,00	525,00
2	Reducere pentru abonament		-1	800,00	-800,00	-168,00
Total					**1.700,00**	**357,00**
Total de încasat					**2.057,00**	

8 Aplicăm din nou regula de trei simplă, complicată prin calculul unui coeficient de repartizare.

Scanned with OKEN Scanner

La furnizor, cea mai simplă cale este să se recunoască o cifra de afaceri la nivelul sumei de 1.700 lei[9]. La cumpărător, avem de ales una din cele trei soluţii propuse mai sus sau chiar să adaptăm ceva mai atent principiile contabile, pentru a ţine cont de faptul că tranzacţia combină o vânzare imediată de bunuri cu o prestare viitoare de servicii, propunând o a patra soluţie... Pentru a alege varianta potrivită, ne întrebăm din ce motiv s-a acordat reducerea: mai degrabă pentru că s-a cumpărat aparatul sau mai degrabă pentru că s-a făcut abonament? Răspunsul pe care îl considerăm corect este că reducerea ţine de ambele tranzacţii. Din aceste considerente, ar trebui că corectăm atât costul de achiziţie al telefonului, cât şi cheltuiala viitoare cu abonamentele. Şi de data asta credem că practicile sunt diverse: este probabil să întâlnim, la firme diferite sau la contabili diferiţi, soluţii divergente.

c) Bunuri acordate „gratuit"

Uneori, tehnicile prin care furnizorii încearcă să stimuleze vânzările constau în oferirea de bunuri „gratuite", odată cu achiziţionarea unei anumite cantităţi dintr-o marfă sau alta. Am pus termenul *gratuit* între ghilimele deoarece fondul economic al tranzacţiei s-ar putea să nu confirme acest caracter. În orice caz, pentru a putea justifica ieşirea din gestiune a bunurilor astfel date, vânzătorul are cel puţin două soluţii:

1) să încadreze acordarea de bunuri într-o acţiune mai amplă de promovare a vânzărilor, cheltuiala astfel apărută fiind considerată o cheltuială cu publicitatea; pentru aceasta trebuie, în principiu, să existe o decizie a conducerii (administrator, consiliu de administraţie etc.);

2) pentru a evita orice îndoială fiscală şi/sau juridică cu privire la acordarea „gratuită" a bunurilor respective, ele apar pe factura întocmită la livrarea celorlalte bunuri şi, pe aceeaşi factură, se trece o reducere egală cu preţul de facturare al bunului acordat „gratuit".

În această a doua situaţie, tratamentul contabil este identic cu cel trasat mai sus pentru reducerile valorice acordate pe factură:

- la vânzător, cifra de afaceri (venitul) este egală cu preţul de vânzare net fără TVA şi descărcarea gestiunii se face fără nici un fel de problemă, atât pentru bunurile vândute efectiv, cât şi pentru cel acordat „gratuit";
- la cumpărător, reducerea valorică se repartizează pentru a influenţa costul de achiziţie al tuturor bunurilor din factură.

Putem, de exemplu, să întâlnim situaţia următoare: la un calculator cumpărat se acordă gratuit o geantă. Factura ar putea fi rezumată astfel:

9 În normele internaţionale a intervenit o schimbare majoră a modului de contabilizare a tranzacţiilor la vânzările combinate de bunuri şi servicii (de exemplu, telefon + abonament); această schimbare (IFRS 15) va fi valabilă din 2017 şi complică serios calculele şi înregistrările la vânzător.

Scanned with OKEN Scanner

Nr. crt.	*Denumire element*	*Unitatea de măsură*	*Cantitatea*	*Preț unitar*	*Valoare*	*TVA (21%)*
0	*1*	*2*	*3*	*4*	*5=3x4*	*5x0,21*
1	Calculator	bucăți	1	2.785,00	2.785,00	584,85
2	Geantă	bucăți	1	101,25	101,25	21,26
	Total parțial	–	–	–	2.886,25	606,11
	Reducere (discount)		-1	101,25	-101,25	-21,26
Total					**2.785,00**	**584,85**
Total de încasat					**3.369,85**	

Rezolvarea concretă se face și aici repartizând reducerea de 101,25 lei pe ambele elemente din factură (după modelul arătat la un exemplu precedent).

Într-un alt gen de situație putem să întâlnim livrări care să sune cam așa: 12 bucăți la preț de 10! La vânzător, rezolvarea-i simplă: se trece la venit prețul de vânzare fără TVA, în timp ce cumpărătorul recepționează 12 bucăți, al căror cost de achiziție se obține împărțind prețul plătit (fără TVA) la 12.

d) Reducere comercială acordată pe o factură ulterioară

Stimularea vânzărilor se poate traduce uneori și prin acordarea de reduceri periodice în funcție de vânzările efectuate în relația cu clienții. De exemplu, s-ar putea trece în contracte că, la depășirea unui anumit prag al cifrei de afaceri realizate cu un client anume, se acordă o reducere de 1% din suma facturată în perioada respectivă. Din punct de vedere contabil, tranzacția se va concretiza în:

- la furnizor, înregistrăm o vânzare obișnuită, cu sumele trecute cu minus (în roșu) și cu scăderea venitului pusă într-un cont specific (709 *Reduceri comerciale acordate*) – se spune că se face *factură în roșu*;
- la cumpărător, trebuie să facem un test cu privire la tipul de achiziție pentru care primim reducerea și la existența sau nu în entitate a bunurilor pentru care primim reducerea:
- dacă reducerea se referă la servicii, atunci cumpărătorul înregistrează o diminuare de cheltuială, printr-un cont specific: 609 *Reduceri comerciale primite*;

Scanned with OKEN Scanner

- dacă reducerea se referă la stocuri şi acestea nu mai există în entitate la data primirii reducerii, atunci contabilizarea se face tot prin diminuarea cheltuielii amintite mai sus;
- dacă reducerea se referă la o imobilizare pusă deja în funcţiune, atunci contabilizarea reducerii se va face ca o subvenţie eşalonată pe durata de amortizare;
- dacă reducerea se referă la stocuri pe care le mai avem încă în entitate, atunci norma contabilă ne obligă să corectăm costul de achiziţie a acestor stocuri, cu condiţia să dispunem de informaţiile necesare.

Pentru a stimula şi mai tare vânzările, furnizorii care acordă astfel de reduceri ar putea să propună de fapt un fel de livrare gratuită: pe aceeaşi factură apar bunurile vândute, precum şi reducerea, astfel încât totalul de plată să fie 0. Atât pentru cumpărător, cât şi pentru vânzător trebuie avut în vedere faptul că reducerea de pe o astfel de factură s-ar putea să nu se refere la livrarea de pe factura cu pricina, ci la mai multe livrări anterioare. Din acest motiv, contabilul efectuează două înregistrări pe aceeaşi factură: o livrare/recepţie obişnuită, pe de o parte, şi o reducere, pe de altă parte. În orice caz, putem presupune că o astfel de factură nu le place contabililor. Ei ar prefera să se întocmească două facturi distincte: una pentru livrarea propriu-zisă şi una pentru reducere, fiecare înregistrată distinct, chiar dacă suma totalurilor de plată din cele două facturi este 0. Şi mai neplăcută este situaţia contabilului atunci când reducerea cu pricina apare pe o factură al cărei total de plată este mai mare: de exemplu, se livrează bunuri la preţ de livrare de 1.000 lei şi reducerea acordată pentru toate livrările din cursul perioadei este de 600 lei. Ce face contabilul? În primul rând trebuie să identifice clar motivul acordării reducerii. Dacă poate să-şi dea seama că reducerea este pentru ansamblul tranzacţiilor dintr-o perioadă, atunci înregistrează o recepţie de bunuri de 1.000 lei şi o diminuare de cheltuială de 600 lei; dacă nu se poate stabili o astfel de relaţie între reducere şi achiziţiile dintr-o perioadă, atunci, probabil, se va repartiza reducerea pe bunurile recepţionate.

e) Reduceri financiare

Motivul pentru care furnizorul acordă reducere financiară clientului este plata înainte de scadenţă. Această explicaţie este simplă (chiar simplistă, îndrăznim să spunem). În unele contracte ar putea apărea o clauză potrivit căreia, dacă se achită datoria înainte de o dată precizată, atunci furnizorul acceptă să încaseze mai puţin. Raţionamentul care stă la baza unui astfel de comportament este următorul: furnizorul are grijă ca în preţul de vânzare să includă şi o oarecare remunerare a întârzierii la plată – dacă

Scanned with OKEN Scanner

încasează înainte de scadenţă, se justifică renunţarea la o parte din remunerarea respectivă. Normele contabile ceva mai complete (IFRS) nuanţează serios acest gen de tranzacţie, dar rezolvarea oferită este mult mai complicată decât cea adoptată de normalizatorul român, aşa că o ignorăm...

Dacă, de exemplu, clientul are de plătit 1.500 lei şi achită această sumă înainte de scadenţa contractuală, beneficiind de o reducere de 2%, atunci efectele sunt:

- în contabilitatea clientului, dispare datoria de 1.500 lei, banii scad cu doar cu 1.470 lei, diferenţa de 30 lei reprezentând un venit financiar;
- în contabilitatea furnizorului, dispare creanţa de 1.500 lei, intră în contul la bancă 1.470 lei, diferenţa de 30 lei reprezentând o cheltuială financiară.

În mecanismul descris mai sus ar trebui să ţinem cont şi de TVA: furnizorul a colectat taxă pentru tot preţul de vânzare, dar nu încasează decât o parte din acesta. Pare justificată ajustarea taxei colectate de furnizor. Această ajustare se poate realiza doar dacă furnizorul întocmeşte o factură în roşu pentru reducerea acordată.

6.2.2. Costul de producţie

Pentru bunurile cumpărate, principalele informaţii necesare în calculul costului de achiziţie se găsesc în unul sau mai multe documente provenite de la terţi: facturi, declaraţii, avize, borderouri... Dacă însă întreprinderea se ocupă cu producţia, atunci stabilirea valorii de intrare a bunurilor produse impune organizarea şi parcurgerea unor proceduri ceva mai complicate. Stabilim aceste proceduri în funcţie de particularităţile procesului de producţie. Ne interesează mai ales care sunt costurile suportate pentru obţinerea produselor, ce succesiune au fazele producţiei, ce documente ar trebui întocmite pentru a surprinde cât mai bine faza de producţie. Stabilirea unui astfel de cost de producţie nu este o sarcină strict contabilă. Este important ca, în definirea procedurilor, să intervină şi competenţele (mai ales tehnice) ale persoanelor responsabile cu producţia.

Norma contabilă ne spune că într-un cost de producţie trebuie să includem două mari categorii de cheltuieli:

- cheltuieli directe de producţie;
- cheltuieli indirecte de producţie.

Înainte de a vedea ce înseamnă *directe* şi *indirecte*, observăm că în costul de producţie calculat de contabil nu intră decât **cheltuieli de producţie.** Acestea reprezintă cheltuielile înregistrate cel mult la nivelul secţiei de producţie. Se exclud astfel, de la includerea în cost, cheltuielile generale, cele de desfacere, cele administrative înregistrate la alt nivel decât cel al

Scanned with OKEN Scanner

secției de producție. Nu trebuie să căutăm în costul de producție cheltuieli cu telefoanele, cu dobânzile, cu întreținerea generală, cu serviciile generale de contabilitate, cu dobânzile, cu salariile agenților de vânzări, ale directorului financiar și ale directorului general, cu serviciile de pază etc.

Revenind la cheltuielile de producție (de la nivelul unei secții) stabilim criteriul în funcție de care se face distincția între *directe* și *indirecte*:

- cheltuielile directe se identifică direct pe produsul obținut – adică știm cât s-a consumat pentru fiecare tip de produs obținut;
- cheltuielile indirecte se localizează fie la nivelul secției, fie la nivelul mai multor tipuri de produse – ele nu se pot localiza la nivelul unui singur produs, lucrare sau serviciu, ci sunt comune mai multor purtători de costuri.

Pentru exemplificare, reținem:

- principalele **cheltuieli directe** de producție:
  - materiile prime: se știe ce cantitate de materie primă este necesară pentru obținerea fiecărui produs în parte; se cunoaște de asemenea costul unitar de achiziție al materiilor prime respective;
  - unele materiale consumabile directe;
  - salariile directe, adică salariile personalului implicat direct în producția de bunuri, lucrări sau servicii: știm, din normele tehnice, numărul de ore necesare pentru obținerea unei unități de produs și cunoaștem tarifele orare medii;
  - alte cheltuieli identificate direct pe produs, lucrare, comandă, serviciu;
- principalele **cheltuieli indirecte** de producție:
  - cheltuielile cu întreținerea și funcționarea utilajelor folosite pentru obținerea mai multor produse: amortizări, întreținere, energie, gaz, salarii etc.;
  - cheltuieli generale ale secției: iluminat, încălzire, salariile persoanelor ale căror sarcini cuprind urmărirea mai multor produse, amortizarea construcțiilor din secție etc.

Calculul costurilor este una din sarcinile contabilității de gestiune. Bineînțeles că, în practică, entitățile adaptează regulile astfel încât putem găsi de la sisteme complexe de calcul al costurilor până la sisteme simpliste (până la a fi rudimentare). Probabil că există chiar entități care să nu fi organizat un sistem coerent de calcul al costurilor de producție. Pentru a stabili costurile de producție în mod rezonabil și credibil, este important ca, la contabilizarea documentelor care justifică diversele consumuri, să se noteze și destinația consumurilor respective: produsul, lucrarea, serviciul,

Scanned with OKEN Scanner

secția etc. Pe baza acestei identificări (realizată practic printr-o codificare specifică), contabilul va prelucra cheltuielile respective și, în funcție de criteriile de repartizare stabilite de conducere, va calcula niște costuri de producție.

6.2.3. Valoarea de aport

La înființarea societăților, aporturile puse de asociați/acționari la dispoziția societății se concretizează, de multe ori, în bani. Legea spune că aporturile în bani sunt obligatorii, dar permite și aporturi în bunuri. Formularea expresă din lege obligă ca aporturile în natură să fie evaluabile din punct de vedere economic.

Din punct de vedere contabil, valoarea atribuită bunurilor primite ca aport devine valoare de intrare – numită valoare de aport – și ar trebui să fie reprezentativă pentru bun, în starea și în locul unde se află. Pentru aceasta este foarte utilă intervenția unui evaluator[10]. Acolo unde sunt mai mulți asociați/acționari, ne putem imagina că intervine și o oarecare negociere între aceștia în stabilirea valorilor de aport definitive ale bunurilor aduse de unii.

6.2.4. Valoarea justă

Norma contabilă spune că la intrarea în entitate a bunurilor primite cu titlu gratuit, valoarea de intrare a acestora trebuie să fie **valoarea justă.** Din OMFP nr. 1802/2014 aflăm că valoarea justă este suma pentru care activul ar putea fi schimbat de bunăvoie între părți aflate în cunoștință de cauză în cadrul unei tranzacții cu prețul determinat obiectiv. Putem aprecia că situațiile în care se primesc bunuri gratuite sunt rare, dar discuția despre valoarea justă poate prezenta interes având în vedere faptul că această valoare se invocă adeseori în contabilitate și în alte momente.

6.2.5. Valoarea nominală a creanțelor și a datoriilor

Creanțele și datoriile nu sunt bunuri în sens fizic, așa încât nu le putem aplica regulile dezvoltate mai sus pentru costul de achiziție ori pentru costul de producție. În evaluarea creanțelor și datoriilor, plecăm de la premisa că, aproape întotdeauna, consemnarea contabilă a unei creanțe/datorii se face pe baza unui document justificativ: factură, aviz, stat de salarii, contract, act constitutiv, notă de recepție, proces-verbal de imputare etc. Înregistrarea în contabilitate se face la nivelul sumei trecute în documentul

10 Legea chiar obligă ca, în anumite situații, valoarea aportului în natură să fie stabilită pe baza unei expertize de specialitate.

Scanned with OKEN Scanner

cu pricina, sumă devenită **valoare nominală**. De exemplu, din factură luăm totalul de plată drept evaluare a creanței (la vânzător) și a datoriei (la cumpărător). În statul de salarii găsim valori nominale pentru mai multe datorii: față de salariați, dar și față de organismele cărora li se vor vira contribuțiile sociale și fiscale aferente salariilor.

Dacă documentul pe baza căruia se recunoaște datoria/creanța are sumele exprimate în valută, atunci evidența contabilă se va ține și în valuta respectivă și în lei. Pentru a obține suma în lei se folosește cursul de schimb[11] de la data efectuării tranzacției.

6.3. Specificul evaluării la ieșirea din organizație a activelor și a datoriilor

Regula generală este aparent simplă: **evaluarea activelor și a datoriilor la ieșirea din entitate se face la valoarea de intrare**. Pentru respectarea acestei reguli este necesară o organizare a sistemului informațional contabil care să permită păstrarea valorii de intrare a activelor și a datoriilor până la ieșirea acestora din entitate. Pentru multe elemente, ieșirea are loc destul de repede – este vorba despre cele mai multe active circulante – dar există și active pentru care ieșirea este amânată serios în raport cu momentul intrării. În toate cazurile, contabilitatea trebuie să ofere, din documente sau din înregistrări, informația cu privire la valoarea de intrare.

Dacă, de exemplu, entitatea a pus în funcțiune o imobilizare corporală cu valoarea de intrare de 100.000 lei și cu durata estimată de amortizare de 8 ani, atunci este foarte probabil ca, peste 8 ani să se scoată din funcțiune mijlocul fix și această ieșire să se evalueze tot la 100.000 lei. Pentru aceasta, valoarea de intrare a imobilizării se regăsește într-un document numit *fișa mijlocului fix*, document pe care entitatea îl va păstra cel puțin atât timp cât bunul respectiv este în funcțiune. Raționamentul descris mai sus poate fi valabil pentru multe active imobilizate, dar și pentru unele active circulante a căror evidență se poate ține individual. Totuși, viteza mare de rotație a activelor circulante și, mai ales, cantitățile mari din astfel de bunuri cu care lucrează entitatea obligă la aplicarea unor reguli mai complete în cazul evaluării lor la ieșire.

Pentru a schița niște reguli cu valabilitate generală, împărțim activele (regulile se aplică mai puțin pentru datorii) în două mari categorii:

- active identificabile individual;
- active fungibile (interschimbabile).

11 Asta-i formularea din norma contabilă. Pentru a lămuri mai bine situația, trebuie precizat ce curs de schimb: este vorba despre cel făcut public de banca centrală.

Scanned with OKEN Scanner

Prima categorie – **activele identificabile individual** – include active pentru care evidența contabilă se ține (sau se poate ține) pe fiecare obiect de evidență în parte. Avem aici multe imobilizări (a se vedea mai sus), dar și unele stocuri cu valori unitare mari sau cu caracteristici care ne obligă să le evidențiem individual. Aceste active nu se amestecă între ele, chiar dacă deținem mai multe bucăți din același sortiment. De exemplu, un producător de autoturisme sau un comerciant de astfel de bunuri găsește elemente de identificare unice pentru fiecare autoturism în parte, fără să existe un risc major de a confunda un obiect de evidență cu altul. Se aplică astfel, **metoda identificării specifice**.

Pentru cea de-a doua categorie – **activele fungibile** – evidența unitară a obiectelor care compun categoria nu prea este posibilă sau, dacă se poate realiza totuși, atunci este foarte costisitoare. Unitățile individuale din aceste categorii de active se amestecă unele cu altele, se pot confunda ușor între ele, nefiind deloc practică evidența lor individuală. Ne putem imagina, de exemplu, cerealele procurate din mai multe surse, la prețuri diferite, și puse în aceleași silozuri. În același gen de raționament se încadrează marea majoritate a stocurilor, dar și unele active financiare, cum ar fi acțiunile de același tip cumpărate la momente diferite, la prețuri diferite. Pentru evaluarea acestora, soluția contabilă se bazează pe documentele de intrare și oferă mai multe metode convenționale de stabilire a valorilor de ieșire. În cazul stocurilor, metodele recomandate de normele contabile sunt următoarele:

- metoda costului mediu ponderat;
- metoda primul intrat – primul ieșit (FIFO);
- metoda ultimul intrat – primul ieșit (LIFO);
- metoda costurilor prestabilite;
- metoda prețului de vânzare cu amănuntul (aplicabilă îndeosebi stocurilor de marfă din magazinele mari, cu rulaje pe măsură).

Aplicarea unei metode trebuie să se facă de o manieră consecventă, conform principiului contabil al permanenței metodelor. Dacă prețurile stocurilor ar rămâne neschimbate măcar pe termen mediu, atunci aplicarea oricărei metode ar duce la aceleași rezultate. În România dinainte de 1990, toate prețurile erau administrate la nivel central și nu se schimbau decât în urma unei hotărâri luate în acest sens de autorități. Pentru contabili, evaluarea stocurilor era extrem de simplă – valorile unitare de intrare nu se schimbau, așa încât se știa că pentru evaluarea cantităților ieșite se folosea prețul unitar impus de autorități și același pentru toți. În condițiile unei piețe normale, unde prețurile se modifică în funcție de factori pe care entitățile nu-i pot controla, aplicarea uneia din metodele convenționale amintite mai sus devine necesară și rezultatele aplicării unei metode diferă, de regulă, de rezultatele aplicării celorlalte.

Scanned with OKEN Scanner

Exemplificăm imaginându-ne o situaţie extrem de simplă: în legătură cu un stoc oarecare, au loc următoarele tranzacţii în cursul perioadei (tranzacţiile sunt prezentate în ordine strict cronologică):

- intrarea nr. 1: 15.000 bucăţi la cost unitar de achiziţie de 6,50 lei/bucată;
- intrarea nr. 2: 32.600 bucăţi la cost unitar de achiziţie de 7,15 lei/bucată;
- ieşire de 37.500 bucăţi.

Din punct de vedere cantitativ, lucrurile sunt clare şi nu depind în nici un fel de metoda de evaluare aleasă: după cea de-a doua intrare, cantitatea disponibilă este de 15.000 + 32.600 = 47.600 bucăţi. După ieşirea de 37.500 bucăţi, mai rămân în stoc 47.600 – 37.500 = 10.100 bucăţi.

Din punct de vedere valoric, intrările se pot schematiza astfel:

Intrarea	*Cantitate*	*Cost unitar*	*Valoare de intrare totală*
1	15.000	6,50	97.500,00
2	32.600	7,15	233.090,00
Total stoc disponibil	**47.600**	–	**330.590,00**

Valoarea la cost de achiziţie efectiv a stocului disponibil pentru consum (vânzare) este de 330.590,00 lei, indiferent de metoda aleasă pentru evaluarea ieşirilor.

În continuare, vom calcula valoarea ieşirilor aplicând primele trei metode din lista de mai sus (costul mediu ponderat, FIFO şi LIFO).

1) Metoda **costului mediu ponderat** (cmp) ne obligă să calculăm o medie a costurilor unitare de intrare. Această medie nu poate fi una simplă [(6,50 + 7,15)/2 = 6,825 lei/bucată] deoarece loturile intrate cuprind cantităţi diferite. Ponderarea se face tocmai pentru a ţine cont de cantitatea din fiecare lot. Astfel, ajungem la următorul cost:

$$cmp = \frac{15.000 \times 6,50 + 32.600 \times 7,15}{15.000 + 32.600} = \frac{330.590}{47.600} = 6,9452 \text{ lei/bucată.}$$

Valoarea ieşirii este obţinută înmulţind cantitatea ieşită cu costul mediu ponderat: 37.500 x 6,9452 = 260.445,00 lei.

După stabilirea valorii ieşirii, obţinem imediat valoarea la cost de achiziţie a bunurilor rămase în stoc. Pentru aceasta avem două soluţii:

- înmulţim cantitatea rămasă cu costul mediu ponderat;

Scanned with OKEN Scanner

- calculăm soldul ca diferență între valoarea disponibilă și valoarea ieșirilor.

A doua soluție este cea mai bună, pentru că permite neutralizarea efectului rotunjirilor. Dacă, de exemplu, reținem prima variantă, atunci valoarea stocului final ar fi de 10.100 x 6,9452 = 70.146,52 lei, în timp ce a doua variantă de dă o valoare a stocului egală cu 330.590,00 – 260.445,00 = 70.145,00 lei. Pentru a nu pierde urma diferenței de 1,52 lei dintre cele două rezultate, trebuie să reținem varianta a doua.

2) Metoda **FIFO** este, alături de LIFO, o metodă bazată pe epuizarea stocurilor. Cantitatea ieșită se evaluează la costul unitar al primului lot disponibil, în ordine cronologică. Dacă primul lot nu este suficient (cantitativ) pentru a evalua toată cantitatea ieșită, atunci se trece la costul unitar al celui de-al doilea lot disponibil, în ordine cronologică ș.a.m.d. Pentru exemplul nostru, cantitatea ieșită este de 37.500 bucăți. În primul lot disponibil avem doar 15.000 bucăți, deci îl vom epuiza, urmând ca diferența de 37.500 – 15.000 = 22.500 bucăți să se evalueze la costul unitar al celui de-al doilea lot. Vedem că acest al doilea lot este suficient, așa încât ne oprim aici. Centralizând, găsim o valoare a ieșirii de 15.000 x 6,50 + 22.500 x 7,15 = 97.500,00 + 160.875,00 = 258.375,00 lei. În stocul final au rămas 10.100 bucăți, toate provenind (convențional) din cel de-al doilea lot, adică se evaluează cu 7,15 lei pe bucată și obținem o valoare a stocului final de 10.100 x 7,15 = 72.215,00 lei.

3) Metoda **LIFO** pleacă, în evaluarea ieșirilor, de la costul unitar al ultimului lot disponibil, în ordine cronologică, până la epuizarea acestuia, după care se trece la lotul imediat precedent ș.a.m.d. În calculele noastre, ultimul lot disponibil are 32.600 bucăți, ceea ce înseamnă că nu-i suficient pentru a evalua toată ieșirea de 37.500 bucăți. Ne mai rămân de evaluat 37.500 – 32.600 = 4.900 bucăți pentru care reținem costul unitar al lotului imediat precedent. Pe ansamblu, valoarea ieșirii este egală cu 32.600 x 7,15 + 4.900 x 6,50 = 233.090,00 + 31.850,00 = 264.940,00 lei. În stoc rămân bunuri (15.000 – 4.900 = 10.100 bucăți) situate (convențional) în primul lot disponibil și evaluate la 10.100 x 6,50 = 65.650 lei.

Pentru a vedea mai bine efectele aplicării fiecărei metode, centralizăm rezultatele:

Metoda	*Valoarea intrărilor*	*Valoarea ieșirilor*	*Valoarea stocului final*
CMP	330.590,00	260.445,00	70.145,00
FIFO	330.590,00	258.375,00	72.215,00
LIFO	330.590,00	264.940,00	65.650,00

Scanned with OKEN Scanner

Rezultatele diferă de la o metodă la alta și ne putem imagina că, la volume mari de stocuri, diferențele ajung și ele la sume importante. Singura constantă este că valoarea ieșirilor plus valoarea stocului final este întotdeauna aceeași, indiferent de metodă și, firesc, este egală cu valoarea intrărilor (la care se adaugă, dacă este cazul, valoarea stocului inițial).

Ne punem întrebarea ce metodă este mai bună? Greu de răspuns! Pentru fiecare găsim puncte slabe și puncte tari: una-i mai simplă, alta arată mai bine valoarea stocului final, alta măsoară mai actual ieșirile, una permite liniarizarea costurilor, alta este mai avantajoasă fiscal... Nu ne manifestăm nici o preferință; precizăm doar încă odată că, după alegerea unei metode și punerea acesteia în manualul de proceduri contabile, este obligatoriu să o aplicăm de o manieră consecventă. Mai reținem și faptul că normele contabile internaționale au renunțat la metoda LIFO (începând cu 2005).

Celelalte metode de evaluare amintite în lista de mai sus (costurile prestabilite și metoda prețului de vânzare cu amănuntul) sunt ceva mai dificile, dar sunt necesare mai ales atunci când CMP, FIFO sau LIFO nu se pot aplica ori când costurile aplicării lor sunt prea mari. Din punct de vedere al impactului asupra cifrelor contabile, metoda costurilor prestabilite conduce la aceleași rezultate ca metoda costului mediu ponderat, cu unele mici diferențe rezultate din rotunjiri/trunchieri. Vom reveni asupra acestor două metode într-un subcapitol ulterior...

Regulile contabile permit, uneori, înlocuirea valorii de intrare cu o altă valoare. Este, de exemplu, cazul reevaluării imobilizărilor sau al actualizării elementelor exprimate în devize. Noilor valori atribuite activelor și datoriilor în cauză le putem spune **valori de înregistrare** și ele vor fi cele reținute la evaluarea efectuată cu ocazia ieșirii activelor sau datoriilor cu pricina.

6.4. Evaluarea contabilă a activelor și a datoriilor la inventariere

Inventarierea este operațiunea de pe urma căreia se urmărește stabilirea stării de fapt a activelor și a datoriilor entității. Putem presupune că, de cele mai multe ori, în întreprinderile românești mici, foarte mici și mijlocii, la inventariere se urmărește îndeosebi identificarea cantităților din activele inventariate și mai puțin stabilirea valorilor respectivelor active. Totuși, normele contabile obligă și la stabilirea valorilor de inventar ale activelor și ale datoriilor. În norma specifică referitoare la inventariere (OMFP nr. 2861/2009) se precizează că evaluarea la inventariere se va efectua cu

Scanned with OKEN Scanner

respectarea principiului contabil al permanenței metodelor, potrivit căruia modelele și regulile de evaluare trebuie menținute, asigurând comparabilitatea în timp a informațiilor contabile.

Ca regulă de detaliu pentru bunuri, norma stabilește că evaluarea activelor imobilizate și a stocurilor, cu ocazia inventarierii, se face la valoarea actuală a fiecărui element, denumită **valoare de inventar**, stabilită în funcție de utilitatea bunului, starea acestuia și prețul pieței. La stabilirea acestei valori de inventar se va aplica principiul prudenței. Evaluarea creanțelor și a datoriilor se face la valoarea lor probabilă de încasare sau de plată. Evaluarea creanțelor și a datoriilor exprimate în valută se face la cursul de schimb valutar comunicat de BNR, valabil pentru data încheierii exercițiului financiar.

6.5. Evaluarea contabilă a activelor și a datoriilor la întocmirea situațiilor financiare

Închiderea exercițiului reprezintă un moment important în viața contabilă a întreprinderii. Cu ocazia închiderii anuale este obligatorie întocmirea documentelor contabile de sinteză (numite **situații financiare anuale**). Conform regulii contabile, la încheierea exercițiului financiar, elementele de activ și de datorii se evaluează și se reflectă în situațiile financiare anuale **la valoarea de intrare, pusă de acord cu rezultatele inventarierii.** Punerea de acord a valorii de intrare cu rezultatele inventarierii înseamnă compararea valorii de inventar cu valoarea de intrare și tratarea diferențelor valorice astfel constatate, în virtutea principiului prudenței. În general, deci, diferențele favorabile de valoare se vor ignora (ele ar reprezenta venituri probabile), în timp ce diferențele nefavorabile de valoare se înregistrează întotdeauna. Regulile stabilite pentru evaluarea la închidere pot fi sistematizate astfel:

a) pentru elementele de activ, diferențele constatate în minus între valoarea de inventar și valoarea contabilă netă a elementelor de activ se înregistrează în contabilitate astfel:

- pe seama unei amortizări suplimentare, în cazul activelor amortizabile pentru care deprecierea este ireversibilă;
- pe seama unei ajustări pentru depreciere sau pierdere de valoare, pentru activele neamortizabile și dacă deprecierea este reversibilă;

b) pentru datorii, diferențele constatate în plus între valoarea de inventar și valoarea de intrare se înregistrează în contabilitate ca datorii suplimentare.

Scanned with OKEN Scanner

Găsim aici o altă definiție a **amortizării**: constatarea contabilă a unei deprecieri ireversibile. Totodată, se introduce aici o noțiune pur contabilă: **ajustări pentru deprecierea activelor**, prin care se constată deprecieri reversibile. Aceste deprecieri reversibile se înregistrează pe cheltuieli. Rezultă de aici că, la constatarea unei astfel de deprecieri, rezultatul contabil scade. Această situație este una puțin plăcută managerilor firmelor mari (îndeosebi celor cotate la bursă), obligați să accepte o reducere a performanțelor contabile afișate. Uneori, unii manageri chiar reproșează contabililor că reducerea de profit li s-ar datora și încearcă să convingă pe utilizatori de faptul că o astfel de pierdere este una falsă, fără corespondent în ieșiri de bani. Este adevărat că la constatarea de ajustări pentru depreciere nu ies bani din firmă, dar contabilul nu face decât să fie prudent și să evite ieșirea unor sume care, în lipsa ajustărilor pentru depreciere, ar risca să plece din firmă îndeosebi către acționari/asociați, ca dividende. Or, odată ieșite, sumele respective nu se mai întorc în firmă, motiv pentru care este mai bine să nu iasă, pentru a evita problemele viitoare.

Putem pune în evidență câteva situații foarte sugestive în ceea ce privește deprecierea unor active:

- active imobiliare (terenuri, construcții) cumpărate cu prețuri mari și ale căror valori de inventar este posibil să fi scăzut în raport cu prețul de vânzare;
- creanțe bancare a căror recuperare devine îndoielnică, adică valoarea lor probabilă de încasat ajunge mai mică decât valoarea de intrare și pentru care băncile recunosc o depreciere care le poate afecta serios rezultatele; în acest caz mai intervine și scăderea prețului de piață al activelor cu care s-au garantat creditele respective – motiv în plus pentru contabilizarea deprecierii.

Totuși, dacă ne referim la evoluția prețului unui teren, atunci putem observa că pierderile recunoscute contabil sunt importante, dar nu întotdeauna apar atât de spectaculoase pe cât sunt descrise. Astfel, dacă terenul a fost cumpărat cu 150 euro/m^2 și dacă la închiderea imediat următoare valoarea de piață este de 100 euro/m^2, atunci deprecierea este de 50 de euro/m^2 și ar trebuie să se înregistreze pe cheltuieli[12]. Ne imaginăm în continuare un alt exemplu, schematizat astfel:

12 În realitate, multe întreprinderi românești (îndeosebi din cele mici și mijlocii) nu prea recunosc aceste deprecieri, din motive de comoditate ori din motive fiscale ori pentru că informația care ajunge la contabil nu-i suficientă. Într-adevăr, în contabilitate nu-i de ajuns să avem senzația că prețurile au scăzut, ne trebuie un raport de evaluare cât se poate de concret care să confirme scăderea cu pricina.

Scanned with OKEN Scanner

Data	*Preţul de piaţă al terenului (euro/m²)*
aprilie N (data achiziţiei)	5
decembrie N	6
decembrie N+1	26
decembrie N+2	50
decembrie N+3	69
decembrie N+4	100
decembrie N+5	75
decembrie N+6	60

Costul de achiziţie al terenului este de 5 euro/m² şi înregistrarea iniţială în contabilitate se face la această valoare de intrare. Pentru evaluarea ulterioară, reţinem mai întâi *modelul costului*, adică aplicăm sistematic principiul prudenţei. Astfel, la toate închiderile de după achiziţie, preţul de piaţă – valoarea de inventar – este mai mare decât valoarea de intrare, de unde rezultă că nu avem nici un fel de depreciere contabilă de înregistrat. Ba chiar, dacă facem analiza pentru 31 decembrie N+6, atunci diferenţa se menţine favorabilă şi este egală cu 60 – 5 = 55 euro/m². În ciuda acestei evidenţe contabile, ne putem aştepta de la managerul firmei respective să declare că este afectat de căderea preţurilor terenurilor. Dacă dimpotrivă, întreprinderea optează pentru tratamentul alternativ al reevaluării, atunci la fiecare închidere va recunoaşte atât diferenţele favorabile, cât şi pe cele nefavorabile. Situaţia se poate sintetiza astfel:

Data	*Preţul de piaţă al terenului (euro/m²)*	*Diferenţa de reevaluare recunoscută (euro/m²), faţă de evaluarea precedentă*
aprilie N (data achiziţiei)	5	–
decembrie N	6	1
decembrie N+1	26	20
decembrie N+2	50	24
decembrie N+3	69	19
decembrie N+4	100	31
decembrie N+5	75	-25
decembrie N+6	60	-15

Din punct de vedere tehnic, regula românească spune că diferenţele favorabile de reevaluare nu se trec la veniturile perioadei, ci se înregistrează

Scanned with OKEN Scanner

direct la capitalurile proprii[13]. Oricum, până în N+4, inclusiv, capitalurile proprii au crescut sistematic, ceea ce a permis constatarea contabilă a unei îmbogăţiri scriptice a firmei. În N+5 şi în N+6, capitalurile proprii scad, ceea ce arată o sărăcire scriptică. Şi aici ne întrebăm ce comportament vor adopta reprezentanţii firmei: se vor plânge că au pierdut de pe urma crizei diferenţa dintre 60 şi 100 sau vor recunoaşte că, în fond, faţă de valoarea de intrare de 5 euro/m^2, rămâne un câştig[14] de 60 – 5 = 55 euro/m^2?

Regula generală de evaluare la închidere amintită mai sus (valoarea de intrare pusă de acord cu rezultatele inventarierii, în condiţiile aplicării principiului prudenţei) comportă şi câteva excepţii. Astfel, din punct de vedere al reacţiei valorilor lor la evoluţia cursului de schimb valutar şi a preţurilor, activele şi pasivele se împart în:

- active/pasive monetare: disponibilităţile, cărora le adăugăm creanţele şi datoriile a căror decontare se aşteptă să se efectueze în bani;

şi

- active/pasive nemonetare: cele care nu intră în prima categorie (avem aici stocuri, imobilizări, cheltuieli în avans, capitaluri proprii, venituri în avans).

La închidere, elementele monetare exprimate în valută (disponibilităţi şi alte elemente asimilate, cum sunt acreditivele şi depozitele bancare, creanţe şi datorii în valută) trebuie evaluate şi raportate utilizând cursul de schimb comunicat de BNR şi valabil la data încheierii exerciţiului financiar. Diferenţele de curs valutar, favorabile sau nefavorabile apărute cu această ocazie se înregistrează la venituri sau cheltuieli financiare. Se consemnează în acelaşi mod şi diferenţele favorabile sau nefavorabile aferente creanţelor şi datoriilor exprimate în lei, a căror decontare se face în bani în funcţie de cursul unei valute.

Astfel, dacă avem în cont la bancă suma de 1.500 USD şi intrarea acestor bani s-a înregistrat la cursul de schimb de 4,45 lei/USD (ceea ce face 6.675 lei) şi dacă la închiderea exerciţiului (31 decembrie) banii sunt încă în cont, atunci prezentarea lor în bilanţ se face la cursul de închidere. Presupunem că la închidere cursul este de:

a) 4,55 lei/USD – în acest caz apare o diferenţă de curs valutar egală cu 1.500 x (4,55 – 4,45) = 150 lei; această diferenţă este favorabilă şi se

13 Firmele care aplică IFRS şi deţin investiţii imobiliare pentru care evaluarea se face la valoarea justă, contabilizează toate diferenţele favorabile la venituri şi toate diferenţele nefavorabile la cheltuieli.

14 Repartizat pe cei aproape 7 ani şi 9 luni de deţinere a terenului, câştigul este de 55/7,75 ≈ 7,10 euro/an, ceea ce corespunde unui randament anual de aproape 38%. Pentru determinarea acestui randament (r) am rezolvat (cu ajutorul unui program de calcul tabelar) ecuaţia următoare: 5 x $(1+r)^{7,75}$ = 60.

Scanned with OKEN Scanner

consemnează la venituri financiare, iar banii vor apărea în bilanț la valoarea de 1.500 x 4,55 = 6.825 lei;

b) 4,38 lei/USD – în acest caz, diferența de curs valutar este de 1.500 x (4,38 – 4,45) = -105 lei; de data aceasta diferența este nefavorabilă și se consemnează la cheltuieli financiare, în timp ce suma în devize va apărea în bilanț evaluată la 1.500 x 4,38 = 6.570 lei.

Banii sunt active și putem aprecia că și la celelalte active monetare exprimate în devize (creanțele), situația se prezintă la fel: deprecierea monedei naționale generează diferențe favorabile de curs valutar. Dimpotrivă, în cazul datoriilor în devize, deprecierea monedei naționale are efect contrar: cresc cheltuielile financiare cu diferențele de curs valutar. Devine astfel interesant ca o firmă implicată în tranzacții în devize și care estimează o depreciere a monedei naționale să aibă o poziție valutară netă în care creanțele plus disponibilitățile în devize să depășească datoriile în devize. Dacă din activitatea curentă nu rezultă o astfel de situație, atunci există posibilitatea derulării unor operațiuni de acoperire a riscului valutar. Furnizorii unor astfel de servicii abia așteaptă!

O altă excepție de la principiul clasic al prudenței este impusă de lege în ceea ce privește evaluarea la închidere (și la inventariere) a unor investiții financiare pe termen scurt. Astfel titlurile pe termen scurt (acțiuni și alte investiții financiare) admise la tranzacționare pe o piață reglementată se evaluează la valoarea de cotație din ultima zi de tranzacționare[15], indiferent dacă diferențele de valoare constatate sunt favorabile sau nefavorabile. În bilanț, titlurile respective de trezorerie apar deci la valoarea justă, fără ca aceasta să reprezinte o opțiune a firmei, ca la reevaluarea imobilizărilor corporale. Într-o perioadă de creștere economică, de încredere în piața financiară și de euforie a investițiilor în acest domeniu, prețurile acțiunilor cotate (ca, de altfel, și prețurile altor titluri cotate) la burse cresc. Această creștere se traduce în recunoașterea unor venituri de către deținătorii titlurilor respective, ceea ce se regăsește, mai departe, într-o creștere a profiturilor și, implicit, a capitalurilor proprii. Nu trebuie să uităm însă că aceste venituri nu sunt realizate în sens contabil clasic, ele sunt recunoscute prin derogare de la varianta clasică a principiului prudenței. Derogarea despre care vorbim (evaluarea la valoarea justă) este impusă de normele contabile în numele unei *mai bune* imagini oferite de contabilitate. Nu putem să nu observăm totuși că, de fapt, folosirea valorii juste ca referință în evaluarea

15 Reținem că pentru celelalte valori de plasament, tratamentul este cel general:
– valorile mobiliare pe termen scurt netranzacționate se evaluează la costul istoric mai puțin eventualele ajustări pentru pierdere de valoare;
– valorile mobiliare pe termen lung se evaluează la costul istoric mai puțin eventualele ajustări pentru pierdere de valoare.

Scanned with OKEN Scanner

activelor financiare de tipul titlurilor cotate este, probabil, rezultatul presiunilor celor interesați ca profiturile probabile respective să fie recunoscute contabil. Cine sunt aceste părți interesate? Probabil investitorii, ale căror dividende sunt condiționate de existența unor profituri contabile, sau șefii întreprinderilor cotate, care au interes în declararea de profituri mai mari pentru a-și maximiza remunerația ori din alte motive...

Un exemplu exagerat: cumpărăm acțiuni cu 10 lei/acțiune și la închidere prețul este de 19 lei/acțiune; înregistrăm un venit de 9 lei/acțiune din care plătim dividende. Ulterior, prețul la bursă coboară la 13 lei/acțiune, ceea ce ne obligă la consemnarea unei pierderi de 6 lei/acțiune. Sigur că emitentul acțiunilor cu pricina are motive de îngrijorare: a plătit dividende pe baza unui profit care ulterior nu a fost confirmat: în principiu, dividendele nu mai pot fi recuperate și firma trebuie să-și asume pierderea de 6 lei. Totuși, dacă profitul de 9 lei constatat la prima închidere a fost gestionat prudent, adică dacă nu ne-am repezit să-l declarăm ca dividende, atunci situația nu-i chiar așa de neagră pe cât s-ar plânge investitorul: pe ansamblu firma câștigă totuși 3 lei, chiar dacă în ultimele situațiile financiare apare pierderea de 6 lei.

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul 7

Revenire la bilanțul contabil. Ce modificări suferă bilanțul de pe urma operațiunilor recunoscute în contabilitate?

Am tot discutat până acum despre elementele de activ și de pasiv, despre principii contabile și despre reguli de evaluare. Toate acestea ne sunt utile în a înțelege mai bine cum se construiește un bilanț contabil, în varianta didactică și în varianta oficială. Totodată, o să încercăm să punem în evidență efectele pe care le au asupra bilanțului operațiunile economice derulate de întreprinderi.

7.1. Cum se poate construi un bilanț contabil teoretic

În capitolele anterioare am arătat că entitatea este văzută de contabil prin intermediul unei imagini statice, la un moment dat, imagine căreia i se spune **bilanț**. Specificul contabilității este că bilanțul are două părți în care se reflectă același lucru văzut din perspective diferite: în **activ** avem averea totală a entității, în timp ce în **pasiv** găsim proveniența averii (datorii și capitaluri proprii). Reluăm egalitatea dintre cele două expresii:

Activ = Pasiv
Activ = Capitaluri proprii + Datorii
Capitaluri proprii = Activ – Datorii

Pentru început, o să ne imaginăm bilanțul extrem de simplu al unei entități ipotetice. Pentru aceasta o să găsim câteva active și câteva pasive. Înainte de a le trece efectiv în bilanț este necesar să stabilim ordinea aproximativă a apariției lor în această componentă a documentelor contabile. Ne întoarcem, astfel, la clasificarea activelor și a pasivelor și ne aducem aminte că activele

Scanned with OKEN Scanner

erau împărțite în *imobilizate* și *circulante*, în timp ce pasivul se divide în *capitaluri proprii* și *datorii*. În activul bilanțului, în România și în alte state (îndeosebi europene), punem mai întâi imobilizările și apoi circulantele. Criteriul folosit este **ordinea crescătoare a lichidității** – capacitatea activului de a se transforma în bani. În partea de sus a bilanțului apar deci activele cel mai puțin *lichide*, în timp ce în partea de jos apar activele cu lichiditate mare. Există chiar active a căror transformare în bani de către întreprindere este imposibilă – acestea vor fi pe primele poziții în activ: este vorba, de exemplu, despre *cheltuieli de constituire*. Bineînțeles că ordinea stabilită drept criteriu de prezentare în bilanț a activelor este una de principiu, care acceptă și multe aproximări – uneori poate fi dificil să stabilim ce activ se transformă mai repede în bani. În ceea ce privește pasivul, punem mai întâi capitalurile proprii, după care trecem datoriile în **ordinea crescătoare a exigibilității** lor. Prin exigibilitate trebuie să înțelegem apropierea de scadență: cu cât scadența este mai îndepărtată, cu atât datoria respectivă este mai puțin exigibilă și va apărea mai sus în bilanț. În ceea ce privește pasivul bilanțului oficial din România, lucrurile stau oarecum diferit, pentru că bilanțul oficial nu se întocmește cu cele două părți mari (activul și pasivul) prezentate distinct, acestea fiind oarecum amestecate. Pentru exemplificare, vom inventa o listă cu diverse active și pasive, în ordine alfabetică, după care ne vom propune să le așezăm în bilanț după regulile stabilite mai sus. În listă vom atribui și niște sume fiecărui element de activ și de pasiv, fără să insistăm acum asupra evaluării. Lista propusă este următoarea:

Nr. crt.	*Denumirea elementului (în ordine alfabetică)*	*Suma (lei)*
1	Capital social	2.000
2	Casa în lei	4.000
3	Clădiri	246.000
4	Clienți	744.000
5	Conturi la bănci în lei	243.600
6	Credite bancare pe termen lung	348.860
7	Credite bancare pe termen scurt	98.700
8	Efecte de plătit	39.700
9	Furnizori	437.900
10	Furnizori de imobilizări	54.000
11	Materiale consumabile	8.760

Nr. crt.	*Denumirea elementului (în ordine alfabetică)*	*Suma (lei)*
12	Materii prime	99.800
13	Mărfuri	15.000
14	Mijloace de transport	154.000
15	Obiecte de inventar	4.600
16	Produse finite	95.600
17	Profit	45.800
18	Programe informatice	39.500
19	Rezerve	265.700
20	Rezultat reportat	522.200
21	Terenuri	198.000
22	TVA de plată	38.000

Scanned with OKEN Scanner

Ce vrem să facem? Să identificăm natura fiecărui element (*activ* sau *pasiv*), să stabilim categoria mare de activ sau pasiv aferentă (imobilizări, circulante, capitaluri proprii, datorii) și să punem toate elementele respective într-un bilanț cu activul în stânga și pasivul în dreapta. Mai întâi, încadrările de bază:

Nr. crt.	*Denumirea elementului (în ordine alfabetică)*	*Suma*	*Activ/ Pasiv*	*Încadrare mai precisă*
1	Capital social	2.000	pasiv	capital propriu
2	Casa în lei	4.000	activ	activ circulant de trezorerie
3	Clădiri	246.000	activ	activ imobilizat corporal
4	Clienți	744.000	activ	activ circulant – creanțe pe termen scurt
5	Conturi la bănci în lei	243.600	activ	activ circulant de trezorerie
6	Credite bancare pe termen lung	348.860	pasiv	datorie pe termen lung
7	Credite bancare pe termen scurt	98.700	pasiv	datorie pe termen scurt
8	Efecte de plătit	39.700	pasiv	datorie pe termen scurt
9	Furnizori	437.900	pasiv	datorie pe termen scurt
10	Furnizori de imobilizări	54.000	pasiv	datorie pe termen scurt
11	Materiale consumabile	8.760	activ	activ circulant – stocuri
12	Materii prime	99.800	activ	activ circulant – stocuri
13	Mărfuri	15.000	activ	activ circulant – stocuri
14	Mijloace de transport	154.000	activ	activ imobilizat corporal
15	Obiecte de inventar	4.600	activ	activ circulant – stocuri
16	Produse finite	95.600	activ	activ circulant – stocuri
17	Profit	45.800	pasiv	capital propriu
18	Programe informatice	39.500	activ	activ imobilizat necorporal
19	Rezerve	265.700	pasiv	capital propriu
20	Rezultat reportat	522.200	pasiv	capital propriu
21	Terenuri	198.000	activ	activ imobilizat corporal
22	TVA de plată	38.000	pasiv	datorie pe termen scurt

Scanned with OKEN Scanner

Am reuşit să facem încadrările din tabelul de mai sus pe baza definiţiilor şi a dezvoltărilor din capitolul 3. Acum, aplicând criteriile ţinând de lichiditate şi de exigibilitate, vom întocmi un bilanţ didactic cu activul şi pasivul puse faţă în faţă:

Nr. crt.	*Denumirea elementului de ACTIV (în ordinea crescătoare a lichidităţii)*	*Suma (lei)*
1	Programe informatice	39.500
2	Terenuri	198.000
3	Clădiri	246.000
4	Mijloace de transport	154.000
5	Materii prime	99.800
6	Materiale consumabile	8.760
7	Obiecte de inventar	4.600
8	Produse finite	95.600
9	Mărfuri	15.000
10	Clienţi	744.000
11	Conturi la bănci în lei	243.600
12	Casa în lei	4.000
	Total activ	**1.852.860**

Nr. crt.	*Denumirea elementului de PASIV (în ordinea crescătoare exigibilităţii)*	*Suma (lei)*
1	Capital social	2.000
2	Rezerve	265.700
3	Rezultat reportat	522.200
4	Profit	45.800
5	Credite bancare pe termen lung	348.860
6	Furnizori de imobilizări	54.000
7	Furnizori	437.900
8	Efecte de plătit	39.700
9	TVA de plată	38.000
10	Credite bancare pe termen scurt	98.700
	Total pasiv	**1.852.860**

Primele patru poziţii din activ sunt formate din imobilizări, în timp ce toate celelalte reprezintă active circulante. În pasiv, primele patru elemente sunt capitaluri proprii, poziţia cinci este ocupată de un post de datorii pe termen lung, celelalte fiind datorii pe termen scurt. Dacă ne oprim puţin asupra unui indicator des folosit în analiza financiară, vedem că însumând capitalurile proprii cu datoriile pe termen lung, obţinem **capitalurile permanente**.

Scanned with OKEN Scanner

În bilanțul de mai sus am pus sume astfel încât activul și pasivul să fie egale. Vorbind de sume, ne întrebăm ce preluăm în bilanț pentru fiecare post de activ și de pasiv? Am discutat despre mai multe tipuri de valori: de intrare, de ieșire, de inventar, de închidere. Care din acestea ne-ar permite ca, din contabilitate, să ajungă la utilizator o imagine cât mai aproape de realitatea entității reflectate? Din toate cele parcurse până acum, tragem concluzia că valoarea de închidere este cea mai bună – ea se mai numește, de altfel, și **valoare de bilanț**. Totuși, nu putem renunța la valoarea de intrare pentru că aceasta trebuie păstrată până la ieșirea activului/pasivului din entitate. Din această nevoie de a da socoteală cu privire la două feluri de valori (de intrare și de închidere), rezultă un tip de bilanț care le combină pe ambele și care se poate prezenta în cel puțin două modele[1]:

- **modelul 1:** elementele de activ și de pasiv apar mereu cu valoarea de intrare corectată prin introducerea, pe aceeași parte, a elementelor rectificative care să ne permită ajungerea la valoarea de închidere;
- **modelul 2:** elementele de activ și de pasiv apar mereu cu valoarea de intrare, iar corecțiile de valoare se trec nu pe aceeași parte cu semnul minus, ci în partea opusă, cu semnul plus.

Câteva explicații: pentru înțelegerea mecanismului, plecăm de la premisa puțin exagerată că se aplică, fără nici un fel de reținere, **principiul prudenței.** Conform acestuia, se recunosc doar diferențele nefavorabile, ceea ce înseamnă că, în cazul activelor, valoarea de închidere este mai mică, cel mult egală cu valoarea de intrare. De aici rezultă că rectificările au efect negativ asupra valorii de intrare – se scad din aceasta. Astfel, semnul algebric al elementului de bilanț este opus semnului algebric al elementului de rectificare corespunzător. Pentru ilustrarea mai rapidă a mecanismului, ne limităm, pentru început, la rectificările privind activele. La tema privind evaluarea la închidere am preluat din normele contabile regula potrivit căreia dacă, la închidere, valoarea de inventar este mai mică decât valoarea de intrare, atunci diferența dintre cele două valori este o depreciere. Recunoașterea contabilă a acestei deprecieri se realizează prin intermediul **amortizărilor** (în cazul deprecierii ireversibile a imobilizărilor) sau a **ajustărilor provizorii pentru depreciere** (pentru deprecierile reversibile). Aceste două structuri – amortizări și ajustări pentru depreciere – reprezintă principalele rectificări ale activelor atunci când se pune problema întocmirii unui bilanț. Plecând de la schițele specifice celor două modele de bilanț (a se vedea mai jos), concretizăm astfel, pentru modelul 1: valoarea de bilanț a activelor este egală cu valoarea netă contabilă, adică valoarea

1 Preluăm aici ideile pe care le-am dezvoltat mai demult în *Introducere în contabilitate*, Ed. Polirom, Iași, 2002, pp. 31-35.

Scanned with OKEN Scanner

de intrare minus amortizările şi alte deprecieri constatate. Pentru cei care vor să evite folosirea unor sume cu semnul minus, se acceptă prezentarea bilanţului conform modelului 2: activele sunt pe partea rezervată lor cu valoarea de intrare, în timp ce rectificările aferente se trec pe partea opusă cu semnul plus[2]. În partea de pasiv, rectificările rezultă mai puţin din principiul prudenţei, cât din grija de a prezenta unele resurse la nivelul lor real. Pentru exemplificare, cel mai simplu este să amintim *repartizarea profitului*, post care ne arată cât din profitul obţinut a fost deja „consumat". Atât pentru activ, cât şi pentru pasiv, mai putem identifica şi alte elemente de rectificări, pe care însă le lăsăm pentru mai târziu...

Schemele de principiu pentru cele două modele de prezentare a bilanţului sunt următoarele:

- pentru **modelul 1** (rectificările sunt cu minus pe aceeaşi parte cu elementele de rectificat):

ACTIV	PASIV
Active, evaluate la valoarea de intrare *MINUS* **Posturi rectificative privind activele:** • amortizări • ajustări pentru deprecierea activelor	**Pasive, evaluate la valoarea de intrare** *MINUS* **Posturi rectificative privind pasivele:** • repartizarea profitului • acţiuni proprii • prime privind rambursarea obligaţiunilor

- pentru **modelul 2** (rectificările sunt cu plus pe partea opusă elementelor pe care le rectifică):

ACTIV	PASIV
Active, evaluate la valoarea de intrare *PLUS* **Posturi rectificative privind pasivele:** • repartizarea profitului • acţiuni proprii • prime privind rambursarea obligaţiunilor	**Pasive, evaluate la valoarea de intrare** *PLUS* **Posturi rectificative asupra mijloacelor:** • amortizarea imobilizărilor • ajustări pentru deprecierea activelor

2 Ne bazăm încă odată pe regula potrivit căreia, din punct de vedere algebric, activul şi pasivul au semne opuse.

Scanned with OKEN Scanner

De-a lungul timpului s-au folosit ambele modele pentru prezentarea oficială a bilanţurilor, ba chiar s-a ajuns şi la o combinare a acestora, adică unele rectificări apăreau cu minus pe aceeaşi parte, în timp ce altele se puneau cu plus în partea opusă elementului pe care-l rectificau.

În prezent, varianta oficială de bilanţ se bazează pe regulile stabilite pentru modelul 1.

Vom continua exemplul anterior în care am identificat locul în bilanţ al unor active şi datorii, introducând următoarele elemente rectificative:

Elementul rectificativ (în ordinea apariţiei în bilanţ a structurii pe care o rectifică)	*Suma*	*Elementul de activ/ pasiv rectificat*
Amortizarea programelor informatice	21.600	Programe informatice – activ
Ajustări pentru deprecierea terenurilor	50.000	Terenuri – activ
Amortizarea clădirilor	22.000	Clădiri – activ
Ajustări pentru deprecierea clădirilor	66.200	Clădiri – activ
Amortizarea mijloacelor de transport	91.300	Mijloace de transport – activ
Ajustări pentru deprecierea mărfurilor	1.000	Mărfuri – activ
Ajustări pentru deprecierea creanţelor clienţi	125.000	Clienţi – activ
Total ajustări ale unor posturi de activ	**377.100**	
Repartizarea profitului	22.300	Profit – pasiv, capitaluri proprii
Total ajustări ale unor posturi de pasiv	**22.300**	
Total ajustări ale elementelor de bilanţ (activul şi pasivul au semne algebrice opuse, deci totalurile rectificărilor din cele două părţi **se scad): 377.100 – 22.300**	**354.800**	

Putem considera că, în bilanţul anterior, posturile rectificative enumerate mai sus au fost omise de la contabilizare, aşa că reconstituirea lor se face pe seama rezultatelor firmei. Fiind vorba de un fel de corecţie şi pentru simplificare, influenţăm rezultatul reportat şi nu rezultatul exerciţiului. Astfel, pentru a păstra echilibrul dintre activ şi pasiv, trebuie să scădem rezultatul reportat cu suma de 354.800 lei.

Bilanţul întocmit după modelul 1 se prezintă astfel:

Scanned with OKEN Scanner

Nr. crt.	*Denumirea elementului şi maniera de calcul: valoare de intrare – rectificări[3] (amortizare şi ajustări pentru depreciere)*	*Suma (valoarea netă contabilă)*	*Nr. crt.*	*Denumirea elementului şi mod de calcul: valoare de intrare – rectificări*	*Suma (valoarea netă contabilă)*
1	Programe informatice (39.500 – 21.600)	17.900	1	Capital social	2.000
2	Terenuri[4] (198.000 – 50.000)	148.000	2	Rezerve	265.700
3	Clădiri[5] (246.000 – 22.000 – 66.200)	157.800	3	Rezultat reportat[6]	167.400
	Mijloace de transport (154.000 – 91.300)	62.700		Profit (45.800 – 22.300)	23.500
4			4		
5	Materii prime	99.800	5	Credite bancare pe termen lung	348.860
6	Materiale consumabile	8.760	6	Furnizori de imobilizări	54.000
7	Obiecte de inventar	4.600	7	Furnizori	437.900
8	Produse finite	95.600	8	Efecte de plătit	39.700
9	Mărfuri (15.000 – 1.000)	14.000	9	TVA de plată	38.000
10	Clienţi (744.000 – 125.000)	619.000	10	Credite bancare pe termen scurt	98.700
11	Conturi la bănci în lei	243.600		**Total pasiv**	**1.475.760**
12	Casa în lei	4.000			
	Total activ	**1.475.760**			

Dacă reţinem regulile de întocmire a bilanţului după modelul 2, o să avem:

3 Am scăzut rectificările doar acolo unde era cazul.
4 Terenurile nu se amortizează, aşa că rectificarea lor nu poate fi decât ajustare pentru depreciere.
5 Pentru clădiri, am optat să prezentăm atât amortizare, cât şi ajustare provizorie pentru depreciere.
6 Echilibrarea activului cu pasivul ne-a obligat să scădem de la rezultatul reportat suma de 354.800 lei.

Scanned with OKEN Scanner

Nr. crt.	Denumirea elementului	Suma (valoare de intrare)	Nr. crt.	Denumirea elementului	Suma (valoare de intrare)
1	Programe informatice	39.500	1	Capital social	2.000
2	Terenuri	198.000	2	Rezerve	265.700
3	Clădiri	246.000	3	Rezultat reportat	167.400
4	Mijloace de transport	154.000	4	Profit	45.800
5	Materii prime	99.800	5	Amortizarea programelor informatice	21.600
6	Materiale consumabile	8.760	6	Ajustări pentru deprecierea terenurilor	50.000
7	Obiecte de inventar	4.600	7	Amortizarea clădirilor	22.000
8	Produse finite	95.600	8	Ajustări pentru deprecierea clădirilor	66.200
9	Mărfuri	15.000	9	Amortizarea mijloacelor de transport	91.300
10	Clienți	744.000	10	Ajustări pentru deprecierea mărfurilor	1.000
11	Conturi la bănci în lei	243.600	11	Ajustări pentru deprecierea creanțelor clienți	125.000
12	Casa în lei	4.000	12	Credite bancare pe termen lung	348.860
13	Repartizarea profitului	22.300	13	Furnizori de imobilizări	54.000
	Total activ	**1.875.160**	14	Furnizori	437.900
			15	Efecte de plătit	39.700
			16	TVA de plată	38.000
			17	Credite bancare pe termen scurt	98.700
				Total pasiv	**1.875.160**

Acest al doilea model de bilanț este unul didactic, destul de întâlnit în cărțile de introducere în contabilitate. În prezent, în România firmele întocmesc un bilanț în care se prezintă după logica modelului 1, chiar dacă forma sa de prezentare este puțin diferită. Într-adevăr, bilanțul românesc actual **nu este unul sub formă de tabel**, adică unul în care să apară activul

Scanned with OKEN Scanner

separat de pasiv, pe părţi distincte. De pe la începutul anilor 2000 (mai precis din 2000 pentru unele întreprinderi şi din 2003 pentru altele) normalizatorul român a optat pentru un **bilanţ sub formă de listă**[7]. În acest model, nu mai apar explicit totalurile activului şi al pasivului, relaţia de bază fiind: Capitaluri proprii = Activ – Datorii. O formă sintetică şi simplificată a acestui bilanţ se poate prezenta astfel:

Rând	*Elementul de bilanţ*	*Sume*
A	Active imobilizate	valori nete contabile
B	Active circulante	valori nete contabile
C	Cheltuieli înregistrate în avans C1. De reluat până în 12 luni C2. De reluat dincolo de 12 luni	valoare de înregistrare
D	Datorii ce trebuie plătite într-o perioadă de până la un an (datorii pe termen scurt sau datorii curente)	valori nete contabile
E	Active circulante nete sau datorii curente nete (B + C1 – D – I1)	indicator calculat
F	Total active minus datorii curente (A + B + C – D sau A + E)	indicator calculat
G	Datorii ce trebuie plătite într-o perioadă mai mare de un an (datorii necurente)	valori nete contabile
H	Provizioane	valori de înregistrare
I	Venituri în avans[8] I1. De reluat până-n 12 luni I2. De reluat dincolo de 12 luni	valori de înregistrare
J	Capital şi rezerve (A + B + C – D – G – H – I sau F – G – H – I)	calculat prin diferenţă

7 După părerea noastră, normalizatorul român s-a cam grăbit încercând să adopte acest model destul de puţin folosit în lume. În Europa, din câte ştim, bilanţul listă este mai răspândit în Marea Britanie, în celelalte ţări fiind utilizat mai degrabă bilanţul sub formă de tabel. Din 2005 încoace, chiar în Marea Britanie am constatat o oarecare renunţare la modelul listă în favoarea celui tabel – această afirmaţie se bazează pe urmărirea bilanţurilor câtorva zeci de firme cotate la bursele britanice. De altfel, după trecerea firmelor româneşti cotate la IFRS şi având în vedere că aceste norme internaţionale nu impun un model de bilanţ, putem constata că peste 90% dintre aceste firme au revenit la bilanţul în format tabel, cu activul şi pasivul prezentate separat cu totaluri cu tot.

8 Norma românească preia poziţia după care la venituri în avans se regăsesc şi subvenţiile pentru investiţii. Trebuie ţinut seama de acest lucru în calculul indicatorului intermediar de la punctul E, unde nu se scad decât veniturile în avans care nu reprezintă subvenţii pentru investiţii şi care se vor transfera la veniturile perioadei în mai puţin de un an.

Scanned with OKEN Scanner

Încercăm să punem într-un astfel de bilanţ elementele din exemplul nostru – vom prelua sumele aferente modelului 1 şi le vom găsi loc astfel:

Rând	*Elementul de bilanţ (valoare de înregistrare – rectificări)*	*Sume*
1	Programe informatice (39.500 – 21.600)	17.900
2	Terenuri (198.000 – 50.000)	148.000
3	Clădiri (246.000 – 22.000 – 66.200)	157.800
4	Mijloace de transport (154.000 – 91.300)	62.700
A	**Total active imobilizate** (rd.1 + rd.2 + rd.3 +rd.4)	**386.400**
5	Materii prime	99.800
6	Materiale consumabile	8.760
7	Obiecte de inventar	4.600
8	Produse finite	95.600
9	Mărfuri	14.000
10	Clienţi (744.000 – 125.000)	619.000
11	Conturi la bănci în lei	243.600
12	Casa în lei	4.000
B	**Total active circulante** (rd.5 + rd.6 + rd.7 +rd.8 + rd.9 + rd.10 + rd.11 + rd.12)	**1.089.360**
C	**Cheltuieli înregistrate în avans**	-
13	Furnizori de imobilizări	54.000
14	Furnizori	437.900
15	Efecte de plătit	39.700
16	TVA de plată	38.000
17	Credite bancare pe termen scurt	98.700
D	**Datorii ce trebuie plătite într-o perioadă de până la un an – datorii pe termen scurt sau datorii curente** (rd.13 + rd.14 + rd.15 +rd.16 + rd.17)	**668.300**
E	**Active circulante nete sau datorii curente nete (B + C[9] – D – I[10])**	**421.060**
F	**Total active minus datorii curente (A + E)**	**807.460**
18	Credite bancare pe termen lung	348.860

9 De fapt, aici luăm în considerare doar cheltuielile în avans cu scadenţa până-n 12 luni.
10 Aici exagerăm puţin: în această formulă se scad veniturile în avans a căror scadenţă este până-n 12 luni.

Scanned with OKEN Scanner

G	**Datorii ce trebuie plătite într-o perioadă mai mare de un an – datorii necurente** (rd.18)	**348.860**
H	**Provizioane**	**-**
I	**Venituri în avans**	**-**
19	Capital social	2.000
20	Rezerve	265.700
21	Rezultat reportat	167.400
22	Profit (45.800 – 22.300)	23.500
J	**Capital și rezerve (A + B + C – D – G – H – I sau rd.19 +rd.20 + rd.21 + rd.22)**	**458.600**

În construirea acestui bilanț am operat multe simplificări, printre care:

- creanțele clienți sunt toate scadente până-ntr-un an, adică sunt pe termen scurt (ar putea apărea situații când furnizorul să accepte amânarea plății dincolo de 12 luni);
- dintre datorii, am doar creditele bancare pe termen lung au scadența dincolo de 12 luni – oricare din celelalte datorii ar putea avea o componentă cu o astfel de scadență mai îndepărtată; de altfel, orice datorie pe termen lung poate avea o componentă de rambursat până-n 12 luni și care ar trebuie să apară în bilanț la datorii pe termen scurt;
- nu am luat în considerare cheltuieli sau venituri în avans și nici provizioane.

Nu prea ne place acest model de bilanț în care activele și pasivele se amestecă, derutându-i pe cei mai puțin atenți. Totuși, remarcăm și punctele pozitive ale acestuia:

- se creează premisa separării a tot ceea ce este imobilizat/pe termen lung de ceea ce este circulant/pe termen scurt[11];
- se calculează explicit indicatorul de pe rândul F – activ total minus datorii curente – indicator care ne arată **resursele permanente** ale firmei, adică resursele de care entitatea dispune pe termen mai mare de un an;
- se prezintă explicit indicatorul de pe rândul E – active circulante nete/datorii curente nete – acesta, în analiza financiară, se mai

11 Totuși, unii contabili mai grăbiți ar putea să nu cerceteze prea atent scadențele structurilor de creanțe și de datorii atunci când completează formularul de bilanț. Astfel, de exemplu structura *Clienți* ar putea apărea exclusiv la active circulante, chiar dacă există uneori și o componentă pe termen lung. La fel, structurile *Alte datorii pe termen mediu și lung* sau chiar *Credite bancare pe termen lung* ar putea fi puse integral la datorii cu scadența mai mari de un an, chiar dacă o parte din ele au scadențe de până-n 12 luni – e suficient să ne uităm în scadențare pentru a vedea acest lucru.

Scanned with OKEN Scanner

numeşte *nevoia de fond de rulment* (sau *working capital*), fiind un foarte utilizat indicator de echilibru financiar.

Având în vedere că formatul listă este cel oficial dar că noi, în dezvoltările care urmează, vom folosi cu prioritate formatul tabel, considerăm utilă şi prezentarea modului de trecere de la formatul listă la cel tabel şi invers (a se vedea figura nr. 22).

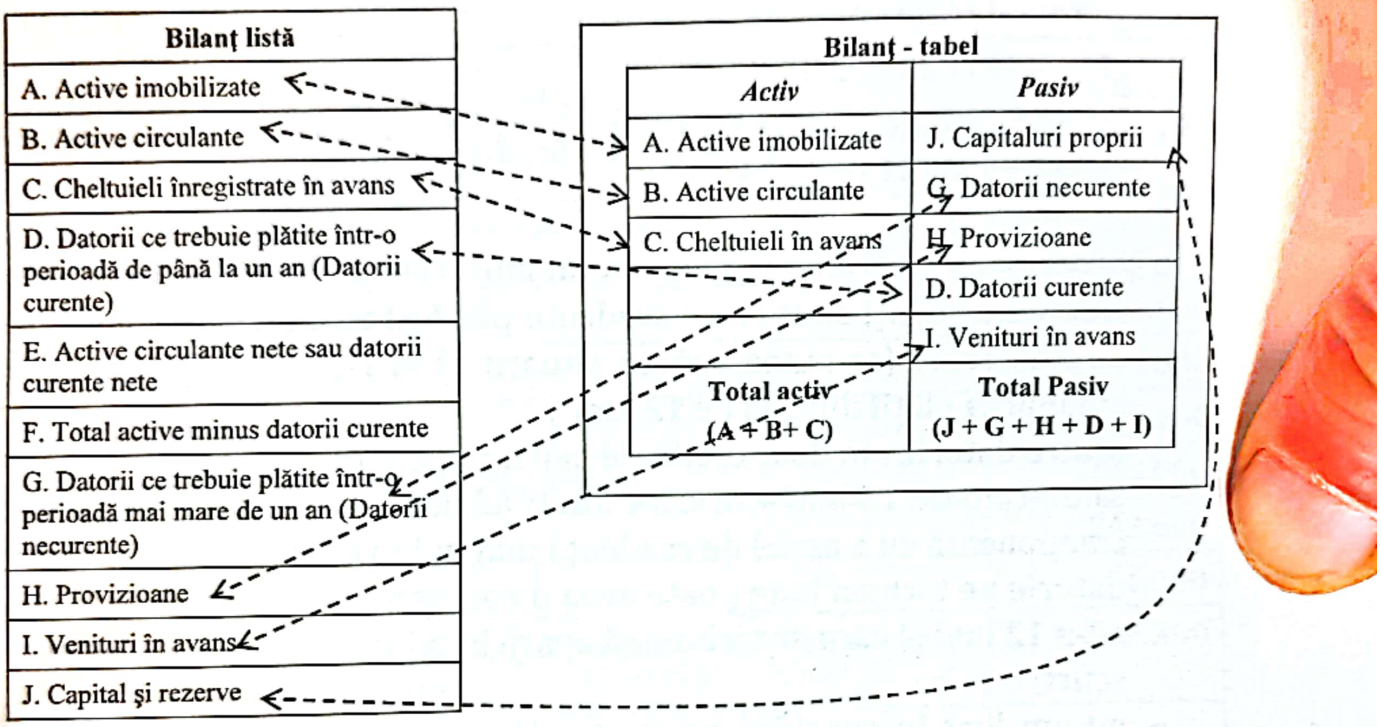

Figura nr. 22 – *Trecerea de la bilanţul-listă la bilanţul-tabel*

7.2. Activul trebuie să rămână întotdeauna egal cu pasivul

Bilanţul reprezintă, în bani, situaţia la un moment dat a unei entităţi. Egalitatea dintre activ şi pasiv trebuie asigurată pentru că activul şi pasivul reprezintă două expresii ale aceluiaşi lucru: entitatea în sine, văzută ca existenţă concretă (activul) şi ca provenienţă (pasivul). De aici rezultă că o tranzacţie sau un eveniment contabilizat de firmă obligă la identificarea a cel puţin două elemente de bilanţ care se modifică: activul trebuie să rămână egal cu pasivul. Dacă, de exemplu, un activ creşte, atunci cel puţin un alt activ va scădea sau cel puţin un pasiv va creşte, pentru a păstra egalitatea. Fiind o imagine la un moment dat, bilanţul nu prea este în măsură să ofere informaţii despre fluxurile de valori în care este implicată entitatea în cursul unei perioade. Totuşi, pentru a ne convinge că egalitatea la care

Scanned with OKEN Scanner

tot facem trimitere se păstrează mereu, o să ne imaginăm o succesiune de operaţiuni simple pentru a vedea cum se modifică activul şi/sau pasivul, cum evoluează totalurile acestora rămânând în permanenţă egale unul cu celălalt.

1. Vom începe cu începutul: înfiinţarea unei firme organizată ca societate. Asociaţii se înţeleg să pună la dispoziţia firmei un aport în bani în sumă de 100.000 lei. Pentru a nu încurca prea tare lucrurile, ne imaginăm că banii trec imediat şi integral de la asociaţi la firmă, fără să se amâne în vreun fel vărsarea aporturilor – cumulăm astfel fazele de subscriere şi de vărsare a capitalului. Până la această operaţiune firma nu exista, aşa că va trebui să-i creăm un bilanţ. Ce găsim în acest bilanţ iniţial? Vom avea ca existenţă concretă banii în *contul la bancă* – active circulante – precum şi proveniența acestor bani care se concretizează în *capitalul social* apărut cu ocazia constituirii. Numerotăm bilanţurile pentru a pune în evidenţă ordinea cronologică a operaţiunilor:

Activ — **Bilanţ nr. 1** — Pasiv

Nr. crt.	*Denumirea elementului*[12]	*Suma*	*Nr. crt.*	*Denumirea elementului*	*Suma*
1.	**Conturi la bănci în lei (0 + 100.000)**	**100.000**	**1.**	**Capital social (0 + 100.000)**	**100.000**
Total activ		**100.000**	**Total pasiv**		**100.000**

2. Pentru înfiinţarea firmei s-au făcut probabil nişte cheltuieli. Din punct de vedere contabil, firma are de ales: fie suportă imediat aceste cheltuieli, diminuându-şi profitul, fie le eşalonează pe mai mulţi ani prin imobilizarea lor. În exemplul nostru, presupunem cheltuieli de constituire în sumă de 1.500 lei, suportate imediat de firmă. În bilanţ însă nu avem loc pentru venituri şi pentru cheltuieli: acestea sunt fluxuri şi în bilanţ nu găsim decât stări sau situaţii la un moment dat. Am arătat deja mai sus că legătura dintre cheltuieli/venituri şi bilanţ se realizează prin intermediul unei resurse proprii – rezultatul exerciţiului (profit/pierdere). O cheltuială face să scadă rezultatul iar, dacă nu avem nici un fel de rezultat, cheltuiala se concretizează în apariţia unei pierderi. Din punct de vedere al prezentării în bilanţ, o să optăm pentru folosirea structurii de pasiv *Rezultat contabil*, care va apărea cu plus, dacă-i profit, sau cu minus, dacă-i pierdere. În cazul nostru,

12 Punem în paranteză suma de la care plecăm la începutul fiecărei operaţiuni, precum şi suma adăugată (sau scăzută, dacă este cazul) pentru a vedea mai clar ce elemente se modifică la fiecare operaţiune, precum şi ce sens are modificarea.

Scanned with OKEN Scanner

firma este cea care suportă cheltuielile de constituire și dacă le-a plătit imediat, atunci efectele asupra bilanțului sunt următoarele:

- scad banii din structura de activ *Conturi la bănci în lei* cu suma de 1.500 lei (pe documentele justificative presupunem că nu avem TVA);
- apare o pierdere (un rezultat negativ) pe care o vom trece la pasivul *Rezultat contabil* cu semnul minus.

Activ	**Bilanț nr. 2**				Pasiv
Nr. crt.	*Denumirea elementului*	*Suma*	*Nr. crt.*	*Denumirea elementului*	*Suma*
1.	**Conturi la bănci în lei (100.000 - 1.500)**	**98.500**	1.	Capital social	100.000
			2.	**Rezultatul contabil (0 – 1.500)**	**-1.500**
Total activ		**98.500**	**Total pasiv**		**98.500**

3. Pentru începerea activității, presupunem o achiziție de mărfuri, cu factură și notă de recepție, la cost de achiziție de 45.000 lei și cu plata ulterioară; în factură apare și TVA în sumă de 9.450 lei (21%), așa încât totalul de plată se ridică la 54.450 lei. Efectul acestei operațiuni se poate sistematiza astfel:

- apar *mărfurile* în structura de activ cu același nume – evaluarea bunurilor cumpărate se face la costul de achiziție de 45.000 lei;
- taxa pe valoarea adăugată aferentă cumpărărilor este o creanță, așa încât o să punem în activ structura *TVA deductibilă*, cu suma de 9.450 lei;
- odată cu mărfurile, avem și obligația față de furnizori, reflectată în structura de pasiv corespunzătoare, la nivelul totalului de plată de 54.450 lei (totalul de plată din factură).

Activ	**Bilanț nr. 3**				Pasiv
Nr. crt.	*Denumirea elementului*	*Suma*	*Nr. crt.*	*Denumirea elementului*	*Suma*
1.	Conturi la bănci în lei	98.500	1.	Capital social	100.000
2.	**Mărfuri (0 + 45.000)**	**45.000**	2.	Rezultatul contabil	-1.500
3.	**TVA deductibilă (0 + 9.450)**	**9.450**	3.	**Furnizori (0 + 54.450)**	**54.450**
Total activ		**152.950**	**Total pasiv**		**152.950**

Scanned with OKEN Scanner

4. Pentru următoarea operațiune propunem plata parțială a furnizorului: îi dăm 23.000 lei și suportăm, în același timp un comision bancar de 100 lei. Efectele asupra bilanțului:

- scade, din pasiv, datoria față de furnizor, cu 23.000 lei;
- scade disponibilul la bancă cu suma de 23.000 + 100 = 23.100 lei;
- comisionul este o cheltuială pentru entitatea care-l suportă, deci scade încă odată elementul de pasiv *Rezultat contabil.*

Bilanț nr. 4

Activ			Pasiv		
Nr. crt.	*Denumirea elementului*	*Suma*	*Nr. crt.*	*Denumirea elementului*	*Suma*
1.	**Conturi la bănci în lei (98.500 – 23.100)**	**75.400**	1.	Capital social	100.000
2.	Mărfuri	45.000	2.	**Rezultatul contabil (–1.500 – 100)**	**-1.600**
3.	TVA deductibilă	9.450	3.	**Furnizori (54.450 – 23.000)**	**31.450**
Total activ		**129.850**	**Total pasiv**		**129.850**

5. Vindem jumătate din mărfurile deținute cu prețul de 39.000 lei, la care se adaugă TVA 8.190 lei (21%), așa încât suma totală de încasat se ridică la 47.190 lei. Vânzarea se face cu factură, clientul angajându-se să plătească ulterior. În contabilitatea curentă, vânzarea de bunuri se traduce în două aspecte complementare: vânzarea propriu-zisă și descărcarea gestiunii. Despre acestea însă vom discuta mai târziu, reținând pentru moment doar regulile (deja parcurse) potrivit cărora vânzarea se concretizează într-un venit egal cu prețul de vânzare (39.000 lei) și o cheltuială egală cu valoarea de intrare a mărfurilor vândute (45.000 / 2 = 22.500 lei). Cum în bilanț nu avem loc pentru venituri și pentru cheltuieli, ci doar pentru rezultat, o să consemnăm o creștere a elementului de pasiv *Rezultat contabil* cu diferența dintre venitul mai mare și cheltuiala mai mică: 39.000 – 22.500 = 16.500 lei. În același timp, în activ, în locul mărfurilor vândute apare creanța față de clienți, egală cu prețul inclusiv TVA al mărfurilor vândute (39.000 + 8.190 = de 47.190 lei), odată cu consemnarea în pasiv a datoriei *TVA colectată* cu 8.190 lei.

Scanned with OKEN Scanner

Bilanț nr. 5

Activ			Pasiv		
Nr. crt.	*Denumirea elementului*	*Suma*	*Nr. crt.*	*Denumirea elementului*	*Suma*
1.	Conturi la bănci în lei	75.400	1.	Capital social	100.000
2.	**Mărfuri (45.000 – 22.500)**	**22.500**	**2.**	**Rezultatul contabil (–1.600 + 39.000 – 22.500)**	**14.900**
3.	TVA deductibilă	9.450	3.	Furnizori	31.450
4.	**Clienți (0 + 47.190)**	**47.190**	**4.**	**TVA colectată (0 + 8.190)**	**8.190**
Total activ		**154.540**	**Total pasiv**		**154.540**

6. Din extrasul de cont primit de la bancă reiese că s-au primit 18.800 lei de la clientul căruia i s-au vândut anterior mărfuri:

- elementul de activ *Conturi la bănci în lei* crește cu 18.800 lei;
- creanța reflectată în elementul de activ *Clienți* scade cu aceeași sumă.

Bilanț nr. 6

Activ			Pasiv		
Nr. crt.	*Denumirea elementului*	*Suma*	*Nr. crt.*	*Denumirea elementului*	*Suma*
1.	**Conturi la bănci în lei (75.400 + 18.800)**	**94.200**	1.	Capital social	100.000
2.	Mărfuri	22.500	2.	Rezultatul contabil	14.900
3.	TVA deductibilă	9.450	3.	Furnizori	31.450
4.	**Clienți (47.190 – 18.800)**	**28.390**	4.	TVA colectată	8.190
Total activ		**154.540**	**Total pasiv**		**154.540**

7. Se primește factura de un furnizor de servicii; valoarea fără TVA a facturii este de 2.500 lei, la care se adaugă TVA 525 lei; rezultă un total de plată de 3.025 lei. Pentru beneficiarul serviciilor, acestea reprezintă, de cele mai multe ori, cheltuieli. În exemplul de față, cheltuiala este de 2.500 lei și o recunoaștem ca diminuare a rezultatului exercițiului. În același timp, apare din nou taxă la cumpărări, ceea ce face să crească elementul de activ *TVA*

Scanned with OKEN Scanner

deductibilă cu 525 lei. Pentru finalizarea contabilizării operațiunii, identificăm și datoria față de furnizor care crește cu 3.025 lei:

Bilanț nr. 7

Activ			Pasiv		
Nr. crt.	*Denumirea elementului*	*Suma*	*Nr. crt.*	*Denumirea elementului*	*Suma*
1.	Conturi la bănci în lei	94.200	1.	Capital social	100.000
2.	Mărfuri	22.500	**2.**	**Rezultatul contabil (14.900 – 2.500)**	**12.400**
3.	**TVA deductibilă (9.450 + 525)**	**9.975**	**3.**	**Furnizori (31.450 + 3.025)**	**34.475**
4.	Clienți	28.390	4.	TVA colectată	8.190
Total activ		**155.065**	**Total pasiv**		**155.065**

8. Firma cumpără un echipament necesar desfășurării activității de comerț. Pe factură totalul de plată este de 39.930 lei, din care TVA 6.390 lei. La intrarea în gestiune a bunului se întocmește procesul-verbal de recepție. Efectele asupra bilanțului sunt:

- crește activul *Echipamente...* cu 39.930 – 6.930 = 33.000 lei;
- crește activul *TVA deductibilă* cu 6.930 lei;
- apare o datorie nouă: *Furnizori de imobilizări*, cu suma de 39.930 lei.

Bilanț nr. 8

Activ			Pasiv		
Nr. crt.	*Denumirea elementului*	*Suma*	*Nr. crt.*	*Denumirea elementului*	*Suma*
1.	Conturi la bănci în lei	94.200	1.	Capital social	100.000
2.	Mărfuri	22.500	2.	Rezultatul contabil	12.400
3.	**TVA deductibilă (9.975 + 6.930)**	**16.905**	3.	Furnizori	34.475
4.	Clienți	28.390	4.	TVA colectată	8.190
5.	**Echipamente... (0 + 33.000)**	**33.000**	**5.**	**Furnizori de imobilizări (0 + 39.930)**	**39.930**
Total activ		**194.995**	**Total pasiv**		**194.995**

Scanned with OKEN Scanner

9. Achităm integral suma datorată furnizorului de imobilizări, suportând şi un comision bancar de 100 lei. În bilanţ, scad banii la bancă cu 39.930 + 100 = 40.030 lei, dispare datoria de 39.930 lei, iar cheltuiala cu comisionul (100 lei) diminuează încă odată rezultatul contabil.

Bilanţ nr. 9

Activ			Pasiv		
Nr. crt.	*Denumirea elementului*	*Suma*	*Nr. crt.*	*Denumirea elementului*	*Suma*
1.	**Conturi la bănci în lei (94.200 – 40.030)**	**54.170**	1.	Capital social	100.000
2.	Mărfuri	22.500	**2.**	**Rezultatul contabil (12.400 – 100)**	**12.300**
3.	TVA deductibilă	16.905	3.	Furnizori	34.475
4.	Clienţi	28.390	4.	TVA colectată	8.190
5.	Echipamente...	33.000	**5.**	**Furnizori de imobilizări (39.930 – 39.930)**	–
Total activ		**154.965**	**Total pasiv**		**154.965**

Ne oprim aici cu exemplificările şi reţinem că se confirmă ipoteza potrivit căreia, în urma contabilizării corecte a operaţiunilor în care este implicată întreprinderea, activul şi pasivul rămân egale. De asemenea, din succesiunea de bilanţuri prezentate la exemplul de mai sus, mai reţinem o regulă foarte importantă în contabilizarea tranzacţiilor: **în urma fiecărei operaţiuni se modifică cel puţin două structuri de activ şi/sau de pasiv.** Această regulă nu este de fapt decât consecinţa egalităţii dintre activ şi pasiv. Astfel, de exemplu:

- dacă un activ creşte cu o sumă oarecare, atunci în mod sigur un alt activ va scădea şi/sau un pasiv va creşte şi el;
- dacă un activ scade cu o sumă dată, atunci un alt activ creşte şi/sau un pasiv scade cu atât cât trebuie pentru ca totalurile celor două mari structuri să rămână egale.

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul 8

Dubla înregistrare. Rolul conturilor în contabilitatea întreprinderii

Este posibil ca într-o entitate să aibă loc în cursul perioadei câteva tranzacții și după fiecare din acestea să se întocmească un bilanț. Mijloacele tehnice de calcul la care se poate face apel astăzi ar ușura foarte mult realizarea unei astfel de sarcini. Trebuie să vedem însă dacă această succesiune de bilanțuri are vreo utilitate. Sigur, se poate invoca dorința utilizatorului informațiilor contabilității de a cunoaște în orice moment situația entității, dar, în general, contabilii nu trebuie să-și propună să întocmească bilanțuri decât periodic. Astfel, pentru a contabiliza tranzacțiile trebuie inventat un instrument nou.

8.1. Cum ajungem la crearea de conturi contabile și la ce servesc acestea

Așa cum am spus, în practică, bilanțul se întocmește rar – anual, semestrial sau trimestrial și nici vorbă de un nou bilanț după fiecare tranzacție! Justificările pentru aceasta constau cel puțin în:

- prin bilanț nu obținem decât situația la unul sau mai multe momente date: dacă ne interesează evoluția unui element de activ sau de pasiv într-o perioadă (intrări totale, ieșiri totale), atunci trebuie să facem niște calcule suplimentare cercetând mai multe bilanțuri;
- o tranzacție pune în funcțiune câteva posturi de activ și de pasiv (cel puțin două), în timp ce bilanțul poate cuprinde o mulțime de astfel de posturi.

În aceste condiții, contabilitatea a creat un instrument formidabil, prin simplitatea lui: **contul**. Pentru fiecare element individual de activ, de pasiv, de venit, de cheltuială se folosește câte un cont în care să se arate:

- de unde s-a plecat la începutul perioadei – **sold inițial;**

Scanned with OKEN Scanner

– ce s-a adăugat şi ce s-a scăzut în cursul perioadei – **rulaje;**
– unde s-a ajuns la finele perioadei respective – **sold final.**

Astfel, în urma unei tranzacţii, nu se pun în mişcare decât conturile aferente elementelor implicate în tranzacţia respectivă (cel puţin două).

La ce serveşte contul? Putem răspunde la această întrebare reluând, dintr-o carte pe care am folosit-o intens la învăţatul contabilităţii[1], funcţiile atribuite de autor contului:

- clasare coerentă a ansamblului de fapte şi de fenomene de care se ocupă contabilitatea;
- sistematizarea mişcărilor suferite de fiecare structură reflectată prin cont, prin separarea sporirilor de reduceri – prezentarea acestora se face în coloane diferite, în părţi diferite, în foi diferite;
- calculul diverselor mărimi semnificative ale structurilor reflectate: solduri, rulaje, totaluri sume;
- analiză şi control a situaţiei şi a evoluţiei mărimilor prinse în conturi.

8.2. Elemente privind tehnicile şi vocabularul folosite în funcţionarea conturilor

Din punct de vedere al prezentării formale, un cont trebuie să aibă două părţi: una în care se înregistrează sporirile şi o alta pentru consemnarea reducerilor. Această separare a creşterilor de diminuări este foarte utilă pentru că ne permite să identificăm cu uşurinţă mişcările intervenite în fiecare structură reflectată prin conturi. Cele două părţi ale contului se numesc **debit** şi **credit**. În forma lui cea mai simplă, contul se prezintă ca un fel de T, în care debitul este în stânga şi debitul în dreapta.

Debit	**Denumirea contului**	*Credit*

Reţinem această poziţionare a debitului şi a creditului (stânga, respectiv dreapta) – o vom regăsi preluată în registrele contabile şi în balanţa de verificare. Pentru ca forma unui cont să fie completă, este necesar să ne redea mai multe elemente:

- denumirea contului şi, eventual, simbolul acestuia;
- elemente privind identificarea operaţiunilor trecute în debit şi în credit:
- data operaţiunii;

1 După Petriş, R., *op. cit.*, p. 19.

Scanned with OKEN Scanner

- documentul pe baza căruia se face înregistrarea;
- o scurtă explicație a operațiunii;
- suma aferentă fiecărei tranzacții consemnate în debit sau în credit.

Adeseori, contabilii simplifică bazându-se pe faptul că multe operațiuni sunt repetitive și traducerile lor contabile devin repede bine-cunoscute, așa încât în formele simplificate ale conturilor (în T-urile conturilor) nu apar decât sumele în ordine cronologică și, dacă este cazul, o explicație foarte sumară (fără celelalte date specifice). Din punct de vedere al gradului de sinteză reținut în construirea unui cont, găsim **conturi sintetice** și **conturi analitice.** Conturile sintetice preiau, de cele mai multe ori doar valoric, operațiunile referitoare la o categorie mare de active/pasive/venituri/cheltuieli, în timp ce în conturile analitice se fac dezvoltări, subdivizări ale materiei reflectate în sintetic. De exemplu, contul la bancă poate fi împărțit pe analitice în funcție de băncile la care avem deschise astfel de conturi, clienții și furnizorii se împart pe analitice pe fiecare persoană în parte, eventual regrupându-se pe categorii cu note comune (interni – externi, mari – mici, persoane fizice – persoane juridice etc.). În România există o listă a conturilor sintetice obligatorie pentru toți agenții economici – această listă se numește plan de conturi. Dezvoltarea pe analitice este la dispoziția fiecărei entități în parte. Vom reveni...

Acum vom relua câteva formulări amintite deja, pentru a puncta termenii folosiți în funcționarea conturilor contabile:

- existentul la un moment dat dintr-un element reflectat prin conturi se numește **sold:** o să avem sold inițial (Si) și sold final (Sf), în funcție de momentul perioadei la care ne referim;
- mișcările dintr-o perioadă se numesc **rulaje**: ele sunt debitoare (Rd) sau creditoare (Rc), în funcție de partea din cont pe care se face înregistrarea sporirilor și reducerilor respective;
- dacă la soldul inițial adăugăm rulajele obținem o mărime intermediară numită **total sume**: și aici putem găsi total sume debitoare (Tsd) și total sume creditoare (Tsc);
- **debitarea unui cont**, respectiv **creditarea unui cont** înseamnă trecerea unei sume în partea corespunzătoare a contului respectiv.

În continuare, vom folosi termenul generic de **mărimi semnificative ale conturilor** pentru a desemna soldurile, rulajele și totalurile sumelor.

8.3. Reguli de funcționare a conturilor. Registrul sistematic

Contabilul are nevoie de norme clare și consecvente cu privire la partea din cont în care se trec sporirile (în partea cealaltă se vor trece reducerile).

Scanned with OKEN Scanner

Pentru aceasta, se definesc regulile de funcţionare a conturilor. Există mai multe abordări în ceea ce priveşte prezentarea concretă şi detaliată a acestor reguli. Noi vom reţine abordarea pe care o considerăm mai completă şi care se întâmplă să fie şi una uşor de înţeles[2]. Astfel, plecăm de la faptul că, având doar două feluri de modificări posibile (sporiri şi reduceri), nu pot rezulta decât două reguli de bază:

- fie punem sporirile în debit şi reducerile în credit;
- fie invers, punem sporirile în credit şi reducerile în debit.

Din fericire, nu este posibilă o a treia variantă.

După ce am stabilit locul rulajelor, trebuie să ne gândim la solduri. Ne dăm seama cu uşurinţă că soldul iniţial are aceeaşi natură cu sporirile, deci va apărea pe aceeaşi parte a contului. Pentru a confirma această poziţionare a soldului iniţial, scriem relaţia simplă după care se determină soldul final, relaţia pentru acceptarea căreia nu trebuie să avem nici un fel de cunoştinţe de contabilitate[3]:

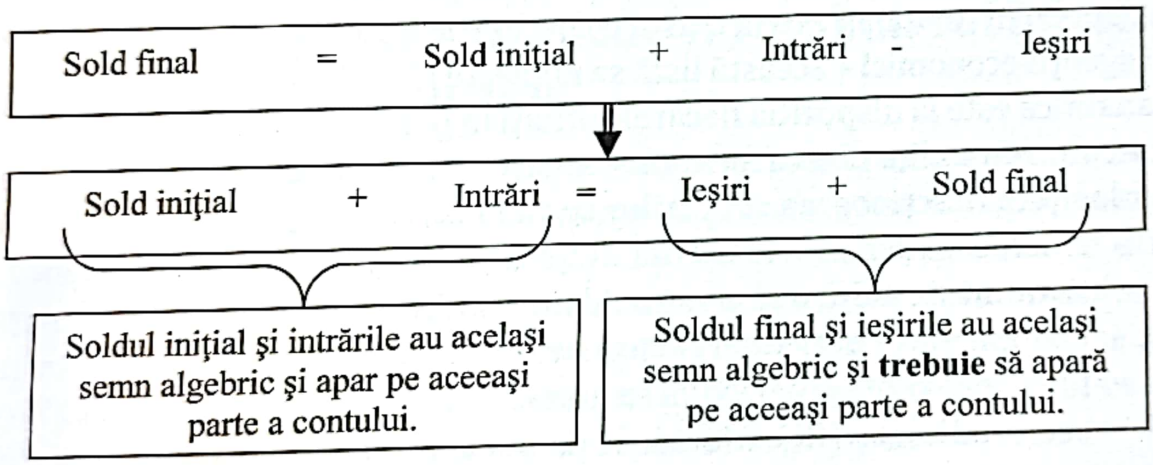

Figura nr. 23 – *Relaţii simple între soldul iniţial, intrări, ieşiri şi soldul final*

Avem deci, regulile complete pe care le putem rezuma astfel:

- sporirile se consemnează pe partea unde avem soldul iniţial;
- soldul final se trece pe partea reducerilor, pentru a echilibra cele două părţi ale contului.

De altfel, din formula de mai sus, mai deducem şi că ieşirile sunt mai mici, cel mult egale cu soldul iniţial la care am adăugat intrările. Asta-i o regulă importantă şi, chiar dacă uneori suferă excepţii, ne ajută în practica de contabilitate (şi nu numai).

2 *Idem*, p. 21.
3 Vom invoca şi mai târziu, în alt context, această relaţie simplă.

Scanned with OKEN Scanner

Schematizăm cele două reguli identificate mai sus, punând mărimile semnificative ale conturilor în părţile corespunzătoare:

Debit (D)	**Regula nr. 1**	*Credit (C)*
Sold iniţial		
Sporiri (+)	Ieşiri (-)	
	Sold final	

Debit (D)	**Regula nr. 2**	*Credit (C)*
		Sold iniţial
Ieşiri (-)		Sporiri (+)
Sold final		

În dezvoltările de până acum cu referire la bilanţ, am văzut că, din punct de vedere algebric, activul şi pasivul au semne opuse. Cele două reguli schiţate mai sus fiind şi ele opuse ca semn algebric, acceptăm cu uşurinţă că pentru funcţionarea conturilor de bilanţ, cele două reguli ne sunt suficiente. Rămâne de stabilit ce regulă se aplică pentru activ şi ce regulă pentru pasiv. Convenţia acceptată de contabili este că activelor li s-a rezervat regula nr. 1, în timp ce pasivelor li se atribuie regula nr. 2. Mai trebuie văzut ce facem cu cheltuielile şi cu veniturile? Ştim că profitul contabil este o resursă, adică apare în pasiv. Dar rezultatul contabil (profit sau pierdere) este diferenţa dintre venituri şi cheltuieli. Astfel, dacă venitul creşte, atunci şi profitul creşte – de aici acceptăm că venitul şi profitul sunt evoluează la fel. Deci, putem presupune că veniturile şi profitul funcţionează după aceeaşi reguli, adică înregistrează sporirile în aceeaşi parte a conturilor corespunzătoare. Cum profitul este pasiv, găsim că veniturile sunt puse în conturi care funcţionează şi ele după regula conturilor de pasiv. Cheltuielile având semn algebric opus veniturilor, este uşor să ne dăm seama că li se atribuie regula de funcţionare a conturilor de activ[4]. Scriem astfel din nou regulile de funcţionare ale conturilor:

Regula nr. 1 – aplicabilă conturilor de **activ** şi celor de **cheltuieli**		
D		***C***
Sold iniţial		
Sporiri (+)	Ieşiri (-)	
	Sold final	

Regula nr. 2 – aplicabilă conturilor de **pasiv** şi celor de **venituri**		
D		***C***
		Sold iniţial
Ieşiri (-)		Sporiri (+)
Sold final		

4 Mai târziu, la descrierea contabilizării unor operaţiuni simple, aceste reguli de funcţionare pentru conturile de venituri şi pentru cele de cheltuieli vor fi confirmate prin egalitatea necesară dintre debit şi credit.

Scanned with OKEN Scanner

În afară de locul rezervat fiecărei mărimi semnificative a contului, din regulile de mai sus deducem și o idee importantă în practica de contabilitate prin aceea că ne ajută să evităm unele confuzii: **soldul inițial nu apare decât pe o parte a contului** – este exclus ca, în același timp, un cont să aibă și sold debitor și sold creditor.

Pentru a merge mai departe, este necesar să complicăm lucrurile punând în evidență formula contabilă după care se ajunge de la soldul inițial la cel final. Am văzut că relația de principiu este una extrem de simplă: *sold final = sold inițial + intrări – ieșiri*. Se pare însă că relația asta nu-i suficientă pentru a generaliza maniera în care se stabilește soldul final având în vedere mărimile semnificative ale conturilor. Astfel, algoritmul specific presupune parcurgerea următorilor pași:

- soldul inițial se cunoaște și se găsește pe o singură parte a contului, conform regulilor generale;
- intrările și ieșirile se consemnează în cursul perioadei în debit/credit, în funcție de regula de funcționare – bineînțeles că pot apărea mai multe intrări și mai multe ieșiri;
- la finele perioadei, se face un total al intrărilor și al ieșirilor, adică se obțin rulajele debitoare și creditoare;
- se adaugă rulajele la soldul inițial și se obțin totalurile sumelor (debitoare și creditoare);
- se compară totalul sumelor debitoare (Tsd) cu totalul sumelor creditoare (Tsc), iar soldul final va avea natura totalului sumelor mai mare și va fi egal cu diferența dintre totalul sumelor mai mare și totalul sumelor mai mic.

Rezumăm această ultimă fază astfel:

- dacă **Tsd > Tsc**, atunci soldul final este **debitor** și **Sfd = Tsd – Tsc**;
- dacă **Tsc > Tsd**, atunci soldul final este **creditor** și **Sfc = Tsc – Tsd**;
- dacă **Tsd = Tsc**, atunci soldul final este zero și contul este **închis**[5].

Și încă o constatare care poate deruta puțin pe cei încă nefamiliarizați cu tehnicile contabile: știm că soldul final apare pe partea mai mică a contului, așa încât:

- soldul final debitor va apărea în credit;
- soldul final creditor va apărea în debit.

5 Reținem de aici termenul *închiderea unui cont*: asta înseamnă înregistrarea unei sume astfel încât soldul să fie zero. De regulă, pentru a ajunge cu soldul la zero trebuie să scădem ceva din contul respectiv – altă regulă simplă de reținut. Aceste lucruri ne interesează pentru că apar cu regularitate operațiuni de închidere a unor conturi. Cele mai cunoscute sunt: închiderea la sfârșitul perioadei a conturilor de venituri și a celor de cheltuieli, închiderea lunară sau trimestrială a conturilor de TVA colectată și de TVA deductibilă.

Scanned with OKEN Scanner

Pare complicat, dar cea ce trebuie reținut sunt regulile de bază cu privire la partea din cont în care se consemnează sporirile și, implicit, partea unde se duc reducerile. Mai sistematizăm odată:

Debit	Conturi de **activ** și conturi de **cheltuieli**	*Credit*
Sold inițial debitor (Sid) (+) **Sporiri diverse**, dacă este cazul, din una sau din mai multe operațiuni		(-) **Ieșiri diverse**, dacă este cazul, din una sau din mai multe operațiuni
Rulajul debitor (Rd) obținut prin însumarea tuturor sporirilor		**Rulajul creditor** (Rc) obținut prin însumarea tuturor reducerilor
Total sume debitoare Tsd = Sid + Rd		**Total sume creditoare**[6] Tsc = Rc **Sold final debitor** sau egal cu zero Sfd = Tsd – Tsc

Debit	**Conturi de pasiv și conturi de venituri**	*Credit*
(-) **Ieșiri diverse**, dacă este cazul, din una sau din mai multe operațiuni		**Sold inițial creditor** (Sic) (+) **Sporiri diverse**, dacă este cazul, din una sau din mai multe operațiuni
Rulajul debitor (Rd) obținut prin însumarea tuturor reducerilor		**Rulajul creditor** (Rc) obținut prin însumarea tuturor sporirilor
Total sume debitoare Tsd = Rd		**Total sume creditoare** Tsc = Sic + Rc
Sold final creditor sau egal cu zero Sfc = Tsc – Tsd		

6 Reamintim că soldul inițial nu apare decât pe o parte – în debit, pentru conturile de activ – deci în creditul acestor conturi nu avem decât rulajul, cea ce face ca totalul sumelor creditoare să fie egal cu rulajul creditor.

Scanned with OKEN Scanner

În mod normal, entităţile trebuie să întocmească şi să prezinte situaţia fiecărui cont sintetic pus în funcţiune, într-un fel sau altul, în cursul perioadei. Pentru aceasta, în varianta oficială, fiecărui cont i se rezervă două foi: una pentru debit şi una pentru credit, iar dacă acestea nu-s suficiente, atunci se adaugă foi suplimentare. Toate foile cu pricina se strâng într-un registru numit **Cartea mare** sau registrul sistematic. Când contabilitatea se ţine cu mâna, completarea registrului Cartea mare presupune eforturi importante. Din fericire, cele mai multe contabilităţi se ţin cu ajutorul calculatorului şi al softurilor de contabilitate, ceea ce facilitează reconstituirea Cărţii mari. Lucrurile au devenit atât de simple, încât putem presupune că unele întreprinderi nici măcar nu mai imprimă foile pe care să avem debitul şi creditul conturilor, mulţumindu-se adeseori cu centralizarea mărimilor semnificative ale conturilor în balanţele de verificare.

Câteva exemple simpliste:

a) ne imaginăm, mai întâi (în figura nr. 24) situaţia contului *Casa în lei* (al cărui simbol cifric este 5311), despre care ştim că este cont de activ, adică funcţionează după regula nr. 1:

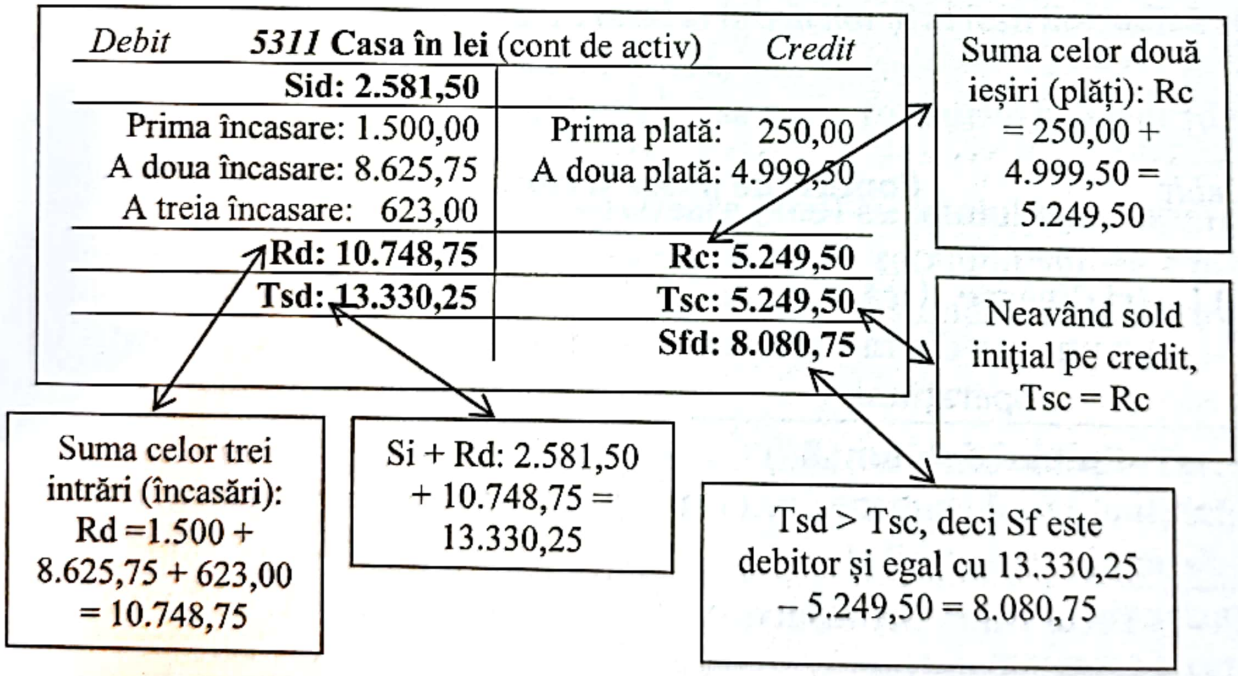

Figura nr. 24 – *Calculul mărimilor semnificative ale unui cont de activ*

b) pentru a vedea cum funcţionează un cont de pasiv, în figura nr. 25 ne imaginăm o situaţie a contului *Furnizori*:

Scanned with OKEN Scanner

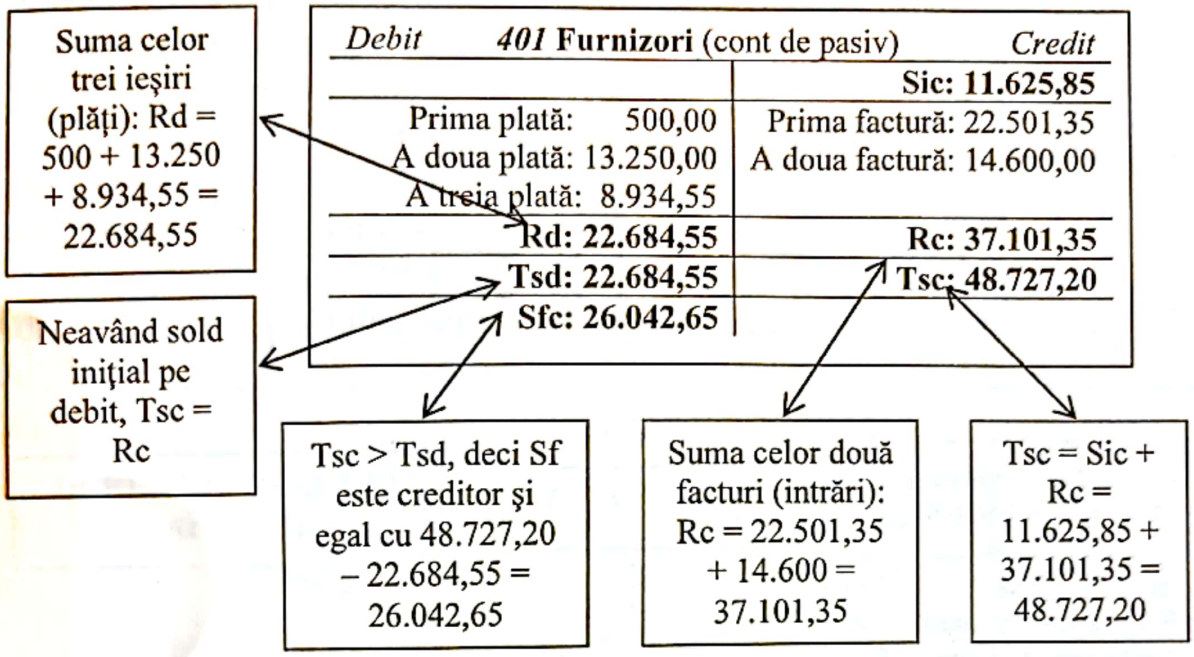

Figura nr. 25 – *Calculul mărimilor semnificative ale unui cont de pasiv*

8.4. Dubla înregistrare, analiza contabilă, articolul contabil, registrul cronologic

Unul din avantajele importante ale contului, ca instrument de bază în contabilitate, este că permite *izolarea* fiecărei operaţiuni prin punerea în funcţiune a două sau mai multe conturi, aşa încât să nu mişcăm tot bilanţul la o tranzacţie simplă. Într-una din temele dezvoltate mai sus, am ajuns la concluzia că în urma fiecărei operaţiuni se modifică cel puţin două structuri de activ şi/sau pasiv. Această regulă este necesară pentru a păstra echilibrul dintre activ şi pasiv. Când vorbim de conturi, echilibrul pe care urmărim să-l păstrăm se realizează între **debit** şi **credit**.

8.4.1. Înregistrarea dublă

Pentru a schematiza relaţia de egalitate între debit şi credit, este bine să plecăm de la un bilanţ iniţial (la începutul perioadei), în care avem $Activ_0$ = $Pasiv_0$[7]. Ştim deja că la sfârşitul perioadei egalitatea dintre activ şi pasiv se va menţine: $Activ_1 = Pasiv_1$. Dacă vorbim în termeni specifici conturilor, la începutul perioadei avem solduri iniţiale ale conturilor de activ şi de pasiv, în timp ce la sfârşitul perioadei avem solduri finale ale conturilor de activ şi

7 Utilizăm indicele $_0$ pentru a desemna mărimea de la începutul perioadei, în timp ce pentru mărimile de la sfârşitul perioadei vom folosi indicele $_1$.

Scanned with OKEN Scanner

de pasiv. În figura nr. 26, schematizăm trecerea de la bilanţul iniţial (soldurile iniţiale) la bilanţul final (soldurile finale) astfel:

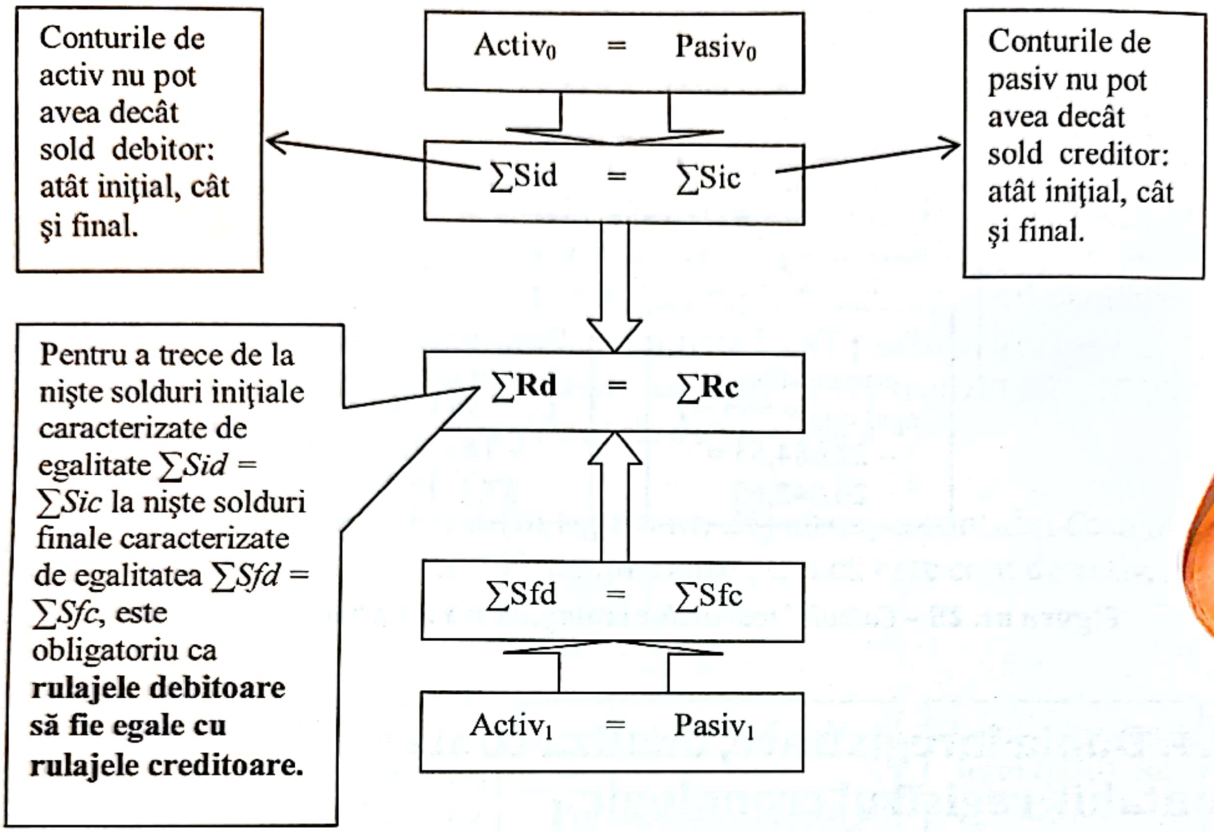

Figura nr. 26 – *Debitul şi creditul sunt egale pe tot parcursul exerciţiului*

Dacă particularizăm puţin situaţia prezentată în schema de mai sus, considerând că între bilanţul iniţial şi bilanţul final apare o singură operaţiune şi că în operaţiunea asta avem minimum de elemente, adică două conturi, observăm că este obligatoriu ca un cont să se debiteze şi celălalt să se crediteze, **astfel încât rulajul debitor al unuia să fie egal cu rulajul creditor al celuilalt.** Generalizând la un număr mare de operaţiuni în care să fie implicate multe conturi, regula rămâne valabilă: **sumele trecute în debitul unui cont sau al mai multor conturi trebuie să fie egale cu sumele trecute în creditul unui cont sau al mai multor conturi.**

Deducem astfel una din cele mai importante reguli tehnice în contabilitatea în partidă dublă, ale cărei caracteristici sunt:

- în urma fiecărei operaţiuni intervin cel puţin două conturi;
- dintre conturile implicate într-o operaţiune, cel puţin unul se debitează şi cel puţin unul se creditează;

Scanned with OKEN Scanner

- sumele trecute în debitul unuia sau mai multor conturi sunt egale cu sumele trecute în creditul altui cont sau al mai multor conturi, la aceeași operațiune.

Legătura stabilită astfel între debitul și creditul conturilor implicate într-o tranzacție se cheamă **corespondența conturilor**, în timp ce conturile implicate se numesc **conturi corespondente.**

Această succesiune de restricții poartă numele de **dubla înregistrare.** Aceasta, alături de dubla reprezentare, dau conținut noțiunii de **partidă dublă.**

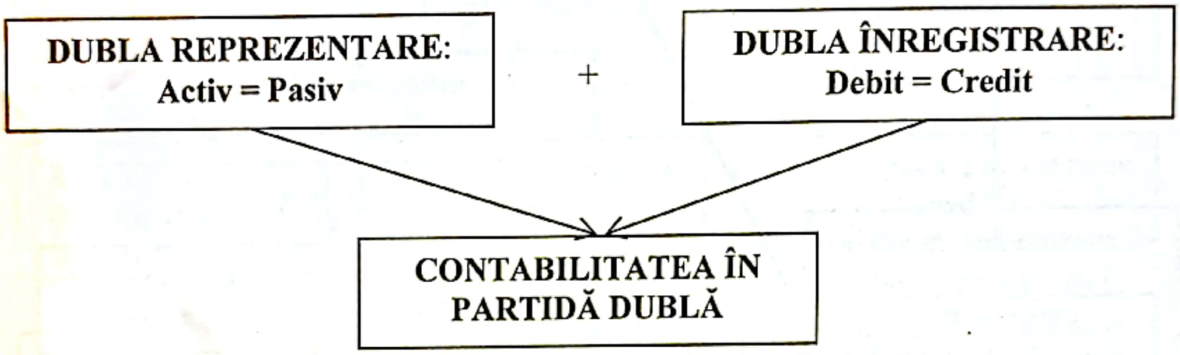

Figura nr. 27 – *Ce înseamnă contabilitatea în partidă dublă*

8.4.2. Analiza contabilă

Legătura stabilită între debitul și creditul conturilor implicate într-o tranzacție se cheamă **corespondența conturilor**, în timp ce conturile implicate se numesc **conturi corespondente.** Pentru ca regula dublei înregistrări să se aplice fără probleme, este necesar să identificăm precis cele cel puțin două conturi unde se consemnează fiecare tranzacție în care este implicată entitatea. De la ce plecăm în această identificare? În cea mai mare parte a cazurilor, punctul de plecare îl reprezintă documentele justificative. Am spus deja că misiunea contabilului este să (re)construiască o imagine a entității pe baza documentelor justificative și a regulilor specifice.

Așadar, avem în față un document justificativ. Ce trebuie să scoatem din acest document pentru a obține conturile corespondente debitoare și creditoare? Răspunsul îl găsim în multe cărți de introducere în contabilitate sau de bazele contabilității, sub forma noțiunii de ***analiză contabilă*** (a se vedea și figura nr. 28):

1) stabilim mai întâi care-s conturile implicate;

2) identificăm regula după care funcționează fiecare din conturile implicate;

Scanned with OKEN Scanner

3) vedem sensul modificării fiecărui cont implicat;

4) prin aplicarea regulilor de funcţionare a conturilor, stabilim partea din cont pe care se operează modificarea;

5) din documente şi din eventuale calcule suplimentare, deducem sumele de trecut în fiecare cont.

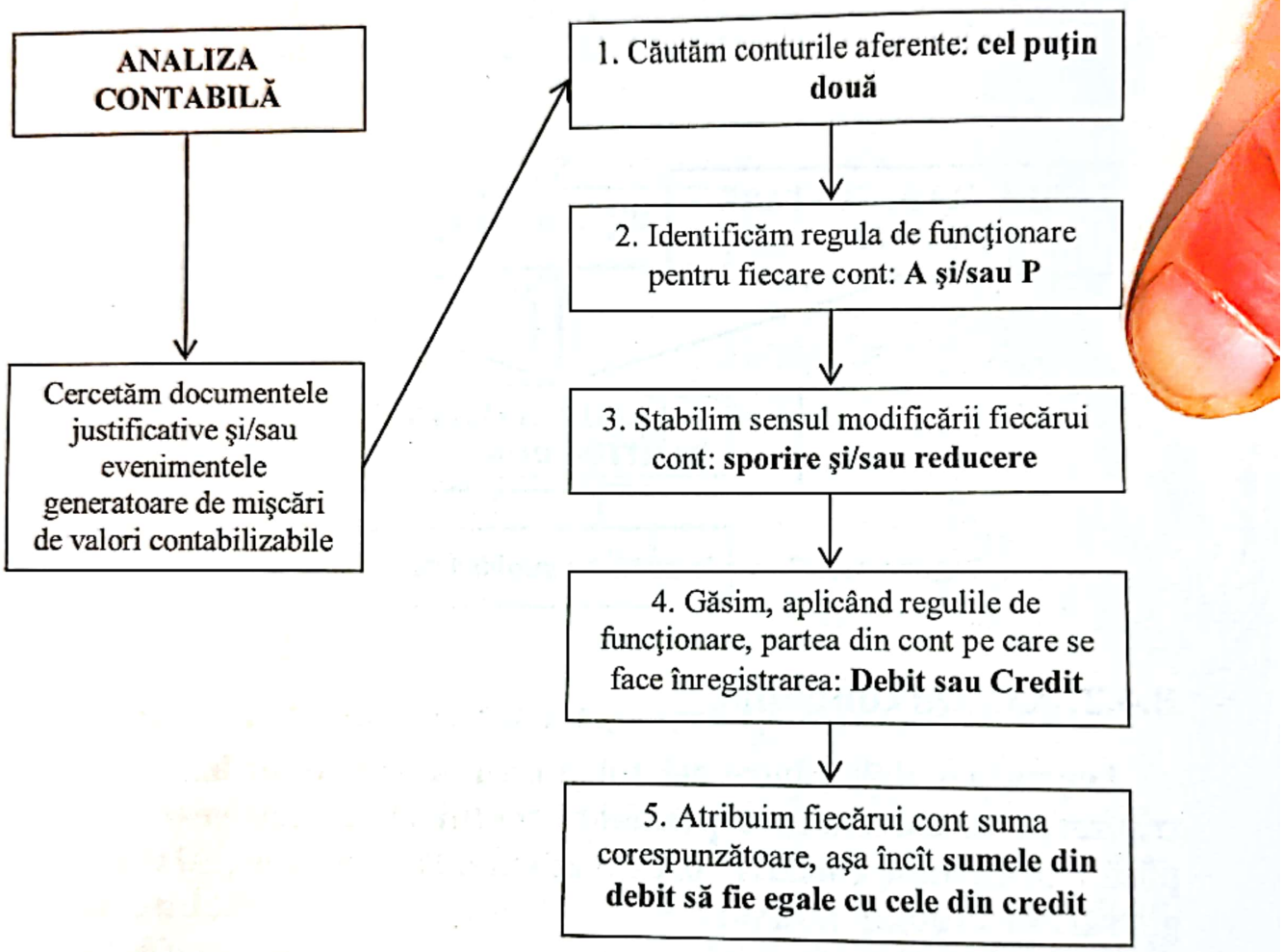

Figura nr. 28 – *Paşii analizei contabile*

În figura nr. 29 avem un foarte simplu exemplu de tranzacţie căreia îi facem analiza contabilă: firma primeşte 5.000 lei în numerar cu împrumut de la asociaţi (operaţiune frecventă în practica societăţilor cu răspundere limitată):

Scanned with OKEN Scanner

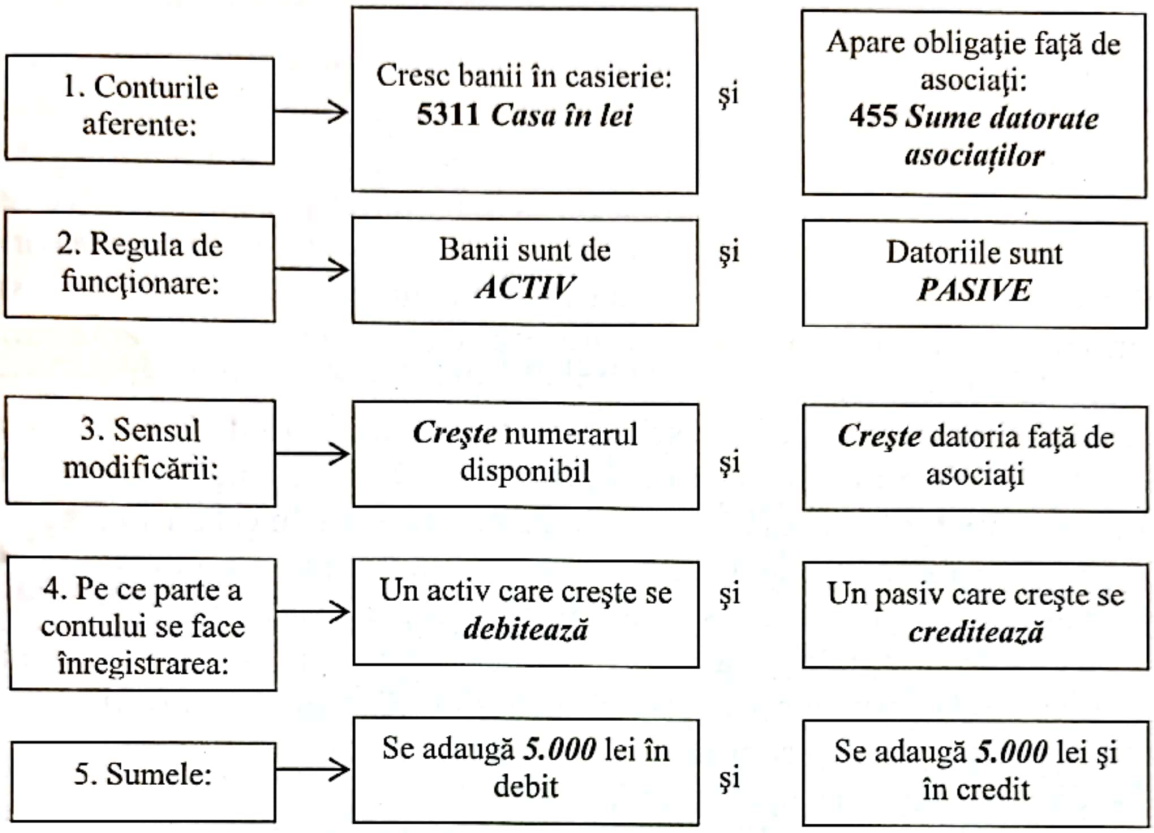

Figura nr. 29 – *Analiza contabilă a unei operaţiuni simple de creditare a întreprinderii de către asociaţi*

Corespondenţa dintre cele două conturi identificate la tranzacţia noastră se pune în evidenţă astfel:

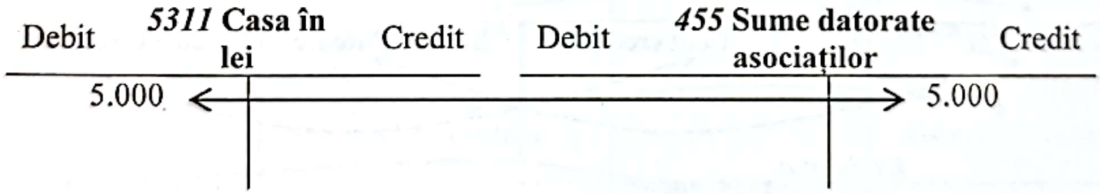

Rezultatul analizei contabil este **articolul contabil**. Trebuie spus că discuţia despre analiza contabilă este una rezervată începătorilor. Contabilii adevăraţi au învăţat deja o serie de clişee şi au dobândit automatisme, aşa încât, pentru ei, analiza contabilă este parcursă rapid, trecându-se direct la articolul contabil. Astfel, este puţin probabil să găsim la contabilul practician scheme privind analizele contabile pentru operaţiunile diverse pe care le contabilizează.

Scanned with OKEN Scanner

8.4.3. Articolul contabil și registrul jurnal

Pentru a se ajunge ca prin contabilitate să se reconstituie o imagine a entității, este necesară consemnarea tuturor tranzacțiilor astfel încât să se identifice activele, pasivele, cheltuielile și veniturile implicate. Soluția găsită de contabilitate presupune parcurgerea mai multor pași, unul dintre cei mai importanți fiind transpunerea tranzacțiilor respective în **articole contabile**, construite pe baza analizei la care sunt supuse documentele ajunse la contabilitate. În articolul contabil se arată ce conturi corespondente sunt afectate de o tranzacție. În exemplul de analiză contabilă de mai sus, am găsit două conturi și am trasat schematic legătura dintre debitul unuia și creditul celuilalt. Să nu scăpăm însă din vedere faptul că, într-o perioadă, entitatea poate fi implicată în multe tranzacții, traduse în cel puțin tot atât de multe articole contabile. Este greu de imaginat o punere în evidență a acestor articole prin scheme asemănătoare celei propuse mai sus.

Practica de contabilitate a găsit o manieră mai simplă de prezentare a corespondenței conturilor prin articole contabile. Conform uneia din aceste soluții, articolul contabil conține:

- data înregistrării operațiunii;
- conturile corespondente debitoare și creditoare, separate eventual de semnul „=";
- sumele cu care sunt influențate conturile implicate;
- o scurtă explicație a operațiunii, care să cuprindă, eventual, și documentul care stă la baza înregistrării.

Preluăm din cărțile de contabilitate, în figura nr. 30, cea mai simplă formă de articol contabil[8]:

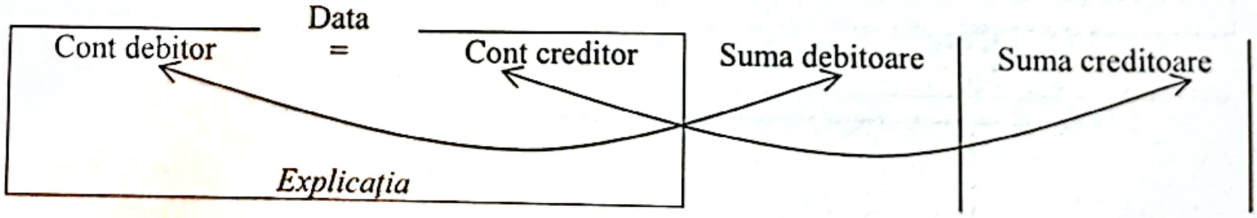

Figura nr. 30 – *Forma abreviată a articolului contabil, cu legătura dintre conturi și sume*

În figura nr. 30 avem un articol contabil simplu, adică un articol contabil în care corespondența se stabilește între un singur cont debitor și un singur cont creditor. Reținem din modelul de articol de mai sus câteva elemente importante în înțelegerea simbolurilor folosite de contabili:

8 Petriș, R., *op. cit.*, p. 24.

Scanned with OKEN Scanner

- contul care se debitează apare **întotdeauna** în stânga semnului egal;
- contul care se creditează apare **întotdeauna** în dreapta semnului egal;
- într-un articol contabil complet apar mereu **două coloane de sume**:
- pe prima coloană (cea din stânga) avem suma aferentă contului debitor;
- pe a doua coloană (cea din dreapta) avem suma aferentă contului creditor;
- suma debitoare este **întotdeauna** egală cu suma creditoare.

Totuşi, contabilizarea unor tranzacţii ne conduce uneori la punerea în funcţiune a mai mult de un cont debitor şi/sau a mai mult de un cont creditor. Apar astfel **articolele contabile compuse** (cu un cont în debit şi două sau mai multe în credit ori invers) şi **articolele contabile complexe sau mixte** (cu două sau mai multe conturi în debit şi alte două sau mai multe în credit.) E bine de ştiut că, oricât de multe conturi ar fi implicate în traducerea contabilă a unei tranzacţii, mereu se poate face o descompunere a articolelor compuse sau complexe în mai multe articole simple.

Pentru a scrie un articol contabil compus, avem nevoie de un semn care să ne arată că pe o parte a acestuia apar mai multe conturi: semnul utilizat de cele mai multe ori este **%**, care, fapt, ar însemna *următoarele*. Pentru articolele contabile compuse, schema simplă ar putea arăta ca în figura nr. 31.

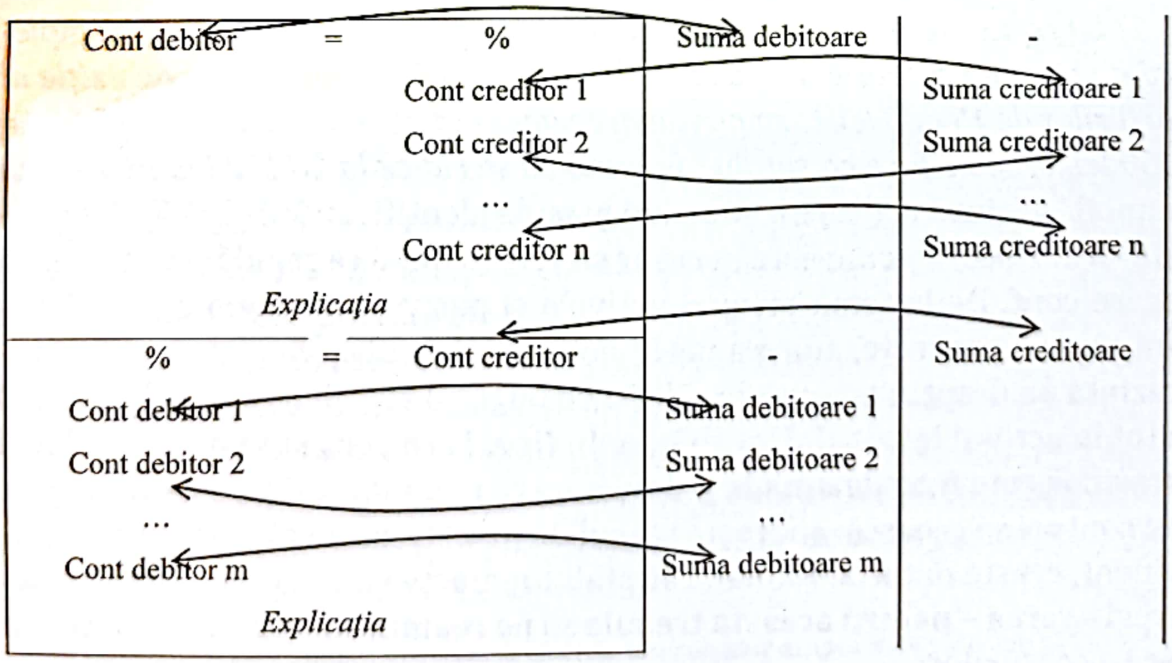

Figura nr. 31 – *Articole contabile compuse*

Menţionăm că, în toate cazurile, suma din debitul contului este egală cu suma sumelor trecute în conturile creditoare şi invers.

Scanned with OKEN Scanner

Importanța articolelor contabile este confirmată de reglementarea legală potrivit căreia entitățile au obligația de a ține un registru în care să se regăsească toate articolele contabile din cursul perioadei, în ordine cronologică. Acest **registru** se cheamă **jurnal**. Forma lui oficială arată astfel:

.....
(Unitatea)

Registrul - jurnal

Nr. pagină.....

Nr. crt.	Data înreg.	Documentul (fel, nr., dată)	Explicații	Simbol conturi		Sume	
				Debitoare	Creditoare	Debitoare	Creditoare
1	2	3	4	5	6	7	8
			Report:	*	*		
.....							
De reportat							

Întocmit, Verificat,

Din această formă putem deduce că semnul „=" nu se mai justifică în prezentarea oficială a articolelor contabile.

În continuare, vom prezenta câteva exemple simple de articole contabile aferente unor tranzacții curente.

1) La contabilitate ajunge factura de cumpărare a unor mărfuri, completată de nota de recepție. Din aceste documente, găsim un cost de achiziție al mărfurilor de 15.000 lei, taxa pe valoarea adăugată la nivelul a 21% x 15.000 = 3.150 lei, ceea ce face ca totalul de plată să se ridice la 18.150 lei. În analiza contabilă găsim 3 conturi, toate fiind ușor de identificat: *Mărfuri, TVA deductibilă* și *Furnizori.* Acum este necesar să vedem după ce regulă funcționează fiecare cont. De la tema privind activele și pasivele, reținem că *Mărfurile* sunt bunuri concrete, adică apar în activul bilanțului. *Taxa deductibilă* reprezintă un drept, o creanță în relația cu bugetul statului, ceea ce înseamnă că tot în activul bilanțului va apărea. În fine, *Furnizorii* sunt datorii și locul datoriilor este întotdeauna în pasiv. Intrarea de mărfuri face ca toate cele trei conturi să crească: sporește stocul de marfă, crește taxa deductibilă și, evident, crește datoria. Rămâne să stabilim partea din cont pe care se face înregistrarea – pentru aceasta trebuie să ne reamintim regulile de funcționare a conturilor:

Scanned with OKEN Scanner

D	Conturi de activ	*C*
Si		
+	–	
	Sf	

D	Conturi de pasiv	*C*
		Si
	–	+
	Sf	

Centralizarea rezultatelor analizei arată astfel (folosim simbolurile, dar şi denumirile conturilor):

Conturile implicate	*Regula de funcţionare*	*Sensul modificării*	*Partea din cont pe care se face înregistrarea*	*Suma*
371 Mărfuri	Activ	+	Debit	15.000
4426 TVA deductibilă	Activ	+	Debit	3.150
401 Furnizori	Pasiv	+	Credit	18.150

În urma analizei, observăm că sumele din debit sunt egale cu cele din credit, aşa încât scriem repede articolul contabil, în varianta lui abreviată, folosită mult de cei care predau contabilitatea:

%	=	*401 Furnizori*	-	18.150
371 Mărfuri			15.000	
4426 TVA deductibilă			3.150	

2) Pe extrasul de cont primit de la bancă, vedem că s-a plătit furnizorilor suma de 5.500 lei şi că banca a reţinut un comision de 10 lei. Identificăm uşor conturile implicate, precum şi sensul modificării:

- scade datoria *Furnizori*, cu suma de 5.500 lei;
- scade activul *Conturi la bănci în lei* cu 5.500 + 10 = 5.510 lei;
- apare o *Cheltuiala cu serviciile bancare* egală cu 10 lei[9].

Aplicăm din nou regulile de funcţionare a conturilor (reţinem că pentru conturile de cheltuieli se aplică regula conturilor de activ) şi obţinem centralizarea următoare a analizei contabile:

9 În exemplul în care am pus în evidenţă efectele tranzacţiilor asupra bilanţului, am prezentat veniturile şi cheltuielile prin efectul acestora asupra rezultatului contabil. Am justificat această simplificare prin aceea că în bilanţ nu există loc pentru venituri şi cheltuieli, ci doar pentru active şi pasive. Când trecem însă la înregistrările în conturi, cheltuielile se duc mai întâi în conturile corespunzătoare de cheltuieli, în timp ce veniturile ajung în conturile specifice de venituri, urmând ca transferul lor asupra rezultatelor să aibă loc periodic. Ne vom ocupa de această centralizare formală a veniturilor şi a cheltuielilor într-un capitol ulterior.

Scanned with OKEN Scanner

Conturile implicate	*Regula de funcţionare*	*Sensul modificării*	*Partea din cont pe care se face înregistrarea*	*Suma*
401 Furnizori	Pasiv	–	Debit	5.500
5121 Conturi la bănci în lei	Activ	–	Credit	5.510
627 Cheltuieli cu serviciile bancare	Activ	+	Debit	10

Articolul contabil este:

% *401* Furnizori *627* Cheltuieli cu serviciile bancare	=	*5121* Conturi la bănci în lei	- 5.500 10	5.510

3) Firma încheie un contract de leasing financiar pentru un echipament care va fi utilizat în activitatea de producţie. Valoarea de intrare a bunului, aşa cum apare aceasta în contract, se ridică la 150.000 lei. Ce conturi intervin? Pentru a răspunde la întrebare, trebuie să ştim ce-i acela contract de leasing. Leasing-ul este, înainte de toate, o închiriere de bunuri, cu anumite particularităţi faţă de închirierea obişnuită. În cazul contractului de leasing financiar, se consideră că utilizatorul (locatarul) îşi asumă majoritatea riscurilor şi îşi însuşeşte majoritatea beneficiilor aferente deţinerii bunului. El (utilizatorul) devine un fel de proprietar de fapt al bunului, în timp ce societatea de leasing este proprietar de drept care finanţează dobândirea bunului de către utilizator. Astfel, pentru contabilizarea leasing-ului financiar s-a impus o soluţie potrivit căreia operaţiunea se consideră un fel de împrumut acordat de societatea de leasing utilizatorului. Or, cel care primeşte ceva cu împrumut recunoaşte în activ bunul astfel primit şi, în acelaşi timp, recunoaşte o datorie faţă de finanţator. În cazul nostru, conturile implicate vor fi:

– 213 *Echipamente...* – cont de activ, care creşte cu valoarea de intrare a bunului şi, conform regulii de funcţionare, se debitează;

– 167 *Alte datorii pe termen lung* – cont de pasiv în care trecem aceeaşi valoare, creditându-l.

Articolul contabil arată astfel:

213 Echipamente...	=	*167* Alte datorii pe termen lung	150.000	150.000

Scanned with OKEN Scanner

Preluarea unui bun în leasing financiar mai presupune și alte consemnări (ratele de plată și dobânzile de plată) pe care le vom ignora însă, deoarece acestea se regăsesc în conturi în afara bilanțului, adică nu au efecte imediate asupra activului, pasivului, veniturilor sau cheltuielilor.

4) În statul de salarii găsim că totalul salariilor brute pe care entitatea le înregistrează în relația cu angajații se ridică la 22.000 lei. Analiza contabilă pornește de la întrebarea: ce reprezintă salariile pentru firma care le suportă? Găsim repede răspunsul – salariile sunt o cheltuială și, în același timp, o datorie, ambele sporind cu ocazia contabilizării statului de salarii. Schematizarea analizei contabile arată astfel:

Conturile implicate	*Regula de funcționare*	*Sensul modificării*	*Partea din cont pe care se face înregistrarea*	*Suma*
641 Cheltuieli cu salariile	Activ	+	Debit	22.000
421 Personal – salarii datorate	Pasiv	+	Credit	22.000

Din această analiză, rezultă următorul articol contabil:

641 Cheltuieli cu salariile	=	*421* Personal – salarii datorate	22.000	22.000

De fapt, pe statul de plată apar și contribuțiile sociale și fiscale aferente salariilor. Pentru contribuțiile în sarcina firmei, schema de contabilizare este aceeași – apare un cont de cheltuială în corespondență cu unul de datorie. Pentru contribuțiile în sarcina angajatului, contabilizarea diferă puțin – știm că aceste din urmă contribuții se reține din salariul brut, ceea ce înseamnă că pentru contabilizarea lor vom diminua contul *Personal – salarii datorate* (debitându-l, pentru că este de pasiv) și vom credita conturile de datorii fiscale și sociale față de stat.

8.5. Planul de conturi și clasificarea conturilor

Pentru orice activ, pasiv, venit sau cheltuială există un cont. România este o țară în care normalizatorul a hotărât să simplifice lucrurile, impunând o listă comună de conturi, pentru toate entitățile. Astfel, în OMFP nr. 1802/2014 găsim ***planul de conturi general***, în care avem peste 500 de

Scanned with OKEN Scanner

conturi (anexa nr. 1). Multe din denumirile acestora sunt sugestive pentru a le înțelege conținutul; iar alte denumiri sunt apropiate de noțiunile parcurse la descrierea activelor și a pasivelor.

8.5.1. Simbolizarea conturilor – conturi sintetice și conturi analitice

Pentru ușurința identificării conturilor, se folosește sistemul zecimal de clasificare. Avem astfel 9 clase de conturi, ale căror simboluri sunt formate dintr-o cifră:

- clasa 1 – **Conturi de capitaluri, provizioane, împrumuturi și datorii asimilate**, unde găsim, în general, conturile de resurse proprii, precum și pe cele de datorii pe termen lung;
- clasa 2 – **Conturi de imobilizări**; avem aici aproape toate activele imobilizate, precum și conturile în care se contabilizează deprecierea acestora: amortizarea ori ajustările provizorii pentru depreciere;
- clasa 3 – **Conturi de stocuri și producție în curs de execuție**;
- clasa 4 – **Conturi de terți**, în care găsim, în general, creanțele și datoriile pe termen scurt apărute în relația cu diverșii terți (clienți, furnizori, stat, angajați etc.);
- clasa 5 – **Conturi de trezorerie**;
- clasa 6 – **Conturi de cheltuieli**, clasificate după natura lor;
- clasa 7 – **Conturi de venituri**, clasificate după natura lor;
- clasa 8 – **Conturi speciale** (celor mai multe li se spune că sunt *în afara bilanțului*);
- clasa 9 – **Conturi de gestiune.**

Conform clasificării zecimale, fiecare clasă de conturi se poate diviza în cel mult 10 **grupe de conturi**, cu simboluri formate din 2 cifre. Nu este obligatoriu ca o clasă să se dividă în exact 10 grupe. De exemplu, clasa 4 *Conturi de terți* are 10 grupe, în timp ce clasa 1 *Conturi de capitaluri* are 5 grupe.

La rândul lor, grupele se împart în conturi sintetice de gradul I, cu simbolul format din 3 cifre. Conturile sintetice de gradul 1 se împart în conturi sintetice de gradul II (cu simbol din patru cifre) și gata, planul de conturi se oprește aici.

Un exemplu simplu în figura nr. 32. Luăm contul 5121 *Conturi la bănci în lei* și încercăm să-l încadrăm în toate treptele identificate mai sus:

Scanned with OKEN Scanner

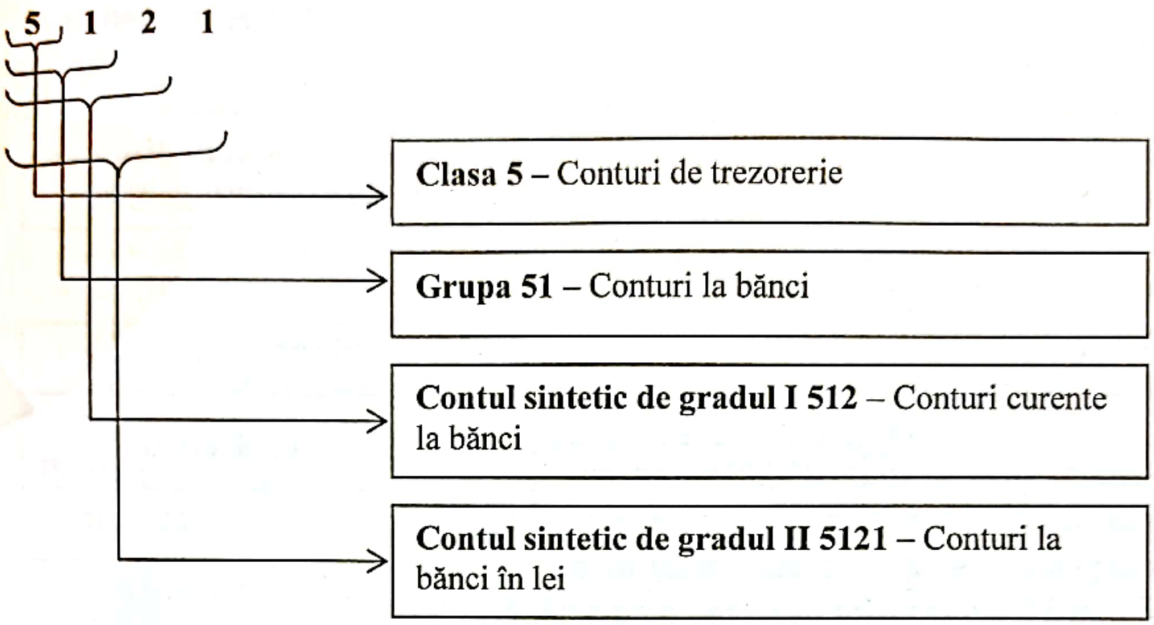

Figura nr. 32 – *Semnificațiile cifrelor din simbolul contului 5121*

Planul de conturi pentru agenții economici, așa cum apare acesta în OMFP nr. 1802/2014 este prezentat în anexa nr. 1.

Dacă entitatea consideră că subdivizarea oficială a conturilor nu este suficientă, atunci poate continua descompunerea, obținând **conturi analitice**. Folosirea de analitice este la latitudinea firmei, aceasta având toată libertatea în alegerea și în simbolizarea lor. Pentru a desemna conturile analitice, se adaugă noi simboluri (cifre sau altele) celor specifice conturilor sintetice. Se practică separarea simbolurilor analiticelor de sintetic printr-un semn. Adeseori se folosește punctul (.), dar se poate utiliza și o bară oblică, un spațiu etc. Descompunerea pe analitice se poate face pe mai multe trepte, folosind tot atâtea semne pentru separarea simbolurilor adăugate pe fiecare treaptă în parte. De exemplu, contul sintetic de gradul II 4111 *Clienți* se poate dezvolta pe analitice grupate, mai întâi pe clienți interni și clienți externi, după care putem regrupa pe zone geografice și, în final, pe fiecare client în parte (a se vedea figura nr. 33).

Scanned with OKEN Scanner

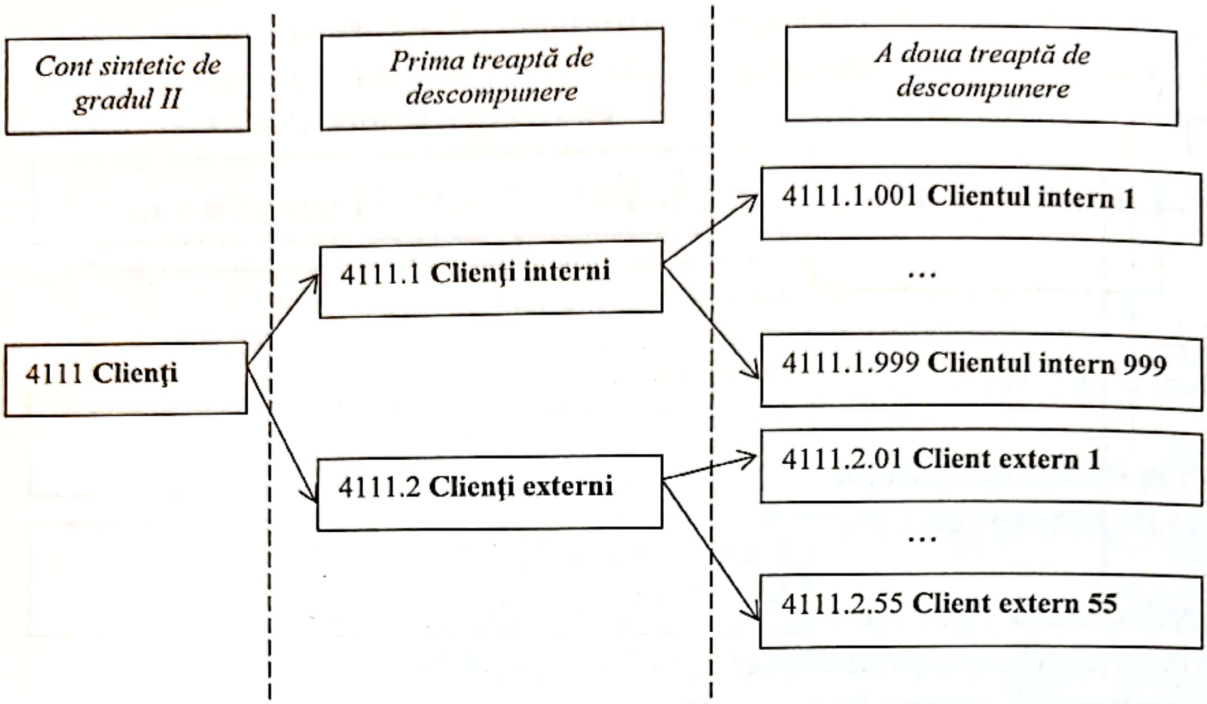

Figura nr. 33 – *Posibilă descompunere pe analitice a contului 4111*

Pentru mai uşoara gestiune a relaţiei dintre sintetic şi analiticele corespunzătoare, este util ca numărul de cifre al simbolurilor conturilor analitice de pe aceeaşi treaptă de descompunere să fie acelaşi. De asemenea, este necesar să se asigure egalitatea dintre o mărime semnificativă a contului sintetic şi suma mărimilor de acelaşi tip ale conturilor sintetice de pe aceeaşi treaptă de descompunere. O particularitate a conturilor analitice este că, la un anumit nivel, se pot face şi exprimări cantitative. Dimpotrivă, în contul sintetic, nevoia de agregare ne interzice adeseori aceste gen de reprezentări cantitative, fiind nevoiţi să acceptăm doar exprimarea în bani.

8.5.2. Elemente privind clasificarea conturilor din planul de conturi

În planul de conturi găsim cele nouă clase de conturi enumerate în subcapitolul precedent, subdivizate la rândul lor în grupe şi în conturi sintetice. Totuşi, pentru o mai bună înţelegere a tehnicilor de funcţionare a conturilor contabile este utilă prezentarea unui model simplu de clasificare a conturilor[10] care să depăşească puţin simpla lor încadrare în clase sau în grupe. Considerăm necesară prezentarea acestei clasificări, chiar dacă sunt evidente caracterul abstract al temei şi dificultatea ei pentru cei care nu-şi propun să facă din contabilitate o meserie.

10 Preluăm aici masiv din lucrarea *Introducere în contabilitate*, Ed. Polirom, 2002, pp. 77-91.

Scanned with OKEN Scanner

Ne însușim punctul de vedere exprimat de R. Petriș[11] și potrivit căruia, plecând de la materia contabilă – ca noțiune de divizat – identificăm două mulțimi de conturi:

- **mulțimea nr. 1** – a conturilor în care se descriu situația și modificările elementelor care compun patrimoniul[12] unității precum și fluxurile generate de acestea, pe de o parte;
- **mulțimea nr. 2** – a conturilor extrapatrimoniale, cu ajutorul cărora se urmăresc aspecte complementare celor reflectate în prima mulțime și elemente care nu aparțin patrimoniului dar care, dintr-un motiv sau altul trebuie înregistrate în contabilitate.

Pentru a nu scăpa din clasificare vreun cont, suntem nevoiți ca celor două mulțimi să le adăugăm și mijloacele auxiliare reprezentate de *Cont bilanț de deschidere*, prin care se pun în funcțiune conturile la începutul exercițiului[13] și *Cont bilanț de închidere* prin care se consemnează închiderea conturilor (care mai prezintă sold) la sfârșitul exercițiului[14], cu ocazia întocmirii situațiilor financiare anuale.

În continuarea clasificării acceptăm că, în **prima mulțime** de conturi, găsim clasele de conturi de la 1 la 7, adică vom încadra aici conturile de capitaluri, de imobilizări, de stocuri, de creanțe și de datorii, de trezorerie, de cheltuieli și de venituri.

În a doua **mulțime de conturi** rămân clasele 8 și 9, pe care le putem califica drept extrapatrimoniale și pe care le vom ignora, în continuarea lucrării, având în vedere faptul că ele nu se ocupă decât de aspecte complementare celor reflectate de conturile din primele șapte clase.

Ne întoarcem deci la prima mulțime și încercăm să găsim câteva criterii comune în funcție de care să continuăm clasificarea. Pentru aceasta, trebuie să ne aducem aminte de regulile de funcționare a conturilor și de locul ocupat de un cont sau altul în structurile de activ, de pasiv, de venituri sau de cheltuieli. De asemenea, mai trebuie reținut și criteriul care se referă la documentul contabil de sinteză unde apare materia reflectată prin conturile cu pricina: în bilanț sau în contul de profit și pierdere. Identificăm astfel, două mari categorii:

- **conturi de bilanț**, ale căror solduri pot apărea în activ sau în pasiv – se încadrează aici conturile din primele cinci clase: capitaluri,

11 Vezi Petriș, *R., op. cit*, p. 34.

12 Folosim termenul *patrimoniu*, precum Petriș (1993), deși acesta nu prea mai are acoperire în normele contabile aferente firmelor. Într-adevăr, de ceva timp, termenul *patrimoniu* – foarte folosit de juriști – nu mai apare explicit decât în normele contabile aferente instituțiilor publice sau entităților asimilate lor și în normele aferente persoanelor juridice fără scop patrimonial.

13 Se preiau în jurnal soldurile inițiale.

14 Se preiau din cartea mare în jurnal soldurile finale ale conturilor.

Scanned with OKEN Scanner

imobilizări, stocuri, terţi, trezorerie; soldurile acestor conturi reflectă stări la un moment dat;

şi

– **conturi de fluxuri de venituri şi de cheltuieli** – clasele 6 şi 7; în acestea nu avem decât fluxurile brute de venituri (îmbogăţire) şi de cheltuieli (sărăcire) şi asimilate lor consemnate în cursul perioadei şi care se regăsesc în situaţiile financiare anuale în contul de profit şi pierdere.

În ceea ce priveşte **conturile de bilanţ**, avansăm ideea potrivit căreia într-o clasă de conturi vom identifica mereu cel puţin două categorii:

– conturi de gestionare a unei materii date de activ sau de pasiv;

şi

– conturi rectificative privind materiile reflectate prin conturile din clasa respectivă.

Pentru a lămuri oarecum diferenţa dintre aceste două mari categorii, este bine să spunem de la început că întotdeauna conturile rectificative funcţionează după regula opusă celei specifice conturilor de gestionare respective[15]. Adică, de exemplu:

– pentru conturile de capitaluri – despre care ştim că-s de pasiv – rectificările vor fi mereu de activ;
– pentru conturile de imobilizări, stocuri, creanţe şi trezorerie – toate fiind de activ – rectificările vor funcţiona după regula conturilor de pasiv.

Pe lângă conturile cărora le-am spus **de gestionare** şi cele **rectificative**, în clasele de conturi de bilanţ mai pot apărea şi alte structuri, după cum urmează (pentru denumirile exacte ale conturilor, a se vedea anexa nr. 1):

Clasa	*Categoria*	*Regula de funcţionare*	*Conturile cele mai importante (simbolurile)*
Clasa conturilor de capitaluri sau de resurse pe termen lung (clasa 1)	Conturi de gestionare a resurselor proprii şi străine pe termen lung	Pasiv (unele conturi din această categorie pot avea uneori sold debitor, ceea ce înseamnă că ajung să funcţioneze după regula celor de activ)	101, 103, 104, 105, 106, 107 (poate fi de A sau de P), 108 (poate fi de A sau de P), 117 (poate fi de A sau de P), 121 (poate fi de A sau de P), 141, 151, 161, 162, 166, 167, 168
	Conturi rectificative	Activ	109, 129, 149, 169

15 În ceea ce priveşte **regula după care funcţionează**, în general, un cont are doar o regulă de funcţionare. Sunt şi situaţii când un cont despre care ştim că este, de exemplu, de activ, are sold creditor, specific pentru conturile de pasiv. Aceste conturi sunt numite de normele româneşti **conturi bifuncţionale**.

Scanned with OKEN Scanner

Clasa conturilor de imobilizări (clasa 2)	Conturi de gestionare a mijloacelor imobilizate	Activ	201, 203, 205, 206, 207, 208, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 223, 224, 227, 231, 235, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267
	Conturi rectificative	Pasiv	269, 280, 281, 290, 291, 293, 296
Clasa conturilor de stocuri și producție în curs de execuție (clasa 3)	Conturi de gestionare a stocurilor și producției în curs	Activ	301, 302, 303, 321, 322, 323, 326, 327, 328, 331, 332, 341, 345, 346, 347, 351, 354, 356, 357, 358, 361, 371, 381
	Conturi de diferențe de preț	Activ (pot avea și sold creditor, ceea ce le face conturi de pasiv)	308, 348, 368, 378, 388
	Conturi rectificative	Pasiv	391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398
Clasa conturilor de relații cu terții (clasa 4);	Conturi de datorii (altele decât cele din clasa 1)	Pasiv	401, 403, 404, 405, 408, 419, 421, 423, 424, 426, 427, 4281, 431, 437, 4381, 441*, 4423, 4427, 444, 446, 447, 4481, 451*, 453*, 455, 456*, 457, 4581, 4661, 462, 467, 481*, 482*
	Conturi de creanțe (altele decât cele imobilizate)	Activ	409, 411, 413, 418, 425, 4282, 4382, 441**, 4424, 4426, 445, 4482, 451**, 453**, 456**, 4582, 461, 463, 4662, 481**, 482**
	Conturi rectificative asupra creanțelor	Pasiv	490, 491, 495, 496.
	Conturi de regularizare și asimilate	Activ sau Pasiv	4428*** (poate fi de activ sau de pasiv), 471 (A), 472 (P), 473 (A sau P), 475 (P), 478 (P)

Scanned with OKEN Scanner

*și **: Când au sold creditor, reflectă datorii (*) și-s de pasiv, în timp ce, dacă au sold debitor, reflectă creanțe (**), fiind de activ. Contul 4428 reflectă, de regulă, elemente de regularizare (***); pentru urmărirea corectă a acestor elemente de substanțe diferite, este recomandat ca, pentru aceste conturi să se dezvolte analitice, în funcție de natura concretă a materiei reflectate.			
Clasa conturilor de trezorerie (clasa 5)	Conturi de mijloace de trezorerie	Activ	501, 505, 506, 507, 508, 511, 512*, 5187, 531, 532, 541, 542
	Conturi de datorii de trezorerie	Pasiv	512**, 5186, 519
	Conturi de așteptare	Activ sau Pasiv	581
	Conturi rectificative	Pasiv	509, 590
* și ** Când are sold debitor, contul 512 reflectă disponibil la bancă, deci materie de mijloace (activ). Dacă soldul este creditor, el reprezintă credite în cont curent, adică datorii pe termen foarte scurt față de bancă (pasiv).			

În ceea ce privește conturile de fluxuri de cheltuieli, clasificarea lor după natură este ușoară și, în plus, toate conturile de cheltuieli apar în clasa șase și funcționează după aceeași regulă, cu o singură posibilă excepție pe care o putem evita cu ușurință. Este vorba de contul 609 *reduceri comerciale primite*, cu ajutorul căruia contabilizăm câștigul obținut de pe urma primirii unor reduceri comerciale. Norma contabilă spune că acest cont, deoarece reflectă un câștig, funcționează după regula conturilor de venituri (P). În practică, de cele mai multe ori, contul 609 este considerat un cont obișnuit de cheltuieli, care funcționează după regula conturilor de activ și primește sumele cu semnul minus (în roșu). La conturile de venituri, lucrurile se complică puțin în sensul că identificăm două mari categorii:

- conturile de venituri finale, adică acele venituri apărute, de regulă, de pe urma unor tranzacții cu terții sau care generează o îmbogățire brută a firmei;
- conturi de venituri intermediare nu corespund vreunei îmbogățiri a firmei, scopul lor fiind acela de a compensa efectul unor cheltuieli asupra rezultatului (a se vedea mai jos, dezvoltările de la contabilitatea producției); din punct de vedere al regulii de funcționare, toate conturile de venituri reținregula conturilor de pasiv, cu excepția lui 711 *Variația stocurilor* care poate avea (înainte de închiderea periodică) atât sold creditor (caz în care-i de pasiv), cât și sold debitor (caz în care funcționează ca un cont de activ).

Scanned with OKEN Scanner

În categoria conturilor de venituri, norma contabilă propune un cont căruia i se atribuie funcție de activ: este vorba de 709 *Reduceri comerciale acordate*. Acest cont reflectă o pierdere – reducerea acordată – motiv pentru care este asimilat cheltuielilor. În practică, contabilii îl lasă pe 709 să funcționeze ca orice alt cont de venituri din vânzări (după regula de pasiv), punând sumele cu semnul minus (în roșu).

Specific conturilor de venituri și de cheltuieli este faptul că, periodic (de multe ori lunar) **se închid**, adică se efectuează o înregistrare astfel încât soldul lor să ajungă zero. Închiderea conturilor de venituri și de cheltuieli nu este altceva decât transferul lor într-un cont unic – 121 *Profit sau pierdere* – cont care face legătura dintre fluxurile de venituri și cheltuieli, pe de o parte, și capitalurile proprii din bilanț, pe de altă parte.

Clasa conturilor de cheltuieli (clasa 6)	Conturi de cheltuieli după natură	Activ	601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 635, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 651, 652, 654, 655, 658, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 681, 686, 691, 694, 697, 698
Clasa conturilor de venituri (clasa 7)	Conturi de venituri intermediare	Pasiv	711, 712 (pot avea și sold debitor), 721, 722, 725, 755, 7584, 781, 786
	Conturi de venituri finale	Pasiv	701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 741, 751, 754, 758 (cu excepția lui 7584), 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 794

În cele ce urmează, vom descrie foarte pe scurt principalele categorii de conturi.

Pentru început, descoperim că în **clasa conturilor de capitaluri** nu apar elemente spectaculoase în plus față de ceea ce am prezentat deja despre materia respectivă. Astfel, conturile de capitaluri sunt de pasiv, cu excepția conturilor în care se pot regăsi rezultate (profit sau pierdere): 121 *Profit sau pierdere (Rezultatul exercițiului)*, 117 *Rezultatul reportat*, 107 *Rezerve de conversie* și 108 *Interese minoritare*. Aceste patru conturi sunt de pasiv (au sold creditor) atunci când reflectă profituri și devin de activ (au sold debitor) atunci când reflectă pierderi. Conturile rectificative privind capitalurile funcționează, conform convenției generale, după regula opusă

Scanned with OKEN Scanner

celei specifice elementelor pe care le rectifică. Ne reamintim de la tema cu privire la bilanțul contabil și precizăm încă odată că locul rectificărilor în bilanțul real este pe aceeași parte cu elementele pe care le rectifică, dar cu semnul minus. Am acceptat și varianta pedagogică a bilanțului, în care rectificările apăreau în bilanț explicit, cu semnul plus, pe partea opusă celei unde se regăseau elementele rectificate. Din punct de vedere al simbolizării, observăm că rectificările din clasa 1 au cifra 9 pe poziția a treia.

Clasa conturilor de imobilizări nu ridică nici ea probleme deosebite din punct de vedere al descrierii funcționării conturilor care o compun. Avem conturile de gestionare a imobilizărilor – despre care știm că-s de activ – și conturile rectificative, a căror regulă de funcționare este cea de pasiv. Regăsim aici rectificări familiare deja: amortizări și ajustări pentru depreciere, dar acestora li se adaugă 269 *Vărsăminte de efectuat pentru imobilizări financiare*. Acest din urmă cont reflectă un fel de datorie – angajamentul unui acționar sau asociat de a vărsa aportul pe care s-a angajat să-l pună la dispoziția unei societăți și în schimbul căruia a primit acțiuni sau părți sociale. Știm că drepturile asupra acțiunilor/părților sociale emise de o societate nu sunt depline decât la vărsarea integrală a capitalului, motiv pentru care considerăm vărsămintele un fel de rectificare a titlurilor primite la schimb, chiar dacă, în bilanțul oficial, această structură apare la datorii și nu la rectificări.

În **clasa conturilor de stocuri**, lucrurile se complică puțin. Găsim și aici cele două categorii de bază: conturile de gestionare a stocurilor (toate de activ) și conturile rectificative – ajustările pentru depreciere – (toate de pasiv). Pe lângă acestea însă, problemele contabile generate de evaluarea stocurilor au impus crearea unei categorii suplimentare – *conturile de diferențe de preț*. Apariția acestor din urmă conturi este necesară, de regulă, pentru a putea folosi *metoda conturilor prestabilite*. În mare, această metodă constă în evaluarea bunurilor în contul de gestionare a stocurilor nu la costul de achiziție efectiv, ci la un cost prestabilit, același pentru toate intrările și ieșirile din cursul perioadei. Costurile efective se pot însă îndepărta de costul prestabilit, așa încât s-au creat conturile de diferențe de preț în care avem exact diferența dintre costul efectiv și cel prestabilit. În mod oficial, aceste conturi sunt fie de activ (dacă diferențele sunt nefavorabile), fie de pasiv (dacă diferențele sunt favorabile). În ce ne privește, preferăm să le considerăm doar de activ și să punem diferențele astfel:

- costul efectiv > costul prestabilit – diferența aferentă intrării este nefavorabilă și apare în debitul contului cu semnul plus;

Scanned with OKEN Scanner

- cost efectiv < cost prestabilit – diferența aferentă intrării este favorabilă și apare în debitul contului cu semnul minus (sau în roșu sau în chenar).

Folosirea metodei costurilor prestabilite și, implicit, intervenția conturilor de diferențe de preț generează o nouă problemă. Stocurile intră, dar mai și ies. Astfel, nu este suficientă înregistrarea diferențelor aferente intrărilor. Trebuie să găsim un procedeu prin care să calculăm diferențele de preț aferente ieșirilor de stocuri. Pentru aceasta aplicăm încă odată regula de trei simplă: dacă la intrări date identificăm ușor diferențele, atunci la ieșiri de stocuri de o anumită valoare, diferențele sunt necunoscuta pe care o calculăm. Contabilii complică aparent lucrurile, calculând un coeficient de repartizare aplicat apoi ieșirilor de stocuri. Este același lucru, din punct de vedere al rezultatelor obținute.

În clasa **conturilor de relații cu terții**, avem conturi de gestionare a datoriilor (de pasiv) și conturi de gestionare a creanțelor (de activ) ale căror funcțiuni nu ridică probleme deosebite. Pentru conturile de creanțe, fiind de activ, apare și categoria rectificărilor privind creanțele – ajustări pentru depreciere – care funcționează după regula conturilor de pasiv. În această clasă de conturi își găsește loc și o categorie ceva mai eterogenă, a conturilor de regularizare. Aici găsim:

- cheltuielile în avans (471), adică sumele care trebuie să ajungă pe cheltuieli (în conturile din clasa 6), dar într-o perioadă ulterioară;
- veniturile în avans (472, 475, 478), adică sumele care trebuie să ajungă la venituri (în conturile din clasa 7), dar într-o perioadă ulterioară;
- contul 4428 *TVA neexigibilă*, al cărui rol este să reflecte TVA contabilizată (justificat sau nu) atunci când faptul generator al taxei apare înainte de exigibilitatea acesteia.

Clasificarea **clasei conturilor de trezorerie** face și ea să apară unele particularități. Pe lângă conturile deja obișnuite (de gestionare a mijloacelor de trezorerie, de gestionare a datoriilor de trezorerie și rectificative privind mijloacele de trezorerie – ajustările pentru depreciere), apare aici un cont cât o categorie. Este vorba despre 581 *Viramente interne* al cărui singur rol este de a asigura transferul de sume între două conturi de trezorerie. Știm, de exemplu, că operațiunile prin conturile la bancă se înregistrează în contabilitate pe baza extrasului de cont. Dacă însă transferăm bani dintr-un cont în altul, atunci vom avea două documente, ceea ce face să fie necesare două înregistrări contabile. Contul de legătură (de așteptare) cu care intră în corespondență cele două conturi de trezorerie implicate este tocmai 581 *Viramente interne*. O situație frecventă când intervine acest

Scanned with OKEN Scanner

cont este dată de transferul de bani din casierie la bancă sau invers. Cele două documente pe baza cărora facem înregistrările în contabilitate sunt registrul de casă (pentru ieşirea/intrarea numerarului din/în casierie) şi extrasul de cont (pentru intrarea/ieşirea la/de la bancă).

8.6. Balanţa de verificare

Pentru contabili (dar şi pentru analişti, inspectori bancari sau fiscali ori pentru alţi observatori), balanţa de verificare este unul din documentele cele mai bogate în informaţii contabile despre întreprindere – uneori chiar mai sugestiv decât situaţiile financiare anuale. În afara acestei funcţii informative, balanţa de verificare (aşa cum sugerează însăşi denumirea) ne ajută să verificăm dacă prelucrările şi preluările contabile au fost efectuate corect din punct de vedere formal. Astfel, urmărim ca seriile de egalităţi specifice să fie confirmate.

În mod clasic, balanţa se întocmeşte prin preluarea din cartea mare a mărimilor semnificative ale tuturor conturilor folosite în cursul perioadei, fie că au suferit sporiri sau reduceri în cursul acestei perioade, fie că au doar sold iniţial, sunt fără modificări şi, deci rămân cu soldul final egal cu cel iniţial. Ne amintim că egalitatea fundamentală în contabilitate este cea dintre activ şi pasiv. Dacă reţinem activul şi pasivul la începutul perioadei, atunci, la nivelul conturilor, egalitatea se transformă în $\sum Sid = \sum Sic.$ În mod firesc, pentru bilanţul de la sfârşitul perioadei, vom avea $\sum Sfd = \sum Sfc.$ Pentru a trece de la soldurile iniţiale la cele finale, toate înregistrările din cursul perioadei se concretizează în rulaje iar pentru acestea avem egalitatea $\sum Rd = \sum Rc.$ Pentru că totalurile sumelor reprezintă rezultatul agregării soldului iniţial cu rulajele şi în virtutea egalităţilor pe care tocmai le-am scris, rezultă că $\sum Tsd = \sum Tsc.$ Balanţa de verificare preia toate sau doar o parte din mărimile semnificative ale conturilor într-un tabel la finalul căruia se face totalul pe fiecare coloană, verificându-se egalităţile enunţate. Considerăm că cea mai potrivită balanţă cuprinde toate cele patru serii de egalităţi enumerate mai sus (solduri iniţiale, rulaje cumulate, totaluri sume şi solduri finale). Totuşi, având în vedere şi posibilităţile oferite de tehnica de calcul, practicienii pot edita multe tipuri de balanţe, în care să reţină seriile de egalităţi considerate utile de fiecare. Pentru a identifica uşor conturile, după simbolurile lor, balanţa se întocmeşte, de regulă, punând aceste conturi în ordinea crescătoare a simbolurilor. De asemenea, pentru claritatea expunerii se pot face, pe rânduri, tot felul de totaluri intermediare:

- totaluri pe clase de conturi (cele mai utile);
- totaluri pe grupe de conturi (câteodată);

Scanned with OKEN Scanner

- dacă balanța cuprinde și conturi analitice, atunci se prezintă totaluri pe sinteticul respectiv.

Dacă egalitățile din balanță nu sunt asigurate, atunci a apărut o eroare (sau mai multe) în preluarea și în prelucrarea sumelor și este necesară identificarea și corectarea acesteia. Și aici trebuie să remarcăm că sursele de erori (mai ales de calcul și de prelucrare) s-au diminuat semnificativ odată cu folosirea generalizată a programelor informatice de contabilitate.

În cele ce urmează, încercăm să caracterizăm oarecum situația unei întreprinderi, extrăgând informații din balanța de verificare pe 2023 prezentată la sfârșitul acestui subcapitol. Balanța este una credibilă – se inspiră serios dintr-o situație reală și este destul de mare, deoarece am dorit să cuprindă suficient de multe date cât să ne permită punerea în evidență a mai multor aspecte contabile și financiare ale activității întreprinderii. Ordinea comentariilor pe care le propunem este nerelevantă. O precizare: rulajele cumulate înseamnă rulajele aferente perioadei de la începutul anului (1 ianuarie) și până la data întocmirii balanței, adică sunt mișcările din cursul întregului an 2023.

Începem cu identificarea **tipurilor mari de activități** pe care le derulează firma. Fără pretenții de exhaustivitate, ne uităm la cifra de afaceri pentru a vedea din ce categorii de vânzări provine. Știm că cifra de afaceri este dată de veniturile din vânzare, așa încât mergem la conturile din clasa 7 *Venituri*, grupa 70 și vedem că apar rulaje semnificative atât la veniturile din vânzarea de produse (701), cât și la cele din prestarea de servicii (704); comerțul cu mărfuri este nesemnificativ – sumele din 707 *Venituri din vânzarea de mărfuri* sunt foarte mici. De asemenea, mai observăm că firma a optat să considere contul de reduceri acordate (709) ca pe un cont de pasiv (ca toate celelalte venituri), punând sumele corespunzătoare cu minus (tratament aplicat în mod consecvent și contului 609 *Reduceri comerciale primite*).

Rămânem la **clasa 7 *Venituri*** și mai găsim:

- venituri din producția de imobilizări (722) – firma a realizat investiții în regie (cu forțe proprii);
- apar alte venituri de exploatare, chiar dacă nu foarte mari, din cedarea de imobilizări, dar și din subvenții pentru investiții;
- găsim sume și la venituri din diferențe de curs valutar (765), ceea ce confirmă implicarea în tranzacții exprimate în devize; de altfel, în ceea ce privește diferențele de curs, este foarte important să ne uităm și la cheltuielile corespunzătoare din contul 665 și vedem că acestea sunt mult mai mari decât veniturile simetrice, ceea ce ne sugerează că firma a avut de pierdut, în exercițiul de referință, de pe urma evoluției cursurilor de schimb.

Scanned with OKEN Scanner

Dacă tot am început de la finalul balanței, continuăm cu **clasa 6** ***Cheltuieli***, unde găsim informații utile despre costurile firmei, clasificate după natura lor. Aceste date trebuie privite însă cu rezerve – uneori, sumele de aici reprezintă niște false cheltuieli (vom reveni):

- găsim cheltuieli importante cu materiile prime (601), ceea ce ne confirmă faptul că firma face îndeosebi producție;
- apar unele cheltuieli aproape inevitabile: consumabile (602), energie și apă (605), telecomunicații (626), asigurări (613), salarii (641) și cheltuieli sociale aferente (645, 646), protocol, reclamă și publicitate (623), servicii bancare (627), amortizări (681);
- pentru cei interesați, mărimea fiecărei cheltuieli poate reprezenta un indiciu despre maniera în care entitatea înțelege să-și consume resursele; de exemplu, se poate compara cheltuiala cu salariile (641 + 645 + 646) cu cheltuielile cu materiile prime (601) ori se poate observa o sumă foarte importantă la alte cheltuieli privind serviciile (628) – aici avem uneori cheltuieli asupra oportunității cărora pot apărea semne de întrebare; tot aici observăm mărimea cheltuielilor cu dobânzile – firma apelează la credite;
- cheltuiala cu impozitul pe profit ne arată că entitatea a avut un rezultat fiscal pozitiv; totuși, înregistrarea cheltuielii cu impozitul nu înseamnă neapărat și plata lui; pentru a vedea cât s-a plătit ca impozit pe profit, ne putem uita în contul de datorie corespunzător (441) unde, la rulaje debitoare apare diminuarea datoriei respective (foarte probabil ca urmare a plății) – găsim aici că plățile pe această destinație au fost și ele importante[16].

Observăm ușor că atât conturile de venituri, cât și cele de cheltuieli, au o notă comună importantă și de la care, în mod normal, nu se face nicio excepție: **nu au sold inițial și nici sold final**. Această caracteristică a conturilor de venituri și de cheltuieli nu face decât să confirme regula (deja amintită) potrivit căreia conturile de venituri și de cheltuieli se închid, transferând sumele pe care le-au colectat în contul 121 *Profit sau pierdere*. Așa se explică și faptul că, pentru aceste conturi, rulajele cumulate debitoare sunt egale cu cele creditoare (și împreună sunt egale cu totalurile sumelor): indiferent ce se colectează în aceste conturi, la sfârșitul perioadei se transferă în contul de rezultat. La o firmă cu activitate simplă de comerț sau de servicii și care nu constată nici un fel de producție în curs de execuție, totalul veniturilor (de pe coloanele corespunzătoare din balanță) și totalul cheltuielilor se pot regăsi (cu foarte mici ajustări) în rulajele contului 121 *Profit sau pierdere*.

16 Reținem totuși că, într-un an se plătesc și datorii din anul precedent, așa încât nu trebuie să căutăm neapărat o relație egalitate între cheltuiala cu impozitul și sumele plătite ca impozite. Raționamentul este valabil pentru toate datoriile și, în sens opus, și pentru creanțe.

Scanned with OKEN Scanner

La firma noastră însă, situația este mai complexă și nu putem să reconstituim relația dintre rulajele veniturilor și cheltuielilor, pe de o parte, și cele ale contului de profit și pierdere, pe de altă parte, decât prin aplicarea unor raționamente ceva mai dificile și care presupun o foarte bună cunoaștere a funcționării conturilor și manierei de prezentare a informațiilor contabile în situațiile financiare.

Ajunși la **contul de profit/pierdere** (al cărui simbol este 121), ne întrebăm ce reprezintă soldul acestuia? În exemplul nostru, soldul este creditor și egal cu 215.036,81 lei. Din descrierile de la clasificarea conturilor ne aducem aminte că soldul creditor al acestui cont reflectă profit. Dacă, dimpotrivă, soldul contului de profit/pierdere ar fi debitor, atunci el ar reprezenta o pierdere. De fapt, observatorul (analist, inspector, manager, student în practică, funcționar bancar...), la îndemâna căruia se află o balanță de verificare, ar putea să înceapă lectura acesteia cu identificarea profitului sau a pierderii – pentru aceasta-i suficient să se arunce o privire asupra soldului contului profit/pierdere.

Rezultatul exercițiului (profit sau pierdere) nu reprezintă însă o informație capitală. Ar fi bine să știm câte ceva și despre performanțele firmei din anii precedenți. O informație parțială în acest sens obținem dacă ne uităm la soldurile conturilor 106 *Rezerve* și 117 *Rezultat reportat*. În exemplul nostru, rezervele sunt importante ca valoare, dar rezultatul reportat cuprinde elemente de pierdere (din corectarea unor erori), dar și de profit.

Din **conturile din clasa 1** mai aflăm:

- capitalul social (contul 101) este important și poate sugera faptul că acționarii au luat în serios (sau au fost convinși să ia în serios) obligațiile de garantare în relația cu terții;
- firma reevaluează imobilizările corporale și cea mai mare parte din capitalurile sale proprii provine, de fapt, din deținerea de imobilizări cărora le-a crescut prețul de-a lungul timpului;
- firma este îndatorată față de bănci pe termen mediu și lung (soldul contului 162), la un nivel moderat în raport cu capitalurile proprii deținute, ceea ce va genera și cheltuieli cu dobânzile; remarcăm că soldul final al acestui cont este mai mic decât soldul inițial, ceea ce înseamnă că, în cursul exercițiului, firma a rambursat o parte importantă din creditele pe termen mediu și lung;

Trecem la **clasa 2 de conturi** unde se redau informații privind imobilizările și de unde putem extrage comentarii precum:

- există doar alte imobilizări necorporale, probabil programe informatice (în contul 208 *Alte imobilizări necorporale*), ceea ce întâlnim frecvent în balanțele multor firme românești – o parte din

Scanned with OKEN Scanner

acestea au intrat în cursul exercițiului (rulajul debitor al contului 208);
- terenurile (211) și construcțiile (212) au fost valori importante (o parte rezultată probabil din reevaluare); și instalațiile sunt cu valori semnificative;
- firma investește destul de mult, având în vedere rulajele de la 231 *Imobilizări corporale în curs de execuție*: s-au pus în funcțiune imobilizări de peste 3,5 mil. lei în cursul perioadei (rulajul creditor al lui 231);
- în cazul imobilizărilor corporale definitive, au avut loc diminuări importante (aproape 2 mil. lei): rulajul creditor al conturilor din grupa 21;
- firma deține și imobilizări de natura construcțiilor pe care le dă cu chirie – investițiile imobiliare;
- cea mai importantă imobilizare financiară este dată de 261 *Acțiuni deținute la entitățile afiliate*, ceea ce înseamnă că firma are cel puțin o filială;
- amortizarea imobilizărilor corporale (281) este importantă.

Conturile de stocuri din clasa 3 ne arată intrările (rulaje debitoare), ieșirile (rulajele creditoare) și existentul (soldurile) din fiecare structură mare de stoc. Astfel:
- dacă privim soldurile finale, cele mai importante stocuri, în ordinea descrescătoarea a valorii soldului sunt: produse finite (345) și materii prime (301), ceea ce confirmă faptul că activitatea principală este producția.

În clasa patru de conturi avem creanțe și datorii ale căror scadențe sunt, de regulă, de până-ntr-un an. Conturile cu sold creditor reflectă datorii, cele cu sold debitor reprezintă creanțe. Dacă ne interesează cât am cumpărat de la furnizori sau cât am facturat clienților (la prețuri inclusiv TVA), ne uităm în rulajele conturilor 401 *Furnizori* (la rulajul creditor avem creșterile de datorii) sau 411 *Clienți* (la rulajul debitor, unde avem sumele facturate). Plățile față de furnizori se pot deduce din rulajul debitor al contului 401 (totuși, aici mai pot apărea și compensări sau renunțări ale furnizorilor la unele sume), în timp ce încasările de la clienți sunt în rulajul creditor al contului 411(și aici trebuie să fim precauți, pentru este posibil să fi apărut compensări, renunțări, sconturi acordate).

În ce privește TVA, are sold contul 4424 *TVA de recuperat* – creanță față de buget. Soldul este foarte mic și nu se poate cere rambursarea acestei creanțe. Ne uităm însă la rulaje și găsim că a apărut în cursul perioadei și TVA de plată (datorie reflectată în contul 4423), în sumă mult mai mare decât

Scanned with OKEN Scanner

taxa de recuperat: probabil că a avut loc o compensare între cele două. Se confirmă şi aici faptul că la sfârşitul perioadei, conturile 4426 *TVA deductibilă* şi 4427 *TVA colectată* se închid, neavând niciun fel de sold.

Impozitele şi taxele înregistrate (rulaje creditoare) şi plătite sau compensate (rulaje debitoare) le aflăm de pe rândurile aferente multelor conturi rezervate acestui scop: impozit pe salarii, alte impozite şi taxe, fonduri speciale...

Observăm mărimi importante la contul 461 *Debitori diverşi* – avem aici creanţe care nu ţin neapărat de activitatea curentă a firmei: pot fi vânzări de imobilizări sau de titluri financiare, garanţii depuse pe termen lung, unele credite acordate neoficial...

Contul 471 *Cheltuieli în avans* are sold, ceea ce înseamnă că în exerciţiul curent, firma a înregistrat cheltuieli care se referă la evenimente din exerciţiile următoare. De asemenea, firma este beneficiara unor subvenţii pentru investiţii importante (soldul la închidere al contului 475 este de peste 700.000 lei).

În clasa 5 de conturi nu avem decât conturi în care se reflectă:

- disponibilităţi în lei sau în devize, în soldurile debitoare ale conturilor 5121, 5124, 5311;

şi

- datorii pe termen scurt faţă de bancă, în soldul creditor al contului 5191.

Coroborând informaţiile din conturile 162 (credite pe termen lung) şi 5191 (credite pe termen scurt), găsim datorii faţă de bănci în valoare mare de tot: 1.642.664,06 + 2.322.825,54 = 3.965.489,60 lei. Totuşi, aceste datorii nu-s de speriat atât timp cât, de exemplu, vânzările (rulajele conturilor 411 *Clienţi* şi ale conturilor din grupa 70) depăşesc totalul datoriilor bancare respective, ceea ce înseamnă că firma are potenţialul de a obţine banii necesari rambursării.

Tot în clasa 5 ar putea sări în ochi rulajele conturilor de disponibilităţi la bancă – aparent, peste 15 mil. lei la 5121 şi 5124 – aceasta sugerează mişcări importante de bani; ele trebuie analizate cu precauţie pentru că s-ar putea ca o parte a acestora să reprezinte transferuri între conturile de trezorerie însele, operaţiuni fără nici o semnificaţie economică.

Scanned with OKEN Scanner

Simb. cont	Denumire cont	Sold inițial debitor	Sold inițial creditor	Rulaj debitor cumulat	Rulaj creditor cumulat	Total sume debitoare	Total sume creditoare	Sold final debitor	Sold final creditor
1012	Capital subscris vărsat		1.617.780,63				1.617.780,63		1.617.780,63
1041	Prime de emisiune		953.689,46				953.689,46		953.689,46
105	Rezerve din reevaluare		8.359.673,24	8.278,52	1.881,45	8.278,52	8.361.554,69		8.353.276,17
1061	Rezerve legale		270.855,68		3.671,53		274.527,21		274.527,21
1068	Alte rezerve		2.462.056,64	685.925,81	148.743,04	685.925,81	2.610.799,68		1.924.873,87
1171	Rezultatul reportat reprezentând profitul nerepartizat sau pierderea neacoperită		6.493.920,61	6.642.663,65	148.743,03	6.642.663,65	6.642.663,64	0,01	
1174	Rezultatul reportat provenit din corectarea erorilor contabile	7.241.696,28			7.185.481,88	7.241.696,28	7.185.481,88	56.214,40	
1175	Rezultatul reportat reprezentând surplusul realizat din rezerve din reevaluare		124.782,87		6.397,07		131.179,94		131.179,94
1176	Rezultatul reportat provenit din trecerea la aplicarea reglementărilor contabile conforme cu directivele europene		391.650,89		65,46		391.716,35		391.716,35
121	Profit sau pierdere		158.203,40	6.037.651,81	6.094.485,22	6.037.651,81	6.252.688,62		215.036,81
129	Repartizarea profitului	9.460,37		3.671,53	9.460,37	13.131,90	9.460,37	3.671,53	
162	Credite bancare pe termen lung		1.993.322,67	1.240.770,28	890.111,67	1.240.770,28	2.883.434,34		1.642.664,06
Total clasa 1		**7.251.156,65**	**22.825.936,09**	**14.618.961,60**	**14.489.040,72**	**21.870.118,25**	**37.314.976,81**	**59.885,94**	**15.504.744,50**
208	Alte imobilizări necorporale	76.664,45		7.152,34		83.816,79		83.816,79	
211	Terenuri și amenajări de terenuri	7.947.560,86				7.947.560,86		7.947.560,86	
212	Construcții	3.995.218,05		470.853,28	23.907,71	4.466.071,33	23.907,71	4.442.163,62	
213	Instalații tehnice și mijloace de transport	3.607.205,21		3.433.810,69	1.848.758,32	7.041.015,90	1.848.758,32	5.192.257,58	

Scanned with OKEN Scanner

214	Mobilier, aparatură birotică, echipamente de protecţie a valorilor umane şi materiale şi alte active corporale	122.830,50		150,20		122.980,70		122.980,70	
215	Investiţii imobiliare	196.224,95		-2.300,69		193.924,26		193.924,26	
231	Imobilizări corporale în curs de execuţie	1.558.984,64		2.569.964,84	3.536.046,54	4.128.949,48	3.536.046,54	592.902,94	
261	Acţiuni deţinute la entităţile afiliate	629.311,26				629.311,26		629.311,26	
267	Creanţe imobilizate	1.000,00			1.000,00	1.000,00	1.000,00		
280	Amortizări privind imobilizările necorporale		47.949,72		7.796,69		55.746,41		55.746,41
281	Amortizări privind imobilizările corporale		3.294.227,42	27.159,33	446.973,99	27.159,33	3.741.201,41		3.714.042,08
Total clasa 2		**18.134.999,92**	**3.342.177,14**	**6.506.789,99**	**5.864.483,25**	**24.641.789,91**	**9.206.660,39**	**19.204.918,01**	**3.769.788,49**
301	Materii prime	94.054,74		13.655.243,57	13.645.832,89	13.749.298,31	13.645.832,89	103.465,42	
302	Materiale consumabile	117.059,60		875.508,91	898.332,78	992.568,51	898.332,78	94.235,73	
303	Materiale de natura obiectelor de inventar	78.133,92		157.001,43	160.848,19	235.135,35	160.848,19	74.287,16	
331	Produse în curs de execuţie	5.976,89		151.958,53	151.939,85	157.935,42	151.939,85	5.995,57	
341	Semifabricate	23.118,81		4.935.109,00	4.916.331,43	4.958.227,81	4.916.331,43	41.896,38	
345	Produse finite	478.032,13		4.399.424,41	4.341.768,76	4.877.456,54	4.341.768,76	535.687,78	
346	Produse reziduale			8.196,13	8.196,13	8.196,13	8.196,13		
347	Produse agricole	43.787,27		5.025,60	13.969,40	48.812,87	13.969,40	34.843,47	
361	Active biologice de natura stocurilor			3.811,06	3.811,03	3.811,06	3.811,03	0,03	
371	Mărfuri			278,58	278,58	278,58	278,58		
381	Ambalaje	29.283,40		665.623,51	654.230,71	694.906,91	654.230,71	40.676,20	
3945	Ajustări pentru deprecierea produselor finite		1.244,82	6,82		6,82	1.244,82		1.238,00
Total clasa 3		**869.446,76**	**1.244,82**	**24.857.187,55**	**24.795.539,75**	**25.726.634,31**	**24.796.784,57**	**931.087,74**	**1.238,00**

Scanned with OKEN Scanner

401	Furnizori		251.223,07	5.281.018,52	5.346.057,09	5.281.018,52	5.597.280,16		316.261,64
404	Furnizori de imobilizări		7.855,23	8.973.851,85	8.978.538,43	8.973.851,85	8.986.393,66		12.541,81
408	Furnizori — facturi nesosite			2.572.462,52	2.576.934,94	2.572.462,52	2.576.934,94		4.472,42
409	Furnizori — debitori	2.659,22		53.052,37	42.627,06	55.711,59	42.627,06	13.084,53	
4111	Clienţi	2.296.196,39		7.019.596,92	7.159.216,04	9.315.793,31	7.159.216,04	2.156.577,27	
4118	Clienţi incerţi sau în litigiu	101.196,83		37.346,23	54.427,31	138.543,06	54.427,31	84.115,75	
418	Clienţi — facturi de întocmit			227.323,29	218.221,43	227.323,29	218.221,43	9.101,86	
419	Clienţi — creditori		73.049,05	859.943,29	817.503,05	859.943,29	890.552,10		30.608,81
421	Personal — salarii datorate		115.263,33	627.565,27	563.711,33	627.565,27	678.974,66		51.409,39
423	Personal — ajutoare materiale datorate		101,87	5.944,60	5.894,60	5.944,60	5.996,47		51,87
425	Avansuri acordate personalului	313,27		599.980,23	599.881,96	600.293,50	599.881,96	411,54	
426	Drepturi de personal neridicate		117,63				117,63		117,63
427	Reţineri din salarii datorate terţilor		1.574,40	9.260,47	9.632,13	9.260,47	11.206,53		1.946,06
4281	Alte datorii în legătură cu personalul		113,33	3.713,79	4.299,06	3.713,79	4.412,39		698,60
431	Asigurări sociale		15.525,87	161.322,00	166.254,31	161.322,00	181.780,18		20.458,18
436	Contribuţia asiguratorie pentru muncă		963,00	10.050,00	11.910,00	10.050,00	12.873,00		2.823,00
441	Impozitul pe profit		68.526,95	40.743,28	26.596,47	40.743,28	95.123,42		54.380,14
4423	TVA de plată		6.641,96	262.069,83	255.427,87	262.069,83	262.069,83		
4424	TVA de recuperat			92.220,56	90.189,42	92.220,56	90.189,42	2.031,14	
4426	TVA deductibilă			1.035.470,79	1.035.470,79	1.035.470,79	1.035.470,79		
4427	TVA colectată			1.452.963,37	1.452.963,37	1.452.963,37	1.452.963,37		
4428	TVA neexigibilă			48.464,13	46.534,24	48.464,13	46.534,24	1.929,89	
444	Impozitul pe venituri de natura salariilor		13.920,07	31.782,47	22.807,67	31.782,47	36.727,74		4.945,27
445	Subvenţii	679.984,55			409.377,49	679.984,55	409.377,49	270.607,06	
446	Alte impozite, taxe şi vărsăminte asimilat		0,80	61.424,65	61.440,32	61.424,65	61.441,12		16,47
447	Fonduri speciale — taxe şi vărsăminte asimilate			47,00	47,00	47,00	47,00		

Scanned with OKEN Scanner

457	Dividende de plată		7.032,85	2,00		2,00	7.032,85		7.030,85
461	Debitori diverşi	871,61		23.391,26	23.423,33	24.262,87	23.423,33	839,54	
462	Creditori diverşi		145,14	4.217,61	4.217,61	4.217,61	4.362,75		145,14
471	Cheltuieli înregistrate în avans	3.399,24		28.815,93	31.165,85	32.215,17	31.165,85	1.049,32	
473	Decontări din operaţiuni în curs de clarificare			2.092,80	2.092,80	2.092,80	2.092,80		
475	Subvenţii pentru investiţii		739.949,98	29.872,21	2.571,23	29.872,21	742.521,21		712.649,00
491	Ajustări pentru deprecierea creanţelor — clienţi		56.775,78	5.784,04		5.784,04	56.775,78		50.991,74
Total clasa 4		**3.084.621,11**	**1.358.780,31**	**29.561.793,28**	**30.019.434,20**	**32.646.414,39**	**31.378.214,51**	**2.539.747,90**	**1.271.548,02**
5112	Cecuri de încasat			360.969,30	360.969,30	360.969,30	360.969,30		
5121	Conturi la bănci în lei	9.266,34		11.560.063,88	11.455.690,81	11.569.330,22	11.455.690,81	113.639,41	
5124	Conturi la bănci în valută	168.079,15		3.539.064,67	3.687.136,42	3.707.143,82	3.687.136,42	20.007,40	
5186	Dobânzi de plătit			147.036,00	147.036,00	147.036,00	147.036,00		
5191	Credite bancare pe termen scurt		2.242.476,13	1.895.193,74	1.975.543,15	1.895.193,74	4.218.019,28		2.322.825,54
5311	Casa în lei	431,51		80.387,92	79.961,28	80.819,43	79.961,28	858,15	
541	Acreditive în lei	252.613,05		-252.613,05					
542	Avansuri de trezorerie			40.450,08	40.450,08	40.450,08	40.450,08		
581	Viramente interne			4.281.200,83	4.281.200,83	4.281.200,83	4.281.200,83		
Total clasa 5		**430.390,05**	**2.242.476,13**	**21.651.753,37**	**22.027.987,87**	**22.082.143,42**	**24.270.464,00**	**134.504,96**	**2.322.825,54**
601	Cheltuieli cu materiile prime			1.984.757,12	1.984.757,12	1.984.757,12	1.984.757,12		
602	Cheltuieli cu materialele consumabile			567.186,04	567.186,04	567.186,04	567.186,04		
603	Cheltuieli privind materialele de natura obiectelor de inventar			14.524,62	14.524,62	14.524,62	14.524,62		
604	Cheltuieli privind materialele nestocat			3.985,40	3.985,40	3.985,40	3.985,40		
605	Cheltuieli privind energia şi apa			868.834,54	868.834,54	868.834,54	868.834,54		
607	Cheltuieli privind mărfurile			276,68	276,68	276,68	276,68		
608	Cheltuieli privind ambalajele			190.277,00	190.277,00	190.277,00	190.277,00		

Scanned with OKEN Scanner

609	Reduceri comerciale primite	-39.705,00	-39.705,00	-39.705,00	-39.705,00
611	Cheltuieli cu întreţinerea şi reparaţiile	72.101,91	72.101,91	72.101,91	72.101,91
612	Cheltuieli cu redevenţele, locaţiile de gestiune şi chiriile	8.036,77	8.036,77	8.036,77	8.036,77
613	Cheltuieli cu primele de asigurare	12.553,76	12.553,76	12.553,76	12.553,76
622	Cheltuieli privind comisioanele şi onorariile	13.054,91	13.054,91	13.054,91	13.054,91
623	Cheltuieli de protocol, reclamă şi publicitate	18.833,83	18.833,83	18.833,83	18.833,83
624	Cheltuieli cu transportul de bunuri şi personal	59.026,76	59.026,76	59.026,76	59.026,76
625	Cheltuieli cu deplasări, detaşări şi transferări	5.027,21	5.027,21	5.027,21	5.027,21
626	Cheltuieli poştale şi taxe de telecomunicaţii	8.250,43	8.250,43	8.250,43	8.250,43
627	Cheltuieli cu serviciile bancare şi asimilate	23.822,68	23.822,68	23.822,68	23.822,68
628	Alte cheltuieli cu serviciile executate de terţi	372.149,48	372.149,48	372.149,48	372.149,48
635	Cheltuieli cu alte impozite, taxe şi vărsăminte asimilate	121.712,87	121.712,87	121.712,87	121.712,87
641	Cheltuieli cu salariile personalului	529.357,67	529.357,67	529.357,67	529.357,67
645	Cheltuieli privind asigurările şi protecţia socială	2.117,00	2.117,00	2.117,00	2.117,00
646	Cheltuieli privind contribuţia asiguratorie pentru muncă	11.910,00	11.910,00	11.910,00	11.910,00
6581	Despăgubiri, amenzi şi penalităţi	32.726,78	32.726,78	32.726,78	32.726,78
6582	Donaţii acordate	7.486,11	7.486,11	7.486,11	7.486,11

Scanned with OKEN Scanner

6583	Cheltuieli privind activele cedate şi alte operaţiuni de capital			12.116,67	12.116,67	12.116,67	12.116,67		
6588	Alte cheltuieli de exploatare			27.710,57	27.710,57	27.710,57	27.710,57		
665	Cheltuieli din diferenţe de curs valutar			65.016,72	65.016,72	65.016,72	65.016,72		
666	Cheltuieli privind dobânzile			169.362,21	169.362,21	169.362,21	169.362,21		
6811	Cheltuieli de exploatare privind amortizarea imobilizărilor			464.126,81	464.126,81	464.126,81	464.126,81		
691	Cheltuieli cu impozitul pe profit			19.870,47	19.870,47	19.870,47	19.870,47		
Total clasa 6		**0,00**	**0,00**	**5.646.508,02**	**5.646.508,02**	**5.646.508,02**	**5.646.508,02**	**0,00**	**0,00**
701	Venituri din vânzarea produselor finite, produselor agricole şi a activelor biologice de natura stocurilor			4.112.231,83	4.112.231,83	4.112.231,83	4.112.231,83		
702	Venituri din vânzarea semifabricatelor			4.223,04	4.223,04	4.223,04	4.223,04		
703	Venituri din vânzarea produselor reziduale			8.190,67	8.190,67	8.190,67	8.190,67		
704	Venituri din servicii prestate			188.324,35	188.324,35	188.324,35	188.324,35		
706	Venituri din redevenţe, locaţii de gestiune şi chirii			112,91	112,91	112,91	112,91		
707	Venituri din vânzarea mărfurilor			292,26	292,26	292,26	292,26		
708	Venituri din activităţi diverse			314.887,60	314.887,60	314.887,60	314.887,60		
709	Reduceri comerciale acordate			-69.773,44	-69.773,44	-69.773,44	-69.773,44		
711	Venituri aferente costurilor stocurilor de produse			401.115,84	401.115,84	401.115,84	401.115,84		
722	Venituri din producţia de imobilizări corporale			814.464,95	814.464,95	814.464,95	814.464,95		

Scanned with OKEN Scanner

7583	Venituri din vânzarea activelor şi alte operaţiuni de capital			43.207,18	43.207,18	43.207,18	43.207,18		
7584	Venituri din subvenţii pentru investiţii			27.300,98	27.300,98	27.300,98	27.300,98		
7588	Alte venituri din exploatare			1.485,70	1.485,70	1.485,70	1.485,70		
765	Venituri din diferenţe de curs valuta			7.199,62	7.199,62	7.199,62	7.199,62		
766	Venituri din dobânzi			2.480,21	2.480,21	2.480,21	2.480,21		
767	Venituri din sconturi obţinute			10,28	10,28	10,28	10,28		
7814	Venituri din ajustări pentru deprecierea activelor circulante			5.790,86	5.790,86	5.790,86	5.790,86		
Total clasa 7		**0,00**	**0,00**	**5.861.544,84**	**5.861.544,84**	**5.861.544,84**	**5.861.544,84**	**0,00**	**0,00**
Total general		***29.770.614,49***	***29.770.614,49***	***108.704.538,65***	***108.704.538,65***	***138.475.153,14***	***138.475.153,14***	***22.870.144,55***	***22.870.144,55***

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul 9

Elemente privind contabilitatea costurilor produselor, serviciilor, activităților

Legea românească stabilește că firmele își organizează contabilitatea cu două circuite: contabilitatea financiară și, dacă este cazul, contabilitatea de gestiune. În subcapitolul 1.6. am descris pe scurt sarcinile rezervate fiecăreia din cele două componente ale contabilității. Trebuie spus că separarea dintre ele nu este foarte netă, întrepătrunderile fiind numeroase.

Una din sarcinile de bază ale contabilității de gestiune o reprezintă calculul costurilor. Câteva repere privind componența costului de producție au fost dezvoltate la subcapitolul 6.2.2. În capitolul de față vom relua oarecum noțiunile parcurse deja și le vom dezvolta puțin într-un sens mai puțin contabil și mai mult interpretativ.

9.1. Revenire asupra clasificării cheltuielilor; metode de calcul al costurilor

Contabilitatea financiară propune clasificarea cheltuielilor în funcție de natura lor, în cheltuieli de exploatare și cheltuieli financiare. Această clasificare poate fi utilă și în contabilitatea de gestiune dar, pentru calculul costurilor de producție se pare că este mai potrivită clasificarea cheltuielilor după destinația lor, astfel (a se vedea, din nou, OMFP nr. 1802/2014):

- cheltuielile activității de bază;
- cheltuielile activităților auxiliare;
- cheltuieli indirecte de producție;
- cheltuieli de desfacere;
- cheltuieli generale administrative.

De fapt, clasificarea de mai sus este doar una din multele posibilități de structurare a cheltuielilor pe care le oferă contabilitatea de gestiune. Am arătat deja că este important să separăm cheltuielile de producție de

Scanned with OKEN Scanner

celelalte cheltuieli (de desfacere ori administrative). Totodată, este necesară gruparea cheltuielilor în **directe şi indirecte**, în funcţie de posibilităţile de localizare a lor la nivelul produsului, serviciului, lucrării sau la nivelul unei secţii, grup de activităţi sau grup de produse.

Dacă reţinem criteriul legăturii dintre volumul producţiei şi mărimea cheltuielii, atunci găsim **cheltuieli variabile şi cheltuieli fixe** sau de structură.

În calculul costurilor trebuie să ţinem cont şi de tipul de cost pe care urmărim să-l stabilim. Cel mai frecvent invocat este **costul de producţie**, având în vedere şi folosirea obligatorie a acestuia în contabilitatea financiară. Totuşi, contabilitatea de gestiune ne mai poate furniza costuri complete, costuri variabile, costuri fixe, costuri specifice, costuri ale subactivităţii, costuri ţintă etc.

Dată fiind obligativitatea organizării contabilităţii de gestiune, autoritatea normalizatoare (ministerul finanţelor) a emis un ordin[1] în care se regăsesc cele mai importante reguli specifice. În acest ordin se dă şi o listă de metode de calcul al costurilor: metoda costului standard, metoda pe comenzi, metoda pe faze, metoda globală, metoda direct costing. Totodată, se recunoaşte că firma poate aplica orice altă metodă, adaptată specificului activităţii, procesului tehnologic ori modului de organizare a producţiei.

9.2. Câte ceva despre algoritmii folosiţi pentru calculul costului de producţie

Reamintim componenţa costului de producţie: cheltuieli directe plus cheltuieli indirecte de producţie. Regulile contabile impun o clasificare suplimentară a cheltuielilor indirecte de producţie, în vederea includerii lor în cost. Astfel, ar trebui să identificăm[2]:

- cheltuieli **indirecte variabile**: a căror mărime este direct proporţională cu volumul producţiei – ar putea intra aici unele cheltuieli cu energia, unele salarii indirecte;
- cheltuieli **indirecte fixe** – cele a căror mărime nu depinde de nivelul producţiei: amortizarea construcţiilor secţiei, întreţinerea, unele salarii.

1 OMFP nr. 1826/2003 pentru aprobarea precizărilor privind unele măsuri referitoare la organizarea şi conducerea contabilităţii de gestiune (în M. Of. nr. 23/12.01.2004).

2 Separarea cheltuielilor în variabile şi fixe este greu de făcut prin identificarea precisă a fiecărei cheltuieli la recunoaşterea ei, aşa încât calea cea mai simplă este aplicarea unui procedeu convenţional. Citäm o astfel de listă: procedeul punctelor de maxim şi de minim, procedeul valorilor medii, procedeul grafic, procedeul celor mai mic pătrate, procedeul analitic (conform Budugan, D., *Contabilitate de gestiune*, Ed. Pro Juventute, Focşani, 1998, pp. 192-193.

Scanned with OKEN Scanner

Cheltuielile indirecte variabile intră în cost integral, în timp ce cheltuielile indirecte fixe intră în cost în funcţie de[3] raportul dintre producţia reală (Pr) şi cea normală[4] (Pn). Această limitare posibilă a includerii în costul de producţie a unor cheltuieli indirecte fixe se mai numeşte *imputarea raţională*.

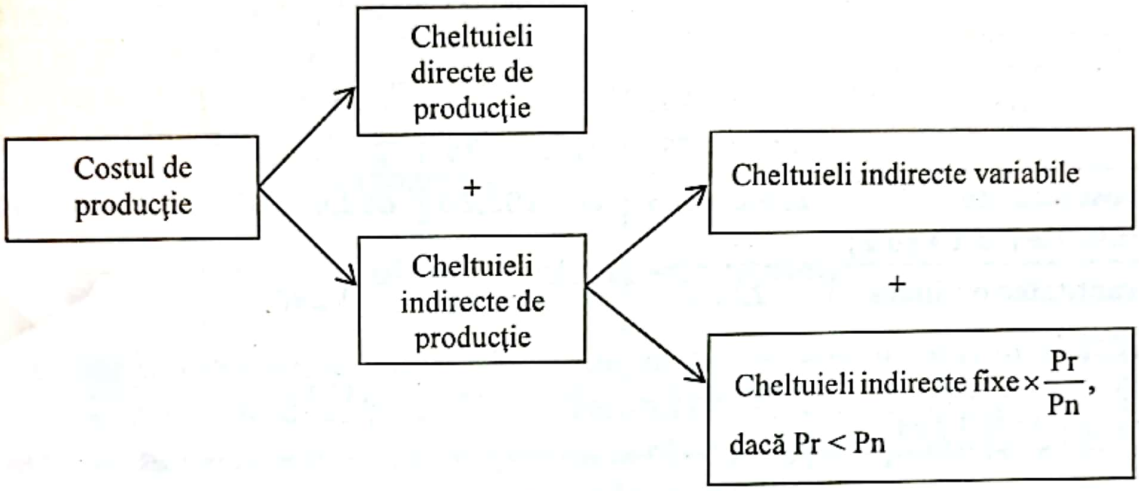

***Figura nr. 34** – Componenţa costului de producţie*

Un exemplu foarte simplu (fără imputare raţională): întreprinderea are o singură secţie de producţie în care obţine trei produse: A, B şi C. Cheltuielile considerate directe (materii prime şi salarii directe) identificate pe cele două produse se ridică la:

- 150.000 lei pentru 2.500 bucăţi din produsul A;
- 285.600 lei pentru 628 bucăţi din produsul B;
- 483.100 lei pentru 1.280 bucăţi din produsul C.

Totalul cheltuielilor directe este de 918.700 lei. De asemenea, din contabilitatea de gestiune se aduc informaţiile cu privire la cheltuielile indirecte de producţie ale secţiei (amortizări, salarii indirecte, energie, altele): 398.500 lei. Presupunem că entitatea hotărăşte să includă cheltuielile indirecte în costurile produselor proporţional cu totalul costurilor directe aferente fiecărui produs. Astfel, avem de aplicat din nou regula de trei simplă[5], cu varianta ei

3 Firește că această ponderare a cheltuielilor indirecte fixe este valabilă doar dacă producţia reală este mai mică, cel mult egală, cu producţia normală. Altfel (dacă producţia reală este mai mare decât cea normală), cheltuielile indirecte fixe se includ integral în costul de producţie, fără nici un fel de ponderare.

4 Prin *producţie normală* ar trebui să înţelegem producţia medie care s-ar obţine într-o perioadă dată, în condiţii normale de utilizare a echipamentelor.

5 Aplicarea explicită a acestei reguli ne conduce la raţionamentele următoare:
dacă la cheltuieli directe totale de 918.700 lei avem un total cheltuieli indirecte de 398.500 lei
atunci,

Scanned with OKEN Scanner

contabilă a **coeficienților de repartizare**. Pentru noi, coeficientul de repartizare este egal cu raportul dintre cheltuiala de repartizat și totalul bazelor de repartizare[6]: $\frac{398.500}{918.700} = 0,433765$.

Calculul costurilor unitare se poate rezuma astfel:

	Produsul A	Produsul B	Produsul C[7]	Total
1. cheltuieli directe	150.000,00	285.600,00	483.100,00	918.700,00
2. cheltuieli indirecte de producție	150.000 x 0,433765 = 65.064,75	285.600 x 0,433765 = 123.883,28	483.100 x 0,433765 = 209.551,97	398.500,00
3. cost total de producție (rd.1 + rd.2)	**215.064,75**	**409.483,28**	**692.651,97**	**1.317.200,00**
4. cantitatea obținută (bucăți)	2.500	628	1.280	-
5. cost unitar de producție (rd.3 / rd.4)	86,0259	652,0434	541,1343	-

Dacă vrem să mergem mai departe și să stabilim ceea ce se numește **cost complet** (comercial), atunci reținem că acest cost se calculează doar pentru bunurile vândute și cuprinde:

– costul de producție al bunurilor vândute;
– cheltuielile de desfacere;
– cheltuielile generale de administrație.

Includerea cheltuielilor de desfacere și a celor administrative în costul complet se face tot pe baza unor calcule de repartizare, în funcție de criterii stabilite de întreprindere.

Costul complet se poate compara cu veniturile obținute din vânzarea produselor, serviciilor sau lucrărilor, în vederea stabilirii unui indicator de rentabilitate a purtătorului respectiv de costuri.

---

la cheltuieli directe pentru A egale cu 150.000 lei, cheltuielile indirecte sunt egale cu x
la cheltuieli directe pentru B egale cu 285.600 lei, cheltuielile indirecte sunt egale cu y
la cheltuieli directe pentru C egale cu 483.100 lei, cheltuielile indirecte sunt egale cu z.
Din relațiile bine-cunoscute, rezultă că $x = 65.064,77$ lei, $y = 123.883,31$ lei iar $z = 209.551,92$ lei.

6 În realitate, coeficienții de repartizare se stabilesc cam odată pe an și pot îmbrăca forma unor procente adăugate la costurile directe. S-ar putea să fie mult mai simplu așa. Am luat atât de multe zecimale pentru a ajunge la mărimi foarte apropiate de cele calculate prin aplicarea efectivă a regulii de trei simplă.

7 Am aplicat încă odată regla potrivit căreia, pentru a scăpa de efectul rotunjirilor, la ultimul produs am calculat prin diferență 209.551,97 = 398.500 – (65.064,75 + 123.883,28). Dacă aplicam efectiv coeficientul de repartizare, atunci apărea o diferență de 0,1 lei.

Scanned with OKEN Scanner

9.3. Despre pragul de rentabilitate

Împărţirea cheltuielilor totale contabilizate de o firmă în cheltuieli variabile şi cheltuieli fixe[8] permite şi efectuarea unor analize ale activităţii şi ale costurilor în urma cărora să rezulte informaţii utile în luarea deciziilor. Noţiunile pe care le vom dezvolta în cele ce urmează sunt simple şi s-ar putea comenta că nu servesc la mare lucru, având în vedere condiţiile restrictive în care se pot aplica. Totuşi, termeni precum *marjă pe cost variabil, prag de rentabilitate, interval de siguranţă* ar putea reprezenta un reper important în analiza costurilor.

Plecăm de la formula foarte simplă a rezultatului contabil:

Rezultat = Venituri – Cheltuieli

Coborând la nivelul contabilităţii de gestiune, acceptăm o primă simplificare, reţinând doar principalele venituri realizate de întreprindere şi anume **cifra de afaceri (CA)**, obţinută, la rândul ei, prin ponderarea cantităţilor vândute (**q**) cu preţul unitar de vânzare (**pu**).

$$CA = q \times pu$$

La rândul lor, cheltuielile aferente cifrei de afaceri se împart în variabile (**ChV**) şi fixe (**ChF**). Cheltuielile variabile totale depind în mod hotărâtor de cantitatea obţinută, ceea ce ne permite să considerăm că sunt egale cu cheltuielile variabile unitare (**chvu**) înmulţite cu cantitatea (**q**). Formula rezultatului (**R**) se poate rescrie, punând în evidenţă şi marja totală pe cost variabil (Mcv):

$$R = CA - \text{Cheltuieli totale}$$

adică

$$R = CA - (ChV + ChF)$$

adică

$$R = (CA - ChV) - ChF$$

adică

$$R = M/CV - ChF$$

8 Distincţia între *variabil* şi *fix* este, teoretic, una clară. Nu trebuie să ne mirăm totuşi, dacă în practică, lucrurile nu sunt atât de evidente. Există, de exemplu, riscul să identificăm cheltuieli care variază în funcţie de volumul producţiei, dar variaţia nu este direct proporţională (apar astfel nişte cheltuieli *semivariabile* sau *parţial variabile*). De asemenea, cheltuielile fixe rămân neschimbate doar pe paliere de producţie: dacă întreprinderea investeşte mult sau dacă se reorganizează, atunci mărimea cheltuielilor fixe poate evolua.

Scanned with OKEN Scanner

altfel spus

$$R = q \times pu - q \times chvu - ChF$$

care devine

$$R = q \times (pu - chvu) - ChF$$

adică

$$R = q \times m/cvu - ChF$$

În ultima formulă s-a pus în evidenţă marja unitară pe cost variabil (**m/cvu**). La ce ne servesc toate aceste formule? S-a plecat de la o idee simplă: cât trebuie să fie cifra de afaceri sau cât trebuie să fie cantitatea produsă şi vândută pentru ca firma să-şi acopere toate cheltuielile (rezultatul fiind astfel zero)? E uşor de văzut că rezultatul este zero dacă marja pe cost variabil (**M/CV**) este egală cu cheltuielile fixe (**ChF**). Cifra de afaceri pentru care profitul este zero se numeşte **prag de rentabilitate** (**Pr**) sau **cifra de afaceri la punctul critic** (**CApc**). Formula pragului de rentabilitate se poate stabili foarte uşor plecând de la relaţiile de mai sus. Totuşi, ar mai fi nevoie de o variabilă: rata marjei (**rm**), obţinută ca raport între marja totală pe cost variabil (**M/CV**) şi cifra de afaceri (**CA**):

$$rm = \frac{M/CV}{CA}$$

Din cărţile de contabilitate de gestiune[9], preluăm direct formula cifrei de afaceri la punctul critic:

$$Pr = CApc = \frac{ChF \times CA}{M/CV} = \frac{ChF}{rm}$$

Vedem că, pentru a stabili pragul de rentabilitate, este necesar să plecăm de la o cifră de afaceri dată, pentru care se cunosc cheltuielile variabile şi cele fixe.

Ne imaginăm, de exemplu, că firma are o **cifră de afaceri** de 15.665.000 lei, iar cheltuielile totale de 12.360.000 lei se împart în **cheltuieli variabile** de 7.215.000 lei şi **cheltuieli fixe** de 5.145.000 lei. Care este cifra de afaceri la punctul critic? Răspunsul se obţine aplicând formula de mai sus:

9 Am folosit mai multe surse bibliografice – peste tot sunt cam aceleaşi formule şi interpretări, aşa că ne-am oprit la Alazard, C., Separi, S., *Contrôle de gestion*, Dunod, Paris, 1994, pp. 213-219 şi Budugan, D., *op. cit.*, pp. 316-319.

Scanned with OKEN Scanner

$$Pr = CApc = \frac{ChF \times CA}{M/CV} = \frac{5.145.000 \times 15.665.000}{15.665.000 - 7.215.000} = 9.538.038 \text{ lei}$$

sau

$$Pr = CApc = \frac{Chf}{rm} = \frac{5.145.000}{(15.665.000 - 7.215.000)/15.665.000} = \frac{5.145.000}{0,539419} = 9.538.038 \text{ lei.}$$

Interpretarea este simplă: la o cifră de afaceri de 9.538.038 lei, firma își acoperă integral cheltuielile variabile și fixe, ceea ce înseamnă că peste această cifră de afaceri, toată marja pe cost variabil (**M/CV**) se concretizează în profit.

Plecând de la calculul pragului de rentabilitate, s-a ajuns și la stabilirea unor indicatori derivați, cu utilitate în luarea deciziilor și în analiza firmei:

– data la care se ajunge la pragul de rentabilitate (**Dpr**), în ipoteza în care se cunoaște ritmul de producție pe cele 12 luni ale anului (ideal este un ritm liniar): $Dpr = \frac{CApc}{CA} \times 12$;

– marja sau intervalul de securitate (**MS**), adică diferența dintre cifra de afaceri realizată și cea de la punctul critic; acest indicator ne spune cam cu cât poate scădea cifra de afaceri pentru ca rezultatul să ajungă la zero: $MS = CA - CApc$;

– indicele de securitate (**IS**) este indicatorul precedent (intervalul de securitate), exprimat ca raport, adică raportat la cifra de afaceri realizată: $IS = \frac{CA - CApc}{CA}$;

– levierul operațional (**LO**), adică variația rezultatului generată de o variație dată a cifrei de afaceri: $LO = \frac{M/CV}{R}$.

Dacă firma obține un singur produs ori dacă își poate exprima producția prin intermediul unui produs echivalent[10], atunci pragul de rentabilitate

10 Dacă de exemplu, firma obține mai multe produse plecând de la aceeași materie primă ori pentru care folosește cam aceleași utilaje, atunci se poate identifica o caracteristică comună tuturor produselor. Pe baza acestei caracteristici este posibilă identificarea unui produs de referință și exprimarea tuturor celorlalte în funcție de referința aleasă. De exemplu, ne imaginăm că se obțin 3 produse din prelucrarea aceleiași materii prime principale, iar consumul din această materie primă este de 12 kg pentru produsul 1, 15 kg pentru produsul 2 și 3 kg pentru produsul 3. Este clar că nu putem însuma cantitățile obținute din fiecare produs. Dacă însă reținem drept referința produsul 1, atunci se pot obține niște indici de echivalență astfel: pentru produsul 1: 12/12 = 1; pentru produsul 2: 15/12 = 1,25 și pentru produsul 3: 3/12 = 0,25. Folosim acești indici pentru a obține niște canti-

Scanned with OKEN Scanner

se poate exprima și cantitativ (**Qpc**). Formula aferentă este una simplă de tot: împărțim cheltuielile fixe la marja unitară pe cost variabil[11]:

$$Qpc=\frac{Chf}{m/cvu}$$

Dacă, în exemplu nostru de mai sus, presupunem că cifrei de afaceri de 15.665.000 lei îi corespunde o cantitate vândută de 65.000 bucăți, atunci prețul de vânzare unitar (**pu**) este de 15.665.000 / 65.000 buc. = 241 lei/buc., iar costul variabil unitar (**chvu**) ajunge la 7.215.000 / 65.000 = 111 lei/bucată. De aici rezultă o marjă unitară (**m/cvu**) de 241 – 111 = 130 lei/buc. Cantitatea la pragul de rentabilitate este egală cu $Qpc=\frac{ChF}{m/cvu}=\frac{5.145.000}{130}=39.577$ buc. Aceeași cantitate se poate obține împărțind cifra de afaceri la punctul critic la prețul unitar: 9.538.038 / 241 = 39.577 bucăți.

Se poate reproșa că raționamentele în termeni de prag de rentabilitate sunt simpliste și pleacă de la ipoteze care s-ar putea să nu se confirme: preț de vânzare fix, costuri variabile perfect proporționale cu cantitatea vândută, cheltuieli fixe nemodificate, producție relativ omogenă etc. Nu trebuie să uităm însă că aici am reținut regulile cele mai simple – modelele se pot complica pentru a ține cont (măcar parțial) și de variabile ignorate până acum...

---

tăți echivalente din fiecare produs, prin înmulțirea cantității efective obținute cu indicele specific. Aceste cantități echivalente prezintă marele avantaj că se pot însuma, ceea ce ușurează calculele de stabilire a costurilor.

11 Formula se poate deduce ușor din cea aferentă cifrei de afaceri la punctul critic, prin împărțirea termenilor formulei cu diverse mărimi:

$$CApc:pvu=\frac{(ChF\times CA):pvu}{(M/CV)}\text{ Þ }Qpc=\frac{ChF\times(CA:pvu)}{(M/CV)}=\frac{ChF\times q}{(M/CV)}=\frac{(ChF\times q):q}{(M/CV):q}=\frac{ChF}{m/cvu}$$

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul 10

Aplicarea regulilor contabile în câteva situații generale

Ținerea efectivă a contabilității uneia sau a mai multor întreprinderi presupune respectarea unor proceduri mai simple sau mai complicate. Grija principală a contabilului este de a avea la dispoziție documentele justificative din care să preia informațiile supuse ulterior diverselor prelucrări specifice. Având în vedere existența în România a unor norme contabile și fiscale aplicabile tuturor firmelor, este de presupus că apar similitudini între manierele de ținere a contabilității în entități cu activități și cu dimensiuni similare. În cele ce urmează, vom propune câteva explicații și descrieri simple cu privire la tehnicile concrete de recunoaștere contabilă a tranzacțiilor specifice unor activități precum: comerțul, serviciile, producția. Totodată, ne vom opri și asupra unor operațiuni comune multor entități și ale căror efecte contabile se înregistrează cam de aceeași manieră: salarii, amortizări, taxa pe valoarea adăugată, încasări și plăți în numerar sau prin bancă, repartizarea profitului, câteva operațiuni privind capitalul social...

10.1. Contabilitate în comerț

Comerțul reprezintă una dintre cele mai vizibile activități economice și putem estima că multe firme, mai mari sau mai mici, au în obiectul de activitatea și comerțul ca atare: cumpărarea de bunuri pentru a le revinde. Specificul contabil al acestei activități se traduce în: înregistrarea cumpărărilor de mărfuri, cu sau fără cheltuieli accesorii de cumpărare, urmată de vânzarea mărfurilor respective, fără ca între aceste două momente să aibă loc vreo prelucrare semnificativă a bunurilor. Bineînțeles că și la operațiunile de comerț propriu-zis contabilul trebuie să rezolve problemele generale privind salariile, decontările diverse cu clienții, furnizorii sau salariații, obligațiile fiscale privind taxa pe valoarea adăugată și alte impozite. Nu discutăm despre acestea aici, deoarece tratamentul lor în contabilitatea financiară este același, indiferent de tipul de activitate de pe urma căreia rezultă.

Scanned with OKEN Scanner

10.1.1. Elemente generale privind evidența mărfurilor

Într-o primă clasificare contabilă a entităților implicate numai în comerț, putem separa firmele care derulează operațiuni de **comerț cu amănuntul** de cele specializate în **comerțul zis en-gros** (sau *cu ridicata*). Chiar dacă există similitudini între cele două feluri de comerț, din punct de vedere contabil apare o diferență majoră, cu consecințe în planul organizării contabilității și a evidenței analitice a stocurilor de mărfuri:

- la comerțul en-gros, la vânzare se întocmește (ar trebui să se întocmească) întotdeauna factură și în acest document se trec explicit cantitățile vândute, cu prețurile unitare, cu TVA și cu celelalte elemente specifice facturii;
- la comerțul cu amănuntul, factura apare mai rar, de regulă, atunci când clientul o solicită explicit.

Ceea ce ne interesează din clasificarea de mai sus este identificarea cantitativă a mărfurilor vândute. La comerțul en-gros nu apare nici un fel de problemă – luăm cantitățile vândute din factură. La comerțul cu amănuntul, situațiile sunt ceva mai diverse: există în prezent multe magazine în care se practică un sistem de identificare cantitativă a ieșirilor (cu sisteme de citire a codurilor-bară sau alt gen de codificare), dar funcționează încă afaceri unde această evidență a cantităților ieșite lipsește.

În primul caz – când **se notează cantitățile ieșite** – gestiunea stocurilor este relativ simplă, chiar dacă volumul cumpărărilor/vânzărilor este unul ridicat. Pentru exemplificare, pornim de la relația extrem de simplă după care se stabilește ceea ce a rămas:

$$\text{Soldul final} = \text{Soldul inițial} + \text{Intrări} - \text{Ieșiri}$$

Cantitățile din stocul inițial se știu (ele reprezintă stocul final al perioadei precedente), cantitățile intrate se cunosc și ele (apar în facturile sau avizele pe baza cărora se completează notele de recepție prin care se justifică intrările): dacă știm și cantitățile ieșite (prin identificarea acestora la fiecare vânzare în parte) putem foarte ușor să aflăm cantitățile rămase în stoc. Presupunând că, la începutul perioadei, am avut 1.000 pachete dintr-o marfă oarecare și că au intrat 15.500 pachete, la vânzări contorizate de aparatele de casă în cantitate de 15.800 pachete, sistemul informațional de evidență a stocurilor ne arată imediat că ar trebui să mai avem 1.000 + 15.500 – 15.800 = 700 pachete. Se asigură astfel un bun control al stocurilor, știm cam când ar trebui să mai facem o comandă pentru aprovizionare sau că ar trebui să stimulăm vânzările printr-o modificare de preț... Dacă la inventariere se constată că în raft și în depozit mai avem doar 689 pachete,

Scanned with OKEN Scanner

atunci știm că lipsesc 11 pachete din marfa respectivă. Ne servește la ceva informația aceasta? Fără îndoială că da! Există responsabilități cu privire la gestiunea mărfurilor și putem, de exemplu, să sugerăm celui însărcinat cu mărfurile respective să fie mai atent. Evidența cantitativă a ieșirilor nu are doar consecințe pe planul gestiunii operative a stocurilor de mărfuri – se poate aplica o metodă de evaluare a ieșirilor de mărfuri dintre cele descrise anterior (CMP, FIFO, LIFO). Astfel, evaluarea mărfurilor ieșite se face înmulțind cantitățile ieșite cu valoarea de intrare unitară stabilită în funcție de metoda aleasă. Pare simplu, nu-i așa!

Să ne imaginăm, în continuare, situația magazinului mai mic sau mai mare unde **nu există un sistem de identificare cantitativă a ieșirilor.** Motivele pentru care nu avem un astfel de sistem pot ține de aceea că nu se justifică prin prisma raportului costuri/avantaje ori pentru că nu s-a gândit încă nimeni la asta ori pentru că nu există suficient interes pentru a ajunge la o astfel de evidență. Reluăm formula de mai sus *(Soldul final = Soldul inițial + Intrări – Ieșiri)* și încercăm să punem în evidență ce știm despre fiecare din termenii relației:

- *soldul inițial* se poate cunoaște din punct de vedere cantitativ, el fiind sold final pentru perioada precedentă, la sfârșitul căreia e posibil să fi făcut o inventariere;
- *intrările* se pot cunoaște cantitativ pentru că apar în documente unde sunt trecute cantitățile (facturi, avize, note de recepție);
- la vânzare, pentru a evidenția *ieșirile*, nu ținem evidența cantitativă (pentru că nu putem, în lipsa unui sistem adecvat); de aici rezultă că, în legătură cu ieșirile nu știm decât o singură informație: sumele încasate; această informație este ușor de aflat – numărăm banii încasați (prin casele de marcat sau altfel).

Sumele încasate sau de încasat – în cazul în care s-au făcut vânzări pe tichete de masă ori s-au acceptat carduri – reprezintă prețul de vânzare inclusiv TVA al mărfurilor vândute. Deci, singura informație în legătură cu vânzările (ieșirile) de mărfuri o reprezintă prețul de vânzare inclusiv TVA al acestora. În relația noastră *(Soldul final = Soldul inițial + Intrări – Ieșiri)*, pentru ca rezultatul să aibă sens, toți termenii trebuie exprimați în aceeași unitate de măsură. Or, dacă pentru un termen nu știm decât prețul de vânzare, atunci suntem nevoiți să-i evaluăm și pe ceilalți trei tot la prețul de vânzare inclusiv TVA.

Scanned with OKEN Scanner

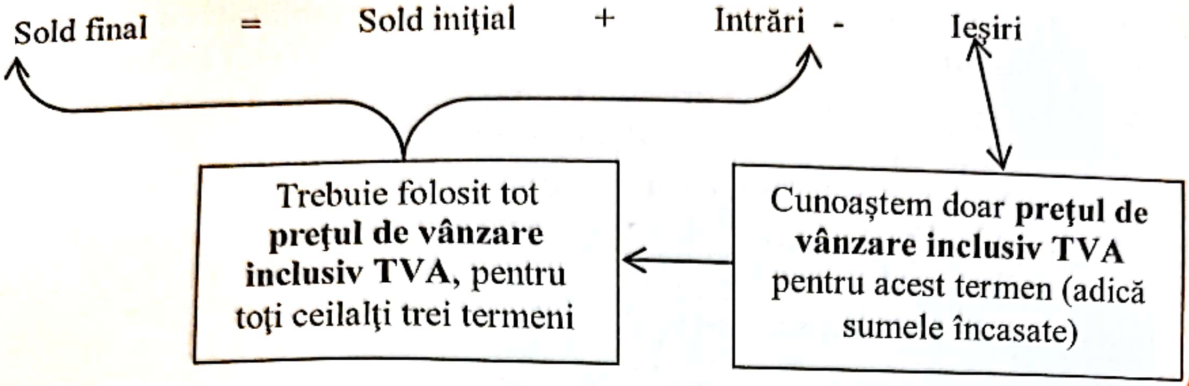

Figura nr. 35 – *Efectul evaluării mărfurilor la prețul de vânzare inclusiv TVA asupra mărimilor semnificative ale conturilor*

Iată de ce, la astfel de magazine, evidența contabilă a mărfurilor în contul de mărfuri se ține nu direct la costul de achiziție – așa cum ar fi normal – ci la prețul de vânzare inclusiv TVA, preț care devine un fel de cost prestabilit și care presupune aplicarea efectivă a unei variante a **metodei costurilor prestabilite**. Mecanismele contabile trebuie să permită și identificarea diferenței dintre prețul prestabilit (de vânzare) și costul de achiziție și s-au creat conturi speciale destinate acestui scop. Metoda de evidență analitică a stocurilor de mărfuri aplicabilă în acest context este **metoda global-valorică**.

10.1.2. Scheme contabile de bază pentru înregistrarea cumpărării și vânzării de mărfuri

Pentru a vinde bunuri, firma trebuie să și le procure mai întâi. În cazul mărfurilor, procurarea se face, de cele mai multe ori[1], prin cumpărare. Am văzut că traducerea contabilă a achizițiilor este una simplă și ușor de reținut. Unele particularități apar în funcție de maniera concretă în care se face achiziția: de la furnizor intern sau extern, cu sau fără factură, cu sau fără asumarea transportului, cu sau fără reduceri...

În toate cazurile, trebuie să găsim contul unde se gestionează marfa, precum și unul sau mai multe conturi de datorii. Totodată, dacă atât furnizorul, cât și cumpărătorul sunt persoane impozabile din punct de vedere al TVA, atunci la cumpărător apare și taxa deductibilă. Ne imaginăm cel mai simplu exemplu de înregistrare a unei achiziții de mărfuri de către un angrosist: în factură apar (pe lângă cantități) doar prețul de cumpărare (totalul

1 Am spus *de cele mai multe ori* pentru că, la unele firme de producție, este posibil și un transfer de la magazia de produse către un magazin unde bunurile respective să fie considerate mărfuri (asta din motive de simplificare) – în acest caz proveniența este producția proprie.

Scanned with OKEN Scanner

coloanei *Valoare*) egal cu 6.100 lei, taxa pe valoarea adăugată (21% x 6.100 = 1.281 lei) şi totalul de plată: 7.381 lei:

%	=	401 Furnizori	-	7.381,00
371 Mărfuri			6.100,00	
4426 TVA deductibilă			1.281,00	

În ceea ce priveşte vânzarea de mărfuri, trebuie avut în vedere faptul că orice vânzare de bunuri se traduce contabil prin două aspecte a căror contabilizare este distinctă (figura nr. 36):

a) vânzarea propriu-zisă, de pe urma căreia consemnăm cifra de afaceri (venitul din vânzare), odată cu creanţa faţă de client (sau încasarea imediată) şi cu taxa pe valoarea adăugată colectată (dacă este cazul);

b) descărcarea gestiunii cu valoarea de intrare a mărfurilor vândute, odată cu recunoaşterea unei cheltuieli echivalente.

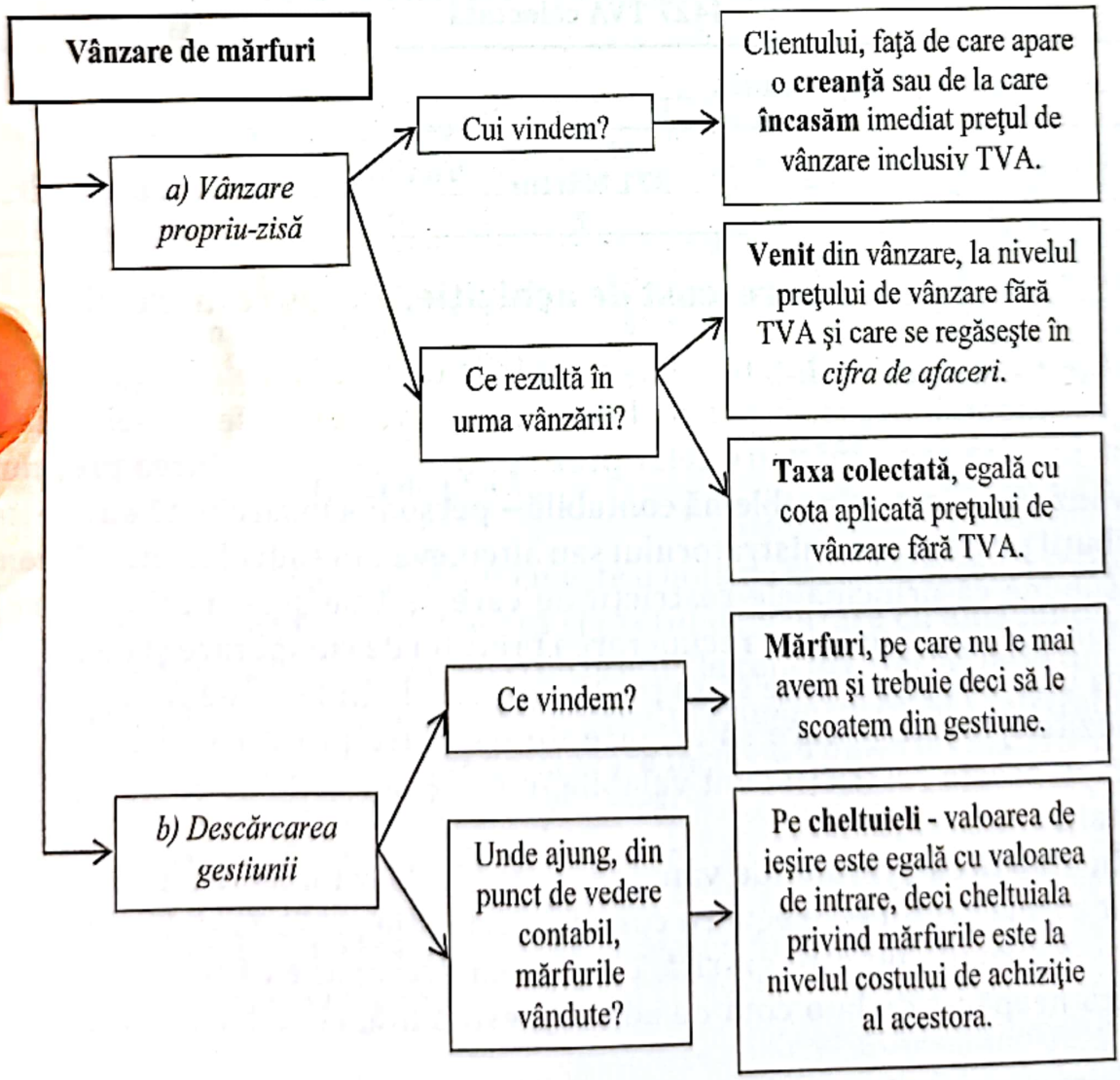

***Figura nr. 36** – Cum se descompune contabil vânzarea de mărfuri*

Scanned with OKEN Scanner

Regăsim, în schema aferentă vânzării de mărfuri, consecinţele regulilor contabile enunţate până acum, îndeosebi cele specifice principiului contabilităţii de angajamente şi cele aferente evaluării la ieşirea din entitate.

Pentru reflectarea în conturi a unei operaţiuni simple de vânzare de mărfuri (cu factură), presupunem că angrosistul de mai sus vinde toate mărfurile cumpărate cu preţul de vânzare fără TVA de 8.500 lei, TVA 21% x 8.500 = 1.785 lei. Consemnarea completă a vânzării ne obligă să identificăm şi un cost de achiziţie al mărfurilor vândute – dacă vindem toate mărfurile, înseamnă că valoarea de ieşire este tot de 6.100 lei[2]. Cele două aspecte ale vânzării se prezintă astfel:

– vânzarea propriu-zisă:

411 Clienţi	=	%	10.285,00	-
		707 Venituri din vânzare de mărfuri		8.500,00
		4427 TVA colectată		1.785,00

– descărcarea gestiunii:

607 Cheltuieli privind mărfurile	=	371 Mărfuri	6.100,00	6.100,00

10.1.3. Preţ de vânzare, cost de achiziţie, adaos comercial

Aşa cum am arătat mai sus, la vânzările de mărfuri efectuate de angrosişti, contabilizarea este simplă: achiziţia şi vânzarea se consemnează după scheme asemănătoare celor prezentate mai sus. Stabilirea preţului de vânzare nu este o problemă contabilă – persoana însărcinată cu aceste atribuţii poate fi administratorului sau altcineva din cadrul firmei. Putem presupune că principalele restricţii de care se ţine seama în stabilirea preţului de vânzare ţin de recuperarea preţului de cumpărare şi de asigurarea unei marje din care să se poată acoperi cheltuielile de funcţionare, impozitele/taxele şi care să asigure un oarecare profit comerciantului. De fapt, aceste restricţii sunt valabile în toate afacerile de comerţ (şi nu numai).

În stabilirea preţului de vânzare, se vehiculează uneori un clişeu potrivit căruia preţul este egal cu costul de achiziţie plus adaosul comercial. Această formulă nu este greşită, dar putem presupune că practicienii nu pleacă neapărat de la o cotă de adaos prestabilită, ci stabilesc un preţ în

2 În situaţii mai complexe şi mai realiste, stabilirea valorii de ieşire a mărfurilor vândute se face fie prin identificarea specifică, fie prin aplicarea unei metode convenţionale de evaluare a ieşirilor: cost mediu ponderat, FIFO, LIFO, costuri prestabilite.

Scanned with OKEN Scanner

funcţie de criterii comerciale, după care diferenţa se recunoaşte drept *adaos comercial*. Putem chiar să introducem în ecuaţie şi variabile care să ţină cont de modificări ulterioare ale preţului de vânzare, de preţuri diferite în funcţie de client sau de cantitatea vândută, de reduceri acordate din diverse motive, de programe de fidelizare etc.

Dacă activitatea de comerţ se derulează de către un comerciant cu amănuntul şi dacă evidenţa mărfurilor se ţine după metoda global-valorică, atunci este obligatorie stabilirea preţului de vânzare în momentul recepţiei mărfurilor, aşa încât în contul de mărfuri să apară preţul de vânzare inclusiv TVA. Această obligaţie face mai dificilă modificarea ulterioară a preţului, în sensul că sunt necesare inventariere, proces-verbal de modificare de preţ şi înregistrare explicită a operaţiunii în contabilitate. Vom complica puţin lucrurile cu un exemplu apropiat de situaţia unui astfel de comerciant cu amănuntul. La începerea activităţii acestuia, se face recepţia unui lot de mărfuri – pe factură apar trei tipuri de mărfuri diferite, astfel:

Nr. crt.	*Denumire element*	*Unitatea de măsură*	*Cantitatea*	*Preţ unitar*	*Valoare*	*TVA (21%)*
0	*1*	*2*	*3*	*4*	*5= 3 x 4*	*5 x 0,21*
1	Marfa nr. 1	bucăţi	225	15,23	3.426,75	719,62
2	Marfa nr. 2	pachete	90	6,13	551,70	115,86
3	Marfa nr. 3	bucăţi	116	2,48	287,68	60,41
Total					**4.266,13**	**895,89**
Total de plată					**5162,02**	

Pe baza acestei facturi, se întocmeşte o notă de recepţie şi constatare de diferenţe specifică în care să apară şi preţul de vânzare cu amănuntul, ţinând cont de un adaos comercial şi de preţurile concurenţei ori de estimările cu privire la vânzări. În exemplul nostru, presupunem că administratorul stabileşte următoarele preţuri de vânzare inclusiv TVA:

- pentru marfa nr. 1: 25,50 lei/bucată;
- pentru marfa nr. 2: 10,00 lei/bucată;
- pentru marfa nr. 3: 3,50 lei/bucată.

Vom prezenta o formă de notă de recepţie, diferită de cea oficială mai ales prin ordinea coloanelor:

Scanned with OKEN Scanner

Marfa	*Cantitate*	*Preţ unitar de vânzare inclusiv TVA*	*Total preţ de vânzare, inclusiv TVA*	*TVA la preţul de vânzare*	*Cost de achiziţie unitar*	*Valoare la cost de achiziţie*	*Marja comercială (adaosul comercial)*
1	*2*	*3*	*4 = 2 x 3*	*5 = 4x(21/121)*	*6*	*7 = 2x6*	*8 = 4–5–7*
1	225	25,50	5.737,50	995,76	15,23	3.426,75	1.314,99
2	90	10,00	900,00	156,20	6,13	551,70	192,10
3	116	3,50	406,00	70,46	2,48	287,68	47,86
Total	–	–	**7.043,50**	**1.222,43**	–	**4.266,13**	**1554,94**

Sunt necesare câteva detalii despre modul de calcul al diferitelor sume. Un bun exerciţiu de aritmetică îl reprezintă calculul taxei pe valoarea adăugată atunci când se cunosc preţul de vânzare inclusiv TVA şi cota de TVA. Plecăm de la relaţia extrem de simplă după care se stabileşte taxa:

TVA = cota de TVA x preţ fără TVA

↓

preţul inclusiv TVA = preţ fără TVA + TVA =
= preţ fără TVA + cota de TVA x preţul fără TVA =
= preţ fără TVA x (1 + cota de TVA)

↓

$$\text{preţul fără TVA} = \frac{\text{preţ inclusiv TVA}}{1 + \text{cota de TVA}}$$

$$\text{TVA} = \text{cota de TVA x } \frac{\text{preţ inclusiv TVA}}{1 + \text{cota de TVA}} =$$

$$= \text{preţ inclusiv TVA x } \frac{\text{cota de TVA}}{1 + \text{cota de TVA}}$$

Dacă, de exemplu, preţul de vânzare inclusiv TVA al unui bun este de 125 lei şi cota de TVA este de 21%, atunci deducem repede următoarele mărimi:

– preţul de vânzare fără TVA = $\frac{125}{1,21}$ = 103,31 lei;

Scanned with OKEN Scanner

– taxa pe valoarea adăugată din acest preţ = 125 x $\frac{21}{121}$ = 21,69 lei (sau 125 – 103,31 = 21,69 lei).

În cazul unei cote de TVA de 11% (medicamente, alimente, apă) şi dacă preţul de vânzare este de 7,75 lei (pentru o pâine, de exemplu), atunci avem:

– preţul de vânzare fără TVA = $\frac{7,75}{1,11}$ = 6,98 lei;

– taxa pe valoarea adăugată din acest preţ = 7,75 x $\frac{11}{111}$ = 0,77 lei (sau 7,75 – 6,98 = 0,77 lei).

Revenim la exemplul nostru şi ne propunem să arătăm cum se face înregistrarea în contabilitate a recepţiei de mărfuri a căror evidenţă se ţine global-valoric. Am văzut că în contul de marfă nu putem trece doar costul de achiziţie (aşa cum ar fi normal), ci preţul de vânzare inclusiv TVA. Pentru a ajunge de la cost la preţ trebuie să introducem două conturi de regularizare unde să preluăm exact „adaosul comercial" şi taxa pe valoarea adăugată aferentă preţului de vânzare[3]. Chiar dacă articolele contabile complexe trebuie, credem, evitate, o să prezentăm înregistrarea recepţiei mărfurilor din exemplul nostru într-un astfel de articol:

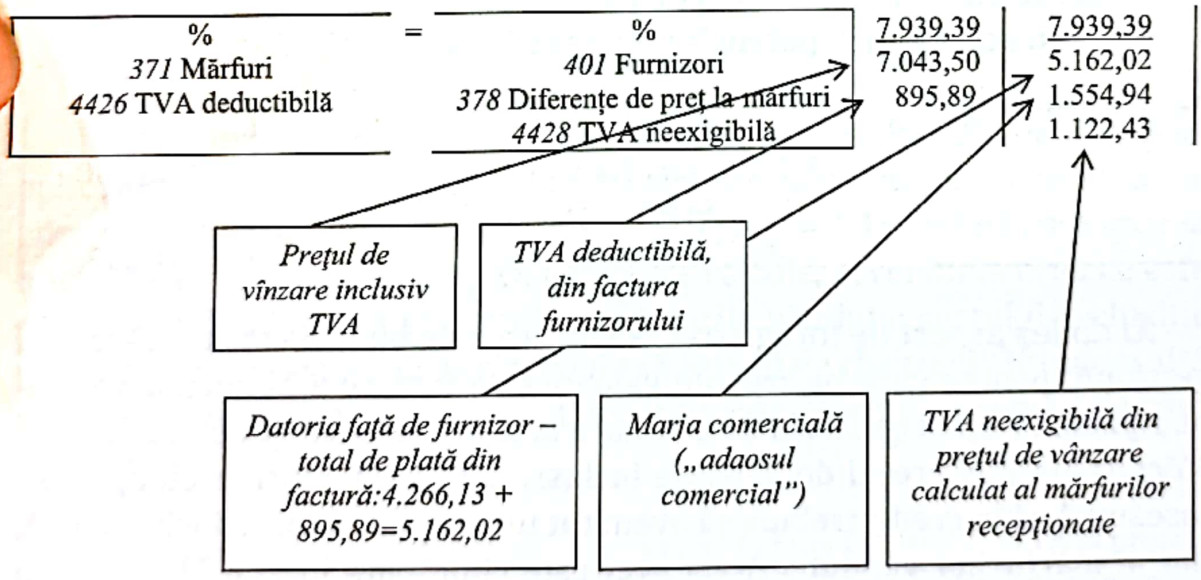

E foarte posibil ca practicienii să evite folosirea articolului contabil complex, scriind operaţiunea de mai sus în două sau mai multe alte articole contabile. Un exemplu de astfel de prezentare este:

3 Folosirea şi a unui cont de TVA neexigibilă este utilă atunci când firma foloseşte mai mult de o cotă de TVA, adică are unele bunuri cu 21%, altele cu 11%.

Scanned with OKEN Scanner

371 Mărfuri	=	%	7.043,50	-
		401 Furnizori		4.266,13
		378 Diferențe de preț la mărfuri		1.594,94
		4428 TVA neexigibilă		1.222,43
4426 TVA deductibilă	=	*401* Furnizori	895,89	895,89

Continuând exemplul, ne imaginăm că firma vinde din aceste mărfuri. Singura informație de care se dispune – în lipsa unui sistem de identificare cantitativă a ieșirilor – este suma încasată, adică prețul de vânzare inclusiv TVA al mărfurilor vândute. Presupunem că această sumă este de 5.281,65 lei (o luăm din raportul zilnic scos de casa de marcat fiscală). Am văzut mai sus că, pentru înregistrarea vânzării, este necesar să cunoaștem mai multe elemente: prețul fără TVA, TVA, costul de achiziție al mărfurilor vândute. Știind prețul inclusiv TVA și știind că se aplică o cotă de 21%, aflăm repede:

- taxa pe valoarea adăugată colectată prin prețul de vânzare: $5.281,65 \times \frac{21}{121} = 916,65$ *lei*;
- prețul de vânzare fără TVA (venitul devenit cifră de afaceri): 5.281,65 – 916,65 = 4.365,00 lei[4].

Aflați în acest punct, putem înregistra vânzarea propriu-zisă:

5311 Casa în lei	=	%	5.281,65	-
		707 Venituri din vânzare de mărfuri		4.365,00
		4427 TVA colectată		916,65

Al doilea aspect de înregistrat la vânzarea de bunuri este descărcarea gestiunii, pentru care ne trebuie valoarea de intrare a bunurilor vândute. Aplicăm regula generală de evaluare la ieșire și, dacă în debit la contul *Mărfuri* am pus prețul de vânzare inclusiv TVA al mărfurilor cumpărate, înseamnă că în credit trebuie să avem tot un preț de vânzare inclusiv TVA, dar al mărfurilor vândute. Acest preț este cunoscut: 5.281,65 lei. Însă, la intrare am pus în funcțiune două conturi de diferențe de preț care au soarta contului de mărfuri de care sunt legate: dacă scad mărfurile, atunci trebuie să scadă și conturile de diferențe de preț aferente. Pentru a stabili sumele de scăzut din aceste conturi, ne sunt necesare niște calcule:

- pentru 4428 *TVA neexigibilă* este simplu – trecem aceeași sumă cu cea colectată la vânzare: 916,65 lei;

4 Această sumă se poate obține mai direct și astfel: 5.281,65 / 1,21 = 4.365,00 lei. Varianta cu obținerea prin diferență este însă mai bună pentru că evită efectele eventualelor rotunjiri.

Scanned with OKEN Scanner

- pentru 378 *Diferențele de preț la mărfuri*, ne bazăm din nou pe regula de trei simplă:
  → dacă la intrări de 7.043,50 lei, diferența este de 1.554,94 lei,
  atunci
  → la ieșiri de 5.281,65, diferența este egală cu
  $5.281,65 \times \frac{1.554,94}{7.043,50} = 1.165,99$ lei.

De fapt, așa cum tot am spus, în practica de contabilitate, regula de trei simplă este puțin ajustată și îmbracă forma coeficienților de repartizare, folosiți atât pentru diferențele de preț la stocuri (materii prime, materiale, produse de toate felurile, ambalaje...), cât și în contabilitatea de gestiune, la repartizarea diverselor cheltuieli indirecte. Pentru diferențele de preț la mărfuri (dar și pentru alte diferențe), acest coeficient se calculează astfel[5]:

$$\text{coeficient de repartizare} = \frac{\text{Diferențe de preț aferente stocului inițial} + \text{Diferențe de preț aferente intrărilor}}{\text{Sold inițial al contului de mărfuri (sau alt stoc)} + \text{Intrări de mărfuri (sau de alte stocuri)}}$$

În cazul nostru, coeficientul cu pricina este

$$k_{378} = \frac{0 + 1.554.94}{0 + 7.043,50} = 0,22076241.$$

În mod firesc, pentru a afla diferențele aferente mărfurilor vândute, aplicăm coeficientul de repartizare asupra valorii de înregistrare a mărfurilor vândute și obținem: 5.281,65 x 0,22076241 = 1.165,99 lei (pot apărea mici diferențe din rotunjiri!). După aceste calcule, revenim la ceea ce este esențial în descărcarea gestiunii cu mărfurile vândute: costul de achiziție reconstituit al acestor mărfuri trebuie să ajungă pe cheltuieli. Nu avem altă cale de reconstituire a acestui cost decât aplicând formula prețului de vânzare. Astfel, dacă

$$\text{prețul de vânzare inclusiv TVA} = \text{costul de achiziție} + \text{marjă (adaos sau diferențe de preț)} + \text{TVA la prețul de vânzare}$$

atunci

$$\text{costul de achiziție} = \text{prețul de vânzare inclusiv TVA} - \text{marjă (adaos sau diferențe de preț)} - \text{TVA la prețul de vânzare}$$

5 Considerăm că firma aplică o singură cotă de TVA, caz în care formula propusă este valabilă. Dacă ar fi două sau trei cote de TVA, atunci, la numitor, ar trebui să scădem de fiecare dată taxa neexigibilă aferentă stocului inițial, respectiv, aferentă intrărilor. De asemenea, coeficientul calculat s-ar aplica la prețul de vânzare fără TVA.

Scanned with OKEN Scanner

Înregistrarea descărcării gestiunii devine:

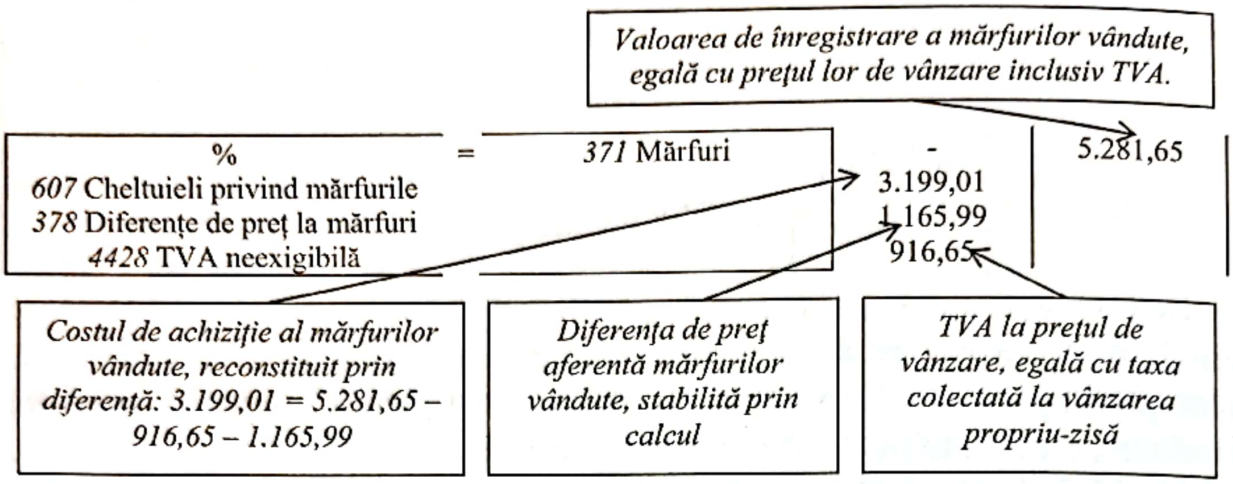

Chiar dacă pare greu, lucrurile sunt, în fond, simple. Această afirmaţie se bazează şi pe faptul că, în contabilitate, repetiţia este foarte prezentă. Dacă faci de câteva ori calculele şi înregistrările prezentate mai sus, atunci le reţii vrând-nevrând şi ajungi chiar să ţi se pară monotone.

Sigur că în comerţul cu mărfuri intervin multe situaţii care să ne oblige la ajustarea sau la completarea schemelor de mai sus:

- comerţ cu bunuri produse – transferate la magazinele proprii;
- comerţ combinat cu prestări de servicii şi cu producţie – la alimentaţia publică sau la telefoane/servicii de telefonie;
- comerţ în comision – intervenţia unui sau a mai multor intermediari între vânzătorul efectiv şi cumpărătorul efectiv;
- comerţ în condiţiile aplicării mai multor cote de TVA: calculele se fac separând încasările pe cote de TVA (casele de macat se pot seta uşor pentru a furniza această informaţie);
- comerţ cu parteneri din afara ţării – import/export respectiv livrări/achiziţii intracomunitare;
- comerţ cu bunuri pentru care se acordă garanţii;
- vânzare la distanţă (inclusiv comerţul electronic), adică tranzacţii desfăşurate în lipsa prezenţei fizice simultane a cumpărătorului şi a vânzătorului – aceştia intră în relaţia prin poştă, teleshopping, telefon, internet, fax etc.;
- comerţ cu titluri de valoare (acţiuni, obligaţiuni etc.);
- comerţ cu plata amânată (în rate sau prin alt procedeu);
- comerţ în care intervin condiţionări cu privire la transferul definitiv al dreptului de proprietate;
- dropshipping;
- comerţ prin intermediul burselor de mărfuri etc.

Scanned with OKEN Scanner

Pentru orice astfel de tip de tranzacţie, contabilitatea îşi adaptează instrumentele astfel încât fondul economic al tranzacţiei să fie redat cât mai precis.

10.2. Prestările de servicii reflectate în contabilitate

În unele lucrări de introducere în contabilitate, pentru exemplificarea funcţionării conturilor se apelează adeseori la exemplul prestărilor de servicii, alături de varianta clasică a contabilizării cumpărării/vânzării de mărfuri. Această opţiune este justificată de simplitatea traducerii contabile a prestării de servicii, în raport de schemele folosite, de exemplu, pentru contabilizarea producţiei de bunuri.

De ce este simplu la servicii? Pentru că, în principiu, contabilul firmei prestatoare de servicii nu are de consemnat decât cheltuielile suportate în vederea efectuării serviciilor, pe de o parte, şi facturarea serviciilor respective, pe de altă parte. Observăm că lipseşte de aici obligaţia contabilizării obţinerii producţiei, a gestiunii acesteia precum şi a descărcării gestiunii cu bunurile vândute.

Totuşi, există multe tipuri de prestări de servicii şi asta influenţează şi maniera de contabilizare. De exemplu, în cazul unui serviciu de transport, furnizorul nu face decât să recunoască cheltuielile aferente (combustibil, salarii şi contribuţii sociale, indemnizaţii de deplasare, amortizare, reparaţii, taxe de drum etc.) şi să consemneze venitul din vânzare şi, dacă este cazul, taxa pe valoarea adăugată. Există multe servicii de acest tip, în care prestarea nu este însoţită în nici un fel de vreo descărcare de gestiune explicită, ceea ce face ca, la facturare, să avem doar un articol contabil de genul:

411 Clienţi sau *5311* Contul de casă	= %		
	704 Venituri din servicii prestate	preţul inclusiv TVA	
	4427 TVA colectată		- preţul fără TVA - taxa colectată

Dacă prestarea serviciului se concretizează în întocmirea unei facturi, atunci contul care se debitează este cel de creanţe (Clienţi). Dacă nu există obligaţia facturării, atunci intervine încasarea imediată prin contul de disponibil în casierie.

Ca de obicei la vânzări, venitul (care devine cifră de afaceri) este la nivelul preţului de vânzare fără TVA. Dacă este cazul, se colectează şi TVA, în contul de datorie cunoscut deja. La unele servicii (cazarea în sectorul hotelier, de exemplu), cota de TVA este de 11%

Există însă şi servicii ori lucrări a căror realizare presupune şi consumul direct al unor materiale (serviciile de întreţinere auto, unele lucrări

Scanned with OKEN Scanner

de instalații-montaj etc.). Aceste bunuri consumate de către prestator apar adeseori explicit în oferte, în devize, în situații de lucrări și, în final, în facturi. Contabilizarea unei astfel de tranzacții se poate realiza în cel puțin două moduri:

- prima variantă – se înregistrează consumul de bunuri de o manieră obișnuită și se facturează serviciul exact ca în schema de mai sus;
- a doua variantă – se *vând* ca atare bunurile consumate și care devin astfel un fel de mărfuri, urmând să se factureze și *manopera*; în această variantă avem de fapt două tranzacții cu traducere contabilă particulară:
- vânzarea de mărfuri, contabilizată după regulile amintite mai sus la subcapitolul rezervat comerțului cu mărfuri: vânzare propriu-zisă și descărcarea gestiunii cu mărfurile *vândute*;
- facturarea unui serviciu, de regulă la nivelul manoperei identificate de prestator.

În ceea ce privește taxa pe valoarea adăugată, la serviciile prestate în România, între persoane înregistrate în scopuri de TVA în țară, colectarea taxei se face în mod cât se poate de obișnuit. Dacă, în prestarea serviciilor, una din părți este nerezidentă, lucrurile se pot complica. De exemplu, există servicii pentru care locul impunerii nu este în România și, deci, operațiunea respectivă nu este impozabilă în România, prestatorul român neavând nici o obligație în ceea ce privește taxa. Se poate încadra aici prestarea de servicii pe cale electronică unor nerezidenți sau transportul internațional de bunuri și de persoane, în anumite condiții.

10.3. Cât de grea poate fi contabilitatea producției?

Pentru transpunerea corectă în contabilitate a operațiunilor privitoare la diversele tipuri de producție de bunuri este necesar să ne aducem aminte despre discuția referitoare la principiul contabilității de angajamente (al independenței exercițiilor), în vederea aplicării de o manieră mai strictă a regulii conectării veniturilor cu cheltuielile. Totodată, trebuie să invocăm din nou criteriile de recunoaștere a veniturilor și a cheltuielilor, adică să vedem când se îmbogățește și când sărăcește firma de pe urma activității ei productive.

Pentru obținerea de bunuri din activitatea proprie (produse finite, semifabricate, produse reziduale, cheltuieli de dezvoltare, imobilizări corporale în curs, producție și servicii în curs), firma înregistrează, mai întâi, cheltuieli. Contabilizarea acestora, în contabilitatea financiară românească, se face după natura lor (materii prime, materiale, salarii, energie, apă, gaz,

Scanned with OKEN Scanner

amortizare etc.), în conturile din clasa 6. Apare aici **o primă întrebare**[6]: *efectuarea de cheltuieli pentru obținerea de produse conduce se concretizează oare în sărăcirea firmei*? Am arătat deja că răspunsul este negativ! Este adevărat că **nu mai avem** materiile prime și nici banii de salarii sau pe cei plătiți pe alte destinații, **dar avem** bunurile obținute în urma procesului de producție și putem presupune că valorificarea acestora se va face la prețuri care să acopere costurile. Astfel, consumul de bunuri și de valori pentru obținerea de produse nu reprezintă o sărăcire a întreprinderii, deci nu se concretizează în cheltuieli, în sensul teoretic al acestei noțiuni. Știm că e complicat – vorbim de cheltuieli care de fapt sunt niște false cheltuieli!

De la principiul contabilității de angajamente ne aducem aminte că, de regulă, recunoașterea cheltuielii se face odată cu venitul pe care îl generează. Ne punem astfel **o a doua întrebare**: *obținerea de produse din activitatea proprie este generatoare de venituri*? Adică, ne îmbogățim în vreun fel la obținerea de produse? Și la această întrebare răspunsul este negativ: **avem** produsele, dar **nu mai avem** bunurile și celelalte valori consumate pentru obținerea lor! Un alt argument în favoarea răspunsului negativ dat întrebării de mai sus vine tot din principiul contabilității de angajamente – știm că venitul din produse apare la vânzarea lor și nicidecum la obținere sau pe măsura depozitării acestora. În acest mod, o să ajungem să găsim în contabilitate unele false cheltuieli, dublate de false venituri!

Să luăm un exemplu[7]! Ne imaginăm următoarele date despre situația din contabilitatea unui producător de bunuri, în cursul unei luni:

- la începutul lunii nu există produse finite în stoc;
- s-au făcut cheltuieli diverse de producție în valoare de 100.000 lei (acestea sunt singurele cheltuieli efectuate de întreprindere în cursul lunii respective);
- s-au obținut produsele și s-a depozitat, fără ca în cursul lunii să se fi vândut ceva din acestea.

Întrebare: care este rezultatul contabil al firmei în luna de referință și cum se ajunge la acesta?

Am arătat mai sus că firma nu sărăcește de pe urma consumurilor efectuate, pentru că în schimbul lor are bunurile obținute. De asemenea, nu apare nici o îmbogățire deoarece, chiar dacă avem produsele finite, ele au fost obținute în urma unor eforturi explicite (au dispărut avem materiile prime, energia, consumabilele, salariile etc.). Acceptăm astfel că nu apare nici îmbogățire, nici sărăcire, deci **rezultatul contabil al lunii de referință este zero**. Dar formula de calcul al rezultatului este una bine-cunoscută:

6 Am găsit, mai sus, un răspuns la această întrebare – acum nu facem decât să detaliem puțin tehnicile contabile de recunoaștere a produselor.

7 A se vedea și Istrate, C., *Introducere în contabilitate*, Ed. Polirom, Iași, 2002, pp. 107-108.

Scanned with OKEN Scanner

Rezultat = Venituri – Cheltuieli

Revenim la normele contabile și constatăm că, totuși, există obligația înregistrării celor 100.000 lei pe cheltuieli. Având în vedere acest lucru și cunoscând că rezultatul contabil este zero, suntem obligați de formula de mai sus să identificăm un venit de 100.000 lei. Acest fals venit este încadrat la structura de *venituri intermediare* și îi atribuim doar misiunea de a compensa efectul unor cheltuieli asupra rezultatului. În nici un caz nu trebuie să-l considerăm un venit în sensul definiției standard – el nu generează nicio îmbogățire a firmei, nicio creștere a capitalurilor proprii. Există mai multe tipuri de astfel de venituri intermediare:

- când se obțin produse (finite, intermediare, agricole sau reziduale) sau când se constată producția în curs de execuție, contul de venit intermediar folosit este *Venituri aferente costurilor stocurilor de produse*;
- când se recepționează imobilizări corporale sau necorporale din activitatea proprie, contul de venit intermediar se numește *Venituri din producția de imobilizări* sau *Venituri din producția de investiții imobiliare*.

Există și alte conturi de venituri cărora le putem găsi funcția de compensare a efectului unor cheltuieli asupra veniturilor, dar nu insistăm acum asupra lor.

Din punct de vedere al contabilizării efective, schema folosită pentru recepția produselor este următoarea:

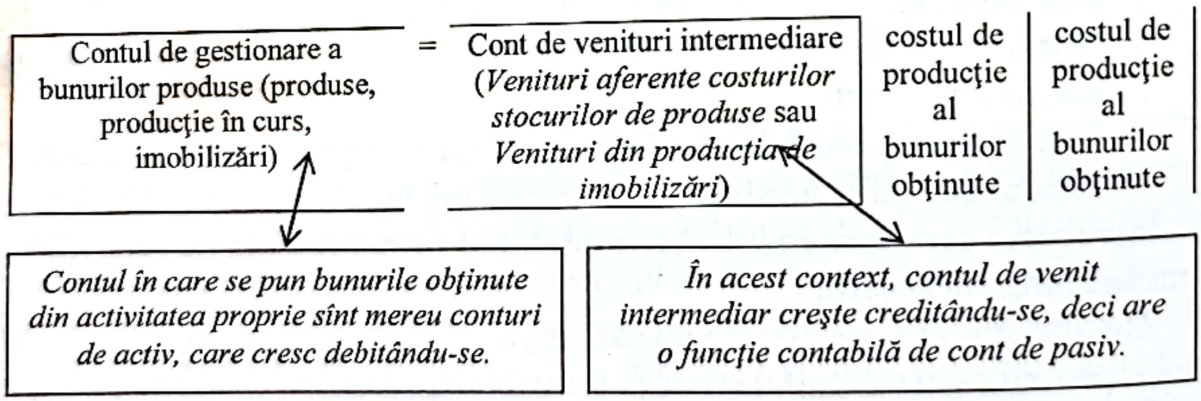

Conform regulii generale de evaluare, bunurile produse trebuie contabilizate la nivelul costului de producție. Asta înseamnă că firmele ocupate cu producția trebuie să-și organizeze un sistem de contabilitate de gestiune din care să obțină informația privind costurile bunurilor, serviciilor, lucrărilor, activităților desfășurate.

Mergem mai departe cu discuția despre contabilitatea producției reținând doar situația produselor finite. Obținerea acestora obligă la punerea

Scanned with OKEN Scanner

în funcţiune a contului de venituri intermediare *Venituri aferente costurilor stocurilor de produse*. Ne punem repede întrebarea: ce se întâmplă cu aceste venituri intermediare? Răspundem de o manieră oarecum simplistă, însă foarte sugestivă: venitul intermediar are aceeaşi soartă cu stocurile la contabilizarea cărora au contribuit: apare odată cu produsele, dispare odată cu produsele.

Pentru exemplificare, considerăm cazul unui produs din care firma are în stoc iniţial 400 bucăţi evaluate la cost de producţie de 15,50 lei/bucată. În cursul lunii se mai obţin 2.500 bucăţi de produs pentru care se calculează un cost unitar 16,25 lei/bucată. În aceeaşi lună de vând 2.750 bucăţi de produs cu preţul unitar fără TVA egal cu 27,50 lei.

În cazul recepţiei celor 2.500 bucăţi de produs, particularizăm schema arătată mai sus – costul total de producţie al acestor bunuri este egal cu 2.500 x 16,25 = 40.625,00 lei:

345 Produse finite	=	*711* Venituri aferente costurilor stocurilor de produse	40.625,00	40.625,00

În ceea ce priveşte vânzarea produselor finite, aplicăm regulile contabile specifice vânzărilor de bunuri şi care ne obligă să identificăm cele două aspecte complementare: vânzarea propriu-zisă şi descărcarea gestiunii.

Pentru **vânzarea propriu-zisă**, avem contul de creanţă, venitul (la nivelul preţului de vânzare fără TVA) şi taxa pe valoarea adăugată:

411 Clienţi	=	% *701* Venituri din vânzarea de produse *4427* TVA colectată	91.506,25	- 75.625,00 15.881,25

Creanţa este la nivelul preţului inclusiv TVA: 75.625,00 + 15.881,25 = 91.506,25 lei.

Venitul este egal cu preţul de vânzare fără TVA: 2.750 buc. x 27,5 lei/buc. = 75.625,00 lei.

TVA = 75.625,00 x 21% = 15.881,25 lei

Descărcarea gestiunii presupune consemnarea dispariţiei atât a produselor vândute (contul de activ corespunzător se creditează, cât şi a venitului intermediar care, în mod necesar, se debitează). Valoarea de intrare a produselor vândute nu se poate stabili direct pentru că avem două loturi disponibile, la costuri unitare diferite. Este, astfel, necesară aplicarea unei metode convenţionale de evaluare – optăm pentru costul mediu ponderat:

$$cmp = \frac{400 \times 15{,}50 + 2.500 \times 16{,}25}{400 + 2.500} = \frac{46.825{,}00}{2.900{,}00} = 16{,}1466 \text{ lei/bucată}$$

Scanned with OKEN Scanner

Valoarea de intrare a produselor vândute devine 2.750 bucăţi x 16,1466 lei/bucată = 44.403,15 lei şi se înregistrează astfel:

711 Venituri aferente costurilor stocurilor de produse	=	*345* Produse finite	44.403,15	44.403,15

După toate aceste operaţiuni înregistrate în contabilitate mai rămân produse finite în stoc astfel: 400 + 2.500 – 2.750 = 150 bucăţi. În mod normal, acest stoc final se evaluează tot la costul mediu ponderat, dar rotunjirile efectuate în calculul acestui cost ne obligă să determinăm valoarea soldului final prin diferenţă. Pentru aceasta întocmim situaţia contului 345 *Produse finite*, analiticul în care se reflectă bunul din exemplu:

Debit	*345* Produse finite		*Credit*
Si	6.200,00		
Intrări	40.625,00	Ieşiri	44.403,15
Rd	40.625,00	Rc	44.403,15
Tsd	46.825,00	Tsc	44.403,15
		Sfd (Tsd – Tsc)	2.421,85

10.4. Proceduri contabile aferente operaţiunilor comune mai multor tipuri de activităţi

Înregistrarea cheltuielilor în contabilitatea financiară românească se face cam la fel, indiferent de tipul de activitate derulată de entitate. Reamintim că, în contabilitatea financiară, contabilizarea cheltuielilor se face reţinând natura lor drept criteriu de clasificare. De aici rezultă câteva scheme simple, valabile pentru aproape toate tipurile de activităţi. Vom sistematiza, în continuare, principalele astfel de elemente de cheltuieli:

- salarii şi contribuţii aferente;
- materiale consumabile şi alte stocuri cumpărate (materii prime, obiecte de inventar);
- energie de toate felurile, apă, materiale nestocate;
- alte servicii: întreţinere, reparaţii, asigurări, chirii, colaboratori, protocol, publicitate, telecomunicaţii, transport de bunuri şi de persoane, comisioane bancare şi asimilate, consultanţă, contabilitate;
- impozite şi taxe nerecuperabile;
- dobânzi, diferenţe de curs valutar şi alte cheltuieli financiare;
- amortizări.

Scanned with OKEN Scanner

10.4.1. Contabilizarea salariilor

Am arătat deja că **salariile** sunt contabilizate recunoscând, în același timp, o cheltuială și o datorie, procedură valabilă și pentru contribuțiile sociale în sarcina angajatorului. Găsim astfel o schemă foarte simplă:

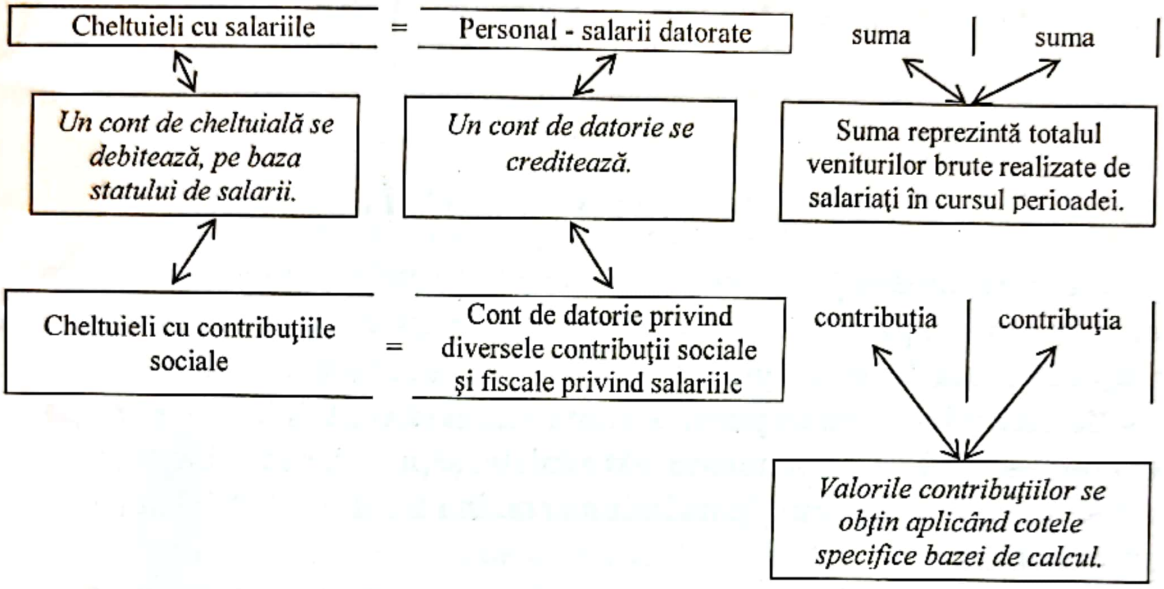

10.4.2. Consumuri de stocuri

Pentru **materii, prime, materiale consumabile și obiecte de inventar** (toate acestea fiind stocuri cumpărate pentru a fi consumate), schema de înregistrare a consumului este, de asemenea, simplă de tot. Trebuie să aflăm răspunsul la câteva întrebări:

- ce se consumă și se ce întâmplă cu bunurile consumate?

și

- unde se duc bunurile consumate, în ce se transformă?

Contabilul este obligat să considere că stocurile consumate dispar și trebuie să înregistreze ieșirea lor, prin creditarea contului de activ unde erau reflectate. Pe de altă parte, ieșirea stocurilor înseamnă consumul acestora și, în contabilitatea financiară românească actuală, faza de consum se regăsește în conturi de cheltuieli, cărora nu le mai rămâne decât să se debiteze. În ce privește valorile trecute pe cheltuieli, ne amintim de regulile de evaluare la ieșire care spun că se folosește valoarea de intrare. Materiile prime și consumabilele sunt însă bune exemple de bunuri fungibile, cărora li se aplică adeseori metodele convenționale de evaluare la ieșire: costul mediu ponderat, FIFO, LIFO, costul prestabilit.

Scanned with OKEN Scanner

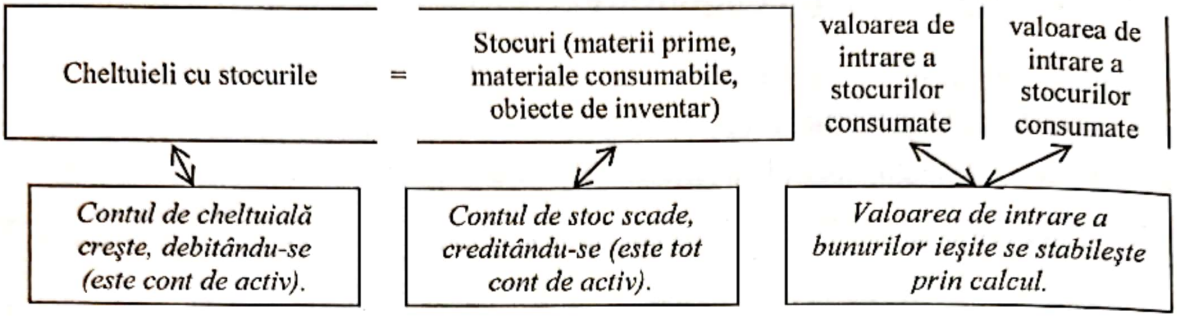

10.4.3. Consumuri nestocate şi cumpărări de servicii

Cumpărările de apă, de energie, precum şi unele bunuri nu se concretizează în stocuri pe care întreprinderea să le păstreze în depozite ori în alt mod. De regulă, facturile pentru astfel de consumuri vin după ce consumul efectiv a avut loc, ceea ce permite contabilului să contabilizeze achiziţia direct pe cheltuieli. Raţionamentul este valabil şi pentru serviciile cumpărate de întreprindere pentru a le include sau nu în costul producţiei sau lucrărilor executate.

Schema generală este una foarte apropiată de cea prin care am contabilizat achiziţia de bunuri. Trebuie spus că, în cazul cumpărării unor servicii direct cu plata în numerar, nu mai apare factura, deci contul creditor nu este unul de datorie, ci unul de trezorerie (5311 *Casa în lei* sau 542 *Avansuri de trezorerie*). Dacă pe factură sau pe documentul justificativ apare şi TVA, atunci pentru cumpărător, aceasta se recunoaşte ca taxă deductibilă:

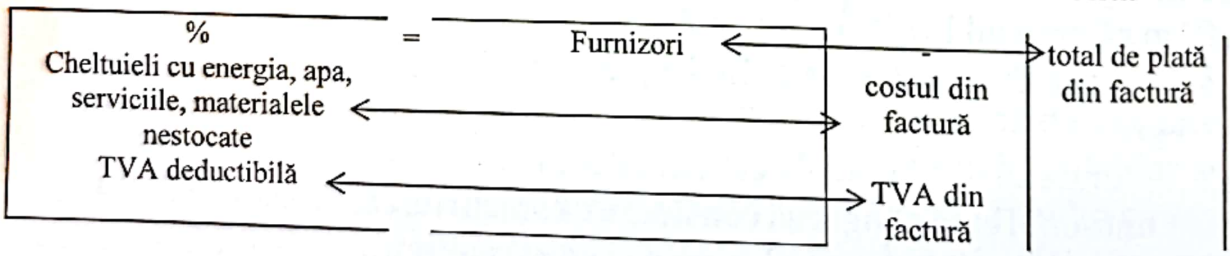

Putem pune în evidenţă un caz particular simplu – cel al comisioanelor bancare. Băncile sunt scutite de TVA pentru operaţiunile specifice, aşa încât nu au obligaţia de a întocmi factură. Din acest motiv, comisionul bancar apare doar ca reţinere a unei sume de către bancă din contul firmei, pe extrasul de cont, înregistrarea făcându-se după schema următoare:

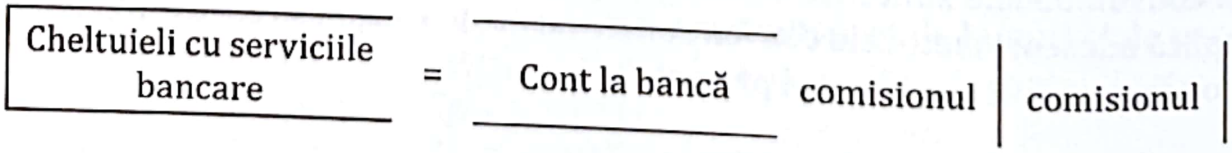

Scanned with OKEN Scanner

10.4.4. Câteva impozite şi taxe nerecuperabile

Regulile generale de evaluare ne sugerează că impozitele şi taxele aferente unei achiziţii de bunuri şi care nu se mai pot recupera de la buget se duc în costul de achiziţie al bunurilor respective[8]. Însă firma suportă taxe nu numai la cumpărarea de bunuri, ci şi pe măsura funcţionării ei. Este util să clasificăm mulţimea aceasta de impozite în funcţie de cine le suportă, pentru că mecanismul de înregistrare depinde în mod esenţial de aceasta:

- impozitele şi taxele suportate de întreprindere (şi plătite sau nu de către aceasta) se trec, de regulă, pe cheltuieli: impozitul pe profit, impozitele şi taxele locale (pe clădiri, pe terenuri, pe mijloace de transport etc.), contribuţiile angajatorului privind salariile (deja menţionate) şi altele;
- impozitele şi taxele pe care entitatea doar le plăteşte, fără a le suporta explicit, se consemnează, de regulă, ca reţinere din datorii faţă de alte persoane: impozitul pe salarii şi contribuţiile sociale ale angajaţilor (reţinute din datoria faţă de salariaţi), impozitul pe dividende (reţinut din datoria faţă de acţionari/asociaţi), impozitul pe veniturile nerezidenţilor (reţinut, de regulă, din datoria faţă de persoanele nerezidente cărora urmează să le fie plătit un venit).

Recunoaşterea contabilă se face astfel:

- schema generală de înregistrare pentru impozitele suportate de întreprindere:

Cheltuieli cu impozitele şi taxele	=	Datorie faţă de buget	impozitul calculat	impozitul calculat

- schema generală de înregistrare pentru impozitele plătite de firmă, dar suportate de alte persoane:

Datorie faţă de terţi (salariaţi, asociaţi, alte persoane)	=	Datorie faţă de buget	impozitul calculat	impozitul calculat

10.4.5. Dobânzi, sconturi acordate şi alte cheltuieli financiare

Împrumuturile reprezintă una din principalele surse de finanţare accesate de întreprinderi. Fie că provin de la bănci, de la societăţi de leasing, de la case de amanet, de la asociaţi sau din alte surse, creditele au, de cele

8 În acest context, cel mai bun exemplu de taxă recuperabilă şi care, deci, nu se include în cost, este taxa pe valoarea adăugată, al cărei mecanism, a fost deja descris.

Scanned with OKEN Scanner

mai multe ori, un cost. E banal să spunem că acest cost este dat de **dobândă**. Totuși, afirmația este puțin riscantă, pentru că dobânda este doar o componentă a costului îndatorării. I se mai pot adăuga multele comisioane (de analiză, de risc, de gestionare, de evaluare, de asigurare...), sisteme de prime de rambursare sau alte mecanisme de remunerare a creditorului[9]. Normele contabile aplicabile firmelor cotate la bursă definesc costul îndatorării cuprinzând în acesta toate componentele, indiferent de numele lor, de baza de calcul, de momentul plății/recunoașterii lor ori de persoana care le suportă[10]. Totuși, în vederea asigurării unei concordanțe formale între înregistrările contabile și contractele de credit, înregistrarea contabilă a costului îndatorării se face separat pe cel puțin două componente: dobânzi și comisioane. Despre comisioane am amintit mai sus ceva, dar trebuie să adăugăm că, dacă sunt semnificative, comisioanele inițiale aferente dobândirii unui credit trebuie eșalonate pe durata creditului, prin mecanismul cheltuielilor în avans.

Dobânzile, în clasificarea după natură a cheltuielilor – obligatorie în contabilitatea financiară românească – se încadrează la structura mare de cheltuieli financiare, în timp ce comisioanele sunt considerate cheltuieli de exploatare, ceea ce nu creează premisa recunoașterii unitare a costului îndatorării.

Recunoașterea efectivă în contabilitate a dobânzilor este ușor de realizat, având în vedere că, de regulă, dobânzile sunt într-un contract, într-un scadențar. În plus, în cazul creditelor bancare și al contractelor de leasing financiar, dobânda apare, de cele mai multe ori, într-un extras de cont sau o factură, ceea ce simplifică foarte mult misiunea contabilului. Din punct de vedere al formulei contabile folosite, identificăm cele mai frecvente două situații de contabilizare a dobânzii:

---

9 Având în vedere interesul autorităților fiscale în evitarea diminuării bazei de impunere cu costuri ale îndatorării, în codul fiscal au fost introduse precizări foarte detaliate privind conținutul noțiunii de dobândă și de late costuri ale îndatorării. Preluăm formularea din cod: costurile îndatorării = cheltuiala reprezentând dobânda aferentă tuturor formelor de datorii, alte costuri echivalente din punct de vedere economic cu dobânzile, inclusiv alte cheltuieli suportate în legătură cu obținerea de finanțare potrivit reglementărilor legale în vigoare, cum ar fi, dar fără a se limita la acestea: plăți în cadrul împrumuturilor cu participare la profit, dobânzi imputate la instrumente cum ar fi obligațiunile convertibile și obligațiunile cu cupon zero, sume în cadrul unor mecanisme de finanțare alternative cum ar fi «finanțele islamice», costul de finanțare al plăților de leasing financiar, dobânda capitalizată inclusă în valoarea contabilă a unui activ aferent sau amortizarea dobânzii capitalizate, sume calculate pe baza unui randament al finanțării în temeiul normelor privind prețurile de transfer acolo unde este cazul, dobânzi noționale în cadrul unor instrumente financiare derivate sau al unor acorduri de acoperire a riscului aferente împrumuturilor unei entități, anumite câștiguri și pierderi generate de diferențele de curs valutar la împrumuturi și instrumente legate de obținerea de finanțare, comisioane de garantare pentru mecanisme de finanțare, comisioane de intermediere și costuri similare aferente împrumuturilor de fonduri.

10 Se obține astfel, o dobândă efectivă, ceva în genul DAE (*dobânda anuală efectivă*) pe care trebuie să o afișeze instituțiile românești de credit.

Scanned with OKEN Scanner

– dobânda reţinută efectiv de bancă din contul de disponibilităţi al întreprinderii:

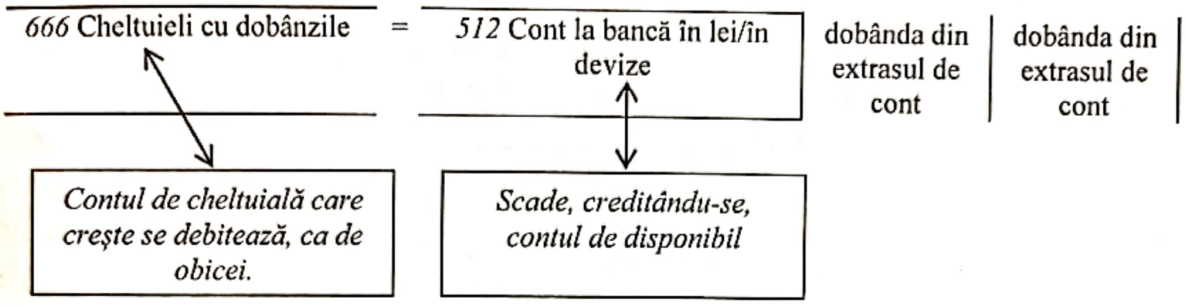

– dobânda este recunoscută, dar plata ei nu se face imediat, ci ulterior, fie pentru că aşa spune contractul, fie pentru că firma nu are bani să o plătească:

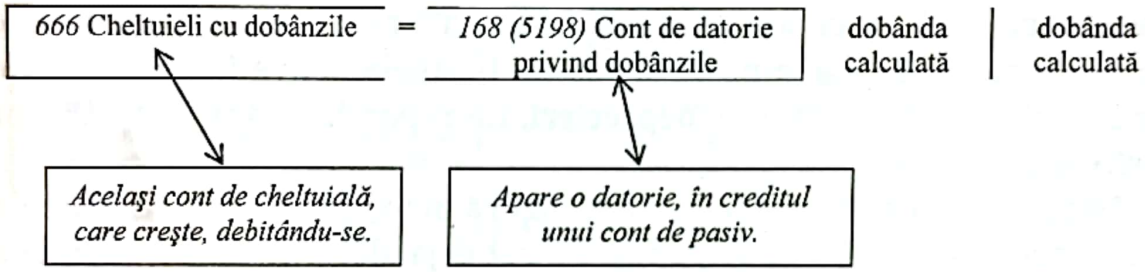

Sconturile sunt – conform normelor contabile româneşti – reduceri acordate de un furnizor clienţilor, pentru plăţi efectuate înainte de scadenţele din contracte. Putem să ne gândim şi la faptul că furnizorul a luat în considerare, la stabilirea preţului de vânzare, o marjă care să-i acopere eventualul disconfort generat de amânarea încasării de la client. Primind banii înainte de termenul negociat, furnizorul renunţă la o parte din marja invocată mai sus. Această interpretare poate părea puţin naivă, însă este ceea ce ne oferă norma românească. În practică, lucrurile se pot complica în sensul că, aşa cum am arătat deja, adeseori, reducerile practicate între agenţii economici se numesc ***discount*** şi nu este mereu foarte clar din ce motiv sunt acordate. De aici rezultă unele inconsecvenţe în ceea ce priveşte recunoaşterea efectivă în contabilitate a reducerilor respective: uneori sunt considerate reduceri financiare – cu consecinţe asupra veniturilor/cheltuielilor financiare – alteori sunt considerate reduceri de exploatare – cu consecinţe asupra veniturilor/cheltuielilor de exploatare.

Din punct de vedere al contabilizării, reţinem că, înainte de acordarea reducerii, firma are o creanţă faţă de client, creanţă care urmează să scadă:

Scanned with OKEN Scanner

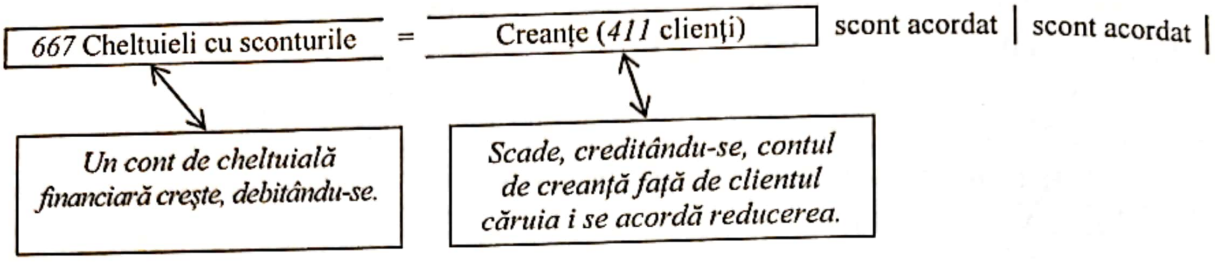

Alte cheltuieli financiare se înregistrează în contabilitate după scheme asemănătoare celor pe are le-am prezentat până acum.

10.4.6. Cheltuieli cu amortizările

După ce am schițat definiții ale amortizării și am comentat în legătură cu această temă în partea referitoare la imobilizări, în cea privind principiile contabile și în cea tratând despre construirea teoretică a unui bilanț, revenim cu unele mici detalii. Ne amintim că amortizarea reprezintă fie recuperarea în timp a sumelor investite în unele active imobilizate, fie constatarea contabilă a unei deprecieri, fie repartizarea în timp a unor cheltuieli.

Deducem din cele enumerate mai sus că amortizarea este, înainte de toate, o cheltuială[11]. Totodată, am justificat deja alegerea contabililor de a inventa un cont rectificativ de amortizare în loc de a consemna amortizarea direct prin reducerea valorii de înregistrare a imobilizărilor implicate. Astfel, în contabilitatea financiară românească, schema de recunoaștere a amortizării devine:

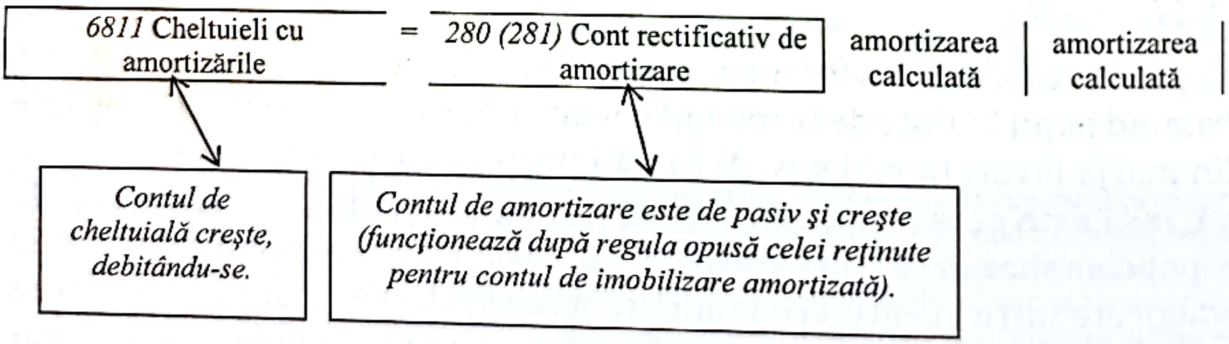

Calculul amortizării se face având în vedere elementele deja amintite: valoarea de amortizat, durata de amortizare și regimul (metoda) de amortizare.

11 Într-o abordare mai completă și mai complexă, amortizarea ajunge pe cheltuieli nu neapărat în momentul calculului și înregistrării ei ca atare.

Scanned with OKEN Scanner

10.4.7. Elemente privind contabilizarea taxei pe valoarea adăugată

Mecanismul contabil prin care se traduce taxa pe valoarea adăugată este unul simplu și ușor de urmărit. În fapt, contabilul trebuie să verifice dacă pe documentele de vânzare apare taxa calculată sau o mențiune scrisă care să justifice lipsa taxei. Această taxă la vânzări se va înregistra sistematic în creditul contului *TVA colectată*. Totodată, se urmărește existența pe documentele de cumpărare a taxei trecute de furnizor (devenită, la cumpărător, TVA deductibilă). În figura nr. 37, reamintim că, din punct de vedere al dreptului de deducere a taxei pe valoarea adăugată, operațiunile derulate de entitățile din România se pot împărți în mai multe categorii.

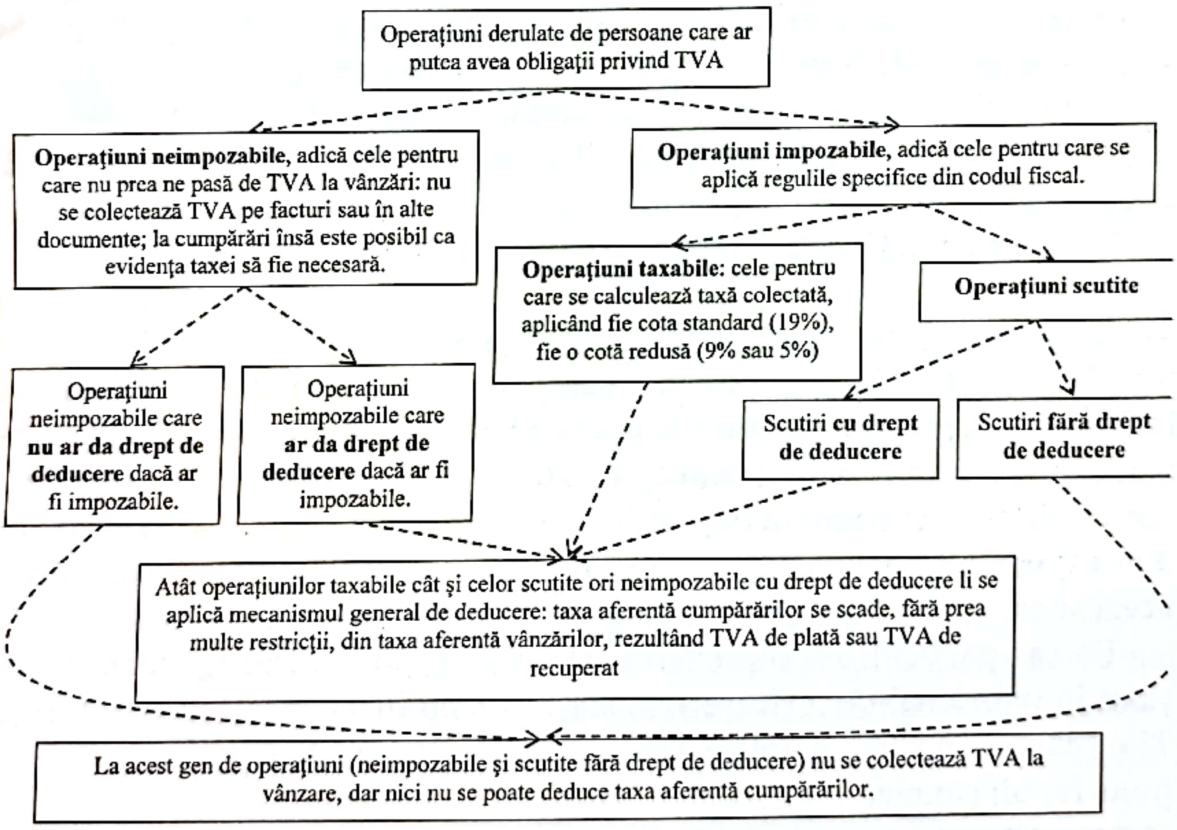

Figura nr. 37 – *O clasificare a operațiunilor, din punct de vedere al TVA.*

Din figura nr. 37 aflăm că nu toată taxa aferentă cumpărărilor se poate scădea din taxa la vânzări atunci când se stabilește TVA de plată sau TVA de recuperat. Este motivul pentru care contabilul sau altă persoană trebuie să identifice locul fiecărei operațiuni derulate de întreprinderi. Lectura codului fiscal face ca această identificare să fie una relativ ușoară:

Scanned with OKEN Scanner

- impozabile sunt operațiunile care îndeplinesc cele patru condiții impuse de norme:
- operațiunea să fie livrare de bunuri, prestare de servicii efectuată cu plată sau asimilată acestora;
- operațiunea să rezulte dintr-o activitate economică;
- operațiunea să fie derulată de o persoană impozabilă;
- locul operațiunii să fie în România.
- lista operațiunilor impozabile, dar scutite cu drept de deducere apare explicit în codul fiscal – cele mai importante sunt exportul de bunuri, livrările intracomunitare de bunuri, transportul internațional de persoane, atunci când se îndeplinesc anumite condiții;
- și lista operațiunilor impozabile scutite fără drept de deducere este prezentată în codul fiscal – reținem serviciile medicale, formarea profesională, prestările de servicii financiare și bancare, asigurările, intermedierea de valori mobiliare, jocurile de noroc, serviciile poștale publice, închirierea de imobile[12], livrarea de construcții și de terenuri, cu excepția celor noi[13], firmele cu cifră de afaceri mai mică de 395.000 lei[14];
- toate operațiunile impozabile care nu intră la scutite sunt taxabile.

Trebuie să reținem totuși că probabilitatea ca firma să deruleze toate tipurile de operațiuni schițate mai sus este mică. Cele mai mult entități se încadrează la *operațiuni taxabile*, ceea ce le obligă să colecteze TVA la vânzări și le oferă dreptul de a deduce TVA din facturile de cumpărare. În cazul realizării de operațiuni neimpozabile sau scutite (cu sau fără drept de deducere) normele obligă entitățile să facă pe facturi o mențiune explicită în acest sens.

Un caz particular îl reprezintă măsurile de simplificare pentru operațiuni în interiorul țării (între rezidenți români înregistrați ca plătitori de TVA) și pentru care se aplică așa-zisa *taxare inversă*[15]. Acest regim presupune reguli simple:

12 Regula generală este că închirierea de imobile (cu unele excepții) reprezintă operațiune scutită. Totuși, persoana impozabilă care obține venituri din închirieri poate opta pentru a încadra închirierea de imobile la operațiuni taxabile, caz în care va colecta TVA și va deduce taxa aferentă intrărilor destinate realizării operațiunii respective.

13 Și aici se poate opta pentru regimul de taxare, ca la închirieri.

14 În acest caz se aplică regimul special de scutire pentru întreprinderile mici, dar se poate opta pentru ca operațiunile lor să fie considerate impozabile.

15 Lista bunurilor și serviciilor pentru livrarea sau prestarea cărora se aplică măsurile de simplificare este una destul de dinamică. În prezent (septembrie 2024), avem în această listă: deșeurile și reziduuri; masă lemnoasă și material lemnos; cereale și plante tehnice; certificate de emisii de gaze; energie electrică și gaze naturale vândute către persoane impozabile care au ca obiect de activitatea revânzarea energiei/gazelor respective; construcții; livrări de aur de investiții; telefoane mobile; dispozitive cu circuite integrate; console de jocuri, tablete și laptopuri (la ultimele patru

Scanned with OKEN Scanner

- furnizorul întocmește factură fără să treacă pe aceasta taxa pe valoarea adăugată, așa încât totalul de plată este egal cu prețul de vânzare fără TVA; totuși furnizorul scrie pe factură mențiunea *taxare inversă* sau *măsuri de simplificare*;
- clientul înregistrează cumpărarea la prețul fără TVA, datoria lui fiind la acest nivel.

Totuși, operațiunea este una impozabilă, adică nu se încadrează nici la scutite, nici la neimpozabile; din acest motiv, cineva trebuie să-și asume obligațiile cu privire la TVA – acest *cineva* este **cumpărătorul**, obligat să calculeze singur și să înregistreze, ca orice cumpărător, taxa deductibilă. Însă, dacă cineva deduce taxa, atunci altcineva trebuie să o colecteze. Cum furnizorul nu colectează, conform legii, obligația aceasta revine tot cumpărătorului. Se ajunge astfel la situația în care cumpărătorul înregistrează, în același timp, și taxa deductibilă și taxa colectată. Această înregistrare se mai numește *autolichidarea taxei* și se mai aplică în situații precum achizițiile intracomunitare ori cumpărarea unor servicii de la nerezidenți.

În toate cazurile, o persoană impozabilă trebuie să regularizeze taxa pe valoarea adăugată lunar sau trimestrial[16]. Regularizarea se face pe baza **decontului de TVA** (declarația D300) și constă în compararea taxei colectate cu taxa deductibilă:

- dacă taxa colectată este mai mare decât cea deductibilă, atunci diferența este datorie față de buget și se concretizează în **TVA de plată**;
- dacă taxa deductibilă este mai mare decât cea colectată, atunci diferența este creanță față de buget și se înregistrează la **TVA de recuperat**; când aceasta depășește 5.000 lei, firma poate solicita rambursarea de către autoritatea fiscală[17]; codul fiscal folosește pentru desemnarea acestei sume formula *suma negativă a TVA*.

În exemplu care urmează, vom reține câteva operațiuni simple de pe urma cărora apare sau nu TVA, urmate de regularizarea periodică a taxei.

a) Firma cumpără materii prime diverse la cost de 150.000 lei, TVA 21%, cu factură:

---

categorii de tranzacții, taxarea inversă se aplică doar la facturi cu total mai mare de 22.500 lei). Pentru cele mai multe categorii de livrări enumerate mai sus, taxarea inversă este stabilită a se aplica la 31.12.2026.

16 Perioada impozabilă este trimestrul, pentru persoana impozabilă care în cursul anului calendaristic precedent a realizat o cifră de afaceri din operațiuni taxabile și/sau scutite cu drept de deducere care nu a depășit plafonul de 100.000 euro, la cursul de schimb comunicat de Banca Națională a României, valabil pentru 31 decembrie al anului precedent.

17 Totuși, dacă apariția taxei de recuperat nu este sistematică, atunci multe firme nu solicită rambursarea, ci optează pentru compensarea cu eventuala taxă de plată din perioadele următoare. Acest comportament se justifică și prin aceea că, adeseori, rambursarea TVA este precedată de un control fiscal.

Scanned with OKEN Scanner

%	=	*401* Furnizori	-	181.500
301 Materii prime			150.000	
4426 TVA deductibilă			**31.500**	

b) Se cumpără material lemnos (considerat marfă) la cost de 22.000 lei, în condiții de taxare inversă. Știm că totalul de plată este egal cu prețul fără TVA, iar cumpărătorul calculează singur și înregistrează taxa atât la deductibilă, cât și la colectată: 21% x 22.000 = 4.620 lei:

371 Mărfuri	=	*401* Furnizori	22.000	22.000
4426 TVA deductibilă	=	**4427 TVA colectată**	**4.620**	**4.620**

c) Firma vinde o parte din materialul lemnos cumpărat, la preț de 19.500 lei, în condiții de taxare inversă, adică nu calculează și nu înregistrează taxă colectată (pentru simplificare, o să ignorăm descărcarea gestiunii la toate operațiunile din această suită de înregistrări):

411 Clienți	=	*707* Venituri din vânzare de mărfuri	19.500	19.500

d) Se vând produse, cu factură, la preț de vânzare de 185.000 lei, TVA 21%; costul produselor vândute se ridică la 113.000 lei:

411 Clienți	=	%	223.850	-
		701 Venituri din vânzarea de produse finite		185.000
		4427 TVA colectată		**38.850**

e) Se vând la export (în afara UE) produse la preț al cărui echivalent în lei este de 45.000 lei. Operațiunea este scutită cu drept de deducere[18], deci nu se colectează TVA:

411 Clienți	=	*701* Venituri din vânzarea de produse finite	45.000	45.000

18 Principalele condiții de îndeplinit pentru a beneficia de scutire țin de prezentarea următoarelor documente: factura, declarația vamală de export vizată de vamă, documentul de transport internațional.

Scanned with OKEN Scanner

f) Se vând produse unui client din altă țară a comunității, la preț al cărui echivalent în lei este de 58.500 lei. Operațiunea se încadrează la livrări intracomunitare și se beneficiază din nou de scutire cu drept de deducere[19]:

411 Clienți	=	*701* Venituri din vânzarea de produse finite	58.500	58.500

g) Se cumpără echipamente industriale de la un furnizor din altă țară comunitară, la preț exprimat în lei de 125.000 lei. Operațiunea este o achiziție intracomunitară pentru care cumpărătorul are obligația calculului și înregistrării atât a taxei deductibile, cât și a celei colectate:

213 Echipamente...	=	*404* Furnizori de imobilizări	125.000	125.000
4426 TVA deductibilă	=	**4427 TVA colectată**	**26.250**	**26.250**

h) Se prestează servicii de consultanță unui client extern (la preț echivalent cu 15.000 lei) și, conform codului fiscal, locul prestării este acolo unde are domiciliul clientul. Pentru că locul impunerii nu este în România, furnizorul scrie pe factură *operațiune neimpozabilă în România* și nu colectează nici un fel de taxă:

411 Clienți	=	*704* Venituri din servicii prestate	15.000	15.000

i) Se prestează servicii unui client din țară, cu factură, la preț de 8.000 lei, TVA 21%:

411 Clienți	=	%	9.680	-
		704 Venituri din servicii prestate		8.000
		4427 TVA colectată		**1.680**

j) Se înregistrează factura pentru servicii prestate de un furnizor străin și pentru care locul impunerii este în România (echivalentul în lei se ridică la 5.500 lei.). Pe factură nu găsim TVA, așa încât clientul român calculează și înregistrează taxa atât la colectată, cât și la deductibilă:

19 În cazul livrărilor intracomunitare, condițiile principale pentru acordarea scutirii sunt: existența unei facturi pe care să fie trecut un cod valabil de înregistrare în scopuri de TVA emis de autoritatea fiscală din statul unde este rezident clientul, la care se adaugă obligația de a justifica ieșirea bunurilor din țara furnizorului (de regulă, cu documentele de transport).

Scanned with OKEN Scanner

628 Cheltuieli cu alte servicii	=	401 Furnizori	5.500	5.500
4426 TVA deductibilă	=	**4427 TVA colectată**	**1.155**	**1.155**

Din punct de vedere documentar, toate operaţiunile de mai sus îşi găsesc loc în jurnalul de vânzări şi în jurnalul de cumpărări de unde, la sfârşitul perioadei, se preiau datele necesare întocmirii decontului de TVA. În exemplul nostru, ne vom mulţumi doar cu situaţiile conturilor 4427 *TVA colectată* şi 4426 *TVA deductibilă*, din care vom lua sumele necesare regularizării:

- în creditul la 4.427 *TVA colectată* avem 4.620 + 38.850 + 26.250 + 1.680 + 1.155 = 72.555 lei;
- în debitul la 4426 *TVA deductibilă* se adună 31.500 + 4.620 + 26.250 + 1.155 = 63.525 lei.

Suntem în situaţia în care taxa colectată depăşeşte taxa deductibilă, deci diferenţa dintre ele, egală cu 72.555 – 63.525 = 9.030 lei, reprezintă TVA de plată – obligaţie faţă de bugetul statului. Înregistrarea în contabilitate se face ţinând cont că regularizarea TVA înseamnă închiderea conturilor *TVA colectată* şi *TVA deductibilă*. Ne amintim că închiderea unui cont înseamnă înregistrarea unei sume astfel încât soldul să fie zero. Această operaţiune este, în mod necesar, o scădere a conturilor respective:

4427 TVA colectată	=	% *4426* TVA deductibilă *4423* TVA de plată	72.555	- 63.525 9.030

TVA colectată este cont de pasiv şi închiderea (scăderea) lui se face debitându-l.

TVA deductibilă este cont de activ şi închiderea (scăderea) lui se face creditându-l.

TVA de plată este diferenţa dintre colectată şi deductibilă 72.555 – 63.523 = 9.030 lei

Dacă în urma operaţiunilor din cursul perioadei taxa colectată este mai mică decât cea deductibilă, atunci regularizarea ar consta în punerea în evidenţă a unei creanţe astfel:

Scanned with OKEN Scanner

%	=	*4426* TVA deductibilă	-	suma 1
4427 TVA colectată			suma 2	
4424 TVA de recuperat			diferența	

Creanțele sunt active, deci apariția lor se trece în debitul conturilor corespunzătoare.

Suma 1 este taxa deductibilă luată din jurnalul de cumpărări, mai mare decât taxa colectată (suma 2) luată din jurnalul de vânzări. Diferența dintre ele se mai numește ***suma negativă de plată.***

10.4.8. Decontări diverse cu terții

Apariția creanțelor și a datoriilor entității este urmată, de cele mai multe ori, de decontarea lor: încasare, plată, compensare, anulare. În toate aceste situații, scăderea conturilor de creanțe și de datorii este completată, conform principiului partidei duble, de intervenția cel puțin a altui cont.

În cazul **creanțelor**, decontarea presupune creditarea lor (activele care scad se creditează) iar contul corespondent debitor este de cele mai multe ori, un cont de trezorerie. Într-adevăr, decontarea creanțelor înseamnă transformarea lor în bani, care intră fie în contul la bancă, fie în casierie. Se utilizează frecvent instrumente care intermediază trecerea de la o creanță la bani. Intră aici biletele la ordin și cambiile a căror emitere nu înseamnă altceva decât transferul de la o creanță la alta, urmat, în final, de încasarea banilor. O altă situație întâlnită în practicile comerciale o reprezintă compensarea unei creanțe cu o datorie. Am arătat deja ce se întâmplă atunci când se renunță integral sau parțial la o creanță – partea nerecuperată ajunge pe cheltuieli.

Schemele de contabilizare pot fi sistematizate astfel:

– încasarea creanței în bani:

Cont de trezorerie (de exemplu 5311 *Casa* sau 5121 *Conturi la bănci*)	=	Cont de creanță (de exemplu 411 *Clienți* sau 413 *Efecte de primit*)	suma	suma

– transferul la altă creanță (în cazul intervenției efectelor de comerț: cambie/bilet la ordin):

Alt cont de creanță (de exemplu 413 *Efecte de primit*)	=	Cont de creanță (de exemplu 411 *Clienți*)	suma	suma

Scanned with OKEN Scanner

– compensarea:

Cont de datorie (se debitează scăzând)	=	Cont de creanță față de clienți sau față de alți terți (furnizori, salariați, stat, asociați)	suma	suma

– renunțarea la o parte din creanță:

Cont de cheltuială (de exemplu 654 *Pierderi din creanțe* sau 667 *Cheltuieli privind sconturile acordate*)	=	Cont de creanță	suma	suma

Cea mai simplă cale de stingere a **datoriilor** este achitarea acestora. Contul de datorie scade, debitându-se, în timp ce un cont de trezorerie (de activ) scade, de asemenea, creditându-se. Alte căi de stingere a datoriilor le reprezintă transferul la alte datorii, compensarea, anularea, transformarea în capital social. Găsim și aici niște scheme simple:

– plata datoriei cu bani:

Cont de datorie (la furnizori, stat, salariați etc.)	=	Cont de trezorerie (de exemplu 5311 *Casa* sau 5121 *Conturi la bănci*)	suma	suma

– transferul la altă datorie (în cazul intervenției efectelor de comerț sau când se face plata direct dintr-un credit bancar):

Cont de datorie	=	Alt cont de datorie	suma	suma

– compensarea:

Cont de datorie	=	Cont de creanță	suma	suma

– anularea unei părți din datorie:

Cont de datorie	=	Cont de venituri (de exemplu 767 *Venituri din sconturi obținute* sau 758 *Alte venituri de exploatare*)	suma	suma

– transferul la capitalul social se face de o manieră ceva mai complexă, însă vom exagera puțin simplificând:

Cont de datorie (de exemplu 455 *Sume datorate asociaților*)	=	Capital social	suma	suma

Scanned with OKEN Scanner

10.4.9. Închiderea conturilor de venituri şi de cheltuieli

Legea românească a contabilităţii precizează că profitul sau pierderea se stabileşte cumulat de la începutul exerciţiului şi că, în acest sens, conturile de venituri şi de cheltuieli se închid, de regulă, la sfârşitul exerciţiului cu pricina.

În cursul perioadei, conturile de cheltuieli s-au debitat: fiind conturi care funcţionează după regula conturilor de activ, recunoaşterea unei cheltuieli (apariţia sau sporirea acesteia) se înregistrează în debit. Practicienii contabili spun că este recomandat să se evite creditarea vreunui cont de cheltuieli în cursul perioadei, astfel încât să nu se denatureze rulajele acestor conturi. Închiderea periodică a conturilor de cheltuieli (de multe ori, lunară) se face înregistrând o sumă astfel încât soldul lor să ajungă la zero. Pentru aceasta, conturile respective scad, se creditează în corespondenţă cu 121 *Profit sau pierdere*. Pentru conturile de venituri se aplică regula conturilor de pasiv, adică apariţia veniturilor (creşterea lor) se va concretiza în creditarea conturilor corespunzătoare[20].

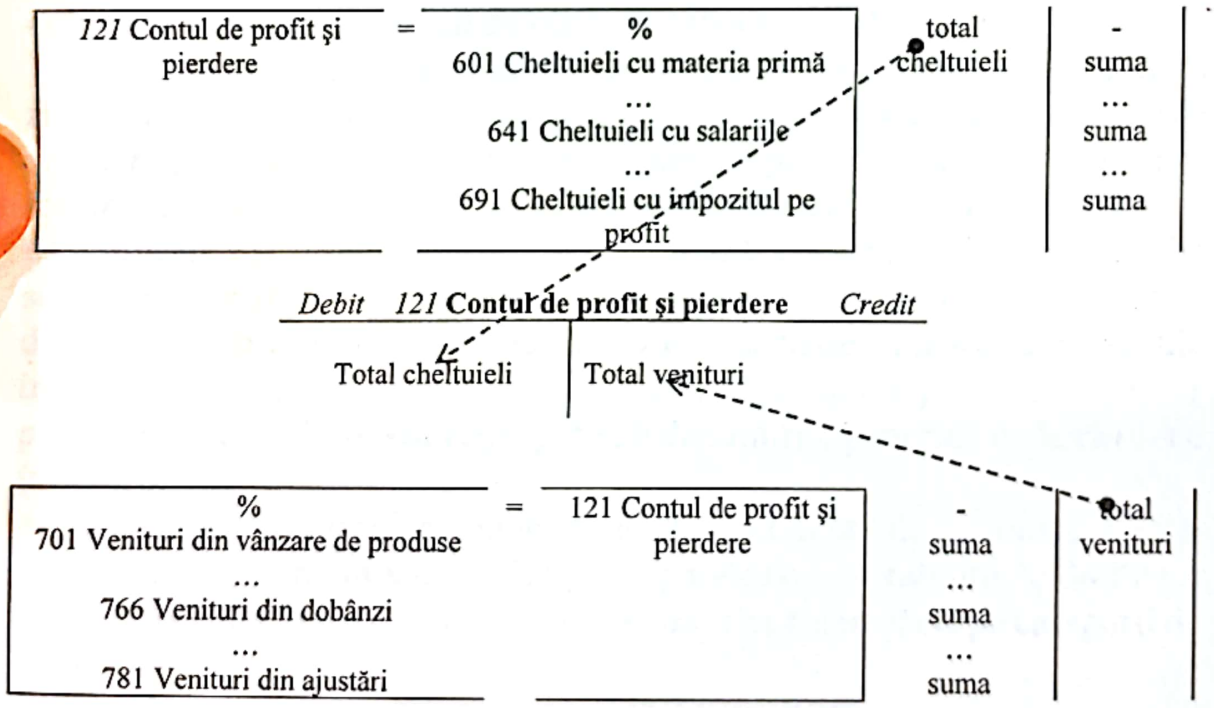

Figura nr. 38 – *Schema generală de închidere a conturilor de cheltuieli şi de venituri*

20 Invocăm şi aici regula practică potrivit căreia este recomandat ca, în cursul perioadei, să se evite debitarea conturilor de venituri (cu excepţia lui 711 *Venituri aferente costurilor stocurilor de produse*), aşa încât să nu se denatureze rulajele. În acest fel, singura înregistrare din creditul conturilor de cheltuieli este închiderea lor, în timp ce singura înregistrare din debitul conturilor de venituri este închiderea lor. Totuşi, pot apărea recomandări sau norme care să conţină soluţii în urma cărora unele conturi de cheltuieli să se crediteze şi/sau unele conturi de venituri să se debiteze în cursul perioadei – contabilitatea se poate ţine şi în aceste condiţii, completarea contului de profit şi pierdere făcându-se însă, ceva mai greoi, pe baza datelor din cartea mare.

Scanned with OKEN Scanner

După închiderea conturilor corespunzătoare, toate veniturile și cheltuielile sunt centralizate în contul 121 *Profit sau pierdere*. Din schema de mai sus reiese că:

- dacă veniturile sunt mai mari decât cheltuielile, atunci creditul contului *Profit sau pierdere* depășește debitul, iar **profitul** corespunzător apare ca **sold creditor** al contului 121 *Profit sau pierdere*;
- dacă veniturile sunt mai mici decât cheltuielile, atunci debitul contului *Profit sau pierdere* depășește creditul, iar **pierderea** corespunzătoare apare ca **sold debitor** al contului 121 *Profit sau pierdere*.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul 11

Cum se ajunge la situațiile financiare și la ce servesc acestea?

Știm că utilizatorii informațiilor contabilității se împart în cel puțin două categorii mari: utilizatori interni și utilizatori externi. Pentru utilizatorii interni (îndeosebi conducerea entității), contabilitatea oferă date rapide prin balanțele de verificare, situațiile ale conturilor, centralizatoare ori extrase diverse, toate ținând de contabilitatea curentă.

Utilizatorii externi nu au acces, de regulă, la datele contabile de zi cu zi, singurele lor surse de informații credibile și relevante fiind situațiile financiare pe care întreprinderile le fac publice periodic. Adeseori întâlnim formula **situații financiare anuale**, dar trebuie să știm că apar obligații de a prezenta și situații financiare numite **interimare**. Acestea din urmă se publică semestrial sau chiar trimestrial, pentru firmele cotate la bursele de valori sau în situația în care asociații/acționarii decid plata de dividende interimare. Ajungerea la situațiile financiare presupune parcurgerea unor pași pe care contabilii i-au regrupat sub denumirea generică de **închidere (anuală)**.

Componența situațiilor financiare este dependentă de dimensiunile firmei. În tabelul următor sintetizăm principalele reguli stabilite de OMFP nr. 1802/2014 în legătură cu componența situațiilor financiare, pe categorii de entități.

Nr. crt.	Denumirea entității (OMFP nr. 1802/2014)	Criterii de mărime (OMFP nr. 1802/2014 modificat)	Componența situațiilor financiare
Pentru entități individuale			
1.	microentități	Se situează sub nivelurile următoare: – total activ 2.250.000 lei; – cifră de afaceri 4.500.000 lei; – număr mediu de salariați 10.	– bilanț prescurtat; – cont de profit și pierdere prescurtat; – fără note, doar cu câteva informații referitoare la entitatea raportoare, la politicile contabile aplicate, la unele angajamente financiare asumate și la unele relații financiare/comerciale cu membri ai conducerii.
2.	entități mici	Nu sunt microentități, dar se situează sub nivelurile următoare: – total activ 25.000.000 lei; – cifră de afaceri 50.000.000 lei; – număr mediu de salariați 50.	– bilanț prescurtat; – cont de profit și pierdere; – note explicative la situațiile financiare.
3.	entități mijlocii și mari	Se situează peste nivelurile stabilite ca limită maximă pentru entitățile mici.	– bilanț; – cont de profit și pierdere; – situația modificării capitalurilor proprii; – situația fluxurilor de trezorerie; – note explicative la situațiile financiare.
Pentru grupuri			
1.	grupuri mici și mijlocii	Se situează sub nivelurile următoare: – total activ 125.000.000 lei; – cifră de afaceri 250.000.000 lei; – număr mediu de salariați 250.	Sunt exceptate de la obligația de a întocmi situații financiare consolidate, cu excepția cazului în care una din entitățile afiliate este o entitate de interes public.
2.	grupuri mari	Se situează peste nivelurile stabilite ca limită maximă pentru grupurile mici și mijlocii.	– bilanț consolidat; – cont de profit și pierdere consolidat; – situația consolidată a modificării capitalurilor proprii; – situația consolidată a fluxurilor de trezorerie; – note explicative la situațiile financiare consolidate.

Scanned with OKEN Scanner

11.1. Succesiunea fazelor închiderii

În aproape toate cărţile de bazele contabilităţii sau de contabilitate financiară găsim o listă a paşilor de parcurs la închidere[1]. Punctul de plecare îl reprezintă, de regulă, balanţa de verificare numită *primară*, urmată de inventarierea generală, contabilizarea rezultatelor inventarierii, determinarea rezultatului contabil, a celui fiscal şi stabilirea impozitului pe profit, repartizarea parţială a profitului (dacă este cazul), întocmirea balanţei de verificare finale şi, în final, închiderea conturilor de activ şi de pasiv.

a) Balanţa de verificare primară ne arată situaţia scriptică a entităţii, aşa cum rezultă ea din înregistrările contabile. Este vorba despre o balanţă obişnuită, cu seriile de egalităţi dorite de entitate – noi preferăm patru astfel de egalităţi: solduri iniţiale (la începutul anului), rulaje cumulate (de la începutul anului până la sfârşitul perioadei de raportare), totaluri sume (solduri la 1 ianuarie plus rulaje cumulate) şi solduri finale.

b) Inventarierea generală este necesară pentru că ne arată existenţele concrete din fiecare element de activ şi de datorii la data efectuării ei. Regulile generale de efectuare a inventarierii se găsesc într-un act oficial[2]. Realizarea inventarierii nu reprezintă doar o obligaţie prealabilă întocmirii situaţiilor financiare, ci are şi un important rol de control. Astfel, chiar dacă norma spune că inventarierea se face cel puţin odată pe an (precum şi în câteva alte situaţii speciale), entităţile pot derula procedurile specifice ori de cât ori consideră că este nevoie. Putem presupune însă că inventarierea de la sfârşitul anului este cea mai completă. Constatarea existenţelor fizice ale bunurilor, creanţelor şi datoriilor cu ocazia inventarierii este foarte importantă, dar nu este suficientă. Într-adevăr, normele contabile impun şi evaluarea activelor şi a datoriilor cu ocazia inventarierii, operaţiune pe care unele firme româneşti (îndeosebi din cele mici şi mijlocii) o cam ignoră. În documentul de bază întocmit cu această ocazie **(lista de inventariere)** apar şi două coloane de valori:

- valoarea contabilă, completată de contabilul care are acces la fişele de cont analitic;

şi

- valoare de inventar, care ar trebui completată de comisia de inventariere.

Vedem că, în principiu, în comisia de inventariere ar trebui să intre şi una sau mai multe persoane cu competenţe în evaluarea de bunuri, creanţe şi datorii.

---

1 De exemplu, a se vedea Petriş, R., *op. cit.*, p. 85.

2 OMFP nr. 2861/2009 pentru aprobarea Normelor privind organizarea şi efectuarea inventarierii elementelor de natura activelor, datoriilor şi capitalurilor proprii (în M. Of. nr. 704/20.10.2009).

Scanned with OKEN Scanner

În realitate, probabil din grabă, pe coloana **valoare de inventar** se trece tot valoarea contabilă, ceea ce face să nu apară diferenţe valorice al căror tratament este influenţat îndeosebi de principiul prudenţei.

Cine verifică dacă inventarierea s-a făcut bine sau mai puţin bine? În general, verificarea se face de către cenzor, auditor şi chiar de către autorităţile fiscale – acestea din urmă nu urmăresc, de regulă, decât aspecte cu implicaţii fiscale. Dacă firma nu are obligaţia de a fi auditată, atunci este posibil ca lucrările de inventariere să nu mai fie verificate de nimeni, ceea ce face ca operaţiunea să se deruleze de o manieră mai relaxată. Dimpotrivă, pentru firmele ale căror situaţii financiare sunt auditate[3] (îndeosebi firmele cotate la bursă, dar şi cele deţinute de stat), auditorul verifică şi corectitudinea inventarierii, exprimându-şi eventual nemulţumirea dacă operaţiunea nu a fost completă.

c) Valorificarea rezultatelor inventarierii constă în contabilizarea, dacă este cazul, a constatărilor de la inventariere. Pot apărea lipsuri sau plusuri de inventar, pot fi identificate diferenţe valorice favorabile sau nefavorabile. În cazul *diferenţelor cantitative* (plusuri/minusuri concrete), este firesc să ne gândim la înregistrarea automată şi obligatorie a acestora, cu excepţii foarte limitate privind unele compensări. În general, lipsurile conduc la creşterea cheltuielilor (sau, în cazul produselor, la diminuarea veniturilor aferente costului stocurilor de produse), urmând să fie imputate sau nu, în funcţie de responsabilităţile identificate de conducerea firmei. Plusurile cantitative se consemnează fie ca o diminuare de cheltuieli, fie ca o creştere de venit, în funcţie de natura bunurilor aflate în această situaţie.

Despre *diferenţele valorice* constatate la inventariere, adică despre diferenţele între valoarea contabilă şi cea de inventar, am discutat deja. Ele se consemnează conform regulii generale de prudenţă care spune că, de regulă, diferenţele favorabile se ignoră, în timp ce diferenţele nefavorabile se recunosc pe cheltuieli (a se vedea, din nou, mai sus, subcapitolele 5.4. şi 6.5.).

d) De pe urma inventarierii pot apărea venituri şi cheltuieli, aşa încât este necesară închiderea conturilor respective, pentru a stabili **rezultatul contabil al exerciţiului**. Nu-i nimic greu – aplicăm procedurile standard de închidere a conturilor de venituri şi de cheltuieli. În urma acestei operaţiuni, în sold la 121 *Profit sau pierdere* rămâne rezultatul exerciţiului: profit (dacă soldul este creditor) sau pierdere (dacă soldul este debitor).

---

3 Conform normei contabile, auditul este obligatoriu pentru situaţiile financiare anuale ale entităţilor mijlocii şi mari, precum şi ale societăţilor/companiilor naţionale, societăţilor cu capital integral sau majoritar de stat şi regiilor autonome. Sunt supuse, de asemenea, auditului entităţile care, la data bilanţului, depăşesc limitele a cel puţin două dintre următoarele trei criterii: a) totalul activelor: 16.000.000 lei; b) cifra de afaceri netă: 32.000.000 lei; c) numărul mediu de salariaţi în cursul exerciţiului financiar: 50.

Scanned with OKEN Scanner

Dacă se cunoaşte rezultatul contabil, atunci se poate trece şi la definitivarea calculului impozitului pe profit, pe venit sau a impozitului minim ori suplimentar. Pentru impozitul pe profit, rezultatul contabil este ajustat cu deducerile fiscale (venituri neimpozabile şi alte deduceri), cu cheltuielile nedeductibile şi cu alte elemente specifice, obţinându-se **rezultatul fiscal**. Dacă acesta din urmă este mai mare ca zero, atunci i se aplică cota de impozit, obţinându-se impozitul pe profit datorat. Înregistrarea regularizării impozitului pe profit generează punerea în funcţiune a contului de cheltuială corespunzător, pe care trebuie să-l închidem.

În final, după contabilizarea impozitului, în sold la 121 *Profit sau pierdere* rămâne rezultatul net pe care adunarea generală îl poate repartiza pe ce destinaţii doreşte, în limitele legii şi ale actului constitutiv. În cazul rezervei legale şi a rezervelor din facilităţi fiscale, contabilizarea repartizării profitului pe aceste destinaţii se face la închiderea exerciţiului în cursul căruia a fost obţinut profitul respectiv. Confirmarea repartizării profitului pe alte destinaţii are loc la adunarea generală ordinară a asociaţilor/acţionarilor (AGOA) care aprobă situaţiile financiare.

e) După toate înregistrările de până acum, se stabilesc noi mărimi semnificative ale conturilor implicate şi este necesară o nouă **balanţă de verificare**, numită **finală**. Această balanţă va fi utilizată direct în întocmirea situaţiilor financiare şi, în principiu, nu mai poate fi modificată ulterior.

f) Închiderea conturilor de activ şi de pasiv reprezintă o lucrare formală şi pe care putem bănui că unii contabili o cam ignoră. Despre ce este vorba: închiderea conturilor reprezintă, în acest context, înregistrarea soldului final pe partea mai mică, adică pe partea reducerilor. În acest fel, se confirmă regulile de funcţionare a conturilor dezvoltate în subcapitolul 8.3. şi se lămureşte că, pe partea mai mică a contului, apare în mod oficial soldul final doar la sfârşitul exerciţiului. Din punct de vedere tehnic, închiderea conturilor de activ şi de pasiv se face prin creditarea conturilor de activ rămase cu sold şi prin debitarea conturilor de pasiv rămase cu sold, prin intermediul unui cont specific 892 *Cont bilanţ de închidere.*

11.2. Sistematizarea datelor în situaţiile financiare anuale

Avem o balanţă finală, plus situaţiile conturilor din cartea mare – ne mai rămâne să ajungem la bilanţ şi la celelalte componente ale situaţiilor financiare (anuale). Pentru aceasta aplicăm nişte algoritmi: vom aduna (de cele mai multe ori) ori vom scădea solduri (în bilanţ) sau rulaje (în contul de

Scanned with OKEN Scanner

profit şi pierdere). Începem cu contul de profit şi pierdere[4], după care arătăm câte ceva despre bilanţ, continuăm cu anexele şi terminăm cu situaţia fluxurilor de trezorerie şi cu variaţia capitalurilor proprii.

11.2.1. Contul de profit şi pierdere

În această situaţie a rezultatelor vom sistematiza toate cheltuielile şi veniturile înregistrate în cursul perioadei în conturile din clasele 6 şi 7. Dacă în cursul exerciţiului nu am înregistrat decât închiderile lor lunare[5] în creditul conturilor de cheltuieli şi în debitul conturilor de venituri (cu excepţia lui 711 *Venituri aferente costurilor stocurilor de produse*), atunci rulajele cumulate din balanţă ale conturilor de venituri şi de cheltuieli se preiau şi se recunosc ca atare în contul de profit şi pierdere, fără riscul de a greşi[6]. Având în vedere normalizarea şi formalizarea centralizate ale contabilităţii în România, sarcina completării situaţiilor financiare devine una destul de comodă pentru că în formularele oficiale (obligatorii pentru toate entităţile) apar şi algoritmii de calcul a diverşilor indicatori.

Câteva exemple pentru contul de profit şi pierdere:

- pentru indicatorul *Producţia vândută*, între paranteze apare următorul algoritm: ct. 701 + 702 + 703 + 704 + 705 + 706 + 708: este vorba despre rulajele cumulate ale conturilor ale căror simboluri sunt enumerate acolo;
- pentru *Cifra de afaceri*, avem suma rândurilor 02+03-04+06, adică *Producţia exerciţiului* plus *Venituri din vânzarea mărfurilor* (ct.707) plus *Venituri din subvenţii de exploatare aferente cifrei de afaceri* (ct.7411), minus reducerile comerciale acordate (ct.709);
- la indicatorul *Cheltuieli cu personalul* se adună rândurile 22 şi 23, adică *salarii şi indemnizaţii* (ct.641 + 642 + 643 +644) şi *Cheltuieli cu asigurările şi protecţia socială* (ct.645 + 646);

etc.

---

4 Nu-i obligatoriu, se poate foarte bine începe cu bilanţul, pentru că datele sunt aceleaşi – le luăm din balanţă, dacă ne grăbim, sau din cartea mare, dacă vrem să ne asigurăm că nu greşim, în nicio ipoteză. Preferinţa noastră pentru completarea mai întâi a contului de profit şi de pierdere este dată de un aspect formal: rezultatul este o mărime pe care, teoretic, o luăm din contul de profit şi pierdere pentru a o duce şi în bilanţ.

5 Dacă, totuşi, rulajele cheltuielilor şi ale veniturilor au fost denaturate prin creditarea cheltuielilor şi debitarea veniturilor cu altceva decât închiderea lunară, atunci este bine ca sumele de completat în contul de profit şi pierdere să fie luate din cartea mare. Preluăm din acest registru toate sumele înregistrate de conturile respective în corespondenţă cu 121 Profit sau pierdere.

6 Credem că mulţi contabili de la întreprinderile mici şi mijlocii se bazează pe faptul că rulajele din balanţă nu sunt denaturate sau, mai simplu, apelează la programele de contabilitate pentru întocmirea automată a contului de profit şi pierdere şi a celorlalte situaţii financiare, evitând astfel orice eroare formală.

Scanned with OKEN Scanner

Acolo unde, în algoritm, găsim conturi care apar cu *minus*, înțelegem că aceste conturi îndeplinesc o funcție rectificativă, adică ele corectează totalul cheltuielii sau venitului dintr-un cont dat. Am găsit, de exemplu, că la rândul *Ajustări de valoare privind imobilizările corporale și necorporale*, din rulajul debitor ale conturilor 6811+6813+6817+ părți din 6818 *(Cheltuieli de exploatare privind amortizările, deprecierea imobilizărilor, respectiv, a fondului comercial)* se scade rulajul creditor al contului 7813 *(Venituri din ajustări pentru deprecierea imobilizărilor)* și o parte din rulajul lui 7818. Mai sunt și alte situații de acest gen, în care unele venituri nu sunt prezentate ca atare, ci se consideră rectificări ale unor cheltuieli – se poate și invers, mai rar.

În contul de profit și pierdere se calculează numeroși indicatori intermediari prin agregarea sumelor apărute pe diversele rânduri prin preluarea rulajelor conturilor. Este vorba despre unele totaluri, despre rezultate intermediare (de exploatare sau financiar) – a se vedea anexa nr. 2.

11.2.2. Bilanțul

În bilanț sistematizăm doar conturi cu sold final, adică doar conturi din primele cinci clase: capitaluri, imobilizări, stocuri, terți (creanțe și datorii) și trezorerie. În mod normal, conturile cu sold debitor sunt conturi de activ, în timp ce conturile cu sold creditor sunt de pasiv. Totuși, apar multe excepții: nu toate conturile cu sold debitor apar în activ, după cum nu toate conturile cu sold creditor apar în pasiv.

Pentru a identifica ușor locul fiecărui cont în bilanț, ne reamintim de clasificarea conturilor și de formatele bilanțurilor. Stabilim astfel că tot ceea ce înseamnă cont rectificativ sau de regularizare va apărea în bilanț alături de contul pe care îl rectifică ori pe care îl regularizează. Soldurile conturilor rectificative apar mereu cu semnul minus – se scad din soldul conturilor de gestionare la care se referă, în timp ce soldurile conturilor de regularizare se adaugă sau se scad, în funcție de soldul pe care îl au (debitor sau creditor). Întocmirea unui bilanț presupune buna cunoaștere a manierei în care se stabilește **valoarea de bilanț**. Aceasta din urmă este o valoare netă contabilă. Astfel:

- în cazul activelor, valoarea de bilanț este egală cu soldul debitor al contului de gestionare a activului respectiv, din care se scad soldurile creditoare ale conturilor rectificative (de regulă, amortizări și/sau ajustări pentru depreciere) și care se mai corectează, dacă este cazul, cu soldurile debitoare (se adună) sau creditoare (se scad) ale conturilor de regularizare;

Scanned with OKEN Scanner

- în cazul pasivelor, valoarea de bilanţ este dată de soldul creditor al contului de gestionare, din care se scade (mult mai rar ca la active) soldul debitor al contului rectificativ corespunzător.

Am tot spus că, în România, formatul oficial al bilanţului este unul **listă** (anexa nr. 3). Pentru uşurarea întocmirii bilanţului (şi pentru asigurarea comparabilităţii bilanţurilor în spaţiu), autoritatea publică pune şi aici algoritmii după care se obţin indicatorii de bilanţ şi care ţin cont de regulile enunţate mai sus în ceea ce priveşte valorile de bilanţ. Câteva exemple:

- pe rândul 02 din bilanţul prescurtat apare indicatorul *imobilizări corporale*, unde algoritmul este următorul *ct.211 + 212 + 213 + 214 + 215 + 216 + 217 +223 + 224 + 227 + 231 + 235 + 4093 – 281 – 291 – 2931 – 2935 -4093* , adică 13 conturi cu solduri debitoare în care găsim terenuri (211), construcţii (212), instalaţii tehnice şi mijloace de transport (213), alte imobilizări (214), investiţii imobiliare (215), active biologice productive (217), imobilizări în curs de aprovizionare (223, 224, 227) imobilizări în curs de execuţie (231, 235) şi avansuri plătite pentru imobilizări corporale (4093) din care scădem amortizările (281) şi ajustările pentru deprecierea imobilizărilor corporale (291, 2931, 2935, 4903);
- în cazul stocurilor (rd.05 din bilanţul prescurtat), algoritmul este ceva mai complicat pentru că, pe lângă conturi de gestionare ale căror solduri sunt luate cu plus (301, 302, 303, 321, 322, 323, 326, 3287, 328, 331, 332, 341, 345, 346, 347, 351, 354, 356, 357, 358, 361, 371, 381, 4091) şi conturile rectificative ale căror solduri care se scad (391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 4901), regăsim şi conturile de regularizare (308, 348, 368, 378, 388) care fie se adaugă (dacă au sold debitor obişnuit), fie se scad (atunci când au sold creditor sau sold debitor în roşu); de asemenea, mai apare aici şi o parte din taxa neexigibilă (4428), atunci când mărfurile sunt evaluate în 371 la preţ de vânzare inclusiv TVA;
- pe rândul 06 *Creanţe* algoritmul nu suferă nici un fel de distorsiune: din soldurile debitoare ale conturilor de creanţe, se scad în mod sistematic soldurile creditoare ale conturilor rectificative de ajustări pentru depreciere (acestea din urmă având cifra 9 pe poziţia a doua);
- la datorii (rândul 13 pentru cele pe termen scurt şi rândul 16 pentru cele cu scadenţa dincolo de un an), singura rectificare (cont al cărui sold debitor se scade) o reprezintă *primele pentru rambursarea*

Scanned with OKEN Scanner

obligațiunilor (contul 169); toate celelalte conturi fiind de gestionare a datoriilor și având solduri creditoare[7];

- la capitaluri proprii, rectificările nu mai apar ca la active și la datorii, ci se prezintă pe rânduri distincte, scăzându-se din elementele pe care le rectifică doar pe rânduri speciale de totaluri; este cazul rectificărilor următoare:
  - soldul debitor al contului *Acțiuni proprii* (ct.109, care se pune pe rândul 38 din bilanțul prescurtat) se centralizează pe rândul 46 *(Capitaluri proprii)* cu semnul minus;
  - soldul debitor al contului 149 *Pierderi legate de instrumentele de capitaluri proprii* (rd.40) are aceeași soartă: apare cu minus pe același rând 46;
  - conturilor 117 *Rezultatul reportat* și 121 *Profit sau pierdere*[8] li se rezervă câte două rânduri în bilanț:
    - un rând pentru eventualul sold creditor – profit – care se ia cu plus în calculul totalului capitalurilor proprii;
    - un rând pentru eventualul sold debitor – pierdere – care se ia cu minus în calculul totalului capitalurilor proprii;
  - contul 129 *Repartizarea profitului* are doar sold debitor, apare pe rândul 45 și la total se pune cu minus.

În afară de rândurile în care se preiau soldurile conturilor, bilanțul este împănat cu rânduri intermediare. Pe acestea avem indicatori sintetici obținuți prin totalizare ori prin scădere:

- total active imobilizate (rândul 04): imobilizări necorporale plus imobilizări corporale plus imobilizări financiare;
- total active circulante (rândul 09): stocuri plus creanțe plus investiții financiare pe termen scurt plus casa și conturi la bănci;
- total cheltuieli în avans (rândul 10), cheltuieli în avans pe termen scurt plus cheltuieli în avans pe termen lung;
- total venituri în avans, unde se adună diversele forme de astfel de venituri:
- total capitaluri proprii (rândul 46);
- active circulante nete sau datorii curente nete – indicator de analiză financiară (rândul 14): acesta se obține adunând activele circulante (rândul 09) cu cheltuielile în avans de reluat până-ntr-un an (rândul

7 Dacă vreun cont de datorie are sold debitor (sau creditor cu minus) nu trebuie să ne speriem prea tare – se mai întâmplă. Explicațiile pot ține de comoditate sau de anumite tranzacții ceva mai puțin curente. De exemplu, avem datorie față de un furnizor în sumă de 158,66 lei. Plătim 160 lei, ceea ce înseamnă că diferența de 1,34 lei poate rămâne în sold debitor la contul analitic în care se reflectă relația cu furnizorul respectiv. Pentru a evita o astfel de situație, suma cu pricina se poate considera avans plătit furnizorului, caz în care se prezintă în bilanț la creanțe...

8 Pentru a desemna acest cont, se poate folosi și formula Rezultatul exercițiului.

Scanned with OKEN Scanner

11) şi scăzând din acestea datoriile pe termen scurt (rândul 13) şi veniturile în avans şi asimilate cu termen de reluate până-ntr-un an (rândurile 20, 23 şi 26); ceea ce rezultă este **fondul de rulment**;
- total activ minus datorii curente: fondul de rulment calculat mai sus (rândul 14) căruia i se adaugă imobilizările (rândul 4) şi cheltuielile în avans pe termen lung (rândul 12); ceea ce obţinem reprezintă **capitalurile permanente**, adică resursele de care firma dispune pe termen mai mare de un an.

11.2.3. Notele (anexele)

În afară de informaţiile sintetice şi cifrice oferite prin bilanţ şi prin contul de profit şi pierdere, se consideră că utilizatorii au nevoie şi de unele detalieri şi descrieri, ba chiar şi de informaţii suplimentare, tot cifrice, dar şi narative. Toate aceste informaţii se furnizează în anexe. Până la 2014 inclusiv, în normele contabile se găsea explicit o listă standardizată a notelor explicative pe care le aveau de completat firmele româneşti. Odată cu intrarea în vigoare a OMFP nr. 1802/2014, reglementarea devine mai flexibilă. Se precizează că notele explicative la bilanţ şi la contul de profit şi pierdere respectă ordinea în care sunt prezentate elementele în bilanţ şi în contul de profit şi pierdere. Astfel, pentru fiecare element semnificativ din situaţiile financiare anuale trebuie să existe informaţii aferente în notele explicative. Este necesar ca notele să cuprindă (printre altele) şi informaţii referitoare la:

a) politicile contabile adoptate, inclusiv:
- bazele de evaluare aplicate diferitelor elemente;
- conformitatea politicilor contabile adoptate cu principiile contabile naţionale;
- orice modificări semnificative ale politicilor contabile adoptate;

b) dacă imobilizările corporale sunt reevaluate, un tabel care să prezinte mişcările rezervei din reevaluare din cursul exerciţiului, precum şi valoarea contabilă care ar fi fost recunoscută în bilanţ dacă imobilizările corporale nu ar fi fost reevaluate;

c) valoarea totală a oricăror angajamente financiare, garanţii sau active şi datorii contingente neincluse în bilanţ, indicând natura şi forma oricărei garanţii reale care a fost acordată;

d) suma avansurilor şi creditelor acordate membrilor organelor de administraţie, de conducere şi de supraveghere, cu indicarea ratelor dobânzii, a principalelor condiţii şi a oricăror sume restituite, amortizate sau la care s-a renunţat, precum şi a angajamentelor asumate în numele acestora sub forma garanţiilor de orice fel, cu indicarea totalului pe fiecare categorie;

Scanned with OKEN Scanner

e) cuantumul şi natura elementelor individuale de venituri sau de cheltuieli care au o mărime sau o incidenţă excepţională;

f) sumele datorate de entitate care devin exigibile după o perioadă mai mare de cinci ani, precum şi valoarea totală a datoriilor entităţii acoperite cu garanţii reale depuse de aceasta, cu indicarea naturii şi formei garanţiilor;

g) numărul mediu de angajaţi în cursul exerciţiului financiar;

h) informaţii privind tranzacţiile cu părţile legate.

Norma contabilă cuprinde şi precizări suplimentare pentru firmele care se încadrează în categoria entităţilor mijlocii şi mari, cum ar fi, de exemplu, cifra de afaceri defalcată pe segmente de activitate şi pe pieţe geografice, informaţii cuprinse în raportarea privind durabilitatea ori onorariile plătite auditorilor. De asemenea, pentru entităţile care depăşesc cifra de afaceri de 3,7 miliarde de euro, apare obligaţia de a întocmi şi prezenta un raport privind impozitul pe profit.

11.2.4. Fluxuri de trezorerie

Încasările şi plăţile, indiferent de maniera prin care se realizează, sunt mult mai uşor de înţeles de către un utilizator al informaţiei contabile decât noţiunile de venituri şi de cheltuieli. În plus, posibilităţile de manipulare a încasărilor şi a plăţilor sunt mult mai limitate decât cele disponibile pentru venituri şi cheltuieli. Potenţialul informativ al fluxurilor de trezorerie a făcut ca în componenţa situaţiilor financiare să intre şi un document care să le descrie pe scurt. Norma contabilă actuală nu recomandă un formular explicit al situaţiei fluxurilor de trezorerie, deci entităţile care trebuie să întocmească această componentă a situaţiilor financiare sunt libere să aleagă.

Din punct de vedere al fluxuri de trezorerie, activitatea firmei se împarte în trei categorii importante[9]: – exploatare, investiţii şi finanţare.

Astfel, prin **fluxuri de exploatare** înţelegem încasările din vânzarea bunurilor şi serviciilor care fac obiectul de bază al activităţii întreprinderii, precum şi plăţile către furnizori (cu excepţia furnizorilor de imobilizări) ori către salariaţi, stat, asigurări sociale... De fapt, fluxurile de exploatare se pot defini de o manieră reziduală: ele sunt încasările şi plăţile care nu se pot încadra la fluxuri de investiţii sau de finanţare.

Fluxurile de investiţii sunt date, în principal, de:

9 Trebuie să reţinem că această structurare nu se suprapune pe clasificarea veniturilor şi a cheltuielilor.

Scanned with OKEN Scanner

- plăți pentru cumpărarea de imobilizări corporale sau necorporale (de multe ori, acestea se regăsesc în rulaj debitor la contul 404 *Furnizori de imobilizări*);
- plăți pentru dobândirea de titluri de participare (acțiuni sau părți sociale deținute pe termen lung);
- plăți aferente acordării de împrumuturi;
- plăți pentru efectuarea de plasamente;
- încasări din vânzarea de imobilizări de toate felurile;
- recuperări de credite acordate;
- încasări din cedarea de plasamente.

Fluxurile de finanțare se referă la procurarea de resurse în bani pe termen lung de la asociați, acționari, creditori, precum și la rambursarea acestor sume.

În situația fluxurilor de trezorerie, activitățile de investiții și de finanțare se prezintă întotdeauna după **metoda directă**: apar explicit încasările pe proveniențe și plățile pe destinații. În ce privește fluxurile de exploatare, se poate folosi tot **metoda directă** (încasări și plăți pe proveniențe, respectiv pe destinații), dar este permisă și aplicarea unei **metode indirecte**, prin care fluxurile de exploatare sunt reconstituite plecând de la rezultatul exercițiului. Ajustările necesare fac mai greu de înțeles și de urmărit conținutul situației fluxurilor, dar rezultatul este același – fluxul total net de trezorerie de exploatare ajunge la același nivel, cu ceva mai puține eforturi. Algoritmul după care se reconstituie fluxurile de exploatare în cazul metodei indirecte are ca punct de plecare rezultatul brut al exercițiului, care se corectează astfel:

- se elimină veniturile (se scad) și cheltuielile (se adaugă) fără efect asupra trezoreriei: amortizări, provizioane, ajustări pentru depreciere;
- se elimină veniturile (se scad) și a cheltuielile (se adaugă) care nu țin de activitatea de trezorerie: cele rezultate din cedarea de imobilizări, unele financiare;
- se ia în considerare variația activelor și a datoriilor de exploatare[10] (creanțe, stocuri, cheltuieli în avans de exploatare, datorii la furnizori, la salariați, la stat, venituri în avans în avans de exploatare);
- se scade impozitului pe profit plătit (dacă este cazul).

10 Aici este interesant de pus în evidență sensul acestor variații asupra fluxurilor de trezorerie. Pentru aceasta, ne imaginăm situația unei creanțe față de clienți (ca activ circulant de exploatare): dacă la sfârșitul anului avem mai puțin decât la început (soldul final este mai mic decât soldul inițial), atunci se poate spune că am încasat diferența, deci au intrat niște bani, deci efectul asupra trezoreriei este pozitiv. Dimpotrivă, la datoriile față de furnizori, dacă soldul final este mai mic decât soldul inițial, atunci înseamnă că am plătit diferența și efectul asupra trezoreriei este negativ. Plecând de la aceste exemple simple și ținând cont de regulile partidei duble, acceptăm generali-

Scanned with OKEN Scanner

11.2.5. Variația capitalurilor proprii

Cea mai bună măsură a îmbogățirii ori a sărăcirii firmei o reprezintă creșterea, respectiv, scăderea capitalurilor proprii. Chiar dacă această variație a capitalurilor proprii este mai puțin vizibilă și, poate, mai puțin spectaculoasă decât situația veniturilor și a cheltuielilor, ea este mai completă pentru că include elemente care răspund definiției veniturilor și cheltuielilor, dar care nu au fost lăsate să figureze în conturile din clasele 6 și 7, ci s-au consemnat direct la capitalurile proprii. Printre evenimentele care pot genera astfel de situații, găsim: reevaluările, schimbările de metode contabile, corectarea de erori, recunoașterea variației valorilor juste ale unor instrumente financiare, apariția diferențelor de conversie în consolidare... Pe de altă parte, nu trebuie să uităm că aporturile și retragerile de capital apărute ca urmare a relației firmei cu acționarii sau asociații nu reprezintă în nici un fel îmbogățire sau sărăcire a firmei, deci trebuie prezentate separat de celelalte modificări ale capitalurilor.

Din punct de vedere tehnic, situația variației capitalurilor proprii se poate prezenta ca un tabel în care pe coloane să avem structurile individuale de capitaluri proprii (capital social, rezerve diverse, rezultat reportat...), iar pe rând sumele aferente. Începem cu un rând reprezentând soldul inițial, după care adăugăm rândurile care explică modificarea fiecărei structuri de capital propriu și încheiem cu un rând de sold final.

---

zarea făcută de contabili și potrivit căreia efectele variației activelor și datoriilor de exploatare asupra fluxurilor de trezorerie de exploatare se pot sistematiza astfel:
- creșterile de active (stocuri, creanțe, cheltuieli în avans) au efect negativ asupra fluxului de trezorerie;
- scăderile de active au efect pozitiv asupra fluxului de trezorerie;
- scăderile de datorii de exploatare au efect negativ asupra trezoreriei;
- creșterile de datorii de exploatare au efect pozitiv asupra trezoreriei.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul 12

Particularități contabile privind grupurile de întreprinderi

Adeseori, întreprinzătorul simte nevoia de a-şi derula afacerile prin mai mult de o singură societate, devenind astfel asociat majoritar, direct sau indirect, la două sau mai multe firme. Ansamblul astfel format devine un **grup de întreprinderi.** E posibil ca o astfel de organizare sub formă de grup să ofere unele avantaje importante în raport cu alte structuri[1]:

a) grupul poate permite controlul asupra unui capital mai mare, prin atragerea unor parteneri ca asociaţi/acţionari minoritari;

b) grupul poate permite accesul la împrumuturi mai mari;

c) prin structura de grup se facilitează o mai bună circulaţie a capitalurilor;

d) reţeaua de grup permite, în general, să se plătească mai puţine impozite, deşi autorităţile fiscale naţionale şi regionale au introdus şi, probabil, vom introduce restricţii semnificative în ce priveşte fiscalitatea tranzacţiilor intra-grup;

e) structura de grup oferă posibilităţi mai bune de organizare şi de control al afacerilor.

12.1. Ce sunt grupurile de întreprinderi?

Pentru definirea grupului de întreprinderi, esenţială este exercitarea **controlului.** În acest context, prin **control** se înţelege puterea de a stabili politicile operaţionale şi financiare ale unei entităţi. De cele mai multe ori, controlul rezultă din deţinerea de titluri de capital (acţiuni, părţi sociale sau altele, după caz). Nu trebuie să ne gândim neapărat că un grup are dimensiuni planetare şi derulează afaceri de miliarde de euro pe an. Există şi **grupuri** numite **personale** în care aceeaşi persoană, direct sau indirect, controlează două sau mai multe firme, gestionându-le în sensul obţinerii

1 Richard, J. et collab., *Analyse financière et gestion de groupes*, Economica, Paris, 2000, pp. 10-16.

unor rezultate cât mai bune[2]. Contabilitatea nu prea se ocupă direct de astfel de grupuri, ea rezervându-şi mai degrabă **grupurile financiare.** În acestea din urmă, controlul se exercită de către o societate care domină alte firme tocmai prin deţinerea de acţiuni sau părţi sociale emise de acestea din urmă. Am văzut în prima parte că, în contabilitatea firmei care exercită controlul, acţiunile şi părţile sociale apar la imobilizări financiare şi se numesc uneori **titluri de participare.** Cele arătate până acum ne permit să reformulăm definiţia grupului şi să punem în evidenţă denumirile şi principalele caracteristici ale componentelor acestuia.

Grupul este ***un ansamblu de întreprinderi dintre care una le controlează pe celelalte prin deţinerea de acţiuni sau de părţi sociale.***

Firma aflată în fruntea grupului se numeşte **societate-mamă**, iar pentru desemnarea celorlalte componente se foloseşte, de cele mai multe ori, termenul **filială**. În afara termenului românesc de *filială* (prezent ca atare în legea societăţilor, dar şi în reglementările contabile de detaliu) persoanele grăbite şi mai degrabă anglofone exagerează uneori folosind expresia *subsidiară*[3]. În afară de filiale, la nivelul grupurilor de întreprinderi se mai vorbeşte şi despre *entităţi asociate.* Acestea-s entităţi asupra cărora se exercită doar o influenţă semnificativă, adică undeva între 20% şi 50% din drepturile de vot. De asemenea, pot fi componente ale grupului şi *entităţi controlate în comun* de către doi sau mai mulţi acţionari/asociaţi.

Pentru stabilirea exactă a componenţei grupului, este necesar să se calculeze deci **procentajele de control**, adică drepturile de vot de care dispune mama în fiecare din celelalte componente. În general, acest calcul este unul simplu, dar se poate complica atunci când apar situaţii precum: existenţa de acţiuni cu drepturi de vot diferite, participaţii indirecte, restricţii cu privire la exercitarea unor drepturi de vot, participaţii reciproce etc.

De exemplu, dacă întreprinderea A deţine 75% din acţiunile întreprinderii B, legătura dintre ele se poate prezenta grafic astfel[4]:

---

2 De exemplu, în România, până prin 2022, când regimul fiscal al impozitării microîntreprinderilor era foarte accesibil, au fost, probabil, mii de întreprinzători care au înfiinţat două sau mai multe firme, pentru ca fiecare din acestea să aibă venituri mai mici de 1.000.000 euro şi să nu intre în categoria plătitorilor de impozit pe profit. Din 2023, autorităţile româneşti au limitat foarte drastic aceste posibilităţi de optimizare fiscală, stabilind că un asociat poate deţine mai mult de 25% într-o singură firmă care să fie plătitoare de impozit pe veniturile microîntreprinderilor, restul firmelor deţinute devenind plătitoare de impozit pe profit. Pe de altă parte, înfiinţarea a mai multor firme de către acelaşi asociat a fost şi o tehnică de a nu depăşi 300.000 lei venituri, astfel încât să se beneficieze de regimul special de scutire de TVA.

3 Acest din urmă cuvânt provine direct din limba engleză – *subsidiary*.

4 Multe din exemplele şi din ideile acestui capitol sunt adaptate sau preluate îndeosebi din Petriş, R., Istrate, C., *Analize contabile şi tehnici de consolidare*, Ed. Gorun, 2003 şi din Petriş, R., Florea, I., Budugan, D., Georgescu, I., *Ghid practic de aplicare a IAS 27...*, Ed. CECCAR, Bucureşti, 2004.

Scanned with OKEN Scanner

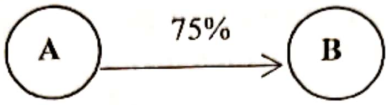

Fiind vorba de un control exercitat direct de către A asupra lui B, ***procentajul de control este de 75%***, în condițiile în care acțiunile emise de B sunt toate de același tip, adică sunt acțiuni obișnuite. Acest procentaj de control permite exercitarea unui control exclusiv asupra lui B (este mai mare de 50%).

Completând situația de mai sus, adăugăm o întreprindere C în care B deține participații de 30% din capital. În acest caz, putem spune că A exercită un control indirect, prin intermediul lui B, asupra lui C:

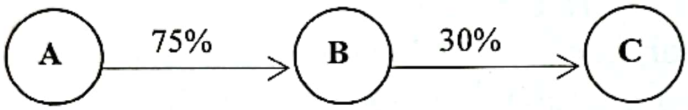

Deoarece A controlează exclusiv pe B (adică poate lua orice decizie în B), iar B are un procentaj de control asupra lui C de 30%, putem spune că ***procentajul de control al lui A în C este de 30%.*** Acesta asigură întreprinderii A o influență semnificativă asupra lui C.

Mergem mai departe și introducem o întreprindere D în care C să dețină participații de 60% din capital:

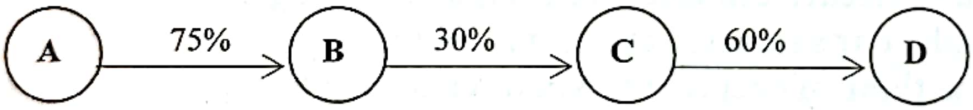

A nu exercită asupra lui C decât o influență semnificativă, ceea ce înseamnă că nu poate lua orice decizie dorește în D: este posibil să existe alt acționar al lui C care să dețină, de exemplu, 68% din capitalul acestei firme și să o controleze exclusiv. În aceste condiții, A nu poate, prin C, să exercite niciun fel de control asupra lui E, adică ***procentajul de control al lui A în D este zero***, întreprinderea D rămânând în afara grupului dirijat de A.

Dacă, în continuarea exemplului, ne imaginăm că A cumpără direct 35% din acțiunile D, atunci diagrama grupului se poate prezenta astfel:

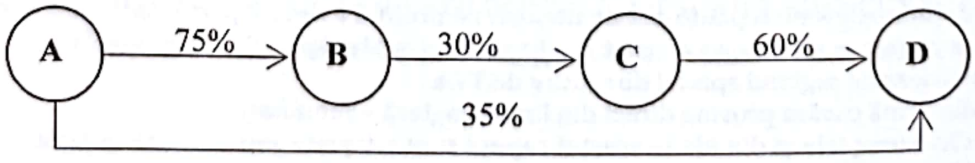

Scanned with OKEN Scanner

Procentajele de control ale dominantei A asupra lui B şi C rămân aceleaşi. Se schimbă însă procentajul de control asupra lui D: chiar dacă pe ramura B → C nu se exercită nici un control, participaţia directă în D oferă lui A un procentaj de control de 35% asupra acestei întreprinderi, ceea ce corespunde unei influenţe semnificative.

Procentajul de control poate fi obţinut şi prin adăugarea drepturilor de vot exercitate direct la cele exercitate indirect. Presupunem că diagrama grupului se prezintă astfel:

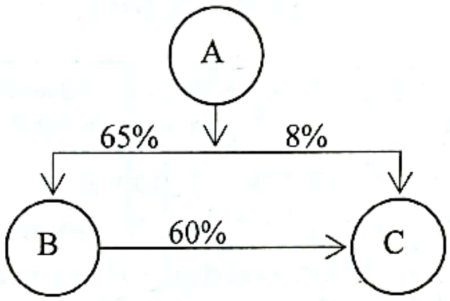

Procentajele de control şi tipul de control exercitat de a asupra lui B şi C se pot prezenta după cum urmează:

	Procentaj de control	*Tip de control*
A în B	65% direct	control exclusiv
A în C	8% direct + 60% indirect, prin B = 68%	control exclusiv

Există şi situaţii mult mai complexe, în care controlul sau influenţa notabilă pot rezulta dintr-o combinaţie de legături directe şi indirecte, în care sunt implicate zeci sau sute de întreprinderi.

Întocmirea situaţiilor financiare anuale la nivelul grupului de întreprinderi *(situaţiile financiare consolidate)* impune şi cunoaşterea exactă a părţii ce revine grupului din capitalurile proprii ale fiecărei componente ale acestuia. Se defineşte astfel **procentajul de interes** care exprimă cota-parte deţinută de către societatea-mamă în fiecare din societăţile grupului în legătură cu distribuirea capitalului, rezervelor şi rezultatelor[5]. Procentajul de interes este important şi pentru că permite stabilirea a cât din capitalul unei componente a grupului nu aparţine acestuia, ci asociaţilor sau acţionarilor din afara grupului. Partea acestor asociaţi/acţionari din afara grupului se numeşte, în contabilitate, **interes care nu controlează** (numit încă, în multe situaţii, *interes minoritar*).

5 După Montier, J., Scognamiglio,G., *Techniques de consolidation*, Economica, Paris, 1995, p. 48.

Scanned with OKEN Scanner

Ne imaginăm o nouă diagramă a grupului astfel:

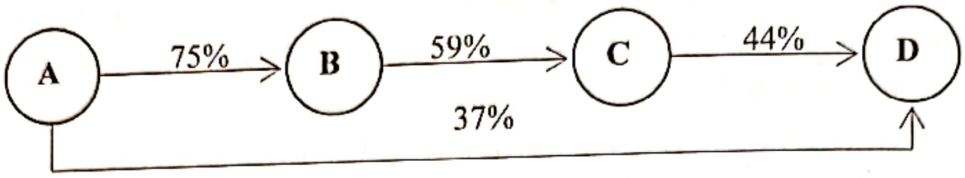

Procentajele de interes se calculează astfel (calculăm și procentajele de control pentru a putea face comparația între cele două mărimi):

	Procentaj de control	*Procentaj de interes*
A în B	75%	75%
A în C	59%	(0,75 x 0,59) x 100 = 44,25%
A în D	44%+37% = 81%	37 + (0,44 x C) x 100 = 37 + (0,44 x 0,4425) x 100 = 56,47%

Deținerea directă a 75% din acțiunile firmei B îi oferă lui A drepturi de 75% asupra capitalurilor B, inclusiv asupra dividendelor plătite de aceasta.

În cazul lui C, A ajunge indirect, prin B, ceea ce înseamnă că drepturile de natură financiară sînt intermediate. Astfel, dacă C ar plăti dividende de 100, atunci 59% din acestea ar ajunge la B. Dacă B, la rândul său, ar plăti toată această sumă ca dividende, atunci lui A i-ar reveni 75% x 59 = 44,25. De aici rezultă că, la participațiile indirecte, procentajul de interes se calculează înmulțind procentajele de deținere de pe ramura prin care societatea-mamă ajunge la filială sau la întreprinderea asociată.

În cazul lui D avem o combinație de legături directe și indirecte. Aplicăm regulile simple aplicate deja (la B), efectuând o înmulțire și o adunare. Reținem că, atunci când pe ramură sunt mai multe componente, este preferabil să plecăm de la procentajul de interes al componentei imediat precedente.

12.2. Consolidarea în contabilitate

Între componentele grupului pot avea loc tranzacții pe care fiecare entitate individuală are obligația să le contabilizeze, în virtutea regulilor impuse de existența personalității juridice. Astfel, respectarea legii are drept consecință furnizarea de informații contabile individuale corecte din punct de vedere formal și destinate utilizatorilor precum autoritățile fiscale, registrul comerțului sau altele. Totuși, la nivelul grupurilor de întreprinderi se aplică principiul prevalenței fondului asupra formei – acesta ne spune să nu ne încredem prea tare în aparența juridică a tranzacțiilor, ci să luăm în considerare mai degrabă fondul economic al acestora. Or, din punct de vedere economic, grupul este văzut ca o entitate de sine-stătătoare, făcându-se

Scanned with OKEN Scanner

abstracție de *independența juridică* pe care le-o oferă existența personalității juridice individuale.

În aceste condiții, **situațiile contabile de sinteză individuale nu sunt reprezentative pentru starea grupului**, motiv pentru care este necesară aplicarea unor proceduri de ajustare, de pe urma cărora să se ajungă la situații financiare acceptabile. Această trecere de la contabilitățile individuale ale componentelor grupului la un set de documente contabile reprezentative pentru ansamblul grupului se numește **consolidarea conturilor**.

12.2.1. Cu ce începem consolidarea?

Procedurile de consolidare încep odată cu apariția grupului. Primul lucru pe care trebuie să-l facă contabilul este **stabilirea costului titlurilor** care îi permit exercitarea controlului asupra întreprinderii preluate sau create. De multe ori, societatea-mamă înființează filiala pe care o va controla 100%, caz în care costul dobândirii titlurilor este chiar valoarea de aport a banilor/bunurilor puse la dispoziția filialei astfel create. Dacă, dimpotrivă, societatea-mamă cumpără acțiunile/părțile sociale ale unei întreprinderi deja existente, atunci tranzacția nu este între cele două, ci între societatea-mamă și foștii acționari/asociați ai firmei cumpărate. Costul de achiziție al titlurilor va fi egal, de regulă, cu valoarea justă a contrapartidei oferite de dobânditor în schimbul acțiunilor/părților sociale cumpărate. Dacă plata se face imediat și exclusiv în bani, atunci este simplu. Apar însă multe situații în care dobândirea unei filiale se face în urma unor montaje financiare/juridice complexe și identificarea costului poate ridica unele probleme. Ar putea fi cazul unor achiziții în care plata se face în acțiuni sau în care se introduc clauze condiționând prețul final de evoluția unor indicatori sau de comportamentul viitor al părților... De regulă, costul titlurilor se stabilește o singură dată, cu toate că există și situații în care el poate suferi ajustări ulterioare.

Imediat ce s-a calculat costul dobândirii controlului asupra filialei, contabilul care se ocupă de consolidare are nevoie de informația privind evaluarea activelor și datoriilor identificabile ale filialei preluate, pentru a putea **determina activul net contabil în valori juste** corespunzător părții cumpărate din filială. Vedem că evaluarea de ansamblu a filialei nu este suficientă – consolidarea se realizează numai după identificarea valorii juste a fiecărei componente a activului și pasivului firmei preluate. Aici apare o problemă serioasă – este posibil ca valorile juste ale activelor și datoriilor individuale ale filialei, stabilite cu ocazia preluării, să difere de valorile lor contabile, adică de valorile nete cu care apar în contabilitatea individuală a filialei. Punem în evidență astfel una din caracteristicile combinărilor de

Scanned with OKEN Scanner

întreprinderi (preluarea de filiale sau fuziune): activele și datoriile filialei *pleacă* din contabilitatea acesteia cu niște valori (valori contabile individuale) și *ajung* în contabilitatea grupului (în situațiile financiare consolidate) cu alte valori – valorile juste.

Din **comparația costului de achiziție cu partea dobândită** de societatea-mamă din activul net în valori juste al filialei rezultă **fondul comercial**:

- când costul este mai mare decât activul net preluat, fondul comercial este pozitiv și apare ca imobilizare necorporală în bilanțul consolidat – s-a plătit mai mult decât valora filiala și se consideră că investiția suplimentară va fi recuperată în viitor prin avantajele procurate de controlul asupra filialei[6];
- când costul este mai mic decât activul net preluat, fondul comercial este negativ – s-a plătit mai puțin decât face filiala, afacerea este una aparent bună și diferența respectivă ajunge la venituri imediat sau eșalonat.

12.2.2. Fazele propriu-zise ale consolidării periodice

Calculul costului de achiziție, determinarea activului net în valori juste al filialei și stabilirea fondului comercial sunt lucrări efectuate, de regulă, o singură dată, la preluarea filialei – *la prima consolidare*. Întocmirea situațiilor financiare consolidate la fiecare din datele de raportare impuse grupului constă în parcurgerea unor faze suplimentare și pe care le vom enumera, urmând a puncta elementele esențiale ale fiecăreia în cele ce urmează[7]:

- precizarea exactă a perimetrului de consolidare;
- omogenizarea situațiilor financiare individuale ale componentelor grupului;
- agregarea (cumularea) situațiilor financiare individuale;
- eliminarea efectelor tranzacțiilor intra-grup;
- eliminarea titlurilor deținute de mamă și a capitalurilor proprii ale filialei;
- redactarea situațiilor financiare consolidate propriu-zise.

12.2.2.1. Perimetrul de consolidare și identificarea metodei de consolidare

Pentru a ști precis ce entități se cuprind în consolidare, este utilă o verificare a procentajelor de control deținute de societatea-mamă în fiecare din componentele grupului. Vedem astfel ce componente sunt controlate

6 A se vedea și mai sus, subcapitolul 3.2.1.3.
7 A se vedea și Petriș, R., Istrate, C., *op. cit.*, p. 28.

Scanned with OKEN Scanner

exclusiv (peste 50% din drepturile de vot), ce componente sunt doar influențate semnificativ (între 20% și 50% din drepturile de vot) și, eventual, ce componente sunt controlate în comun, împreună cu alți investitori. În general, dacă procentajul de control este mai mic de 20% și nu există indicii care să ne permită să apreciem că se exercită vreo influență în virtutea altor clauze, atunci entitățile aflate în această situație nu intră în perimetrul de consolidare, adică nu li se aplică procedurile specifice acestui demers.

Identificarea componentelor perimetrului de consolidare nu înseamnă că am găsit deja toate entitățile prinse în consolidare. Există o regulă a pragului de semnificație care ne spune că elementelor nesemnificative nu li se aplică normele contabile de detaliu. Deci, dacă unele entități asupra cărora se exercită control sau influență sunt de dimensiuni nesemnificative, atunci acestea nu vor fi consolidate. În general, grupurile cotate la bursă publică în raportul anual o listă a principalelor filiale și întreprinderi asociate, amintind chiar și numărul celor lăsate în afara consolidării pe motiv dimensiuni nesemnificative.

În funcție de tipul de control identificat se stabilește metoda de consolidare, astfel:

Tipul de control sau de influență exercitată	*Încadrarea componentei grupului*	*Metoda de consolidare folosită*
1) societatea-mamă		integrare globală
2) control exclusiv	filiale	integrare globală
3) control în comun	co-întreprinderi (entități controlate în comun)	punere în echivalență[8]
4) influență semnificativă	întreprinderi asociate	punere în echivalență

Integrarea globală este metoda potrivit căreia societatea-mamă preia integral (100%) activele, datoriile, veniturile și cheltuielile filialelor, indiferent de procentajul de control sau de interes în acestea. Aceasta reprezintă metoda de consolidare cea mai folosită, având în vedere faptul că cele mai multe componente ale grupului sunt filiale.

Punerea în echivalență este o metodă de evaluare a titlurilor deținute în întreprinderile asociate și nu presupune preluarea niciunui activ ori datorie, ci doar a părții din rezultatele întreprinderii asociate ce revin investitorului, conform procentajului de interes[9].

8 Până la 31.12.2014, consolidarea co-întreprinderilor se făcea printr-o altă metodă: consolidarea proporțională.

9 De exemplu, din raportul pe 2023 al Coca-Cola Company aflăm că printre entitățile asociate, consolidate prin punere în echivalență sunt: Coca-Cola FEMSA (20%) sau Coca-Cola HBC (21%).

Scanned with OKEN Scanner

12.2.2.2. Omogenizarea situațiilor financiare individuale

Pentru întocmirea situațiilor financiare consolidate, grupul reține un set de norme contabile pe care îl aplică, de preferință, cu consecvență de la un exercițiu la altul. Adeseori, dacă grupul este cotat la o bursă, normele contabile pe care trebuie să le aplice îi sunt impuse de organismul care supraveghează activitatea bursei respective[10]. Filialele grupului pot fi însă împrăștiate în toată lumea și nu este sigur că, în situațiile financiare individuale, aplică regulile contabile reținute pentru consolidare. Apare astfel, necesitatea aducerii la același numitor comun a informațiilor contabile destinate consolidării, în sensul că filialele trebuie să transmită societății-mamă datele ajustate în funcție de cerințele impuse de aceasta.

Omogenizarea se referă la diverse aspecte ale contabilității și putem identifica următoarele zone în care se aplică proceduri specifice[11]:

- omogenizarea temporală;
- omogenizarea conturilor reciproce sau a operațiunilor interne;
- omogenizarea evaluărilor și a estimărilor;
- omogenizarea structurilor situațiilor financiare.

a) Omogenizarea temporală

Duratele exercițiilor raportate de componentele grupului, precum și data de închidere trebuie să fie aceleași. Dacă se întâmplă să apară diferențe, atunci este posibilă retratarea informațiilor furnizate de filiale astfel încât să fie compatibile cu cele reținute de grup.

În România, exercițiul are 12 luni și, regulă, începe la 1 ianuarie și se termină la 31 decembrie, dar firmele pot opta și pentru altă dată de închidere/deschidere. Pentru simplificarea sistemului de raportare față de autoritățile românești, ne imaginăm că filiala din România reține exact perioada 1 ianuarie – 31 decembrie. Totuși, dacă societatea-mamă optează pentru un exercițiu de 12, luni dar care începe la 1 aprilie și se termină la 31 martie[12], atunci consolidarea filialei românești nu se mai face de maniera cea mai simplă. Normele contabile spun că, dacă data de închidere a filialei este anterioară cu mai mult de trei luni datei de închidere reținută de grup, atunci filiala trebuie să întocmească situații financiare

10 Astfel, pentru grupurile ale căror societăți-mamă sunt cotate la o bursă din UE, este obligatoriu ca situațiile financiare consolidate să fie conforme cu normele internaționale de raportare financiară – IFRS (International Financial Reporting Standards). Obligația este valabilă pentru exercițiile financiare care au început la 1 ianuarie 2005.

11 Conform Petriș, R., Istrate, C., op. cit., p. 30.

12 Multe firme britanice și japoneze au data de închidere la 31 martie. Există însă și grupuri care au ales date dintre cele mai diverse: 31 ianuarie, 30 aprilie, 30 iunie, 30 iulie, 30 septembrie, 31 octombrie... Datele de închidere se pot afla din rapoartele anuale făcute publice de grupurile respective pe site-urile lor de internet.

Scanned with OKEN Scanner

interimare pentru consolidare. Rezultă de aici o creştere a costului ţinerii contabilităţii de către filială – aceasta trebuie să prezinte două seturi de situaţii financiare: unul pentru închiderea proprie şi altul pentru închiderea grupului. Dacă, dimpotrivă, data închiderii filialei este anterioară cu trei luni sau cu mai puţin de trei luni datei de închidere reţinute de grup, atunci mama poate cere filialei situaţii financiare interimare sau, pentru simplificare, se poate mulţumi cu ultimele situaţii financiare anuale publicate de filială.

O altă problemă apărută aici ar putea ţine de durata exerciţiului. Este adevărat că majoritatea entităţilor au reţinut exerciţii de 12 luni. Există însă şi grupuri pentru care durata exerciţiului este diferită – de exemplu, poate fi de 52 săptămâni[13].

b) Omogenizarea operaţiunilor interne grupului

Componentele grupului dispun de personalitate juridică individuală, ceea ce le obligă să înregistreze în contabilitate tranzacţiile în care sunt implicate, indiferent dacă partenerul este din grup sau din afara grupului. Pe noi ne interesează consecinţele contabile ale operaţiunilor în care sunt implicate două sau mai multe entităţi care fac parte din grup. Înregistrarea unor astfel de operaţiuni trebuie să conducă la o anumită simetrie în reflectările contabile ale celor două părţi. Astfel, dacă, de exemplu, o componentă a grupului vinde bunuri altei componente, atunci la prima va apărea o creanţă şi la a doua o datorie. În mod firesc, valoarea creanţei şi a datoriei respective trebuie să fie aceeaşi. De asemenea, o firmă poate iniţia plata unei sume de bani către altă firmă din grup. Prima înregistrează plata, a doua trebuie să înregistreze primirea banilor. Totuşi, multe operaţiuni nu se regăsesc instantaneu în contabilităţile părţilor implicate sau nu se regăsesc cu exact aceleaşi sume. Consolidarea ne obligă la inventarierea acestor tranzacţii şi la corectarea eventualelor diferenţe ori la stabilirea unei reguli de aliniere – una din componente va considera că a realizat tranzacţia la fel ca cealaltă: de exemplu, dacă o filială a livrat bunuri care nu au ajuns până la închidere la filiala cumpărătoare, atunci aceasta din urmă consideră că le-a primit totuşi. Astfel de probleme apar cu atât mai mult în situaţia în care tranzacţiile sunt între componente aflate în state diferite iar contabilităţile individuale se ţin în monede diferite.

13 De exemplu, grupul american Gap, grupurile britanice Wm Morisson Supermarkets şi Mark&Spencers ori grupul olandez Ahold Delhaize (deţinătorul magazinelor Mega Image din România) au durata exerciţiului de 52 săptămâni şi, din când în când, de 53 săptămâni, pentru a nu se depărta prea tare de perioada de închidere aleasă iniţial.

Scanned with OKEN Scanner

c) Omogenizarea evaluărilor şi a estimărilor

Atunci când normele contabile aplicate de componentele grupului permit metode de evaluare diferite pentru situaţii similare, contabilul trebuie să facă anumite alegeri. Dacă opţiunea filialei nu coincide cu cea a grupului şi elementele la care se referă sunt semnificative, atunci este necesar să se recalculeze mărimile de transmis în consolidare, după metodele de evaluare impuse de grup. Acelaşi lucru este valabil şi pentru estimările efectuate în diverse ocazii de către contabil. Câteva situaţii concrete în care sunt necesare omogenizări:

- evaluarea stocurilor la intrarea lor în entitate (modul de calcul al costului de achiziţie şi/sau de producţie);
- includerea sau nu în valorile de intrare a cheltuielilor estimate cu dezafectarea unor imobilizări;
- evaluarea stocurilor fungibile la ieşirea din entitate (alegerea uneia din metodele convenţionale – costul mediu ponderat, FIFO, LIFO, costurile prestabilite);
- evaluarea ulterioară a imobilizărilor: metoda costului amortizat sau reevaluarea;
- folosirea sau nu a valorii juste pentru unele instrumente financiare;
- alegerea elementelor necesare calculului amortizării: valoare de amortizat, durată de amortizare, regim de amortizare;
- stabilirea criteriilor de identificare a valorilor de închidere ale activelor şi ale datoriilor;
- maniera de efectuare a diverselor estimări privind riscurile la care este expusă entitatea...

Se poate ca societatea-mamă, odată ce a preluat o filială, să-i impună schimbarea unor metode folosite în contabilitate, astfel încât omogenizările de acest tip să fie cât mai puţine. Totuşi, legislaţia contabilă căreia i se supune filiala s-ar putea să nu permită folosirea unora dintre metodele aplicate de grup, ceea conduce, în mod necesar, la omogenizările corespunzătoare.

În cazul unor întreprinderi româneşti, deţinute (ca filială) de un grup cotat în UE sau în USA, o sursă sigură de retratare o reprezintă impozitele amânate. Filiala românească nu are nici un fel de obligaţie de acest tip în contabilitatea individuală, în timp ce normele aplicabile grupurilor amintite impun întotdeauna calculul şi recunoaşterea acestor impozite zise *amânate*[14].

14 Tema impozitelor amânate este una din cele mai dificile pentru cei care învaţă contabilitatea pentru a deveni contabili. Este necesar să se stabilească valorile fiscale ale activelor şi datoriilor, să se compare aceste valori fiscale cu valorile contabile, urmând ca diferenţele eventuale să fie considerate *diferenţe temporare* generatoare de impozite amânate... Este necesară o bună cunoaştere a regulilor fiscale şi o şi mai bună cunoaştere a celor contabile, pentru a rezolva problemele de acest tip.

Scanned with OKEN Scanner

d) Omogenizarea structurilor situațiilor financiare

Normele contabile aplicabile de către grupuri în situațiile financiare consolidate sunt destul de stricte în ceea ce privește evaluarea și recunoașterea elementelor de activ și de pasiv, dar lasă o mare libertate entităților în ceea ce privește forma de prezentare concretă a situațiilor financiare. De exemplu, norma contabilă internațională (IAS 1 – *Prezentarea situațiilor financiare*) oferă o listă minimă a posturilor pe care trebuie să le cuprindă bilanțul și contul de profit și pierdere, fără să impună un format anume. Totodată, norma respectivă stabilește criterii foarte clare de clasificare a activelor, datoriilor, veniturilor și cheltuielilor, astfel încât aplicarea ei de către diferite grupuri conduce, adeseori, la formate destul de apropiate.

În cazul consolidării, filialele ar putea să fie obligate să raporteze datele contabile în formate impuse de autorități. Este cazul României, unde structurile și conținutul situațiilor financiare sunt stabilite centralizat de către ministerul finanțelor și-s aceleași pentru toate entitățile dintr-o categorie anume[15]. Astfel, diferențele dintre structurile reținute (obligatoriu sau nu) de filială și cele impuse de grup fac necesară și omogenizarea de care ne ocupăm în acest subcapitol. De exemplu, bilanțul oficial românesc este unul în *format listă* (cu active și cu pasive oarecum amestecate), în timp ce majoritatea grupurilor cotate în UE sau în altă parte reținun *format tabel* al bilanțului (în care activul și pasivul apar distinct). De asemenea, contul de profit și pierdere impus firmelor românești este unul în care clasificarea cheltuielilor de exploatare se face după natura lor, în timp ce grupurile ar putea reține o clasificare a acestor cheltuieli după destinație. Devin necesare astfel, tot atâtea omogenizări.

O sursă importantă de omogenizare a structurilor situațiilor financiare apare atunci când filialele țin contabilitate într-o monedă diferită de cea reținută de grup pentru raportare. De exemplu, filiala românească ține contabilitate în lei, dar grupul din care face parte întocmește situații financiare consolidate în euro, în dolari, în lire... Este posibilă și situația opusă: grupul are ca monedă de raportare leul, în timp ce un sau mai multe filiale străine raportează în alte monede. Apare necesară conversia situațiilor financiare ale filialelor din străinătate în moneda de raportare a grupului[16]. Conversia

15 Astfel, firmele românești nu prea au libertatea de a construi singure formate oficiale ale situațiilor financiare. Ăsta nu-i neapărat un lucru rău – se asigură o comparabilitate formală imediată între situațiile întocmite de diversele entități și, mai ales, datele se pot centraliza foarte ușor la nivel administrativ.

16 Situația poate fi ceva mai complicată decât ne permitem noi să o descriem aici: s-ar putea ca, din punct de vedere al consolidării, să intervină trei tipuri de monede:
– moneda locală a filialei, adică moneda națională a statului în care este localizată filiala;

Scanned with OKEN Scanner

dintr-o monedă în alta se face utilizând niște cursuri de schimb. În acest context se pot invoca următoarele astfel de cursuri:

- **cursul istoric** este cursul de schimb de la data apariției în entitate a elementului de activ, pasiv, venit sau cheltuială; de exemplu, dacă un activ a intrat în entitate de 15 august 2021, atunci cursul istoric este cel de la data amintită;
- **cursul de închidere** este cursul de schimb de la data închiderii exercițiului pentru care se întocmesc situațiile financiare; de exemplu, dacă exercițiul se încheie la 31 decembrie 2024, atunci cursul de închidere este cel valabil la această dată;
- **cursul mediu** reprezintă o medie a cursurilor de schimb dintr-o anumită perioadă (de regulă, anul).

Conversia în moneda de raportare a situaților financiare ale filialelor care folosesc altă valută drept monedă funcțională începe cu veniturile și cheltuielile, pentru care se reține cursul mediu[17]. Astfel, rezultatul contabil (profit sau pierdere) se convertește și el tot la cursul mediu. Rezultatul este însă componentă a capitalurilor proprii – am aflat deci cum se face conversia unui element de bilanț. Celelalte capitaluri proprii se convertesc la cursul istoric, în timp ce pentru active și datorii se reține cursul de închidere. Apare aici o problemă de egalitate între activul și pasivul obținute după conversie. Având în vedere că este foarte puțin probabilă o egalitate între cursul de închidere folosit pentru active și pentru datorii, pe de o parte, și cursurile istorice folosite pentru capitalurile proprii, pe de altă parte, apare necesară introducerea unei structuri care să asigure echilibrul. Această structură se numește **diferențe de curs valutar din conversie** și se poziționează întotdeauna la capitalurile proprii consolidate, indiferent că este cu semnul plus (un fel de profit) sau cu semnul minus (pierdere).

12.2.2.3. Agregarea situațiilor financiare individuale

După omogenizarea situațiilor financiare individuale, este firească adunarea post cu post a acestora pentru a obține un bilanț și un cont de profit și pierdere cumulate. Din punct de vedere didactic, agregarea se referă, de cele mai multe ori, la bilanț și la contul de profit și pierdere. Ne putem imagina însă o cumulare doar a balanțelor de verificare finale ale componentelor grupului în vederea obținerii unei balanțe cumulate. Aceasta ar urma să

– moneda funcțională a filialei, adică moneda care caracterizează cel mai bine mediul economic în care funcționează filiala, precum și afacerile acesteia; este posibil ca moneda locală și cea funcțională să fie aceleași, dar nu este obligatoriu;
– moneda de raportare a grupului – moneda în care se întocmesc situațiile financiare consolidate.

17 De fapt, regula spune că este necesar să se aplice cursul de la data realizării tranzacției de pe urma căreia a apărut venitul sau cheltuiala de convertit. Aplicarea acestei reguli poate deveni însă foarte dificilă și se admite simplificarea potrivit căreia folosirea unui curs mediu este suficientă.

Scanned with OKEN Scanner

fie supusă unor noi proceduri specifice consolidării, după care să se obțină balanța finală consolidată din care să se construiască foarte simplu situațiile financiare consolidate.

Trebuie menționat că agregarea situațiilor financiare individuale (indiferent de maniera în care se realizează) depinde în mod esențial de metoda de consolidare. Astfel, în cazul consolidării filialelor, se aplică *metoda integrării globale*, care impune preluarea în agregare a 100% din activele, datoriile, veniturile și cheltuielile oricărei filiale, alături de aceleași elemente ale societății-mamă. Această agregare este deci una cât de poate de simplă. Pentru întreprinderile asociate și pentru majoritatea celor controlate în comun, metoda aplicată este *punerea în echivalență*, care nu presupune nici un fel de agregare a situațiilor financiare individuale.

12.2.2.4. Eliminările specifice consolidării

Bilanțul și contul de profit și pierdere (ori balanța) obținute în urma agregării nu reflectă întotdeauna realitatea economică a grupului. În aceste documente de sinteză găsim multe suprapuneri – sume care se dublează, se triplează, se multiplică de câteva ori și care, dacă ar fi lăsate ca atare, ar induce în eroare în mod serios utilizatorul. Aplicarea principiilor contabile generale de recunoaștere și de evaluare ne obligă să excludem din situațiile financiare cumulate orice suprapunere, orice elemente care nu corespund definițiilor contabile. Apare astfel, faza eliminărilor în consolidare. Din punct de vedere al evenimentelor care generează eliminările, identificăm două mari categorii:

- eliminarea efectelor tranzacțiilor intra-grup;
- eliminarea titlurilor de participare deținute de societatea-mamă în contrapartidă cu capitalurile proprii ale filialei.

a) Eliminarea efectelor tranzacțiilor intra-grup

Tranzacțiile intra-grup sunt adeseori necesare, dar se poate ca derularea lor să fie doar o decizie de oportunitate din partea grupului. Oricum, formele pe care le îmbracă tranzacțiile dintre componentele grupului sunt cele obișnuite: vânzare/cumpărare de bunuri, prestare de servicii, împrumuturi acordate/primite, încasări/plăți de toate felurile, aporturi de capital...

În toate cazurile, consecințele operațiunilor intra-grup se pot sistematiza în:

- creanțe/datorii reciproce;
- venituri/cheltuieli reciproce și, eventual, profituri/pierderi intra-grup.

Scanned with OKEN Scanner

Pentru a justifica oarecum necesitatea acestui tip de eliminare putem să ne imaginăm situaţia unei întreprinderi cu subunităţile sale: transferurile de bunuri şi de bani între unitate şi subunităţi sau între subunităţi nu generează niciodată venituri, cheltuieli, creanţe şi datorii care să apară în situaţiile financiare ale unităţii. Or, principiul prevalenţei fondului asupra formei ne spune că grupul trebuie văzut ca o entitate de sine-stătătoare, ceea ce ne obligă să considerăm societatea-mamă şi filialele sale exact ca pe o unitate cu subunităţi. În acest caz, tot ceea ce s-a înregistrat în contabilităţile individuale de pe urma tranzacţiilor intra-grup trebuie analizat, în vederea eliminării a ceea ce este în plus. Dacă nu efectuăm eliminările cu pricina, ajungem la o informaţie nerelevantă. Revenind la un exemplu de mai sus (a se vedea subcapitolul 5.9.), observăm că o societate-mamă poate obliga filialele la derularea unor tranzacţii multiple între ele, aşa încât să apară creanţe/datorii reciproce, venituri/cheltuieli reciproce, concretizate eventual în profituri sau pierderi. Societatea-mamă poate administra aceste tranzacţii intra-grup astfel încât să ajungă la ce situaţie doreşte. Dacă, de exemplu, se vrea ca o filială să înregistreze profit, atunci este foarte simplu să dirijăm tranzacţiile în acest sens; dacă vrem ca o filială să aibă o cifră de afaceri mare, atunci aceasta va vinde cât mai mult altor filiale, dacă vrem ca o filială să arate bine din punct de vedere al gradului de îndatorare, tranzacţiile intra-grup pot rezolva problema... Publicarea informaţiilor din contabilităţile individuale ale componentelor grupului ar putea deveni extrem de dăunătoare, având în vedere lipsa lor de relevanţă. Singura cale de a asigura o anumită calitate a datelor contabile este eliminarea tuturor efectelor tranzacţiilor intra-grup.

O altă idee de reţinut în acest context este că, de regulă, singurele venituri, cheltuieli (şi, implicit profituri sau pierderi) pe care grupul le poate prezenta în situaţiile financiare adevărate **sunt cele apărute din tranzacţii cu terţi din afara grupului respectiv**.

Exemplu: Filiala A şi filiala B ale aceluiaşi grup intră într-o relaţie comercială astfel: A vinde lui B mărfuri cu preţul de 1.500 lei, în condiţiile în care profitul realizat din această operaţiune este de 600 lei (simplificăm oarecum, imaginându-ne că toată diferenţa dintre preţul de vânzare şi costul de achiziţie este profit). În ce priveşte pe B, ne imaginăm trei ipoteze:

i) la sfârşitul anului nu mai are în stoc nimic din mărfurile cumpărate de la A (le-a vândut unor terţi externi grupului, cu preţul de 2.000 lei);

ii) până la sfârşitul anului nu a vândut nimic din mărfurile cumpărate de la A, aşa încât le are integral în stoc;

iii) până la sfârşitul anului, B a vândut, cu preţul de 1.750 lei, către terţi externi grupului o parte (presupunem că 85%) din mărfurile cumpărate de la A, aşa încât mai are în stoc doar 15% din aceste mărfuri.

Scanned with OKEN Scanner

În toate cazurile, până la închidere, considerăm că B nu a plătit nimic din datoria pe care o avea faţă de A.

În vederea prezentării formulelor contabile de eliminare, este util să ne amintim şi ce au înregistrat în contabilităţile individuale cele două componente ale grupului. Totodată, este bine să stabilim rata profitului realizat de A la vânzarea de mărfuri către B: 600 / 1.500 = 0,4. Fiind o tranzacţie referitoare la bunuri, eliminările necesare în consolidare trebuie să se refere la:

- eliminarea creanţei/datoriei reciproce;
- eliminarea veniturilor/cheltuielilor reciproce şi, dacă este cazul, a profitului intern pe care-l mai putem identifica în stocul de marfă rămas la B.

În ipoteza i) avem:

În contabilitatea filialei A	*În contabilitatea filialei B*	*Eliminări în consolidare*
– vânzarea de mărfuri către B *Clienţi = Venituri 1.500* – descărcarea gestiunii: *Cheltuieli = Mărfuri 900* Rata profitului intern realizat de A: (1.500 – 900) / 1.500 = 600 / 1.500 = 0,4.	– cumpărarea de mărfuri de la A: *Mărfuri = Furnizori 1.500* – revânzarea mărfurilor către terţi din afara grupului: *Clienţi = Venituri 2.000* – descărcarea gestiunii: *Cheltuieli = Mărfuri 1.500* Stocul de marfă rămas la B este zero, deci profitul intern nerealizat la sfârşitul anului este 0 x 0,4 = 0.	– eliminarea venitului/cheltuielii reciproce: *Venituri = Cheltuieli 1.500* – eliminarea creanţei/datoriei reciproce: *Furnizori = Clienţi 1.500*

Venitul realizat de grup se limitează doar la ceea ce a rezultat în urma tranzacţiei cu terţi externi grupului, adică este de 2.000 lei (cel înregistrat de filiala B). La veniturile cumulate se adaugă totuşi şi cele realizate de filiala A (1.500 lei) şi care trebuie eliminate. Totodată, cheltuiala cu descărcarea gestiunii apare de două ori: trebuie să stabilim care este în plus. Pentru aceasta, ne amintim că descărcarea gestiunii se face cu costul de achiziţie, adică efortul făcut de grup pentru a dobândi mărfurile respective. Acest efort a fost realizat de A, deci cheltuiala înregistrată de A este corectă, cea de la B trebuind eliminată. Cele două elemente de eliminat (venitul lui A şi cheltuiala lui B) sînt egale.

Creanţele şi datoriile intra-grup nu au ce căuta în bilanţul consolidat, aşa că se elimină, după ce ne-am asigurat că au acelaşi nivel.

În **varianta ii)** filiala B nu a vândut nimic din mărfurile cumpărate de la filiala A, aşa încât le are în stoc. Pentru efectuarea eliminărilor, ne amintim încă odată definiţia costului de achiziţie. Mărfurile nu au ieşit din grup şi prezentarea lor în bilanţ trebuie făcută la nivelul costului de achiziţie, adică la nivelul efortului pe care l-a făcut grupul pentru a le dobândi. În exemplul nostru, acest efort a fost făcut de filiala A şi se ridică la 900 lei. De aici şi din faptul că grupul este văzut ca o entitate de sine-stătătoare rezultă că, indiferent unde se află mărfurile la închiderea exerciţiului, ele nu pot fi evaluate la un nivel care să depăşească costul suportat de filiala A pentru a le dobândi (adică 900 lei). Mărfurile se află însă la filiala B unde sunt evaluate la 1.500

Scanned with OKEN Scanner

lei şi, pentru a le aduce la nivelul dorit al costului, trebuie să eliminăm profitul intern de 600 lei apărut cu ocazia tranzacţiei dintre cele două filiale:

În contabilitatea filialei A	*În contabilitatea filialei B*	*Eliminări în consolidare*
– vânzarea de mărfuri către B *Clienţi = Venituri 1.500* – descărcarea gestiunii: *Cheltuieli = Mărfuri 900* Rata profitului intern realizat de A: (1.500 – 900) / 1.500 = 600 / 1.500 = 0,4.	– cumpărarea de mărfuri de la A: *Mărfuri = Furnizori 1.500* Profitul intern existent în stocul de marfă rămas la B este de 0,4 x 1.500 = 600 lei.	– eliminarea venitului/ cheltuielii reciproce şi a profitului intern: *Venituri = % 1.500* *Mărfuri 600* *Cheltuieli 900* – eliminarea creanţei/datoriei reciproce: *Furnizori = Clienţi 1.500*

Este momentul să aflăm că, indiferent ce face filiala cumpărătoare, venitul realizat de filiala vânzătoare se elimină integral – în cazul nostru, contul Venituri *se debitează cu 1.500 lei. Mai trebuie să dispară profitul intern de 600 lei, aflat în valoarea de înregistrare a mărfurilor cumpărate de B. Diferenţa de 900 lei este tocmai cheltuiala de eliminat. Într-adevăr, ştim de la principiul contabilităţii de angajamente că recunoaşterea cheltuielii se face odată cu vânzarea mărfurilor. Or, în cazul nostru mărfurile n-au ieşit din grup, deci nu avem motive să recunoaştem nici o cheltuială.*

În fine, **varianta iii)** este cea mai probabilă şi ne permitem să trasăm aici paşii de parcurs în efectuarea eliminării[18]:

- identificarea, la filiala (filialele) cumpărătoare a stocurilor care au făcut obiectul tranzacţiilor intra-grup;
- calculul ratei profitului (pierderii) realizată de filiala vânzătoare;
- aplicarea ratei profitului de la vânzător asupra valorii de înregistrare a stocurilor de la cumpărător, operaţiune în urma căreia se obţine profitul intern de eliminat;
- traducerea contabilă a eliminărilor:

În contabilitatea filialei A	*În contabilitatea filialei B*	*Eliminări în consolidare*
– vânzarea de mărfuri către B *Clienţi = Venituri 1.500* – descărcarea gestiunii: *Cheltuieli = Mărfuri 900* Rata profitului intern realizat de A: (1.500 – 900) / 1.500 = 600 / 1.500 = 0,4.	– cumpărarea de mărfuri de la A: *Mărfuri = Furnizori 1.500* – revânzarea mărfurilor către terţi din afara grupului: *Clienţi = Venituri 1.750* – descărcarea gestiunii cu 85% x 1.500 = 1.275 lei: *Cheltuieli = Mărfuri 1.275* Stocul de marfă rămas la B este egal cu 1.500 – 1.275 = 225 lei, deci profitul intern nerealizat la sfârşitul anului este 225 x 0,4 = 90 lei.	– eliminarea venitului/cheltuielii reciproce şi a profitului intern: *Venituri = % 1.500* *Mărfuri 90* *Cheltuieli 1.410* – eliminarea creanţei/datoriei reciproce: *Furnizori = Clienţi 1.500*

Aplicăm regula potrivit căreia venitul realizat de filiala vânzătoare se elimină integral (1.500 lei). Profitul intern de eliminat este de doar 90 lei, ceea ce înseamnă că toată diferenţa se elimină de la cheltuieli privind mărfurile.

Nu se schimbă nimic în ceea ce priveşte eliminarea datoriei/ creanţei reciproce.

18 După Colinet, F., *Pratique des comptes consolidés*, 3ème édition, Dunod, Paris, 2001, pp. 164-165.

Scanned with OKEN Scanner

Exemplul prezentat este unul dintre cele mai simple. În realitate pot apărea situații diverse a căror rezolvare ar presupune introducerea unor elemente noi:

- bunurile care fac obiectul tranzacțiilor intra-grup nu sunt, la vânzător, mărfuri, ci produse sau imobilizări;
- la filiala cumpărătoare, încadrarea bunurilor nu se face la mărfuri, ci la altă structură: materii prime, consumabile, imobilizări;
- la tranzacția intra-grup apare nu profit, ci o pierdere internă;
- filiera tranzacției cuprinde nu doar două componente, ci trei sau mai multe...

b) Eliminarea titlurilor deținute de societatea-mamă în filiale

Agregarea bilanțurilor individuale, ca fază a consolidării, conduce la apariția în bilanțul cumulat atât a titlurilor de participare deținute de societatea-mamă în filiale, cât și a activelor și pasivelor filialei respective. Este clar că ceva apare de două ori și că ar fi necesară o corecție.

Pentru a vedea ce trebuie eliminat, preluăm un exemplu mai vechi[19]. Ne imaginăm că o firmă (A) prezintă următorul bilanț simplificat:

Elementul de activ	*Suma*	*Elementul de pasiv*	*Suma*
1. Bani	100.000	1. Capitaluri proprii	80.000
2. Alte active	150.000	2. Datorii	170.000
Total activ	**250.000**	**Total pasiv**	**250.000**

În acest moment, firma A decide să înființeze singură o filială B, căreia îi va pune la dispoziție toți banii de care dispune (100.000 lei). Astfel, în loc de o firmă, vom avea două, fiecare cu personalitatea ei juridică, fiecare cu bilanțul propriu. În cazul filialei B, este clar că bilanțul va avea:

- un post în activ: *Bani* cu 100.000 lei;
- un post în pasiv: *Capital social* – parte a capitalurilor proprii – cu aceeași sumă de 100.000 lei.

În ceea ce privește bilanțul lui A, în urma transferului banilor către B, în activ nu mai rămâne nimic la structura bani, dar se pune ceva în schimb. Pentru banii dați ca aport la capitalul unei firme, A primește acțiuni sau părți sociale recunoscute drept *Titluri de participare*, cu aceeași sumă. Bilanțurile celor două firme după înființarea lui B se pot sistematiza astfel:

19 Adaptat după Petriș, R., Istrate, C., *op. cit.*, pp. 46-47.

Scanned with OKEN Scanner

Elementul	*Firma A*	*Firma B*	*Bilanț cumulat*
0	*1*	*2*	*3 = 1 + 2*
1. Bani	–	100.000	100.000
2. Alte active	150.000		150.000
3. Titluri de participare (acțiuni) în B	100.000	–	100.000
Total activ	**250.000**	**100.000**	**350.000**
1. Capitaluri proprii (inclusiv capitalul social)	80.000	100.000	180.000
2. Datorii	170.000	–	170.000
Total pasiv	**250.000**	**100.000**	**350.000**

Din bilanțul cumulat, apare că averea grupului (totalul activului) este de 350.000 lei și că la capitaluri proprii cumulate avem 180.000 lei! Totuși, în urma transferului unor bani de la A la B, este vizibil faptul că ansamblul nu s-a îmbogățit cu nimic, după cum nici nu a sărăcit în vreun fel – tot ce-am făcut a fost să plimbăm niște bani dintr-un *buzunar* în altul. Rezultă deci că, atât în activ, cât și în pasiv, este ceva în plus. Căutăm astfel în activ și în pasiv pentru a vedea care-i elementul suplimentar. În activ avem:

- *Bani*, post pe care nu-l putem bănui de inexistență – sunt bani concreți în niște conturi la bancă;
- *Alte active* – alt post care cuprinde elemente concrete: imobilizări diverse, stocuri, creanțe... – nici acesta nu-i de eliminat;
- mai rămân *Titluri de participare* – apariția lor este consecința existenței personalității juridice a filialei B; totuși, din punct de vedere economic, aparența juridică este ignorată, ceea ce înseamnă că elementul de activ pe care trebuie să-l eliminăm este tocmai *Titluri de participare.*

În pasiv, *Datoriile* nu pot fi eliminate pentru că vin de la A și sunt față de alte persoane decât B. Mai rămâne să analizăm puțin capitalurile proprii. Suma de 80.000 lei recunoscută în bilanțul individual al lui A drept capitaluri proprii este de neatins – exista înainte de apariția grupului, rămâne în continuare odată cu grupul. Nu mai avem de eliminat decât capitalurile proprii ale lui B, formate, în exemplul nostru, doar din capital social. În afară de faptul că activul și pasivul trebuie să rămână egale și după eliminări, explicația dispariției capitalului social al lui B ține tot de prevalența economicului asupra juridicului – atât timp cât B nu există distinct din punct de vedere economic, nu se justifică nici capitalul său social. Prezentăm eliminarea și obținerea bilanțului consolidat astfel:

Scanned with OKEN Scanner

Elementul	*Firma A*	*Firma B*	*Bilanț cumulat*	*Eliminări*	*Bilanț consolidat*
0	*1*	*2*	*3 = 1 + 2*	*4*	*5 = 3 + 4*
1. Bani	-	100.000	100.000	–	100.000
2. Alte active	150.000	–	150.000	–	150.000
3. Titluri de participare (acțiuni) în B	100.000	–	100.000	-100.000	–
Total activ	**250.000**	**100.000**	**350.000**	**-100.000**	**250.000**
1. Capitaluri proprii (inclusiv capitalul social)	80.000	100.000	180.000	-100.000	80.000
2. Datorii	170.000	–	170.000	–	170.000
Total pasiv	**250.000**	**100.000**	**350.000**	**-100.000**	**250.000**

Observăm că bilanțul consolidat este, la acest moment inițial, identic cu bilanțul societății-mamă A: explicația acestei identități este dată tocmai de faptul că transferul unor bani dintr-un loc în altul nu schimbă cu nimic averea, datoriile, capitalurile entității economice care derulează operațiunea respectivă. Bineînțeles că, pe măsură ce B va funcționa, lucrurile se vor schimba, însă avem o constantă – titlurile de participare deținute de A și capitalul social al lui B se vor elimina ori de câte ori se va face consolidare în viitor.

Și aici lucrurile se pot complica: dacă societatea-mamă nu deține 100% din filială, dacă dobândirea titlurilor se face atunci când filiala funcționează deja de un timp, dacă activele și datoriile filialei au valori juste diferite de valorile lor contabile, dacă prețul plătit este mai mare (mai mic) decât partea din capitalurile proprii ale filialei la care dau dreptul...

12.2.2.5. Redactarea situațiilor financiare consolidate

Situațiile financiare cumulate, corectate cu eliminările specifice consolidării ne conduc direct la bilanțul și la contul de profit și pierdere consolidate. Este adevărat că pentru a fi complete, situațiile financiare consolidate trebuie să cuprindă și fluxurile de trezorerie, variația capitalurilor proprii și numeroasele note recomandate de normele contabile. Toate acestea se pot întocmi pe baza datelor obținute de serviciul de consolidare al grupului în urma agregării datelor individuale (din balanțele de verificare omogenizate și/sau din alte documente) și în urma sistematizării eliminărilor. În acest sens, trebuie să reținem că se pot practica două tipuri de consolidare:

Scanned with OKEN Scanner

- **consolidare pe solduri**, în care, la fiecare închidere se pleacă de la situaţiile financiare individuale şi se operează ajustările (omogenizări – eliminări) pentru exerciţiul curent, dar se reconstituie şi ajustările aferente exerciţiilor precedente – este, metoda pe care am descris-o în dezvoltările de mai sus şi pe care o considerăm mai clară din punct de vedere didactic;
- **consolidare pe fluxuri** în care punctul de plecare în consolidare îl reprezintă situaţiile financiare consolidate ale exerciţiului precedent; în această situaţie este suficientă efectuarea ajustărilor (omogenizări – eliminări) doar pentru exerciţiul curent – se pare că grupurile care fac de-adevăratelea consolidare merg pe această variantă, oarecum mai rapidă.

Dacă agregarea s-a făcut la nivel de balanţe de verificare, atunci rulajelor şi soldurilor finale din balanţa cumulată li se adaugă rulajele apărute cu ocazia eliminărilor şi rezultă nişte solduri finale şi rulaje pe care le putem califica drept **consolidate**. Din această ultimă balanţă consolidată (completată cu alte surse de informaţii) este uşor să se facă sistematizarea în bilanţ, cont de profit şi pierdere, fluxuri de trezorerie, variaţia capitalurilor proprii şi să se întocmească notele anexe, conform algoritmilor specifici întocmirii situaţiilor financiare.

Am găsit, în dezvoltările de până acum referitoare la consolidare, câteva structuri contabile specifice acestui demers şi pe care nu prea le întâlnim în contabilitatea individuală. O listă a acestor elemente poate arăta astfel:

- pentru bilanţul consolidat:
  - **fondul comercial** (pozitiv sau negativ), apărut atunci când costul achiziţiei titlurilor care permit exercitarea controlului este diferit de partea din capitalurile proprii ale filialei la care dau dreptul aceste titluri;
  - **titlurile puse în echivalenţă** sunt specifice consolidării întreprinderilor asociate (în care se deţin între 20% şi 50% din drepturile de vot) şi sunt evaluate la costul iniţial de achiziţie corectat cu partea din profiturile/pierderile realizate de întreprinderea asociată şi care aparţin investitorului, în virtutea procentajului său de interes;
  - **interesele minoritare** *(interesele care nu controlează)* apar în cazul consolidării filialelor prin integrare globală şi reprezintă un pasiv (apar la capitalurile proprii consolidate) egal cu partea minoritarilor în capitalurile proprii ale filialei în care societatea-mamă nu deţine un procentaj de interes de 100%;

Scanned with OKEN Scanner

- **diferențele (rezerve) de conversie** rezultă din diferențele de curs valutar apărute cu ocazia conversiei în moneda de raportare a situațiilor financiare ale filialelor din străinătate care folosesc o altă monedă – și această structură se poziționează tot la capitalurile proprii;

– pentru contul de profit și pierdere consolidat:

- **interesele minoritare** (interesele care nu controlează) în rezultat apar tot la consolidarea prin integrare globală a filialelor în care societatea-mamă nu are un procentaj de interes de 100%; calculul intereselor minoritare din contul de profit și pierdere se limitează la aplicarea procentajului de interes al minoritarilor asupra rezultatului contabil ajustat al filialei din exercițiul de referință;
- **rezultatul întreprinderilor puse în echivalență** este generat de consolidarea prin punere în echivalență a întreprinderilor asociate și reprezintă partea investitorului din rezultatul exercițiului de raportare (profit sau pierdere) obținut de întreprinderea asociată cu pricina;
- **amortizarea fondului comercial** (acolo unde normele permit amortizarea imobilizărilor necorporale de acest tip) este o cheltuială care poate fi prezentată distinct sau, mai degrabă, împreună cu alte cheltuieli privind deprecierile;
- **venituri din fondul comercial negativ** (dacă este cazul).

Scanned with OKEN Scanner

Lista figurilor

Figura nr. 1 – Elemente componente ale definiției obiectului contabilității 37
Figura nr. 2 – Criterii contabile de definire a activelor 45
Figura nr. 3 – Criterii contabile de definire a datoriilor 46
Figura nr. 4 – Recunoașterea contabilă a diferitelor produse 73
Figura nr. 5 – Transformări contabile ale materiei prime grâu 74
Figura nr. 6 – Structuri contabile în prelucrarea strugurilor 74
Figura nr. 7 – Structuri contabile în obținerea unor băuturi nealcoolice 75
Figura nr. 8 – Cum se regăsesc în contabilitate unele transformări ale ouălor 76
Figura nr. 9 – Condiții contabile de recunoaștere a creanțelor clienți 80
Figura nr. 10 – Faze în recunoașterea contabilă a creanțelor clienți 82
Figura nr. 11 – Încercare de definire a taxei pe valoarea adăugată 85
Figura nr. 12 – Un circuit al tichetelor de masă (preluată din Istrate, 2022) 92
Figura nr. 13 – Obligații sociale și fiscale privind salariile – trecerea de la salariul brut la cel net 98
Figura nr. 14 – Cum se recunosc veniturile în contabilitate 116
Figura nr. 15 – Cum se recunosc cheltuielile în contabilitate 117
Figura nr. 16 – Legătura dintre bilanț și contul de profit și pierdere 120
Figura nr. 17 – Reguli simple de recunoaștere a veniturilor și a cheltuielilor în contabilitatea de casă 130
Figura nr. 18 – Cum se stabilesc rezultatele după contabilitatea de casă 130
Figura nr. 19 – Cum se stabilesc veniturile, cheltuielile și rezultatele după contabilitatea de angajamente 131
Figura nr. 20 – Schiță pentru recunoașterea contabilă a cheltuielii cu materia primă 133
Figura nr. 21 – Efectele tranzacțiilor intra-grup asupra contabilității individuale 138
Figura nr. 22 – Trecerea de la bilanțul-listă la bilanțul-tabel 182
Figura nr. 23 – Relații simple între soldul inițial, intrări, ieșiri și soldul final 192
Figura nr. 24 – Calculul mărimilor semnificative ale unui cont de activ 196
Figura nr. 25 – Calculul mărimilor semnificative ale unui cont de pasiv 197
Figura nr. 26 – Debitul și creditul sunt egale pe tot parcursul exercițiului 198
Figura nr. 27 – Ce înseamnă contabilitatea în partidă dublă 199
Figura nr. 28 – Pașii analizei contabile 200

Scanned with OKEN Scanner

Figura nr. 29 – Analiza contabilă a unei operațiuni simple de creditare a întreprinderii de către asociați 201
Figura nr. 30 – Forma abreviată a articolului contabil, cu legătura dintre conturi și sume 202
Figura nr. 31 – Articole contabile compuse 203
Figura nr. 32 – Semnificațiile cifrelor din simbolul contului 5121 209
Figura nr. 33 – Posibilă descompunere pe analitice a contului 4111 210
Figura nr. 34 – Componența costului de producție 233
Figura nr. 35 – Efectul evaluării mărfurilor la prețul de vânzare inclusiv TVA asupra mărimilor semnificative ale conturilor 242
Figura nr. 36 – Cum se descompune contabil vânzarea de mărfuri 243
Figura nr. 37 – O clasificare a operațiunilor, din punct de vedere al TVA 263
Figura nr. 38 – Schema generală de închidere a conturilor de cheltuieli și de venituri 271

Scanned with OKEN Scanner

Anexe

Anexa nr. 1 – planul general de conturi pentru agenții economici, acum apare acesta în OMFP nr. 1802/2014, modificat

CLASA 1 – CONTURI DE CAPITALURI, PROVIZIOANE, ÎMPRUMUTURI ȘI DATORII ASIMILATE

10. CAPITAL ȘI REZERVE

101. Capital[1]

1011. Capital subscris nevărsat (P)

1012. Capital subscris vărsat (P)

1015. Patrimoniul regiei (P)

1016. Patrimoniul public (P)

1017. Patrimoniul privat (P)

1018. Patrimoniul institutelor naționale de cercetare-dezvoltare (P)

103. Alte elemente de capitaluri proprii

1031. Beneficii acordate angajaților sub forma instrumentelor de capitaluri proprii (P)

1033. Diferențe de curs valutar în relație cu investiția netă într-o entitate străină[2] (A/P)

1038. Diferențe din modificarea valorii juste a activelor financiare disponibile în vederea vânzării și alte elemente de capitaluri proprii[3] (A/P)

104. Prime de capital

1041. Prime de emisiune (P)

1042. Prime de fuziune/divizare (P)

1043. Prime de aport (P)

1044. Prime de conversie a obligațiunilor în acțiuni (P)

---

1 În funcție de forma juridică a entității se înscrie: capital social, patrimoniul regiei etc.

2 Acest cont apare numai în situațiile financiare anuale consolidate.

3 Acest cont apare numai în situațiile financiare anuale consolidate.

Scanned with OKEN Scanner

105. Rezerve din reevaluare (P)
106. Rezerve
1061. Rezerve legale (P)
1063. Rezerve statutare sau contractuale (P)
1068. Alte rezerve (P)
107. Diferențe de curs valutar din conversie[4] (A/P)
108. Interese care nu controlează[5]
1081. Interese care nu controlează – rezultatul exercițiului financiar (A/P)
1082. Interese care nu controlează – alte capitaluri proprii (A/P)
109. Acțiuni proprii
1091. Acțiuni proprii deținute pe termen scurt (A)
1092. Acțiuni proprii deținute pe termen lung (A)
1095. Acțiuni proprii reprezentând titluri deținute de societatea absorbită la societatea absorbantă (A)

11. REZULTATUL REPORTAT
117. Rezultatul reportat
1171. Rezultatul reportat reprezentând profitul nerepartizat sau pierderea neacoperită (A/P)
1172. Rezultatul reportat provenit din adoptarea pentru prima data a IAS, mai puțin IAS 29[6] (A/P)
1173. Rezultatul reportat provenit din modificările politicilor contabile (A/P)
1174. Rezultatul reportat provenit din corectarea erorilor contabile (A/P)
1175. Rezultatul reportat reprezentând surplusul realizat din rezerve din reevaluare (P)
1176. Rezultatul reportat provenit din trecerea la aplicarea reglementărilor contabile conforme cu directivele europene (A/P)

12. REZULTATUL EXERCIȚIULUI FINANCIAR
121. Profit sau pierdere (A/P)
129. Repartizarea profitului (A)

14. CÎȘTIGURI SAU PIERDERI LEGATE DE EMITEREA, RĂSCUMPĂRAREA, VÂNZAREA, CEDAREA CU TITLU GRATUIT SAU ANULAREA INSTRUMENTELOR DE CAPITALURI PROPRII
141. Câștiguri legate de vânzarea sau anularea instrumentelor de capitaluri proprii (P)

4 Acest cont apare numai în situațiile financiare anuale consolidate.
5 Acest cont apare numai în situațiile financiare anuale consolidate.
6 Acest cont apare doar la agenții economici care au aplicat Reglementările contabile aprobate prin OMFP nr. 94/2001 și până la închiderea soldului acestui cont.

Scanned with OKEN Scanner

1411. Câştiguri legate de vânzarea instrumentelor de capitaluri proprii (P)
1412. Câştiguri legate de anularea instrumentelor de capitaluri proprii (P)
149. Pierderi legate de emiterea, răscumpărarea, vânzarea, cedarea cu titlu gratuit sau anularea instrumentelor de capitaluri proprii (A)
1491. Pierderi rezultate din vânzarea instrumentelor de capitaluri proprii (A)
1495. Pierderi rezultate din reorganizări, care sunt determinate de anularea titlurilor deţinute (A)
1496. Pierderi rezultate din reorganizări de societăţi, corespunzătoare net negativ al societăţii absorbite (A)
1498. Alte pierderi legate de instrumentele de capitaluri proprii (A)
15. PROVIZIOANE
151. Provizioane
1511. Provizioane pentru litigii (P)
1512. Provizioane pentru garanţii acordate clienţilor (P)
1513. Provizioane pentru dezafectare imobilizări corporale şi alte acţiuni similare legate de acestea (P)
1514. Provizioane pentru restructurare (P)
1515. Provizioane pentru pensii şi obligaţii similare (P)
1516. Provizioane pentru impozite (P)
1517. Provizioane pentru terminarea contractului de muncă (P)
1518. Alte provizioane (P)
16. ÎMPRUMUTURI ŞI DATORII ASIMILATE
161. Împrumuturi din emisiuni de obligaţiuni
1614. Împrumuturi externe din emisiuni de obligaţiuni garantate de stat (P)
1615. Împrumuturi externe din emisiuni de obligaţiuni garantate de bănci (P)
1617. Împrumuturi interne din emisiuni de obligaţiuni garantate de stat (P)
1618. Alte împrumuturi din emisiuni de obligaţiuni (P)
162. Credite bancare pe termen lung
1621. Credite bancare pe termen lung (P)
1622. Credite bancare pe termen lung nerambursate la scadenţă (P)
1623. Credite externe guvernamentale (P)
1624. Credite bancare externe garantate de stat (P)
1625. Credite bancare externe garantate de bănci (P)

Scanned with OKEN Scanner

1626. Credite de la trezoreria statului (P)
1627. Credite bancare interne garantate de stat (P)
166. Datorii care privesc imobilizările financiare
1661. Datorii față de entitățile afiliate (P)
1663. Datorii față de entitățile asociate și entitățile controlate în comun (P)
167. Alte împrumuturi și datorii asimilate (P)
168. Dobânzi aferente împrumuturilor și datoriilor asimilate
1681. Dobânzi aferente împrumuturilor din emisiuni de obligațiuni (P)
1682. Dobânzi aferente creditelor bancare pe termen lung (P)
1685. Dobânzi aferente datoriilor față de entitățile afiliate (P)
1686. Dobânzi aferente datoriilor față de entitățile asociate și entitățile controlate în comun (P)
1687. Dobânzi aferente altor împrumuturi și datorii asimilate (P)
169. Prime privind rambursarea obligațiunilor și a altor datorii (A)
1691. Prime privind rambursarea obligațiunilor (A)
1692. Prime privind rambursarea altor datorii (A)

CLASA 2 – CONTURI DE IMOBILIZĂRI

20. IMOBILIZĂRI NECORPORALE
201. Cheltuieli de constituire (A)
203. Cheltuieli de dezvoltare (A)
205. Concesiuni, brevete, licențe, mărci comerciale, drepturi și active similare (A)
206. Active necorporale de explorare și evaluare a resurselor minerale (A)
207. Fond comercial
2071. Fond comercial pozitiv[7] (A)
2075. Fond comercial negativ (P)
208. Alte imobilizări necorporale (A)
21. IMOBILIZĂRI CORPORALE
211. Terenuri și amenajări de terenuri (A)
2111. Terenuri
2112. Amenajări de terenuri
212. Construcții (A)
213. Instalații tehnice și mijloace de transport

7 Acest cont apare, de regulă, în situațiile financiare anuale consolidate.

Scanned with OKEN Scanner

2131. Echipamente tehnologice (mașini, utilaje și instalații de lucru) (A)
2132. Aparate și instalații de măsurare, control și reglare (A)
2133. Mijloace de transport (A)
214. Mobilier, aparatură birotică, echipamente de protecție a valorilor umane și materiale și alte active corporale (A)
215. Investiții imobiliare (A)
216. Active corporale de explorare și evaluare a resurselor minerale (A)
217. Active biologice productive (A)
22. IMOBILIZĂRI CORPORALE ÎN CURS DE APROVIZIONARE
223. Instalații tehnice și mijloace de transport în curs de aprovizionare (A)
224. Mobilier, aparatură birotică, echipamente de protecție a valorilor materiale și umane și materiale și alte active corporale în curs de aprovizionare
227. Active biologice productive în curs de aprovizionare (A)
23. IMOBILIZĂRI ÎN CURS
231. Imobilizări corporale în curs de execuție (A)
235. Investiții imobiliare în curs de execuție (A)
26. IMOBILIZĂRI FINANCIARE
261. Acțiuni deținute la entitățile afiliate (A)
262. Acțiuni deținute la entități asociate (A)
263. Acțiuni deținute la entități controlate în comun (A)
264. Titluri puse în echivalență[8] (A)
265. Alte titluri imobilizate (A)
267. Creanțe imobilizate
2671. Sume de încasat de la entitățile afiliate (A)
2672. Dobânda aferentă sumelor de încasat de la entitățile afiliate (A)
2673. Creanțe față de entitățile asociate și entitățile controlate în comun (A)
2674. Dobânda aferentă creanțelor față de entitățile asociate și entitățile controlate în comun (A)
2675. Împrumuturi acordate pe termen lung (A)
2676. Dobânda aferentă împrumuturilor acordate pe termen lung (A)
2677. Obligațiuni achiziționate cu ocazia emisiunilor efectuate de terți (A)

8 Acest cont apare numai în situațiile financiare anuale consolidate.

Scanned with OKEN Scanner

2678. Alte creanţe imobilizate (A)
2679. Dobânzi aferente altor creanţe imobilizate (A)
269. Vărsăminte de efectuat pentru imobilizări financiare
2691. Vărsăminte de efectuat privind acţiunile deţinute la entităţile afiliate (P)
2692. Vărsăminte de efectuat privind acţiunile deţinute la entităţi asociate (P)
2693. Vărsăminte de efectuat privind acţiunile deţinute la entităţi controlate în comun (P)
2695. Vărsăminte de efectuat pentru alte imobilizări financiare (P)
28. AMORTIZĂRI PRIVIND IMOBILIZĂRILE
280. Amortizări privind imobilizările necorporale
2801. Amortizarea cheltuielilor de constituire (P)
2803. Amortizarea cheltuielilor de dezvoltare (P)
2805. Amortizarea concesiunilor, brevetelor, licenţelor, mărcilor comerciale, drepturilor şi activelor similare (P)
2806. Amortizarea activelor necorporale de explorare şi evaluare a resurselor minerale (P)
2807. Amortizarea fondului comercial[9] (P)
2808. Amortizarea altor imobilizări necorporale (P)
281. Amortizări privind imobilizările corporale
2811. Amortizarea amenajărilor de terenuri (P)
2812. Amortizarea construcţiilor (P)
2813. Amortizarea instalaţiilor şi mijloacelor de transport (P)
2814. Amortizarea altor imobilizări corporale (P)
2815. Amortizarea investiţiilor imobiliare (P)
2816. Amortizarea activelor corporale de explorare şi evaluare a resurselor minerale (P)
2817. Amortizarea activelor biologice productive (P)
29. AJUSTĂRI PENTRU DEPRECIEREA SAU PIERDEREA DE VALOARE A IMOBILIZĂRILOR
290. Ajustări pentru deprecierea imobilizărilor necorporale
2903. Ajustări pentru deprecierea cheltuielilor de dezvoltare (P)
2905. Ajustări pentru deprecierea concesiunilor, brevetelor, licenţelor, mărcilor comerciale, drepturilor şi activelor similare (P)
2906. Ajustări pentru deprecierea activelor necorporale de explorare şi evaluare a resurselor minerale (P)

9 Acest cont apare, de regulă, în situaţiile financiare anuale consolidate

Scanned with OKEN Scanner

2908. Ajustări pentru deprecierea altor imobilizări necorporale (P)

291. Ajustări pentru deprecierea imobilizărilor corporale

2911. Ajustări pentru deprecierea terenurilor şi amenajărilor de terenuri (P)

2912. Ajustări pentru deprecierea construcţiilor (P)

2913. Ajustări pentru deprecierea instalaţiilor şi a mijloacelor de transport

2914. Ajustări pentru deprecierea altor imobilizări corporale (P)

2915. Ajustări pentru deprecierea investiţiilor imobiliare (P)

2916. Ajustări pentru deprecierea activelor corporale de explorare şi evaluare a resurselor minerale (P)

2917. Ajustări pentru deprecierea activelor biologice productive (P)

293. Ajustări pentru deprecierea imobilizărilor în curs de execuţie

2931. Ajustări pentru deprecierea imobilizărilor corporale în curs de execuţie (P)

2935. Ajustări pentru deprecierea investiţiilor imobiliare în curs de execuţie (P)

296. Ajustări pentru pierderea de valoare a imobilizărilor financiare (P)

2961. Ajustări pentru pierderea de valoare a acţiunilor deţinute la entităţile afiliate (P)

2962. Ajustări pentru pierderea de valoare a acţiunilor deţinute la entităţi asociate şi entităţi controlate în comun (P)

2963. Ajustări pentru pierderea de valoare a altor titluri imobilizate (P)

2964. Ajustări pentru pierderea de valoare a sumelor de încasat de la entităţile afiliate (P)

2965. Ajustări pentru pierderea de valoare a creanţelor faţă de entităţile asociate şi entităţile controlate în comun (P)

2966. Ajustări pentru pierderea de valoare a împrumuturilor acordate pe termen lung (P)

2968. Ajustări pentru pierderea de valoare a altor creanţe imobilizate (P)

CLASA 3 – CONTURI DE STOCURI ŞI PRODUCŢIE ÎN CURS DE EXECUŢIE

30. STOCURI DE MATERII PRIME ŞI MATERIALE

301. Materii prime (A)

302. Materiale consumabile

3021. Materiale auxiliare (A)

3022. Combustibili (A)

Scanned with OKEN Scanner

3023. Materiale pentru ambalat (A)
3024. Piese de schimb (A)
3025. Semințe și materiale de plantat (A)
3026. Furaje (A)
3028. Alte materiale consumabile (A)
303. Materiale de natura obiectelor de inventar (A)
308. Diferențe de preț la materii prime și materiale (A/P)
32. STOCURI ÎN CURS DE APROVIZIONARE
321. Materii prime în curs de aprovizionare
322. Materiale consumabile în curs de aprovizionare
323. Materiale de natura obiectelor de inventar în curs de aprovizionare
326. Active biologice de natura stocurilor în curs de aprovizionare (A)
327. Mărfuri în curs de aprovizionare
328. Ambalaje în curs de aprovizionare
33. PRODUCȚIA ÎN CURS DE EXECUȚIE
331. Produse în curs de execuție (A)
332. Servicii în curs de execuție (A)
34. PRODUSE
341. Semifabricate (A)
345. Produse finite (A)
346. Produse reziduale (A)
347. Produse agricole (A)
348. Diferențe de preț la produse (A/P)
35. STOCURI AFLATE LA TERȚI
351. Materii și materiale aflate la terți (A)
354. Produse aflate la terți (A)
356. Active biologice de natura stocurilor aflate la terți (A)
357. Mărfuri aflate la terți (A)
358. Ambalaje aflate la terți (A)
36. ACTIVE BIOLOGICE DE NATURA STOCURILOR
361. Active biologice de natura stocurilor (A)
368. Diferențe de preț la active biologice de natura stocurilor (A/P)
37. MĂRFURI
371. Mărfuri (A)
378. Diferențe de preț la mărfuri (A/P)
38. AMBALAJE
381. Ambalaje (A)
388. Diferențe de preț la ambalaje (A/P)

Scanned with OKEN Scanner

39. AJUSTĂRI PENTRU DEPRECIEREA STOCURILOR ŞI PRODUCŢIEI ÎN CURS DE EXECUŢIE

391. Ajustări pentru deprecierea materiilor prime (P)

392. Ajustări pentru deprecierea materialelor

3921. Ajustări pentru deprecierea materialelor consumabile (P)

3922. Ajustări pentru deprecierea materialelor de natura obiectelor de inventar (P)

393. Ajustări pentru deprecierea producţiei în curs de execuţie (P)

394. Ajustări pentru deprecierea produselor

3941. Ajustări pentru deprecierea semifabricatelor (P)

3945. Ajustări pentru deprecierea produselor finite (P)

3946. Ajustări pentru deprecierea produselor reziduale (P)

3947. Ajustări pentru deprecierea produselor agricole (P)

395. Ajustări pentru deprecierea stocurilor aflate la terţi

3951. Ajustări pentru deprecierea materiilor şi materialelor aflate la terţi (P)

3952. Ajustări pentru deprecierea semifabricatelor aflate la terţi (P)

3953. Ajustări pentru deprecierea produselor finite aflate la terţi (P)

3954. Ajustări pentru deprecierea produselor reziduale aflate la terţi (P)

3955. Ajustări pentru deprecierea produselor agricole aflate la terţi (P)

3956. Ajustări pentru deprecierea activelor biologice de natura stocurilor aflate la terţi (P)

3957. Ajustări pentru deprecierea mărfurilor aflate la terţi (P)

3958. Ajustări pentru deprecierea ambalajelor aflate la terţi (P)

396. Ajustări pentru deprecierea activelor biologice de natura stocurilor (P)

397. Ajustări pentru deprecierea mărfurilor (P)

398. Ajustări pentru deprecierea ambalajelor (P)

CLASA 4 – CONTURI DE TERŢI

40. FURNIZORI ŞI CONTURI ASIMILATE

401. Furnizori (P)

403. Efecte de plătit (P)

404. Furnizori de imobilizări (P)

405. Efecte de plătit pentru imobilizări (P)

408. Furnizori – facturi nesosite (P)

409. Furnizori-debitori

Scanned with OKEN Scanner

4091. Furnizori-debitori pentru cumpărări de bunuri de natura stocurilor (A)
4092. Furnizori-debitori pentru prestări de servicii (A)
4093. Avansuri acordate pentru imobilizări corporale (A)
4094. Avansuri acordate pentru imobilizări necorporale (A)

41. CLIENȚI ȘI CONTURI ASIMILATE
411. Clienți
4111. Clienți (A)
4118. Clienți incerți sau în litigiu (A)
413. Efecte de primit de la clienți (A)
418. Clienți – facturi de întocmit (A)
419. Clienți – creditori (P)

42. PERSONAL ȘI CONTURI ASIMILATE
421. Personal – salarii datorate (P)
423. Personal – ajutoare materiale datorate (P)
424. Prime reprezentând participarea personalului la profit[10] (P)
425. Avansuri acordate personalului (A)
426. Drepturi de personal neridicate (P)
427. Reținere din salarii datorate terților (P)
428. Alte datorii și creanțe în legătură cu personalul
4281. Alte datorii în legătură cu personalul (P)
4282. Alte creanțe în legătură cu personalul (A)

43. ASIGURĂRI SOCIALE, PROTECȚIA SOCIALĂ ȘI CONTURI ASIMILATE
431. Asigurări sociale
4311. Contribuția unității la asigurările sociale (P)
4312. Contribuția personalului la asigurările sociale (P)
4313. Contribuția angajatorului pentru asigurările sociale de sănătate (P)
4314. Contribuția angajaților pentru asigurările sociale de sănătate (P)
4315. Contribuția de asigurări sociale (P)
4316. Contribuția de asigurări sociale de sănătate (P)
4318. Alte contribuții pentru asigurările sociale de sănătate(P)
436. Contribuția asiguratorie pentru muncă (P)
437. Ajutor de șomaj
4371. Contribuția unității la fondul de șomaj (P)
4372. Contribuția personalului la fondul de șomaj (P)
438. Alte datorii și creanțe sociale
4381. Alte datorii sociale (P)

10 Se utilizează atunci când există bază legală pentru acordarea acestora.

Scanned with OKEN Scanner

4382. Alte creanţe sociale (A)

44. BUGETUL STATULUI, FONDURI SPECIALE ŞI CONTURI ASIMILATE

441. Impozitul pe profit şi alte impozite

4411. Impozitul pe profit (P)

4415. Impozitul specific unor activităţi (P)

4417. Impozitul pe profit la nivelul impozitului minim pe cifra de afaceri

4418. Impozitul pe venit[11] (P)

442. Taxa pe valoarea adăugată

4423. TVA de plată (P)

4424. TVA de recuperat (A)

4426. TVA deductibilă (A)

4427. TVA colectată (P)

4428. TVA neexigibilă (A/P)

444. Impozitul pe venituri de natura salariilor (P)

445. Subvenţii

4451. Subvenţii guvernamentale (A)

4452. Împrumuturi nerambursabile cu caracter de subvenţii (A)

4458. Alte sume primite cu caracter de subvenţii (A)

446. Alte impozite, taxe şi vărsăminte asimilate (P)

447. Fonduri speciale – taxe şi vărsăminte asimilate (P)

448. Alte datorii şi creanţe cu bugetul statului

4481. Alte datorii faţă de bugetul statului (P)

4482. Alte creanţe privind bugetul statului (A)

45. GRUP ŞI ACŢIONARI/ASOCIAŢI

451. Decontări între entităţile afiliate

4511. Decontări între entităţile afiliate (A/P)

4518. Dobânzi aferente decontărilor între entităţile afiliate (A/P)

453. Decontări cu entităţile asociate şi entităţile controlate în comun

4531. Decontări cu entităţile asociate şi entităţile controlate în comun (A/P)

4538. Dobânzi aferente decontărilor cu entităţile asociate şi entităţile controlate în comun (A/P)

455. Sume datorate acţionarilor/asociaţilor

4551. Acţionari/asociaţi – conturi curente (P)

4558. Acţionari/asociaţi – dobânzi la conturi curente (P)

11 Se utilizează pentru evidenţierea impozitului pe venitul microîntreprinderilor, definite conform legii.

Scanned with OKEN Scanner

456. Decontări cu acționarii/asociații privind capitalul (A/P)
457. Dividende de plată (P)
458. Decontări din operații în participație
4581. Decontări din operațiuni în participație – pasiv (P)
4582. Decontări din operații în participație – activ (A)
46. DEBITORI ȘI CREDITORI DIVERȘI
461. Debitori diverși (A)
462. Creditori diverși (P)
463. Creanțe reprezentând dividende repartizate în cursul exercițiului (P)
466. Decontări din operațiuni de fiducie
4661. Datorii din operațiuni de fiducie (P)
4662. Creanțe din operațiuni de fiducie (A)
467. Datorii aferente distribuirilor interimare de dividende (P)
47. CONTURI DE REGULARIZARE ȘI ASIMILATE
471. Cheltuieli înregistrate în avans (A)
472. Venituri înregistrate în avans (P)
473. Decontări din operații în curs de clarificare (A/P)
475. Subvenții pentru investiții
4751. Subvenții guvernamentale pentru investiții (P)
4752. Împrumuturi nerambursabile cu caracter de subvenții pentru investiții (P)
4753. Donații pentru investiții (P)
4754. Plusuri de inventar de natura imobilizărilor (P)
4758. Alte sume primite cu caracter de subvenții pentru investiții (P)
478. Venituri în avans aferente activelor primite prin transfer de la clienți (P)
48. DECONTĂRI ÎN CADRUL UNITĂȚII
481. Decontări între unitate și subunități (A/P)
482. Decontări între subunități (A/P)
49. AJUSTĂRI PENTRU DEPRECIEREA CREANȚELOR
490. Ajustări pentru deprecierea creanțelor reprezentând avansuri acordate (P)
4901. Ajustări pentru deprecierea creanțelor aferente cumpărărilor de bunuri de natura stocurilor (P)
4902. Ajustări pentru deprecierea creanțelor aferente prestărilor de servicii (P)
4903. Ajustări pentru deprecierea creanțelor aferente imobilizărilor corporale (P)

Scanned with OKEN Scanner

4904. Ajustări pentru deprecierea creanţelor aferente imobilizărilor necorporale (P)
491. Ajustări pentru deprecierea creanţelor – clienţi (P)
495. Ajustări pentru deprecierea creanţelor – decontări în cadrul grupului şi cu acţionarii/asociaţii (P)
496. Ajustări pentru deprecierea creanţelor – debitori diverşi (P)

CLASA 5 – CONTURI DE TREZORERIE

50. INVESTIŢII PE TERMEN SCURT
501. Acţiuni deţinute la entităţile afiliate (A)
505. Obligaţiuni emise şi răscumpărate (A)
506. Obligaţiuni (A)
507. Certificate verzi primite (A)
508. Alte investiţii pe termen scurt şi creanţe asimilate
5081. Alte titluri de plasament (A)
5088. Dobânzi la obligaţiuni şi titluri de plasament (A)
509. Vărsăminte de efectuat pentru investiţiile pe termen scurt
5091. Vărsăminte de efectuat pentru acţiunile deţinute la entităţile afiliate (P)
5092. Vărsăminte de efectuat pentru alte investiţii pe termen scurt (P)

51. CONTURI LA BĂNCI
511. Valori de încasat
5112. Cecuri de încasat (A)
5113. Efecte de încasat (A)
5114. Efecte remise spre scontare (A)
512. Conturi curente la bănci
5121. Conturi la bănci în lei (A)
5124. Conturi la bănci în valută (A)
5125. Sume în curs de decontare (A)
518. Dobânzi
5186. Dobânzi de plătit (P)
5187. Dobânzi de încasat (A)
519. Credite bancare pe termen scurt
5191. Credite bancare pe termen scurt (P)
5192. Credite bancare pe termen scurt nerambursate la scadenţă (P)
5193. Credite externe guvernamentale (P)
5194. Credite externe garantate de stat (P)
5195. Credite externe garantate de bănci (P)
5196. Credite de la Trezoreria Statului (P)
5197. Credite interne garantate de stat (P)

Scanned with OKEN Scanner

5198. Dobânzi aferente creditelor bancare pe termen scurt (P)

53. CASA

531. Casa

5311. Casa în lei (A)

5314. Casa în valută (A)

532. Alte valori

5321. Timbre fiscale şi poştale (A)

5322. Bilete de tratament şi odihnă (A)

5323. Tichete şi bilete de călătorie (A)

5328. Alte valori (A)

54. ACREDITIVE

541. Acreditive

5411. Acreditive în lei (A)

5412. Acreditive în valută (A)

542. Avansuri de trezorerie[12] (A)

58. VIRAMENTE INTERNE

581. Viramente interne (A/P)

59. AJUSTĂRI PENTRU PIERDEREA DE VALOARE A CONTURILOR DE TREZORERIE

591. Ajustări pentru pierderea de valoare a acţiunilor deţinute la entităţile afiliate (P)

595. Ajustări pentru pierderea de valoare a obligaţiunilor emise şi răscumpărate (P)

596. Ajustări pentru pierderea de valoare a obligaţiunilor (P)

598. Ajustări pentru pierderea de valoare a altor investiţii pe termen scurt şi creanţe asimilate (P)

CLASA 6 – CONTURI DE CHELTUIELI

60. CHELTUIELI PRIVIND STOCURILE ŞI ALTE CONSUMURI

601. Cheltuieli cu materiile prime

602. Cheltuieli cu materialele consumabile

6021. Cheltuieli cu materialele auxiliare

6022. Cheltuieli privind combustibilii

6023. Cheltuieli privind materialele pentru ambalat

6024. Cheltuieli privind piesele de schimb

6025. Cheltuieli privind seminţele şi materialele de plantat

6026. Cheltuieli privind furajele

6028. Cheltuieli privind alte materiale consumabile

603. Cheltuieli privind materialele de natura obiectelor de inventar

604. Cheltuieli privind materialele nestocate

12 În acest cont vor fi evidenţiate şi sumele acordate prin sistemul de carduri.

Scanned with OKEN Scanner

605. Cheltuieli privind utilităţile
6051. Cheltuieli privind consumul de energie
6052. Cheltuieli privind consumul de apă
6053. Cheltuieli privind consumul de gaze naturale
6058. Cheltuieli cu alte utilităţi
606. Cheltuieli privind activele biologice de natura stocurilor
607. Cheltuieli privind mărfurile
608. Cheltuieli privind ambalajele
609. Reduceri comerciale primite
61. CHELTUIELI CU LUCRĂRILE ŞI SERVICIILE EXECUTATE DE TERŢI
611. Cheltuieli cu întreţinerea şi reparaţiile
612. Cheltuieli cu redevenţele, locaţiile de gestiune şi chiriile
6121. Cheltuieli cu redevenţele
6122. Cheltuieli cu locaţiile de gestiune
6123. Cheltuieli cu chiriile
613. Cheltuieli cu primele de asigurare
614. Cheltuieli cu studiile şi cercetările
615. Cheltuieli cu pregătirea personalului
616. Cheltuieli aferente drepturilor de proprietate intelectuală
617. Cheltuieli de management
618. Cheltuieli de consultanţă
62. CHELTUIELI CU ALTE SERVICII EXECUTATE DE TERŢI
621. Cheltuieli cu colaboratorii
622. Cheltuieli privind comisioanele şi onorariile
623. Cheltuieli de protocol, reclamă şi publicitate
6231. Cheltuieli de protocol
6232. Cheltuieli de reclamă şi publicitate
624. Cheltuieli cu transportul de bunuri şi personal
625. Cheltuieli cu deplasări, detaşări şi transferări
626. Cheltuieli poştale şi taxe de telecomunicaţii
627. Cheltuieli cu serviciile bancare şi asimilate
628. Alte cheltuieli cu serviciile executate de terţi
63. CHELTUIELI CU ALTE IMPOZITE, TAXE ŞI VĂRSĂMINTE ASIMILATE
635. Cheltuieli cu alte impozite, taxe şi vărsăminte asimilate
6351. Cheltuieli cu impozitul suplimentar pentru sectoarele de activitate specifice
64. CHELTUIELI CU PERSONALUL
641. Cheltuieli cu salariile personalului
642. Cheltuieli cu avantajele în natură şi tichetele acordate salariaţilor
6421. Cheltuieli cu avantajele în natură acordate salariaţilor
6422. Cheltuieli cu tichetele acordate salariaţilor

Scanned with OKEN Scanner

643. Cheltuieli cu remunerarea în instrumente de capitaluri proprii
644. Cheltuieli cu primele reprezentând participarea personalului la profit
645. Cheltuieli privind asigurările şi protecţia socială
6451. Contribuţia unităţii la asigurările sociale
6452. Contribuţia unităţii pentru ajutorul de şomaj
6453. Contribuţia angajatorului pentru asigurările sociale de sănătate
6455. Cheltuieli privind contribuţia unităţii la asigurările de viaţă
6456. Cheltuieli privind contribuţia unităţii la fondurile de pensii facultative
6457. Cheltuieli privind contribuţia unităţii la primele de asigurare voluntară de sănătate
6458. Alte cheltuieli privind asigurările şi protecţia socială
646. Cheltuieli privind contribuţia asiguratorie pentru muncă
6461. Cheltuieli privind contribuţia asiguratorie pentru muncă corespunzătoare salariaţilor
6462. Cheltuieli privind contribuţia asiguratorie pentru muncă corespunzătoare altor persoane, decât salariaţii
65. ALTE CHELTUIELI DE EXPLOATARE
651. Cheltuieli din operaţiuni de fiducie
6511. Cheltuieli ocazionate de constituirea fiduciei
6512. Cheltuieli din derularea operaţiunilor de fiducie
6513. Cheltuieli din lichidarea operaţiunilor de fiducie
652. Cheltuieli cu protecţia mediului înconjurător
654. Pierderi din creanţe şi debitori diverşi
655. Cheltuieli din reevaluarea imobilizărilor corporale
658. Alte cheltuieli de exploatare
6581. Despăgubiri, amenzi şi penalităţi
6582. Donaţii acordate
6583. Cheltuieli privind activele cedate şi alte operaţii de capital
6584. Cheltuieli cu sumele sau bunurile acordate ca sponsorizări
6586. Cheltuieli reprezentând transferuri şi contribuţii datorate în baza unor acte normative speciale[13]
6587. Cheltuieli privind calamităţile şi alte evenimente similare
6588. Alte cheltuieli de exploatare
66. CHELTUIELI FINANCIARE
663. Pierderi din creanţe legate de participaţii

13 În acest cont se evidenţiază cheltuielile reprezentând transferuri şi contribuţii datorate în baza unor acte normative speciale, altele decât cele prevăzute de Codul fiscal.

Scanned with OKEN Scanner

664. Cheltuieli privind investiţiile financiare cedate
6641. Cheltuieli privind imobilizările financiare cedate
6642. Pierderi din investiţiile pe termen scurt cedate
665. Cheltuieli din diferenţe de curs valutar
6651. Diferenţe nefavorabile de curs valutar legate de elementele monetare exprimate în valută
6652. Diferenţe nefavorabile de curs valutar din evaluarea elementelor monetare care fac parte din investiţia netă într-o entitate străină
666. Cheltuieli privind dobânzile
667. Cheltuieli privind sconturile acordate
668. Alte cheltuieli financiare
68. CHELTUIELI CU AMORTIZĂRILE, PROVIZIOANELE ŞI AJUSTĂRILE PENTRU DEPRECIERE SAU PIERDERE DE VALOARE
681. Cheltuieli de exploatare privind amortizările, provizioanele şi ajustările pentru depreciere
6811. Cheltuieli de exploatare privind amortizarea imobilizărilor
6812. Cheltuieli de exploatare privind provizioanele
6813. Cheltuieli de exploatare privind ajustările pentru deprecierea imobilizărilor
6814. Cheltuieli de exploatare privind ajustările pentru deprecierea activelor circulante
6817. Cheltuieli de exploatare privind ajustările pentru deprecierea fondului comercial
6818. Cheltuieli de exploatare privind ajustările pentru deprecierea creanţelor reprezentând avansuri acordate furnizorilor
686. Cheltuieli financiare privind amortizările şi ajustările pentru pierdere de valoare
6861. Cheltuieli privind actualizarea provizioanelor
6863. Cheltuieli financiare privind ajustările pentru pierderea de valoare a imobilizărilor financiare
6864. Cheltuieli financiare privind ajustările pentru pierderea de valoare a activelor circulante
6865. Cheltuieli financiare privind amortizarea diferenţelor aferente titlurilor de stat
6868. Cheltuieli financiare privind amortizarea primelor de rambursare a obligaţiunilor şi a altor datorii
69. CHELTUIELI CU IMPOZITUL PE PROFIT ŞI ALTE IMPOZITE
691. Cheltuieli cu impozitul pe profit

Scanned with OKEN Scanner

694. Cheltuieli cu impozitul pe profit rezultat din decontările în cadrul grupului fiscal în domeniul impozitului pe profit
695. Cheltuieli cu impozitul specific unor activităţi
697. Cheltuieli cu impozitul pe profit la nivelul impozitului minim pe cifra de afaceri
698. Cheltuieli cu impozitul pe venit şi cu alte impozite care nu apar în elementele de mai sus[14]

CLASA 7 – CONTURI DE VENITURI

70. CIFRA DE AFACERI NETĂ
701. Venituri din vânzarea produselor finite, produselor agricole şi a activelor biologice de natura stocurilor
7015. Venituri din vânzarea produselor finite
7017. Venituri din vânzarea produselor agricole
7018. Venituri din vânzarea activelor biologice de natura stocurilor
702. Venituri din vânzarea semifabricatelor
703. Venituri din vânzarea produselor reziduale
704. Venituri din servicii prestate
705. Venituri din studii şi cercetări
706. Venituri din redevenţe, locaţii de gestiune şi chirii
707. Venituri din vânzarea mărfurilor
708. Venituri din activităţi diverse
709. Reduceri comerciale acordate

71. VENITURI AFERENTE COSTULUI PRODUSELOR ŞI PRODUCŢIEI ÎN CURS DE EXECUŢIE
711. Venituri aferente costului stocurilor de produse
712. Venituri aferente costurilor serviciilor în curs de execuţie

72. VENITURI DIN PRODUCŢIA DE IMOBILIZĂRI
721. Venituri din producţia de imobilizări necorporale
722. Venituri din producţia de imobilizări corporale
725. Venituri din producţia de investiţii imobiliare

74. VENITURI DIN SUBVENŢII DE EXPLOATARE
741. Venituri din subvenţii de exploatare
7411. Venituri din subvenţii de exploatare aferente cifrei de afaceri[15]
7412. Venituri din subvenţii de exploatare pentru materii prime şi materiale
7413. Venituri din subvenţii de exploatare pentru alte cheltuieli externe

14 Se utilizează conform reglementărilor legale.
15 Se ia în calcul la determinarea cifrei de afaceri.

Scanned with OKEN Scanner

7414. Venituri din subvenţii de exploatare pentru plata personalului
7415. Venituri din subvenţii de exploatare pentru asigurări şi protecţie socială
7416. Venituri din subvenţii de exploatare pentru alte cheltuieli de exploatare
7417. Venituri din subvenţii de exploatare în caz de calamităţi şi alte evenimente similare
7418. Venituri din subvenţii de exploatare pentru dobânda datorată
7419. Venituri din subvenţii de exploatare aferente altor venituri

75. ALTE VENITURI DIN EXPLOATARE
751. Venituri din operaţiuni de fiducie
7511. Venituri ocazionate de constituirea fiduciei
7512. Venituri din derularea operaţiunilor de fiducie
7513. Venituri din lichidarea operaţiunilor de fiducie.
754. Venituri din creanţe reactivate şi debitori diverşi
755. Venituri din reevaluarea imobilizărilor corporale
758. Alte venituri din exploatare
7581. Venituri din despăgubiri, amenzi şi penalităţi
7582. Venituri din donaţii primite
7583. Venituri din vânzarea activelor şi alte operaţii de capital
7584. Venituri din subvenţii pentru investiţii
7586. Venituri reprezentând transferuri cuvenite în baza unor acte normative speciale
7588. Alte venituri din exploatare

76. VENITURI FINANCIARE
761. Venituri din imobilizări financiare
7611. Venituri din acţiuni deţinute la entităţile afiliate
7612. Venituri din acţiuni deţinute la entităţi asociate
7613. Venituri din acţiuni deţinute la entităţi controlate în comun
7615. Venituri din alte imobilizări financiare
762. Venituri din investiţii financiare pe termen scurt
764. Venituri din investiţii financiare cedate
7641. Venituri din imobilizări financiare cedate
7642. Câştiguri din investiţii pe termen scurt cedate
765. Venituri din diferenţe de curs valutar
7651. Diferenţe favorabile de curs valutar legate de elementele monetare exprimate în valută

Scanned with OKEN Scanner

7652. Diferenţe favorabile de curs valutar din evaluarea elementelor monetare care fac parte din investiţia netă într-o entitate străină

766. Venituri din dobânzi

767. Venituri din sconturi obţinute

768. Alte venituri financiare

78. VENITURI DIN PROVIZIOANE, AMORTIZĂRI ŞI AJUSTĂRI PENTRU DEPRECIERE SAU PIERDERE DE VALOARE

781. Venituri din provizioane şi ajustări pentru depreciere privind activitatea de exploatare

7812. Venituri din provizioane

7813. Venituri din ajustări pentru deprecierea imobilizărilor

7814. Venituri din ajustări pentru deprecierea activelor circulante

7815. Venituri din fondul comercial negativ

7818. Venituri din ajustări pentru deprecierea creanţelor reprezentând avansuri acordate furnizorilor

786. Venituri financiare din amortizări şi ajustări pentru pierdere de valoare

7863. Venituri financiare din ajustări pentru pierderea de valoare a imobilizărilor financiare

7864. Venituri financiare din ajustări pentru pierderea de valoare a activelor circulante

7865. Venituri financiare din amortizarea diferenţelor aferente titlurilor de stat

79. VENITURI DIN IMPOZITUL PE PROFIT

794. Venituri din impozitul pe profit rezultat din decontările în cadrul grupului fiscal în domeniul impozitului pe profit

CLASA 8 – CONTURI SPECIALE

80. CONTURI ÎN AFARA BILANŢULUI

801. Angajamente acordate

8011. Giruri şi garanţii acordate

8018. Alte angajamente acordate

802. Angajamente primite

8021. Giruri şi garanţii primite

8028. Alte angajamente primite

803. Alte conturi în afara bilanţului

8031. Imobilizări corporale primite cu chirie sau în baza altor contracte similare

8032. Valori materiale primite spre prelucrare sau reparare

8033. Valori materiale primite în păstrare sau custodie

Scanned with OKEN Scanner

8034. Debitori scoşi din activ, urmăriţi în continuare
8035. Stocuri de natura obiectelor de inventar date în folosinţă
8036. Redevenţe, locaţii de gestiune, chirii şi alte datorii asimilate
8037. Efecte scontate neajunse la scadenţă
8038. Bunuri primite în administrare, concesiune, cu chirie şi alte bunuri similare
8039. Alte valori în afara bilanţului

804. Certificate verzi
805. Dobânzi aferente contractelor de leasing şi altor contracte asimilate, neajunse la scadenţă
8051. Dobânzi de plătit
8052. Dobânzi de încasat
806. Certificate de emisii de gaze cu efect de seră
807. Active contingente
808. Datorii contingente
809. Creanţe preluate prin cesionare

89. BILANŢ
891. Bilanţ de deschidere
892. Bilanţ de închidere

CLASA 9 – CONTURI DE GESTIUNE[16]

90. DECONTĂRI INTERNE
901. Decontări interne privind cheltuielile
902. Decontări interne privind producţia obţinută
903. Decontări interne privind diferenţele de preţ

92. CONTURI DE CALCULAŢIE
921. Cheltuielile activităţii de bază
922. Cheltuielile activităţilor auxiliare
923. Cheltuieli indirecte de producţie
924. Cheltuieli generale de administraţie
925. Cheltuieli de desfacere

93. COSTUL PRODUCŢIEI
931. Costul producţiei obţinute
933. Costul producţiei în curs de execuţie

16 Pentru organizarea contabilităţii de gestiune, folosirea conturilor din această clasă este opţională.

Scanned with OKEN Scanner

Anexa nr. 2 – Formatul oficial al contului de profit și pierdere – conform OMFP nr. 107/2025, valabil pentru exercițiul 2024

Denumirea indicatorilor	Nr. rd.	Exercițiul financiar	
		2022	2023
A	B	1	2
1. Cifra de afaceri netă (rd.02+03-04+05+06)	01		
– din care, cifra de afaceri netă corespunzătoare activității preponderente efectiv desfășurate	01a		
Producția vândută (ct.701+702+703+704+705+706 +708)	02		
Venituri din vânzarea mărfurilor (ct.707)	03		
Reduceri comerciale acordate (ct.709)	04		
Venituri din subvenții de exploatare aferente cifrei de afaceri nete (ct.7411)	06		
2. Venituri aferente costului producției în curs de execuție (ct.711+712)			
Sold C	07		
Sold D	08		
3. Venituri din producția de imobilizări necorporale și corporale (ct.721+ 722)	09		
4. Venituri din reevaluarea imobilizărilor corporale (ct.755)	10		
5. Venituri din producția de investiții imobiliare (ct.725)	11		
6. Venituri din subvenții de exploatare (ct.7412 + 7413 + 7414 + 7415 + 7416 + 7417 + 7419)	12		
7. Alte venituri din exploatare (ct.751+758+7815)	13		
– din care, venituri din subvenții pentru investiții (ct.7584)	14		
– din care, venituri din fondul comercial negativ (ct.7815)	15		

Scanned with OKEN Scanner

VENITURI DIN EXPLOATARE – TOTAL (rd.01 + 07 - 08 + 09 + 10 + 11 + 12 + 13)	16		
8. a) Cheltuieli cu materiile prime şi materialele consumabile (ct.601+602)	17		
Alte cheltuieli materiale (ct.603+604+606+608)	18		
b) Cheltuieli privind utilităţile (ct.605), din care	19		
– cheltuieli privind consumul de energie (ct.6051)	19a		
– cheltuieli privind consumul de gaze naturale (ct.6053)	19b		
c) Cheltuieli privind mărfurile (ct.607)	20		
Reduceri comerciale primite (ct.609)	21		
9. Cheltuieli cu personalul (rd.23+24)	22		
a) Salarii şi indemnizaţii (ct.641+642+643+644)	23		
b) Cheltuieli cu asigurările şi protecţia socială (ct.645+646)	24		
10.a) Ajustări de valoare privind imobilizările corporale şi necorporale (rd.26a+26 - 27)	25		
a.1) Cheltuieli de exploatare privind amortizarea imobilizărilor (ct.6811)	26a		
a.2) Alte cheltuieli (ct.6813+6817+din ct.6818)	26		
a.3) Venituri (ct.7813+din ct.7818)	27		
b) Ajustări de valoare privind activele circulante (rd.29 – 30)	28		
b.1) Cheltuieli (ct.654+6814+din ct.6818)	29		
b.2) Venituri (ct.754+7814+din ct.7818)	30		
11. Alte cheltuieli de exploatare (rd.32+33+33d +33f+33j+34+35+36+37)	31		
11.1. Cheltuieli privind prestaţiile externe (ct.611+613+614+615+621+622 +623+624 +625+626+627+628)	32		
11.2. Cheltuieli privind redevenţele, locaţiile de gestiune şi chiriile (ct.612), din care	33		
– cheltuieli cu redevenţele (ct.6121)	33a		
– cheltuieli cu locaţiile de gestiune (ct.6122)	33b		
– cheltuieli cu chiriile (ct.6123)	33c		

Scanned with OKEN Scanner

11.3. Cheltuieli aferente drepturilor de proprietate intelectuală (ct.616), din care:	33d		
– cheltuieli în relația cu entitățile afiliate	33e		
11.4. Cheltuieli de management (ct.617), din care:	33f		
– cheltuieli în relația cu entitățile afiliate	33g		
11.5. Cheltuieli de consultanță (ct.618), din care:	33h		
– cheltuieli în relația cu entitățile afiliate	33i		
11.6. Cheltuieli cu alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate; cheltuieli reprezentând transferuri și contribuții datorate în baza unor acte normative speciale (ct.635 + 6586*)	33j		
11.7. Cheltuieli cu protecția mediului înconjurător (ct.652)	34		
11.8 Cheltuieli din reevaluarea imobilizărilor corporale (ct.655)	35		
11.9. Cheltuieli privind calamitățile și alte evenimente similare (ct.6587)	36		
11.10. Alte cheltuieli (ct.651+ 6581+ 6582 + 6583 + 6584 + 6588)	37		
12. Ajustări privind provizioanele (rd.40 - 41)	39		
– Cheltuieli (ct.6812)	40		
– Venituri (ct.7812)	41		
CHELTUIELI DE EXPLOATARE – TOTAL (rd.17+18+19+20-21+22+25+ 28+31+39)	42		
PROFITUL SAU PIERDEREA DIN EXPLOATARE:			
– Profit (rd.16 – 42)	43		
– Pierdere (rd.42 – 16)	44		
13. Venituri din interese de participare (ct.7611+7612+7613)	45		
– din care, veniturile obținute de la entitățile afiliate	46		
14. Venituri din dobânzi (ct.766)	47		
– din care, veniturile obținute de la entitățile afiliate	48		
15. Venituri din subvenții de exploatare pentru dobânda datorată (ct.7418)	49		

Scanned with OKEN Scanner

16. Alte venituri financiare (ct.762+764+765+767+768+7615)	50		
– din care, venituri din alte imobilizări financiare (ct.7615)	51		
VENITURI FINANCIARE – TOTAL (rd.45+47+49+50)	52		
17. Ajustări de valoare privind imobilizările financiare şi investiţiile financiare deţinute ca active circulante (rd.54 - 55)	53		
– Cheltuieli (ct.686)	54		
– Venituri (ct.786)	55		
18. Cheltuieli privind dobânzile (ct.666)	56		
– din care, cheltuielile în relaţia cu entităţile afiliate	57		
19. Alte cheltuieli financiare (ct.663+664+665+667+668)	58		
CHELTUIELI FINANCIARE – TOTAL (rd.53+56+58)	59		
PROFITUL SAU PIERDEREA FINANCIAR(Ă):			
– Profit (rd.52 -59)	60		
– Pierdere (rd.59 -52)	61		
VENITURI TOTALE (rd.16 + 52)	62		
CHELTUIELI TOTALE (rd.42 + 59)	63		
PROFITUL SAU PIERDEREA BRUT(Ă):			
– Profit (rd.62 - 63)	64		
– Pierdere (rd.63 - 62)	65		
20. Impozitul pe profit (ct.691)	66		
21. Cheltuieli cu impozitul pe profit, respectiv impozitul pe profit la nivelul impozitului minim pe cifra de afaceri, rezultat din decontările în cadrul grupului fiscal în domeniul impozitului pe profit (ct.694)	66a		
22. Venituri din impozitul pe profit, respectiv impozitul pe profit la nivelul impozitului minim pe cifra de afaceri, rezultat din decontările în cadrul grupului fiscal în domeniul impozitului pe profit (ct.794)	66b		

Scanned with OKEN Scanner

23. Cheltuieli cu impozitul pe profit la nivelul impozitului minim pe cifra de afaceri (ct.697)	67a		
24. Alte impozite neprezentate la elementele de mai sus (ct.698)	68		
PROFITUL SAU PIERDEREA NET(Ă) A EXERCIȚIULUI FINANCIAR:			
– Profit (rd.64+66b)-(65+66+66a+67a+68)	69		
– Pierdere (rd.65+66+66a+67+67a+68)-(64+66b)	70		

*) Conturi de repartizat după natura elementelor respective.
La rândul 25 – se cuprind și drepturile colaboratorilor, stabilite potrivit legislației muncii, care se preiau din rulajul debitor al contului 621 „Cheltuieli cu colaboratorii", analitic „Colaboratori persoane fizice".
La rândul 46 – în contul 6586 „Cheltuieli reprezentând transferuri și contribuții datorate în baza unor acte normative speciale" se evidențiază cheltuielile reprezentând transferuri și contribuții datorate în baza unor acte normative speciale, altele decât cele prevăzute de Codul Fiscal.

ADMINISTRATOR,
Numele și prenumele
Semnătura _____

ÎNTOCMIT,
Numele și prenumele
Semnătura _____

Scanned with OKEN Scanner

Anexa nr. 3 – Formatul oficial al bilanțului prescurtat1 pentru agenții economici români – conform OMFP nr. 107/2025, valabil pentru exercițiul 2024

Denumirea elementului	Nr. rd.	Sold la: 1.01. 2023	Sold la: 31.12. 2023
A	B	1	2
A. ACTIVE IMOBILIZATE			
I. IMOBILIZĂRI NECORPORALE (ct.201+203+205+206+2071+4094+208-280-290-4904)	01		
II. IMOBILIZĂRI CORPORALE (ct.211+212+213+214+215+216+ 217+223 +224+ 227+231 +235+ 4093-281-291 -2931-2935-4903)	02		
III. IMOBILIZĂRI FINANCIARE (ct.261+262+263+265+266+267* – 296*)	03		
ACTIVE IMOBILIZATE – TOTAL (rd.01 + 02 + 03)	04		
B. ACTIVE CIRCULANTE			
I. STOCURI (ct.301+302+303+321+322+/-308+323+ 326+327+328+331+332+341 +345+346+347+/-348+ 351+354+356+357+358+361+/-368+371+/-378+381 +/-388+4091- 391- 392-393-394-395-396-397-398 – din ct.4428 – 4901))	05		
II.CREANȚE 1. (ct.267*-296*+4092+411+413+418+425+4282+ 431**+436**+437**+4382+ 441**+4424+din ct.4 428**+444**+445+446**+447**+4482+451**+45 3**+ 456**+4582+461+4662+473** – 491 – 495 – 496 – 4902 +5187)	06a		
2. Creanțe reprezentând dividende repartizate în cursul exercițiului financiar (ct.463)	06b		
TOTAL (rd.06a+06b)	06		

1 Formatul bilanțului dezvoltat, valabil pentru firmele mari, nu face decât să dezvolte unii indicatori sintetici din acest bilanț prescurtat.

Scanned with OKEN Scanner

III. INVESTIȚII PE TERMEN SCURT (ct.501+505+506+507+din 508*+5113 +5114-591-595-596-598)	07		
IV. CASA ȘI CONTURI LA BĂNCI (din 508*+ 5112+512+531+532+541+ 542)	08		
ACTIVE CIRCULANTE – TOTAL (rd.05 + 06 + 07 + 08)	09		
C. CHELTUIELI ÎN AVANS (ct.471) (rd.11+12)	10		
Sume de reluat într-o perioadă de până la un an (ct.471*)	11		
Sume de reluat într-o perioadă mai mare de un an (ct.471*)	12		
D. DATORII: SUMELE CARE TREBUIE PLĂTITE ÎNTR-O PERIOADĂ DE PÂNĂ LA UN AN (ct.161+162+ 166+167+168-169+269+401+403+404+405+408+ 41 9+421+423+424+426+427+4281+431***+436***+43 7***+4381+441***+4423 +4428***+444***+446***+ 447***+4481+451***+453*** +455+456***+457 +458 1+462+4661+473***+509+5186+519)	13		
E. ACTIVE CIRCULANTE NETE/DATORII CURENTE NETE (rd.09+11-13-20-23-26)	14		
F. TOTAL ACTIVE MINUS DATORII CURENTE (rd.04 +12+14)	15		
G. DATORII:SUMELE CARE TREBUIE PLATITE INTR-O PERIOADA MAI MARE DE UN AN (ct.161+1 62+166+167+168-169+269+401+403+404+405+408+ 419+421+423+424+426+427+4281+431***+436***+4 37***+4381+441***+4423 +4428***+444***+446***+ 447***+4481+451***+453*** +455+456***+4581 +462+4661+473***+509+5186+519)	16		
H. PROVIZIOANE (ct.151)	17		
I. VENITURI ÎN AVANS (rd.19 + 22 + 25 + 28)	18		
1. Subvenții pentru investiții (ct.475), (rd.20+21)	19		
Sume de reluat într-o perioadă de până la un an (din ct.475*)	20		
Sume de reluat într-o perioadă mai mare de un an (din ct.475*)	21		
2. Venituri înregistrate în avans (ct.472) (rd.23+24)	22		
Sume de reluat într-o perioada de pana la un an (ct.472*)	23		

Scanned with OKEN Scanner

Sume de reluat într-o perioada mai mare de un an (ct.472*)	24		
3. Venituri în avans aferente activelor primite prin transfer de la clienți (ct.478) (rd.26+27)	25		
Sume de reluat într-o perioada de pana la un an (ct.478*)	26		
Sume de reluat într-o perioada mai mare de un an (ct.478*)	27		
4. Fondul comercial negativ (ct.2075)	28		
J. CAPITAL ŞI REZERVE			
I. CAPITAL (rd.30+31+32+33+34)	29		
1. Capital subscris vărsat (ct.1012)	30		
2. Capital subscris nevărsat (ct.1011)	31		
3. Patrimoniul regiei (ct.1015)	32		
4. Patrimoniul institutelor naționale de cercetare-dezvoltare (ct.1018)	33		
5. Alte elemente de capitaluri proprii (ct.1031)	34		
II. PRIME DE CAPITAL (ct.104)	35		
III. REZERVE DIN REEVALUARE (ct.105)	36		
IV. REZERVE (ct.106)	37		
Acțiuni proprii (ct.109)	38		
Câștiguri legate de instrumentele de capitaluri proprii (ct.141)	39		
Pierderi legate de instrumentele de capitaluri proprii (ct.149)	40		
V. PROFITUL SAU PIERDEREA REPORTAT(Ă)			
SOLD C (ct.117)	41		
SOLD D (ct.117)	42		
VI. PROFITUL SAU PIERDEREA EXERCIȚIULUI FINANCIAR			
SOLD C (ct.121)	43		
SOLD D (ct.121)	44		
Repartizarea profitului (ct.129)	45		

Scanned with OKEN Scanner

CAPITALURI PROPRII – TOTAL (rd.29+35+36+37-38+ 39-40+41-42+43-44-45)	46		
Patrimoniul public (ct.1016)	47		
Patrimoniul privat (ct.1017)	48		
CAPITALURI – TOTAL (rd.46+47+48) (rd.04+09+10-13-16-17-18)	49		

*)Conturi de repartizat după natura elementelor respective.
**) Solduri debitoare ale conturilor respective.
***) Solduri creditoare ale conturilor respective.

ADMINISTRATOR,
Numele şi prenumele

ÎNTOCMIT,
Numele şi prenumele

Scanned with OKEN Scanner

PRO BUSINESS

Contabilitatea nu-i doar pentru contabili!, ajunsă la cea de-a treia ediție, reprezintă un ghid accesibil pentru oricine dorește să înțeleagă conceptele fundamentale ale contabilității. Vândută în mii de exemplare de la prima ediție apărută în 2010, această carte este o resursă valoroasă mai ales pentru contabili, antreprenori și manageri care sunt interesați de transparența financiară și de gestionarea eficientă a resurselor.

Scrisă într-un limbaj clar și însoțită de exemple relevante, lucrarea abordează în detaliu diferite teme precum realizarea și interpretarea bilanțului contabil, fluxurile de venituri și cheltuieli, principii și convenții contabile, reguli de evaluare în contabilitate, dar și aplicarea acestor reguli în situații generale care vizează producția, comerțul și serviciile.

În această ediție revizuită, informațiile au fost actualizate la zi, în acord cu cele mai recente schimbări economice și legislative, inclusiv modificările fiscale din august 2025. Anexele au fost înlocuite cu versiunile cele mai noi, pentru ca cititorii să aibă acces la resurse de actualitate.

Astfel, lucrarea oferă o perspectivă practică asupra modului în care informațiile financiare pot influența deciziile economice, fie că vorbim despre mediul de afaceri sau despre viața cotidiană.

Lei 69,90

ISBN: 978-630-6536-22-1
9 786306 536221

Scanned with OKEN Scanner